

Feb 1 '35

Geo. J. Broekel.

CANONES ET DECRETA

SACROSANCTI ŒCUMENICI

CONCILII TRIDENTINI

Council of Trent

CANONES ET DECRETA

SACROSANCTI ŒCUMENICI

CONCILII TRIDENTINI

SUB PAULO III., JULIO III. ET PIO IV.

PONTIFICIBUS MAXIMIS

CUM APPENDICE

THEOLOGIÆ CANDIDATIS PERUTILI

EDITIO NOVISSIMA

AD FIDEM OPTIMORUM EXEMPLARIUM

CASTIGATE IMPRESSA

AUGUSTÆ TAURINORUM
TYPOGRAPHIA PONTIFICIA ET ARCHIEPISCOPALIS
EQ. PETRUS MARIETTI
1890

BULLA INDICTIONIS

SACROSANCTI ŒCUMENICI

CONCILII TRIDENTINI

SUB PAULO III. PONT. MAX.

PAULUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

AD FUTURAM REI MEMORIAM

Initio nostri hujus pontificatus, quem non ob merita nostra, sed propter suam magnam bonitatem, Dei omnipotentis providentia nobis commisit, cernentes jam tum in quas perturbationes temporum, quotque incommoda rerum fere omnium nostra pastoralis sollicitudo, et vigilia esset vocata; cupiebamus quidem mederi christianæ reipublicæ malis, quibus illa jamdudum vexata, et propemodum oppressa est: sed ipsi etiam, ut homines (1), circumdati infirmitate, ad tantum onus tollendum impares vires nostras esse sentiebamus. Nam cum pace opus esse intelligeremus ad liberandam et conservandam a plurimis impendentibus periculis rempublicam, omnia invenimus odiis et dissensionibus plena, dissentientibus præsertim principibus iis inter se, quibus summa rerum pene omnis a Deo permissa est. Cum (2) unum ovile, et unum pastorem dominici esse gregis, ad integritatem christianæ religionis, et ad cælestium bonorum spem in nobis confirmandam,

(1) Hebr. 5. 2. — (2) Joann. 10. 16.

necessarium duceremus ; schismatis, dissidiis, hæresibus erat christiani nominis divulsa jam pene et lacerata unitas. Cum tutam, atque munitam ab infidelium armis, atque insidiis rempublicam optaremus ; nostris erratis, nostraque cunctorum culpa, Dei videlicet ira peccatis nostris imminente, Rhodus fuerat amissa, Hungaria vexata, conceptum, et meditatum contra Italiam, contra Austriam, et Illyricum, terra marique bellum ; cum impius, et immitis hostis noster Turca nullo tempore requiesceret, nostrorumque inter se odia, et dissensiones, suam bene gerendæ rei occasionem duceret. Igitur, ut dicebamus, in tanta hæresum, dissensionum bellorumque tempestate, tantisque excitatis fluctibus, cum essemus ad moderandam, et gubernandam Petri naviculam vocati, nec viribus ipsi nostris satis fideremus ; primum (1) conjecimus in Domino cogitatus nostros, ut ipse nos nutriret, animumque nostrum firmitate et robore, mentem consilio sapientiaque instrueret. Deinde, animo repetentes, majores nostros, sapientia admirabili, et sanctitate præditos, sæpe in summis christianæ reipublicæ periculis remedium optimum, atque opportunissimum, œcumenica concilia, et episcoporum generales conventus adhibuisse ; ipsi quoque animum ad generale habendum concilium adjecimus ; exquisitisque principum sententiis, quorum nobis videbatur utilis in primis, et opportuna ad hanc rem esse consensio, cum eos tunc non alienos ab hoc tam sancto opere invenissemus, œcumenicum concilium, et generalem eorum episcoporum, aliorumque patrum, ad quos pertineret, conventum in civitate Mantuæ indiximus, anno incarnationis Domini, sicut litteris, et monumentis nostris testatum est, millesimo quingentesimo trigesimo septimo, pontificatus nostri tertio, ad x. kalendas jun. inchoandum ; spem prope certam habentes fore, ut, cum illic in no-

(1) Psal. 54.

mine Domini essemus congregati, ipse (1), sicut promisit, Dominus in medio nostrum affuturus, et bonitate, ac misericordia sua omnes temporum procellas, omniaque pericula spiritu oris sui facile depulsurus esset. Sed, ut semper insidiatur piis actionibus humani generis hostis, primum, contra omnem spem, et expectationem nostram, denegata fuit nobis mantuana civitas, nisi aliquas conditiones subiremus, ab institutis majorum nostrorum, et conditione temporum, nostraque, ac hujus sanctæ Sedis, ac nominis ecclesiastici dignitate libertateque prorsus alienas; duas in aliis nostris litteris expressimus. Quapropter alium invenire locum, aliamque deligere civitatem necesse habuimus; quæ cum non statim nobis occurreret idonea, et apta, ad sequentes kal. novembris prorogare concilii celebrationem fuimus coacti. Interim sævus, et perpetuus hostis noster Turca, ingenti classe Italiam adortus, aliquot oppida in littoribus Apuliæ cepit, vastavit, diripuit, prædas hominum abegit: nos in maximo timore, et periculo omnium, muniendis littoribus nostris, finitimisque auxilio juvandis fuimus occupati: nec tamen interea destitimus consulere, et hortari christianos principes, ut de idoneo ad habendum concilium loco, quid sentirent, nobis exponerent; quorum cum essent incertæ, variæque sententiæ, tempusque diutius, quam erat opus, videretur extrahi; nos optimo animo, atque, ut arbitramur, etiam consilio, Vicentiam elegimus, urbem copiosam, et venetorum, qui eam nobis concedebant, virtute, auctoritate, potentia cum aditum patentem, tum stationem omnibus liberam, atque tutam in primis in se habentem. Sed cum jam tempus longius progressum esset, novæque urbis electionem omnibus significari conveniret, jamque kalendæ novembris appetentes facultatem hujus divulgationis excluderent, hiemsque esset propinqua; rursus altera

(1) Matth. 18.

prorogatione tempus concilii differre in proximum sequens ver, majique futuras kalendas, compulsi fuimus. Qua re firmiter constituta, atque decreta, cum et nos ipsos, et cetera omnia ad eum bene agendum, Deo juvante, celebrandumque conventum pararemus, plurimum reputantes interesse cum celebrationis concilii, tum universæ christianæ reipublicæ christianos principes pace inter se et concordia consentire, charissimos in Christo filios nostros, Carolum romanorum imperatorem semper augustum, et christianissimum regem Franciscum, duo præcipua christiani nominis firmamenta, atque subsidia, orare, atque obsecrare institimus, ut ad colloquium inter se, et nobiscum una convenirent; quorum quidem apud utrumque litteris, nuntiis, et a latere nostro missis, ex venerabilium fratrum nostrorum numero, legatis, sæpissime egeramus, ut ex simultate, et dissidiis ambo in unum fœdus, et piam amicitiam vellent convenire, labentibusque succurrere christianis rebus: quarum servandarum cum esset illis potestas a Deo præcipue tributa, si id non agerent, et ad commune christianorum bonum sua consilia non dirigerent, acris, et severa ratio eidem Deo ab ipsis reddenda esset. Qui aliquando precibus nostris annuentes, Nicæam se contulere; quo nos quoque longum iter, et senili ætati nostræ vehementer contrarium, Dei et pacis conciliandæ causa suscepimus; neque prætermisimus interea, cum tempus concilii præstitutum, kalendæ videlicet majæ, appropinquaret, tres legatos summæ virtutis, ac auctoritatis, a latere nostro, de numero eorumdem fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, Vicentiam mittere, qui initium concilii facerent, prælatosque undique venientes exciperent, et ea, quæ judicarent esse opus, agerent, et tractarent; quoad nos, ab itinere et negotio pacis reversi, omnia accuratius dirigere possemus. Interim vero in illud sanctum opus, maximeque necessarium, tractationem videlicet pacis inter principes, incubuimus, et quidem

omni animi studio, omni pietate, ac diligentia. Testis est nobis Deus, cujus freti clementia, nosmetipsos itineris, et vitæ periculo exposuimus. Nostra testis conscientia, quæ nihil habet in hac re quidem, in quo nos arguat, aut prætermissæ, aut non quæsitæ ad pacificandum occasionis : principes ipsi testes, quos tam sæpe, tamque vehementer nuntiis, litteris, legatis, monitis, hortatu, precibusque omnibus obsecraveramus, ut simultates deponerent, ut in societatem coirent, ut christianæ reipublicæ in maximum, et propinquum jam adductæ discrimen, communibus studiis et subsidiis opitularentur. Jam vero testes illæ vigiliæ, atque curæ, illi diurni, nocturnique animi nostri labores, gravesque sollicitudines, quas ob hanc rem, et causam plurimas jam suscepimus; nec tamen ad optatum exitum nostra consilia, et acta adhuc perducta sunt; ita enim visum Domino Deo est : quem tamen non desperamus aliquando optata nostra benignius respecturum. Ipsi quidem, quantum in nobis fuit, nihil, quod esset nostro pastorali officio debitum, in hac re omisimus. Quod si qui sunt, qui actiones pacis nostras in aliam interpretentur partem, dolemus quidem, sed tamen in dolore nostro gratias Deo omnipotenti agimus, qui ad exemplum et doctrinam patientiæ nostræ, suos (1) voluit apostolos haberi dignos, qui pro nomine Jesu, qui pax nostra est, contumeliam paterentur. Verum in illo congressu, colloquioque nostro, quod Nicææ habitum est, etsi, peccatis nostris impedientibus, inter duos principes vera, et perpetua pax non potuit confici, induciæ tamen decennales factæ sunt : quarum opportunitate nos sperantes, et sacrum concilium commodius celebratum iri, et deinde ex concilii auctoritate perfici posse pacem; apud principes institimus, ut et ipsi venirent ad concilium, et prælatos suos præsentes ducerent, absentesque accersirent. Qui cum de utroque se

(1) Actor. 5. in fin. et 2. Cor. 11. 10.

excusassent, quod et ipsis redire in regna sua tum necesse esset, et prælatos, quos secum habuissent, itinere, atque impendiis fessos, atque exhaustos recreari, et refici oporteret; nos hortati sunt, ut aliam quoque prorogationem temporis habendi concilii decerneremus. Qua in re concedenda cum essemus aliquantulum difficiles, litteras interim a legatis nostris, qui Vicentiæ erant, accepimus, transacto jam, et longius præterito concilii ineundi die, unum vix, aut alterum ex externis nationibus prælatum Vicentiam se contulisse. Quo nuntio accepto, cum videremus, eo tempore nulla jam ratione haberi concilium posse, ipsis principibus concessimus, ut differretur tempus agendi concilii usque ad sanctum Pascha, diemque festum futuræ dominicæ resurrectionis. Cujus nostri præcepti, expectationisque decretæ litteræ Genuæ anno incarnationis Domini M. D. XXXVIII., IV. kal. jul. factæ, publicatæque sunt: atque hanc dilationem eo propensius fecimus, quod pollicitus est nobis uterque princeps, legatos suos Romam ad nos se missurum, ut ea, quæ ad perfectionem pacis reliqua essent, neque Nicææ ob brevitatem temporis potuerant omnia confici, Romæ commodius coram nobis agerentur, et tractarentur; et ob hanc rationem etiam a nobis ambo petierunt, ut hæc pacificationis procuratio concilii celebrationi præponeretur, cum ipsum concilium, pace facta, multo deinde utilius, et salutarius christianæ reipublicæ futurum esset. Semper enim hæc pacis spes nobis injecta, principum nos voluntatibus assentiri hortata est: quam spem vehementer auxit, post discessum a Nicæa nostrum, ipsorum duorum principum inter se benevola, amicaque congressio: quæ, maxima nostra cum lætitia, a nobis intellecta, confirmavit nos in bona spe, ut tandem aliquando nostras preces apud Deum exauditas, et vota pacis accepta esse crederemus. Hanc igitur pacis conclusionem cum et expeteremus, et urgeremus, nec solum duobus antedictis principibus, verum etiam

charissimo in Christo filio nostro Ferdinando, regi romanorum, videretur, actionem concilii, nisi pace facta, suscipi non oportere; cunctique a nobis per litteras, suosque oratores contenderent, ut alias rursus temporis prorogationes faceremus, præcipue autem instaret serenissimus Cæsar promisisse se demonstrans iis, qui a catholica unitate dissentiunt, se operam suam apud nos interpositurum, ut aliqua concordiæ ratio iniretur, quod ante suam in Germaniam profectionem apte non posset fieri, nos, eadem semper spe pacis, et tantorum principum voluntate adducti, cum præsertim cerneremus, ne ad dictum quidem resurrectionis festum alios prælatos Vicentiam convenisse, prorogationis nomen jam fugientes quod tam sæpe frustra fuerat repetitum, celebrationem generalis concilii ad nostrum et Sedis apostolicæ beneplacitum suspendere maluimus: itaque fecimus; et de suspensione hujusmodi litteras ad singulos supradictorum principum decima die junii M. D. XXXIX. dedimus, sicut ex illis perspicue potest intelligi. Ea itaque suspensione necessario per nos facta, dum tempus illud magis idoneum a nobis, pacisque aliqua conclusio expectatur, quæ, et dignitatem postea, frequentiamque concilio, et christianæ reipublicæ præsentiorem salutem erat allatura; christianæ interea res in deterius quotidie prolapsæ sunt, hungaris, rege ipsorum mortuo, Turcam vocantibus; Ferdinando rege bellum in eos movente; belgis ad defectionem a Cæsare ex parte quadam incitatis: cujus defectionis comprimendæ causa per Galliam amicissime, et cum rege christianissimo concordissime, magno benevolæ inter eos voluntatis indicio transiens in belgas serenissimus Cæsar, et illinc deinde in Germaniam profectus, conventus Germaniæ principum, et civitatum, tractandæ ejus, quam dixerat, concordiæ causa habere cœpit. Sed cum, spe pacis jam deficiente, ille quoque modus curandæ in conventibus tractandæque concordiæ ad majores potius discordias concitandas aptus esse

videretur ; inducti fuimus ad pristinum concilii generalis remedium reverti, idque per legatos nostros S. R. E. Cardinales ipsi Cæsari obtulimus ; quod etiam postremo, et præcipue in ratisbonensi conventu egimus, cum ille dilectus filius noster, Gaspar tituli S. Praxedis, cardinalis Contarenus, summa doctrina, et integritate, legatum nostrum ageret : nam cum id, quod ne accideret, antea veriti eramus, ex ejus conventus sententia peteretur a nobis, ut ab ecclesia dissentientium quosdam articulos tolerandos declararemus, quoad per œcumenicum concilium illi excuterentur, et deciderentur ; idque nobis, ut concederemus, neque christiana, et catholica veritas, neque nostra, et Sedis apostolicæ dignitas permitteret ; palam potius concilium, ut quamprimum fieret, proponi mandavimus. Neque vero in alia umquam sententia, et voluntate fuimus, quam ut primo quoque tempore concilium œcumenicum, et generale congregaretur : sperabamus enim ex eo et pacem populo christiano, et christianæ religionis integritatem posse recuperari : verumtamen id cum bona gratia, et voluntate christianorum principum habere volebamus. Quam voluntatem dum expectamus, dum observamus tempus absconditum, tempus (1) beneplaciti tui, o Deus ; aliquando tandem decernere compulsi sumus, omne esse tempus beneplacitum Deo, cum de rebus sanctis, et ad christianam pietatem pertinentibus consilia ineuntur. Quapropter videntes, maximo quidem animi nostri cum dolore, rem christianam quotidie in pejus ruere, Hungaria a turcis oppressa, germanis periclitantibus, ceteris omnibus metu mœroreque afflictis ; nullius jam principis consensum expectare, sed tantum Dei omnipotentis voluntatem, et christianæ reipublicæ utilitatem attendere constituimus. Itaque cum Vicentiam amplius non haberemus, cuperemusque cum universæ christianorum saluti, tum germa-

(1) Psal. 68.

nicæ nationis incommodis in eligendo per nos novi concilii habendi loco consulere, aliquotque locis propositis ipsam tridentinam civitatem ab ipsis desiderari videremus; nos etsi in citeriore Italia commodius omnia tractari posse judicabamus, ad eorum tamen postulationes nostram voluntatem paterna charitate deflleximus. Itaque Tridentum civitatem elegimus, qua in civitate œcumenicum concilium ad proxime venturas kalendas novembris haberetur, idoneum locum illum statuentes, quo ex Germania quidem, aliisque Germaniæ finitimis nationibus facillime, ex Gallia, Hispania, ceterisque provinciis remotioribus non difficiliter episcopi, et prælati convenire possent. Dies autem concilii ea a nobis spectata est, quæ spatium in se haberet et publicandi per christianas nationes nostri hujus decreti, et facultatis omnibus prælatis ad veniendum tribuendæ. Quo minus autem annuum tempus præfiniremus mutando concilii loco, sicut quibusdam constitutionibus alias præscriptum est, ea res fuit in causa, quod longius extrahi spem sanandæ aliqua in parte christianæ reipublicæ, quæ tot detrimentis, et calamitatibus affecta est, noluimus: et tamen videmus tempora, agnoscimus difficultates, quid sperari possit ex consiliis nostris incertum esse intelligimus. Sed quia scriptum est (Ps. 36.): Revela Domino viam tuam, et spera in eo, et ipse faciet; magis Dei clementiæ, et misericordiæ confidere, quam nostræ imbecillitati diffidere constituimus. Sæpe enim fit in bonis operibus incipiendis, ut, quod humana consilia non valent, divina virtus efficiat. Hujus igitur ipsius Dei omnipotentis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti, ac beatorum ejus apostolorum Petri, et Pauli auctoritate, qua nos quoque in terris fungimur, freti, atque subnixi, de venerabilium item fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio, et assensu, sublata, amotaque suspensione, de qua supra commemoratum est, quam per præsentes tollimus, et amovemus, sa-

crum œcumenicum, et generale concilium in civitate tridentina, loco commodo et libero, omnibusque nationibus opportuno, ad kalendas proximas novembris anni præsentis ab incarnatione Domini M. D. XLII. incipiendum, prosequendum, et eodem Domino adjuvante, ad ipsius gloriam, atque laudem, et christiani totius populi salutem, absolvendum, perficiendumque indicimus, annuntiamus, convocamus, statuimus, atque decernimus; omnes omnibus ex locis tam venerabiles fratres nostros patriarchas, archiepiscopos, episcopos, et dilectos filios abbates, quam alios quoscumque, quibus jure, aut privilegio in conciliis generalibus residendi, et sententias in eis dicendi permissa potestas est, requirentes, hortantes, admonentes, ac nihilominus eis vi jurisjurandi, quod nobis, et huic sanctæ Sedi præstiterunt, ac sanctæ virtute obedientiæ, aliisque sub pœnis, jure, aut consuetudine in celebrationibus conciliorum adversus non accedentes ferri, et proponi solitis, mandantes, arcteque præcipientes, ut ipsimet, nisi forte justo detineantur impedimento, de quo tamen fidem facere compellantur, aut certe per suos legitimos procuratores, et nuntios, sacro huic concilio omnino adesse, et interesse debeant. Supra autem dictos, imperatorem, regemque christianissimum, necnon ceteros reges, duces, principes, quorum præsentia, si alias umquam, hoc quidem tempore maxime sanctissimæ Christi fidei, et christianorum omnium futura est salutaris, rogantes, atque obsecrantes per viscera misericordiæ Dei, et Domini nostri Jesu Christi, cujus fidei veritas, et religio, et intus, et extra graviter jam oppugnatur, ut, si salvam volunt christianam esse rempublicam, si se Domino obstrictos, et obligatos pro maximis illius erga se beneficiis intelligunt, ne deserant ipsius Dei causam, et negotium; ipsimet ad sacri concilii celebrationem veniant, in quo ipsorum pietas, atque virtus communi utilitati, salutique suæ, ac ceterorum, et temporali, et æternæ, plurimum est profutura. Sin autem (id

quod nollemus) accedere ipsi non poterunt, at graves saltem viros legatos cum auctoritate mittant, qui personam principis sui quisque, et cum prudentia, et cum dignitate possint in concilio referre. In primis vero ut id curent, quod ipsis facillimum est, ut ex suis cujusque regnis, ac provinciis episcopi, et prælati sine tergiversatione, et mora ad concilium proficiscantur; quod maxime quidem a prælatis, principibusque Germaniæ Deum ipsum, atque nos impetrare æquum est; ut cum eorum præcipue causa, ipsisque cupientibus concilium indictum sit, et in ea civitate indictum, quæ ab eis est desiderata, non graventur ipsi sua cunctorum præsentia id celebrare, et ornare; quo melius, atque commodius, quæ ad integritatem, et veritatem christianæ religionis, quæ ad bonorum morum reductionem, emendationemque malorum, quæ ad christianorum inter se, tam principum, quam populorum pacem, utilitatem, concordiamque pertineant, et quæ ad repellendos impetus barbarorum, et infidelium, quibus illi universam christianitatem obruere moliuntur, sint necessaria, Deo nostris consultationibus præeunte, et lumen sapientiæ suæ, ac veritatis mentibus nostris præferente, agi in dicto sacro œcumenico concilio, et, conspirante omnium charitate, consuli, tractari, confici, ad optatosque exitus deduci quamprimum, et quam optime possint. Atque ut nostræ hæ litteræ, et quæ in eis continentur, ad notitiam cunctorum, quorum oportet, perveniant, neve quis illorum ignorantiæ excusationem prætendat, cum præsertim etiam non ad omnes eos, quibus nominatim illæ essent intimandæ, tutus forsitan pateat accessus; volumus, et mandamus, ut in basilica vaticana Principis apostolorum, et in ecclesia lateranensi, cum ibi multitudo populi ad audiendam rem divinam congregari solita est, palam clara voce per curiæ nostræ cursores, aut notarios aliquos publicos legantur, lectæque in valvis dictarum ecclesiarum, itemque cancellariæ apostolicæ portis,

et campi Floræ solito loco affigantur, ubi ad lectionem, et notitiam cunctorum aliquandiu expositæ pendeant: cumque inde amovebuntur, earum nihilominus exempla in eisdem locis remaneant affixa. Nos enim per lectionem, publicationem, affixionemque hujusmodi, omnes, et quoscumque, quos antedictæ nostræ litteræ comprehendunt, post spatium duorum mensium a die litterarum publicationis, et affixionis, ita volumus obligatos esse, atque adstrictos, ac si ipsismet illæ coram lectæ, et intimatæ essent: transumptis quidem earum, quæ manu publici notarii scripta, aut subscripta, et sigillo personæ alicujus ecclesiastica in dignitate constitutæ munita fuerint, ut fides certa, et indubitata habeatur, mandamus, atque decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ indictionis, annuntiationis, convocationis, statuti, decreti, mandati, præcepti, et obsecrationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursurum.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ M. D. XLII., XI. kalendas jun., pontificatus nostri anno VIII.

BLOSIUS.

Hier. Dand.

SESSIO PRIMA

SACROSANCTI ŒCUMENICI ET GENERALIS

CONCILII TRIDENTINI

SUB PAULO III. PONT. MAX.

CELEBRATA DIE XIII. MENSIS DECEMBRIS
ANNO DOMINI MDXLV.

DECRETUM DE INCHOANDO CONCILIO.

Placet ne vobis, ad laudem, et gloriam sanctæ, et individuæ Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti, ad incrementum, et exaltationem fidei, et religionis christianæ, ad extirpationem hæresum, ad pacem, et unionem Ecclesiæ, ad reformationem cleri, et populi christiani, ad depressionem et destructionem hostium christiani nominis, decernere et declarare, sacrum Tridentinum, et generale Concilium incipere, et inceptum esse? *Responderunt*, placet.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Et cum proxima sit celebritas Nativitatis Domini nostri Jesu Christi, et subsequantur aliæ festivitates labentis, et incipientis anni; placet ne vobis, primam futuram sessionem habendam esse die Jovis post Epiphaniam, quæ erit septima mensis jan. anno Domini MDXLVI? *Responderunt*, placet.

SESSIO SECUNDA

CELEBRATA DIE VII. MENSIS JANUARII MDXLVI.

DECRETUM DE MODO VIVENDI, ET ALIIS IN CONCILIO SERVANDIS.

Sacrosancta Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, in ea præsidentibus eisdem tribus aposto-

licæ Sedis Legatis, agnoscens cum beato Jacobo apostolo (1), quod omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum, qui iis, qui postulant a se sapientiam, dat omnibus affluenter, et non improperat eis; et simul sciens, quod (2) initium sapientiæ est timor Domini, statuit, et decrevit, omnes, et singulos Christifideles, in civitate Tridentina congregatos, exhortandos esse, prout exhortatur, ut se a malis, et peccatis hactenus commissis emendare, ac de cetero in timore Domini ambulare (3), et desideria carnis non perficere, orationibus instare, sæpius confiteri, Eucharistiæ sacramentum sumere, ecclesias frequentare, præcepta denique dominica, quantum quisque poterit, adimplere; necnon quotidie pro pace principum christianorum, et unitate Ecclesiæ privatim orare velint: episcopos vero, et quoscumque alios, in ordine sacerdotali constitutos, œcumenicum Concilium in hac civitate concelebrantes, ut assidue in Dei laudibus incumbere, hostias, laudes, et preces offerre, sacrificium Missæ, quolibet saltem die dominico, in quo Deus lucem condidit, et a mortuis resurrexit, ac (4) Spiritum sanctum in discipulos infudit, peragere satagant, facientes, sicut idem Spiritus sanctus per (5) Apostolum præcipit, obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, pro sanctissimo Domino nostro Papa, pro imperatore, pro regibus, et ceteris, qui in sublimitate constituti sunt, et pro omnibus hominibus: ut quietam, et tranquillam vitam agamus, pace fruamur, et fidei incrementum videamus. Præterea hortatur, ut jejunent saltem singulis sextis feriis in memoriam passionis Domini, et eleemosynas pauperibus erogent: in ecclesia autem cathedrali singulis quintis feriis celebretur Missa de Spiritu sancto, cum litaniis, et aliis orationibus ad hoc institutis: in aliis vero ecclesiis, eadem die dicantur ad minus litaniæ, et orationes (6): tempore autem, quo sacra peraguntur, collocutiones, et confabulationes non fiant: sed ore, et animo celebranti assistatur.

Et quoniam (7) oportet episcopos esse irreprehensibiles, sobrios, castos, domui suæ bene præpositos, hortatur etiam,

(1) Jac. 1. — (2) Prov. 1. et 9.; Psal. 110.; Eccli. 1. — (3) Galat. 5. — (4) Act. 2. — (5) 1. Timoth. 2. — (6) Infra sessione 22. in decreto de observ. in celebr. Miss. — (7) 1. Tim. 3.

ut ante omnia quilibet in mensa servet (1) sobrietatem, moderationemque ciborum: deinde, cum in eo loco sæpe otiosi sermones oriri soleant, ut (2) in ipsorum episcoporum mensis divinarum Scripturarum lectio admisceatur: familiares vero suos unusquisque instruat, et erudiat, ne sint rixosi, vinosi, impudici, cupidi, elati, blasphemi, et voluptatum amatores; vitia demum fugiant, et virtutes amplectantur, et in vestitu, et cultu, et omnibus actibus honestatem præseferant, sicut decet ministros ministrorum Dei.

Ad hæc, cum hujus sacrosancti Concilii præcipua cura, sollicitudo, et intentio sit, ut, propulsatis hæresum tenebris, quæ per tot annos operuerunt terram, catholicæ veritatis lux, Jesu Christo (3), qui vera lux est, annuente, candor, puritasque refulgeat; et ea, quæ reformatione egent, reformentur; ipsa Synodus hortatur omnes catholicos hic congregatos, et congregandos, atque eos præsertim, qui sacrarum litterarum peritiam habent, ut sedula meditatione diligenter secum ipsi cogitent, quibus potissimum viis, et modis ipsius Synodi intentio dirigi, et optatum effectum sortiri possit; quo maturius, et consultius damnari damnanda, et probanda probari queant: ut per totum orbem omnes uno ore, et eadem fidei confessione glorificent Deum, et Patrem Domini nostri Jesu Christi.

In sententiis vero dicendis, juxta (4) Toletani Concilii statutum, in loco benedictionis considentibus Domini sacerdotibus, nullus debeat, aut immodestis vocibus perstrepere, aut tumultibus perturbare; nullis etiam falsis, vanisve, aut obstinatis disceptationibus contendere: sed, quidquid dicatur, sic mitissima verborum prolatione temperetur, ut nec audientes offendantur, nec recti judicii acies perturbato animo inflectatur.

Insuper ipsa sacra Synodus statuit, ac decrevit, quod si forte contigerit aliquos debito in loco (5) non sedere, et sententiam, etiam sub verbo, *placet*, proferre, congregatio-

(1) Tit. 2.; 1. Tim. 3.; c. fin. qu. 7. Cum sim; Conc. Tol. 3. c. 7.; Conc. Rhemen. c. 27.; Euseb. in 4. decr. et infra sess. 25. cap. 1. de reformat. — (2) C. Pro reverentia, dist. 44. — (3) Joann. 1. — (4) Conc. Tolet. 2. c. 1.; Conc. Constant. sess. 1. in princ. cap. In loco 5. q. 4. Vide et 4. Tolet. c. 3. — (5) Idem in conclusione repetitur. Episcopis forma præscripta est 1. Brac. cap. 24. et c. Episcopos 17. dist. 17.

nibus interesse, et alios quoscumque actus facere, Concilio durante, nulli propterea præjudicium generetur, nullique novum jus acquiratur.

Deinde indicta fuit futura sessio ad diem Jovis, quartam mensis februarii proxime venturi.

SESSIO TERTIA

CELEBRATA DIE IV. MENSIS FEBRUARII MDXLVI.

DECRETUM DE SYMBOLO FIDEI.

In nomine sanctæ, et individuæ Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti.

Hæc sacrosancta, œcumenica, et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, in ea præsidentibus eisdem tribus apostolicæ Sedis Legatis, magnitudinem rerum tractandarum considerans, præsertim earum, quæ duobus illis capitibus, de extirpandis hæresibus, et moribus reformandis, côntinentur, quorum causa præcipue est congregata; agnoscens autem cum (1) Apostolo, non esse sibi colluctationem adversus carnem, et sanguinem, sed adversus spirituales nequitias in cælestibus, cum eodem omnes, et singulos in primis hortatur, ut confortentur in Domino, et in potentia virtutis ejus, in omnibus sumentes (2) scutum fidei, in quo possint omnia tela nequissimi ignea extinguere, atque galeam spei salutis accipiant, cum gladio spiritus, quod est verbum Dei. Itaque, ut hæc pia ejus sollicitudo principium, et progressum suum per Dei gratiam habeat, ante omnia statuit, et decernit præmittendam esse confessionem fidei (3), patrum exempla in hoc secuta, qui sacratioribus Conciliis hoc scutum contra omnes hæreses, in principio suarum actionum opponere consuevere: quo solo aliquando, et infideles ad fidem traxerunt, hæreticos expugnarunt, et fideles confirmarunt. Quare Symbolum fidei, quo sancta Romana Ecclesia utitur, tamquam principium illud, in quo omnes, qui fidem Christi profi-

(1) Ephes. 6. — (2) Ibid. — (3) Conc. Nicæn.; Conc. Rom. sub Julio I.; Conc. Hipponen. in princip.; Conc. Constant. 6. Actione 17. Cum sim c. 1.; dist. 15. c. Baptizandos, cum seq. de Cons.; dist. 4. cap. 1. de summ. Trin.

tentur, necessario conveniunt, ac fundamentum firmum, et unicum (1), contra quod portæ inferi nunquam prævalebunt, totidem verbis, quibus in omnibus ecclesiis legitur, exprimendum esse censuit; quod quidem ejusmodi est:

Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli, et terræ, visibilium omnium, et invisibilium; et in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, et ex Patre natum ante omnia sæcula; Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt: qui propter nos homines, et propter nostram salutem descendit de cælis, et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, et homo factus est: crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus, et sepultus est: et resurrexit tertia die secundum Scripturas, et ascendit in cælum, sedet ad dexteram Patris, et iterum venturus est cum gloria judicare vivos, et mortuos; cujus regni non erit finis: et in Spiritum sanctum Dominum, et vivificantem, qui ex Patre, Filioque procedit; qui cum Patre, et Filio simul adoratur, et conglorificatur; qui locutus est per prophetas: et unam, sanctam, catholicam, et apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum: et expecto resurrectionem mortuorum, et vitam venturi sæculi. Amen.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Eadem sacrosancta, œcumenica, et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, in ea præsidentibus eisdem tribus apostolicæ Sedis Legatis, intelligens multos prælatos ex diversis partibus accinctos esse itineri, nonnullos etiam in via esse, quo huc veniant; cogitansque omnia ab ipsa sacra Synodo decernenda eo majoris apud omnes existimationis, et honoris videri posse, quo majori fuerint et pleniori patrum consilio, et præsentia sancita, et corroborata; statuit, et decrevit, futuram sessionem post præsentem celebrandam esse die Jovis, quæ subsequetur dominicam *Lætare*, proxime futuram: interim tamen non differri discussionem, et examinationem eorum, quæ ipsi Synodo discutienda, et examinanda videbuntur.

(1) Matth. 16.

SESSIO QUARTA

CELEBRATA DIE VIII. MENSIS APRILIS MDXLVI.

DECRETUM DE CANONICIS SCRIPTURIS.

Sacrosancta, œcumenica et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem tribus apostolicæ Sedis Legatis, hoc sibi perpetuo ante oculos proponens, ut, sublatis erroribus, puritas ipsa Evangelii in Ecclesia conservetur; quod (1) promissum ante per prophetas in Scripturis sanctis, Dominus noster Jesus Christus, Dei filius, proprio ore primum promulgavit, deinde per suos apostolos, tanquam fontem, et omnis salutaris veritatis, et morum disciplinæ (2), omni creaturæ prædicari jussit; perspiciensque hanc veritatem, et disciplinam contineri in libris scriptis, et sine scripto traditionibus, quæ ab ipsius Christi ore ab apostolis acceptæ, aut (3) ab ipsis apostolis, Spiritu sancto dictante, quasi per manus traditæ, ad nos usque pervenerunt; orthodoxorum patrum exempla secuta omnes libros tam veteris, quam novi testamenti, cum utriusque unus Deus sit auctor, necnon traditiones ipsas, tum ad fidem, tum ad mores pertinentes, tamquam vel oretenus a Christo, vel a Spiritu sancto dictatas, et continua successione in Ecclesia catholica conservatas, pari pietatis affectu, ac reverentia suscipit, et veneratur. Sacrorum vero librorum (4) indicem huic decreto adscribendum censuit, ne cui dubitatio suboriri possit, quinam sint, qui ab ipsa Synodo suscipiuntur. Sunt vero infrascripti. Testamenti veteris, quinque Moysis, id est, Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium, Josue, Judicum, Ruth, quatuor Regum, duo Paralipomenon, Esdræ primus, et secundus, qui dicitur Nehemias, Tobias, Judith, Hester, Job, Psalterium

(1) Jerem. 31. — (2) Matth. et Marc. ult. — (3) 2. Thess. 2.; c. Ecclesiasticarum, dist. 11. et c. Cum Marthæ de celebr. Miss.; Concil. Senonense tempore Clement. VII, decr. 5. — (4) In can. apost. c. 84.; Innocent. I. ep. 3. c. 7.; Gelasius in Conc. 70. ep.; Conc. Laodic. c. 59.; Conc. Carth. 3. c. 47.; c. Sancta romana, dist. 15. et in fine epist. Eugen. in Conc. Florent. ad Armenos.

davidicum centum quinquaginta psalmorum, Parabolæ, Ecclesiastes, Canticum canticorum, Sapientia, Ecclesiasticus, Isaias, Jeremias cum Baruch, Ezechiel, Daniel, duodecim prophetæ minores, id est, Osea, Joel, Amos, Abdias, Jonas, Michæas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias, duo Machabæorum, primus et secundus. Testamenti novi, quatuor evangelia, secundum Matthæum, Marcum, Lucam et Joannem: actus apostolorum a Luca evangelista conscripti: quatuordecim epistolæ Pauli apostoli, ad Romanos, duæ ad Corinthios, ad Galatas, ad Ephesios, ad Philippenses, ad Colossenses, duæ ad Thessalonicenses, duæ ad Timotheum, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos: Petri apostoli duæ, Joannis apostoli tres, Jacobi apostoli una, Judæ apostoli una, et Apocalypsis Joannis apostoli. Si quis autem libros ipsos integros cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia catholica legi consueverunt, et in veteri vulgata latina editione habentur, pro sacris, et canonicis non susceperit; et traditiones prædictas sciens et prudens contempserit; anathema sit. Omnes itaque intelligant, quo ordine et via ipsa Synodus, post jactum fidei confessionis fundamentum, sit progressura, et quibus potissimum testimoniis, ac præsidiis in confirmandis dogmatibus, et instaurandis in Ecclesia moribus sit usura.

DECRETUM DE EDITIONE, ET USU SACRORUM LIBRORUM.

Insuper eadem sacrosancta Synodus considerans, non parum utilitatis accedere posse Ecclesiæ Dei, si ex omnibus latinis editionibus, quæ circumferuntur, sacrorum librorum, quænam pro authentica habenda sit, innotescat; statuit, et declarat, ut hæc ipsa vetus, et vulgata editio, quæ longo tot sæculorum usu in ipsa Ecclesia probata est, in publicis lectionibus, disputationibus, prædicationibus, et expositionibus pro authentica habeatur; et ut nemo illam rejicere quovis prætextu audeat, vel præsumat.

Præterea, ad (1) coercenda petulantia ingenia, decernit, ut nemo, suæ prudentiæ innixus, in rebus fidei, et morum ad ædificationem doctrinæ christianæ pertinentium, sacram

(1) C. Hæresis et c. Quidam, in fin. 24. q. 3. Infra sess. 13. c. 1.

Scripturam ad suos sensus contorquens, contra eum sensum, quem tenuit, et tenet sancta mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu, et interpretatione Scripturarum sanctarum, aut etiam (1) contra unanimem consensum patrum, ipsam Scripturam sacram interpretari audeat; etiamsi hujusmodi interpretationes nullo unquam tempore in lucem edendæ forent. Qui contravenerint, per Ordinarios declarentur, et pœnis a jure statutis puniantur.

Sed et (2) impressoribus modum in hac parte, ut par est, imponere volens, qui jam sine modo, hoc est, putantes sibi licere quidquid libet, sine licentia superiorum ecclesiasticorum, ipsos sacræ Scripturæ libros, et super illis annotationes, et expositiones quorumlibet indifferentes, sæpe tacito, sæpe etiam ementito prælo, et, quod gravius est, sine nomine auctoris imprimunt; alibi etiam impressos libros hujusmodi temere venales habent: decernit, et statuit, ut posthac sacra Scriptura, potissimum vero hæc ipsa vetus, et vulgata editio, quam emendatissime imprimatur: nullique liceat imprimere, vel imprimi facere quosvis libros de rebus sacris sine nomine auctoris: neque illos in futurum vendere, aut etiam apud se retinere, nisi primum examinati, probatique fuerint ab Ordinario, sub pœna anathematis, et pecuniæ in canone (3) Concilii novissimi Lateranensis apposita. Et, si Regulares fuerint, ultra examinationem et probationem hujusmodi, licentiam quoque a suis superioribus impetrare teneantur, recognitis per eos libris, juxta formam suarum ordinationum. Qui autem scripto eos communicant, vel evulgant, nisi antea examinati, probatique fuerint, eisdem pœnis subjaceant, quibus impressores. Et qui eos habuerint, vel legerint, nisi prodiderint auctores, pro auctoribus habeantur. Ipsa vero hujusmodi librorum probatio in scriptis detur, atque ideo in fronte libri vel scripti, vel impressi, authentice appareat: idque totum, hoc est, et probatio, et examen, gratis fiat; ut probanda probentur, et reprobentur improbanda.

Post hæc, temeritatem illam reprimere volens, qua ad

(1) Sic synodus in Trull. c. 19. quam putant Constant. 6.; cap. Exiit, circa fin. de ver. sig. in 6. — (2) Vide infra de libris prohibitis regulam 10. Nunc etiam censuris Bullæ *Cœnæ* impressores librorum prohibitorum innodantur. — (3) Vide infr. 1.

profana quæque convertuntur et torquentur verba, et sententiæ sacræ Scripturæ, ad scurrilia scilicet, fabulosa, vana, adulationes, detractiones, superstitiones, impias et diabolicas incantationes, divinationes, sortes, libellos etiam famosos; mandat, et præcipit, ad tollendam hujusmodi irreverentiam, et contemptum, ne de cetero quisquam quomodolibet verba Scripturæ sacræ, ad hæc et similia audeat usurpare; ut omnes hujus generis homines temeratores, et violatores verbi Dei, juris et arbitrii pœnis per episcopos coerceantur.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Item hæc sacrosancta Synodus statuit, et decernit, proximam futuram sessionem tenendam, et celebrandam esse feria quinta post sacratissimum festum proximum Pentecostes.

SESSIO QUINTA

CELEBRATA DIE XVII. MENSIS JUNII MDXLVI.

DECRETUM DE PECCATO ORIGINALI.

Ut fides nostra catholica (1), sine qua impossibile est placere Deo, purgatis erroribus, in sua sinceritate integra, et illibata permaneat; et ne populus christianus (2) omni vento doctrinæ circumferatur; cum serpens (3) ille antiquus, humani generis perpetuus hostis inter plurima mala, quibus Ecclesia Dei his nostris temporibus perturbatur, etiam de peccato originali, ejusque remedio non solum nova, sed vetera etiam dissidia excitaverit; sacrosancta, œcumenica, et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea ejusdem tribus apostolicæ Sedis Legatis, jam ad revocandos errantes, et nutantes confirmandos accedere volens, sacrarum Scripturarum, et sanctorum patrum, ac probatissimorum Conciliorum testimonia, et ipsius Ecclesiæ judicium, et consensum secuta, hæc de ipso peccato originali statuit, fatetur, ac declarat.

1. Si (4) quis non confitetur, primum hominem Adam,

(1) Hebr. 11. — (2) Ephes. 4. — (3) Gen. 3. — (4) Cælest. I. ep. 4. c. 4.

cum mandatum Dei in paradiso fuisset transgressus, statim sanctitatem, et justitiam, in qua constitutus fuerat, amisisse, incurrisseque per offensam prævaricationis hujusmodi iram, et indignationem Dei, atque ideo mortem, quam antea illi (1) comminatus fuerat Deus, et cum morte captivitatem sub ejus potestate (2), qui mortis deinde habuit imperium, hoc est, diaboli, totumque Adam, per illam prævaricationis offensam, secundum corpus, et animam in deterius commutatum fuisse; anathema sit.

2. Si quis Adæ prævaricationem sibi soli, et (3) non ejus propagini asserit nocuisse; et acceptam a Deo sanctitatem, et justitiam, quam perdidit, sibi soli, et non nobis etiam eum perdidisse; aut inquinatum illum per inobedientiæ peccatum, mortem, et pœnas corporis tantum in omne genus humanum transfudisse, non autem et peccatum, quod mors est animæ; anathema sit: cum contradicat Apostolo dicenti (4): Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.

3. Si quis hoc Adæ peccatum, quod origine unum est, et propagatione, non imitatione transfusum omnibus, inest unicuique proprium, vel per humanæ naturæ vires, vel per aliud remedium asserit tolli, quam per meritum unius mediatoris Domini nostri Jesu Christi (5), qui nos Deo reconciliavit in sanguine suo, factus nobis (6) justitia, sanctificatio, et redemptio: aut negat ipsum Christi Jesu meritum per baptismi sacramentum in forma Ecclesiæ rite collatum, tam adultis, quam parvulis applicari; anathema sit: quia (7) non est aliud nomen sub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri. Unde illa vox (8): Ecce agnus Dei: ecce qui tollit peccata mundi. Et illa (9): Quicumque baptizati estis, Christum induistis.

4. Si quis parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat, etiam si fuerint a baptizatis parentibus orti, aut dicit (10) in remissionem quidem peccatorum eos baptizari,

(1) Gen. 3. — (2) Hebr. 2.; Conc. Arausican. 2. c. 1. — (3) Rom. 5.; 1. Cor. 15.; Conc. Arausican. 2. c. 2. — (4) Rom. 5. 6.; c. Placuit, 153. c. Regenerante, et c. Quæris, in fin. de cons. dist. 4. — (5) 1. Tim. 2.; Coloss. 1. — (6) 1. Cor. 1. — (7) Act. 4. — (8) Joann. 1. — (9) Gal. 3. — (10) Conc. Milev. c. 2.; Conc. Afric. c. 77. et c. Placuit 153. de cons. d. 4.

sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lavacro necesse sit expiari ad vitam æternam consequendam: unde fit consequens, ut in eis forma baptismatis in remissionem peccatorum non vera, sed falsa intelligatur; anathema sit: quoniam non aliter intelligendum est id, quod dixit Apostolus (1): Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt; nisi quemadmodum Ecclesia catholica ubique diffusa semper intellexit. Propter hanc enim regulam fidei ex traditione apostolorum etiam parvuli, qui nihil peccatorum in semetipsis adhuc committere potuerunt, ideo in remissionem peccatorum veraciter baptizantur, ut in eis regeneratione mundetur, quod generatione contraxerunt. Nisi enim (2) quis renatus fuerit ex aqua, et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.

5. Si quis per Jesu Christi Domini nostri gratiam, quæ in baptismate confertur, reatum originalis peccati remitti negat; aut etiam asserit, non tolli totum id, quod veram, et propriam peccati rationem habet; sed illud (3) dicit tantum radi, aut non imputari; anathema sit. In renatis enim nihil odit Deus: quia (4) nihil est damnationis iis, qui vere (5) consepulti sunt cum Christo per baptisma in mortem: qui (6) non secundum carnem ambulant, sed (7) veterem hominem exuentes, et (8) novum, qui secundum Deum creatus est, induentes, innocentes, immaculati, puri, innoxii, ac Deo dilecti effecti sunt (9), heredes quidem Dei, coheredes autem Christi, ita ut nihil prorsus eos ab ingressu cæli remoretur. Manere autem in baptizatis concupiscentiam, vel fomitem, hæc sancta Synodus fatetur, et sentit; quæ cum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, et viriliter per Christi Jesu gratiam repugnantibus non valet: quinimmo (10) qui legitime certaverit, coronabitur. Hanc concupiscentiam, quam aliquando (11) Apostolus peccatum ap-

(1) Rom. 5.; c. Placuit, c. Quæris, in fin. et c. Regenerante, de cons. dist. 4. — (2) Joann. 3.; c. Filius et c. Non dubito, de cons. dist. 4.; c. Debitum cum seq. de bapt. — (3) Ex c. 18. lib. 1. contra 2. epist. Pelag. — (4) Rom. 8. — (5) Rom. 6. et c. Proprie, de cons. dist. 4. — (6) Rom. 8. — (7) Coloss. 3. — (8) Ephes. 4.; c. Quomodo renovari, de pœnitentia dist. 1. — (9) Roman. 8.; Galat. 3. — (10) 2. Tim. 2. — (11) Rom. 6. 7. 8.; Coloss. 3.

pellat, sancta Synodus declarat, Ecclesiam catholicam nunquam intellexisse peccatum appellari, quod vere et proprie in renatis peccatum sit (1), sed quia ex peccato est, et ad peccatum inclinat. Si quis autem contrarium senserit; anathema sit.

Declarat tamen hæc ipsa sancta Synodus, non esse suæ intentionis comprehendere in hoc decreto, ubi de peccato originali agitur, beatam, et immaculatam virginem Mariam, Dei genitricem; sed observandas esse (2) constitutiones fel. rec. Sixti Papæ IV. sub pœnis in eis constitutionibus contentis, quas innovat.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

CAPUT I.

De instituenda lectione sacræ Scripturæ, et liberalium artium.

Eadem sacrosancta Synodus, piis summorum Pontificum, et probatorum (3) Conciliorum constitutionibus inhærens, easque amplectens, et illis adjiciens, ne cælestis ille sacrorum librorum thesaurus, quem Spiritus sanctus summa liberalitate hominibus tradidit, neglectus jaceat, statuit, et decrevit, quod in illis ecclesiis, in quibus præbenda, aut præstimonium, seu aliud quovis nomine nuncupatum stipendium pro lectoribus sacræ theologiæ deputatum reperitur, episcopi, archiepiscopi, primates, et alii locorum Ordinarii eos, qui præbendam, aut præstimonium, seu stipendium hujusmodi obtinent, ad ipsius sacræ Scripturæ expositionem, et interpretationem per se ipsos, si idonei fuerint, alioquin per idoneum substitutum, ab ipsis episcopis, archiepiscopis, primatibus, et aliis locorum Ordinariis eligendum, etiam per subtractionem fructuum, cogant, et compellant. De cetero vero præbenda, præstimonium aut stipendium hujusmodi nonnisi personis idoneis, et quæ per se ipsas id munus explicare possint, conferan-

(1) Respicit c. 23. l. 1. contra 2. ep. Pelag. et alios locos ejusdem. — (2) In Extrav. comm. de Reliq. et Vener. SS. cap. 2. — (3) Conc. Later. sub Innocent. III. cap. 11.; Cabillon. 2. c. 3.; c. De quibusdam, dist. 37.

tur; et aliter facta provisio nulla sit, et invalida (1). In ecclesiis autem metropolitanis, vel cathedralibus, si civitas insignis, vel populosa, ac etiam in collegiatis existentibus in aliquo insigni oppido, etiam nullius diœcesis, si ibi clerus numerosus fuerit, ubi nulla præbenda, aut præstimonium, seu stipendium hujusmodi deputatum reperitur, præbenda quomodocumque, præterquam ex causa resignationis, primo vacatura, cui aliud onus incompatibile injunctum non sit, ad eum usum ipso facto perpetuo constituta, et deputata intelligatur; et quatenus in ipsis ecclesiis nulla, vel non sufficiens præbenda foret (2), metropolitanus, vel episcopus ipse per assignationem fructuum alicujus simplicis beneficii, ejusdem tamen debitis supportatis oneribus, vel per contributionem beneficiatorum suæ civitatis, et diœcesis, vel alias, prout commodius fieri poterit, de Capituli consilio ita provideat, ut ipsa sacræ Scripturæ lectio habeatur, ita tamen, ut quæcumque aliæ lectiones, vel consuetudine, vel quavis alia ratione institutæ, propter id minime prætermittantur. Ecclesiæ vero, quarum annui proventus tenues fuerint, et ubi tam exigua est cleri, et populi multitudo, ut theologiæ lectio in eis commode haberi non possit, saltem (3) magistrum habeant, ab episcopo cum consilio Capituli eligendum, qui clericos, aliosque scholares pauperes grammaticam gratis doceat, ut deinceps ad ipsa sacræ Scripturæ studia, annuente Deo, transire possint: ideoque illi (4) magistro grammatices, vel alicujus simplicis beneficii fructus, quos tamdiu percipiat, quamdiu in docendo persistiterit, assignentur; dum tamen beneficium ipsum suo debito non fraudetur obsequio; vel ex capitulari, vel episcopali mensa condigna aliqua merces persolvatur; vel alias episcopus ipse aliquam rationem ineat suæ ecclesiæ, et diœcesi accommodam; ne pia hæc, utilis, atque fructuosa provisio quovis quæsito colore negligatur. In monasteriis quoque monachorum, ubi commode fieri queat,

(1) C. Quia, et c. fin. de magist. et infr. sess. 23. de reform. c. 18. — (2) Infra sess. 24. c. 15. de reform. — (3) Conc. Constant. 6. c. 5. c. 1. et c. Quia de Mag. Conc. Later. sub Alex. III. c. 18. et sub Innocent. III. cap. 11. et infr. sess. 23. cap. 8. de reform.; Clem. Ne in agro, de statu mon. c. 2. de Mag. — (4) Is ad professionem fieri tenetur ex Bulla Pii IV. *In sacrosancta*, 1564.

etiam (1) lectio sacræ Scripturæ habeatur; qua in re si abbates negligentes fuerint, episcopi locorum in hoc ut Sedis apostolicæ delegati, eos ad id opportunis remediis compellant. In conventibus vero aliorum Regularium, in quibus studia commode vigere possunt, sacræ Scripturæ lectio similiter habeatur: quæ lectio a Capitulis generalibus, vel provincialibus assignetur dignioribus magistris. In gymnasiis etiam publicis, ubi tam honorifica, et ceterorum omnium maxime necessaria lectio hactenus instituta non fuerit, religiosissimorum principum, ac rerumpublicarum pietate, et charitate ad catholicæ fidei defensionem, et incrementum, sanæque doctrinæ conservationem, et propagationem instituatur; et, ubi instituta foret, et negligeretur, restituatur. Et (2), ne sub specie pietatis impietas disseminetur, statuit eadem sancta Synodus, neminem ad hujusmodi lectionis officium tam publice, quam privatim admittendum esse, qui prius ab episcopo loci de vita, moribus, et scientia examinatus, et approbatus non fuerit: quod tamen de lectoribus in claustris monachorum non intelligatur. Docentes vero ipsam sacram Scripturam, dum publice in scholis docuerint, et (3) scholares, qui in ipsis scholis student, privilegiis omnibus de perceptione fructuum, præbendarum, et beneficiorum suorum, in absentia a jure communi concessis, plene gaudeant, et fruantur.

CAPUT II.

De verbi Dei concionatoribus, et quæstoribus eleemosynariis.

Quia vero christianæ reipublicæ (4) non minus necessaria est prædicatio evangelii, quam lectio, et (5) hoc est præcipuum episcoporum munus; statuit, et decrevit eadem sancta Synodus, omnes episcopos, archiepiscopos, primates, et omnes alios ecclesiarum prælatos teneri per se ipsos, si legitime impediti non fuerint, ad prædicandum sanctum Jesu Christi evangelium. Si vero contigerit episcopos, et

(1) Cui addidit Paulus V. lectionem hebraicam, græcam et arabicam const. *Apostolicæ*, an. 1610. — (2) Hinc emanavit Bull. Pii IV. de profess. fidei 13. decemb. 1564. — (3) C. fin. de Magist. — (4) Infr. sess. 24. c. 4. de reformat. — (5) 2. Tol. c. 3.

alios prædictos, legitimo detineri impedimento; juxta formam (1) generalis Concilii viros idoneos assumere (2) teneantur ad hujusmodi prædicationis officium salubriter exequendum: si quis autem hoc adimplere contempserit, districtæ subjaceat ultioni. Archipresbyteri quoque, plebani, et quicumque parochiales, vel alias curam animarum habentes ecclesias quocumque modo obtinent, per se, vel alios idoneos, si legitime impediti fuerint (3), diebus saltem dominicis, et festis solemnibus, plebes sibi commissas pro sua, et earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annunciandoque eis cum brevitate et facilitate sermonis, vitia, quæ eos declinare, et virtutes, quas sectari oporteat, ut pœnam æternam evadere, et cælestem gloriam consequi valeant. Id vero si quis eorum præstare negligat, etiam si ab episcopi jurisdictione, quavis ratione exemptum se esse prætenderet; etiam si ecclesiæ quovis modo exemptæ dicerentur, aut alicui monasterio, etiam extra diœcesim existenti, forsan annexæ, vel unitæ, modo re ipsa in diœcesi sint, provida pastoralis episcoporum sollicitudo non desit, ne illud impleatur (4): Parvuli petierunt panem, et non erat, qui frangeret eis. Itaque, ubi ab episcopo moniti trium mensium spatium muneri suo defuerint, per censuras ecclesiasticas, seu alias ad ipsius episcopi arbitrium cogantur, ita ut etiam, si ei expedire visum fuerit, ex beneficiorum fructibus alteri, qui id præstet, honesta aliqua merces persolvatur, donec principalis ipse resipiscens officium suum impleat.

Si quæ vero parochiales ecclesiæ reperiantur subjectæ monasteriis in nulla diœcesi existentibus; si abbates, et regulares prælati in prædictis negligentes fuerint; a metropolitanis, in quorum provinciis diœceses ipsæ sitæ sunt, tanquam quoad hoc Sedis apostolicæ delegatis, compellantur: neque hujus decreti executionem consuetudo, vel exemptio aut appellatio, aut reclamatio, sive recursus impedire valeat, quousque desuper a competenti judice, qui

(1) C. Inter cetera de off. jud. ord.; vide infra viii. — (2) Infra sessione 24, de reform. c. 4. — (3) Conc. Constantinop. 6. c. 8.; c. Exiit, §. Habetur etiam de ver. sig. in 6.; Conc. Later. ultimum, sess. 4. — (4) Jer. Thren. 4.

summarie, et sola facti veritate inspecta procedat, cognitum, et decisum fuerit (1). Regulares vero cujuscumque ordinis, nisi a suis superioribus de vita, moribus, et scientia examinati, et approbati fuerint, ac de eorum licentia etiam in ecclesiis suorum Ordinum, prædicare non possint: cum qua licentia personaliter se coram episcopis præsentare, et ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant. In ecclesiis vero, quæ suorum Ordinum non sunt, ultra licentiam suorum superiorum (2), etiam episcopi licentiam habere teneantur; sine qua in ipsis ecclesiis non suorum Ordinum nullo modo prædicare possint; ipsam autem licentiam gratis episcopi concedant. Si vero, quod absit, prædicator errores, aut scandala disseminaverit in populum, etiamsi in monasterio sui, vel alterius Ordinis prædicet, episcopus ei prædicationem interdicat: quod si hæreses prædicaverit, contra eum, secundum juris dispositionem, aut loci consuetudinem, procedat; etiamsi prædicator ipse generali, vel speciali privilegio exemptum se esse prætenderet: quo casu episcopus auctoritate apostolica, et tanquam Sedis apostolicæ delegatus procedat. Curent autem episcopi, ne quis prædicator vel ex falsis informationibus, vel alias calumniose vexetur, justamve de eis conquerendi occasionem habeat. Caveant præterea episcopi, ne aliquem, vel eorum, qui cum sint nomine Regulares, extra claustra tamen, et obedientiam religionum suarum vivunt; vel presbyterorum sæcularium, nisi ipsis noti sint, et moribus, atque doctrina probati, etiam quorumlibet privilegiorum prætextu in sua civitate, vel diœcesi prædicare permittant, donec ab ipsis episcopis super ea re sancta Sedes apostolica consulatur: a qua privilegia hujusmodi, nisi tacita veritate, et expresso mendacio, ab indignis extorqueri verisimile non est (3). Quæstores vero eleemosynarii, qui etiam quæstuarii vulgo dicuntur, cujuscum-

(1) Conc. Later. ultimum, sess. 11. de modo præd. — (2) C. Excommunicamus, §. Quia vero, de hæret.; infra sess. 24. cap. 4. de reform. — (3) Conc. Later. sub Innoc. III. c. 62.; c. Cum ex eo, de pœnit. et remiss.; Clem. *Abusionibus*, eo tit.; infra sess. 21. de reform. c. 9. c. Ut officium, §. Compescendi, de hæret. in 6. Ex Bulla sancti Pii V. *Etsi dominici*, 1567. sublatæ sunt indulgentiæ etiam perpetuæ, quæ quæstuandi præbeant occasionem.

que conditionis existant, nullo modo, nec per se, nec per alium prædicare præsumant; et contrafacientes ab episcopis, et Ordinariis locorum, privilegiis quibuscumque non obstantibus, opportunis remediis omnino arceantur.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Item hæc sacrosancta Synodus statuit, et decernit, primam futuram sessionem tenendam, et celebrandam esse die Jovis, feria quinta post festum b. Jacobi apostoli.

Prorogata deinde fuit sessio ad diem XIII. *mensis januarii* MDXLVII.

SESSIO SEXTA

CELEBRATA DIE XIII. MENSIS JANUARII MDXLVII.

DECRETUM DE JUSTIFICATIONE.

PROŒMIUM.

Cum hoc tempore, non sine multarum animarum jactura, et gravi ecclesiasticæ unitatis detrimento, erronea quædam disseminata sit de justificatione doctrina; ad laudem et gloriam omnipotentis Dei, Ecclesiæ tranquillitatem, et animarum salutem, sacrosancta, œcumenica, et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea nomine sanctissimi in Christo Patris, et Domini nostri, Domini Pauli divina providentia Papæ tertii, reverendissimis dominis, dominis Jo. Maria episcopo Prænestino de Monte, et Marcello tit. S. Crucis in Jerusalem presbytero, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, et apostolicis de latere Legatis, exponere intendit omnibus Christi fidelibus veram, sanamque doctrinam ipsius justificationis, quam (1) sol justitiæ Christus Jesus (2), fidei nostræ auctor, et consummator docuit, apostoli tradiderunt, et catholica Ecclesia, Spiritu sancto suggerente, perpetuo retinuit: districtius inhibendo, ne deinceps audeat quisquam aliter credere, prædicare, aut docere, quam præsenti decreto statuitur, ac declaratur.

(1) Malach. 4. — (2) Hebr. 12.

CAPUT I.

De naturæ, et legis ad justificandos homines imbecillitate.

Primum declarat sancta Synodus, ad justificationis doctrinam probe, et sincere intelligendam, oportere, ut unusquisque agnoscat, et fateatur, quod (1) cum omnes homines in prævaricatione Adæ innocentiam perdidissent (2), facti immundi, et, ut Apostolus inquit (3), natura filii iræ, quemadmodum in decreto de peccato originali exposuit, usque adeo servi erant peccati, et (4) sub potestate diaboli, ac mortis, ut non modo gentes per vim naturæ, sed ne Judæi quidem per ipsam etiam litteram legis Moysi, inde liberari, aut surgere possent; tametsi in eis liberum arbitrium minime extinctum esset (5), viribus licet attenuatum, et inclinatum.

CAPUT II.

De dispensatione, et mysterio adventus Christi.

Quo factum est, ut cælestis Pater (6), Pater misericordiarum, et Deus totius consolationis, Christum Jesum, Filium suum, et ante legem, et legis tempore multis sanctis (7) patribus declaratum ac promissum, cum venit beata illa (8) plenitudo temporis, ad homines miserit, ut et Judæos, qui sub lege erant, redimeret, et (9) gentes, quæ non sectabantur justitiam, justitiam apprehenderent, atque omnes adoptionem filiorum reciperent. Hunc (10) proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius pro peccatis nostris (11), non solum autem pro nostris, sed etiam pro totius mundi.

(1) Cælest. I. ep. 1. c. 4.; 1. Cor. 15.; Rom. 5. — (2) Is. 64. — (3) Ephes. 2.; supra sess. 5. in princip. — (4) Rom. 3. et 6.; Hebr. 2. — (5) Conc. 2. Araus. c. 25. — (6) 2. Cor. 1. — (7) Gen. 40. Cum sim. — (8) Galat. 4. — (9) Rom. 9. — (10) Rom. 3. et 5.; Coloss. 2.; 1. Tim. 2.; c. Multiplex, de pœnit. dist. 1. — (11) 1. Joann. 2.

CAPUT III.

Qui per Christum justificantur.

Verum, etsi ille (1) pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt; sed ii dumtaxat, quibus meritum passionis ejus communicatur: nam sicut re vera homines (2), nisi ex semine Adæ propagati nascerentur, non nascerentur injusti; cum ea propagatione, per ipsum dum concipiuntur, propriam injustitiam contrahant: ita, nisi in Christo renascerentur, nunquam justificarentur; cum ea renascentia per meritum passionis ejus gratia, qua justi fiunt, illis tribuatur. Pro hoc beneficio Apostolus (3) gratias nos semper agere hortatur Patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine, et eripuit de potestate tenebrarum, transtulitque in regnum Filii dilectionis suæ, in quo habemus redemptionem, et remissionem peccatorum.

CAPUT IV.

Insinuantur descriptio justificationis impii, et modus ejus in statu gratiæ.

Quibus verbis justificationis impii descriptio insinuatur, ut sit translatio ab eo statu, in quo homo nascitur (4) filius primi Adæ, in statum gratiæ, et adoptionis filiorum Dei per secundum Adam Jesum Christum, salvatorem nostrum: quæ quidem translatio post evangelium promulgatum, sine lavacro regenerationis, aut ejus voto, fieri non potest, sicut scriptum est (5): Nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.

(1) 2. Cor. 5. — (2) Allusio ad verb. August. epist. 89. Omnes qui renascuntur in justificationem etc. quæ alibi crebro inculcat, infra can. 1. — (3) Coloss. 1. — (4) Gal. 4.; Tit. 3. — (5) Joann. 3.; c. Filius, et c. Non dubito, de cons. dist. 4.

CAPUT V.

De necessitate præparationis ad justificationem in adultis, et unde sit.

Declarat præterea, ipsius justificationis exordium in adultis a Dei per Christum Jesum præveniente gratia sumendum esse, hoc est, ab ejus vocatione, qua, nullis eorum existentibus meritis, vocantur; ut, qui per peccata a Deo aversi erant, per ejus excitantem, atque adjuvantem gratiam ad convertendum se ad suam ipsorum justificationem, eidem gratiæ libere assentiendo, et cooperando, disponantur: ita (1) ut, tangente Deo cor hominis per Spiritus sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat, inspirationem illam recipiens, quippe qui (2) illam et abjicere potest, neque tamen sine gratia Dei movere se ad justitiam coram illo libera sua voluntate possit: unde in sacris litteris cum dicitur (3): Convertimini ad me, et ego convertar ad vos; libertatis nostræ admonemur. Cum respondemus: Converte nos, Domine, ad te, et convertemur; Dei nos gratia præveniri confitemur.

CAPUT VI.

Modus præparationis.

Disponuntur autem ad ipsam justitiam, dum excitati divina gratia, et adjuti (4) fidem ex auditu concipientes, libere moventur ad Deum, credentes vera esse, quæ divinitus revelata, et promissa sunt; atque illud in primis, a Deo justificari impium per gratiam ejus (5), per redemptionem, quæ est in Christo Jesu: et dum peccatores se esse intelligentes, a divinæ justitiæ timore, quo utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se convertendo, in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore; illumque tamquam (6) omnis

(1) Infra can. 3. — (2) Prosp. lib. 2. de voc. gentium c. 28. et 29. — (3) Zach. 1.; Joel. 2.; c. Convertimini, de pœnit. dist. I.; Thren. 5. 21. — (4) Rom. 10. — (5) Rom. 3. — (6) Psal. 41.

justitiæ fontem diligere incipiunt; ac propterea moventur (1) adversus peccata per odium aliquod, et detestationem, hoc est, per eam pœnitentiam, quam ante baptismum agi oportet: denique dum proponunt suscipere baptismum, inchoare novam vitam, et servare divina mandata. De hac dispositione scriptum est (2): Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, et quod inquirentibus se remunerator sit: et (3), Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua: et (4), Timor Domini expellit peccatum: et (5), Pœnitentiam agite, et baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi, in remissionem peccatorum vestrorum, et accipietis donum Spiritus sancti: et (6), Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, docentes eos servare quæcumque mandavi vobis. Denique (7), Præparate corda vestra Domino.

CAPUT VII.

Quid sit justificatio impii, et quæ ejus causæ.

Hanc dispositionem, seu præparationem justificatio ipsa consequitur, quæ non est sola peccatorum remissio, sed et sanctificatio, et renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ, et donorum, unde homo ex injusto fit justus, et ex inimico amicus, ut sit (8) heres secundum spem vitæ æternæ. Hujus justificationis causæ sunt, finalis quidem, gloria Dei, et Christi, ac vita æterna: efficiens vero, misericors Deus, qui gratuito (9) abluit, et (10) sanctificat signans, et ungens (11) Spiritu promissionis sancto, qui est pignus hereditatis nostræ: meritoria autem, dilectissimus unigenitus suus, Dominus noster Jesus Christus, qui cum (12) essemus inimici (13), propter nimiam charitatem, qua dilexit nos, sua sanctissima passione in ligno crucis nobis justificationem meruit, et pro

(1) Infra c. 14. et sess. 14. c. 4. de contritione. — (2) Hebr. 11. — (3) Marc. 2. et Matth. 9. — (4) Eccli. 1. — (5) Act. 2.; c. Agunt, et c. Proprie, de cons. dist. 4. — (6) Matth. et Marc. ult.; c. Prima, c. Si quis 79, et c. Proprie, de cons. dist. 4. — (7) 1. Regum 7. — (8) Tit. 3. — (9) 1. Corinth. 6. — (10) Tit. 3. — (11) Ephes. 1. — (12) Rom. 5. — (13) Ephes. 2.

nobis Deo Patri satisfecit: instrumentalis autem, sacramentum baptismi, quod (1) est sacramentum fidei, sine qua (2) nulli unquam contigit justificatio: demum unica formalis causa est justitia Dei: non qua ipse justus est, sed qua nos justos facit; qua videlicet ab eo donati, renovamur spiritu mentis nostræ, et non modo reputamur, sed vere justi nominamur, et sumus, justitiam in nobis recipientes, unusquisque suam secundum mensuram, quam (3) Spiritus sanctus partitur singulis prout vult, et secundum propriam cujusque dispositionem, et cooperationem. Quamquam enim nemo possit esse justus, nisi cui merita passionis Domini nostri Jesu Christi (4) communicantur: id tamen in hac impii justificatione fit, dum ejusdem sanctissimæ passionis merito per Spiritum sanctum (5) charitas Dei diffunditur in cordibus eorum, qui justificantur, atque ipsis inhæret: unde in ipsa justificatione cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusa accipit homo per Jesum Christum, cui inseritur, fidem, spem, et charitatem (6): nam fides, nisi ad eam spes accedat, et charitas, neque unit perfecte cum Christo, neque corporis ejus vivum membrum efficit: qua ratione verissime dicitur (7), fidem sine operibus mortuam, et otiosam esse: et (8) in Christo Jesu neque circumcisionem aliquid valere, neque præputium, sed fidem, quæ per charitatem operatur. Hanc fidem ante baptismi sacramentum ex apostolorum traditione catechumeni ab Ecclesia petunt, cum petunt fidem, vitam æternam præstantem: quam sine spe, et charitate præstare fides non potest: unde et statim verbum Christi audiunt: Si vis (9) ad vitam ingredi, serva mandata. Itaque veram et christianam justitiam accipientes, eam (10) ceu primam stolam pro illa, quam Adam sua inobedientia sibi, et nobis perdidit, per Christum Jesum illis donatam, candidam, et immaculatam jubentur statim renati conservare, ut eam perferant ante tribunal Domini nostri Jesu Christi, et habeant vitam æternam.

(1) C. Nihil est, de cons. dist. 4. — (2) Hebr. 11. — (3) 1. Cor. 12.; Ephes. 4. — (4) Philipp. 3. — (5) Rom. 5. — (6) Infr. c. 10. — (7) Jac. 2. — (8) Galat. 5. et 6.; c. Circumcisio, de pœnit. dist. 2. — (9) Matth. 19. — (10) Luc. 15.; c. Quomodo renovari, de pœnit. dist. 1.

CAPUT VIII.

Quomodo intelligatur, impium per fidem, et gratis justificari.

Cum vero Apostolus dicit (1), justificari hominem per fidem, et gratis; ea verba in eo sensu intelligenda sunt, quem perpetuus Ecclesiæ catholicæ consensus tenuit, et expressit; ut scilicet per fidem ideo justificari dicamur, quia fides est humanæ salutis fundamentum, et radix omnis justificationis (2), sine qua impossibile est placere Deo, et ad filiorum ejus consortium pervenire: gratis autem justificari ideo dicamur, quia nihil eorum, quæ justificationem præcedunt, sive fides, sive opera, ipsam justificationis gratiam promeretur: si enim (3) gratia est, jam non ex operibus: alioquin, ut idem Apostolus inquit, gratia jam non est gratia.

CAPUT IX.

Contra inanem hæreticorum fiduciam.

Quamvis autem necessarium sit credere, neque remitti, neque remissa unquam fuisse peccata, nisi gratis divina misericordia propter Christum: nemini tamen fiduciam (4), et certitudinem remissionis peccatorum suorum jactanti, et in ea sola quiescenti, peccata dimitti, vel dimissa esse dicendum est: cum apud hæreticos, et schismaticos possit esse, imo nostra tempestate sit, et magna contra Ecclesiam catholicam contentione prædicetur vana hæc, et ab omni pietate remota fiducia. Sed neque illud asserendum est, oportere eos, qui vere justificati sunt, absque ulla omnino dubitatione apud semetipsos statuere, se esse justificatos, neminemque a peccatis absolvi, ac justificari, nisi eum (5) qui certo credat se absolutum, et justificatum esse; atque hac sola fide absolutionem, et justificationem perfici, quasi qui hoc non credit, de Dei promissis, deque mortis, et resurrectionis Christi efficacia dubitet: nam,

(1) Rom. 3. — (2) Hebr. 11.; infra can. 9. — (3) Rom. 11.; Ephes. 2.; Tit. 3. — (4) Infra can. 12. et 13. — (5) Infra can. 14.

sicut nemo pius de Dei misericordia, de Christi merito, deque sacramentorum virtute, et efficacia dubitare debet: sic quilibet, dum se ipsum, suamque propriam infirmitatem, et indispositionem respicit, de sua gratia formidare et timere potest; cum nullus scire valeat certitudine fidei, cui non potest subesse falsum, se gratiam Dei esse consecutum.

CAPUT X.

De acceptæ justificationis incremento.

Sic ergo justificati, et amici Dei, ac (1) domestici facti (2), euntes de virtute in virtutem, renovantur, ut Apostolus inquit, de die in diem; hoc est (3), mortificando membra carnis suæ, et (4) exhibendo ea arma justitiæ in sanctificationem, per observationem mandatorum Dei, et Ecclesiæ, in ipsa justitia per Christi gratiam accepta, cooperante fide bonis operibus, crescunt, atque magis justificantur, sicut scriptum est (5): Qui justus est, justificetur adhuc. Et iterum (6): Ne verearis usque ad mortem justificari. Et rursus (7): Videtis, quoniam ex operibus justificatur homo, et non ex fide tantum. Hoc vero justitiæ incrementum petit sancta Ecclesia, dum orat (8): Da nobis, Domine, fidei, spei, et charitatis augmentum.

CAPUT XI.

De observatione mandatorum, deque illius necessitate, et possibilitate.

Nemo autem, quantumvis justificatus, liberum se esse ab observatione mandatorum putare debet; nemo temeraria illa, et a patribus sub anathemate prohibita voce uti, Dei præcepta homini justificato ad observandum esse impossibilia: nam (9) Deus (10) impossibilia non (11) jubet, sed (12) jubendo monet, et facere quod possis, et petere quod non

(1) Ephes. 2. — (2) Psal. 83.; infra can. 24.; 2. Cor. 4. in fin. — (3) Coloss. 3. — (4) Rom. 6. — (5) Apoc. ult. — (6) Eccli. 18. — (7) Jac. 2. — (8) Dominica 13. post Pentecosten. — (9) Ex Aug. cap. 43. lib. de natur. et gratia. — (10) 1. Joann. 5.; infr. can. 18. — (11) Conc. Araus. 2. c. 25. — (12) Hieron. in epist ad Ctesiphon.

possis; et adjuvat, ut possis. Cujus (1) mandata gravia non sunt: cujus (2) jugum suave est, et onus leve: qui enim sunt filii Dei, Christum diligunt (3): qui autem diligunt eum, ut ipsemet testatur, servant sermones ejus, quod utique cum divino auxilio præstare possunt. Licet enim in hac mortali vita quantumvis sancti, et justi in levia saltem, et quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur, peccata quandoque cadant, non propterea desinunt esse justi; nam justorum (4) illa vox est, et humilis, et verax: Dimitte nobis debita nostra. Quo fit, ut justi ipsi eo magis se obligatos ad ambulandum in via justitiæ sentire debeant, quo liberati jam a peccato (5), servi autem facti Deo (6), sobrie, juste, et pie viventes proficere possunt per Christum Jesum (7), per quem accessum habuerunt in gratiam istam (8). Deus namque sua gratia semel justificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur (9). Itaque nemo sibi in sola fide blandiri debet, putans fide sola se heredem esse constitutum, hereditatemque consecuturum, etiam si Christo non (10) compatiatur, ut et conglorificetur: nam et Christus ipse, ut inquit Apostolus (11), cum esset filius Dei, didicit ex iis, quæ passus est, obedientiam; et consummatus, factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ. Propterea Apostolus ipse monet justificatos, dicens (12): Nescitis, quod ii, qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium? Sic currite, ut comprehendatis. Ego (13) igitur sic curro, non quasi in incertum, sic pugno, non quasi aerem verberans, sed castigo corpus meum, et in servitutem redigo: ne forte, cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar. Item princeps apostolorum Petrus (14): Satagite ut per bona opera certam vestram vocationem, et electionem faciatis: hæc enim facientes, non peccabitis aliquando. Unde (15) constat eos orthodoxæ religionis doctrinæ adversari, qui dicunt, justum in omni bono opere saltem venialiter peccare; aut,

(1) 1. Jo. 5. — (2) Matth. 11. — (3) Jo. 14.; Conc. African. c. 81. 82. et 83.; Conc. Milev., c. 7. 8. et 9. — (4) Matth. 6.; Luc. 11.; c. Adhuc, et c. De quotidianis, de pœnit. dist. 3. — (5) Rom. 6. — (6) Tit. 2. — (7) Rom. 5. — (8) Aug. lib. de nat. et gratia, c. 26.; et Prosp. sent. 7. ad quæst. Gallorum, et resp. ad 7. objection. Vincent. — (9) Infra can. 20. — (10) Rom. 8. — (11) Philippens. 2.; Hebr. 5. — (12) 1. Cor. 9. — (13) Ibid. — (14) 2. Petr. 1. — (15) Infra can. 25.

quod intolerabilius est, pœnas æternas mereri: atque etiam eos, qui statuunt, in omnibus operibus justos peccare, si in illis suam ipsorum socordiam excitando, et sese ad currendum in stadio cohortando, cum hoc, ut in primis glorificetur Deus, mercedem quoque intuentur æternam (1); cum scriptum sit: Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas propter retributionem; et de Moyse dicat (2) Apostolus, quod aspiciebat in remunerationem.

CAPUT XII.

Prædestinationis temerariam præsumptionem cavendam esse.

Nemo quoque, quamdiu in hac mortalitate vivitur, de arcano divinæ prædestinationis mysterio usque adeo præsumere debet, ut certo statuat, se omnino esse in numero prædestinatorum (3): quasi verum esset, quod justificatus, aut amplius peccare non possit; aut si peccaverit (4), certam sibi resipiscentiam promittere debeat: nam, nisi ex speciali revelatione, sciri non potest, quod Deus sibi elegerit.

CAPUT XIII.

De perseverantiæ munere.

Similiter de perseverantiæ munere, de quo scriptum est (5): Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit; quod quidem aliunde haberi non potest, nisi ab eo, qui potens est eum (6), qui stat, statuere, ut perseveranter stet, et eum, qui cadit, restituere: nemo sibi certi aliquid absoluta certitudine polliceatur: tametsi in Dei auxilio firmissimam spem collocare, et reponere omnes debent. Deus enim, nisi ipsi illius gratiæ defuerint, sicut (7) cœpit opus bonum, ita perficiet, operans velle, et perficere. Verumtamen, qui se (8) existimant stare, videant ne cadant, et (9)

(1) Infra can. 31.; Ps. 118. — (2) Hebr. 11. — (3) Infra can. 15. et 16.; c. Corripiantur, in fin. 24. q. 3. — (4) Ezech. 18.; Gal. 3. — (5) Matth. 10. et 24.; c. Suggestum 7. q. 1.; et c. Non revertebantur, de pœnit. dist. 2., infra can. 16. et 22.; Ezech. 33. — (6) Rom. 14.; Philipp. 1.; 2. Cor. 8. — (7) Philipp. 1. et 2. — (8) 1. Cor. 10. — (9) Philipp. 2.

cum timore, ac tremore salutem suam operentur in laboribus, in vigiliis, in eleemosynis, in orationibus, et oblationibus, in jejuniis, et castitate: formidare enim debent, scientes (1) quod in spem gloriæ, et nondum in gloriam renati sunt, de pugna, quæ superest cum carne, cum mundo, cum diabolo; in qua victores esse non possunt, nisi cum Dei gratia Apostolo obtemperent, dicenti (2): Debitores sumus non carni, ut secundum carnem vivamus: si enim secundum carnem vixeritis, moriemini: si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.

CAPUT XIV.

De lapsis, et eorum reparatione.

Qui vero ab accepta (3) justificationis gratia per peccatum exciderunt, rursus justificari poterunt, cum, excitante Deo, per pœnitentiæ sacramentum merito Christi amissam gratiam recuperare procuraverint: hic enim justificationis modus est lapsis reparatio: quam secundam post naufragium deperditæ gratiæ tabulam sancti (4) patres apte nuncuparunt: etenim pro iis, qui post baptismum in peccata labuntur, Christus Jesus sacramentum instituit pœnitentiæ, cum dixit (5): Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt. Unde docendum est christiani hominis pœnitentiam post lapsum multo aliam esse a baptismali, eaque contineri non modo cessationem a peccatis, et eorum detestationem (6), aut cor contritum, et humiliatum, verum etiam eorumdem sacramentalem confessionem saltem in voto, et suo tempore faciendam, et sacerdotalem absolutionem; itemque satisfactionem per jejunia, eleemosynas, orationes, et alia pia spiritualis vitæ exercitia, non quidem pro pœna æterna, quæ vel sacramento, vel sacramenti voto una cum culpa remittitur; sed pro pœna

(1) 1. Petr. 1. — (2) Rom. 8. — (3) Infra can. 23. et 29. — (4) Hieron. tom. I. in epist. ad Demetr. quæ incipit, Inter omnes; et in cap. Secunda post naufragium, de pœnit. dist. 1. — (5) Jo. 20.; Matth. 16.; cap. Ut constitueretur, dist. 50.; cap. Ut evidenter, 1. q. 1. Cum sim, infra sess. 13. de pœnit. c. 3. — (6) Psal. 50.; c. Sacrificium, de pœnit. dist. 1.

temporali, quæ, ut sacræ Litteræ docent, non tota semper, ut in (1) baptismo fit, dimittitur illis, qui gratiæ Dei, quam (2) acceperunt, ingrati, Spiritum sanctum contristaverunt, et (3) templum Dei violare non sunt veriti. De qua pœnitentia scriptum est (4): Memor esto, unde excideris, age pœnitentiam, et prima opera fac. Et iterum (5): Quæ secundum Deum tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur. Et rursus (6): Pœnitentiam agite, et facite fructus dignos pœnitentiæ.

CAPUT XV.

Quolibet mortali peccato amitti gratiam, sed non fidem.

Adversus etiam hominum quorumdam callida ingenia, qui (7) per dulces sermones, et benedictiones seducunt corda innocentium, asserendum est, non modo infidelitate, per quam et ipsa fides amittitur, sed etiam quocumque alio mortali peccato, quamvis non amittatur fides, acceptam justificationis gratiam amitti: divinæ legis doctrinam defendendo (8), quæ a regno Dei non solum infideles excludit, sed (9) et fideles quoque fornicarios, adulteros, molles, masculorum concubitores, fures, avaros, ebriosos, maledicos, rapaces, ceterosque omnes, qui lethalia committunt peccata (10): a quibus cum divinæ gratiæ adjumento abstinere possunt, et pro quibus a Christi gratia separantur.

CAPUT XVI.

De fructu justificationis, hoc est de merito bonorum operum, deque ipsius meriti ratione.

Hac igitur ratione justificatis hominibus, sive acceptam gratiam perpetuo conservaverint, sive amissam recuperaverint, proponenda sunt Apostoli verba (11): Abundate in

(1) Florentinum Conc. in decretis Eugenii. — (2) Ephes. 4. — (3) 1. Cor. 3. — (4) Apoc. 2.; c. Quia sanctitas, dist. 50.; et c. Miror, de pœnit. dist. 1. — (5) 2. Cor. 7. — (6) Matth. 3. et 4.; Luc. 3.; infra can. 27. — (7) Rom. 16. — (8) 1. Timoth. 1. — (9) 1. Cor. 6. — (10) Philipp. 4.; 2. Cor. 12.; c. Quod dicit, dist. 41. — (11) 1. Cor. 15.

omni opere bono, scientes, quod labor vester non est inanis in Domino (1); non enim injustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri, et dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius. Et, Nolite (2) amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem. Atque ideo bene operantibus (3) usque in finem, et in Deo sperantibus proponenda est vita æterna, et tanquam gratia filiis Dei per Christum Jesum misericorditer promissa, et (4) tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus, et meritis fideliter reddenda. Hæc est enim illa (5) corona justitiæ, quam post suum certamen, et cursum repositam sibi esse ajebat Apostolus, a justo judice sibi reddendam, non solum autem sibi, sed et omnibus, qui diligunt adventum ejus: cum enim ille ipse Christus Jesus, tanquam caput in membra, et tanquam (6) vitis in palmites, in ipsos justificatos jugiter virtutem influat: quæ virtus bona eorum opera semper antecedit, et comitatur, et subsequitur, et sine qua nullo pacto Deo grata, et meritoria esse possent: nihil ipsis justificatis amplius deesse credendum est, quo minus plene illis quidem operibus, quæ in Deo sunt facta, divinæ legi pro hujus vitæ statu satisfecisse, et vitam æternam suo etiam tempore (7) (si tamen in gratia decesserint) consequendam, vere promeruisse censeantur: cum Christus, Salvator noster, dicat (8): Si quis biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non sitiet in æternum: sed fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam. Ita (9) neque propria nostra justitia, tanquam ex nobis propria statuitur: neque ignoratur, aut repudiatur justitia Dei: quæ enim justitia nostra dicitur, quia per eam nobis inhærentem justificamur; illa eadem Dei est, quia a Deo nobis infunditur per Christi meritum. Neque vero illud omittendum est, quod licet bonis operibus in sacris Litteris usque adeo tribuatur, ut, etiam (10) qui uni ex minimis suis potum aquæ frigidæ dederit, promittat Christus eum non esse sua mercede cariturum: et Apostolus (11) testetur, id quod in præ-

(1) Hebr. 6.; c. Non est tam injustus, de pœnit. dist. 2. — (2) Hebr. 10. in fin.; infra can. 29. — (3) Matth. 10. — (4) Psal. 102.; Rom. 6. — (5) 2. Timoth. 4. — (6) Joann. 15. — (7) Apoc. 14. — (8) Joann. 4. — (9) Rom. 10. — (10) Matth. 10 in fin.; et Marc. 9. circa fin. — (11) 2. Cor. 4. in fine.

senti est momentaneum, et leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operari in nobis: absit tamen, ut christianus homo in se ipso vel confidat (1), vel glorietur, et non in Domino: cujus tanta est erga omnes homines bonitas, ut (2) eorum velit esse merita, quæ sunt ipsius dona. Et quia (3) in multis offendimus omnes, unusquisque, sicut misericordiam, et bonitatem, ita severitatem, et judicium ante oculos habere debet, neque se ipsum aliquis (4), etiam si nihil sibi conscius fuerit, judicare: quoniam omnis hominum vita non humano judicio examinanda, et judicanda est, sed Dei (5), qui illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium: et tunc laus erit unicuique a Deo, qui, ut scriptum est (6), reddet unicuique secundum opera sua.

Post hanc catholicam de justificatione doctrinam, quam nisi quisque fideliter, firmiterque receperit, justificari non poterit, placuit sanctæ Synodo hos canones subjungere, ut omnes sciant, non solum quid tenere, et sequi, sed etiam quid vitare, et fugere debeant.

DE JUSTIFICATIONE.

Canon i. Si quis dixerit (7), hominem suis operibus, quæ vel per humanæ naturæ vires, vel per legis doctrinam fiant, absque divina per Jesum Christum gratia posse justificari coram Deo; anathema sit.

Canon ii. Si quis dixerit, ad hoc solum divinam gratiam per Christum Jesum dari, ut facilius homo (8) juste vivere, ac vitam æternam promereri possit; quasi per liberum arbitrium sine gratia utrumque, sed ægre tamen, et difficulter possit; anathema sit.

Canon iii. Si quis dixerit, sine præveniente Spiritus (9) sancti inspiratione, atque ejus adjutorio, hominem credere, sperare, diligere aut pœnitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur; anathema sit.

(1) 1. Cor. 1. in fin.; 2. Cor. 10. in fin.; Gal. 6.; Jer. 9. — (2) Ex epist. Cælest. I. c. 12. — (3) Jac. 3. — (4) 1. Cor. 4. — (5) Ibidem. — (6) Matth. 16.; Rom. 2. — (7) Supra c. 1. et 3.; Rom. 3.; 1. Cor. 15. — (8) Conc. Afr. c. 80. et c. ult. de cons. dist. 4. ex Conc. Milevit. — (9) Conc. Araus. 2. c. 6.; supra c. 5.; Rom. 5.

CANON IV. Si quis dixerit (1), liberum hominis arbitrium a Deo motum, et excitatum nihil cooperari assentiendo Deo excitanti atque vocanti, quo ad obtinendam justificationis gratiam se disponat ac (2) præparet; neque posse dissentire, si velit; sed veluti inanime quoddam nihil omnino agere, mereque passive se habere; anathema sit.

CANON V. Si quis (3) liberum hominis arbitrium post Adæ peccatum amissum, et extinctum esse dixerit; aut rem esse de solo titulo, imo titulum sine re, figmentum denique a satana invectum in Ecclesiam; anathema sit.

CANON VI. Si quis dixerit (4), non esse in potestate hominis, vias suas malas facere, sed mala opera ita, ut bona, Deum operari, non permissive solum, sed etiam proprie, et per se, adeo ut sit proprium ejus opus non minus proditio Judæ, quam vocatio Pauli; anathema sit.

CANON VII. Si quis dixerit, opera omnia, quæ ante justificationem fiunt, quacumque ratione facta sint, vere esse peccata, vel odium Dei mereri; aut, quanto vehementius quis nititur se disponere ad gratiam, tanto eum gravius peccare; anathema sit.

CANON VIII. Si quis dixerit (5), gehennæ metum, per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus, vel a peccando abstinemus, peccatum esse, aut peccatores pejores facere; anathema sit.

CANON IX. Si quis dixerit (6), sola fide impium justificari, ita ut intelligat nihil aliud requiri, quod ad justificationis gratiam consequendam cooperetur, et nulla ex parte necesse esse, eum suæ voluntatis motu præparari, atque disponi; anathema sit.

CANON X. Si quis dixerit (7), homines sine Christi justitia, per quam nobis meruit, justificari, aut per eam ipsam formaliter justos esse; anathema sit.

CANON XI. Si quis dixerit, homines justificari, vel sola imputatione justitiæ Christi, vel sola peccatorum remis-

(1) Conc. Arausic. 2. c. 3. 4. 5. 6. 9. et 25. — (2) Eccli. 15. — (3) Vide Aug. lib. 1. contra 2. epist. Pelag. cap. 2. — (4) Vide Aug. ibid. c. 3.; et Prosp. sent. 14. ad c. Gallorum, et resp. ad 10. object. Vincent. Jo. 1. Conc. Arausic. 2. circa fin. — (5) Psal. 18.; Luc. 12.; et Matth. 10. in fine. — (6) Supra c. 7. et 8. — (7) Supra c. 7.; Gal. 2. et 5.; Ephes. 1. et 4.

sione, exclusa gratia, et charitate, quæ (1) in cordibus eorum per Spiritum sanctum diffundatur, atque illis inhæreat; aut etiam gratiam, qua justificamur, esse tantum favorem Dei; anathema sit.

Canon xii. Si quis dixerit (2), fidem justificantem nihil aliud esse, quam fiduciam divinæ misericordiæ peccata remittentis propter Christum; vel eam fiduciam solam esse, qua justificamur; anathema sit.

Canon xiii. Si quis dixerit, omni homini ad remissionem peccatorum assequendam necessarium esse, ut credat certo, et absque ulla hæsitatione propriæ infirmitatis, et indispositionis peccata sibi esse remissa; anathema sit.

Canon xiv. Si quis dixerit (3), hominem a peccatis absolvi, ac justificari ex eo quod se absolvi, ac justificari certo credat; aut neminem vere esse justificatum, nisi qui credat se esse justificatum; et hac sola fide absolutionem, et justificationem perfici; anathema sit.

Canon xv. Si quis dixerit (4), hominem renatum, et justificatum teneri ex fide ad credendum, se certo esse in numero prædestinatorum; anathema sit.

Canon xvi. Si quis (5) magnum illud usque in finem perseverantiæ donum se certo habiturum absoluta, et infallibili certitudine dixerit, nisi hoc ex speciali revelatione didicerit; anathema sit.

Canon xvii. Si quis justificationis gratiam non nisi prædestinatis ad vitam contingere dixerit; reliquos vero omnes, qui vocantur, vocari quidem, sed gratiam non accipere, utpote (6) divina potestate prædestinatos ad malum; anathema sit.

Canon xviii. Si quis dixerit (7), Dei præcepta homini etiam justificato, et sub gratia constituto, esse ad observandum impossibilia; anathema sit.

Canon xix. Si quis dixerit (8), nihil præceptum esse in evangelio præter fidem; cetera esse indifferentia, neque præcepta, neque prohibita, sed libera; aut decem præcepta nihil pertinere ad christianos; anathema sit.

(1) Rom. 5. — (2) Supra c. 9. — (3) Ibid. — (4) Aug. c. 3. de corrept. et gratia; supra c. 12. — (5) Aug. lib. de bono Persev. c. 13.; supra c. 12. et 13.; Gal. 5.; Ezech. 18. — (6) Conc. Arausican. 2. c. 25. — (7) Supra c. 11.; 1. Jo. 5. — (8) Clem. Ad nostram, §. 4. de hæret.

Canon xx. Si quis hominem justificatum, et (1) quantumlibet perfectum dixerit non teneri ad observantiam mandatorum Dei, et Ecclesiæ, sed tantum ad credendum, quasi vero evangelium sit nuda, et absoluta promissio vitæ æternæ sine conditione observationis mandatorum; anathema sit.

Canon xxi. Si quis dixerit, Christum Jesum a Deo hominibus datum fuisse ut redemptorem, cui fidant (2), non etiam ut legislatorem, cui obediant; anathema sit.

Canon xxii. Si quis dixerit (3), justificatum, vel sine speciali auxilio Dei in accepta justitia perseverare posse, vel cum eo non posse; anathema sit.

Canon xxiii. Si quis hominem semel justificatum dixerit (4) amplius peccare non posse, neque gratiam amittere, atque ideo eum qui labitur, et peccat, nunquam vere fuisse justificatum; aut contra, posse in tota vita peccata omnia, etiam venialia, vitare, nisi ex speciali Dei privilegio, quemadmodum de beata Virgine tenet Ecclesia; anathema sit.

Canon xxiv. Si quis dixerit (5), justitiam acceptam non conservari, atque etiam non augeri coram Deo per bona opera; sed opera ipsa fructus solummodo, et signa esse justificationis adeptæ, non autem ipsius augendæ causam; anathema sit.

Canon xxv. Si quis in quolibet bono opere justum (6) saltem venialiter peccare dixerit; aut, quod intolerabilius est, mortaliter, atque ideo pœnas æternas mereri; tantumque ob id non damnari, quia Deus ea opera non imputet ad damnationem; anathema sit.

Canon xxvi. Si quis dixerit (7), justos non debere pro bonis operibus, quæ in Deo fuerint facta, expectare, et sperare æternam retributionem a Deo per ejus misericordiam, et Jesu Christi meritum, si bene agendo, et divina mandata custodiendo usque (8) in finem perseveraverint; anathema sit.

Canon xxvii. Si quis dixerit (9), nullum esse mortale peccatum, nisi infidelitatis; aut nullo alio, quantumvis

(1) Supra c. 11. — (2) Isaiæ 33.; Matth. 1. — (3) Supra c. 13. — (4) Supra c. 14. — (5) Supra c. 10. — (6) Supra c. 11. in fine. — (7) Supra c. 16. — (8) Matth. 24. — (9) 1. Cor. 6.; supra c. 15.

gravi, et enormi, præterquam infidelitatis, peccato semel acceptam gratiam amitti; anathema sit.

Canon xxviii. Si quis dixerit, amissa per peccatum gratia, simul et fidem semper amitti, aut fidem quæ remanet non esse veram fidem, licet non sit viva; aut eum, qui fidem sine charitate habet, non esse christianum; anathema sit.

Canon xxix. Si quis dixerit (1) eum, qui post baptismum lapsus est, non posse per Dei gratiam resurgere, aut posse quidem, sed sola fide amissam justitiam recuperare sine sacramento pœnitentiæ, prout sancta Romana, et universalis Ecclesia a Christo Domino, et ejus apostolis edocta, hucusque professa est, servavit, et docuit; anathema sit.

Canon xxx. Si quis post acceptam justificationis gratiam cuilibet peccatori pœnitenti ita culpam remitti, et reatum æternæ pœnæ deleri dixerit (2), ut nullus remaneat reatus pœnæ temporalis exsolvendæ, vel in hoc sæculo, vel in futuro in (3) purgatorio, antequam ad regna cælorum aditus pateri possit; anathema sit.

Canon xxxi. Si quis dixerit, justificatum peccare (4), dum intuitu æternæ mercedis bene operatur; anathema sit.

Canon xxxii. Si quis dixerit, hominis justificati bona opera ita esse dona Dei, ut non sint etiam bona ipsius justificati merita; aut ipsum justificatum bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam, et Jesu Christi meritum, cujus vivum membrum est, fiunt, non vere mereri augmentum gratiæ, vitam æternam, et ipsius vitæ æternæ, si tamen in gratia decesserit, consecutionem, atque etiam gloriæ augmentum; anathema sit.

Canon xxxiii. Si quis dixerit, per hanc doctrinam catholicam de justificatione, a sancta Synodo hoc præsenti decreto expressam, aliqua ex parte gloriæ Dei, vel meritis Jesu Christi Domini nostri derogari, et non potius veritatem fidei nostræ, Dei denique, ac Christi Jesu gloriam illustrari; anathema sit.

(1) Supra c. 14. — (2) Infra sess. 14. c. 8. — (3) Infra sess. 25. in princ. — (4) Supra c. 11. in fine.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

CAPUT I.

Prælatos convenit in ecclesiis suis residere; si secus fecerint, juris antiqui pœnæ in eos innovantur, et novæ decernuntur.

Eadem sacrosancta Synodus, eisdem præsidentibus apostolicæ Sedis Legatis, ad restituendam collapsam admodum ecclesiasticam disciplinam, depravatosque in clero, et populo christiano mores emendandos se accingere volens, ab iis, qui majoribus ecclesiis præsunt, initium censuit esse sumendum (1): integritas enim præsidentium salus est subditorum. Confidens itaque per Domini, ac Dei nostri misericordiam, providamque ipsius Dei in terris (2) Vicarii solertiam, omnino futurum, ut ad ecclesiarum regimen (onus quippe angelicis humeris formidandum) qui maxime digni fuerint, quorumque prior vita, ac omnis ætas a puerilibus exordiis usque ad perfectiores annos per disciplinæ stipendia ecclesiasticæ laudabiliter acta, testimonium præbeat, secundum venerabiles beatorum (3) patrum sanctiones assumantur; omnes patriarchalibus, primatialibus, metropolitanis, et cathedralibus ecclesiis quibuscumque, quovis nomine, ac titulo, præfectos monet, ac monitos esse vult (4), ut attendentes sibi, et universo gregi, in quo Spiritus sanctus posuit eos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo, vigilent, sicut Apostolus præcipit (5), in omnibus laborent, et ministerium suum impleant: implere autem illud se nequaquam posse sciant, si greges sibi commissos mercenariorum more deserant; atque ovium suarum, quarum (6) sanguis de eorum est manibus a supremo Judice requirendus, custodiæ minime incumbant: cum certissimum sit (7), non admitti pastoris excusatio-

(1) C. Miramur, 61. dist. 1. — (2) C. Inter corporalia, de translat. episc. — (3) C. In sacerdotibus, et c. Episcopum, dist. 61. Conc. Sardic. c. 13. et infra sess. 24. de reform. c. 1. — (4) Act. 20. — (5) 2. Tim. 4.; Joann. 10.; c. Si rector, dist. 43. c. Adversitas, 7. q. 1.; c. Nisi, de renunc. — (6) Ezech. 33. et 34.; Act. 20. — (7) C. Eph. dist. 43. c. 1. 13. q. 1. et infra sess. 24. c. 1. in fine de reform.

nem, si lupus oves comedit, et pastor nescit. Ac nihilominus quia nonnulli, quod vehementer dolendum est, hoc tempore reperiuntur, qui propriæ etiam salutis immemores, terrenaque cælestibus, ac divinis humana præferentes, in diversis curiis vagantur, aut in negotiorum temporalium sollicitudine, ovili derelicto, atque ovium sibi commissarum cura neglecta, se detinent occupatos: placuit sacrosanctæ Synodo (1) antiquos canones, qui temporum, atque hominum injuria pene in desuetudinem abierunt, adversus non residentes promulgatos innovare, quemadmodum virtute præsentis decreti innovat; ac ulterius pro firmiore eorumdem residentia, et reformandis in Ecclesia moribus, in hunc, qui sequitur, modum statuere, atque sancire (2). Si quis a patriarchali, primatiali, metropolitana, seu cathedrali ecclesia, sibi quocumque titulo, causa, nomine, seu jure commissa, quacumque ille dignitate, gradu, et præeminentia præfulgeat, legitimo impedimento, seu justis (3), et rationabilibus (4) causis cessantibus, sex mensibus continuis extra suam diœcesim morando abfuerit; quartæ partis fructuum unius anni, fabricæ ecclesiæ, et pauperibus loci per superiorem ecclesiasticum applicandorum, pœnam ipso jure incurrat (5). Quod si per alios sex menses in hujusmodi absentia perseveraverit, aliam quartam partem fructuum similiter applicandam eo ipso amittat. Crescente vero contumacia, ut severiori sacrorum canonum censuræ subjiciatur, metropolitanus suffraganeos episcopos absentes; metropolitanum vero absentem suffraganeus episcopus antiquior residens, sub pœna interdicti ingressus ecclesiæ eo ipso incurrenda, intra tres menses per litteras, seu nuncios Romano Pontifici denunciare teneatur; qui in ipsos absentes, prout cujusque major, aut minor contumacia exegerit, suæ supremæ Sedis auctoritate animadvertere, et ecclesiis ipsis de (6) pastoribus utilioribus providere poterit, sicut in Domino noverit salubriter expedire.

(1) C. Pervenit, cum multis seq. 7. q. 1. De cler. non resid. per totum, et c. Cum ex eo, de elect. in 6. — (2) Novas adhuc pœnas adjecit Pius IV. in Bulla *In suprema* 1564. — (3) Vide sess. 25. de reform., ubi causæ subindicantur. — (4) C. Ex tuæ, de cler. non resid. c. Quoniam, §. Porro, ut lit. non contest. — (5) Infra sess. 23. de reform. c. 1. — (6) C. Ex parte, de cler. non resid.

CAPUT II.

Nulli beneficium exigens personalem residentiam obtinenti abesse licet, nisi justa de causa ab episcopo approbanda: qui tum etiam vicarium subducta parte fructuum substituat, ob curam animarum.

Episcopis inferiores, quævis beneficia ecclesiastica personalem residentiam de jure, sive consuetudine exigentia, in titulum, sive commendam obtinentes, ab eorum Ordinariis, quemadmodum eis pro bono ecclesiarum regimine, et divini cultus augmento, locorum, et personarum qualitate pensata, expediens videbitur, opportunis juris remediis residere cogantur; nullique privilegia, seu indulta perpetua de non residendo, aut de fructibus in absentia percipiendis (1), suffragentur: indulgentiis vero, et dispensationibus temporalibus, ex veris, et rationabilibus causis tantum concessis, et (2) coram Ordinario legitime probandis, in suo robore permansuris: quibus casibus nihilominus officium sit episcoporum, tamquam in hac parte (3) a Sede apostolica delegatorum providere, ut per deputationem idoneorum vicariorum, et (4) congruæ portionis fructuum assignationem, cura animarum nullatenus negligatur: nemini, quoad hoc, privilegio, seu exemptione quacumque suffragante.

CAPUT III.

Excessus sæcularium clericorum, et regularium degentium extra monasteria, ab Ordinario loci corrigantur.

Ecclesiarum prælati ad corrigendum subditorum excessus prudenter, ac diligenter intendant: et nemo sæcularis clericus, cujusvis, (5) personalis, vel regularis extra monasterium degens, etiam sui Ordinis privilegii (6) prætextu tutus censeatur, quo minus, si deliquerit, ab Ordi-

(1) C. Si de resid. in 6. — (2) Roboratur declar. Pii IV. 1564. 24 nov. — (3) C. Cum ex eo, de elect. in 6.; c. Beneficium, de regul. eod. et inf. sess. 7. c. 5. et 7. de ref. — (4) Vide const. Pii V. *Ad exequendum*, 1567. — (5) Refer. ad vocem privilegii. — (6) Infra sess. 14. c. 4. et 5. de ref.

nario loci, tamquam super hoc a Sede apostolica delegato, secundum canonicas sanctiones visitari, puniri, et corrigi valeat.

CAPUT IV.

Ecclesias quascumque episcopi, et alii majores prælati, quoties opus fuerit, visitent; omnibus quæ huic decreto obstare possent, sublatis.

Capitula (1) cathedralium, et aliarum majorum ecclesiarum, illorumque personæ, nullis exemptionibus, consuetudinibus, sententiis, juramentis, concordiis, quæ tantum suos obligent auctores, non etiam successores, tueri se possint, quo minus a suis episcopis, et aliis majoribus prælatis, per se ipsos solos, vel illis, quibus sibi videbitur, adjunctis, juxta (2) canonicas sanctiones, toties, quoties opus fuerit, visitari, corrigi, et emendari etiam auctoritate apostolica, possint et valeant.

CAPUT V.

Episcopi in aliena diœcesi nec pontificalia exerceant, nec Ordines conferant.

Nulli episcopo liceat, cujusvis privilegii prætextu (3), pontificalia in alterius diœcesi exercere, nisi de Ordinarii loci expressa licentia, et in personas eidem Ordinario subjectas tantum; si secus factum fuerit, episcopus ab exercitio pontificalium, et sic ordinati ab executione Ordinum sint ipso jure suspensi.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Placet ne vobis, proximam futuram sessionem celebrari die Jovis feria quinta post primam dominicam subsequentis quadragesimæ, quæ erit dies tertia mensis martii? *Responderunt*, placet.

(1) Sess. 25. c. 6. de reform. et c. 4. de reform. sess. 14. — (2) Infra sess. ult. de reform. cap. 6. — (3) Vide 1. Nicæn. c. 15. et 16.; et 2. Arelat. c. 23.; et Antioch. sub Jul. I. c. 3.; Sard. c. 18. et 19. et 3. Carth. c. 20. et 21.; Conc. Aurel. 3. c. 15. c. Placuit cum seq. 7. qu. 1.; et infra sess. 14. de reform. c. 2. 3. et 8.

SESSIO SEPTIMA

CELEBRATA DIE III. MENSIS MARTII MDXLVII.

DECRETUM DE SACRAMENTIS.

PROŒMIUM.

Ad consummationem salutaris de justificatione doctrinæ, quæ in præcedenti proxima sessione uno omnium patrum consensu promulgata fuit; consentaneum visum est de sanctissimis Ecclesiæ sacramentis agere, per quæ omnis vera justitia vel (1) incipit, vel cœpta augetur, vel amissa reparatur: propterea sacrosancta, œcumenica et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, præsidentibus eisdem apostolicæ Sedis Legatis, ad errores eliminandos, et extirpandas hæreses, quæ circa sanctissima ipsa sacramenta hac nostra tempestate, tum de damnatis olim a patribus nostris hæresibus suscitatæ, tum etiam de novo adinventæ sunt, quæ catholicæ Ecclesiæ puritati, et animarum saluti magnopere officiunt; sanctarum Scripturarum doctrinæ, apostolicis traditionibus, atque aliorum Conciliorum, et patrum consensui inhærendo, hos præsentes canones statuendos, et decernendos censuit; reliquos, qui supersunt ad cœpti operis perfectionem, deinceps, divino Spiritu adjuvante, editura.

DE SACRAMENTIS IN GENERE.

Canon i. Si quis dixerit (2), sacramenta novæ legis non fuisse omnia a Jesu Christo Domino nostro instituta; aut esse plura, vel pauciora, quam septem, videlicet, baptismum, confirmationem, eucharistiam (3), pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, et matrimonium; aut etiam aliquod horum septem non esse vere, et proprie sacramentum; anathema sit.

Canon ii. Si quis dixerit, ea ipsa novæ legis sacramenta

(1) C. Nulla, de cons. dist. 4. — (2) Conc. Florent. in decr. Eug. ad Armenos. — (3) C. Ad abolendam, de hæret.

a sacramentis antiquæ legis non differre, nisi quia cæremoniæ sunt aliæ, et alii ritus externi; anathema sit.

Canon iii. Si quis dixerit, hæc (1) septem sacramenta ita esse inter se paria, ut nulla ratione aliud sit alio dignius; anathema sit.

Canon iv. Si quis dixerit, sacramenta novæ legis non esse ad salutem necessaria, sed superflua; et sine eis, aut eorum voto per solam fidem homines a Deo gratiam (2) justificationis adipisci; licet omnia singulis necessaria non sint; anathema sit.

Canon v. Si quis dixerit, hæc sacramenta propter solam fidem nutriendam instituta fuisse; anathema sit.

Canon vi. Si quis dixerit (3), sacramenta novæ legis non continere gratiam, quam significant; aut gratiam ipsam non ponentibus obicem non conferre; quasi signa tantum externa sint acceptæ per fidem gratiæ, vel justitiæ, et notæ quædam christianæ professionis, quibus apud homines discernuntur fideles ab infidelibus; anathema sit.

Canon vii. Si quis dixerit, non dari gratiam per hujusmodi sacramenta semper, et omnibus, quantum est ex parte Dei, etiam si rite ea suscipiant, sed aliquando, et aliquibus; anathema sit.

Canon viii. Si quis dixerit, per ipsa novæ legis sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, sed solam fidem divinæ promissionis ad gratiam consequendam sufficere; anathema sit.

Canon ix. Si quis dixerit (4), in tribus sacramentis, baptismo scilicet, confirmatione, et ordine, non imprimi characterem in anima, hoc est signum quoddam spirituale et indelebile, unde ea iterari non possunt; anathema sit.

Canon x. Si quis dixerit (5), christianos omnes in verbo, et omnibus sacramentis administrandis habere potestatem; anathema sit.

Canon xi. Si quis dixerit (6), in ministris, dum sacra-

(1) C. Nihil, de cons. dist. 2. Cum sim. — (2) Supra sess. 6. de justif. c. 5. et can. 7. — (3) Conc. Florent. sub Eug. IV. in decr. de sacr. — (4) Infra sess. 23. can. 4. ex decretis Eugenii in Conc. Florent. — (5) Vide Conc. Carth. 4. c. 98.; et Conc. Constant. ad art. 13. Joann. Wiclef. Infra sess. 14. de pœnit. c. 6. — (6) Conc. Florent. in decr. Eugenii.

menta conficiunt, et conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia; anathema sit.

Canon xii. Si quis dixerit (1), ministrum in peccato mortali existentem, modo omnia essentialia, quæ ad sacramentum conficiendum, aut conferendum pertinent, servaverit, non conficere, aut conferre sacramentum; anathema sit.

Canon xiii. Si quis dixerit, receptos, et approbatos Ecclesiæ catholicæ ritus, in solemni sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque ecclesiarum pastorem mutari posse; anathema sit.

DE BAPTISMO.

Canon i. Si quis dixerit (2), baptismum Joannis habuisse eamdem vim cum baptismo Christi; anathema sit.

Canon ii. Si quis dixerit (3), aquam veram, et naturalem non esse de necessitate baptismi; atque ideo verba illa Domini nostri Jesu Christi (4): Nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spiritu sancto; ad metaphoram aliquam detorserit; anathema sit.

Canon iii. Si quis dixerit, in Ecclesia romana, quæ omnium ecclesiarum (5) mater est, et magistra, non esse veram de baptismi sacramento doctrinam; anathema sit.

Canon iv. Si quis dixerit (6), baptismum, qui etiam datur ab hæreticis in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, non esse verum baptismum; anathema sit.

Canon v. Si quis dixerit (7), baptismum liberum esse, hoc est non necessarium ad salutem; anathema sit.

Canon vi. Si quis dixerit, baptizatum non posse, etiam

(1) Idem error damnatur in Wiclef. a Conc. Constant. sess. 8. c. Multæ, c. Remissionem, c. Christus, cum plur. seq. 1. q. 1. c. ult. 15. q. ult. — (2) Aug. Enchirid. c. 49.; c. Aliud, et c. Non regenerabantur, de cons. dist. 4. — (3) C. Pœnit., de bapt. c. Filius, et c. Non dubito, de cons. dist. 4. — (4) Joann. 3. — (5) C. Non decet, dist. 12.; c. Ad abolendam, de hæret. — (6) Conc. Florent. in decret. Eug. c. Dictum, § Quod vero cum 2. cap. seq. 1. q. 1. — (7) Joann. 3.; c. Nulla præter de cons. dist. 4.

si velit, gratiam amittere, quantumcumque peccet, nisi nolit credere; anathema sit.

Canon vii. Si quis dixerit (1), baptizatos per baptismum ipsum, solius tantum fidei debitores fieri, non autem universæ legis Christi servandæ; anathema sit.

Canon viii. Si quis dixerit, baptizatos liberos esse ab omnibus sanctæ Ecclesiæ præceptis, quæ vel scripta, vel tradita sunt, ita ut ea observare non teneantur, nisi se sua sponte illis submittere voluerint; anathema sit.

Canon ix. Si quis dixerit, ita revocandos esse homines ad baptismi suscepti memoriam, ut vota omnia, quæ post baptismum fiunt, vi promissionis in baptismo ipso jam factæ, irrita esse intelligant, quasi per ea, et fidei, quam professi sunt, detrahatur, et ipsi baptismo; anathema sit.

Canon x. Si quis dixerit, peccata omnia quæ post baptismum fiunt, sola recordatione, et fide suscepti baptismi, vel dimitti, vel venialia fieri; anathema sit.

Canon xi. Si quis dixerit, verum, et rite collatum baptismum (2) iterandum esse illi, qui apud infideles fidem Christi negaverit, cum ad pœnitentiam convertitur; anathema sit.

Canon xii. Si quis dixerit, neminem esse baptizandum, nisi ea ætate, qua Christus baptizatus est, vel in ipso mortis articulo; anathema sit.

Canon xiii. Si quis dixerit, parvulos, eo quod actum credendi non habent, suscepto baptismo (3) inter fideles computandos non esse; ac propterea, cum ad annos discretionis pervenerint, esse rebaptizandos; aut præstare, omitti eorum baptisma, quam eos non actu proprio credentes baptizari in sola fide Ecclesiæ; anathema sit.

Canon xiv. Si quis dixerit, hujusmodi parvulos baptizatos, cum adoleverint, interrogandos esse, an ratum habere velint, quod patrini eorum nomine, dum baptizarentur, polliciti sunt; et, ubi se nolle responderint, suo esse arbitrio relinquendos; nec alia interim pœna ad christianam vitam cogendos, nisi ut ab eucharistiæ, aliorumque sacramentorum perceptione arceantur, donec resipiscant; anathema sit.

(1) Gal. 5. — (2) C. Majores, §. ult. de baptismo. — (3) Aug. lib. 1. de pecc. mer. et rem. c. 19. et lib. 3. c. 2.

DE CONFIRMATIONE.

CANON I. Si quis dixerit (1), confirmationem baptizatorum otiosam cæremoniam esse, et non potius verum, et proprium sacramentum; aut olim nihil aliud fuisse, quam catechesim quamdam, qua adolescentiæ proximi, fidei suæ rationem coram Ecclesia exponebant; anathema sit.

CANON II. Si quis dixerit (2), injurios esse Spiritui sancto eos, qui sacro confirmationis chrismati virtutem aliquam tribuunt; anathema sit.

CANON III. Si quis dixerit (3), sanctæ confirmationis ordinarium ministrum non esse solum episcopum, sed quemvis simplicem sacerdotem; anathema sit.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

Eadem sacrosancta Synodus, eisdem præsidentibus Legatis (4), inceptum residentiæ, et reformationis negotium ad Dei laudem, et christianæ religionis incrementum prosequi intendens, ut sequitur, statuendum censuit (5), salva semper in omnibus Sedis apostolicæ auctoritate.

CAPUT I.

Quis capax regiminis ecclesiarum cathedralium.

Ad cathedralium (6) ecclesiarum regimen nullus, nisi ex legitimo matrimonio natus, et ætate matura, gravitate morum, litterarumque scientia, juxta constitutionem Alexandri tertii, quæ incipit, *Cum in cunctis*, in Concilio Lateranensi promulgatam, præditus assumatur.

(1) C. Nullus ministrorum, de cons. dist. 4. — (2) Vide finem epist. Urbani I. *Ad omnes;* et c. 1. cum seq. de cons. dist. 5. — (3) C. Manus, de cons. dist. 6.; Conc. Florent. in decr. Eug.; vide Euseb. Pap. I. epist. ad Episc. Tusciæ. Inn. I. ep. I. c. 3.; et infra sess. 23. c. 4. — (4) Supra sess. 6. c. 2. et infr, sess. 23. c. 1. — (5) Infra sess. ult. de reform. c. 1. — (6) Sess. 22. c. 2. Plus exigitur.

CAPUT II.

Tenentes plures cathedrales ecclesias jubentur omnes, excepta una, dimittere, certo modo, et tempore.

Nemo, quacumque etiam dignitate, gradu, aut præeminentia præfulgens, plures metropolitanas, seu cathedrales ecclesias in titulum, sive commendam, aut alio quovis nomine, contra (1) sacrorum canonum instituta, recipere, et simul retinere præsumat, cum valde felix sit ille censendus, cui unam ecclesiam bene, ac fructuose, et cum animarum sibi commissarum salute regere contigerit. Qui autem plures ecclesias contra præsentis decreti tenorem nunc detinent, una, quam maluerint, retenta, reliquas infra sex menses, si ad liberam Sedis apostolicæ dispositionem pertineant, alias infra annum dimittere teneantur: alioquin ecclesiæ ipsæ, ultimo obtenta dumtaxat excepta, eo ipso vacare censeantur.

CAPUT III.

Habilibus dumtaxat personis beneficia conferantur.

Inferiora beneficia ecclesiastica, præsertim curam animarum habentia, personis dignis, et habilibus, et quæ in loco residere, ac per se ipsos curam ipsam exercere valeant, juxta constitutionem Alexandri III. in Lateranensi, quæ incipit (2), *Quia nonnulli*; et aliam Gregorii X. in generali Lugdunensi Concilio, quæ incipit (3), *Licet canon*, editam, conferantur: aliter autem facta collatio, sive provisio, omnino irritetur, et ordinarius collator pœnas constitutionis Concilii generalis, quæ incipit (4), *Grave nimis*, se noverit incursurum.

(1) C. Cum in cunctis, §. Cum vero, de elect.; c. Sicut, de excess. prælat. c. 1. et 2.; 21. q. 1.; c. Sanctorum, dist. 70.; c. Unio, §. Sed 10. qu. 3. c. Quia in tantum; c. Ad hæc. et c. De multa, de præb.; c. Quia nonnulli, de magist.; c. Cum singula, de præb. in 6.; Clem. Gratiæ de reform.; c. Execrab. §. Qui vero, in extrav. com. de præb. et infra sess. 24. c. 17. de reform. — (2) C. Quia nonnulli, de cler. non resid. — (3) C. Licet can. de elect. in 6. — (4) C. Grave nimis, de præb.

CAPUT IV.

Plurium beneficiorum retentor contra canones, iis privatur.

Quicumque de cetero plura curata, aut (1) alias incompatibilia beneficia ecclesiastica, sive per viam unionis ad vitam, seu commendæ perpetuæ, aut alio quocumque nomine, et titulo, contra formam sacrorum canonum, et præsertim constitutionis Innocentii III. quæ incipit (2), *De multa*, recipere, ac simul retinere præsumpserit; beneficiis ipsis, juxta ipsius constitutionis dispositionem, ipso jure, etiam præsentis canonis vigore, privatus existat.

CAPUT V.

Plura beneficia curata obtinentes Ordinario suas dispensationes exhibeant, qui de vicario ecclesiis provideat, congrua portione fructuum assignata.

Ordinarii locorum quoscumque plura curata, aut alias incompatibilia beneficia ecclesiastica obtinentes, dispensationes suas exhibere distincte compellant, et alias procedant juxta constitutionem Gregorii X. in generali Lugdunensi Concilio editam, quæ incipit (3), *Ordinarii*, quam eadem sancta Synodus innovandam censet, et innovat; addens insuper, quod ipsi Ordinarii etiam per idoneorum vicariorum deputationem, et (4) congruæ portionis fructuum assignationem omnino provideant, ut animarum cura nullatenus negligatur, et beneficia ipsa debitis obsequiis minime defraudentur: appellationibus, privilegiis, et exemptionibus quibuscumque, etiam cum judicum specialium deputatione, et illorum inhibitionibus in præmissis nemini suffragantibus.

(1) Infra sess. 24. de reform. c. 17. — (2) C. De multa, de præb. — (3) Infra c. 7. et supra sess. de reform. c. 1. in fin.; c. Ordinarii, de off. ord. in 6. — (4) Vide const. S. Pii V. *Ad exequendum* 1567.

CAPUT VI.

Quæ beneficiorum uniones validæ censeantur.

Uniones perpetuæ (1) a quadraginta annis citra factæ, examinari ab Ordinariis, tanquam a Sede apostolica delegatis, possint: et quæ per subreptionem, vel per obreptionem obtentæ fuerint, irritæ declarentur. Illæ vero, quæ a dicto tempore citra concessæ, nondum in toto, vel in parte sortitæ sunt effectum, et quæ deinceps ad cujusvis instantiam fient, nisi eas ex legitimis, aut alias rationabilibus causis, coram loci Ordinario, vocatis quorum interest, verificandis, factas fuisse constiterit, per subreptionem obtentæ præsumantur; ac propterea, nisi aliter a Sede apostolica declaratum fuerit, viribus omnino careant.

CAPUT VII.

Beneficia ecclesiastica unita visitentur: per vicarios etiam perpetuos cura animarum exerceatur; quorum deputatio fiat cum portione assignanda, etiam super re certa.

Beneficia ecclesiastica curata (2), quæ cathedralibus, collegiatis, seu aliis ecclesiis, vel monasteriis, beneficiis, seu collegiis, aut piis locis quibuscumque perpetuo unita, et annexa reperiuntur, ab Ordinariis locorum annis singulis visitentur (3), qui sollicite providere procurent, ut per idoneos vicarios, etiam perpetuos, nisi ipsis Ordinariis pro bono ecclesiarum regimine aliter expedire videbitur, ab eis cum tertiæ partis fructuum, aut majori, vel minori, arbitrio ipsorum Ordinariorum (4), portione, etiam super certa re assignanda, ibidem deputandos, animarum cura laudabiliter exerceatur: appellationibus, privilegiis, exemptionibus, etiam cum judicum deputatione, et illorum inhibitionibus quibuscumque in præmissis minime suffragantibus.

(1) Vide sess. 13. c. 9. de reform. infra sess. 24. de reform. c. 13. et sess. 25. de reform. c. 9. — (2) Infra sess. 14. de reform. c. 9. — (3) Vide sess. 25. c. 16. de reform. et supra c. 5. — (4) Qualiter sit assignanda, declarat Bulla S. Pii V. 1567. *Ad exequendum.*

CAPUT VIII.

Ecclesiæ reparentur: cura animarum sollicite habeatur.

Locorum Ordinarii ecclesias quascumque (1) quomodolibet exemptas, auctoritate apostolica singulis annis visitare teneantur, et opportunis juris remediis providere, ut quæ reparatione indigent, reparentur, et cura animarum, si qua illis immineat, aliisque debitis obsequiis minime defraudentur: appellationibus, privilegiis, consuetudinibus, etiam ab immemorabili tempore præscriptis, judicum deputationibus, et illorum inhibitionibus penitus exclusis.

CAPUT IX.

Munus consecrationis non differendum.

Ad majores ecclesias promoti (2) munus consecrationis infra tempus a jure statutum suscipiant, et prorogationes ultra sex menses concessæ nulli suffragentur.

CAPUT X.

Sede vacante, capitula nulli dent reverendas, nisi arctato occasione obtinendi, aut obtenti beneficii: variæ contravenientium pœnæ.

Non liceat capitulis ecclesiarum (3), sede vacante, infra annum a die vacationis, ordinandi licentiam, aut litteras dimissorias, seu reverendas, ut aliqui vocant, tam ex juris communis dispositione, quam etiam cujusvis privilegii, aut consuetudinis vigore, alicui, qui beneficii ecclesiastici recepti, sive recipiendi occasione arctatus non fuerit, concedere: si secus fiat (4), capitulum contraveniens ecclesiastico subjaceat interdicto: et sic ordinati, si in mino-

(1) Infra sess. 24. de reform. c. 9. et sess. 21. de reform. c. 8.; Conc. Tol. 4. c. 35.; Conc. Braccaren. 2. c. 1. Conc. Arel. sub Leone III. c. 17.; c. Decernimus; c. Episcopum, et c. Placuit 10. qu. 1. — (2) C. Quoniam, dist. 100. — (3) Sess. 23. de reform. c. 20.; c. Cum nullus, de temp. ordin. in 6. — (4) Infra sess. 23. ibid.

ribus constituti fuerint, nullo privilegio clericali, præsertim in criminalibus, gaudeant: in majoribus vero, ab executione Ordinum, ad beneplacitum futuri prælati, sint ipso jure suspensi.

CAPUT XI.

Facultates de promovendo sine justa causa nemini suffragentur.

Facultates de promovendo a quocumque non suffragentur, nisi habentibus legitimam causam, ob quam a propriis episcopis ordinari non possint, in litteris exprimendam; et tunc non ordinentur (1), nisi ab episcopo in sua diœcesi residente, aut pro eo pontificalia exercente, et diligenti prævio examine.

CAPUT XII.

Facultas de non promovendo annum non excedat.

Facultates de non promovendo (2), præterquam in casibus a jure expressis, concessæ, ad annum tantum suffragentur.

CAPUT XIII.

A quocumque præsentati non instituantur sine prævio examine Ordinarii, et approbatione, certis exceptis.

Præsentati, seu electi, vel nominati a quibusvis ecclesiasticis personis, etiam Sedis apostolicæ Nuntiis, ad quævis ecclesiastica beneficia non instituantur (3), nec confirmentur, neque admittantur, etiam prætextu cujusvis privilegii, seu consuetudinis, etiam ab immemorabili tempore præscriptæ, nisi fuerint prius a locorum Ordinariis examinati, et idonei reperti. Et nullus appellationis remedio se tueri possit, quominus examen subire teneatur. Præsentatis (4) tamen, electis, seu nominatis ab universitatibus, seu collegiis generalium studiorum exceptis.

(1) Supra sess. 6. c. 5. de reform. Infra sess. 14. c. 2. de reform. — (2) C. Licet can. et c. Cum ex eo, de elect. in 6. — (3) Infra sess. 25. c. 9. de reform. — (4) Vide sess. 24. c. 8. de reform.

CAPUT XIV.

Quænam causæ civiles exemptorum ab episcopis cognosci possint.

In exemptorum causis constitutio Innocentii IV. quæ incipit (1) *Volentes*, in generali Concilio Lugdunensi edita, servetur; quam eadem sacrosancta Synodus innovandam censuit, et innovat: addendo insuper, quod in civilibus causis mercedum, et miserabilium personarum, clerici sæculares, aut regulares extra monasterium degentes, quomodolibet exempti, etiam si certum judicem a Sede apostolica deputatum in partibus habeant: in aliis vero, si ipsum judicem non habuerint, coram locorum Ordinariis, tanquam in hoc ab ipsa Sede delegatis, conveniri, et jure medio ad solvendum debitum cogi, et compelli possint: privilegiis, exemptionibus, conservatorum deputationibus, et eorum inhibitionibus adversus præmissa nequaquam valituris.

CAPUT XV.

Ordinarii curent, ut hospitalia quæcumque, etiam exempta, a suis administratoribus fideliter gubernentur.

Curent Ordinarii (2), ut hospitalia quæcumque a suis administratoribus, quocumque illi nomine censeantur, etiam quomodolibet exemptis, fideliter, et diligenter gubernentur, constitutionis Concilii Viennensis, quæ incipit (3) *Quia contingit*, forma servata; quam quidem constitutionem eadem sancta Synodus innovandam duxit, et innovat, cum derogationibus in ea contentis.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Item hæc sacrosancta Synodus statuit, et decrevit, proximam futuram sessionem habendam et celebrandam esse die Jovis, feria quinta post sequentem dominicam in Albis, quæ erit vigesima prima mensis aprilis præsentis anni MDXLVII.

(1) C. Volentes, de privil. in 6. Infra sess. 14. de reform. 6. in fine. — (2) Sess. 25. c. 8. de ref. — (3) Clem. Quia contingit, de relig. dom.

BULLA FACULTATIS TRANSFERENDI CONCILII.

Paulus episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Joanni Mariæ, episcopo Prænestino, et dilectis filiis, Marcello titulo sanctæ Crucis in Jerusalem presbytero, ac Reginaldo sanctæ Mariæ in Cosmedin diacono Cardinalibus, nostris et apostolicæ Sedis Legatis de latere, salutem, et apostolicam benedictionem.

Regimini universalis Ecclesiæ, meritis licet imparibus, disponente Domino, præsidentes, nostri officii partes esse putamus, ut, si quid gravius causa reipublicæ christianæ constituendum sit, id non modo tempore opportuno, verum etiam loco commodo, et idoneo perficiatur. Cum itaque nos nuper, postquam suspensionem celebrationis sacri, œcumenici, et universalis Concilii, alias per nos in civitate Tridentina, ex causis tunc expressis, de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio, et assensu indicti, ex certis aliis etiam tunc expressis causis, usque ad aliud opportunius, et commodius tempus per nos declarandum, de simili consilio, et assensu factam, audita pace inter clarissimos in Christo filios nostros, Carolum Romanum imperatorem, semper augustum, et Franciscum Francorum regem christianissimum, conciliata, pari consilio, et assensu sustuleramus, et amoveramus; nequeuntes ipsi, tunc legitime impediti, ad dictam civitatem personaliter accedere, et eidem Concilio interesse, vos nostros, et apostolicæ Sedis Legatos de latere, in eodem Concilio de simili consilio constituerimus, et deputaverimus; vosque ad eamdem civitatem, tanquam pacis angelos, destinaverimus, prout in diversis nostris desuper confectis litteris plenius continetur; nos, ne tam sanctum celebrationis Concilii hujusmodi opus ex incommoditate loci, aut alias quovis modo impediatur, aut plus debito differatur, opportune providere volentes, motu proprio, et certa scientia, ac de apostolicæ potestatis plenitudine, parique consilio, et assensu, vobis insimul, aut duobus ex vobis, reliquo legitimo impedimento detento, seu inde forte absente, quandocumque vobis videbitur, Concilium prædictum de eadem civitate Tridentina ad quamcumque aliam commo-

diorem, et opportuniorem, seu tutiorem civitatem, de qua vobis etiam videbitur, transferendi, et mutandi ; ac illud in ipsa civitate Tridentina supprimendi, et dissolvendi: nec non prælatis, et aliis personis Concilii hujusmodi, ne in eo ad ulteriora in dicta civitate Tridentina procedant, etiam sub censuris, et pœnis ecclesiasticis inhibendi, ac idem Concilium in alia civitate hujusmodi, ad quam illud transferri, et mutari contigerit, continuandi, tenendi et celebrandi, et ad illud prælatos, et alias personas Concilii Tridentini hujusmodi etiam sub perjurii, et aliis in litteris indictionis Concilii hujusmodi expressis pœnis, evocandi, eidemque sic translato, et mutato Concilio, nomine, et auctoritate prædictis, præsidendi, ac in eo procedendi, ceteraque in præmissis, et circa ea necessaria, et opportuna, alias juxta priorum vobis directarum litterarum continentiam, et tenorem, faciendi, statuendi, ordinandi, et exequendi, plenam, et liberam apostolica auctoritate tenore præsentium concedimus potestatem, et facultatem; ratum, et gratum habituri quidquid per vos in præmissis factum, statutum, ordinatum, executumve fuerit, idque facturi, auctore Domino, inviolabiliter observari: non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ apud s. Petrum anno incarnationis dominicæ MDXLVII., VIII. kalendas mart., pontificatus nostri anno XI.

FAB. EPISCOPUS SPOL.
B. MOTTA.

SESSIO OCTAVA

CELEBRATA DIE XI. MENSIS MARTII MDXLVII.

DECRETUM DE TRANSLATIONE CONCILII.

Placet ne vobis decernere, et declarare, de hujusmodi morbo et præmissis, et aliis allegatis ita manifeste, et no-

torie constare, ut prælati in hac civitate sine vitæ discrimine commorari, et in ea idcirco inviti minime retineri possint, et debeant? itemque, attento recessu multorum prælatorum post proxime præteritam sessionem, et attentis protestationibus aliorum complurium prælatorum in congregationibus generalibus factis, hinc omnino timore ipsius morbi abire volentium, qui juste detineri non possunt, et ex quorum discessu Concilium, vel dissolveretur, vel ex paucitate prælatorum, bonus ejus progressus impediretur; et attento etiam imminenti periculo vitæ, et aliis causis per aliquos ex patribus in ipsis congregationibus allegatis, utpote notorie veris, et legitimis; placet ne vobis similiter decernere, et declarare, pro conservatione, et prosecutione ipsius Concilii, securitate vitæ ipsorum prælatorum, Concilium ipsum ad civitatem Bononiæ, veluti ad locum magis paratum, salubrem, et idoneum, pro tempore transferendum esse, et ex nunc transferri, et ibidem sessionem jam indictam, statuta die, vigesima prima aprilis, celebrandam esse, et celebrari; et successive ad ulteriora procedendum, donec sanctissimo Domino nostro, et sacro Concilio expedire videbitur, ut ad hunc, seu alium locum, communicato etiam consilio cum invictissimo Cæsare, christianissimo rege, et aliis regibus, ac principibus christianis, ipsum Concilium reduci possit, et debeat? *Responderunt*, placet.

SESSIO NONA

BONONIÆ

CELEBRATA DIE XXI. MENSIS APRILIS MDXLVII.

DECRETUM PROROGATIONIS SESSIONIS.

Hæc sacrosancta, œcumenica, et generalis Synodus, quæ dudum in civitate Tridenti congregata erat, nunc Bononiæ in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea nomine sanctissimi in Christo Patris, et Domini nostri, Domini Pauli, divina providentia Papæ III., ejusdem reverendissimis dominis, dominis Joanne Maria episcopo Prænestino

de Monte, et Marcello titulo sanctæ Crucis in Jerusalem presbytero, S. R. E. Cardinalibus, et apostolicis de latere Legatis, considerans, quod die undecima mensis martii præsentis anni, in generali publica sessione, in eadem civitate Tridenti, et in loco consueto celebrata, omnibusque agendis de more peractis, ex causis tunc instantibus, urgentibus, et legitimis, interveniente etiam auctoritate sanctæ Sedis apostolicæ, eisdem reverendissimis præsidentibus etiam specialiter concessa, decrevit, et ordinavit, Concilium ex eo loco in hanc civitatem transferendum esse, sicuti transtulit; itemque sessionem pro præsenti die vigesima prima aprilis illic indictam, ut de sacramentorum, et reformationis materiis, de quibus tractandum proposuerat, canones sancirentur, et promulgarentur, in hac ipsa civitate Bononia celebrari debere: consideransque nonnullos ex patribus, qui in hoc Concilio interesse consueverunt, his superioribus majoris hebdomadæ, et solemnitatis paschalis diebus, in propriis ecclesiis occupatos, aliosque etiam aliis impedimentis detentos, huc nondum accessisse, quos tamen brevi affuturos sperandum est; ac propterea factum esse, ut non ea, quam sancta Synodus desiderabat, prælatorum frequentia potuerint materiæ ipsæ sacramentorum, et reformationis examinari, et discuti: ut omnia maturo consilio, cum dignitate, et gravitate debita fiant, bonum, opportunum, et expediens censuit, censetque sessionem prædictam, quæ hoc ipso die, ut præfertur, celebranda erat, ad diem Jovis, infra octavam Pentecostes proxime futuram, quoad ipsas materias expediendas, differendam, et prorogandam esse, quemadmodum differt, ac prorogat; quam diem, et rei gerendæ maxime opportunam, et patribus, præsertim absentibus, percommodam judicavit, et judicat: hoc tamen adjecto, quod terminum ipsum ipsa sancta Synodus, pro ejus arbitrio, et voluntate, sicuti rebus Concilii putaverit expedire, etiam in privata congregatione restringere, et imminuere possit, et valeat.

SESSIO DECIMA

BONONIÆ

CELEBRATA DIE II. MENSIS JUNII MDXLVII.

DECRETUM PROROGATIONIS SESSIONIS.

Quamvis hæc sacrosancta, œcumenica, et generalis Synodus sessionem, quæ die vigesima prima mensis aprilis proxime præteriti, super sacramentorum, et reformationis materiis in hac inclyta civitate Bononiæ, ex decreto in urbe Tridentina, in publica sessione, die undecima mensis martii promulgato, celebranda erat, propter aliquas causas, ac præsertim propter absentiam nonnullorum patrum, quos brevi affuturos sperabat, ad hunc præsentem diem differendam, et prorogandam esse decreverit: volens tamen cum iis, qui non venerunt, etiam adhuc benigne agere, eadem sacrosancta Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem S. R. E. Cardinalibus, et apostolicæ Sedis Legatis, statuit, et decernit, sessionem ipsam, quam hac die secunda mensis junii præsentis anni millesimi quingentesimi quadragesimi septimi, celebrare decreverat, ad diem Jovis post festum Nativitatis beatæ Mariæ virginis, quæ erit decimaquinta mensis septembris proxime futuri, quoad prædictas, et alias materias expediendas, differendam, et prorogandam esse, quemadmodum differt, et prorogat; ita tamen, quod prosecutio discussionis, et examinationis eorum, quæ tam ad dogmata, quam ad reformationem pertinent, interim non omittatur: et terminum ipsum ipsa sancta Synodus, pro ejus libito, et voluntate, etiam in privata congregatione, abbreviare, et prorogare libere possit, et valeat.

Die XIV. *septembris* MDXLVII. *in congregatione generali, Bononiæ, prorogata fuit sessio, quæ futura erat die sequenti, ad beneplacitum sacri Concilii.*

BULLA RESUMPTIONIS CONCILII TRIDENTINI SUB JULIO III. PONTIFICE MAXIMO.

Julius episcopus, servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam. Cum ad tollenda religionis nostræ dissidia, quæ in Germania longo tempore, non sine totius christiani orbis perturbatione, et scandalo, viguerunt, bonum, opportunum, et expediens esse videatur, sicuti etiam charissimus in Christo filius noster, Carolus Romanorum imperator semper augustus, nobis per suas litteras, et nuncios significare fecit, ut sacrum œcumenicum generale Concilium per fel. rec. Paulum Papam III. prædecessorem nostrum indictum, et per nos tunc cardinalatus honore fungentes, atque ipsius prædecessoris nomine, una cum duobus aliis S. R. E. Cardinalibus ipsi Concilio præsidentes, inceptum, ordinatum, et continuatum, in quo plures publicæ, et solemnes habitæ fuerunt sessiones, pluraque tam in causa fidei, quam reformationis promulgata decreta, multaque etiam ad utramque causam pertinentia examinata, et discussa, ad civitatem Tridentinam reducatur; nos (1), ad quos, ut summos pro tempore pontifices, spectat generalia Concilia indicere, et dirigere, ut Ecclesiæ pacem, et christianæ fidei, atque orthodoxæ religionis incrementum, ad omnipotentis Dei laudem, et gloriam procuremus, et quantum in nobis est, tranquillitati ipsius Germaniæ, quæ sane provincia retroactis temporibus in vera religione, ac sacrorum Conciliorum, et sanctorum patrum doctrina excolenda, exhibendaque maximis Pontificibus, Christi Redemptoris nostri in terra Vicariis, debita obedientia, et reverentia, nulli christianorum provinciæ fuit unquam secunda, paterne consulamus; sperantes per ipsius Dei gratiam, et benignitatem futurum, ut reges omnes, ac principes christiani justis, piisque nostris in hac re votis annuant, faveant, atque assistant; venerabiles

(1) Teste Marcell. I. in epist. 1. ad episc. prov. Antioch.; et Pelag. II, in epist. sua decret. et Bonifacio episc. ad Zachariam pap.; et Synodo Chalcedon. Act. 1.; et 2. Nicæna tom. 1. Act. 6; et Nicolao II. in epist. ad Michael. imperat.

fratres patriarchas, archiepiscopos, episcopos, et dilectos filios abbates, omnesque alios, et singulos, qui de jure, vel consuetudine, vel privilegio, Conciliis generalibus interesse debent, quosque idem prædecessor noster, in suis indictionis, et aliis quibuscumque desuper confectis, et publicatis litteris, Concilio interesse voluit, per viscera misericordiæ Domini nostri Jesu Christi hortamur, requirimus, et monemus, ut proximis futuris kalendis maji, quem diem ad ipsum Concilium in eo, in quo nunc reperitur, statu resumendum, et prosequendum, prævia matura deliberatione, et ex certa nostra scientia, et de apostolicæ auctoritatis plenitudine, ac venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio, et assensu, statuimus, et declaramus, in ipsa civitate Tridenti, legitimo cessante impedimento, convenire, et se congregare, ac ipsius Concilii continuationi, et prosecutioni, omni mora postposita, incumbere velint. Nos enim operam sedulo daturi sumus, ut eodem tempore in eadem civitate nostri omnino adsint Legati, per quos, si per ætatem nostram, valetudinemque, et Sedis apostolicæ necessitates, personaliter adesse nequiverimus, Spiritu sancto duce, ipsi Concilio præsidebimus: quacumque ipsius Concilii translatione, et suspensione, ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque, ac præsertim illis, quæ idem prædecessor noster in suis litteris prædictis, quas cum omnibus, et singulis in eis contentis clausulis, et decretis in suo robore permanere volumus, atque decernimus, et, quatenus opus sit, innovamus, voluit non obstare: irritum nihilominus decernentes, et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter, contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum, hortationis, requisitionis, monitionis, statuti, declarationis, innovationis, voluntatis, et decretorum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ apud s. Petrum, anno incarnati dominicæ MDL. VIII. kal. dec., pontificatus nostri anno primo.

M. Card. Crescen.

Rom. Amasæus.

SESSIO UNDECIMA

SACROSANCTI ŒCUMENICI ET GENERALIS

CONCILII TRIDENTINI

QUÆ EST PRIMA

SUB JULIO III. PONT. MAX.

CELEBRATA KALENDIS MAJI MDLI.

DECRETUM DE RESUMENDO CONCILIO.

Placet ne vobis, ad laudem, et gloriam sanctæ, et individuæ Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti, ad incrementum, et exaltationem fidei, et religionis christianæ, sacrum, œcumenicum, et generale Concilium Tridentinum, juxta formam, et tenorem litterarum sanctissimi Domini nostri, resumi debere, et procedendum esse ad ulteriora? *Responderunt*, placet.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Placet ne vobis, proximam futuram sessionem habendam, et celebrandam esse in futuris kalend. septembris? *Responderunt*, placet.

SESSIO DUODECIMA

QUÆ EST SECUNDA

SUB JULIO III. PONT. MAX.

CELEBRATA DIE I. SEPTEMBRIS MDLI.

DECRETUM PROROGATIONIS SESSIONIS.

Sacrosancta, œcumenica, et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem sanctæ Sedis apostolicæ Legato, et Nunciis,

quæ in proxime præterita sessione sequentem hanc hodie habendam, et ad ulteriora procedendum esse decreverat, cum ob inclytæ Germanicæ nationis, cujus præcipue causa agitur, absentiam, ac non magnam ceterorum patrum frequentiam, procedere hactenus distulerit, de venerabilium in Christo fratrum, et filiorum suorum, Moguntini, et Trevirensis archiepiscoporum, ac sacri Romani imperii principum electorum, et complurium ipsius, aliarumque provinciarum episcoporum, sub hanc ipsam diem adventu in Domino exultans, et dignas ipsi omnipotenti Deo agens gratias, firmamque spem concipiens, quamplurimos alios, tam ipsius Germaniæ, quam aliarum nationum prælatos, et sui officii debito, et hoc exemplo commotos, propediem esse venturos: futuram sessionem ad quadragesimam diem, quæ erit undecima mensis octobris proxime sequentis, indicit; et Concilium ipsum in statu, in quo reperitur, prosequendo, cum præteritis sessionibus de septem sacramentis novæ legis in genere, et in specie de baptismate et confirmatione definitum fuerit, statuit, et decernit de sanctissimæ eucharistiæ sacramento, nec non, quod ad reformationem attinet, de reliquis, quæ ad faciliorem, et commodiorem prælatorum residentiam pertinent, agi, et tractari debere: ac monet, et hortatur omnes patres, ut interim, Domini nostri Jesu Christi (1) exemplo, quantum tamen humana fragilitas patietur, jejuniis, et orationibus vacent, ut tandem placatus, qui in sæcula sit benedictus, Deus, corda hominum ad veræ suæ fidei agnitionem, et sanctæ matris Ecclesiæ unitatem, ac recte vivendi normam reducere dignetur.

(1) Matth. 4.

SESSIO DECIMATERTIA

QUÆ EST TERTIA

SUB JULIO III. PONTIFICE MAXIMO

CELEBRATA DIE IX. OCTOBRIS MDLI.

DECRETUM DE SANCTISSIMO EUCHARISTIÆ SACRAMENTO.

Sacrosancta, œcumenica, et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem sanctæ Sedis apostolicæ Legato, et Nunciis, etsi in eum finem non absque peculiari Spiritus sancti ductu et gubernatione convenerit, ut veram, et antiquam de fide, et sacramentis doctrinam exponeret, et ut hæresibus omnibus, et aliis gravissimis incommodis, quibus Dei Ecclesia misere nunc exagitatur, et in multas ac varias partes scinditur, remedium afferret, hoc præsertim jam inde a principio in votis habuit (1), ut stirpitus convelleret zizania execrabilium errorum, et schismatum, quæ inimicus homo his nostris calamitosis temporibus in doctrina fidei, usu, et cultu sacrosanctæ eucharistiæ superseminavit; quam alioqui Salvator noster in Ecclesia sua, tamquam symbolum reliquit ejus unitatis, et charitatis, qua christianos omnes inter se conjunctos, et copulatos esse voluit. Itaque eadem sacrosancta Synodus sanam, et sinceram illam de venerabili hoc, et divino eucharistiæ sacramento doctrinam tradens, quam semper catholica Ecclesia, ab ipso Jesu Christo Domino nostro, et ejus apostolis erudita, atque a Spiritu sancto, illi (2) omnem veritatem in dies suggerente, edocta, retinuit, et ad finem usque sæculi conservabit; omnibus christifidelibus interdicit, ne posthac de sanctissima eucharistia aliter credere, docere, aut prædicare audeant, quam ut est hoc præsenti decreto explicatum, atque definitum.

(1) Matth. 13. — (2) Lucæ 12.; Joann. 14. et 16.; dist. 21. in princ. vers. Ego rogavi; et infra sess. 22. c. 1.; et supra sess. 5. c. 1.

CAPUT I.

De reali præsentia Domini nostri Jesu Christi in sanctissimo eucharistiæ sacramento.

Principio docet sancta Synodus, et aperte ac simpliciter profitetur, in almo sanctæ eucharistiæ sacramento, post panis, et vini consecrationem, Dominum nostrum Jesum Christum (1), verum Deum, atque hominem, vere, realiter ac substantialiter sub specie illarum rerum sensibilium contineri; neque enim hæc inter se pugnant (2), ut ipse Salvator noster semper ad dexteram Patris in cælis assideat juxta modum existendi naturalem, et ut multis nihilominus aliis in locis sacramentaliter præsens sua substantia nobis adsit, ea existendi ratione, quam etsi verbis exprimere vix possumus (3), possibilem tamen esse Deo, cogitatione per fidem illustrata assequi possumus, et constantissime credere debemus: ita enim majores nostri omnes, quotquot in vera Christi Ecclesia fuerunt, qui de sanctissimo hoc sacramento disseruerunt, apertissime professi sunt, hoc tam admirabile sacramentum (4) in ultima cœna Redemptorem nostrum instituisse, cum post panis, vinique benedictionem, se suum ipsius corpus illis præbere, ac suum sanguinem, disertis, ac perspicuis verbis testatus est; quæ verba a sanctis evangelistis commemorata (5), et a divo Paulo (6) postea repetita, cum propriam illam, et apertissimam significationem præ se ferant, secundum quam a patribus intellecta sunt; indignissimum sane flagitium est, ea a quibusdam contentiosis, et pravis hominibus ad fictitios, et imaginarios tropos, quibus veritas carnis, et sanguinis Christi negatur, contra universum Ecclesiæ sensum detorqueri; quæ tamquam (7) columna, et firmamentum veritatis, hæc ab impiis hominibus excogitata commenta, velut satanica, detestata est, grato semper, et memore animo præstantissimum hoc Christi beneficium agnoscens.

(1) Joann. 1. — (2) C. de sum. Trin. supra sess. 3. in symbolo; Eph. 1.; Matth. 16. in fine. — (3) Matth. 19.; Luc. 18. — (4) C. Cum Marthæ, de celebr. Miss.; c. Unica de reliq. et vener. sanctor. — (5) Matth. 26.; Marci 14.; Lucæ 22. — (6) 1. Cor. 11. — (7) 1. Timoth. 3.

CAPUT II.

De ratione institutionis sanctissimi hujus sacramenti.

Ergo Salvator noster, discessurus ex hoc mundo ad Patrem, sacramentum hoc instituit, in quo divitias divini sui erga homines amoris velut effudit, memoriam faciens mirabilium suorum (1); et in illius sumptione colere nos sui memoriam præcepit, suamque annunciare mortem, donec ipse ad judicandum mundum veniat (2). Sumi autem voluit sacramentum hoc, tamquam spiritualem animarum cibum, quo alantur, et confortentur viventes vita illius, qui dixit (3): Qui manducat me, et ipse vivet propter me: et tanquam antidotum, quo liberemur a culpis quotidianis, et a peccatis mortalibus præservemur. Pignus præterea id esse voluit futuræ nostræ gloriæ, et perpetuæ felicitatis, adeoque symbolum unius illius corporis (4), cujus ipse caput existit, cuique nos, tamquam membra, arctissima fidei, spei et charitatis connexione adstrictos esse voluit, ut idipsum omnes diceremus (5), nec essent in nobis schismata.

CAPUT III.

De excellentia sanctissimæ eucharistiæ super reliqua sacramenta.

Commune hoc quidem est sanctissimæ eucharistiæ cum ceteris sacramentis (6), symbolum esse rei sacræ, et invisibilis gratiæ formam visibilem: verum illud in ea excellens, et singulare reperitur (7), quod reliqua sacramenta tunc primum sanctificandi vim habent, cum quis illis utitur: at in eucharistia ipse sanctitatis auctor ante usum est; nondum enim eucharistiam (8) de manu Domini apostoli susceperant, cum vere tamen ipse affirmaret corpus suum esse, quod præbebat. Et semper hæc fides in Ecclesia Dei fuit, statim post consecrationem (9) verum

(1) Psal. 110.; I. Cor. 11; Lucæ 22.; c. Iteratur de cons. dist. 2.; — (2) Matth. 26. — (3) Joann. 6. — (4) 1. Cor. 6. et 11.; Ephes. 5.; Rom. 12. — (5) 1. Corinth. 1. — (6) C. Sacrificium de cons. dist. 2. — (7) C. Multi 1. q. 1. — (8) Matth. 26.; Marc. 24. — (9) Infra can. 1.

Domini nostri corpus, verumque ejus sanguinem sub panis, et vini specie una cum ipsius anima, et divinitate existere; sed corpus quidem sub specie panis, et sanguinem sub vini specie, ex vi verborum; ipsum autem corpus sub specie vini, et sanguinem sub specie panis, animamque sub utraque, vi naturalis illius connexionis, et concomitantiæ, qua partes Christi Domini (1), qui jam ex mortuis resurrexit non amplius moriturus, inter se copulantur: divinitatem porro propter admirabilem illam ejus cum corpore et anima hypostaticam unionem. Quapropter verissimum est (2), tantumdem sub alterutra specie, atque sub utraque contineri: totus enim, et integer Christus sub panis specie, et sub quavis ipsius speciei parte, totus item sub vini specie, et sub ejus partibus existit.

CAPUT IV.

De transubstantiatione.

Quoniam autem Christus redemptor noster corpus suum id (3), quod sub specie panis offerebat, vere esse dixit; ideo persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, idque nunc denuo sancta hæc Synodus declarat, per consecrationem panis, et vini, conversionem fieri totius substantiæ (4) panis in substantiam corporis Christi Domini nostri, et totius substantiæ vini in substantiam sanguinis ejus: quæ conversio convenienter, et proprie a sancta catholica Ecclesia transubstantiatio est appellata.

CAPUT V.

De cultu, et veneratione huic sanctissimo sacramento exhibendis.

Nullus itaque dubitandi locus relinquitur (5), quin omnes Christi fideles, pro more in catholica Ecclesia semper

(1) Rom. 6.; c. Semel Christus; c. Iteratur; c. Singuli; et c. Qui manducat de cons. dist. 2. — (2) Infra can. 3. sess. 21. c. 3. Vide homil. 5. de Pasch. inter eas, quæ Euseb. Emisseno adscribuntur, et de cons. dist. 2. c. 35. Ubi pars est. — (3) Lucæ 22.; Joann. 6.; 1. Cor. 11. — (4) C. Panis de cons. dist. 2.; c. Cum Marthæ de celebr. Miss. Infra can. 2. — (5) Infra can. 6.

recepto, latriæ cultum, qui vero Deo debetur, huic sanctissimo sacramento in veneratione exhibeant: neque enim ideo minus est adorandum (1), quod fuerit a Christo Domino, ut sumatur, institutum: nam illum eumdem Deum præsentem in eo adesse credimus, quem Pater æternus introducens in orbem terrarum, dicit (2): Et adorent eum omnes angeli Dei; quem (3) Magi procidentes adoraverunt; quem (4) denique in Galilæa ab apostolis adoratum fuisse, Scriptura testatur.

Declarat præterea sancta Synodus, pie, et religiose admodum in Dei Ecclesiam (5) inductum fuisse hunc morem, ut singulis annis peculiari quodam, et festo die præcelsum hoc, et venerabile sacramentum singulari veneratione, ac solemniter celebraretur (6), utque in processionibus reverenter, et honorifice illud per vias, et loca publica circumferretur: æquissimum est enim, sacros aliquos statutos esse dies, cum christiani omnes singulari, ac rara quadam significatione gratos, et memores testentur animos erga communem Dominum, et Redemptorem pro tam ineffabili, et plane divino beneficio (7), quo mortis ejus victoria, et triumphus repræsentatur. Ac sic quidem oportuit victricem veritatem de mendacio, et hæresi triumphum agere; ut ejus adversarii in conspectu tanti splendoris, et in tanta universæ Ecclesiæ lætitia positi, vel debilitati, et fracti tabescant, vel pudore affecti, et confusi aliquando resipiscant.

CAPUT VI.

De asservando sacræ eucharistiæ sacramento, et ad infirmos deferendo.

Consuetudo (8) asservandi in sacrario sanctam eucharistiam adeo antiqua est, ut eam sæculum etiam Nicæni Concilii agnoverit. Porro deferri ipsam sacram euchari-

(1) Matth. 26. — (2) Psal. 96.; Hebr. 1. — (3) Matth. 2. — (4) Matth. 28.; Lucæ 24. — (5) Urbanus Papa, citatus in Clementina unic. de reliq. et vener. sanct. — (6) Infra can. 6. — (7) 1. Cor. 15; Hebr. 2. — (8) Infra can. 7.; c. Sane de celebr. Miss.; c. Presbyter de cons. dist. 2.; Nicæni 1. c. 13.

stiam ad infirmos, et in hunc usum diligenter in ecclesiis conservari, præterquam quod cum summa æquitate, et ratione conjunctum est, tum multis in (1) Conciliis præceptum invenitur, et vetustissimo catholicæ Ecclesiæ more est observatum. Quare sancta hæc Synodus retinendum omnino salutarem hunc, et necessarium morem statuit.

CAPUT VII.

De præparatione, quæ adhibenda est, ut digne quis sacram eucharistiam percipiat.

Si non decet ad sacras ullas functiones quempiam accedere, nisi sancte; certe, quo magis sanctitas, et divinitas cælestis hujus sacramenti viro christiano comperta est, eo diligentius cavere ille debet, ne absque magna reverentia, et sanctitate ad id percipiendum accedat; præsertim cum illa plena formidinis verba apud (2) Apostolum legamus: Qui manducat, et bibit indigne, judicium sibi manducat, et bibit, non dijudicans corpus Domini. Quare communicare volenti revocandum est in memoriam ejus præceptum: Probet (3) autem seipsum homo. Ecclesiastica autem consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi (4) contritus videatur, absque præmissa sacramentali confessione ad sacram eucharistiam accedere debeat. Quod a christianis omnibus, etiam ab iis sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc sancta Synodus perpetuo servandum esse decrevit (5); modo non desit illis copia confessoris. Quod si, necessitate urgente, sacerdos absque prævia confessione celebraverit, quamprimum confiteatur.

(1) Conc. Rhemen. 2.; Conc. Lateranen. sub Innoc. III. c. 26.; c. Præsente 93. dist,; Ancyr. c. 6.; Carth. 4. c. 77. et 78.; Agathen. c. 15. etc. — (2) 1. Cor. 11.; c. Quid est; c. Et sancta; c. Sicut Judas; et c. Timorem de cons. dist. 2. — (3) 1. Cor. 1.; c. Quotidie; et c. Panem de cons. dist. 2.; c. Omnis qui, cum seq. de pœn. dist. 1. Pal. — (4) Infra can. 11. — (5) Infra ibid.

CAPUT VIII.

De usu admirabilis hujus sacramenti.

Quoad usum autem (1), recte et sapienter patres nostri tres rationes hoc sanctum sacramentum accipiendi distinxerunt. Quosdam enim docuerunt sacramentaliter dumtaxat id sumere, ut peccatores: alios tantum spiritualiter, illos nimirum, qui voto propositum illum cælestem panem edentes, fide viva (2), quæ per dilectionem operatur, fructum ejus et utilitatem sentiunt: tertios porro (3) sacramentaliter simul, et spiritualiter: hi autem sunt, qui ita se prius probant et instruunt (4), ut vestem nuptialem induti, ad divinam hanc mensam accedant. In sacramentali autem sumptione semper in Ecclesia Dei mos fuit, ut laici a sacerdotibus communionem acciperent (5); sacerdotes autem celebrantes se ipsos communicarent: qui mos (6), tamquam ex traditione apostolica descendens, jure ac merito retineri debet. Demum autem paterno affectu admonet sancta Synodus, hortatur, rogat, et obsecrat per viscera misericordiæ Dei nostri, ut omnes, et singuli, qui christiano nomine censentur, in hoc unitatis signo, in hoc vinculo charitatis, in hoc concordiæ symbolo jam tandem aliquando conveniant, et concordent; memoresque tantæ majestatis, et tam eximii amoris Jesu Christi, Domini nostri, qui (7) dilectam animam suam in nostræ salutis pretium, et carnem suam nobis dedit ad manducandum, hæc sacra mysteria corporis, et sanguinis ejus ea fidei constantia, et firmitate, ea animi devotione, ea pietate, et cultu credant, et venerentur, ut panem illum supersubstantialem frequenter suscipere possint, et is vere eis sit animæ vita, et perpetua sanitas mentis, cujus vigore confortati, ex hujus miseræ peregrinationis itinere ad cælestem patriam pervenire valeant, eumdem (8) panem ange-

(1) C. Quid est, cum seq.; c. Dupliciter; et c. In illo, de cons. dist. 2.; August. contra Donat. sæpe, Prosper in lib. sent. — (2) Gal. 5. — (3) Infra can. 8. — (4) Matth. 22. — (5) C. Relatum de cons. dist. 2.; infra can. 10. — (6) Hebr. 5. et 7. — (7) Joann. 6; c. Prima de cons. dist. 2. — (8) Psal. 77.; c. Revera, de cons. dist. 2.

lorum, quem modo sub sacris velaminibus edunt, absque ullo velamine manducaturi.

Quoniam autem non est satis veritatem dicere, nisi detegantur, et refellantur errores, placuit sanctæ Synodo hos canones subjungere, ut omnes jam, agnita catholica doctrina, intelligant quoque, quæ ab illis hæreses caveri, vitarique debeant.

DE SACROSANCTÆ EUCHARISTIÆ SACRAMENTO.

Canon. i. Si quis negaverit (1), in sanctissimæ eucharistiæ sacramento contineri vere, realiter, et substantialiter corpus, et sanguinem una cum anima, et divinitate Domini nostri Jesu Christi, ac proinde totum Christum; sed dixerit, tantummodo esse in eo, ut in signo, vel figura, aut virtute; anathema sit.

Canon ii. Si quis dixerit (2), in sacrosancto eucharistiæ sacramento remanere substantiam panis, et vini, una cum corpore, et sanguine Domini nostri Jesu Christi; negaveritque mirabilem illam, et singularem conversionem totius substantiæ panis in corpus, et totius substantiæ vini in sanguinem, manentibus dumtaxat speciebus panis, et vini; quam quidem conversionem catholica Ecclesia aptissime (3) transubstantiationem appellat; anathema sit.

Canon iii. Si quis negaverit (4), in venerabili sacramento eucharistiæ sub unaquaque specie, et sub singulis cujusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri; anathema sit.

Canon iv. Si quis dixerit, peracta consecratione, in admirabili eucharistiæ sacramento non esse corpus, et sanguinem Domini nostri Jesu Christi, sed tantum in usu, dum sumitur, non autem ante, vel post (5); et in hostiis, seu particulis consecratis, quæ post communionem reser-

(1) Supra c. 3. Conc. Constantiense. — (2) Idem Conc. damnans articulos Joann. Wiclef. — (3) Supra c. 4. — (4) Conc. Florent. in decretis Eugenii ad Armenos; supra c. 3. et infra sess. 21. c. 1. de commun. — (5) Supra c. 3.

vantur, vel supersunt, non remanere verum corpus Domini; anathema sit.

CANON V. Si quis dixerit (1), vel præcipuum fructum sanctissimæ eucharistiæ esse remissionem peccatorum, vel ex ea non alios effectus provenire; anathema sit.

CANON VI. Si quis dixerit, in sancto eucharistiæ sacramento Christum, unigenitum Dei Filium, nec esse (2) cultu latriæ, etiam externo, adorandum: atque ideo nec festiva peculiari celebritate venerandum, neque in processionibus, secundum laudabilem, et universalem Ecclesiæ sanctæ ritum, et consuetudinem, solemniter circumgestandum, vel non publice, ut adoretur, populo proponendum, et ejus adoratores esse idololatras; anathema sit.

CANON VII. Si quis dixerit, non licere sacram eucharistiam (3) in sacrario reservari, sed statim post consecrationem adstantibus necessario distribuendam; aut non licere, ut illa ad infirmos honorifice deferatur; anathema sit.

CANON VIII. Si quis dixerit, Christum, in eucharistia exhibitum, spiritualiter tantum manducari (4), et non etiam sacramentaliter, ac realiter; anathema sit.

CANON IX. Si quis negaverit (5), omnes, et singulos Christi fideles utriusque sexus, cum ad annos discretionis pervenerint, teneri singulis annis, saltem in Paschate, ad communicandum, juxta præceptum sanctæ matris Ecclesiæ; anathema sit.

CANON X. Si quis dixerit (6), non licere sacerdoti celebranti seipsum communicare; anathema sit.

CANON XI. Si quis dixerit (7), solam fidem esse sufficientem præparationem ad sumendum sanctissimæ eucharistiæ sacramentum; anathema sit. Et, ne tantum sacramentum indigne, atque ideo in mortem, et condemnationem sumatur, statuit, atque declarat ipsa sancta Synodus, illis, quos conscientia peccati mortalis gravat (8), quantumcumque etiam se contritos existiment, habita copia confessoris, necessario præmittendam esse confessionem sacramentalem.

(1) Concil. Florent. ibid.; supra c. 2. — (2) Supra c. 5. — (3) Supra c. 6. — (4) Supra c. 8. — (5) Infra sess. 14. can. 8. de pœnit.; c. Omnis de pœnit. — (6) Supra c. 8. — (7) Supra c. 7. — (8) Ibidem.

Si quis autem contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publice disputando defendere præsumpserit, eo ipso excommunicatus existat.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

CAPUT I.

Episcopi prudenter moribus subditorum reformandis invigilent: ab eorum correctione non appelletur.

Eadem sacrosancta Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem sanctæ Sedis apostolicæ Legato et Nunciis, intendens nonnulla statuere, quæ ad jurisdictionem pertinent episcoporum, ut (1) juxta proximæ sessionis decretum, illi in commissis sibi ecclesiis eo libentius resideant, quo facilius, et commodius sibi subjectos regere, et in vitæ, ac morum honestate continere potuerint; illud primum eos admonendos censet (2), ut se pastores, non percussores esse meminerint, atque ita præesse sibi subditis oportere, ut non eis dominentur, sed illos, tamquam filios, et fratres, diligant: elaborentque, ut hortando, et monendo ab illicitis deterreant; ne, ubi deliquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur. Quos tamen si quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa (3) Apostoli est ab eis servanda præceptio, ut illos arguant, obsecrent, increpent in omni bonitate, et patientia: cum (4) sæpe plus erga corrigendos agat benevolentia, quam austeritas; plus exhortatio, quam comminatio; plus charitas, quam potestas. Sin autem ob delicti gravitatem virga opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia judicium, cum lenitate severitas adhibenda est, ut sine asperitate disciplina populis salutaris, ac necessaria conservetur: et qui correcti fuerint, emendentur, aut, si resipiscere noluerint, ceteri, salubri in eo animadversionis exemplo, a vitiis deterreantur: cum sit diligentis et pii simul pastoris officium,

(1) Supra sess. 12. sub fin. — (2) Tit. 1.; 1. Tim. 3.; 1. Petr. 5.; dist. 45. in princ.; dist. 94. c. ult. et dist. 95. c. Esto subjectus. — (3) 2. Tim. 4. — (4) C. Quod Christus 23. q. 4.; c. Licet nonnunquam, dist. 45.

morbis ovium levia primum adhibere fomenta ; post, ubi morbi gravitas ita postulet (1), ad acriora et graviora remedia descendere : sin autem nec ea quidem proficiant illis submovendis, ceteras saltem oves a contagionis periculo liberare. Cum igitur rei criminum plerumque ad evitandas pœnas, et episcoporum subterfugienda judicia, querelas et gravamina simulent, et appellationis diffugio judicis processum impediant (2) : ne remedio, ad innocentiæ præsidium instituto, ad iniquitatis defensionem abutantur, utque hujusmodi eorum calliditati, et tergiversationi occurratur; ita statuit, et decrevit : In (3) causis visitationis, et correctionis, sive habilitatis, et inhabilitatis, nec non criminalibus, ab episcopo, seu illius in spiritualibus vicario generali, ante definitivam sententiam, ab interlocutoria, vel alio quocumque gravamine non appelletur ; neque episcopus, seu vicarius appellationi hujusmodi, tamquam frivolæ, deferre teneatur ; sed ea, ac quacumque inhibitione ab appellationis judice emanata, nec non omni stylo et consuetudine, etiam immemorabili, contraria non obstante, ad ulteriora valeat procedere (4), nisi gravamen hujusmodi per definitivam sententiam reparari, vel ab ipsa definitiva appellari non possit : quibus casibus, sacrorum, et antiquorum canonum statuta illibata persistant.

CAPUT II.

In criminalibus appellatio ab episcopo, quando metropolitano, aut uni ex vicinioribus committenda sit.

A sententia (5) episcopi, vel ipsius in spiritualibus vicarii generalis, in criminalibus appellationis causa, ubi appellationi locus fuerit, si apostolica auctoritate in partibus eam committi contigerit, metropolitano seu illius etiam vicario in spiritualibus generali; aut, si ille aliqua de causa suspectus foret, vel ultra duas legales (6) diætas distet, seu ab ipso appellatum fuerit, uni ex vicinioribus episcopis, seu illorum vicariis, non autem inferioribus judicibus, committatur.

(1) C. Resecandæ ; et c. Corripiantur 24. q. 3. — (2) C. Cum speciali §. Porro ; c. Ad nostram; c. Suggestum de appell. — (3) Inf. sess. 22. c. 1. de reform. et sess. 24. c. 10. de reform. — (4) C. Ut debitus, de appell. — (5) C. 2. de consuet. — (6) C. Statutum de rescript. in 6.

CAPUT III.

Acta primæ instantiæ intra triginta dies dentur gratis reo appellanti.

Reus, ab episcopo, aut ejus vicario in spiritualibus generali, in criminali causa appellans, coram judice, ad quem appellavit, acta primæ instantiæ omnino producat: et judex, nisi illis visis, ad ejus absolutionem minime procedat. Is autem, a quo appellatum fuerit, intra triginta dies acta ipsa postulanti gratis exhibeat; alioqui absque illis causa appellationis hujusmodi, prout justitia suaserit, terminetur.

CAPUT IV.

Qua ratione clerici ob gravia crimina sacris exauctorandi.

Cum vero tam gravia nonnunquam sint delicta (1) ab ecclesiasticis commissa personis, ut ob eorum atrocitatem a sacris Ordinibus deponendæ, et curiæ sint tradendæ sæculari: in quo (2) secundum sacros canones certus episcoporum numerus requiritur; quos (3) si omnes adhibere difficile esset, debita juris executio differretur; si quando autem intervenire possent, eorum residentia intermitteretur: propterea statuit, et decrevit: Episcopo per se, seu illius vicarium in spiritualibus generalem, contra clericum in sacris etiam presbyteratus Ordinibus constitutum, etiam ad illius condemnationem, nec non verbalem depositionem; et per seipsum, etiam ad actualem, atque solemnem degradationem ab ipsis Ordinibus, et gradibus ecclesiasticis, in casibus, in quibus aliorum episcoporum præsentia, in numero a canonibus definito requiritur, etiam absque illis procedere liceat; adhibitis tamen, et in hoc sibi assistentibus totidem abbatibus, usum mitræ, et baculi ex privilegio apostolico habentibus, si in civitate, aut diœcesi reperiri, et commode interesse

(1) 3. q. 8. c. Suggero ; et 15. q. 7. c. Felix episcopus. — (2) Conc. 2. Hispalens. c. 6. — (3) C. Si quis, cum seq. 15. q. 7.; c. Degradatio, de pœn. in 6.

possint: alioquin aliis personis in ecclesiastica dignitate constitutis, quæ ætate graves, ac juris scientia commendabiles existant.

CAPUT V.

Summarie cognoscat episcopus de gratiis, aut absolutionem criminis, aut remissionem pœnæ respicientibus.

Et quoniam per fictas causas, quæ tamen satis probabiles videntur, interdum accidit, ut nonnulli ejusmodi gratias extorqueant, per quas pœnæ illis episcoporum justa severitate inflictæ, aut remittuntur omnino, aut minuuntur: cum non ferendum sit, ut mendacium, quod tantopere Deo displicet, non modo ipsum (1) impunitum sit, verum etiam alterius delicti veniam impetret mentienti; idcirco, ut sequitur, statuit, et decrevit: Episcopus apud ecclesiam suam residens de subreptione, et obreptione gratiæ, quæ super absolutione alicujus publici criminis, vel delicti, de quo ipse inquirere cœperat, aut remissione pœnæ, ad quam criminosus per eum condemnatus fuerit, falsis precibus impetratur, per seipsum, tamquam Sedis apostolicæ delegatus, etiam summarie cognoscat (2); ipsamque gratiam, postquam per falsi narrationem, aut veri taciturnitatem obtentam esse legitime constiterit, non admittat.

CAPUT VI.

Non citetur personaliter episcopus, nisi depositionis, aut privationis causa.

Quoniam vero subditi episcopo (3), tametsi jure correpti fuerint, magnopere tamen eum odisse, et tamquam injuria affecti sint, falsa illi crimina objicere solent; ut, quoquo pacto possint, ei molestiam exhibeant: cujus vexationis timor plerumque illum ad inquirenda, et punienda eorum delicta segniorem reddit; idcirco, ne is magno suo, et Ecclesiæ incommodo gregem sibi creditum relinquere, ac non

(1) Exod. 23.; Lev. 19.; Prov. 6. 10. 17. et 19.; c. Si quis dixerit, cum seq. et c. Nemo peritorum 11. q. 3. — (2) C. Super litteris, et c. Cum dilecta, de rescript. — (3) C. Sunt nonnulli. 2. q. 7.

sine episcopalis dignitatis diminutione vagari cogatur, ita statuit, et decrevit (1): Episcopus, nisi ob causam, ex qua deponendus, sive privandus veniret, etiamsi ex officio, aut per inquisitionem, seu denunciationem, vel accusationem, sive alio quovis modo procedatur, ut personaliter compareat, nequaquam citetur vel moneatur.

CAPUT VII.

Qualitates testium contra episcopum describuntur.

Testes in causa criminali (2), ad informationem, vel indicia, seu alias in causa principali, contra episcopum, nisi contestes, et bonæ conversationis, existimationis, et famæ fuerint, non recipiantur: et si odio, temeritate, aut cupiditate aliquid deposuerint, gravibus pœnis mulctentur.

CAPUT VIII.

Graves episcoporum causæ a Pontifice Maximo cognoscantur.

Causæ episcoporum, cum pro criminis objecti qualitate comparere debeant (3), coram Pontifice Maximo referantur, ac per ipsum terminentur.

DECRETUM PROROGATIONIS DEFINITIONIS QUATUOR ARTICULORUM DE SACRAMENTO EUCHARISTIÆ, ET SALVI CONDUCTUS PROTESTANTIBUS DANDI.

Eadem sancta Synodus errores omnes, qui super hoc sanctissimo sacramento repullularunt, tamquam vepres ex agro dominico evellere, ac omnium fidelium saluti prospicere cupiens, quotidianis precibus, Deo omnipotenti pie

(1) Infra sess. 24. c. 5. de reformat. — (2) C. Accusatio quoque; c. Accusatio episcoporum; c. Testes 2. q. 7. et c. ult. 2. q. 5.; Conc. Rom. sub Sylvestro I. juxta Anacleti Papæ epist. 2.; et Carthag. 2. c. 6.; et Carthag. 4. c. 96.; et Sixti III. epist. 3. c. 2. — (3) Concil. Sard. c. 3.; c. Ad abolendam, de hæret.; et infra sess. 24. c. 5. de reform.

oblatis, inter alios ad hoc sacramentum pertinentes articulos, diligentissima veritatis catholicæ inquisitione tractatos, plurimis, accuratissimisque pro rerum gravitate disputationibus habitis, cognitis quoque præstantissimorum theologorum sententiis, hoc etiam tractabat: An necessarium sit ad salutem, et divino jure præceptum, ut singuli Christi fideles sub utraque specie ipsum venerabile sacramentum accipiant. Et: Num minus sumat, qui sub altera, quam qui sub utraque communicet. Et: An erraverit sancta mater Ecclesia, laicos, et non celebrantes sacerdotes, sub panis specie dumtaxat communicando. Et: An parvuli etiam communicandi sint. Sed quoniam ex nobilissima Germania provincia ii, qui se protestantes nominant, super his ipsis articulis, antequam definiantur, audiri a sancta Synodo cupiunt, et eam ob causam fidem publicam ab illa postularunt, ut ipsi tuto huc venire, et in hac urbe commorari, ac libere coram Synodo dicere, atque proponere, quæ senserint, et postea, cum libuerit, recedere liceat; sancta ipsa Synodus, licet magno desiderio eorum adventum multos antea menses expectarit, tamen, ut pia mater, quæ ingemiscit, et parturit, summopere id desiderans, ac laborans, ut in iis, qui christiano nomine censentur, nulla sint schismata, sed, quemadmodum eumdem omnes Deum, et Redemptorem agnoscunt, ita idem dicant, idem credant, idem sapiant, confidens Dei misericordiæ, et sperans fore, ut illi in sanctissimam, et salutarem unius fidei, spei, charitatisque concordiam redigantur, libenter eis in hac re morem gerens, securitatem, et fidem, ut petierunt, publicam, quam salvum conductum vocant, quod ad se pertinet, ejus, qui infrascriptus erit, tenoris, dedit, atque concessit, et eorum causa definitionem illorum articulorum ad secundam sessionem distulit, quam, ut illi commode ei interesse possint, in diem festum Conversionis divi Pauli, quæ erit xxv. die mensis januarii anni sequentis, indixit. Illudque præterea statuit, ut in eadem sessione de sacrificio missæ agatur, propter magnam utriusque rei connexionem. Interea sessione proxima de pœnitentiæ, et extremæ unctionis sacramentis tractandum. Illam autem die festo divæ Catharinæ virginis, et martyris, qui erit xxv. novembris, habendam esse decrevit, simulque, ut in utraque materiam reformationis prosequatur.

SALVUS CONDUCTUS

DATUS PROTESTANTIBUS.

Sacrosancta generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem sanctæ Sedis apostolicæ Legato, et Nunciis, omnibus, et singulis, sive ecclesiasticis, sive sæcularibus personis universæ Germaniæ, cujuscumque gradus, status, conditionis, et qualitatis sint, quæ ad œcumenicum hoc, et generale Concilium accedere voluerint, ut de iis rebus, quæ in ipsa Synodo tractari debent, omni libertate conferre, proponere, et tractare, ac ad ipsum œcumenicum Concilium libere et tuto venire, et in eo manere, et commorari, ac articulos, quot illis videbitur, tam scripto, quam verbo offerre, proponere, et cum patribus, sive iis, qui ab ipsa sancta Synodo delecti fuerint, conferre, et absque ullis conviciis, et contumeliis disputare, nec non, quando illis placuerit, recedere possint, et valeant, publicam fidem, et plenam securitatem, quam salvum conductum appellant, cum omnibus, et singulis clausulis, et decretis necessariis, et opportunis, etiam si specialiter, et non per verba generalia exprimi deberent, quæ pro expressis haberi voluit, quantum ad ipsam sanctam Synodum spectat, concedit. Placuit præterea sanctæ Synodo, ut, si pro majori libertate, ac securitate eorum, certos, tam pro commissis, quam pro committendis per eos delictis, judices eis deputari cupiant, illos sibi benevolos nominent, etiam si delicta ipsa quantumcumque enormia, ac hæresim sapientia fuerint.

SESSIO DECIMAQUARTA

QUÆ EST QUARTA

SUB JULIO III. PONT. MAX.

CELEBRATA DIE XXV. NOVEMBRIS MDLI.

DOCTRINA DE SANCTISSIMIS PŒNITENTIÆ, ET EXTREMÆ UNCTIONIS SACRAMENTIS.

Sacrosancta, œcumenica, et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem sanctæ Sedis apostolicæ Legato, et Nunciis, quamvis in decreto de (1) justificatione multus fuerit de pœnitentiæ sacramento, propter locorum cognationem, necessaria quadam ratione sermo interpositus; tanta nihilominus circa illud nostra hac ætate diversorum errorum est multitudo, ut non parum publicæ utilitatis retulerit, de eo exactiorem, et pleniorem definitionem tradidisse; in qua demonstratis, et convulsis, Spiritus sancti præsidio, universis erroribus, catholica veritas perspicua, et illustris fieret, quam nunc sancta hæc Synodus christianis omnibus perpetuo servandam proponit.

CAPUT I.

De necessitate, et institutione sacramenti pœnitentiæ.

Si ea in regeneratis omnibus gratitudo erga Deum esset, ut justitiam in baptismo, ipsius beneficio, et gratia, susceptam, constanter tuerentur, non fuisset opus, aliud ab ipso baptismo sacramentum ad peccatorum remissionem esse institutum (2). Quoniam autem Deus, dives in misericordia, cognovit figmentum nostrum, illis etiam vitæ reme-

(1) Supra sess. 6. c. 14. de justificatione. — (2) Infra can. 1. de pœnit.; Psal. 102.; Ephes. 2.

dium contulit, qui se postea in peccati servitutem, et dæmonis potestatem tradidissent, sacramentum videlicet pœnitentiæ, quo lapsis post baptismum, beneficium mortis Christi applicatur (1). Fuit quidem pœnitentia universis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinassent, quovis tempore ad gratiam, et justitiam assequendam necessaria, illis etiam, qui baptismi sacramento ablui petivissent, ut, perversitate abjecta, et emendata, tantam Dei offensionem, cum peccati odio, et pio animi dolore detestarentur; unde Propheta ait (2): Convertimini, et agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris; et non erit vobis in ruinam iniquitas. Dominus etiam dixit (3): Nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis. Et princeps apostolorum Petrus peccatoribus baptismo initiandis (4), pœnitentiam commendans, dicebat: Pœnitentiam agite, et baptizetur unusquisque vestrum. Porro nec ante adventum Christi pœnitentia erat sacramentum, nec est post adventum illius cuiquam ante baptismum. Dominus autem sacramentum pœnitentiæ tunc præcipue instituit, cum a mortuis excitatus, insufflavit in discipulos suos, dicens (5): Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt. Quo tam insigni facto, et verbis tam perspicuis, potestatem remittendi, et retinendi peccata, ad reconciliandos fideles post baptismum lapsos, apostolis, et eorum legitimis successoribus fuisse communicatam, universorum patrum consensus semper intellexit: et (6) Novatianos remittendi potestatem olim pertinaciter negantes, magna ratione Ecclesia catholica tamquam hæreticos explosit, atque condemnavit. Quare verissimum hunc illorum verborum Domini sensum sancta hæc Synodus probans, et recipiens, damnat eorum commentitias interpretationes, qui verba illa ad potestatem prædicandi verbum Dei, et Christi evangelium annuntiandi, contra hujusmodi sacramenti institutionem, falso detorquent.

(1) Supra sess. 6. c. 14. de justific.; Conc. Cabilon. sub Vitaliano II. c. 8. — (2) Ezech. 18. — (3) Lucæ 13. — (4) Act. 2.; c. Agunt, et c. Proprie, de consecrat. dist. 4. — (5) Joann. 20.; Matth. 16.; c. Ut constitueretur, dist. 50. et infra c. 8. in fine et can. 3. — (6) Euseb. Cæsariens. hist. eccles. lib. 6. c. 18.; Cyprian. contra Novat.

CAPUT II.

De differentia sacramenti pœnitentiæ, et baptismi.

Ceterum hoc sacramentum (1) multis rationibus a baptismo differre dignoscitur: nam præterquam quod materia, et forma, quibus sacramenti essentia perficitur, longissime dissidet; constat certe, baptismi ministrum judicem esse non oportere, cum Ecclesia in neminem judicium exerceat, qui non prius in ipsam per baptismi januam fuerit ingressus. Quid (2) enim mihi, inquit Apostolus, de iis, qui foris sunt, judicare? Secus est de domesticis fidei, quos Christus Dominus (3) lavacro baptismi, sui corporis membra semel effecit; nam hos, si se postea crimine aliquo contaminaverint, non jam repetito baptismo ablui, cum id in Ecclesia catholica nulla ratione liceat, sed ante hoc tribunal, tamquam reos, sisti voluit, ut per sacerdotum sententiam non semel, sed quoties ab admissis peccatis ad ipsum pœnitentes confugerint, possent liberari. Alius præterea est baptismi, et alius pœnitentiæ fructus: per baptismum enim Christum (4) induentes, nova prorsus in illo efficimur creatura, plenam, et integram peccatorum omnium remissionem consequentes : ad quam tamen novitatem, et integritatem per sacramentum pœnitentiæ, sine magnis nostris fletibus et laboribus, divina id exigente justitia, pervenire nequaquam possumus : ut merito pœnitentia laboriosus quidam baptismus a sanctis patribus dictus fuerit. Est autem hoc sacramentum pœnitentiæ lapsis post baptismum ad salutem necessarium, ut nondum regeneratis ipse baptismus.

CAPUT III.

De partibus, et fructibus hujus sacramenti.

Docet præterea sancta Synodus, sacramenti pœnitentiæ formam, in qua præcipue ipsius vis sita est, in illis mi-

(1) Supra sess. 6. de justif. c. 14. et infra can. 2. — (2) 1. Cor. 5. in fin.; c. Multi 2. q. 1.; c. Gaudemus, de convers. conjug. — (3) 1. Cor. 13.; c. Verbum, de pœnit. dist. 1. — (4) Galat. 3.

nistri verbis positam esse: Ego te absolvo, etc. Quibus quidem de Ecclesiæ sanctæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur: ad ipsius tamen formæ essentiam nequaquam spectant, neque ad ipsius sacramenti administrationem sunt necessariæ. Sunt autem quasi materia hujus sacramenti ipsius pœnitentis actus (1), nempe contritio, confessio, et satisfactio. Qui quatenus in pœnitente ad integritatem sacramenti, ad plenamque, et perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione pœnitentiæ partes dicuntur. Sane vero res, et effectus hujus sacramenti, quantum ad ejus vim, et efficaciam pertinet, reconciliatio est cum Deo, quam interdum in viris piis, et cum devotione hoc sacramentum percipientibus, conscientiæ pax, ac serenitas cum vehementi spiritus consolatione consequi solet. Hæc de partibus, et effectu hujus sacramenti sancta Synodus tradens, simul eorum sententias damnat, qui pœnitentiæ partes incussos conscientiæ terrores, et fidem esse contendunt.

CAPUT IV.

De contritione.

Contritio (2), quæ primum locum inter dictos pœnitentis actus habet, animi dolor, ac detestatio est de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero. Fuit autem quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius; et in homine post baptismum lapso, ita demum præparat ad remissionem peccatorum, si cum fiducia divinæ misericordiæ, et voto præstandi reliqua, conjunctus sit, quæ ad rite suscipiendum hoc sacramentum requiruntur. Declarat igitur sancta Synodus, hanc contritionem, non solum (3) cessationem a peccato, et vitæ novæ propositum, et inchoationem, sed veteris etiam odium continere, juxta illud (4): Projicite a vobis omnes iniquitates vestras, in quibus prævaricati estis; et facite vobis cor novum, et spiritum novum. Et certe, qui

(1) Supra sess. 6. de justif. c. 14. et infra can. 4. — (2) Supra sess. 6. de justific. c. 6. et 14. — (3) Infra can. 5. — (4) Ezech. 18.

illos sanctorum clamores consideraverit: Tibi (1) soli peccavi, et malum coram te feci: Laboravi (2) in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum: Recogitabo (3) tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ; et alios hujus generis, facile intelliget, eos ex vehementi quodam anteactæ vitæ odio, et ingenti peccatorum detestatione manasse. Docet præterea, etsi contritionem hanc aliquando charitatem perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc sacramentum actu suscipiatur: ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni, sine sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam. Illam vero contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, et pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ, declarat, non solum non facere hominem hypocritam, et magis peccatorem, verum etiam donum Dei esse, et Spiritus sancti impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo pœnitens adjutus, viam sibi ad justitiam parat. Et quamvis sine sacramento pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in sacramento pœnitentiæ impetrandam disponit: hoc enim timore utiliter (4) concussi Ninivitæ, ad Jonæ prædicationem, plenam terroribus pœnitentiam egerunt, et misericordiam a Domino impetrarunt. Quamobrem falso quidam calumniantur catholicos scriptores, quasi tradiderint, sacramentum pœnitentiæ absque bono motu suscipientium gratiam conferre: quod nunquam Ecclesia Dei docuit, neque sensit: sed et falso docent, contritionem esse extortam, et coactam, non liberam, et voluntariam.

CAPUT V.

De confessione.

Ex (5) institutione sacramenti pœnitentiæ jam explicata, universa Ecclesia semper intellexit, institutam etiam esse

(1) Psal. 50.; c. Et venit, de pœnit. dist. 1.; c. Totam de pœnitent. dist. 4. — (2) Psal. 6. — (3) Isa. 38. — (4) Jonæ 3.; Matth. 12.; Lucæ 11.; c. Quamobrem de pœnitent. dist. 1. — (5) Lucæ 5. et 17.; Jac. 5.; 1. Joann. 1.; infra can. 6.

a Domino integram peccatorum confessionem, et omnibus post baptismum lapsis jure divino necessariam existere: quia Dominus noster Jesus Christus (1), e terris ascensurus ad cælos, sacerdotes sui ipsius vicarios reliquit, tamquam præsides, et judices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Christi fideles ceciderint; quo, pro potestate clavium, remissionis, aut retentionis peccatorum sententiam pronuncient: constat (2) enim, sacerdotes judicium hoc, incognita causa, exercere non potuisse, nec æquitatem quidem illos in pœnis injungendis servare potuisse, si in genere dumtaxat, et non potius in specie, ac singillatim sua ipsi peccata (3) declarassent. Ex (4) his colligitur, oportere a pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum, post diligentem sui discussionem, conscientiam habent, in confessione recenseri, etiam si occultissima illa sint, et tantum adversus duo ultima (5) decalogi præcepta commissa, quæ nonnunquam animum gravius sauciant, et periculosiora sunt iis, quæ in manifesto admittuntur: nam venialia, quibus a gratia Dei non excludimur (6), et in quæ frequentius labimur, quamquam recte, et utiliter, citraque omnem præsumptionem in confessione dicantur, quod piorum hominum usus demonstrat, taceri tamen citra culpam, multisque aliis remediis expiari possunt. Verum, cum universa mortalia peccata, etiam cogitationis (7), homines iræ filios, et Dei inimicos reddant; necessum est, omnium etiam veniam, cum aperta, et verecunda confessione, a Deo quærere. Itaque dum omnia, quæ memoriæ occurrunt, peccata Christi fideles confiteri student, procul dubio omnia divinæ misericordiæ ignoscenda exponunt. Qui vero secus faciunt, et scienter aliqua retinent, nihil divinæ bonitati per sacerdotem remittendum proponunt. Si enim (8) erubescat ægrotus vulnus medico detegere, quod ignorat, medicina non curat. Colligitur præterea, etiam eas circumstantias in confessione explicandas esse, quæ speciem peccati mutant; quod sine

(1) Joann. 20.; Matth. 15.; c. Verbum, de pœnit. dist. 1.; et c. Adhuc, de pœnit. dist. 3. — (2) Hieron. exponens illud Eccles. 10.: Si mordeat serpens in silentio. — (3) An tamen per litteras, seu internuntium, consule Bullam Clem. VIII. Sanctissimus. 1602. — (4) Infra can. 6. — (5) Deuter. 3. — (6) Supra sess. 6. c. 23.; c. Adhuc, et c. De quotidianis, de pœnit. dist. 3. — (7) Ephes. 2. — (8) Hieron. dicto loco.

illis peccata ipsa neque a pœnitentibus integre exponantur, nec judicibus innotescant; et fieri nequeat, ut de gravitate criminum recte censere possint, et pœnam, quam oportet, pro illis, pœnitentibus imponere. Unde alienum a ratione est, docere circumstantias has ab hominibus otiosis excogitatas fuisse; aut unam tantum circumstantiam confitendam esse, nempe peccasse in fratrem. Sed et impium est, confessionem, quæ hac ratione fieri præcipitur, impossibilem dicere, aut carnificinam illam conscientiarum appellare: constat enim, nihil aliud in Ecclesia a pœnitentibus exigi, quam ut, postquam quisque diligentius se excusserit, et conscientiæ suæ sinus omnes, et latebras exploraverit, ea peccata confiteatur, quibus se Dominum, et Deum suum mortaliter offendisse meminerit: reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eadem confessione inclusa esse intelliguntur: pro quibus fideliter cum Propheta dicimus: Ab (1) occultis meis munda me, Domine. Ipsa vero hujusmodi confessionis difficultas, ac peccata detegendi verecundia, gravis quidem videri posset, nisi tot, tantisque commodis, et consolationibus levaretur, quæ omnibus, digne ad hoc sacramentum accedentibus, per absolutionem certissime conferuntur. Ceterum quoad modum confitendi secreto apud solum sacerdotem, etsi Christus non vetuerit, quin aliquis in vindictam suorum scelerum, et sui humiliationem, cum ob aliorum exemplum, tum ob Ecclesiæ offensæ ædificationem, delicta sua publice confiteri possit: non est tamen hoc divino præcepto mandatum, nec satis consulte humana aliqua lege præciperetur, ut delicta, præsertim secreta, publica essent confessione aperienda: unde cum a sanctissimis (2), et antiquissimis patribus, magno, unanimique consensu, secreta confessio sacramentalis, qua ab initio Ecclesia sancta usa est, et modo etiam utitur, fuerit semper commendata; manifeste refellitur inanis eorum calumnia, qui eam a divino mandato alienam, et inventum humanum esse, atque a (3) patribus in Concilio Lateranensi congregatis initium habuisse, docere non verentur: neque enim per (4) Lateranense Conci-

(1) Psal. 18. — (2) Concil. Cabilon. c. 33. — (3) Infra can. 8. et 15. — (4) C. Omnis de pœnitent. et remiss.

lium Ecclesia statuit, ut Christi fideles confiterentur, quod jure divino necessarium, et institutum esse intellexerat; sed ut præceptum confessionis, saltem semel in anno, ab omnibus, et singulis, cum ad annos discretionis pervenissent, impleretur: unde jam in universa Ecclesia, cum ingenti animarum fidelium fructu, observatur mos ille salutaris confitendi sacro illo, et maxime acceptabili tempore quadragesimæ: quem morem hæc sancta Synodus maxime probat, et amplectitur, tamquam pium, et merito retinendum.

CAPUT VI.

De ministro hujus sacramenti, et absolutione.

Circa ministrum autem hujus sacramenti, declarat sancta Synodus, falsas esse, et a veritate evangelii penitus alienas doctrinas (1) omnes, quæ ad alios quosvis homines, præter episcopos, et sacerdotes, clavium ministerium perniciose extendunt; putantes verba illa Domini (2): Quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata et in cælo; et quæcumque solveritis super terram, erunt soluta et in cælo; et, Quorum (3) remiseritis peccata, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt: ad omnes Christi fideles, indifferenter, et promiscue (4), contra institutionem hujus sacramenti, ita fuisse dicta, ut quivis potestatem habeat remittendi peccata, publica quidem per correptionem, si correptus acquieverit; secreta vero per spontaneam confessionem, cuicumque factam. Docet quoque, etiam sacerdotes, qui peccato mortali tenentur, per virtutem Spiritus sancti in ordinatione collatam, tamquam Christi ministros, functionem remittendi peccata exercere, eosque prave sentire, qui in malis sacerdotibus hanc potestatem non esse contendunt. Quamvis (5) autem absolutio sacerdotis alieni beneficii sit dispensatio; tamen non est solum nudum ministerium, vel annuntiandi evangelium, vel declarandi remissa esse peccata; sed (6) ad instar actus judicialis, quo

(1) Infra can. 10. — (2) Matth. 16. et 18. — (3) Joann. 20. — (4) Supra sess. 7. de sacrament. can. 10. — (5) C. Secundum Ecclesiæ 19. dist.; et c. Non nocet 1. q. 1. — (6) Infra can. 9.

ab ipso, velut a judice, sententia pronuntiatur. Atque ideo non debet pœnitens adeo sibi de sua ipsius fide blandiri, ut, etiam si nulla illi adsit contritio, aut sacerdoti animus serio agendi et vere absolvendi desit: putet tamen se, propter suam solam fidem, vere, et coram Deo esse absolutum: nec enim fides sine pœnitentia remissionem ullam peccatorum præstaret; nec is esset, nisi salutis suæ negligentissimus, qui sacerdotem joco se absolventem cognosceret, et non alium, serio agentem, sedulo requireret.

CAPUT VII.

De casuum reservatione.

Quoniam igitur natura, et ratio judicii illud exposcit, ut sententia in subditos dumtaxat feratur (1), persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, et verissimum esse Synodus hæc confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet jurisdictionem. Magnopere vero ad christiani populi disciplinam pertinere, sanctissimis patribus nostris visum est, ut atrociora quædam, et graviora crimina non a quibusvis, sed a (2) summis dumtaxat sacerdotibus absolverentur: unde (3) merito Pontifices Maximi pro suprema potestate sibi in Ecclesia universa tradita, causas aliquas criminum graviores suo potuerunt peculiari judicio reservare (4). Neque dubitandum est, quando omnia, quæ a Deo sunt, ordinata sunt, quin hoc idem (5) episcopis omnibus in sua cuique diœcesi, in ædificationem tamen, non in destructionem liceat, pro illis in subditos tradita supra reliquos inferiores sacerdotes auctoritate, præsertim quoad illa, quibus excommunicationis censura annexa est. Hanc autem delictorum reservationem, consonum est divinæ auctoritati, non tantum in externa politia,

(1) C. Si episc. de pœnit. in 6. — (2) Cyprian. in epist. quæ incipit, Ingemiscere; et in ep. cujus init., Miror; Origenes hom. 10. in Gen. — (3) C. Si quis suadente 17. q. 4., c. Ita quorundam de Judæis; c. Conquesti de sent. excomm.; c. Quicumque eod. tit. in 6.; c. 2. eod. tit. in Clem.; et c. Et si dominici, de pœnit. in Extrav. comm. Cum sim. — (4) Rom. 13. — (5) Infra sess. 24. c. 6. de reform.

sed etiam coram Deo vim habere. Verumtamen pie admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut (1) nulla sit reservatio in articulo mortis: atque ideo omnes sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusvis peccatis, et censuris absolvere possunt; extra quem articulum sacerdotes cum nihil possint in casibus reservatis, id unum pœnitentibus persuadere nitantur, ut (2) ad superiores, et legitimos judices pro beneficio absolutionis accedant.

CAPUT VIII.

De satisfactionis necessitate, et fructu.

Demum quoad satisfactionem, quæ ex omnibus pœnitentiæ partibus, quemadmodum a patribus nostris christiano populo fuit perpetuo tempore commendata, ita nunc maxime nostra ætate, summo pietatis prætextu, impugnatur ab iis, qui speciem pietatis habent, virtutem autem ejus abnegarunt: sancta Synodus declarat, falsum omnino esse, et a verbo Dei alienum (3), culpam a Domino nunquam remitti, quin universa etiam pœna condonetur. Perspicua enim, et (4) illustria in sacris Litteris exempla reperiuntur, quibus, præter divinam traditionem, hic error quam manifestissime revincitur. Sane et divinæ justitiæ ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante baptismum per ignorantiam deliquerint; aliter vero qui semel a peccati et dæmonis servitute liberati, et accepto Spiritus sancti dono, scientes (5) templum Dei violare, et (6) Spiritum sanctum contristare non formidaverint; et divinam clementiam decet, ne ita nobis, absque ulla satisfactione, peccata dimittantur, ut, occasione accepta, peccata leviora putantes, velut injurii, et (7) contumeliosi Spiritui

(1) C. Felicis, de pœnis in 6.; c. Pastoralis, de off. ord., Clem. Cupientes de pœnis in 6; c. Inter cunctas §. Duos, de priv. in Extrav. commun.; Conc. Carthag. 4. cap. 76. et Toletan. cap. 12. —(2) Quos casus superiores Regularium reservare possint, vide in decreto Clem. VIII. incip. *Sanctissimus* 16. Maji 1593. — (3) Supra sess. 6. c. 14. et can. 30. de justificat.; infra can. 13. de hoc sacram. — (4) Gen. 3.; 2. Reg. 12.; Num. 12. et 20. — (5) 1. Cor. 3. — (6) Ephes. 4. — (7) Hebr. 10.

sancto, in graviora labamur (1), thesaurizantes nobis iram in die iræ: procul dubio enim magnopere a peccato revocant, et quasi fræno quodam coercent hæ satisfactoriæ pœnæ, cautioresque, et vigilantiores in futurum pœnitentes efficiunt; medentur quoque peccatorum reliquiis, et vitiosos habitus, male vivendo comparatos, contrariis virtutum actionibus tollunt (2). Neque vero securior ulla via in Ecclesia Dei unquam existimata fuit ad amovendam imminentem (3) a Domino pœnam, quam ut hæc pœnitentiæ opera homines cum vero animi dolore frequentent. Accedit ad hæc, quod, dum satisfaciendo patimur pro peccatis, Christo Jesu (4), qui pro peccatis nostris satisfecit (5), ex quo omnis nostra sufficientia est, conformes efficimur; certissimam quoque inde arrham habentes, quod, si (6) compatimur, et conglorificabimur. Neque vero ita nostra est satisfactio hæc, quam pro peccatis nostris exsolvimus, ut non sit per Christum Jesum: nam qui (7) ex nobis, tamquam ex nobis, nihil possumus, eo cooperante, qui nos confortat, omnia possumus. Ita non habet homo, unde glorietur (8); sed omnis gloriatio nostra in Christo est; in quo (9) vivimus, in quo meremur, in quo satisfacimus: facientes (10) fructus dignos pœnitentiæ, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, et per illum acceptantur a Patre. Debent ergo sacerdotes Domini, quantum spiritus, et prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, et pœnitentium facultate, salutares, et convenientes satisfactiones injungere: ne si forte peccatis conniveant, et indulgentius cum pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam, et infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, et

(1) Roman. 2. — (2) Ezechiel. 33.; Jonæ 3.; Jerem. 3. 18. et 23. — (3) Is. 30.; Eccli. 17.; Matth. 3. 4. 11. et 18. Cum sim. — (4) Roman. 5.; 1. Joann. 2. in princ. — (5) 2. Cor. 3. — (6) Rom. 8. — (7) 2. Cor. 3.; Philipp. 4.; 2. Cor. 1. in fin. — (8) 2. Cor. 10. in fin.; Gal. 6. — (9) Act. 17. — (10) Matth. 3. et 4.; Luc. 3. 10. 17.; c. Tempora cum multis seq. 26. q. 7.; c. De pœnitentibus, de cons. dist. 3.; Conc. Carthag. 3. c. 31.; et Conc. Carthag. 4. c. 74.: Conc. Cabilon. c. 34. et 38.; Conc. Afric. c. 9.

castigationem: nam (1) claves sacerdotum, non ad solvendum dumtaxat, sed et ad ligandum concessas, etiam antiqui patres et credunt, et docent. Nec propterea existimarunt, sacramentum pœnitentiæ esse forum iræ, vel pœnarum; sicut nemo unquam catholicus sensit, ex hujusmodi nostris satisfactionibus, vim meriti et (2) satisfactionis Domini nostri Jesu Christi, vel obscurari, vel aliqua ex parte imminui: quod dum novatores intelligere nolunt, ita optimam pœnitentiam novam vitam esse docent, ut omnem satisfactionis vim, et usum tollant.

CAPUT IX.

De operibus satisfactionis.

Docet præterea, tantam esse divinæ munificentiæ largitatem, ut non solum pœnis sponte a nobis pro vindicando peccato susceptis, aut sacerdotis arbitrio pro mensura delicti impositis, sed etiam, quod maximum amoris (3) argumentum est, temporalibus flagellis a Deo inflictis, et a nobis patienter toleratis, apud Deum Patrem per Christum Jesum satisfacere valeamus.

DOCTRINA DE SACRAMENTO EXTREMÆ UNCTIONIS.

Visum est autem sanctæ Synodo, præcedenti doctrinæ de pœnitentia adjungere ea, quæ sequuntur de sacramento extremæ unctionis; quod non modo pœnitentiæ, sed et totius christianæ vitæ, quæ perpetua pœnitentia esse debet, consummativum existimatum est a patribus. Primum itaque circa illius institutionem declarat, et docet, quod (4) clementissimus Redemptor noster, qui servis suis quovis tempore voluit de salutaribus remediis (5) adversus omnia omnium hostium tela esse prospectum, quemadmodum auxilia maxima in sacramentis aliis præparavit, quibus christiani conservare se integros, dum viverent, ab omni gra-

(1) Matth. 16.; et Joann. 20; supra c. 1. in fin. et infra can. 3. et ult. de pœnit. — (2) Infra can. 13. — (3) C. Sunt plures in fin. de pœnit. dist. 3. — (4) Infra can. 1. de sacramento extremæ unctionis. — (5) Ephes. 6.

viori spiritus incommodo possint, ita extremæ unctionis sacramento finem vitæ, tamquam firmissimo quodam præsidio, munivit: nam etsi (1) adversarius noster occasiones per omnem vitam quærat, et captet, ut devorare animas nostras quoquo modo possit: nullum tamen tempus est, quo vehementius ille omnes suæ versutiæ nervos intendat ad perdendos nos penitus, et a fiducia etiam, si (2) possit, divinæ misericordiæ deturbandos, quam cum impendere nobis exitum vitæ prospicit.

CAPUT I.

De institutione sacramenti extremæ unctionis.

Instituta est autem sacra unctio infirmorum, tamquam vere, et proprie sacramentum novi testamenti, a Christo Domino nostro (3) apud Marcum quidem insinuatum, per (4) Jacobum autem apostolum, ac Domini fratrem, fidelibus commendatum, ac promulgatum. Infirmatur, inquit, quis in vobis? inducat presbyteros Ecclesiæ, et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini; et oratio fidei salvabit infirmum; et alleviabit eum Dominus; et, si in peccatis sit, dimittentur ei. Quibus verbis, ut ex apostolica traditione, per manus accepta, Ecclesia didicit, docet materiam, formam, proprium ministrum, et effectum hujus salutaris sacramenti: intellexit enim Ecclesia, materiam esse oleum ab episcopo benedictum; nam unctio aptissime Spiritus sancti gratiam, qua invisibiliter anima ægrotantis inungitur, repræsentat; formam deinde esse illa verba: Per istam unctionem, etc.

CAPUT II.

De effectu hujus sacramenti.

Res porro, et effectus hujus sacramenti illis verbis explicatur: Et (5) oratio fidei salvabit infirmum; et alleviabit

(1) 1. Petr. 5.; c. Nulli dubium, 3. q. 1. — (2) Gen. 3 et infra c. 2. in fin. — (3) Marc. 6. — (4) Jacob. 5.; c. Presbyteros 95. dist. c. 1. § De sacra unctione; Conc. Cabilon. c. 48.; Innoc. I. epist. I. c. 8. — (5) Jacob. 5.

eum Dominus; et, si in peccatis sit, dimittentur ei: res (1) etenim hæc gratia est Spiritus sancti, cujus unctio delicta, si quæ sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit; et ægroti animam alleviat, et confirmat, magnam in eo divinæ misericordiæ fiduciam excitando; qua infirmus sublevatus, et morbi incommoda, ac labores levius fert; et tentationibus dæmonis (2), calcaneo insidiantis, facilius resistit; et sanitatem corporis interdum, ubi saluti animæ expedierit, consequitur.

CAPUT III.

De ministro hujus sacramenti, et tempore, quo dari debeat.

Jam vero, quod attinet ad præscriptionem eorum, qui et suscipere, et ministrare hoc sacramentum debent, haud obscure fuit illud etiam in verbis prædictis traditum; nam et ostenditur illic, proprios hujus sacramenti ministros esse Ecclesiæ presbyteros: quo nomine eo loco, non ætate seniores, aut primores in populo intelligendi veniunt, sed (3) aut episcopi, aut sacerdotes ab ipsis ordinati (4) per impositionem manuum presbyterii. Declaratur etiam, esse hanc unctionem infirmis adhibendam, illis vero præsertim, qui tam periculose decumbunt, ut in exitu vitæ constituti videantur: unde et sacramentum exeuntium nuncupatur. Quod si infirmi post susceptam hanc unctionem convaluerint, iterum hujus sacramenti subsidio juvari poterunt, cum in aliud simile vitæ discrimen inciderint. Quare nulla ratione audiendi sunt, qui contra tam apertam et dilucidam apostoli (5) Jacobi sententiam docent, hanc unctionem vel figmentum esse humanum, vel ritum a patribus acceptum, nec mandatum Dei, nec promissionem gratiæ habentem: et qui illam jam cessasse asserunt, quasi ad gratiam curationum dumtaxat in primitiva Ecclesia referenda esset; et qui dicunt, ritum, et usum, quem sancta Romana Ecclesia in hu-

(1) Infra can. 2. de sacram. extr. unct. — (2) Gen. 3. — (3) C. Illud superfluum, 95. dist. et infra can. ult. — (4) 1. Tit. 4.; c. Ecce ego, § Presbyteri dist. 95. — (5) Jacob. 5.

jus sacramenti administratione observat (1), Jacobi apostoli sententiæ repugnare, atque ideo in alium commutandum esse: et denique, qui hanc extremam unctionem a fidelibus sine peccato contemni posse affirmant: hæc enim omnia manifestissime pugnant cum perspicuis tanti Apostoli verbis. Nec profecto Ecclesia Romana (2), aliarum omnium mater, et magistra, aliud in hac administranda unctione, quantum ad ea, quæ hujus sacramenti substantiam perficiunt, observat, quam quod beatus Jacobus præscripsit. Neque vero tanti sacramenti contemptus absque ingenti scelere, et ipsius Spiritus sancti injuria esse posset.

Hæc sunt, quæ de pœnitentiæ, et extremæ unctionis sacramentis sancta hæc œcumenica Synodus profitetur, et docet, atque omnibus Christi fidelibus credenda, et tenenda proponit. Sequentes autem canones inviolabiliter servandos esse tradit; et asserentes contrarium perpetuo damnat et anathematizat.

DE SANCTISSIMO PŒNITENTIÆ SACRAMENTO.

Canon i. Si quis dixerit, in catholica Ecclesia (3) pœnitentiam non esse vere, et proprie sacramentum pro fidelibus, quoties post baptismum in peccata labuntur, ipsi Deo reconciliandis, a Christo Domino nostro institutum; anathema sit.

Canon ii. Si quis sacramenta confundens (4), ipsum baptismum pœnitentiæ sacramentum esse dixerit, quasi hæc duo sacramenta distincta non sint, atque ideo pœnitentiam non recte (5) secundam post naufragium tabulam appellari; anathema sit.

Canon iii. Si quis dixerit, verba illa Domini Salvatoris (6): Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt; non

(1) Infra can. 3. de sacram. extremæ unctionis. — (2) C. Non decet, 12. dist. c. 2. in fine de summ. Trin.; et c. fin. de for. compet. — (3) Supra c. 1. de pœnit. — (4) Supra c. 1. — (5) C. Secunda post naufragium, de pœnit. dist. 1. — (6) Joann. 20.; Matth. 16.; supra c. 1. et sess. 6. de justificat. c. 14.

esse intelligenda de potestate remittendi, et retinendi peccata in sacramento pœnitentiæ, sicut Ecclesia catholica ab initio semper intellexit: detorserit autem, contra institutionem hujus sacramenti, ad auctoritatem prædicandi evangelium; anathema sit.

CANON IV. Si quis negaverit (1), ad integram, et perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus in pœnitente, quasi materiam sacramenti pœnitentiæ, videlicet, contritionem, confessionem, et satisfactionem, quæ tres pœnitentiæ partes dicuntur, aut dixerit, duas tantum esse pœnitentiæ partes, terrores scilicet incussos conscientiæ, agnito peccato, et fidem conceptam ex evangelio, vel absolutione, qua credit quis sibi per Christum remissa peccata; anathema sit.

CANON V. Si quis dixerit (2), eam contritionem, quæ paratur per discussionem, collectionem, et detestationem peccatorum, qua quis (3) recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum suorum gravitatem, multitudinem, fœditatem, amissionem æternæ beatitudinis, et æternæ damnationis incursum, cum proposito melioris vitæ, non esse verum, et utilem dolorem, nec præparare ad gratiam, sed facere hominem hypocritam, et magis peccatorem; demum, illum esse dolorem coactum, et non liberum, ac voluntarium; anathema sit.

CANON VI. Si (4) quis negaverit, confessionem sacramentalem vel institutam, vel ad salutem necessariam esse jure divino; aut dixerit, modum secrete confitendi soli sacerdoti, quem Ecclesia catholica ab initio semper observavit, et observat, alienum esse ab institutione, et mandato Christi, et inventum esse humanum; anathema sit.

CANON VII. Si quis dixerit (5), in sacramento pœnitentiæ ad remissionem peccatorum necessarium non esse jure divino confiteri omnia, et singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, et diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, et quæ sunt contra (6) duo ultima decalogi præcepta, et circumstantias, quæ peccati speciem mutant,

(1) Supra c. 3. de pœnit. — (2) Supra c. 14. de pœnit. — (3) Is. 38. — (4) Supra c. 5. de pœnit.; Clemens I. in epist. I. ad Jacobum; Conc. Cabilon. c. 8. — (5) Supra c. 5. — (6) Deuter. 5.

sed eam confessionem tantum esse utilem ad erudiendum, et consolandum pœnitentem, et olim observatam fuisse tantum ad satisfactionem canonicam imponendam; aut dixerit, eos, qui omnia peccata confiteri student, nihil relinquere velle divinæ misericordiæ ignoscendum; aut demum, non licere confiteri peccata venialia; anathema sit.

Canon viii. Si quis dixerit, confessionem omnium peccatorum, qualem Ecclesia servat (1), esse impossibilem, et traditionem humanam, a piis abolendam; aut ad eam non teneri omnes, et singulos utriusque sexus Christi fideles, juxta magni Concilii Lateranensis constitutionem, semel in anno; et ob id, suadendum esse Christi fidelibus, ut non confiteantur tempore quadragesimæ; anathema sit.

Canon ix. Si quis dixerit (2), absolutionem sacramentalem sacerdotis non esse actum judicialem, sed nudum ministerium pronunciandi, et declarandi remissa esse peccata confitenti, modo tantum credat, se esse absolutum; aut sacerdos non serio, sed joco absolvat: aut dixerit, non requiri confessionem pœnitentis, ut sacerdos ipsum absolvere possit; anathema sit.

Canon x. Si quis dixerit, sacerdotes, qui in (3) peccato mortali sunt, potestatem ligandi et solvendi non habere; aut non solos sacerdotes esse ministros absolutionis, sed omnibus, et singulis Christi fidelibus esse dictum (4): Quæcumque ligaveritis super terram, erunt ligata et in cælo; et quæcumque solveritis super terram, erunt soluta et in cælo; et (5), Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt: quorum verborum virtute quilibet absolvere possit peccata, publica quidem per correptionem dumtaxat, si correptus acquieverit; secreta vero per spontaneam confessionem; anathema sit.

Canon xi. Si quis dixerit, episcopos non habere jus (6) reservandi sibi casus, nisi quoad externam politiam, atque ideo casuum reservationem non prohibere, quo minus sacerdos a reservatis vere absolvat; anathema sit.

(1) Supra c. 5. — (2) Supra c. 6. in fine. — (3) Supra c. 1. et c. 6. de pœnit. — (4) Matth. 16. et 18. — (5) Joann. 20. — (6) Supra c. 7.; c. Si episc. de pœn. in 6.; c. De cetero; et c. De monialib. de sent. excomm. Cum sim.

Canon xii. Si quis dixerit, totam pœnam simul cum (1) culpa remitti semper a Deo, satisfactionemque pœnitentium non esse aliam, quam fidem, qua apprehendunt, Christum pro eis satisfecisse; anathema sit.

Canon xiii. Si quis dixerit, pro (2) peccatis, quoad pœnam temporalem, minime Deo per Christi merita satisfieri pœnis ab eo inflictis, et patienter toleratis, vel a sacerdote injunctis, sed neque sponte susceptis, ut jejuniis, orationibus, eleemosynis, vel aliis etiam pietatis operibus; atque ideo optimam pœnitentiam esse tantum novam vitam; anathema sit.

Canon xiv. Si quis dixerit (3), satisfactiones, quibus pœnitentes per Christum Jesum peccata redimunt, non esse cultus Dei, sed traditiones hominum, doctrinam de gratia, et verum Dei cultum, atque ipsum beneficium mortis Christi obscurantes; anathema sit.

Canon xv. Si quis dixerit, claves Ecclesiæ esse (4) datas tantum ad solvendum, non etiam ad ligandum, et propterea sacerdotes, dum imponunt pœnas confitentibus, agere contra finem clavium, et contra institutionem Christi; et fictionem esse, quod, virtute clavium, sublata pœna æterna, pœna temporalis plerumque exsolvenda remaneat; anathema sit.

DE SACRAMENTO EXTREMÆ UNCTIONIS.

Canon i. Si quis dixerit, extremam unctionem non esse vere, et proprie sacramentum (5), a Christo Domino nostro institutum, et (6) a beato Jacobo apostolo promulgatum; sed ritum tantum acceptum a patribus, aut figmentum humanum; anathema sit.

Canon ii. Si quis dixerit, sacram infirmorum (7) unctionem non conferre gratiam, nec remittere peccata, nec alleviare infirmos; sed jam cessasse, quasi olim tantum fuerit gratia curationum; anathema sit.

(1) Supra c. 8. de pœn. — (2) Supra c. 3. et 9. — (3) Supra c. 8. — (4) Supra c. 1. et c. 8. in fine de pœnit. — (5) Supra de hoc sacramento in princ., et c. 1. — (6) Marc. 6.; Jac. 5. — (7) Supra c. 2. de hoc sacramento.

Canon iii. Si quis dixerit (1), extremæ unctionis ritum, et usum, quem observat sancta Romana Ecclesia, repugnare sententiæ (2) beati Jacobi apostoli, ideoque eum mutandum, posseque a christianis absque peccato contemni; anathema sit.

Canon iv. Si quis dixerit (3), presbyteros Ecclesiæ, quos beatus Jacobus adducendos esse ad infirmum inungendum hortatur, non esse sacerdotes ab episcopo ordinatos, sed ætate seniores in quavis communitate; od idque proprium extremæ unctionis ministrum non esse solum sacerdotem; anathema sit.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

PROŒMIUM.

Episcoporum munus est, subditos, præsertim ad animarum curam constitutos, admonere officii sui.

Cum proprie episcoporum munus sit (4), subditorum omnium vitia redarguere; hoc illis præcipue cavendum erit, ne clerici, præsertim ad animarum curam constituti, criminosi sint, neve inhonestam vitam, ipsis conniventibus, ducant: nam si eos pravis, et corruptis moribus esse permittant, quo pacto laicos de ipsorum vitiis (5) redarguent, qui uno ab eis sermone convinci possent, quod clericos ipsis patiantur esse deteriores? qua etiam libertate laicos corripere poterunt sacerdotes (6), cum tacite sibi ipsi respondeant, eadem se admisisse, quæ corripiunt? Monebunt propterea episcopi suos clericos (7), in quocumque ordine fuerint, ut conversatione, sermone, et scientia, commisso sibi Dei populo præeant; memores ejus, quod scriptum est (8): Sancti estote, quia et ego sanctus sum. Et juxta Apostoli

(1) Supra c. ult.; Conc. Cabilon. c. 48. — (2) Jac. 5. — (3) D. c. ult.; Jac. 5. — (4) Sic præfatur fere Conc. 9. Toletan.; supra sess. 6. de reform. c. 3. — (5) 1. Cor. 9.; c. Quid autem, 8. q. 1. — (6) C. ult. 25. dist. 1.; c. Una tantum 26. dist.; c. Sicut ii, §. Necesse pal. 45. dist.; c. In sacerdotibus 61, dist.; et c. Proposuisti 82. dist. — (7) Levit. 11.; 1. Petr. 1.; sess. 22. c. 1. de reform. — (8) Lev. 19.

vocem (1): Nemini dent ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium eorum; sed in omnibus exhibeant se, sicut ministros Dei; ne illud Prophetæ dictum impleatur in eis (2): Sacerdotes Dei contaminant sancta, et reprobant legem. Ut autem ipsi episcopi id liberius exequi, ac quoquam prætextu desuper impediri nequeant; eadem sacrosancta, œcumenica, et generalis Tridentina Synodus, præsidentibus in ea eisdem apostolicæ Sedis Legato, et Nunciis, hos, qui sequuntur, canones statuendos, et decernendos duxit.

CAPUT I.

Si prohibiti ascendere ad Ordines, ascendant, si interdicti, si suspensi, puniantur.

Cum honestius ac tutius sit subjectis, debitam præpositis obedientiam impendendo, in inferiori ministerio deservire, quam cum præpositorum scandalo graduum altiorum appetere dignitatem; ei, cui ascensus ad sacros Ordines a suo prælato, ex quacumque causa, etiam ob occultum crimen, quomodolibet, etiam extrajudicialiter, fuerit interdictus; aut qui a suis Ordinibus, seu gradibus, vel dignitatibus ecclesiasticis fuerit suspensus; nulla contra ipsius prælati voluntatem concessa licentia de se promoveri faciendo; aut ad priores Ordines, gradus, dignitates, sive honores, restitutio suffragetur.

CAPUT II.

Si episcopus quoscumque Ordines contulerit sibi non subdito, etiam familiari, sine expresso proprii prælati consensu, uterque decretæ pœnæ subjaceat.

Et quoniam nonnulli episcopi ecclesiarum, quæ in partibus infidelium consistunt, clero carentes, et populo christiano, cum fere vagabundi sint, et permanentem sedem non habeant, non quæ Jesu Christi (3), sed alienas oves,

(1) 2. Cor. 9. in princ. — (2) Ezech. 22.; Sophon. 3. — (3) Infra c. 8.; supra sess. 6. c. 5. de reform.

inscio proprio pastore, quærentes, dum per hanc sanctam Synodum se pontificalia officia in alterius diœcesi, nisi de loci Ordinarii expressa licentia, et in personas eidem Ordinario subjectas tantum, exercere prohibitos vident, in legis fraudem et contemptum, quasi episcopalem cathedram in loco nullius diœcesis sua temeritate eligunt, et quoscumque ad se venientes, etiam si suorum episcoporum, seu prælatorum litteras commendatitias non habeant, clericali charactere insignire, et ad sacros etiam presbyteratus Ordines promoveri præsumunt: quo plerumque fit, ut minus idonei, et rudes, ac ignari, et qui a suo episcopo tamquam inhabiles, et indigni rejecti fuerint, ordinati, nec divina officia peragere, nec ecclesiastica sacramenta recte valeant ministrare: nemo episcoporum, qui titulares vocantur, etiam si in loco nullius diœcesis, etiam exempto, aut aliquo monasterio cujusvis Ordinis resederint, aut moram traxerint, vigore cujusvis privilegii sibi de promovendo quoscumque ad se venientes pro tempore concessi, alterius subditum, etiam prætextu familiaritatis continuæ commensalitatis suæ, absque sui proprii prælati expresso consensu, aut litteris (1) dimissoriis, ad aliquos sacros, aut minores Ordines, vel primam tonsuram promovere, seu ordinare valeat. Contra faciens ab exercitio pontificalium per annum; taliter vero promoti ab executione Ordinum sic susceptorum, donec suo prælato visum fuerit, ipso jure sint suspensi.

CAPUT III.

Episcopus suos clericos ab alio male promotos suspendere potest, si minus idoneos repererit.

Episcopus quoscumque (2) suos clericos, præsertim in sacris constitutos, absque suo præcedenti examine, et commendatitiis litteris, quacumque auctoritate promotos, licet tamquam habiles ab eo, a quo ordinati sunt, probatos,

(1) Supra sess. 6. c. 5. de reform. et infra sess. 23. c. 8. et 10. de reform.; Conc. Nicæn. 1. c. 15.; Conc. Aurelianen. 3. c. 15.; Conc. 6. Maguntiens. c. 14.; c. 1. 21. q. 2.; c. 1 cum seqq. de temp. ord. in 6. — (2) Supra c. prox. et infra sess. 23. de reform. c. 6.

quos tamen ad divina officia celebranda, seu ecclesiastica sacramenta ministranda minus idoneos, et capaces repererit, a susceptorum Ordinum exercitio ad tempus, de quo ei videbitur, suspendere, et illis, ne in altari, aut aliquo Ordine, ministrent, interdicere possit.

CAPUT IV.

Nullus clericus eximatur a correctione episcopi, etiam extra visitationem.

Omnes (1) ecclesiarum prælati, qui ad corrigendos subditorum excessus diligenter intendere debent, et a quibus nullus clericus per hujus sanctæ Synodi statuta, cujusvis privilegii prætextu, tutus censetur, quo minus juxta canonicas sanctiones visitari, puniri, et corrigi possit; si in ecclesiis suis resederint, quoscumque sæculares clericos, qualitercumque exemptos, qui alias suæ jurisdictioni subessent, de eorum excessibus, criminibus, et delictis, quoties, et quando opus fuerit, etiam extra visitationem, tamquam ad hoc apostolicæ Sedis delegati, corrigendi et castigandi (2) facultatem habeant: quibuscumque exemptionibus, declarationibus, consuetudinibus, sententiis, juramentis, concordiis, quæ suos tantum obligent auctores, ipsis clericis, ac eorum consanguineis, capellanis, familiaribus, procuratoribus, et aliis quibuslibet, ipsorum exemptorum contemplatione et intuitu, minime suffragantibus.

CAPUT V.

Conservatorum jurisdictio certis finibus concluditur.

Insuper cum nonnulli, qui sub prætextu, quod super bonis, et rebus, ac juribus suis diversæ eis injuriæ, ac molestiæ inferantur (3), certos judices per litteras conservatorias deputari obtineant, qui illos a molestiis, et in-

(1) Supra c. 1. et sess. 6. de reform. c. 3.; c. Irrefragabili in princ. de off. ordin. — (2) Supra sess. 6. c. 4. de reform. et infra sess. 24. de reform. c. 5. — (3) Cap. 1. c. ult. de off. deleg.

juriis hujusmodi tueantur, ac defendant, et in possessione, seu quasi, bonorum, rerum, ac jurium suorum manuteneant, et conservent, neque super illis eos molestari permittant, ejusmodi litteras in plerisque contra concedentis mentem in reprobum sensum detorqueant: idcirco nemini omnino, cujuscumque dignitatis, et conditionis sit, etiam si capitulum fuerit (1), conservatoriæ litteræ cum quibuscumque clausulis, aut decretis, et quorumcumque judicum deputatione, quocumque etiam alio prætextu, aut colore concessæ, suffragentur ad hoc, ut coram suo episcopo, sive alio superiore ordinario, in criminalibus, et mixtis causis accusari, et conveniri, ac contra eum inquiri, et procedi non possit; aut quo minus, si qua jura ei ex concessione competierint, super illis libere valeat apud judicem ordinarium conveniri. In civilibus etiam causis, si ipse actor extiterit, aliquem ei apud suos conservatores judices in judicium trahere minime liceat. Quod si in iis causis, in quibus ipse reus fuerit, contigerit, ut electus ab eo, conservator ab actore suspectus esse dicatur; aut si qua inter ipsos judices, conservatorem, et Ordinarium, controversia super competentia jurisdictionis orta fuerit; nequaquam in causa procedatur, donec per arbitros in forma juris electos, super suspicione, aut jurisdictionis competentia fuerit judicatum. Familiaribus vero ejus, qui hujusmodi litteris conservatoriis tueri se solent, nihil illæ prosint, præterquam duobus dumtaxat; si tamen illi propriis ejus sumptibus vixerint. Nemo etiam similium litterarum beneficio ultra quinquennium gaudere possit. Non liceat quoque conservatoribus judicibus ullum habere tribunal erectum. In causis vero mercedum aut miserabilium personarum, hujus sanctæ Synodi super (2) hoc decretum in suo robore permaneat. Universitates autem generales, ac collegia doctorum, seu scholarium, et regularia loca, nec non hospitalia actu hospitalitatem servantia, ac universitatum, collegiorum, locorum, et hospitalium hujusmodi personæ in præsenti canone minime comprehensæ, sed exemptæ omnino sint, et esse intelligantur.

(1) Vid. constitut. Pauli V. *Religiosorum*, 1607. — (2) Supra sess. 7. c. 14. de reform.

CAPUT VI.

Pœna decernitur in clericos, qui in sacris constituti, aut beneficia possidentes, Ordini suo congruente veste non utuntur.

Quia vero, (1) etsi habitus non facit monachum, oportet tamen clericos (2) vestes proprio congruentes Ordini semper deferre, ut per decentiam habitus extrinseci, morum honestatem intrinsecam ostendant; tanta autem hodie aliquorum inolevit temeritas religionisque contemptus, ut propriam dignitatem, et honorem clericalem parvi pendentes, (3) vestes etiam publice deferant laicales, pedes in diversis ponentes, unum in divinis, alterum in carnalibus: propterea omnes ecclesiasticæ personæ, quantumcumque exemptæ, quæ aut in sacris fuerint, aut dignitates, personatus, officia, aut beneficia qualiacumque ecclesiastica obtinuerint, si postea quam ab episcopo suo, etiam per edictum publicum, moniti fuerint, honestum habitum clericalem, illorum Ordini, ac dignitati congruentem, et juxta ipsius episcopi ordinationem, et mandatum non detulerint, per suspensionem ab Ordinibus, ac officio, et beneficio, ac fructibus, reditibus, et proventibus ipsorum beneficiorum; nec non, si semel correpti, denuo in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum, et beneficiorum hujusmodi coerceri possint, et debeant, constitutionem Clementis V., in Concilio Viennensi editam, (4) quæ incipit *Quoniam,* innovando, et ampliando.

CAPUT VII.

Voluntarii homicidæ nunquam, casuales quomodo ordinandi.

Cum etiam qui (5) per industriam occiderit proximum suum, et per insidias, ab altari avelli debeat: qui sua vo-

(1) C. Porrectum, et c. Ex parte, de regul. — (2) Conc. 1. Matisconen. c. 5.; c. ult. 41. dist. Vide constitut. Sixti V. *Cum sacrosanctam*, et *Pastoralis*, 1589. — (3) 21. q. 4. per totam Conc. Constantien. ult. sess. 43. de vit. et honest. cleric. — (4) Clem. *Quoniam,* de vit. et honest. cleric. — (5) Exodi 21.; c. 1. de homic.

luntate (1) homicidium perpetraverit, (2) etiam si crimen id nec ordine judiciario probatum, nec alia ratione publicum, sed occultum fuerit, nullo tempore ad sacros Ordines promoveri possit; nec illi aliqua ecclesiastica beneficia, etiam si curam non habeant animarum, conferre liceat; sed omni Ordine, ac beneficio, et officio ecclesiastico perpetuo careat: si vero homicidium non ex proposito, sed (3) casu, vel vim vi repellendo, ut quis se a morte defenderet, fuisse commissum narretur, quam ob causam etiam ad sacrorum Ordinum, et altaris ministerium, et beneficia quæcumque, ac dignitates jure quodammodo dispensatio debeatur: committatur loci Ordinario, aut ex causa Metropolitano, seu viciniori episcopo; qui non nisi causa cognita, et probatis precibus, ac narratis, nec aliter, dispensare possit.

CAPUT VIII.

Nulli alienos clericos ex privilegio punire liceat.

Præterea, (4) quia nonnulli, quorum etiam aliqui veri sunt pastores, ac proprias oves habent, alienis etiam ovibus præesse quærunt, et ita alienis subditis quandoque intendunt, ut suorum curam negligant; quicumque etiam episcopali præditus dignitate, qui alienos subditos puniendi privilegium habuerit, contra clericos (5) sibi non subjectos, præsertim in sacris constitutos, quorumcumque etiam atrocium criminum reos, nisi cum proprii ipsorum clericorum episcopi, si apud ecclesiam suam resederit, aut personæ ab ipso episcopo deputandæ interventu nequaquam procedere debeat: alias processus, et inde secuta quæcumque viribus omnino careant.

(1) Extendit illud ad abortum procurantes bulla Sixti V. *Effrænatam*, 1588., quam ad fœtum animatum restrinxit Greg. XIV. per bullam *Sedes apostolica*, 1591. — (2) C. Inquisitionis, de accusat. et c. Cum nos ab homine, de Jud. — (3) C. Studeat, 50. dist.; et c. Significasti, de homic. — (4) Supra c. 2. et sess. 6. c. ult. de reform. — (5) Conc. Maguntien. sub Arnulpho imper., c. 14. et 15.

CAPUT IX.

Beneficia unius diœcesis nulla de causa uniantur beneficiis alterius.

Et, quia jure optimo (1) distinctæ fuerunt diœceses, et parochiæ, ac unicuique gregi proprii attributi pastores, et inferiorum ecclesiarum rectores, qui, suarum quisque ovium, curam habeant, ut ordo ecclesiasticus non confundatur, aut una, et eadem ecclesia duarum quodammodo diœcesum fiat, non sine gravi eorum incommodo, qui illi subditi fuerint; beneficia unius diœcesis, etiam si parochiales ecclesiæ, vicariæ perpetuæ, aut simplicia beneficia seu præstimonia, aut præstimoniales portiones fuerint, etiam ratione augendi cultum divinum, aut numerum beneficiatorum, aut alia quacumque de causa, alterius diœcesis beneficio, aut monasterio, seu collegio, vel loco etiam pio perpetuo (2) non uniantur; decretum hujus sanctæ Synodi super hujusmodi unionibus in hoc declarando.

CAPUT X.

Regularia beneficia Regularibus conferantur.

Regularia (3) beneficia, in titulum Regularibus professis provideri consueta, cum per obitum, aut resignationem, vel alias illa in titulum obtinentis vacare contigerit, religiosis tantum illius Ordinis, vel iis, qui habitum omnino suscipere, et professionem emittere teneantur, et non aliis, ne (4) vestem lino lanaque contextam induant, conferantur.

(1) A Dionysio papa in can. Ecclesias, 13. q. 1.; c. Pastoral. de his, quæ fiunt a prælat.; Conc. 1. Constantinop. c. 2.; infra sess. 24. de reform. c. 13. in fin. et c. 17. — (2) Supra sess. 7. c. 6. et 7., et infra sess. 24. de reform. c. 13. et 15. — (3) C. Cum de beneficio, de præbend. in 6. et infra sess. ult. c. 21. circa med. de regul. et mon. — (4) Deuter. 21.; c. Cum causam de elect.; et c. Quidam de apost.; c. In nova 16. q. 7.

CAPUT XI.

Translati ad alium Ordinem in claustro sub obedientia maneant, et beneficiorum sæcularium incapaces existant.

Quia vero Regulares, de uno ad alium Ordinem translati, facile a suo superiore licentiam standi extra monasterium obtinere solent, ex quo vagandi, et apostatandi occasio tribuitur; (1) nemo cujuscumque ordinis prælatus, (2) vel superior vigore cujusvis facultatis aliquem ad habitum, et professionem admittere possit, nisi ut in Ordine ipso, ad quem transfertur, sub sui superioris obedientia in claustro perpetuo maneat; ac taliter translatus, etiam si Canonicorum Regularium fuerit, ad beneficia sæcularia, etiam curata, omnino incapax existat.

CAPUT XII.

Nemo, nisi ex fundatione, vel dotatione, jus patronatus obtineat.

Nemo, etiam cujusvis (3) dignitatis ecclesiasticæ, vel sæcularis, quacumque ratione, nisi Ecclesiam, beneficium, aut capellam de novo fundaverit et construxerit; seu jam erectam, quæ tamen sine sufficienti dote fuerit, de suis propriis, et patrimonialibus bonis competenter dotaverit; (4) jus patronatus impetrare, aut obtinere possit, aut debeat. In çasu autem fundationis, aut dotationis hujusmodi institutio episcopo, et non alteri inferiori, reservetur.

(1) Additio ad c. 27. Concilii Agathensis. — (2) Vide constit. sancti Pii V. *Quæcumque*, 1569. — (3) Sess. 25. c. 9. de reform. — (4) C. Piæ mentis, cum seq. 16. q. 7.; et c. Nobis de jur. patr.; et infra sess. ult. c. 9. de reform. in princ.

CAPUT XIII.

Præsentatio fiat Ordinario, alias præsentatio, et institutio sit nulla.

Non liceat præterea (1) patrono, cujusvis privilegii prætextu, aliquem ad beneficia sui juris patronatus, nisi episcopo loci Ordinario, ad quem provisio, seu institutio ipsius beneficii, cessante privilegio, jure pertineret, quoquo modo præsentare: alias præsentatio, ac institutio, forsan secutæ, nullæ sint, et esse intelligantur.

CAPUT XIV.

Declarat præterea sancta Synodus, in futura sessione, quam ad xxv. diem jan. subsequentis anni MDLII. habendam esse jam decrevit, una cum sacrificio missæ agendum et tractandum etiam esse de sacramento ordinis, et prosequendam esse materiam reformationis.

SESSIO DECIMAQUINTA

QUÆ EST QUINTA

SUB JULIO III. PONTIFICE MAXIMO

CELEBRATA DIE XXV. JANUARII MDLII.

DECRETUM PROROGATIONIS SESSIONIS.

Cum ex eo, quod proximis sessionibus decretum fuit, sancta hæc et universalis Synodus per hos dies accuratissime, diligentissimeque tractaverit ea, quæ ad sanctissimum missæ sacrificium, et ad sacramentum ordinis spe-

(1) Infra sess. 25. de reform. c. 9.; c. Illud, et c. Relatum, de jur. patr.; Conc. Maguntien. temp. Arnulphi c. 4.; Conc. Salegunstadien. c. 13.

ctant, ut hodierna sessione, quemadmodum Spiritus sanctus suggessisset, decreta de his rebus, et quatuor præterea articulos, ad sanctissimum eucharistiæ sacramentum pertinentes, in hanc tandem sessionem dilatos, publicaret; atque interim affuturos esse putaverit ad hoc sacrosanctum Concilium eos, qui se protestantes vocant; quorum causa eorum publicationem articulorum distulerat, et, ut libere, ac sine cunctatione ulla huc venirent, fidem eis publicam, sive (1) salvum conductum concesserat: tamen, cum illi nondum venerint, et eorum nomine supplicatum huic sanctæ Synodo fuerit, ut publicatio, quæ hodierno die facienda fuerat, in sequentem sessionem differatur, certa spe allata, affuturos esse omnino multo ante illam sessionem, salvo conductu amplioris formæ interim accepto; eadem sancta Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, iisdem Legato, et Nunciis præsidentibus, nihil magis optans, quam ex præstantissima natione Germanica omnes de religione dissensiones, et schismata tollere, ac ejus quieti, paci, otioque consulere, parata ipsos, si venerint, et humaniter excipere, et benigne audire; confidensque eos non fidei catholicæ pertinaciter oppugnandæ, sed veritatis cognoscendæ studio esse venturos, et, ut evangelicæ veritatis studiosos decet, sanctæ matris Ecclesiæ decretis, et disciplinæ ad extremum esse acquieturos, sequentem sessionem ad edenda, et publicanda ea, quæ supra commemorata sunt, in diem festum sancti Josephi, qui erit die XIX. mensis martii, distulit, ut illi satis temporis, et spatii habeant, non solum ad veniendum, verum etiam ad ea, quæ voluerint, antequam is dies veniat, proponenda. Quibus ut omnem diutius cunctandi causam adimat, fidem publicam, sive salvum conductum ejus, qui recitabitur, tenoris, et sententiæ, libenter dat, et concedit. Interea vero de matrimonii sacramento agendum, et de eo, præter superiorum decretorum publicationem, definiendum esse eadem sessione, statuit, et decernit, et prosequendam esse materiam reformationis.

(1) Supra sess. 13.

SALVUS CONDUCTUS

DATUS PROTESTANTIBUS.

Sacrosancta, œcumenica, et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem sanctæ Sedis apostolicæ Legato, et Nunciis, inhærendo salvo conductui, in penultima sessione dato, et illum juxta tenorem infrascriptum ampliando, universis fidem facit, quod omnibus, et singulis sacerdotibus, electoribus, principibus, ducibus, marchionibus, comitibus, baronibus, nobilibus, militaribus, popularibus, et aliis quibuscumque viris, cujuscumque status, et conditionis, aut qualitatis existant, Germanicæ provinciæ et nationis civitatibus, et aliis locis ejusdem, et omnibus aliis ecclesiasticis, et sæcularibus, præsertim augustanæ confessionis, personis, qui aut quæ una cum ipsis ad hoc generale Tridentinum Concilium venient, aut mittentur, ac profecturi sunt, aut hucusque venerunt, quocumque nomine censeantur, aut valeant nuncupari, tenore præsentium publicam fidem, et plenissimam, verissimamque securitatem, quam salvum conductum appellant, libere ad hanc civitatem Tridentinam veniendi, ibidemque manendi, standi, morandi, proponendi, loquendi, una cum ipsa Synodo de quibuscumque negotiis tractandi, examinandi, discutiendi, et omnia, quæcumque ipsis libuerit, ac articulos quoslibet, tam scripto, quam verbo, libere offerendi, propalandi, eosque Scripturis sacris, et beatorum patrum verbis, sententiis, et rationibus declarandi, adstruendi et persuadendi, et, si opus fuerit, etiam ad objecta Concilii generalis respondendi, et cum iis, qui a Concilio delecti fuerint, disputandi christiane, aut charitative absque omni impedimento conferendi, opprobriis, conviciis ac contumeliis penitus semotis: et signanter, quod causæ controversæ (1) secundum sacram Scripturam, et Apostolorum traditiones, probata Concilia, et catholicæ Ecclesiæ consensum, et sanctorum patrum auctoritates, in prædicto Concilio Tridentino tractentur: illo etiam addito, ut, religionis prætextu, aut

(1) Supra sess. 3. in princ.

delictorum circa eam commissorum, aut committendorum minime puniantur, impartitur, ac omnino concedit: sic etiam, ut propter illorum præsentiam, neque in itinere, aut quocumque locorum, eundo, manendo, aut redeundo, nec in ipsa civitate Tridentina a divinis officiis quovis modo cessetur: et ut, his peractis, vel non peractis, quandocumque ipsis libuerit, aut majorum suorum mandato, et assensu ad propria reverti optabunt, aut aliquis eorum optabit, mox absque ulla renitentia, et occasione, aut mora, salvis rebus eorum, et suorum pariter honore et personis, vice versa possint juxta beneplacitum libere, et secure redire, de scientia tamen ab eadem Synodo deputandorum, ut tunc opportune eorum securitati absque dolo, et fraude provideatur. Vult etiam sancta Synodus, in hac publica fide, salvoque conductu omnes quascumque clausulas includi, et contineri, ac pro inclusis haberi, quæ pro plena, efficaci, et sufficienti securitate in eundo, stando, et redeundo necessariæ, et opportunæ fuerint. Illud etiam, ad majorem securitatem, et pacis, ac conciliationis bonum, exprimens, quod, si quispiam, aut illorum aliqui, sive in itinere, Tridentum veniendo, sive ibidem morando, aut redeundo, aliquod enorme, quod absit, egerint, aut commiserint, quo posset hujus fidei publicæ, et assecurationis beneficium, eis concessum, annullari, aut cassari; vult, et concedit, ut in hujusmodi facinore deprehensi, ab ipsis dumtaxat, et non ab aliis, condigna animadversione cum emenda sufficienti, per partem ipsius Synodi merito approbanda, et laudanda, mox puniantur: illorum assecurationis forma, conditionibus, et modis omnino manentibus illibatis. Pariformiter etiam vult, ut, si quisquam, vel aliqui ex ipsa Synodo, sive in itinere, aut manendo, aut redeundo, aliquod enorme, quod absit, egerint, aut commiserint, quo posset hujus fidei publicæ, et assecurationis beneficium violari, aut quoquo modo tolli, in hujusmodi facinore deprehensi, ab ipsa Synodo dumtaxat, et non ab aliis, condigna animadversione, et emenda sufficienti, per partem dominorum Germanorum augustanæ confessionis, tunc hic præsentium, merito laudanda, et approbanda, mox puniantur, præsenti assecurationis forma, conditionibus, et modis omnino manentibus illibatis. Vult

præterea ipsa Synodus, quod liceat ipsis ambasciatoribus omnibus, et singulis, toties quotiescumque opportunum fuerit, seu necessarium, ad auram capiendam exire de civitate Tridentina, et reverti ad eamdem, necnon nuncium, vel nuncios suos ad quæcumque loca pro suis necessariis negotiis ordinandis libere mittere, seu destinare, ac ipsos missos, seu destinatos, seu missum, et destinatum suscipere toties, quoties eis videbitur expedire; ita, quod aliqui, vel aliquis per deputandos Concilii socientur, qui eorum securitati provideant, vel provideat. Qui quidem salvus conductus, et securitas stare, ac durare debeat, et a tempore, et per tempus, quo in ipsius Synodi, et suorum tuitionis curam ipsos suscipi contigerit, et usque ad Tridentum perduci, ac toto tempore mansionis eorum ibidem, et rursum post sufficientem audientiam habitam, spatio viginti dierum præmisso, cum ipsi petierint, aut Concilium, habita hujusmodi audientia, ipsis recessum indixerit, a Tridento usque in quem quisque elegerit sibi locum tutum, Deo favente, restituet, dolo, et fraude prorsus exclusis. Quæ quidem omnia pro universis, et singulis Christi fidelibus, pro omnibus principibus, tam ecclesiasticis, quam sæcularibus quibuscumque, atque omnibus aliis ecclesiasticis, et sæcularibus personis, cujuscumque status, et conditionis existant, aut quocumque nomine censeantur, inviolabiliter observanda esse promittit, et bona fide spondet. Insuper, omni fraude et dolo exclusis, vera, et bona fide promittit, ipsam Synodum nullam, vel manifeste, vel occulte occasionem quæsituram, aut aliqua auctoritate, potentia, jure, vel statuto, privilegio legum, vel canonum, aut quorumcumque Conciliorum, præsertim (1) Constantiensis et Senensis, quacumque forma verborum expressa, in aliquod hujus fidei publicæ, et plenissimæ assecurationis, ac publicæ, et liberæ audientiæ, ipsis per ipsam Synodum concessæ, præjudicium quovis modo usuram, aut quemquam uti permissuram: quibus in hac parte pro hac vice derogat. Quod si sancta Synodus, aut aliquis ex ea, vel suis, cujuscumque conditionis, vel status, aut præeminentiæ existens, præscriptæ assecurationis, et salvi conductus for-

(1) Concil. Constantien. sess. 19. in c. Quod non obstantibus salvis conductibus.

mam, et modum in quocumque puncto, vel clausula violaverit, quod tamen avertere dignetur Omnipotens, et sufficiens emenda non fuerit mox subsecuta, ipsorum arbitrio merito approbanda, et laudanda; habeant, ipsam Synodum, et habere poterunt, incidisse in omnes pœnas, quas jure divino, et humano, aut consuetudine, hujusmodi salvorum conductuum violatores incurrere possunt, absque omni excusatione, aut quavis in hac parte contradictione.

SESSIO DECIMASEXTA

QUÆ EST SEXTA ET ULTIMA

SUB JULIO III. PONT. MAX.

CELEBRATA DIE XXVIII. APRILIS MDLII.

DECRETUM SUSPENSIONIS CONCILII.

Sacrosancta, œcumenica, et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea reverendissimis dominis Sebastiano, archiepiscopo Sipontino, et Aloysio, episcopo Veronensi, apostolicis Nunciis, tam eorum proprio, quam reverendissimi, et illustrissimi domini Marcelli, tit. s. Marcelli, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Crescentii, Legati, ob adversam ejus gravissimam valetudinem absentis, nomine, non dubitat, christianis omnibus patere, hoc Concilium œcumenicum Tridentum primo a Paulo fel. rec. convocatum, et collectum fuisse; deinde a sanctissimo Domino nostro Julio III, efflagitante Carolo quinto, augustissimo imperatore, ea præcipue de causa fuisse restitutum, ut religionem in multis orbis partibus, et præsertim in Germania, in diversas opiniones miserabiliter distractam, in statum pristinum revocaret; abusus, et mores christianorum corruptissimos emendaret; cumque ad hoc agendum quamplurimi patres nulla laborum suorum, periculorumque habita ratione, e diversis regionibus alacriter confluxissent; resque strenue magno fidelium concursu, feliciterque procederet; ac spes

esset non levis, illos Germanos, qui eas novitates excitarant, in Concilium venturos, sic animatos, ut veris Ecclesiæ rationibus unanimiter acquiescerent; lux denique quædam rebus affulsisse videretur, caputque attollere inciperet profligata antea, et afflicta respublica christiana: ii repente tumultus, ea bella hostis generis humani versutia exarserunt, ut Concilium velut hærere, ac suum cursum interrumpere satis incommode cogeretur; spesque omnis ulterioris progressus hoc in tempore tolleretur; tantumque aberat, ut sancta Synodus christianorum malis, et incommodis mederetur, ut multorum mentes, præter sui animi sententiam, irritaret potius, quam placaret. Cum igitur ipsa sancta Synodus omnia, et præcipue Germaniam, armis ardere, et discordiis videret, omnes fere episcopos Germanos, præsertim principes electores, suis consultum ecclesiis e Concilio abiisse; decrevit tantæ necessitati non reluctari, et ad meliora tempora rejicere, ut patres, quod eis nunc agere non licet, suis ovibus prospectum ad suas ecclesias regredi valerent, ne diutius utrobique inutili otio conterantur. Atque ita quoniam sic temporum conditio tulit, hujus œcumenici Concilii Tridentini progressus per biennium suspendendum fore decernit, prout præsenti decreto suspendit; ea tamen lege, ut, si citius pacata res sit, ac tranquillitas pristina revertatur, quod sperat Dei optimi maximi beneficio non longo forsan spatio futurum, ipsius Concilii progressus eodemmet tempore suam vim, firmitatem, vigoremque habere censeatur. Sin autem, quod Deus avertat, peracto biennio, prædicta legitima impedimenta non fuerint submota; cum primum cessaverint, talis suspensio eo ipso sublata esse intelligatur, ac suus vigor, et robur Concilio sit restitutum, et esse intelligatur sine alia nova Concilii convocatione, accedente ad hoc decretum consensu, et auctoritate Sanctitatis suæ, et sanctæ Sedis apostolicæ.

Interea tamen eadem sancta Synodus exhortatur omnes principes christianos, et omnes prælatos, ut observent, et respective, quatenus ad eos spectat, observare faciant in suis regnis, dominiis, et ecclesiis omnia, et singula, quæ per hoc sacrum œcumenicum Concilium fuerunt hactenus statuta, et decreta.

BULLA CELEBRATIONIS CONCILII TRIDENTINI SUB PIO IV. PONT. MAX.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Ad Ecclesiæ regimen, licet tanto oneri impares, sola Dei dignatione vocati, statim circumferentes mentis oculos per omnes reipublicæ christianæ partes, cernentesque non sine magno horrore, quam longe, lateque pestis hæresum, et schismatis pervasisset, et quanta christiani populi mores correctione indigerent; in eam curam, et cogitationem, pro suscepti muneris officio, incumbere cœpimus, quemadmodum ipsas hæreses extirpare, tantumque, et tam perniciosum schisma tollere, moresque adeo corruptos, et depravatos emendare possemus. Cum autem intelligeremus, ad hæc sananda mala aptissimum esse remedium, quod sancta hæc Sedes adhibere consuevisset, œcumenici, generalisque Concilii; ejus congregandi, et, Deo adjuvante, celebrandi consilium cepimus. Indictum illud quidem antea fuit a fel. rec. Paulo III. et ejus successore Julio, prædecessoribus nostris; sed variis de causis sæpius impeditum, et interpellatum perfici non potuit. Siquidem Paulus (1), cum id primo in urbem Mantuam, deinde Vicentiam indixisset; quasdam ob causas, in litteris ejus expressas, id primo suspendit, postea Tridentum transtulit: deinde cum quibusdam de causis ibi quoque ejus celebrandi tempus dilatum fuisset, tandem, suspensione sublata, in eadem civitate Tridentina inchoatum fuit. Verum, sessionibus aliquot habitis, et nonnullis decretis factis, ipsum se postea Concilium, aliquibus de causis, accedente etiam Sedis apostolicæ auctoritate (2), Bononiam transtulit. Julius autem, qui ei successit, in eamdem civitatem Tridentinam id revocavit: quo quidem tempore facta alia quædam decreta sunt (3). Sed, cum novi in propinquis Germa-

(1) Supra in prima bulla. — (2) Supra sess. 8. — (3) Sess. 11. cum seqq.

niæ locis tumultus excitati fuissent, et bellum in Italia et Gallia gravissimum exarsisset; rursus Concilium suspensum, et dilatum fuit: adnitente nimirum humani generis hoste, aliasque ex aliis difficultates, et impedimenta objiciente, ut tantum Ecclesiæ commodum, quod prorsus auferre non poterat, saltem quam diutissime retardaret. Quantopere vero interea auctæ fuerint, et multiplicatæ, ac propagatæ hæreses, quantopere schisma creverit, sine maximo animi dolore, nec meminisse possumus, nec referre. Sed tandem pius, et misericors Dominus (1), qui nunquam ita irascitur, ut misericordiæ obliviscatur, regibus, et principibus christianis pacem et unanimitatem donare dignatus est. Qua nos occasione oblata, maximam in spem venimus, ipsius misericordia freti, fore, ut his tantis quoque Ecclesiæ malis eadem Concilii via finis imponatur. Nos itaque ad schisma, hæresesque tollendas, ad corrigendos, et reformandos mores, ad pacem inter christianos principes conservandam, celebrationem ejus non esse duximus diutius differendam. Habita igitur cum venerabilibus fratribus nostris, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, deliberatione matura, factis etiam consilii nostri certioribus charissimis in Christo filiis nostris, Ferdinando Romanorum imperatore electo, et aliis regibus, atque principibus, quos quidem, sicut de eorum summa pietate, et sapientia nobis pollicebamur, paratissimos ad ipsius Concilii celebrationem adjuvandam invenimus; ad Dei omnipotentis laudem, honorem, et gloriam, atque universalis Ecclesiæ utilitatem, de eorumdem fratrum nostrorum consilio, et assensu, sacrum, œcumenicum, et generale Concilium, ex auctoritate ejusdem Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum, qua nos quoque in terris (2) fungimur, freti et subnixi, in civitate Tridentina, ad sanctissimum diem Resurrectionis Dominicæ proxime futurum indicimus, et ibi celebrandum, sublata suspensione quacumque, statuimus, atque decernimus. Quocirca venerabiles fratres nostros, omnibus ex locis, patriarchas, archiepiscopos, episcopos, et dilectos filios abbates, ceterosque, quibus in

(1) Habac. 3. — (2) Matth. 16.; c. Quanto, de translat. episc.; c. unic. Ut eccles. benefic.; c. Ad apostolicæ §. penult. de re judic. in 6.; Pelagius II. in 1. epist. circa princ.

Concilio generali sedere, et sententiam dicere, jure communi, vel ex privilegio, vel ex antiqua consuetudine licet, vehementer in Domino hortamur, et monemus, atque etiam districte præcipiendo mandamus, in virtute sanctæ obedientiæ, in vi quoque juramenti, quod præstiterunt, et sub pœnis, quas in eos, qui ad Concilia generalia convenire neglexerint, (1) sacris sciunt esse canonibus constitutas, ut ad Concilium ibi celebrandum conveniant intra eam diem, nisi forte impedimento fuerint legitimo præpediti: quod tamen impedimentum per legitimos procuratores Synodo probare debebunt. Monemus præterea omnes, et singulos, quorum interest, interesseve poterit, ut in Concilio adesse ne negligant. Charissimos vero in Christo filios nostros, Romanorum imperatorem electum, ceterosque reges, et principes, quos optandum sane esset Concilio interesse posse, hortamur, et rogamus, ut, si ipsi Concilio interesse non potuerint, at oratores suos, prudentes, graves, et pios viros, utique mittant, qui ipsorum nomine illi intersint, curentque diligenter pro sua pietate, ut ex eorum regnis, atque dominiis prælati, sine recusatione, ac mora, tam necessario tempore, Deo et Ecclesiæ officium suum præstent; eosdem etiam curaturos esse minime dubitantes, ut per ipsorum regna, et dominia tutum, ac liberum iter prælatis eorumque familiaribus, comitibus, et aliis omnibus, ad Concilium euntibus, et ab illo redeuntibus pateat; benigneque, ac comiter omnibus in locis recipiantur, atque tractentur; sicut, quod ad nos attinet, ipsi quoque curabimus, qui nihil omnino prætermittere decrevimus, quod ad tam pium, et salutare opus perficiendum, a nobis in hoc loco constitutis, præstari possit; nihil, ut Deus scit, quærentes aliud, nihil propositum habentes in hoc Concilio celebrando, nisi honorem ipsius Dei, dispersarum ovium reductionem, ac salutem, et perpetuam christianæ reipublicæ tranquillitatem, ac quietem. Ut vero hæ litteræ, et quæ in eis continentur, ad omnium, quorum oportet, notitiam perveniant; nec quisquam ea excusatione uti possit, quod illa ignoraverit, præsertim cum non ad omnes, quos de his litteris certio-

(1) Conc. Carthag. 3. c. 43.; infra sess. 24. c. 2. in fin. de reform.

res fieri oporteret, tutus forsitan pateat aditus; volumus, et mandamus, ut in Basilica Vaticana Principis Apostolorum, et in ecclesia Lateranensi, tunc, cum in eis populus, ut missarum solemnibus intersit, congregari solet, palam clara voce a curiæ nostræ cursoribus, seu notariis aliquibus publicis recitentur; et, postquam recitatæ fuerint, ad valvas earum ecclesiarum, itemque Cancellariæ Apostolicæ, in loco solito Campi Floræ affigantur; ibique, quo legi, et omnibus innotescere possint, aliquandiu relinquantur: cum autem inde amovebuntur, earum exempla in eisdem locis affixa remaneant. Nos enim per recitationem hanc, publicationem, et affixionem, omnes et singulos, qui his litteris comprehenduntur, post duos menses a die publicationis, et affixionis earum, volumus perinde adstrictos, et obligatos esse, ac si ipsismet illæ coram editæ, et lectæ fuissent. Transumptis quoque earum, quæ manu publici alicujus notarii scripta, subscriptave, et sigillo, ac subscriptione alicujus personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munita fuerint, ut sine dubitatione ulla fides habeatur, mandamus atque decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostræ indictionis, statuti, decreti, præcepti, admonitionis, et adhortationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ, apud s. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MDLX., III. kal. decembris, pontificatus nostri anno primo.

Antonius Florebellus Lavellinus.

Barengus.

SACROSANCTI ŒCUMENICI ET GENERALIS

CONCILII TRIDENTINI

SESSIO DECIMASEPTIMA

QUÆ EST PRIMA

SUB PIO IV. PONTIFICE MAXIMO

CELEBRATA DIE XVIII. JANUARII MDLXII.

DECRETUM DE CELEBRANDO CONCILIO.

Placet ne vobis, ad laudem, et gloriam sanctæ, et individuæ Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti, ad incrementum, et exaltationem fidei, et religionis christianæ, sacrum, œcumenicum et generale Concilium Tridentinum, in Spiritu sancto legitime congregatum, ab hodierno die, qui est decimus octavus januarii, anni a Nativitate Domini millesimi quingentesimi sexagesimi secundi, Cathedræ Romanæ b. Petri, apostolorum principis, consecrato, sublata quacumque suspensione, juxta formam, et tenorem litterarum sanctissimi Domini nostri Pii IV. Pont. Max. celebrari; et in eo ea, debito servato ordine, tractari, quæ proponentibus Legatis, ac Præsidentibus, ad horum temporum levandas calamitates, sedandas de religione controversias, coercendas linguas dolosas, depravatorum morum abusus corrigendos, Ecclesiæ veram, atque christianam pacem conciliandam, apta, et idonea ipsi sanctæ Synodo videbuntur? *Responderunt*, placet.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Placet ne vobis, proximam futuram sessionem habendam, et celebrandam esse feria quinta, post secundam dominicam quadragesimæ, quæ erit die vigesima sexta mensis februarii? *Responderunt*, placet.

SESSIO DECIMAOCTAVA

QUÆ EST SECUNDA

SUB PIO IV. PONTIFICE MAXIMO

CELEBRATA DIE XXVI. FEBRUARII MDLXII.

DECRETUM DE LIBRORUM DELECTU, ET OMNIBUS AD CONCILIUM FIDE PUBLICA INVITANDIS.

Sacrosancta, œcumenica, et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem apostolicæ Sedis Legatis, non humanis quidem viribus confisa, sed Domini nostri Jesu Christi (1), qui os, et sapientiam Ecclesiæ suæ daturum se promisit, ope, et auxilio freta, illud præcipue cogitat, ut catholicæ fidei doctrinam, multorum inter se dissidentium opinionibus, pluribus locis inquinatam, et obscuratam, in suam puritatem, et splendorem aliquando restituat; et mores, qui a veteri instituto deflexerunt, ad meliorem vitæ rationem revocet; corque (2) patrum ad filios, et cor filiorum ad patres convertat. Cum (3) itaque omnium primum animadverterit, hoc tempore, suspectorum, ac perniciosorum librorum, quibus doctrina impura continetur, et longe, lateque diffunditur, numerum nimis excrevisse; quod quidem in causa fuit, ut multæ censuræ in variis provinciis, præsertim in alma urbe Roma, pio quodam zelo editæ fuerint; neque tamen huic tam magno, ac pernicioso morbo salutarem ullam profuisse medicinam; (4) censuit, ut delecti ad hanc disquisitionem patres de censuris, librisque quid facto opus esset, diligenter considerarent; atque etiam ad eamdem sanctam Synodum suo tempore referrent; quo facilius ipsa possit varias, et peregrinas doctrinas, tamquam (5) zizania, a christianæ veritatis tritico separare; deque his commodius deliberare, et statuere, quæ ad scrupulum ex complurium animis eximendum, et

(1) Luc. 21. — (2) Luc. 1. — (3) Infra sess. ult. circa fin. — (4) Infra sess. 25. in fin. — (5) Matth. 13.; c. Ita nos in fin. 25. q. 2.

tollendas multarum querelarum causas, magis opportuna videbuntur. Hæc autem omnia ad notitiam quorumcumque deducta esse vult, prout etiam præsenti decreto deducit; ut si quis ad se pertinere aliquo modo putaverit, quæ vel de hoc librorum, et censurarum negotio, vel de aliis, quæ in hoc generali Concilio tractanda prædixit, non dubitet a sancta Synodo se benigne auditum iri. Quoniam vero eadem sancta Synodus ex corde optat, Deumque enixe rogat, (1) quæ ad pacem sunt Ecclesiæ, ut universi, communem matrem in terris agnoscentes, quæ, (2) quos peperit, oblivisci non potest, unanimes (3) uno ore glorificemus Deum, et Patrem Domini nostri Jesu Christi; per viscera misericordiæ ejusdem Dei, et Domini nostri, omnes, qui nobiscum communionem non habent, ad concordiam, et reconciliationem, et ut ad hanc sanctam Synodum veniant, invitat atque hortatur; utque charitatem (4), quod est vinculum perfectionis, amplectantur, pacemque Christi, exultantem in cordibus suis, præ se ferant, in quam vocati sunt, in uno corpore. Hanc ergo non humanam, sed Spiritus sancti vocem audientes, ne (5) obdurent corda sua, sed in suo sensu (6) non ambulantes, neque sibi (7) placentes, ad tam piam, et salutarem matris suæ admonitionem excitentur, et convertantur; omnibus enim charitatis officiis sancta Synodus eos, ut invitat, ita complectetur.

Insuper eadem sancta Synodus decrevit, fidem publicam in congregatione generali concedi posse, et eamdem vim habituram, ejusdemque roboris, et momenti futuram, ac si in publica sessione data, et decreta fuisset.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Eadem sacrosancta Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem apostolicæ Sedis Legatis, statuit, et decernit, proximam futuram sessionem habendam, et celebrandam esse feria quinta post sacratissimum festum Ascensionis Domini, quæ erit die XIV. mensis maji.

(1) Psal. 121. — (2) Isaiæ 49. — (3) Rom. 15. — (4) Coloss. 3. — (5) Psal. 94.; et Hebr. 3. — (6) Ephes. 4 — (7) Rom. 15.

SALVUS CONDUCTUS

CONCESSUS GERMANICÆ NATIONI

IN CONGREGATIONE GENERALI DIE IV. MARTII MDLXII.

Sacrosancta (1), œcumenica, et generalis Tridentina Synodus in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem apostolicæ Sedis Legatis, universis fidem facit, quod omnibus, et singulis sacerdotibus, electoribus, principibus, ducibus, marchionibus, comitibus, baronibus, nobilibus, militaribus, popularibus, et aliis quibuscumque viris, cujuscumque status, et conditionis, aut qualitatis existant, Germanicæ provinciæ, et nationis, civitatibus, et aliis locis ejusdem, et omnibus aliis ecclesiasticis, et sæcularibus, præsertim augustanæ confessionis, personis, qui, aut quæ, una cum ipsis ad hoc generale Tridentinum Concilium venient, aut mittentur, ac profecturi sunt, aut hucusque venerunt, quocumque nomine censeantur, aut valeant nuncupari, tenore præsentium publicam fidem, et plenissimam, verissimamque securitatem, quam salvum conductum appellant, libere ad hanc civitatem Tridentinam veniendi, ibidemque manendi, standi, morandi, proponendi, loquendi, una cum ipsa Synodo de quibuscumque negotiis tractandi, examinandi, discutiendi, et omnia, quæcumque ipsis libuerit, ac articulos quoslibet, tam scripto, quam verbo libere offerendi, propalandi, eosque Scripturis sacris, et beatorum patrum verbis, sententiis, et rationibus declarandi, adstruendi, et persuadendi, et, si opus fuerit, etiam ad objecta Concilii generalis respondendi: et cum iis, qui a Concilio delecti fuerint, disputandi, aut charitative, absque omni impedimento, conferendi, opprobriis, conviciis, ac contumeliis penitus semotis; et signanter, quod causæ controversæ (2), secundum sacram Scripturam, et apostolorum traditiones, probata Concilia, catholicæ Ecclesiæ consensum, et sanctorum patrum au-

(1) Hic salvus conductus, excepta extensione ad alias nationes, habetur supra sess. 15. — (2) Supra sess. 5. in princ.

ctoritates in prædicto Concilio Tridentino tractentur: illo etiam addito, ut religionis prætextu, aut delictorum circa eam commissorum, aut committendorum, minime puniantur, impertitur, ac omnino concedit: sic etiam, ut propter illorum præsentiam, neque in itinere, aut quocumque locorum, eundo, manendo, aut redeundo, nec in ipsa civitate Tridentina a divinis officiis quovis modo cessetur; et ut, his peractis, vel non peractis, quandocumque ipsis libuerit, aut majorum suorum mandato, et assensu ad propria reverti optabunt, aut aliquis eorum optabit, mox absque ulla renitentia, et occasione, aut mora, salvis rebus eorum, et suorum pariter honore, et personis, vice versa possint juxta beneplacitum libere, et secure redire, de scientia tamen ab eadem Synodo deputandorum, ut tunc opportune eorum securitati absque dolo, et fraude provideatur. Vult etiam sancta Synodus in hac publica fide, salvoque conductu omnes quascumque clausulas includi, et contineri, ac pro inclusis haberi, quæ pro plena, efficaci, et sufficienti securitate in eundo, stando, ac redeundo, necessariæ, et opportunæ fuerint. Illud etiam ad majorem securitatem, et pacis, ac conciliationis bonum exprimens, quod, si quispiam, aut illorum aliqui, sive in itinere, Tridentum veniendo, sive ibidem morando, aut redeundo, aliquod enorme, quod absit, egerint, aut commiserint, quo posset hujus fidei publicæ, et assecurationis beneficium, eis concessum, annullari, aut cassari; vult, et concedit, ut, in hujusmodi facinore deprehensi, ab ipsis dumtaxat, et non ab aliis, condigna animadversione, cum emenda sufficienti, per partem ipsius Synodi merito approbanda, et laudanda, mox puniantur; illorum assecurationis forma, conditionibus, et modis omnino manentibus illibatis. Pariformiter etiam vult, ut, si quisquam, vel aliqui ex ipsa Synodo, sive in itinere, aut manendo, aut redeundo, aliquod enorme, quod absit, egerint, aut commiserint, quo posset hujus fidei publicæ, et assecurationis beneficium violari, aut quoquo modo tolli, in hujusmodi facinore deprehensi, ab ipsa Synodo dumtaxat, et non ab aliis, condigna animadversione, et emenda sufficienti, per partem dominorum Germanorum, augustanæ confessionis, tunc hic præsentium, merito laudanda, et approbanda, mox punian-

tur: præsenti assecurationis forma, conditionibus, et modis omnino manentibus illibatis. Vult præterea ipsa Synodus, quod liceat ipsis ambasciatoribus omnibus, et singulis, toties quotiescumque opportunum fuerit, seu necessarium, ad auram capiendam, exire de civitate Tridentina; et reverti ad eamdem, nec non nuntium, vel nuntios suos ad quæcumque loca pro suis necessariis negotiis ordinandis libere mittere, seu destinare; ac ipsos missos, seu destinatos, seu missum, et destinatum suscipere toties, quoties eis videbitur expedire; ita quod aliqui, vel aliquis, per deputandos Concilii socientur, qui eorum securitati provideant, vel provideat. Qui quidem salvus conductus, et securitates stare, ac durare debeant, et a tempore, et per tempus, quo in ipsius Synodi, et suorum tuitionis curam ipsos suscipi contigerit, et usque ad Tridentum perduci, ac toto tempore mansionis eorum ibidem; et rursum post sufficientem audientiam habitam, spatio viginti dierum præmisso, cum ipsi petierint, aut Concilium, habita hujusmodi audientia, ipsis recessum indixerit, a Tridento usque in quem quisque elegerit sibi locum tutum, Deo favente, restituet, dolo, et fraude prorsus exclusis. Quæ quidem omnia pro universis, et singulis Christi fidelibus, pro omnibus principibus, tam ecclesiasticis, quam sæcularibus quibuscumque, atque omnibus aliis ecclesiasticis, et sæcularibus personis, cujuscumque status, et conditionis existant, aut quocumque nomine censeantur, inviolabiliter observanda esse promittit, et bona fide spondet. Insuper, omni fraude, et dolo exclusis, vera, et bona fide promittit, ipsam Synodum nullam, vel manifeste, vel occulte occasionem quæsituram, aut aliqua auctoritate, potentia, jure, vel statuto, privilegio legum, vel canonum, aut quorumcumque Conciliorum, præsertim (1) Constantiensis, et Senensis, quacumque forma verborum expressa, in aliquod hujus fidei publicæ, et plenissimæ assecurationis, ac publicæ, et liberæ audientiæ, ipsis per ipsam Synodum concessæ, præjudicium, quovis modo usuram, aut quemquam uti permissuram: quibus in hac parte pro hac

(1) Conc. Constantien. sess. 19. in cap. 1. Quod non obstantibus salvis conductibus.

vice derogat. Quod si sancta hæc Synodus, aut aliquis ex ea, vel suis, cujuscumque conditionis, vel status, aut præeminentiæ existens, præscriptæ assecurationis, et salvi conductus formam, et modum in quocumque puncto, vel clausula violaverit, quod tamen avertere dignetur Omnipotens, et sufficiens emenda non fuerit mox subsecuta, ipsorum arbitrio merito approbanda et laudanda, habeant ipsam Synodum, et habere poterunt, incidisse in omnes pœnas, quas jure divino, et humano, aut consuetudine, hujusmodi salvorum conductuum violatores incurrere possunt, absque omni excusatione, aut quavis in hac parte contradictione.

EXTENSIO AD ALIAS NATIONES.

Eadem sacrosancta Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem apostolicæ Sedis de latere Legatis, omnibus, et singulis aliis, qui nobiscum in iis, quæ sunt fidei, communionem non habent, ex quibuscumque regnis, nationibus, provinciis, civitatibus, ac locis, in quibus publice, et impune prædicatur, vel docetur, sive creditur contrarium ejus, quod sancta Romana sentit Ecclesia, dat fidem publicam, sive salvum conductum, sub eadem forma, et eisdem verbis, quibus datur Germanis.

SESSIO DECIMANONA

QUÆ EST TERTIA

SUB PIO IV. PONTIFICE MAXIMO

CELEBRATA DIE XIV. MAJI MDLXII.

DECRETUM PROROGATIONIS SESSIONIS.

Sacrosancta, œcumenica, et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem apostolicæ Sedis Legatis, decreta ea, quæ hodie in præsenti sessione statuenda, ac sancienda erant, ju-

stis nonnullis, ac honestis causis, in feriam quintam, post proximam solemnitatem Corporis Christi, quæ erit pridie nonas junii, proroganda esse censuit, ac prorogat; dictaque die sessionem habendam esse, ac celebrandam omnibus indicit. Interea rogandus est Deus, et Pater Domini nostri Jesu Christi, auctor pacis, ut sanctificet corda omnium; quo adjuvante, sancta Synodus et nunc, et semper meditari, atque peragere valeat, quæ ad ejus laudem, et gloriam pertineant.

SESSIO VIGESIMA

QUÆ EST QUARTA

SUB PIO IV. PONT. MAX.

CELEBRATA DIE IV. JUNII MDLXII.

DECRETUM PROROGATIONIS SESSIONIS.

Sacrosancta, œcumenica, et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem Apostolicæ Sedis Legatis, propter varias difficultates, ex diversis causis exortas, atque etiam ut congruentius, majorique cum deliberatione omnia procedant, nempe ut dogmata cum iis, quæ ad reformationem spectant, simul tractentur, et sanciantur; ea, quæ statuenda videbuntur, tam de reformatione, quam de dogmatibus, in proxima sessione, quam omnibus indicit in diem sextam decimam subsequentis mensis julii, definienda esse decrevit: (1) hoc tamen adjecto, quod dictum terminum ipsa sancta Synodus pro ejus arbitrio, et voluntate, sicuti rebus Concilii putaverit expedire, etiam in generali congregatione restringere, et prorogare libere possit, et valeat.

(1) Idem supra sess. 9.

SESSIO VIGESIMAPRIMA

QUÆ EST QUINTA

SUB PIO IV. PONTIFICE MAXIMO

CELEBRATA DIE XVI. JULII MDLXII.

DOCTRINA DE COMMUNIONE SUB UTRAQUE SPECIE, ET PARVULORUM.

Sacrosancta, œcumenica, et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem apostolicæ Sedis Legatis, cum de tremendo, et sanctissimo eucharistiæ sacramento varia diversis in locis errorum monstra nequissimi dæmonis artibus circumferantur, ob quæ in nonnullis provinciis multi a catholicæ Ecclesiæ fide, atque obedientia videantur discessisse; censuit ea, quæ ad communionem sub utraque specie, et parvulorum pertinent, hoc loco exponenda esse. Quapropter cunctis Christi fidelibus interdicit, ne posthac de iis aliter vel credere, vel docere, vel prædicare audeant, quam est his decretis explicatum, atque definitum.

CAPUT I.

Laicos et clericos non conficientes, non adstringi jure divino ad communionem sub utraque specie.

Itaque sancta ipsa Synodus, a Spiritu sancto, qui spiritus est (1) sapientiæ, et intellectus, spiritus consilii, et pietatis, edocta, atque ipsius Ecclesiæ (2) judicium, et consuetudinem secuta, declarat, ac docet, nullo divino præcepto laicos et clericos non conficientes, obligari ad eucharistiæ sacramentum sub utraque specie sumendum; neque ullo pacto, salva fide, dubitari posse, quin illis alterius speciei communio ad salutem sufficiat: nam (3), etsi Christus Do-

(1) Isaiæ 11. — (2) Conc. Constant. sess. 13.; infra can. 2. — (3) Matth. 26.; Marc. 14.; Lucæ 22.; 1. Cor. 11.

minus in ultima cœna venerabile hoc sacramentum in panis, et vini speciebus instituit, et apostolis tradidit; non tamen illa institutio, et traditio eo tendunt, ut omnes Christi fideles statuto Domini ad utramque speciem accipiendam adstringantur. Sed neque ex sermone illo, apud Joannem VI., recte colligitur, utriusque speciei communionem a Domino præceptam esse; utcumque juxta varias sanctorum patrum, et doctorum interpretationes intelligatur: namque, qui dixit (1): Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis; dixit quoque (2): Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum. Et qui dixit (3): Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, habet vitam æternam; dixit etiam (4): Panis, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. Et denique qui dixit (5): Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in illo; dixit nihilominus (6): Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.

CAPUT II.

Ecclesiæ potestas circa dispensationem sacramenti eucharistiæ.

Præterea declarat, hanc potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, ut in sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret, vel mutaret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum et locorum varietate, magis expedire judicaret. Id autem Apostolus non obscure visus est innuisse, cum ait (7): Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, et dispensatores mysteriorum Dei: atque ipsum quidem hac potestate usum esse satis constat, cum in multis aliis, tum in hoc ipso sacramento, cum, ordinatis nonnullis circa ejus usum (8), Cetera, inquit, cum venero, disponam. Quare agnoscens sancta mater Ecclesia hanc suam in administratione sacramentorum auctoritatem, licet ab initio christianæ religionis non infrequens utriusque speciei usus

(1) Joann. 6. — (2) Ibid. — (3) Ibid. — (4) Ibid. — (5) Ibid. — (6) Ibid. — (7) 1. Cor. 4.; 2. Cor. 6. — (8) 2. Cor. 11.

fuisset, tamen progressu temporis, latissime jam mutata illa consuetudine, gravibus, et justis causis adducta, hanc consuetudinem sub altera specie communicandi (1) approbavit, et pro lege habendam decrevit: quam reprobare, aut sine ipsius Ecclesiæ auctoritate pro libito mutare non licet.

CAPUT III.

Totum et integrum Christum, ac verum sacramentum sub qualibet specie sumi.

Insuper declarat, quamvis Redemptor noster, ut antea dictum est (2), in suprema illa cœna hoc sacramentum in duabus speciebus instituerit, et apostolis tradiderit; tamen fatendum esse, etiam sub altera tantum specie totum (3), atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi; ac propterea, quod ad fructum attinet, nulla gratia, necessaria ad salutem, eos defraudari, qui unam speciem solam accipiunt.

CAPUT IV.

Parvulos non obligari ad communionem sacramentalem.

Denique eadem sancta Synodus docet (4), parvulos usu rationis carentes, nulla obligari necessitate ad sacramentalem eucharistiæ communionem: siquidem, per (5) baptismi lavacrum regenerati, et Christo incorporati, adeptam jam filiorum Dei gratiam in illa ætate amittere non possunt; neque ideo tamen damnanda est antiquitas, si eum morem in quibusdam locis aliquando servavit: ut enim sanctissimi illi patres sui facti probabilem causam pro illius temporis ratione habuerunt; ita certe, eos nulla salutis necessitate id fecisse, sine controversia credendum est.

(1) Concil. Constantien. sess. 13. — (2) Matth. 26.; Marc. 14.; 1. Corinth. 11.; supra c. 1. — (3) C. Qui manducant; c. Invitat; c. Singuli de cons. dist. 2.; supra sess. 13. c. 3. et can. 3. de sacram. eucharist. — (4) Infra can. 4. — (5) Tit. 3.

DE COMMUNIONE SUB UTRAQUE SPECIE, ET PARVULORUM.

Canon i. Si quis dixerit (1), ex Dei præcepto, vel necessitate salutis omnes, et singulos Christi fideles utramque speciem sanctissimi eucharistiæ sacramenti sumere debere; anathema sit.

Canon ii. Si quis dixerit, sanctam Ecclesiam (2) catholicam non justis causis, et rationibus adductam fuisse, ut laicos, atque etiam clericos non conficientes, sub panis tantummodo specie communicaret, aut in eo errasse; anathema sit.

Canon iii. Si quis negaverit, totum (3), et integrum Christum, omnium gratiarum fontem et auctorem, sub una panis specie sumi, quia, ut quidam falso asserunt, non secundum ipsius Christi institutionem sub utraque specie sumatur; anathema sit.

Canon iv. Si quis dixerit (4), parvulis antequam ad annos discretionis pervenerint, necessariam esse eucharistiæ communionem; anathema sit.

Duos vero articulos (5), alias propositos, nondum tamen excussos, videlicet: An rationes, quibus sancta catholica Ecclesia adducta fuit, ut communicaret laicos, atque etiam non celebrantes sacerdotes, sub una tantum panis specie, ita sint retinendæ, ut nulla ratione calicis usus cuiquam sit permittendus: et, An, si honestis, et christianæ charitati consentaneis rationibus concedendus alicui, vel nationi, vel regno calicis usus videatur, sub aliquibus conditionibus concedendus sit; et quænam sint illæ: eadem sancta Synodus (6), in aliud tempus, oblata sibi quamprimum occasione, examinandos, atque definiendos reservat.

(1) Supra c. 1.; Conc. Constant. sess. 13. — (2) Supra c. 2. et Conc. Constant. ibid. — (3) Supra c. 3. et sess. 13. can. 3.; et can. 3. Conc. Constant. ibid. — (4) Supra in princ. et c. 4. — (5) Supra sess. 13. in fin. Vide etiam infra sess. 22. in decr. ult. — (6) Infra sess. 22.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

PROŒMIUM.

Eadem sacrosancta, œcumenica, et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem apostolicæ Sedis Legatis, ad Dei omnipotentis laudem, et sanctæ Ecclesiæ ornamentum, ea, quæ sequuntur, de reformationis negotio in præsenti statuenda esse censuit.

CAPUT I.

Episcopi gratis cum Ordines conferant, tum dimissorias, et testimoniales litteras dent: pro quibus eorum ministri nihil prorsus, notarii autem, quod in decreto præfinitum est, accipiant.

(1) Quoniam (2) ab ecclesiastico ordine omnis avaritiæ suspicio abesse debet; nihil pro collatione quorumcumque Ordinum, etiam clericalis tonsuræ, nec pro (3) litteris dimissoriis, aut testimonialibus, nec pro sigillo, nec alia quacumque de causa, etiam sponte oblatum, episcopi, et alii Ordinum collatores, aut eorum ministri, quovis prætextu accipiant. Notarii vero in iis tantum locis, in quibus non viget laudabilis consuetudo nihil accipiendi, pro singulis litteris dimissoriis, aut testimonialibus, decimam tantum unius aurei partem accipere possint, dummodo eis nullum salarium sit constitutum pro officio exercendo; nec episcopo ex notarii commodis aliquod emolumentum ex eisdem Ordinum collationibus directe, vel indirecte provenire possit: tunc enim gratis operam suam eos præstare omnino teneri decernit: contrarias taxas, ac statuta, et consuetudines, etiam immemorabiles, quorumcumque locorum, quæ potius abusus, et corruptelæ, simoniacæ pravitati faven-

(1) Vide quæ circa simoniacos statuit s. Pius V. in constit. *Cum primum*, 1560. — (2) Conc. 2. Later. c. 1. et Later. 4. c. 53.; Chalced. c. 2.; Braccaren. 2. c. 3.; Aurelian. 2. c. 3. et Tolet. 8. can. 3. c. Sicut episc. 1. q. 2. et c. de simon. — (3) De quibus Milev. Conc. c. 11.

tes, nuncupari possunt, penitus cassando, et interdicendo: et, qui secus fecerint, tam dantes, quam accipientes, ultra divinam ultionem (1), pœnas a jure inflictas ipso facto incurrant.

CAPUT II.

Arceantur a sacris Ordinibus, qui non habent, unde vivere possint.

Cum non deceat eos, qui divino ministerio adscripti sunt, cum Ordinis dedecore (2) mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere: compertumque sit, complures plerisque in locis ad sacros Ordines nullo fere delectu admitti, qui variis artibus, ac fallaciis confingunt, se beneficium ecclesiasticum, aut etiam idoneas facultates obtinere; statuit sancta Synodus, ne quis deinceps clericus (3) sæcularis, quamvis alias sit idoneus moribus, scientia, et ætate, ad sacros Ordines promoveatur, nisi prius legitime constet, eum beneficium ecclesiasticum, quod sibi ad victum honeste sufficiat, pacifice possidere. Id vero beneficium resignare non possit, nisi facta mentione, quod ad illius beneficii titulum sit promotus, neque ea resignatio admittatur, nisi constito, quod aliunde vivere commode possit; et aliter facta resignatio nulla sit. Patrimonium vero (4), vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi, quos episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate ecclesiarum suarum; eo quoque prius perspecto, patrimonium illud, vel pensionem vere ab eis obtineri, taliaque esse, quæ eis ad vitam sustentandam satis sint: atque illa deinceps sine licentia episcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus possint, donec beneficium ecclesiasticum sufficiens sint adepti; vel aliunde habeant (5) unde vivere possint: antiquorum canonum pœnas super his innovando.

(1) Locis supra citatis. — (2) C. Diaconi sunt, §. Nunc autem, 93. dist. — (3) Bulla s. Pii V. 1568., quæ incipit *Romanus*, extendit ad cler. regul. non professos; quæ tamen non ligat religiosos societ. Jesu, licet vota tantum simplicia emiserint, quia vere nihilominus sunt religiosi professi, uti declararunt Gregorius XIII. bulla *Ascendente*, 1584., et Gregorius XIV. bulla *Ecclesiæ*, 1591. — (4) Vide bullam Innoc. XII. *Speculatores*, 1694. — (5) C. Non liceat; c. Episco-

CAPUT III.

Ratio distributiones quotidianas augendi præscribitur: quibus illæ debeantur: non servientium contumacia punitur.

Cum (1) beneficia ad divinum cultum, atque ecclesiastica munia obeunda sint constituta; ne qua in parte minuatur divinus cultus, sed ei debitum omnibus in rebus obsequium præstetur; statuit sancta Synodus, in ecclesiis, tam cathedralibus, quam collegiatis, in (2) quibus nullæ sunt distributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut verisimiliter negligantur, tertiam partem fructuum, et quorumcumque proventuum, et obventionum, tam dignitatum, quam canonicatuum, personatuum, portionum, et officiorum, separari debere; et in distributiones quotidianas converti, quæ inter dignitates obtinentes, et ceteros divinis interessentes, proportionabiliter, juxta divisionem ab episcopo, etiam tamquam apostolicæ Sedis delegato, in ipsa prima fructuum deductione faciendam, dividantur: salvis tamen consuetudinibus earum ecclesiarum, in quibus non residentes, seu non servientes, nihil, vel minus tertia parte percipiunt: non obstantibus exemptionibus, ac aliis consuetudinibus etiam immemorabilibus, et appellationibus quibuscumque. Crescenteque non servientium contumacia, liceat contra eos procedere, juxta juris (3), ac sacrorum canonum dispositionem.

CAPUT IV.

Coadjutores curæ animarum quando sint assumendi: ratio novas parochias erigendi traditur.

Episcopi, etiam tamquam apostolicæ Sedis delegati, in omnibus ecclesiis parochialibus, vel baptismalibus, in qui-

pus; c. Cum secundum, et c. Tuis de præb.; c. Si episcopus, eod. in 6.; Conc. Later. sub Alexand. III. p. 1. c. 9.

(1) C. fin. de rescript. in 6. — (2) Infra sess. 22. de reform. c. 3. — (3) Infra sess. 23. de reform. c. 1.; c. Cum ad hoc et seq. de cleric. non resident.

bus populus ita numerosus sit, ut unus rector non possit sufficere ecclesiasticis sacramentis ministrandis, et cultui divino peragendo, cogant (1) rectores, vel alios, ad quos pertinet, sibi tot sacerdotes ad hoc munus adjungere, quot sufficiant ad sacramenta exhibenda, et cultum divinum celebrandum. In iis vero, in quibus ob locorum distantiam, sive difficultatem, parochiani, sine magno incommodo ad percipienda sacramenta, et divina officia audienda accedere non possunt; novas parochias, etiam invitis rectoribus, juxta formam constitutionis Alexandri III., quæ incipit *Ad* (2) *audientiam*, constituere possint. Illis autem sacerdotibus, qui de novo erunt ecclesiis noviter erectis præficiendi, competens assignetur portio arbitrio episcopi ex fructibus ad ecclesiam matricem quomodocumque pertinentibus: et, si necesse fuerit, compellere possit populum ea subministrare, quæ sufficiant ad vitam dictorum sacerdotum sustentandam; quacumque reservatione generali, vel speciali, vel affectione, super dictis ecclesiis, non obstantibus. Neque hujusmodi ordinationes, et erectiones possint tolli, nec impediri, ex quibuscumque provisionibus, etiam vigore resignationis aut quibusvis aliis derogationibus, vel suspensionibus.

CAPUT V.

Possint Episcopi facere uniones perpetuas in casibus a jure permissis.

Ut etiam ecclesiarum status, ubi sacra Deo officia ministrantur, ex dignitate conservetur; possint episcopi, etiam tamquam apostolicæ Sedis delegati, juxta formam juris, sine tamen præjudicio obtinentium, facere (3) uniones perpetuas quarumcumque ecclesiarum parochialium, et baptismalium, et aliorum beneficiorum curatorum, vel non curatorum cum curatis propter earum paupertatem, et in ceteris casibus a jure permissis, etiam si dictæ Ecclesiæ, vel beneficia essent generaliter, vel specialiter reservata,

(1) C. fin. de eccles. ædific. — (2) C. Ad audientiam de eccl. ædif. — (3) C. Sicut unire de excess. prælat.; Conc. Later. sub Leone X. sess. 9. de reform. curiæ; et infra sess. 24. de reform. c. 13.; supra sess. 14. c. 9. de reform.

aut qualitercumque affecta. Quæ (1) uniones etiam non possint revocari, nec quoquo modo infringi vigore cujuscumque provisionis: etiam ex causa resignationis, aut derogationis, aut suspensionis.

CAPUT VI.

Imperitis parochis vicarii, assignata parte fructuum, deputentur: in scandalo perseverantes privari beneficiis possint.

Quia (2) illitterati, et imperiti parochialium ecclesiarum rectores sacris minus apti sunt officiis, et alii propter eorum vitæ turpitudinem potius destruunt, quam ædificant; episcopi, etiam tamquam apostolicæ Sedis delegati, eisdem illitteratis, et imperitis, si alias honestæ vitæ sint, coadjutores, aut vicarios pro tempore deputare, partemque fructuum eisdem pro sufficienti victu assignare, vel aliter providere possint, quacumque appellatione, et exemptione remota. Eos (3) vero, qui turpiter, et scandalose vivunt, postquam præmoniti fuerint, coerceant, ac castigent; et, si adhuc incorrigibiles in sua nequitia perseverent, eos beneficiis, juxta sacrorum (4) canonum constitutiones, exemptione, et appellatione quacumque remota, privandi facultatem habeant.

CAPUT VII.

Episcopi transferant beneficia ex ecclesiis, quæ nequeunt restaurari; alias vero reparari curent; quid in hoc servandum sit.

Cum illud quoque valde curandum sit, ne ea, quæ sacris ministeriis dicata sunt, temporum injuria obsolescant, et ex hominum memoria excidant: episcopi, etiam tam-

(1) C. Unio in fin. 17. q. 3. c. Et temporis, cum seq. 16. q. 1. — (2) C. Illitteratos, 36. dist.; c. Nisi cum pridem, de renunc. c. 1.; 38. dist.; c. Cum ex eo de elect. in 6.; Conc. Toletan. 8. can. 8. — (3) C. Quia frater, 7. q. 1.; c. Ut clericorum, et seq. de vita et honest. clericor. — (4) C. Felicis de pœnis, in 6. et Clement. Multorum, de pœnis.

quam apostolicæ Sedis delegati, transferre possint beneficia simplicia, etiam juris patronatus, ex ecclesiis, quæ vetustate, vel alias collapsæ sint, et ob eorum inopiam nequeant instaurari, vocatis iis, quorum interest, in matrices, aut alias ecclesias locorum eorumdem, seu viciniorum, arbitrio suo; atque in eisdem ecclesiis erigant altaria, vel capellas sub eisdem invocationibus; vel in jam erecta altaria, vel capellas transferant cum omnibus emolumentis, et oneribus, prioribus ecclesiis impositis. Parochiales (1) vero Ecclesias, etiam si juris patronatus sint, ita collapsas refici, et instaurari procurent ex fructibus, et proventibus quibuscumque, ad easdem ecclesias quomodocumque pertinentibus: qui si non fuerint sufficientes, omnes patronos, et alios, qui fructus aliquos, ex dictis ecclesiis provenientes, percipiunt, aut, in illorum defectum, parochianos omnibus remediis opportunis ad prædicta cogant, quacumque appellatione, exemptione, et contradictione remota. Quod si nimia egestate omnes laborent, ad matrices, seu viciniores ecclesias transferantur, cum facultate tam dictas parochiales, quam alias ecclesias dirutas, in profanos usus, non sordidos, erecta tamen ibi cruce, convertendi.

CAPUT VIII.

Monasteria commendata, in quibus non viget regularis observantia, et beneficia quæcumque quotannis ab episcopis visitentur.

Quæcumque in diœcesi ad Dei cultum spectant, ab Ordinario diligenter curari, atque iis, ubi oportet, provideri æquum est: propterea commendata monasteria, etiam abbatiæ, prioratus, et præposituræ nuncupatæ, in quibus non viget regularis observantia; nec non beneficia, tam curata, quam non curata, sæcularia et regularia, qualitercumque commendata, etiam exempta, ab episcopis etiam tamquam apostolicæ Sedis delegatis, annis singulis (2) visitentur,

(1) C. 1. et c. pen. de eccl. ædific. vel reparat. Infra c. 8. et supra sess. 7. c. 8. de reform. — (2) Supra sess. 7. de reform. c. 8. et infra sess. 24. c. 9. et sess. ult. de regul. c. 20.; Conc. Tarracon. 1. c. 7.; et Conc. Braccaren. 2. c. 1.

curentque iidem episcopi congruentibus remediis, etiam per sequestrationem fructuum, ut, quæ renovatione indigent, aut restauratione, reficiantur; ut cura animarum, si qua illis vel eorum annexis immineat, aliaque debita obsequia recte exerceantur: appellationibus quibuscumque, privilegiis, consuetudinibus, etiam immemorabili tempore præscriptis, conservatoriis, judicum deputationibus, et eorum inhibitionibus non obstantibus. Et (1), si in eis vigeret observantia regularis, provideant episcopi paternis admonitionibus, ut eorum regularium superiores juxta eorum regularia instituta debitam vivendi rationem observent, et observari faciant, et sibi subditos in officio contineant, ac moderentur. Quod si admoniti, intra sex menses eos non visitaverint, vel correxerint; tunc iidem episcopi, etiam ut delegati Sedis apostolicæ, eos visitare possint, et corrigere, prout ipsi superiores possent, juxta eorum instituta: quibuscumque appellationibus, privilegiis, et exemptionibus penitus remotis, et non obstantibus.

CAPUT IX.

Quæstorum eleemosynarum nomen, et usus tollitur. Indulgentias, et spirituales gratias Ordinarii publicent. Duo de capitulo eleemosynas gratis accipiant.

Cum multa a diversis antea Conciliis, tam (2) Lateranensi, ac Lugdunensi, quam (3) Viennensi, adversus pravos eleemosynarum quæstorum abusus remedia, tunc adhibita, posterioribus temporibus reddita fuerint inutilia; potiusque eorum malitia ita quotidie magno fidelium omnium scandalo, et querela excrescere deprehendatur, ut de eorum emendatione nulla spes amplius relicta videatur: statuit, ut posthac in quibuscumque christianæ religionis locis eorum nomen, atque usus aboleatur, nec ad officium hujusmodi exercendum ullatenus admittantur: non obstantibus privilegiis, ecclesiis, monasteriis, hospi-

(1) Infra sess. ult. c. 1. — (2) Conc. Lateran. c. 62. sub Innocentio III. c. Cum ex eo, de pœnit. et remiss. — (3) Clement. Abusionibus eod. tit. et infra sess. ult. in decr. de indulgent.; supra sess. 5. c. 2. de reform.

talibus, piis locis, et quibusvis cujuscumque gradus, status, et dignitatis personis, concessis, aut consuetudinibus, etiam immemorabilibus. Indulgentias vero, aut alias spirituales gratias, quibus non ideo Christi fideles decet privari, deinceps per Ordinarios locorum, adhibitis duobus de capitulo, debitis temporibus populo publicandas esse decernit: quibus etiam eleemosynas, atque oblata sibi charitatis subsidia, nulla prorsus mercede accepta, fideliter colligendi facultas datur: ut tandem cælestes hos Ecclesiæ thesauros (1) non ad quæstum, sed ad pietatem exerceri, omnes vere intelligant.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Sacrosancta, œcumenica, et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem apostolicæ Sedis Legatis, statuit, et decrevit, proximam futuram sessionem habendam, et celebrandam esse feria quinta, post octavam festi Nativitatis beatæ Mariæ Virginis, quæ erit decima septima mensis septembris proxime futuri: hoc (2) tamen adjecto, quod dictum terminum, ac unicuique sessioni in posterum præfigendum, ipsa sancta Synodus, pro ejus arbitrio, et voluntate, sicuti rebus Concilii putaverit expedire, etiam in generali congregatione, restringere, et prorogare libere possit, et valeat.

SESSIO VIGESIMASECUNDA

QUÆ EST SEXTA

SUB PIO IV. PONT. MAX.

CELEBRATA DIE XVII. SEPTEMBRIS MDLXII.

DOCTRINA DE SACRIFICIO MISSÆ.

Sacrosancta, œcumenica, et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus

(1) Vide constit. s. Pii V. *Etsi Dominici*, 1567. — (2) Idem supra sess. 9.

in ea eisdem apostolicæ Sedis Legatis, ut vetus, absoluta, atque omni ex parte perfecta (1) de magno eucharistiæ mysterio in sancta catholica Ecclesia fides, atque doctrina retineatur, et in sua puritate, propulsatis erroribus, atque hæresibus, conservetur; de ea, quatenus verum, et singulare sacrificium est, Spiritus sancti illustratione edocta, hæc, quæ sequuntur, docet, declarat, et fidelibus populis prædicanda decernit.

CAPUT I.

De institutione sacrosancti missæ sacrificii.

Quoniam sub priori testamento, teste apostolo Paulo, propter (2) levitici sacerdotii imbecillitatem, consummatio non erat; oportuit, Deo patre misericordiarum ita ordinante, sacerdotem alium secundum ordinem Melchisedech surgere, Dominum nostrum, Jesum Christum, qui posset omnes, quotquot sacrificandi essent, consummare, et ad perfectum adducere. Is igitur Deus, et Dominus noster, etsi (3) semel se ipsum in ara crucis, morte intercedente, Deo Patri oblaturus erat, ut æternam illic redemptionem operaretur: quia tamen per mortem sacerdotium ejus extinguendum non erat; in cœna novissima, qua nocte tradebatur, ut dilectæ sponsæ suæ Ecclesiæ visibile, sicut hominum natura exigit, relinqueret (4) sacrificium, quo cruentum illud, semel in cruce peragendum, repræsentaretur; ejusque memoria (5) in finem usque sæculi permaneret, atque illius salutaris virtus in remissionem eorum, quæ a nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur; sacerdotem (6) secundum ordinem Melchisedech se in æternum constitutum declarans, corpus, et sanguinem suum sub speciebus panis, et vini Deo Patri obtulit; ac sub earumdem rerum symbolis, apostolis, quos tunc novi testamenti sacerdotes constituebat, ut sumerent, tradidit; et eisdem, eorumque in sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba (7): Hoc facite in meam

(1) Supra sess. 13. in princ. — (2) Hebr. 7. d. — (3) Hebr. 7. 9. et 10.; c. Semel immolatus, cum seq. de const. dist. 2. — (4) Conc. Tolet. 12. c. 5. — (5) 1. Cor. 11. — (6) Psal. 109.; c. In calicem, et c. Accipite, de cons. dist. 2. — (7) Matth. 26.; Lucæ 22.

commemorationem: uti semper catholica Ecclesia intellexit, et docuit. Nam celebrato veteri pascha, quod in memoriam (1) exitus de Ægypto multitudo filiorum Israel immolabat, novum instituit pascha, se ipsum ab Ecclesia per sacerdotes sub signis visibilibus immolandum in memoriam transitus sui ex hoc mundo ad Patrem, quando per sui sanguinis effusionem nos redemit, eripuitque (2) de potestate tenebrarum, et in regnum suum transtulit. Et hæc quidem (3) illa munda oblatio est, quæ nulla dignitate, aut malitia offerentium inquinari potest; quam Dominus per Malachiam nomini suo, quod magnum futurum esset in gentibus, in omni loco mundam offerendam prædixit: et quam non obscure innuit apostolus Paulus (4) Corinthiis scribens, cum dicit: Non posse eos, qui participatione mensæ dæmoniorum polluti sint, mensæ Domini participes fieri: per mensam altare utrobique intelligens. Hæc denique illa est, quæ (5) per varias sacrificiorum, naturæ et legis tempore, similitudines figurabatur; utpote quæ bona omnia, per illa significata, velut illorum omnium consummatio, et perfectio complectitur.

CAPUT II.

Sacrificium missæ est propitiatorium, tam pro vivis, quam pro defunctis.

Et quoniam in divino hoc sacrificio, quod in missa peragitur, idem ille Christus continetur, et incruente immolatur, qui in ara crucis semel se ipsum (6) cruente obtulit; docet sancta Synodus, sacrificium istud vere propitiatorium esse, per ipsumque fieri, ut, si cum vero corde, et recta fide, cum metu, et reverentia, contriti, ac pœnitentes ad Deum accedamus, misericordiam consequamur, et gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Hujus (7) quippe oblatione placatus Dominus gratiam, et donum pœnitentiæ concedens, crimina, et peccata, etiam ingentia, dimittit; una enim eademque est hostia, idem nunc offerens sacerdotum

(1) Exod. 13. — (2) Coloss. 1. — (3) Malach. 1. — (4) 1. Cor. 10. d.; c. Non satis 84. q. 1. — (5) Gen. 4. et 22.; Lev. 1. 2. et 8. et alibi. — (6) Hebr. 9. — (7) August. 10. de civit. Dei. c. 20.

ministerio, qui se ipsum tunc in cruce obtulit, sola offerendi ratione diversa. Cujus quidem oblationis, cruentæ, inquam, fructus per hanc incruentam uberrime percipiuntur: tantum abest, ut illi per hanc quovis modo derogetur. Quare non solum pro fidelium vivorum peccatis, pœnis, satisfactionibus, et aliis necessitatibus, sed pro defunctis in (1) Christo, nondum ad plenum purgatis, rite, juxta apostolorum traditionem, offertur.

CAPUT III.

De missa in honorem sanctorum.

Et quamvis (2) in honorem, et memoriam sanctorum nonnullas interdum missas Ecclesia celebrare consueverit; non tamen illis sacrificium offerri docet, sed Deo soli, qui illos coronavit: unde nec sacerdos dicere solet, offero tibi sacrificium, Petre vel Paule; sed Deo de illorum victoriis gratias agens, eorum patrocinia implorat, ut ipsi pro nobis intercedere dignentur in cælis, quorum memoriam facimus in terris.

CAPUT IV.

De canone missæ.

Et cum sancta sancte administrari conveniat (3), sitque hoc omnium sanctissimum sacrificium; Ecclesia catholica, ut digne, reverenterque offerretur, ac perciperetur, sacrum canonem (4) multis ante sæculis instituit, ita ab omni errore purum, ut nihil in eo contineatur, quod non maxime sanctitatem, ac pietatem quamdam redoleat, mentesque offerentium in Deum erigat: is enim constat cum ex ipsis Domini verbis, tum ex apostolorum traditionibus, ac sanctorum quoque Pontificum piis institutionibus.

(1) Infra can. 3. et sess. 25. in princ. — (2) August. de civit. Dei, lib. 8. c. 27.; infra can. 5.; et sess. 25. de invoc. sanctor. — (3) C. Nihil, de cons. dist. 2. — (4) Ambros. de sacram. l. 4. c. 6.; August, ad Januar. super illis verbis Pauli: Cetera, cum venero, disponam; et serm. de corp. Christi; et epist. ad Paulin. Ex apostolica vero traditione emanasse, testantur c. Jacobus, cum gloss. de cons. dist. 1.; Vigilius pp. epist. ad Eleuther. et Innoc. III. in c. Cum Marthæ de celebr. Miss.

CAPUT V.

De missæ cæremoniis, et ritibus.

Cumque (1) natura hominum ea sit, ut non facile queat sine adminiculis exterioribus ad rerum divinarum meditationem sustolli; propterea pia mater Ecclesia ritus quosdam, ut scilicet quædam submissa voce, alia vero elatiore, in missa pronunciarentur, instituit. Cæremonias (2) item adhibuit, ut mysticas benedictiones, lumina, thymiamata, vestes, aliaque id genus multa ex apostolica disciplina, et traditione, quo et majestas tanti sacrificii commendaretur, et mentes fidelium per hæc visibilia religionis, et pietatis signa ad rerum altissimarum, quæ in hoc sacrificio latent, contemplationem excitarentur.

CAPUT VI.

De missa, in qua solus sacerdos communicat.

Optaret (3) quidem sacrosancta Synodus, ut in singulis missis fideles adstantes non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam eucharistiæ perceptione communicarent, quo ad eos sanctissimi hujus sacrificii fructus uberior proveniret: nec tamen, si id non semper fiat, propterea missas illas, in quibus solus sacerdos sacramentaliter communicat, ut privatas, et illicitas damnat, sed probat, atque adeo commendat; siquidem illæ quoque missæ vere communes censeri debent, partim, quod in eis populus spiritualiter communicet; partim vero, quod a publico Ecclesiæ ministro non pro se tantum, sed pro omnibus fidelibus, qui ad corpus Christi pertinent, celebrentur.

(1) August. lib. 5. de libero arbitrio c. 10. — (2) Infra can. 7. — (3) Sicut in primit. Ecclesia factum testatur c. Omnes fideles de cons. dist. 1. et c. Peracta. ead. dist. 2.

CAPUT VII.

De aqua miscenda vino in calice offerendo.

Monet deinde sancta Synodus, præceptum esse (1) ab Ecclesia sacerdotibus, ut aquam vino in calice offerendo miscerent, tum quod Christum Dominum ita fecisse credatur, tum etiam quia (2) e latere ejus aqua simul cum sanguine exierit, quod sacramentum hac mixtione recolitur; et cum (3) aquæ, in Apocalypsi beati Joannis, populi dicantur, ipsius populi fidelis cum capite Christo unio repræsentatur.

CAPUT VIII.

Missa vulgari lingua non celebretur. Ejus mysteria populo explicentur.

Etsi missa magnam contineat populi fidelis eruditionem, non (4) tamen expedire visum est patribus, ut vulgari passim lingua celebraretur. Quamobrem, retento ubique cujusque ecclesiæ antiquo, et a sancta Romana Ecclesia, omnium ecclesiarum matre, et magistra, probato ritu, ne oves Christi esuriant (5), neve parvuli panem petant, et non sit qui frangat eis; mandat sancta Synodus (6) pastoribus, et singulis curam animarum gerentibus, ut frequenter inter missarum celebrationem, vel per se, vel per alios, ex iis, quæ in missa leguntur, aliquid exponant; atque inter cetera sanctissimi hujus sacrificii mysterium aliquod declarent, diebus præsertim dominicis, et festis.

(1) Synod. 6. cap. 32; Conc. Carth. 3. c. 24.; Braccaren. 3. c. 1.; ex Cyprian. lib. 2. ep. 3.; Triburien. c. 19. et Florentin. de sacram. Euchar.; c. In sacram.; c. Non oportet, c. Cum omne, et c. In calicem, de cons. dist. 2.; c. Marthæ §. Quæsivisti de celebrat. Miss. — (2) Joann. 19. — (3) Apocal. 17. — (4) Latini græce, et vicissim Græci latine celebrare prohibentur, ex constit. s. Pii V. *Providentia*, 1566. — (5) Thren. 4. — (6) Supra sess. 5. c. 2. de reform., et infra sess. 24. c. 7. de reform.

CAPUT IX.

Proëgomenon canonum sequentium.

Quia vero adversus veterem hanc, in sacrosancto evangelio, apostolôrum traditionibus, sanctorumque patrum doctrina fundatam fidem, hoc tempore multi disseminati sunt errores, multaque a multis docentur, et disputantur; sancta Synodus, post multos gravesque his de rebus mature habitos tractatus, unanimi omnium consensu, quæ huic purissimæ fidei, sacræque doctrinæ adversantur, damnare, et a sancta Ecclesia eliminare, per subjectos hos canones constituit.

DE SACRIFICIO MISSÆ.

Canon i. Si quis dixerit, in missa non offerri Deo verum, et proprium sacrificium; aut quod offerri non sit aliud, quam nobis Christum ad manducandum dari; anathema sit.

Canon ii. Si quis dixerit, illis verbis (1), Hoc facite in meam commemorationem, Christum (2) non instituisse apostolos sacerdotes; aut non ordinasse, ut ipsi, aliique sacerdotes offerrent corpus, et sanguinem suum; anathema sit.

Canon iii. Si quis dixerit, missæ sacrificium tantum esse laudis, et gratiarum actionis, aut nudam commemorationem sacrificii in cruce peracti (3), non autem propitiatorium; vel soli prodesse sumenti; neque pro vivis, et defunctis, pro peccatis, pœnis, satisfactionibus, et aliis necessitatibus offerri debere; anathema sit.

Canon iv. Si quis dixerit, blasphemiam irrogari sanctissimo Christi sacrificio, in cruce peracto, per missæ sacrificium, aut illi per hoc derogari; anathema sit.

Canon v. Si quis dixerit, imposturam esse, missas celebrare (4) in honorem sanctorum, et pro illorum intercessione apud Deum obtinenda, sicut Ecclesia intendit; anathema sit.

(1) I. Cor. 11. — (2) Lucæ 22.; supra c. 1. de hoc sacrific. — (3) Supra c. 2. ibid. — (4) Supra c. 3. ibid.

Canon vi. Si quis dixerit, canonem missæ (1) errores continere, ideoque abrogandum esse; anathema sit.

Canon vii. Si quis dixerit (2), cæremonias, vestes, et externa signa, quibus in missarum celebratione Ecclesia catholica utitur, irritabula impietatis esse magis, quam officia pietatis; anathema sit.

Canon viii. Si quis dixerit, missas (3), in quibus solus sacerdos sacramentaliter communicat, illicitas esse, ideoque abrogandas; anathema sit.

Canon ix. Si quis dixerit, Ecclesiæ Romanæ ritum, quo submissa voce pars canonis, et verba consecrationis proferuntur, damnandum esse; aut (4) lingua tantum vulgari missam celebrari debere; aut aquam non miscendam esse vino in calice offerendo, eo quod sit contra Christi institutionem; anathema sit.

DECRETUM DE OBSERVANDIS, ET EVITANDIS IN CELEBRATIONE MISSÆ.

Quanta cura adhibenda sit, ut sacrosanctum missæ sacrificium omni religionis cultu, ac veneratione celebretur, quivis facile existimare poterit, qui cogitarit, maledictum in sacris Litteris eum vocari (5), qui facit opus Dei negligenter. Quod si necessario fatemur, nullum aliud opus adeo sanctum, ac divinum a Christi fidelibus tractari posse, quam hoc ipsum tremendum mysterium, quo vivifica illa hostia, qua Deo Patri reconciliati sumus, in altari per sacerdotes quotidie immolatur; satis etiam apparet, omnem operam, et diligentiam in eo ponendam esse, ut (6) quanta maxima fieri potest interiori cordis munditia, et puritate, atque exteriori devotionis, ac pietatis specie peragatur. Cum igitur multa jam sive temporum vitio, sive hominum incuria, et improbitate irrepsisse videantur, quæ a tanti sacrificii dignitate aliena sunt; ut ei debitus honor et cultus ad Dei gloriam, et fidelis populi ædificationem resti-

(1) Supra c. 4. ibid. — (2) C. Sane de celebr. Miss. supra c. 5. ibid. — (3) Supra c. 6. de hoc sacrific. — (4) Supra c. 8. ibid.; c. In sacramentorum, de cons. dist. 2. — (5) Jer. 48. — (6) Supra sess. 13. c. 7. de sacram. Euchar.

tuatur; decernit sancta Synodus, ut Ordinarii locorum episcopi ea omnia prohibere, atque e medio tollere sedulo curent, ac teneantur, quæ vel avaritia (1), idolorum servitus, vel irreverentia, quæ ab impietate vix sejuncta esse potest, vel superstitio, veræ pietatis falsa imitatrix, induxit.

Atque ut multa paucis comprehendantur, in primis, quod ad avaritiam pertinet, cujusvis generis mercedum conditiones, pacta, et quidquid pro missis novis celebrandis datur, nec non importunas, atque illiberales eleemosynarum exactiones potius, quam postulationes, aliaque hujusmodi, quæ a simoniaca labe, vel certe a turpi quæstu non longe absunt, omnino prohibeant.

Deinde, ut irreverentia vitetur, singuli in suis diœcesibus interdicant, ne cui vago, et ignoto sacerdoti missas celebrare liceat. Neminem præterea, qui publice, et notorie criminosus sit, aut sancto altari ministrare, aut sacris interesse permittant; neve patiantur (2) privatis in domibus, atque omnino extra ecclesiam, et ad divinum tantum cultum dedicata oratoria, ab eisdem Ordinariis designanda, et visitanda, sanctum hoc sacrificium a sæcularibus (3), aut regularibus quibuscumque peragi: ac nisi prius, qui intersint, decenter composito corporis habitu, declaraverint se mente etiam, ac devoto cordis affectu, non solum corpore, adesse. Ab ecclesiis vero (4) musicas eas, ubi sive organo, sive cantu lascivum aut impurum aliquid miscetur, item (5) sæculares omnes actiones, vana, atque adeo profana colloquia, deambulationes, strepitus, clamores arceant; ut (6) domus Dei, vere domus orationis esse videatur, ac dici possit.

Postremo, ne superstitioni locus aliquis detur, edicto, pœnis propositis, caveant, ne sacerdotes aliis, quam debitis horis celebrent; neve ritus alios, aut alias cæremonias et preces in missarum celebratione adhibeant, præter eas, quæ ab Ecclesia probatæ, ac frequenti et laudabili usu receptæ

(1) Ephes. 5. — (2) Conc. Laodicen. c. 58.; Conc. Carthag. 2. can. 9.; c. Sicut, cum seq.; c. Hic ergo; c. Nullus presbyter; et c. Clericos; de cons. dist. 1., Anacletus epist. 1. — (3) C. Auctoritate, de priv. in 6. — (4) Conc. Antisiod. c. 9.; et Cabilon. sub Vitaliano, c. 19. — (5) Pœnas pecuniar. adjecit s. Pius V. in bulla *Cum primum*, 1562. — (6) Isaiæ 59.; Matth. 22.

fuerint. Quemdam vero missarum, et candelarum certum numerum, qui magis a superstitioso cultu, quam a vera religione, inventus est, omnino ab Ecclesia removeant; doceantque populum, quis sit, et a quo potissimum proveniat sanctissimi hujus sacrificii tam pretiosus, ac cælestis fructus. Moneant etiam eumdem populum, ut frequenter (1) ad suas parochias, saltem diebus dominicis, et majoribus festis accedant. Hæc igitur omnia, quæ summatim enumerata sunt, omnibus locorum Ordinariis ita proponuntur, ut non solum ea ipsa, sed quæcumque alia huc pertinere visa fuerint, ipsi, pro data sibi a sacrosancta Synodo potestate, ac etiam ut delegati Sedis apostolicæ, prohibeant, mandent, corrigant, statuant; atque ad ea inviolate servanda, censuris ecclesiasticis, aliisque pœnis, quæ illorum arbitrio constituentur, fidelem populum compellant: non obstantibus privilegiis, exemptionibus, appellationibus ac consuetudinibus quibuscumque.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

Eadem sacrosancta, œcumenica, et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem apostolicæ Sedis Legatis, ut reformationis negotium prosequatur, hæc in præsenti sessione statuenda censuit.

CAPUT I.

Decreta de vita, et honestate clericorum innovantur.

Nihil est, quod alios magis ad pietatem, et Dei cultum assidue instruat, quam (2) eorum vita, et (3) exemplum, qui se divino ministerio dedicarunt. Cum enim a rebus sæculi in altiorem sublati locum conspiciantur; in eos, tamquam (4) in speculum, reliqui oculos conjiciunt, ex iisque sumunt, quod imitentur. Quapropter sic decet omnino clericos, in sortem Domini vocatos, vitam, moresque suos

(1) C. 2. de paroch.; Conc. Agath. cc. 21. et 26. — (2) Infra sess. ult. de reform. c. 1. — (3) C. His igitur, dist. 23. — (4) Matth. 5.; tit. 2. c. Qualiter 17. de accusat.; c. Clericos, 21. dist.

omnes componere (1), ut habitu, gestu, incessu, sermone, aliisque omnibus rebus nil, nisi grave, moderatum, ac religione plenum, præ se ferant; levia etiam delicta, quæ in ipsis maxima essent, effugiant; ut eorum actiones cunctis afferant venerationem. Cum igitur, quo majore in Ecclesia Dei, et utilitate, et ornamento hæc sunt, ita etiam diligentius sint observanda; statuit sancta Synodus, ut quæ alias a summis Pontificibus, et a sacris Conciliis de clericorum vita, honestate, cultu, doctrinaque retinenda, ac simul de luxu, comessationibus, choreis, aleis, lusibus, ac quibuscumque criminibus, necnon sæcularibus negotiis fugiendis copiose, ac salubriter sancita fuerunt; eadem in posterum iisdem pœnis, vel majoribus, arbitrio Ordinarii imponendis, observentur: nec appellatio executionem hanc, quæ ad morum correctionem pertinet, suspendat. Si qua vero ex his in desuetudinem abiisse compererint; ea quamprimum in usum revocari, et ab omnibus accurate custodiri studeant; non obstantibus consuetudinibus quibuscumque, ne subditorum neglectæ emendationis ipsi condignas, Deo vindice, pœnas persolvant.

CAPUT II.

Quinam ad cathedrales ecclesias assumendi.

Quicumque posthac ad ecclesias cathedrales erit assumendus, is non solum natalibus, ætate, moribus, et vita, ac aliis, quæ a sacris (2) canonibus requiruntur, plene sit præditus, verum etiam in sacro Ordine antea, saltem sex mensium spatio, constitutus: quarum rerum instructio, si ejus notitia nulla, aut recens in Curia fuerit, a Sedis apo-

(1) Sess. 14. in procemio; et sess. 24. de reform. c. 12. tot. tit. de vit. et honest. cler. in 6.; et Clem. c. Non oportet, in 2. de cons. dist. 5.; c. Canonum, 14. q. 4.; c. Credo, 21. q. 3.; Conc. Carthag. 3. c. 15.; Conc. Chalced. can. 3.; Conc. Arelat. 2. c. 14.; 1. Conc. Matiscon. c. 5.; et 2. Nicæn. c. 16.; et 4. Carthag. c. 44. et seq. — (2) C. Cum in cunctis, et c. Cum nobis, de elect.; c. Grave nimis, de præb. et infra sess. 24. c. 1. de reform.; Conc. Sardicen. c. 13.; Conc. Rom. sub Nicol. I. v. Ut nullus laicus; Conc. Braccaren. 1. c. 20.; c. De Syracusanæ, 28. dist. et 61. dist. per tot.; supra sess. 7. c. 1. de reform.

stolicæ Legatis seu Nuntiis provinciarum, aut ejus Ordinario, eoque deficiente, a vicinioribus Ordinariis sumatur. Scientia vero præter hæc ejusmodi polleat, ut muneris sibi injungendi necessitati possit satisfacere; ideoque antea in (1) universitate studiorum magister, sive doctor, aut licentiatus in sacra theologia, vel jure canonico, merito sit promotus; aut publico alicujus academiæ testimonio idoneus ad alios docendos ostendatur. Quod si Regularis fuerit, a superioribus suæ religionis similem fidem habeat. Prædicti autem omnes, unde instructio, seu testificatio erit sumenda, hæc fideliter, et gratis referre teneantur: alioquin eorum conscientias graviter oneratas esse scient; ac Deum, et superiores suos habebunt ultores.

CAPUT III.

Statuendæ distributiones quotidianæ ex tertia parte quorumcumque fructuum: portio absentium quibus cedat: certi casus excepti.

Episcopi, etiam tamquam delegati apostolici, ex fructibus, et proventibus quibuscumque omnium dignitatum, personatuum, et officiorum, in ecclesiis cathedralibus, vel collegiatis existentium (2), tertiam partem in distributiones, eorum arbitrio assignandas, dividere possint: ut scilicet, qui eas obtinent, si personaliter competens sibi servitium juxta formam, ab eisdem episcopis præscribendam, quolibet die statuto non impleverint; illius diei distributionem amittant, nec ejus quoquo modo dominium acquirant, sed fabricæ ecclesiæ, quatenus indigeat, aut alteri pio loco, arbitrio Ordinarii, applicetur (3). Crescente vero contumacia, contra eos juxta sacrorum canonum constitutiones procedant. Quod si alicui ex prædictis dignitatibus in ecclesiis cathedralibus, vel collegiatis, de jure, seu consuetudine, jurisdictio, administratio, vel officium non competat, sed extra civitatem in diœcesi (4) cura animarum immineat, cui is, qui dignitatem obtinet, incumbere voluerit;

(1) Vide const. Pii V. *Quamvis*, 1568. — (2) Supra sess. 21. de reform. c. 3. — (3) Toto tit. de cler. non resid. et c. Cum ex eod. de elect. in 6. — (4) Vide const. 65. s. Pii V. *Cupientes,* 1568.

tunc pro tempore, quo in curata ecclesia resederit, ac ministraverit, tamquam præsens sit, ac divinis intersit, in ecclesiis cathedralibus, ac collegiatis habeatur. Hæc in iis tantum ecclesiis constituta intelligantur, in quibus nulla est consuetudo, vel statutum, ut dictæ dignitates non servientes aliquid amittant, quod ad tertiam partem dictorum fructuum, et proventuum ascendat: non obstantibus consuetudinibus, etiam immemorabilibus, exemptionibus, et constitutionibus, etiam juramento, et quavis auctoritate firmatis.

CAPUT IV.

In ecclesia cathedrali, vel collegiata, sacro Ordine non initiati vocem in capitulis non habeant. Qualitates, et onera obtinentium beneficia in illis.

Quicumque in cathedrali, vel collegiata, sæculari, vel regulari ecclesia divinis mancipatus officiis, in subdiaconatus Ordine saltem constitutus non sit; vocem in hujusmodi ecclesiis in capitulo non habeat, etiam si hoc sibi ab aliis libere fuerit concessum. Ii vero, qui dignitates, personatus, officia, præbendas, portiones, ac quælibet alia beneficia in dictis ecclesiis obtinent, aut in posterum obtinebunt, quibus onera varia sunt annexa, videlicet, ut alii missas, alii evangelium, alii epistolas dicant, seu cantent; quocumque ii privilegio, exemptione, prærogativa, generis nobilitate sint insigniti, teneantur, justo impedimento cessante, infra annum (1) Ordines suscipere requisitos: alioquin pœnas incurrant, juxta constitutionem Concilii Viennensis (2), quæ incipit *Ut ii, qui:* quam præsenti decreto innovat: cogantque episcopi eos diebus statis dictos Ordines per seipsos (3) exercere, ac cetera omnia officia, quæ debent, in cultu divino præstare, sub eisdem, et aliis, etiam gravioribus pœnis arbitrio eorum imponendis. Nec aliis in posterum fiat provisio, nisi iis, qui jam ætatem, et ceteras habilitates integre habere dignoscantur: aliter irrita sit provisio.

(1) Juxta c. Præterea cum gl. de æt. et qualit. et c. Si is, de inst. in 6. — (2) Clement. Ut ii, qui, de æt. et qualit. præf. — (3) Infra sess. 24. c. 11. de reform.

CAPUT V.

Dispensationes extra Curiam episcopo committantur, et ab eo examinentur.

Dispensationes, quacumque auctoritate concedendæ, si extra Romanam Curiam committendæ erunt, committantur Ordinariis illorum, qui eas impetraverint. Eæ vero, quæ gratiose conceduntur, suum non sortiantur effectum, nisi prius ab eisdem tamquam delegatis apostolicis, summarie tantum, et extrajudicialiter cognoscatur, expressas preces surreptionis, vel obreptionis vitio non subjacere.

CAPUT VI.

Circumspecte commutandæ ultimæ voluntates.

In commutationibus ultimarum voluntatum (1), quæ nonnisi ex justa, et necessaria causa fieri debent, episcopi, tamquam delegati Sedis apostolicæ, summarie, et extrajudicialiter cognoscant, nihil in precibus, tacita veritate, vel suggesta falsitate fuisse narratum, priusquam commutationes prædictæ executioni demandentur.

CAPUT VII.

Innovatur cap. Romana de appellationibus, in sexto.

Legati, et Nuncii apostolici, patriarchæ, ac primates, et metropolitani in appellationibus ad eos interpositis, in quibusvis causis, tam in admittendis appellationibus, quam in concedendis inhibitionibus post appellationem, servare teneantur formam, et tenorem sacrarum constitutionum, et præsertim (2) Innocentii IV. quæ incipit, Romana: quacumque consuetudine, etiam immemorabili, aut stylo, vel privilegio, in contrarium non obstantibus: aliter inhibitiones, et processus, et inde secuta quæcumque, sint ipso jure nulla.

(1) Infra sess. ult. de reform. cap. 4. — (2) Cap. Romana de appell. in 6.

CAPUT VIII.

Episcopi pias omnium dispositiones exequantur, quæcumque pia loca visitent, dummodo non sub immediata regum protectione sint.

Episcopi (1) etiam tamquam Sedis apostolicæ delegati, in casibus a jure concessis, omnium piarum dispositionum, tam in ultima voluntate, quam inter vivos, sint executores; habeant jus visitandi hospitalia, collegia quæcumque ac (2) confraternitates laicorum, etiam quas scholas, sive quocumque alio nomine vocant; non tamen quæ sub regum immediata protectione sunt, sine eorum licentia: eleemosynas montis pietatis, sive charitatis, et pia loca omnia, quomodocumque nuncupentur, etiam si prædictorum locorum cura ad laicos pertineat, atque eadem pia loca exemptionis privilegio sint munita; ac omnia, quæ ad Dei cultum, aut animarum salutem, seu pauperes sustentandos instituta sunt; ipsi ex officio suo (3), juxta sacrorum canonum statuta, cognoscant, et exequantur: non obstantibus quacumque consuetudine etiam immemorabili, privilegio, aut statuto.

CAPUT IX.

Administratores quorumcumque piorum locorum reddant rationem Ordinario, nisi aliter in fundatione sit cautum.

Administratores, tam ecclesiastici, quam laici, fabricæ cujusvis ecclesiæ, etiam cathedralis (4), hospitalis, confraternitatis, eleemosynæ montis pietatis, et (5) quorumcumque piorum locorum, singulis annis teneantur reddere rationem administrationis Ordinario: consuetudinibus, et privilegiis quibuscumque in contrarium sublatis, nisi secus

(1) Clem. Quia contingit de relig. dom. — (2) Vide constitut. Clement. VIII. *Quæcumque*, 1602. — (3) C. Nos quidem; c. Si hæredes; c. Tua; et c. Joannes de testam. — (4) Supra sess. 7. c. ult. de reform. — (5) Clem. Quia contingit, §. Ut autem præmissa de relig. domib.; infra sess. 25. c. 8. de reform.

forte in institutione, et ordinatione talis ecclesiæ, seu fabricæ expresse cautum esset. Quod si ex consuetudine, aut privilegio, aut ex constitutione aliqua loci, aliis ad id deputatis ratio reddenda esset; tunc cum iis adhibeatur etiam Ordinarius; et aliter factæ liberationes dictis administratoribus minime suffragentur.

CAPUT X.

Notarii episcoporum examini, et judicio subjaceant.

Cum ex notariorum imperitia plurima damna, et multarum occasio litium oriatur, possit episcopus quoscumque notarios, etiamsi apostolica, imperiali, aut regia auctoritate creati fuerint, etiam tamquam delegatus Sedis apostolicæ, examinatione adhibita, eorum sufficientiam scrutari; illisque non idoneis repertis, aut quandocumque in officio delinquentibus, officii ejus in negotiis, litibus, et causis ecclesiasticis, ac spiritualibus exercendi usum perpetuo, aut ad tempus prohibere; neque eorum appellatio interdictionem Ordinarii suspendat.

CAPUT XI.

Bonorum cujuscumque ecclesiæ, aut pii loci occupatores puniantur.

Si (1) quem clericorum, vel laicorum, quacumque is dignitate, etiam imperiali, aut regali, præfulgeat, in tantum malorum (2) omnium radix cupiditas occupaverit, ut alicujus ecclesiæ, seu cujusvis sæcularis, vel regularis beneficii, montium pietatis, aliorumque piorum locorum jurisdictiones, bona, census, ac jura, etiam feudalia, et emphyteutica, fructus, emolumenta, seu quascumque obventiones, quæ in ministrorum, et pauperum necessitates converti debent; per se, vel alios, vi, vel timore incusso, seu

(1) Conc. 5. Aurelian. c. 12. et seqq.; Conc. Triburiens. 1. c. 7.; Aurelian. 3. c. 17.; Conc. Turonen. 2. c. 25.; Conc. Moguntien. sub Leone IV. c. 6. et 11.; Conc. Aquisgran. sub Stephano V. c. 88; Conc. Lateran. sub Leone X. sess. 9. et 10.; c. Prædia cum seqq. 12. q. 2. — (2) 1. Tim. 6.

etiam per suppositas personas clericorum, aut laicorum, seu quacumque arte, aut quocumque quæsito colore, in proprios usus convertere, illosque usurpare præsumpserit, seu impedire, ne ab iis, ad quos jure pertinent, percipiantur: is (1) anathemati tamdiu subjaceat, quamdiu jurisdictiones, bona, res, jura, fructus, et reditus, quos occupaverit, vel qui ad eum quomodocumque, etiam ex donatione suppositæ personæ, pervenerint, ecclesiæ, ejusque administratori, sive beneficiato, integre restituerit; ac deinde a Romano Pontifice absolutionem obtinuerit. Quod si ejusdem ecclesiæ patronus fuerit, etiam jure patronatus, ultra prædictas pœnas, eo ipso privatus existat. Clericus vero, qui nefandæ fraudis, et usurpationis hujusmodi fabricator, seu consentiens fuerit, eisdem pœnis subjaceat; nec non quibuscumque beneficiis privatus sit, et ad quæcumque alia beneficia inhabilis efficiatur; et a suorum Ordinum executione, etiam post integram satisfactionem, et absolutionem, sui Ordinarii arbitrio suspendatur.

DECRETUM SUPER PETITIONE CONCESSIONIS CALICIS.

Insuper (2) cum eadem sacrosancta Synodus superiori sessione duos articulos, alias propositos, et tum nondum discussos, videlicet: An rationes, quibus sancta catholica Ecclesia adducta fuit, ut communicaret laicos, atque etiam non celebrantes sacerdotes, sub una panis specie, ita sint retinendæ, ut nulla ratione calicis usus cuiquam sit permittendus: et, An, si honestis, et christianæ charitati consentaneis rationibus concedendus alicui vel nationi, vel regno calicis usus videatur, sub aliquibus conditionibus concedendus sit, et quænam illæ sint, in aliud tempus, oblata sibi occasione, examinandos, atque definiendos reservaverit; nunc, eorum, pro quibus petitur, saluti optime consultum volens, decrevit, integrum negotium ad sanctissimum Dominum nostrum esse referendum, prout præsenti decreto refert: qui pro sua singulari prudentia id efficiat, quod utile reipublicæ christianæ, et salutare petentibus usum calicis, fore judicaverit.

(1) Vide bullam Cœnæ claus. 17. — (2) Supra sess. 21. can. 4. et sess. 13. in decreto prorog.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Insuper eadem sacrosancta Tridentina Synodus diem futuræ sessionis ad feriam quintam, post octavam festivitatis omnium Sanctorum, quæ erit dies XII. mensis novembris, indicit; et in ea decernetur de sacramento Ordinis, et de sacramento matrimonii, etc.

Prorogata fuit sessio ad diem XV. *julii* MDLXIII.

SESSIO VIGESIMATERTIA

QUÆ EST SEPTIMA

SUB PIO IV. PONTIFICE MAXIMO

CELEBRATA DIE XV. MENSIS JULII MDLXIII.

VERA ET CATHOLICA DOCTRINA DE SACRAMENTO ORDINIS, AD CONDEMNANDOS ERRORES NOSTRI TEMPORIS, A SANCTA SYNODO TRIDENTINA DECRETA, ET PUBLICATA SESSIONE SEPTIMA.

CAPUT I.

De institutione sacerdotii novæ legis.

Sacrificium, et sacerdotium ita Dei ordinatione conjuncta sunt (1), ut utrumque in omni lege extiterit. Cum igitur in novo testamento sanctum eucharistiæ sacrificium visibile ex Domini institutione catholica Ecclesia acceperit (2), fateri etiam oportet, in ea novum esse visibile et externum sacerdotium, in quod vetus translatum est. Hoc autem ab eodem Domino Salvatore nostro institutum esse, atque apostolis, eorumque successoribus in sacerdotio, potestatem traditam consecrandi, offerendi (3), et ministrandi corpus et sanguinem ejus, necnon et peccata dimittendi et retinendi, sacræ Litteræ ostendunt, et catholicæ Ecclesiæ traditio semper docuit.

(1) Cyprian. lib. 1. advers. Judæos. — (2) Hebr. 7. — (3) Matth. 26.; Marci 14.; Lucæ 22.; Joann. 20.

CAPUT II.

De septem Ordinibus.

Cum autem divina res sit tam sancti sacerdotii ministerium, consentaneum fuit, quo dignius et majori cum veneratione exerceri posset, ut in Ecclesiæ ordinatissima dispositione (1) plures, et diversi essent ministrorum Ordines, qui sacerdotio ex officio deservirent; ita distributi, ut, qui jam clericali tonsura insigniti essent, per minores ad majores ascenderent. Nam non solum de sacerdotibus (2), sed et de diaconis sacræ Litteræ apertam mentionem faciunt; et quæ maxime in illorum ordinatione attendenda sunt, gravissimis verbis docent; et ab ipso Ecclesiæ initio sequentium Ordinum nomina, atque uniuscujusque eorum propria ministeria, subdiaconi scilicet, acolythi, exorcistæ, lectoris, et ostiarii in usu fuisse cognoscuntur, quamvis non pari gradu; nam subdiaconatus ad majores Ordines (3) a patribus, et (4) sacris Conciliis refertur, in quibus et de aliis inferioribus frequentissime legimus.

CAPUT III.

Ordinem vere esse sacramentum.

Cum Scripturæ testimonio, apostolica traditione, et patrum unanimi consensu perspicuum sit, per sacram ordinationem, quæ verbis et signis exterioribus perficitur, gratiam conferri; dubitare nemo debet, Ordinem esse vere, et proprie unum ex septem sanctæ Ecclesiæ sacramentis. Inquit enim Apostolus (5): Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quæ est in te, per impositionem manuum mearum: non (6) enim dedit nobis Deus spiritum timoris, sed virtutis, et dilectionis, et sobrietatis.

(1) Infra can. 2. et c. 14. de reform. — (2) Philipp. 1. 11.; Tim. 3. 8. 12. et Act. 6. 5. 21. 8. — (3) Ignatius ep. ad Antioch.; Tertull. de præscript. lib. 1. c. 41.; Cyprian. ep. 55. — (4) Conc. Rom. 3. sub Silvestro; Eliberit. c. 33.; Carthag. 4. c. 5. et seq.; c. Nullus, ult. 60. dist.; c. Si quis eorum; c. Erubescant, et c. Nemo dist. 32.; c. A multis, de ætate et qualit. et c. Miramur, de ser. non ord. — (5) 2. Tim. 1. 6.; 1. Tim. 4. 14. — (6) 2. Tim. 1. 7.

CAPUT IV.

De ecclesiastica hierarchia, et ordinatione.

Quoniam vero in sacramento (1) Ordinis, sicut et in baptismo, et confirmatione, character imprimitur, qui nec deleri, nec auferri potest; merito sancta Synodus damnat eorum sententiam, qui asserunt, novi testamenti sacerdotes temporariam tantummodo potestatem habere; et semel rite ordinatos, iterum laicos effici posse, si verbi Dei ministerium non exerceant. Quod si quis omnes christianos promiscue novi testamenti sacerdotes esse, aut omnes pari inter se potestate spirituali præditos affirmet; nihil aliud facere videtur, quam ecclesiasticam hierarchiam, quæ (2) est ut castrorum acies ordinata, confundere; perinde ac si contra beati Pauli (3) doctrinam omnes apostoli, omnes prophetæ, omnes evangelistæ, omnes pastores, omnes sint doctores. Proinde sacrosancta Synodus declarat, præter ceteros ecclesiasticos gradus, episcopos, qui in apostolorum locum successerunt, ad hunc hierarchicum Ordinem præcipue pertinere; et positos (4), sicut idem Apostolus ait, a Spiritu sancto regere Ecclesiam Dei; eosque (5) presbyteris superiores esse; ac (6) sacramentum confirmationis conferre; ministros Ecclesiæ ordinare; atque alia pleraque peragere ipsos posse, quarum functionum potestatem reliqui inferioris ordinis nullam habent. Docet insuper sacrosancta Synodus, in ordinatione episcoporum, sacerdotum, et ceterorum Ordinum, nec (7) populi, nec cujusvis sæcularis potestatis, et magistratus consensum, sive vocationem, sive auctoritatem ita requiri, ut sine ea irrita sit ordinatio: quin potius decernit, eos, qui tantummodo a populo, aut sæculari potestate, ac magistratu vocati, et instituti, ad hæc ministeria exercenda ascendunt; et qui ea propria te-

(1) Supra sess. 7. de sacram. in genere, can. 9. et infra can. 4. — (2) Can. 6. — (3) 1. Cor. 12. 29.; Ephes. 4. 11.; c. Cum ex injuncto de hæret. — (4) Act. 10. 28. — (5) Cælest. 1. ep. ad Episc. Gall. c. 1. — (6) Supra sess. 7. de confirm. can. 3.; Conc. Hispal. 2. c. 5. 53. et alibi. — (7) Laodicen. Conc. c. 13.

meritate sibi sumunt, omnes non Ecclesiæ ministros (1), sed fures et latrones, per ostium non ingressos, habendos esse. Hæc sunt, quæ generatim sacræ Synodo visum est Christi fideles de sacramento Ordinis docere. His autem contraria, certis et propriis canonibus in hunc, qui sequitur, modum damnare constituit; ut omnes, adjuvante Christo, fidei regula utentes, in tot errorum tenebris, catholicam veritatem facilius agnoscere, et tenere possint.

DE SACRAMENTO ORDINIS.

Canon i. Si quis dixerit (2), non esse in novo testamento sacerdotium visibile et externum; vel non esse potestatem aliquam consecrandi, et offerendi verum corpus et sanguinem Domini (3), et peccata remittendi, et retinendi; sed officium tantum, et nudum ministerium prædicandi evangelium; vel eos, qui non prædicant, prorsus non esse sacerdotes; anathema sit.

Canon ii. Si quis dixerit, præter sacerdotium (4) non esse in Ecclesia catholica alios Ordines et majores, et minores, per quos, velut per gradus quosdam, in sacerdotium (5) tendatur; anathema sit.

Canon iii. Si quis (6) dixerit, Ordinem, sive sacram ordinationem non esse vere, et proprie sacramentum, a Christo Domino institutum, vel esse figmentum quoddam humanum, excogitatum a viris rerum ecclesiasticarum imperitis; aut esse tantum ritum quemdam eligendi ministros verbi Dei, et sacramentorum; anathema sit.

Canon iv. Si quis dixerit, per sacram ordinationem non dari Spiritum sanctum; ac proinde frustra episcopos dicere: Accipe Spiritum sanctum; aut per eam non imprimi characterem; vel eum, qui sacerdos semel fuit (7), laicum rursus fieri posse; anathema sit.

Canon v. Si quis dixerit, sacram unctionem, qua Ecclesia in sancta ordinatione utitur, non tantum non requiri, sed

(1) Joann. 10.; c. Ordinationes 1. q. 1. et c. Relatum, de jure patron. — (2) Supra c. 1. de hoc sacram. — (3) Matth. 16. 19.; c. Joann. 20. 23.; c. Manet, cum seq. 24. q. 1. — (4) In singulis. cum seq. dist. 77.; supra c. 2. de hoc sacram. — (5) Infra de reform. c. 13. — (6) Supra c. 2. de hoc sacram. — (7) Conc. Tolet. 8. c. 7.

contemnendam, et perniciosam esse; similiter et alias ordinis cæremonias; anathema sit.

Canon vi. Si quis dixerit, in Ecclesia catholica non esse hierarchiam divina ordinatione institutam, quæ constat ex episcopis, presbyteris, et ministris; anathema sit.

Canon vii. Si quis dixerit, episcopos non esse presbyteris superiores; vel non habere potestatem confirmandi et ordinandi; vel eam, quam habent, illis esse cum presbyteris communem; vel Ordines ab ipsis collatos sine populi, vel potestatis sæcularis consensu, aut vocatione, irritos esse; aut eos, qui nec ab ecclesiastica, et canonica potestate rite ordinati, nec missi sunt, sed aliunde veniunt, legitimos esse verbi, et sacramentorum ministros; anathema sit.

Canon viii. Si quis dixerit, episcopos, qui auctoritate Romani Pontificis assumuntur, non esse legitimos et veros episcopos, sed figmentum humanum; anathema sit.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

Eadem sacrosancta Tridentina Synodus, reformationis materiam prosequens, hæc, quæ sequuntur, in præsenti decernenda esse statuit, et decernit.

CAPUT I.

Rectorum ecclesiarum in residendo negligentia varie coercetur; animarum curæ providetur.

Cum (1) præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, verbique divini prædicatione, sacramentorum administratione, ac (2) bonorum omnium operum exemplo pascere; pauperum aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere, et in cetera munia pastoralia incumbere; quæ omnia nequaquam ab iis præstari et impleri possunt, qui gregi suo non invigilant, neque assistunt, sed (3) mercenariorum more deserunt: sacrosancta

(1) Joann. 21. 15.; Act. 20. 28. — (2) C. Ephes. 4. 12. et dist.; c. Sicut 7. q. 1.; c. Qui episcopatum 8. q.; c. Præcipue 11. q. 3.; c. Gloria episc. 12. q. 2. — (3) Joann. 10. 12. 13.

Synodus eos admonet, et hortatur, ut divinorum præceptorum memores, factique (1) forma gregis, in judicio, et veritate pascant, et regant. Ne vero ea, quæ de residentia sancte, et utiliter jam (2) antea sub fel. rec. Paulo III. sancita fuerunt, in sensus a sacrosanctæ Synodi mente alienos trahantur, ac si vigore illius decreti quinque mensibus continuis abesse liceat; illis inhærendo declarat sacrosancta Synodus (3), omnes patriarchalibus, primatialibus, metropolitanis, ac cathedralibus ecclesiis quibuscumque, quocumque nomine et titulo præfectos, etiamsi sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales sint, obligari ad personalem in sua ecclesia, vel diœcesi residentiam, ubi injuncto sibi officio defungi teneantur; neque abesse posse, nisi ex causis et modis infra scriptis (4). Nam cum christiana charitas, urgens necessitas, debita obedientia, ac evidens Ecclesiæ vel reipub. utilitas aliquos nonnunquam abesse postulent, et exigant; decernit eadem sacrosancta Synodus, has legitimæ absentiæ causas a beatissimo Romano Pontifice, aut metropolitano, vel, eo absente, suffraganeo episcopo antiquiori residente, qui idem metropolitani absentiam probare debebit, in scriptis esse approbandas, nisi cum absentia inciderit propter aliquod munus, et reipubl. officium, episcopatibus adjunctum : cujus quoniam causæ sunt notoriæ, et interdum repentinæ, ne eas quidem significari metropolitano necesse erit: ad eumdem tamen cum Concilio provinciali spectabit judicare de licentiis a se, vel a suffraganeo datis, et videre, ne quis eo jure abutatur, et ut pœnis canonicis errantes puniantur (5). Interea meminerint discessuri, ita ovibus suis providendum, ut, quantum fieri poterit, ex ipsorum absentia nullum damnum accipiant. Quoniam autem, qui aliquantisper tantum absunt, ex veterum canonum sententia non videntur abesse, quia statim reversuri sunt; sacrosancta Synodus vult, illud absentiæ spatium sin-

(1) 1. Petr. 5. 2. – (2) Supra sess. 6. de reform. c. 1. — (3) Vide bullam Pii IV. an. 1564. *In suprema.* — (4) C. De cetero; c. Inter quatuor; c. Tuæ, et c. Relatum de cleric. non resid.; c. Ad supplicationem, de renunt.; c. Quorumdam 74. dist.; c. Præsentium 7. q. 1. et c. Postulastis, de voto. — (5) C. Cum ex eo, de elect. in 6.; c. Beneficium de regul. eod. et c. 2. in fine; supra sess. 6. de reform.; Sardicen. Conc. c. 14.

gulis annis, sive continuum, sive interruptum, extra prædictas causas, nullo pacto debere duos, aut ad summum tres menses excedere; et haberi rationem, ut id æqua ex causa fiat, et absque ullo gregis detrimento: quod an ita sit, abscedentium conscientiæ relinquit, quam sperat religiosam, et timoratam fore (1), cum Deo corda pateant (2), cujus opus non fraudulenter agere, suo periculo tenentur. Eosdem interim admonet, et in Domino hortatur (3), ne per illius temporis spatium, dominici adventus, quadragesimæ, nativitatis, resurrectionis Domini, pentecostes item, et corporis Christi diebus, quibus refici maxime, et in Domino gaudere pastoris præsentia oves debeant, ipsi ab ecclesia sua cathedrali ullo pacto absint, nisi episcopalia munia in sua diœcesi eos alio vocent.

Si quis autem, quod utinam nunquam eveniat, contra hujus decreti dispositionem abfuerit; statuit sacrosancta Synodus præter alias pœnas, adversus non residentes sub (4) Paulo III. impositas et innovatas, ac mortalis peccati reatum, quem incurrit, eum, pro rata temporis absentiæ, fructus suos non facere, nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi detinere posse; sed teneri, aut, ipso cessante, per superiorem ecclesiasticum illos fabricæ ecclesiarum, aut pauperibus loci erogare: prohibita quacumque conventione, vel compositione, quæ pro fructibus male perceptis appellatur; ex qua etiam prædicti fructus in totum, aut pro parte ei remitterentur, non obstantibus quibuscumque privilegiis cuicumque collegio aut fabricæ concessis.

Eadem omnino, etiam quoad culpam, amissionem fructuum, et pœnas de curatis inferioribus (5), et aliis quibuscumque, qui beneficium aliquod ecclesiasticum, curam animarum habens, obtinent, sacrosancta Synodus declarat et decernit (6); ita tamen, ut quandocumque eos, causa prius per episcopum cognita et probata, abesse contigerit, vicarium idoneum ab ipso Ordinario approbandum, cum debita mercedis assignatione relinquant. Discedendi autem licen-

(1) Psal. 7. 10. — (2) Jerem. 48. 10. — (3) C. Si quis in clero 7. q. 1. ex Conc. Agathens. — (4) Supra sess. 6. de reform. c. 1. et 2.; c. Conquerente et fere per totum, de cleric. non resid. — (5) Supra sess. 6. de reform. c. 2. — (6) C. Benef. de regul. in 6.

tiam, in scriptis, gratisque concedendam, ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa, non obtineant.

Quod si, per edictum citati, etiam non personaliter, contumaces fuerint; liberum esse vult Ordinariis, per censuras ecclesiasticas, et sequestrationem, et subtractionem fructuum, aliaque juris remedia, etiam usque ad privationem, compellere; nec executionem hanc, quolibet privilegio, licentia, familiaritate, exemptione, etiam ratione cujuscumque beneficii, pactione, statuto, etiam juramento, vel quacumque auctoritate confirmato, consuetudine, etiam immemorabili, quæ potius corruptela censenda est, sive appellatione aut inhibitione, etiam in Romana Curia, vel vigore (1) Eugenianæ constitutionis suspendi posse.

Postremo, tam decretum illud sub Paulo III. (2), quam hoc ipsum in Conciliis provincialibus, et episcopalibus publicari, sancta Synodus præcipit: cupit enim, quæ adeo ex pastorum munere animarumque salute sunt, frequenter omnium auribus, mentibusque infigi, ut in posterum, Deo juvante, nulla temporum injuria, aut hominum oblivione, aut desuetudine aboleantur.

CAPUT II.

Ecclesiis præfecti consecrationis munus intra sex menses suscipiant; consecratio quo loco peragenda.

Ecclesiis (3) cathedralibus seu superioribus, quocumque nomine, ac titulo præfecti, etiamsi sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales sint, si munus consecrationis intra tres menses non susceperint, ad fructuum perceptorum restitutionem teneantur. Si intra totidem menses postea id facere neglexerint, ecclesiis ipso jure sint privati. Consecratio vero, si extra Curiam Romanam fiat, in ecclesia, ad quam promoti fuerint, aut in provincia, si commode fieri poterit, celebretur.

(1) Cap. Divina de privilegiis in extrav. comm. — (2) Supra sess. 6. de reform. c. 1. — (3) Conc. Chalcedon. actio 16. c. 25.; Conc. Vormatien. c. 76.; c. Quoniam, 75. dist.; c. Quoniam, 100. dist. et supra sess. 7. cap. 9. de reform.

CAPUT III.

Episcopi extra ægritudinem per se Ordines conferant.

Episcopi per semetipsos Ordines conferant: quod si ægritudine fuerint impediti (1), subditos suos non aliter, quam jam probatos et examinatos, ad alium episcopum ordinandos dimittant.

CAPUT IV.

Qui prima tonsura initiandi.

Prima tonsura (2) non initientur, qui sacramentum confirmationis non susceperint, et fidei rudimenta edocti non fuerint; quique legere et scribere nesciant, et de quibus probabilis conjectura non sit, eos non sæcularis judicii fugiendi fraude, sed ut Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse.

CAPUT V.

Ordinandi quibus instructi esse debeant.

Ad minores Ordines promovendi, bonum a parocho et a magistro scholæ, in qua educantur, testimonium habeant. Hi vero, qui ad singulos majores erunt assumendi, per mensem ante ordinationem episcopum adeant, qui parocho, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, ut nominibus, ac desiderio eorum, qui volent promoveri, publice in ecclesia propositis, de ipsorum ordinandorum (3) natalibus, ætate, moribus, et vita a fide dignis diligenter inquirat (4); et litteras testimoniales, ipsam inquisitionem factam continentes, ad ipsum episcopum quamprimum transmittat.

(1) Infra c. 8. et 10.; Conc. Carthag. 3. c. 22. — (2) C. Fin. de temp. ordin. in 6. — (3) C. Quando, 24. dist. — (4) Conc. 3. Carthag. c. 22.; et 4. Carthag. c. 22.; infra c. 7.

CAPUT VI.

Ætas quatuordecim annorum ad beneficium ecclesiasticum requiritur: quis privilegio fori gaudere debeat.

Nullus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus (1) ante decimum quartum annum beneficium possit obtinere (2). Is etiam fori privilegio non gaudeat, nisi beneficium ecclesiasticum habeat; aut clericalem habitum, et tonsuram deferens, alicui ecclesiæ ex mandato episcopi inserviat, vel in seminario clericorum, aut in aliqua schola, vel universitate, de licentia episcopi, quasi in via ad majores Ordines suscipiendos versetur. In clericis vero conjugatis servetur constitutio Bonifacii VIII., quæ incipit (3) *Clerici, qui cum unicis:* modo hi clerici, alicujus ecclesiæ servitio, vel ministerio ab episcopo deputati, eidem ecclesiæ serviant, vel ministrent; et clericali habitu et tonsura utantur: nemini, quoad hoc, privilegio vel consuetudine, etiam immemorabili, suffragante.

CAPUT VII.

Examinandi sunt ordinandi a viris peritis juris divini et humani.

Sancta Synodus (4) antiquorum canonum vestigiis inhærendo, decernit, ut, quando episcopus ordinationem facere disposuerit, omnes, qui ad sacrum ministerium accedere voluerint, feria quarta ante ipsam ordinationem, vel quando episcopo videbitur, ad civitatem evocentur. Episcopus autem, sacerdotibus, et aliis prudentibus viris, peritis divinæ legis, ac in ecclesiasticis sanctionibus exercitatis, sibi adscitis, ordinandorum genus, personam, ætatem, institutionem, mores, doctrinam, et fidem (5) diligenter investiget, et examinet.

(1) C. Indecorum de ætate et qualit. — (2) C. Joann. de cler. conjug. — (3) Vide infra XXVII. — (4) C. Quando, 24. dist. — (5) Supra c. 5.

CAPUT VIII.

Quomodo, et a quo unusquisque promoveri debeat.

Ordinationes (1) sacrorum Ordinum, statutis a jure temporibus, ac in cathedrali ecclesia, vocatis, præsentibusque ad id ecclesiæ canonicis, publice celebrentur: si autem in alio diœcesis loco, præsente clero loci, dignior, quantum fieri poterit, ecclesia semper adeatur. Unusquisque autem a (2) proprio episcopo ordinetur. Quod si (3) quis ab alio promoveri petat, nullatenus id ei, etiam cujusvis generalis aut specialis rescripti, vel privilegii prætextu, etiam statutis temporibus permittatur, nisi ejus probitas ac mores (4) Ordinarii sui testimonio commendentur. Si secus fiat, ordinans a collatione Ordinum per annum, et ordinatus a susceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, sit suspensus.

CAPUT IX.

Episcopus familiarem ordinans, conferat statim beneficium re ipsa.

Episcopus familiarem suum non subditum ordinare non possit, nisi per triennium secum fuerit commoratus (5); et beneficium, quacumque fraude cessante, statim re ipsa illi conferat: consuetudine quacumque, etiam immemorabili, in contrarium non obstante.

CAPUT X.

Episcopis inferiores prælati tonsuram vel minores Ordines ne conferant, nisi regularibus suis subditis; nec ipsi aut capitula quæcumque dimissorias concedant; graviori in decretum peccantibus pœna statuta.

Abbatibus, ac aliis quibuscumque, quantumvis exemptis, non liceat in posterum, intra fines alicujus diœcesis con-

(1) Gelas. I. ep. 1. c. 13. c. ult. 75. dist. c. 1. cum seq. de temp. ordin. — (2) Conc. Carthag. 3. c. 21. — (3) Supra sess. 14. de ref. c. 2. et 3. — (4) Supra c. 3.; Conc. Aurel. 5. c. 5. c. 1. 21. q. 2. 9. q. 2. per tot. c. 1. cum seq. de temp. ord. in 6. — (5) C. Non liceat de præb.

sistentibus, etiamsi nullius diœcesis, vel exempti esse dicantur, cuiquam, qui regularis subditus sibi non sit, tonsuram, vel minores Ordines conferre : nec ipsi abbates, et alii exempti, aut collegia, vel capitula quæcumque, etiam ecclesiarum cathedralium, litteras dimissorias aliquibus clericis sæcularibus, ut ab aliis ordinentur, concedant: sed horum omnium ordinatio, servatis omnibus (1), quæ in hujus sanctæ Synodi decretis continentur, ad episcopos, intra quorum diœcesis fines existant, pertineat: non obstantibus quibusvis privilegiis, præscriptionibus, aut consuetudinibus, etiam immemorabilibus. Pœnam quoque impositam iis, qui contra hujus sanctæ Synodi (2) sub Paulo III. decretum, a capitulo, episcopali sede vacante, litteras dimissorias impetrant; ad illos, qui easdem litteras non a capitulo, sed ab aliis quibusvis, in jurisdictione episcopi loco capituli, sede vacante, succedentibus, obtinerent, mandat extendi. Concedentes autem dimissorias contra formam decreti, ab officio et beneficio per annum sint ipso jure suspensi.

CAPUT XI.

Interstitia in susceptione minorum Ordinum, et certa alia præcepta observanda.

Minores Ordines iis, qui saltem (3) latinam linguam intelligant, per temporum interstitia, nisi aliud episcopo expedire magis videretur, conferantur; ut eo accuratius, quantum sit hujus disciplinæ pondus, possint edoceri (4), ac in unoquoque munere, juxta præscriptum episcopi, se exerceant; idque in ea, cui adscripti erunt, Ecclesia, nisi forte ex causa studiorum absint, atque ita de gradu in gradum ascendant, ut in iis cum ætate vitæ meritum, et doctrina major accrescat: quod et bonorum morum exemplum, et assiduum in ecclesia ministerium, atque major erga presbyteros, et superiores Ordines reverentia, et crebrior, quam antea, corporis Christi communio maxime compro-

(1) Supra cap. 5. cum seq. et infra 11. cum seq. — (2) Supra sess. 7. de reform. c. 10. — (3) C. In singulis, et 77. dist.; infra c. 13. — (4) Infra c. 17.; c. 1. 25. dist.; Conc. 1. Braccaren. c. 17.; 1. Nic. c. 2.; Sardic. c. 13.

babunt. Cumque hinc ad altiores gradus, et sacratissima mysteria sit ingressus, nemo iis initietur (1), quem non scientiæ spes majoribus Ordinibus dignum ostendat. Hi vero nonnisi post annum a susceptione postremi gradus minorum Ordinum ad sacros Ordines promoveantur; nisi necessitas, aut ecclesiæ utilitas, judicio episcopi, aliud exposcat.

CAPUT XII.

Ætas ad majores Ordines requisita:
digni dumtaxat assumendi.

Nullus in posterum ad subdiaconatus Ordinem ante vigesimum secundum, ad diaconatus ante (2) vigesimum tertium (3), ad presbyteratus (4) ante vigesimum quintum ætatis suæ annum promoveatur. Sciant tamen episcopi, non singulos, in ea ætate constitutos, debere ad hos Ordines assumi, sed dignos dumtaxat, et quorum probata vita senectus sit. Regulares quoque nec in minori ætate, nec sine diligenti (5) episcopi examine ordinentur, privilegiis quibuscumque, quoad hoc, penitus exclusis.

CAPUT XIII.

Subdiaconi et diaconi ordinatio qualis,
et eorum munus:
nulli Ordines sacri duo conferantur eodem die.

Subdiaconi, et diaconi ordinentur (6) habentes bonum testimonium, et (7) in minoribus Ordinibus jam probati, ac litteris, et iis, quæ ad Ordinem exercendum pertinent, instructi. Qui sperent, Deo auctore (8), se continere posse, ecclesiis, quibus adscribentur, inserviant; sciantque maxime decere, si saltem diebus dominicis et solemnibus, cum altari

(1) Conc.Tolet. 8. c. 8.; c. Qui ecclesiastici et seq. dist. 59. — (2) 2. Toletan. c. 1.; et 3. Carthag. c. 4. et Agathen. — (3) Annum 30. requirit c. Si quis, et c. Presbyter 70. dist.; et Conc. 4. Toletan. c. 18. et 19. — (4) C. Generalem, de ætate et qualit. in Clement. — (5) Ordinarium loci debere esse decrevit Clem. VIII. 1596. — (6) 1. Timoth. 3. — — (7) Conc. 4. Tolet. c. 19.; c. Quicumque, dist. 77. — (8) C. A multis, de ætate et qualit.

ministraverint, sacram communionem perceperint. Promoti ad sacrum subdiaconatus Ordinem (1), si per annum saltem in eo non sint versati, ad altiorem gradum, nisi aliud episcopo videatur, ascendere non permittantur. Duo sacri Ordines (2) non eodem die, etiam Regularibus conferantur; privilegiis, ac indultis quibusvis concessis, non obstantibus quibuscumque.

CAPUT XIV.

Quinam ad presbyteratum assumendi: assumptorum munus.

Qui pie, et fideliter in ministeriis ante actis se gesserint, et ad presbyteratus Ordinem assumuntur, bonum (3) habeant testimonium; et hi sint, qui non modo in diaconatu ad minus annum integrum, nisi ob ecclesiæ utilitatem ac necessitatem aliud episcopo videretur, ministraverint; sed etiam ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, ac administranda sacramenta, diligenti examine præcedente, idonei comprobentur: atque ita pietate ac castis moribus conspicui, ut præclarum bonorum operum exemplum, et vitæ monita ab eis possint expectari. Curet episcopus, ut ii saltem diebus dominicis, et festis solemnibus, si autem curam habuerint animarum, tam frequenter, ut suo muneri satisfaciant, missas celebrent (4). Cum promotis per saltum, si non ministraverint, episcopus ex legitima causa possit dispensare.

CAPUT XV.

Nullus confessiones audiat, nisi ab Ordinario approbatus.

Quamvis presbyteri in sua ordinatione a peccatis absolvendi potestatem accipiant; decernit tamen sancta Synodus, nullum (5) etiam Regularem, posse confessiones sæcula-

(1) Supra c. 11. — (2) C. Litteras, et c. Dilectus, de temp. ord. — (3) 1. Timoth. 3.; Conc. Tolet. 4. c. 19. — (4) C. Sollicitudo, 52. dist.; c. Si officia, dist. 59. — (5) Clem. *Dudum*, §. Ac deinde, de sepult. confirmatur bulla Pii V. Rom. Pont. 6. Aug. 1571. c. Si episcopus, de pœnit. in 6.

rium, etiam sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari; nisi aut parochiale beneficium, aut ab episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus judicetur, et approbationem, quæ gratis detur, obtineat: privilegiis et consuetudine quacumque, etiam immemorabili, non obstantibus.

CAPUT XVI.

Arceantur ab Ordinibus ecclesiis inutiles, et vagi.

Cum nullus debeat ordinari, qui judicio sui episcopi non sit utilis, aut necessarius suis ecclesiis; sancta Synodus, vestigiis sexti canonis (1) Concilii Chalcedonensis inhærendo, statuit, ut nullus in posterum ordinetur, qui illi ecclesiæ, aut pio loco, pro cujus necessitate aut utilitate assumitur, non adscribatur, ubi suis fungatur muneribus, nec incertis vagetur sedibus. Quod (2) si locum inconsulto Episcopo deseruerit, ei sacrorum exercitium interdicatur. Nullus præterea clericus peregrinus (3) sine commendatitiis sui Ordinarii litteris ab ullo episcopo ad divina celebranda, et sacramenta administranda admittatur.

CAPUT XVII.

Qua ratione exercitia minorum Ordinum repetenda.

Ut sanctorum Ordinum a diaconatu ad ostiariatum functiones, ab apostolorum temporibus in Ecclesia laudabiliter receptæ, et pluribus in locis aliquandiu intermissæ, in usum juxta sacros (4) canones revocentur, nec ab hæreticis tamquam otiosæ traducantur, illius pristini moris restituendi desiderio flagrans sancta Synodus decernit, ut in posterum hujuscemodi ministeria non nisi per constitutos

(1) C. Neminem, 70. dist. — (2) Conc. Nicænum 1. c. 15. et 16.; c. Sanctorum, 70. dist.; c. Tua de cler. peregr.; Conc. Antioch. sub Julio 1. c. 7.; Chalced. c. 126.: Aquisgr.; sub Steph. V. passim; Epaunen. c. 6. et Aurel. 5. c. 5. — (3) Conc. Laodic. c. 41. et 3. Carthag. c. 28. — (4) C. 1. 25. dist. c. Acolythus; c. Exorcista; c. Lector; c. Ostiarius et c. Psalmista, 23. dist.; supra c. 11.; Innoc. epist. 4. c. 5.

in dictis Ordinibus exerceantur; omnesque et singulos prælatos ecclesiarum in Domino hortatur, et illis præcipit, ut, quantum fieri commode poterit, in ecclesiis cathedralibus, collegiatis, et parochialibus suæ diœcesis, si populus frequens, et ecclesiæ proventus id ferre queant, hujusmodi functiones curent restituendas, et ex aliqua parte redituum aliquorum simplicium beneficiorum, vel fabricæ ecclesiæ, si proventus suppetant, aut utriusque illorum, eas functiones exercentibus stipendia assignent; quibus, si negligentes fuerint, Ordinarii judicio, aut ex parte mulctari, aut in totum privari possint. Quod si ministeriis quatuor minorum Ordinum exercendis clerici cælibes præsto non erunt, suffici possint etiam conjugati vitæ probatæ, dummodo (1) non bigami, ad ea munia obeunda idonei, et qui tonsuram, et habitum clericalem in ecclesia gestent.

CAPUT XVIII.

Forma erigendi seminarium clericorum, præsertim tenuiorum; in cujus erectione plurima observanda: de educatione promovendorum in cathedralibus, et majoribus ecclesiis.

Cum adolescentium ætas, nisi (2) recte instituatur, prona sit ad mundi voluptates sequendas; et, nisi a teneris annis ad pietatem et religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines possideat, nunquam perfecte, ac sine maximo, ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio, in disciplina ecclesiastica perseveret; sancta Synodus statuit, (3) ut singulæ cathedrales, metropolitanæ, atque his majores ecclesiæ, pro modo facultatum, et diœcesis amplitudine, certum puerorum ipsius civitatis, et diœcesis, vel ejus provinciæ, si ibi non reperiantur, numerum in collegio ad hoc prope ipsas ecclesias, vel alio in loco convenienti, ab episcopo eligendo, alere, ac religiose educare,

(1) C. 1. cum seq. de bigam. non ord. — (2) 4. Tolet. in c. Omnis ætas, 12. q. 1. gen. 8. 21.; Conc. Aquisgran. c. 135.; Later. sub Leone X. sess. 9. de reform. Curiæ. — (3) Constitutio Alexandri III. part. 1. c. 18. et in 2. Lateran. c. 11. in c. Quia nonnullis, de magistris; supra sess. 5. c. 1. de reform.

et ecclesiasticis disciplinis instituere teneantur. In hoc vero collegio recipiantur, qui ad minimum duodecim annos, et ex legitimo matrimonio nati sint, ac legere, et scribere competenter noverint; et quorum indoles, et voluntas spem afferat, eos ecclesiasticis ministeriis perpetuo inservituros. Pauperum autem filios præcipue eligi vult; nec tamen ditiorum excludit; modo suo sumptu alantur, et studium præ se ferant Deo, et ecclesiæ inserviendi. Hos pueros episcopus in tot classes, quot ei videbitur, divisos juxta eorum numerum, ætatem, ac in disciplina ecclesiastica progressum, partim, cum ei opportunum videbitur, ecclesiarum ministerio addicet; partim in collegio erudiendos retinebit, aliosque in locum eductorum sufficiet; ita ut hoc collegium Dei ministrorum perpetuum seminarium sit. Ut vero in eadem disciplina ecclesiastica commodius instituantur, tonsura statim, atque habitu clericali semper utentur; grammatices, cantus, computi ecclesiastici, (1) aliarumque bonarum artium disciplinam discent: sacram Scripturam, libros ecclesiasticos, homilias sanctorum, atque sacramentorum tradendorum, maxime quæ ad confessiones audiendas videbuntur opportuna, et rituum, ac cæremoniarum formas discent. Curet episcopus, ut singulis diebus missæ sacrificio intersint; ac saltem singulis mensibus confiteantur peccata; et juxta confessoris judicium sumant corpus Domini nostri Jesu Christi; cathedrali, et aliis loci ecclesiis diebus festis inserviant. Quæ omnia atque alia ad hanc rem opportuna, et necessaria episcopi singuli, cum consilio duorum canonicorum seniorum, et graviorum, quos ipsi elegerint, prout Spiritus sanctus suggesserit, constituent; eaque ut semper observentur, sæpius visitando operam dabunt. Dyscolos, et incorrigibiles, ac malorum morum seminatores acriter punient; eos etiam, si opus fuerit, expellendo: omniaque impedimenta auferentes, quæcumque ad conservandum, et augendum tam pium, et sanctum institutum pertinere videbuntur, diligenter curabunt. Et quia ad collegii fabricam instituendam, et ad mercedem præceptoribus et ministris solvendam, et ad alendam juventutem, et ad alios sumptus

(1) C. Quæ ipsis, dist. 38.

certi reditus erunt necessarii; ultra ea, quæ ad instituendos, vel alendos pueros sunt in aliquibus ecclesiis, et locis destinata, quæ eo ipso huic seminario sub eadem episcopi cura applicata censeantur: iidem episcopi cum consilio duorum de capitulo, quorum alter ab episcopo, alter ab ipso capitulo eligatur; itemque duorum de clero civitatis, quorum quidem alterius electio similiter ad episcopum, alterius vero ad clerum pertineat; ex fructibus integris mensæ episcopalis et capituli, et quarumcumque dignitatum, personatuum, officiorum, præbendarum, portionum, abbatiarum, et prioratuum (1), cujuscumque ordinis, etiam regularis, aut qualitatis, vel conditionis fuerint, et hospitalium, quæ dantur in titulum, vel administrationem, juxta constitutionem Concilii Viennensis, quæ incipit (2) *Quia contingit:* et beneficiorum quorumcumque, etiam regularium; etiam si juris patronatus cujuscumque fuerint, etiam si exempta, etiam si nullius diœcesis, vel aliis ecclesiis, monasteriis et hospitalibus, et aliis quibusvis locis piis, etiam exemptis, annexa, et ex fabricis ecclesiarum, et aliorum locorum, etiam ex quibuscumque aliis ecclesiasticis reditibus, seu proventibus, etiam aliorum collegiorum: in quibus tamen seminaria discentium, vel docentium (3), ad commune Ecclesiæ bonum promovendum, actu non habentur: hæc enim exempta esse voluit; præterquam ratione redituum, qui superflui essent ultra convenientem ipsorum seminariorum sustentationem, seu corporum, vel confraternitatum, quæ in nonnullis locis scholæ appellantur, et omnium monasteriorum, non tamen mendicantium, etiam ex decimis quacumque ratione ad laicos, ex quibus subsidia ecclesiastica solvi solent, et milites cujuscumque militiæ, aut ordinis pertinentibus, fratribus sancti Joannis Jerosolymitani dumtaxat exceptis, partem aliquam, vel portionem detrahent: et eam portionem sic detractam, nec non beneficia aliquot simplicia, cujuscumque qualitatis et dignitatis fuerint, vel etiam præstimonia, vel præstimoniales portiones, etiam ante vacationem nuncupatas, sine cultus di-

(1) Qui excipiatur, vide in bullis Pii V. *Apostolicæ*, 1567. *Romanus*, 1568. *Dum indefessæ*, 1571. et Clementis VIII. *Romanum*, 1603. — (2) Vide infra XVII.; supra sess. 7. c. 15. de reform. — (3) Cap. fin. de mag.; c. Cum ex eo, de cler. in 6. et c. De quibusdam, epist. 37.

vini, et illa obtinentium præjudicio, huic collegio applicabunt et incorporabunt: quod locum habeat, etiam si beneficia sint reservata, vel affecta; nec per resignationem ipsorum beneficiorum, uniones, et applicationes suspendi, vel ullo modo impediri possint, sed omnino quacumque vacatione, etiam si in Curia effectum suum sortiantur, et quacumque constitutione non obstante. Ad hanc autem portionem solvendam, beneficiorum, dignitatum, personatuum, et omnium, et singulorum supra commemoratorum possessores, non modo pro se, sed pro pensionibus, quas aliis forsan ex dictis fructibus solverent, retinendo tamen pro rata quidquid pro dictis pensionibus illis erit solvendum, ab episcopo loci per censuras ecclesiasticas, ac alia juris remedia compellantur; etiam vocato ad hoc, si videbitur, auxilio brachii sæcularis: quibusvis, quoad omnia et singula supra dicta, privilegiis, exemptionibus, etiam si specialem derogationem requirerent, consuetudine, etiam immemorabili, et quavis appellatione, et allegatione, quæ executionem impediat, non obstantibus. Succedente vero casu, quo per uniones effectum suum sortientes, vel aliter seminarium ipsum in totum, vel in partem dotatum reperiatur; tunc portio ex singulis beneficiis, ut supra, detracta, et incorporata ab episcopo, prout res ipsa exegerit, in totum, vel pro parte remittatur. Quod si cathedralium et aliarum majorum ecclesiarum prælati in hac seminarii erectione, ejusque conservatione negligentes fuerint, ac suam portionem solvere detrectaverint; episcopum archiepiscopus, archiepiscopum et superiores Synodus provincialis acriter corripere, eosque ad omnia supra dicta cogere debeat: et ut quamprimum hoc sanctum et pium opus, ubicumque fieri poterit, promoveatur, studiose curabit. Rationes autem redituum hujus seminarii episcopus annis singulis accipiat, præsentibus duobus a capitulo, et totidem a clero civitatis deputatis.

Deinde (1), ut cum minori impensa hujusmodi scholis instituendis provideatur, statuit sancta Synodus, ut episcopi, archiepiscopi, primates, et alii locorum Ordinarii, scholasterias obtinentes, et alios, quibus est lectionis, vel do-

(1) Supra sess. 5. cap. 1. de reform.

ctrinæ munus annexum, ad docendum in ipsis scholis instituendos, per seipsos, si idonei fuerint, alioquin per idoneos substitutos, ab eisdem scholasticis eligendos, et ab Ordinariis approbandos, etiam per subtractionem fructuum, cogant et compellant. Quod si, judicio episcopi, digni non fuerint, alium qui dignus sit, nominent, omni appellatione remota: quod si neglexerint, episcopus ipse deputet. Docebunt autem prædicti, quæ videbuntur episcopo expedire. De cetero vero officia, vel dignitates illæ, quæ scholasteriæ dicuntur, nonnisi doctoribus, vel magistris, aut licentiatis in sacra pagina, aut in jure canonico, et aliis personis idoneis, et qui per seipsos id munus explere possint, conferantur, et aliter facta provisio nulla sit et invalida: non obstantibus quibusvis privilegiis et consuetudinibus, etiam immemorabilibus.

Si vero in aliqua provincia, ecclesiæ tanta paupertate laborent, ut collegium in aliquibus erigi non possit; Synodus provincialis, vel metropolitanus, cum duobus antiquioribus suffraganeis, in ecclesia metropolitana, vel alia provinciæ ecclesia commodiori, unum, aut plura collegia, prout opportunum judicabit, ex fructibus duarum, aut plurium ecclesiarum, in quibus singulis collegium commode institui non potest, erigenda curabit, ubi pueri illarum ecclesiarum educentur.

In ecclesiis autem, amplas diœceses habentibus, possit episcopus unum, vel plura in diœcesi, prout sibi opportunum videbitur, habere seminaria: quæ tamen ab illo uno, quod in civitate erectum et constitutum fuerit, in omnibus dependeant.

Postremo, si vel pro unionibus, seu pro portionum taxatione, vel assignatione, et incorporatione, aut qualibet alia ratione difficultatem aliquam oriri contigerit, ob quam hujus seminarii institutio, vel conservatio impediretur, aut perturbaretur: episcopus cum supra deputatis, vel Synodus provincialis, pro regionis more, pro ecclesiarum, et beneficiorum qualitate, etiam supra scripta, si opus fuerit, moderando, aut augendo, omnia et singula, quæ ad felicem hujus seminarii profectum necessaria, et opportuna videbuntur, decernere ac providere valeat.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Insuper eadem sacrosancta Tridentina Synodus proximam futuram sessionem in diem decimam sextam mensis septembris indicit: in qua agetur de sacramento matrimonii, et de aliis, si qua erunt ad doctrinam fidei pertinentia, quæ expediri possint: item de provisionibus episcopatuum, dignitatum, aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum, ac de diversis reformationis articulis.

Prorogata fuit sessio ad diem XI. *novembris* MDLXIII.

SESSIO VIGESIMAQUARTA

QUÆ EST OCTAVA

SUB PIO IV. PONTIFICE MAXIMO

CELEBRATA DIE XI. MENSIS NOVEMBRIS MDLXIII.

DOCTRINA DE SACRAMENTO MATRIMONII.

Matrimonii perpetuum, indissolubilemque nexum primus humani generis parens divini Spiritus instinctu pronuntiavit, cum dixit: Hoc nunc (1) os ex ossibus meis, et caro de carne mea: quamobrem (2) relinquet homo patrem suum, et matrem, et adhærebit uxori suæ, et erunt duo in carne una.

Hoc autem vinculo duos tantummodo copulari, et conjungi Christus Dominus apertius docuit, cum postrema illa verba, tamquam a Deo prolata, referens dixit (3): Itaque jam non sunt duo, sed una caro: statimque ejusdem nexus firmitatem ab Adamo tanto ante pronuntiatam, his verbis confirmavit (4): Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.

(1) Gen. 2. 23.; Ephes. 5. 30. 31. — (2) C. Fraternitas 35. q. 10.; c. Debitum de bigam. c. 1. in princip. de conjug. lepr.; Matth. 19. 5.; Gen. 2. 24. — (3) Matth. 19. 6.; Marc. 10. 8.; c. Martinus, de cogn. spir. — (4) C. Sunt qui, 27. q. 2.; c. De infidelibus, de consang. et affin.; Matthæi 19. 6.; Marc. 10. 9.

Gratiam vero, quæ naturalem illum amorem perficeret, et indissolubilem unitatem confirmaret, conjugesque sanctificaret, ipse Christus, venerabilium sacramentorum institutor atque perfector, sua nobis passione promeruit: quod (1) Paulus apostolus innuit, dicens: Viri, diligite uxores vestras, sicut Christus dilexit Ecclesiam, et seipsum tradidit pro ea; mox subjungens (2): Sacramentum hoc magnum est; ego autem dico in Christo, et in Ecclesia.

Cum igitur matrimonium in lege evangelica veteribus connubiis per Christum gratia præstet; merito inter novæ legis sacramenta adnumerandum, sancti patres nostri (3), Concilia, et (4) universalis Ecclesiæ traditio semper docuerunt: adversus quam impii homines hujus sæculi insanientes, non solum perperam de hoc venerabili sacramento senserunt, sed de more suo, prætextu evangelii libertatem carnis introducentes, multa ab Ecclesiæ catholicæ sensu, et ab apostolorum temporibus probata consuetudine aliena, scripto, et verbo asseruerunt, non sine magna Christi fidelium jactura: quorum temeritati sancta, et universalis Synodus cupiens occurrere, insigniores prædictorum schismaticorum hæreses et errores, ne plures ad se trahat perniciosa eorum contagio, exterminandos duxit, hos in ipsos hæreticos, eorumque errores decernens anathematismos.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

Canon i. Si quis dixerit, matrimonium non esse vere, et proprie unum ex septem legis evangelicæ sacramentis (5) a Christo Domino institutum, sed ab hominibus in Ecclesia inventum, neque gratiam conferre; anathema sit.

Canon ii. Si quis dixerit (6), licere christianis plures simul habere uxores, et hoc nulla lege divina esse prohibitum; anathema sit.

(1) Ephes. 5. 25.; c. Nemo, in fin. 52. quæst. 4.; c. Debitum, de bigam. — (2) Ephes. 5. 32. — (3) Conc. Florent. sub Eugenio IV. — (4) C. Ad abolendam de hæretic. — (5) Matth. 19. 4. et seq.; Marc. 10. 6. et seq.; Ephes. 6. 32.; c. Ad abolendam de hæret. — (6) Matth. 10. 9.; c. Si quis, 32. quæst. 7. Toto tit. De sponsa duorum; c. Gaudemus de divort.

Canon iii. Si quis dixerit (1), eos tantum consanguinitatis, et affinitatis gradus, qui in Levitico exprimuntur, posse impedire matrimonium contrahendum, et dirimere contractum; nec posse Ecclesiam in nonnullis illorum dispensare, aut constituere, ut plures impediant, et dirimant; anathema sit.

Canon iv. Si quis dixerit (2), Ecclesiam non potuisse constituere impedimenta matrimonium dirimentia, vel in iis constituendis errasse; anathema sit.

Canon v. Si quis dixerit (3), propter hæresim, aut molestam cohabitationem, aut affectatam absentiam a conjuge, dissolvi posse matrimonii vinculum; anathema sit.

Canon vi. Si quis dixerit (4), matrimonium ratum, non consummatum, per solemnem religionis professionem alterius conjugum non dirimi; anathema sit.

Canon vii. Si quis dixerit, Ecclesiam errare, cum docuit et docet (5), juxta evangelicam, et apostolicam doctrinam, propter adulterium alterius conjugum matrimonii vinculum non posse dissolvi; et utrumque, vel etiam innocentem, qui causam adulterio non dedit, non posse, altero conjuge vivente, aliud matrimonium contrahere; mœcharique eum, qui, dimissa adultera, aliam duxerit, et eam, quæ, dimisso adultero, alii nupserit; anathema sit.

Canon viii. Si quis dixerit, Ecclesiam errare, cum ob multas causas separationem inter conjuges, quoad thorum, seu quoad cohabitationem, ad certum, incertumve tempus, fieri posse decernit; anathema sit.

Canon ix. Si quis dixerit (6), clericos in sacris Ordinibus constitutos, vel Regulares, castitatem solemniter professos, posse matrimonium contrahere, contractumque validum esse, non obstante lege ecclesiastica, vel voto; et oppositum nil aliud esse, quam damnare matrimonium, posseque o-

(1) Levit. 18. 6. et seq.; c. Pittacium 30. q. 3. 35. q. 2. et 3. per totam; c. Non debet, de cons. et affin. — (2) Supra sess. 21. c. 2. — (3) C. Lege dist. 10.; c. De illa, cum seq. de divort.; c. De infidelibus, de consang. et affinit. — (4) C. Commissum de spons. — (5) Matth. 19. 9.; Luc. 18. 16.; 1. Cor. 7. 10. 11.; c. Placuit, cum multis seq. 32. q. 7.; c. Gaudemus, de divort. — (6) Dist. 27. c. Presbyteris et seq. 17. q. 1. per tot.; Extrav. Qui cleric. vel voven. per totum; Conc. Carthag. 4. c. 104.; et Matiscon. 1. c. 12.

mnes contrahere matrimonium, qui non sentiunt se castitatis, etiam si eam voverint, habere donum; anathema sit: cum Deus id recte petentibus non deneget, (1) nec patiatur nos supra id, quod possumus, tentari.

Canon x. Si quis dixerit (2), statum conjugalem anteponendum esse statui virginitatis, vel cælibatus; et non esse melius (3), ac beatius, manere in virginitate, aut cælibatu, quam jungi matrimonio; anathema sit.

Canon xi. Si quis dixerit, prohibitionem solemnitatis nuptiarum (4) certis anni temporibus superstitionem esse tyrannicam, ab ethnicorum superstitione profectam; aut benedictiones, et alias cæremonias, quibus Ecclesia in illis utitur, damnaverit; anathema sit.

Canon xii. Si quis dixerit (5), causas matrimoniales non spectare ad judices ecclesiasticos; anathema sit.

DECRETUM DE REFORMATIONE MATRIMONII.

CAPUT I.

Matrimonii solemniter contrahendi forma in Concilio Lateranensi præscripta innovatur: quoad proclamationes dispensare possit episcopus. Qui aliter, quam præsentibus parocho et duobus vel tribus testibus contrahit, nihil agit.

Tametsi dubitandum non est, clandestina matrimonia, libero contrahentium consensu facta (6), rata et vera esse matrimonia, quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit; et proinde jure damnandi sint illi, ut eos sancta Synodus anathemate damnat, qui ea vera, ac rata esse negant; quique falso affirmant, matrimonia a filiis familias sine consensu parentum contracta, irrita esse, et parentes ea rata, vel irrita facere posse; nihilominus sancta Dei Ecclesia ex ju-

(1) 1. Cor. 10. 13. — (2) Matth. 19. 11. 12.; 1. Cor. 7. 8.; 37. 38.; c. Nuptiæ, 32. q. 1.; c. Qui sitit, 33. q. 5.; c. Commissum, de sponsal. — (3) C. Nuptiarum, 27. q. 1. — (4) Infra c. 10. de reform. matr. — (5) C. Multorum, 35. q. 6. c. 1. in fine de consang. et affin.; c. Accedentibus, de excess. prælat. — (6) C. 2. de cland. desponsat.

stissimis causis illa semper (1) detestata est, atque prohibuit. Verum, cum sancta Synodus animadvertat, prohibitiones illas, propter hominum inobedientiam, jam non prodesse; et gravia peccata perpendat, quæ ex eisdem clandestinis conjugiis ortum habent; præsertim vero eorum, qui in statu damnationis permanent, dum, priore uxore, cum qua clam contraxerant, relicta, cum alia palam contrahunt, et cum ea in perpetuo adulterio vivunt; cui malo cum ab Ecclesia (2), quæ de occultis non judicat, succurri non possit, nisi efficacius aliquod remedium adhibeatur; idcirco (3), sacri Lateranensis Concilii sub Innocentio III. celebrati vestigiis inhærendo, præcipit, ut in posterum, antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium parocho tribus continuis diebus festivis in ecclesia inter missarum solemnia publice denuncietur, inter quos matrimonium sit contrahendum: quibus denunciationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie Ecclesiæ procedatur; ubi parochus, viro et muliere interrogatis, et eorum mutuo consensu intellecto, vel dicat: Ego vos in matrimonium conjungo, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti; vel aliis utatur verbis, juxta receptum uniuscujusque provinciæ ritum. Quod si aliquando probabilis fuerit suspicio, matrimonium malitiose impediri posse, si tot præcesserint denunciationes; tunc vel una tantum denunciatio fiat; vel saltem parocho, et duobus vel tribus testibus præsentibus matrimonium celebretur. Deinde ante illius consummationem denunciationes in ecclesia fiant, ut, si aliqua subsunt impedimenta, facilius detegantur: nisi Ordinarius ipse expedire judicaverit, ut prædictæ denunciationes remittantur: quod illius prudentiæ, et judicio sancta Synodus relinquit. Qui aliter, quam præsente parocho, vel alio sacerdote, de ipsius parochi, seu Ordinarii licentia, et duobus, vel tribus testibus matrimonium

(1) C. Non omnis; c. Honorantur, et c. fin. 32. q. 2.; c. Aliter, et c. Nostrates, 30. q. 5.; c. Videtur, qui matrim. accus. poss.; Conc. Toletanum 3. c. 10.; Conc. Bisontinense anni 1539. art. 6. de spons. et matrim.; Conc. Camerac. anno 1550. tit. 9. de matrim. — (2) C. Consuluisti, 2. q. 4.; c. Ut nostrum, ut eccl. benef. sine dim. conferantur. — (3) Conc. Later. 4. c. 51. et c. Cum inhibitio de clandest. despons.

contrahere attentabunt; eos sancta Synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit: et (1) hujusmodi contractus irritos, et nullos esse decernit, prout eos præsenti decreto irritos facit, et annullat. Insuper parochum, vel alium sacerdotem, qui cum minore testium numero, et testes, qui sine parocho, vel sacerdote hujusmodi contractui interfuerint, necnon ipsos contrahentes graviter arbitrio Ordinarii puniri præcipit. Præterea eadem sancta Synodus hortatur, ut conjuges ante benedictionem sacerdotalem, in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent; statuitque (2) benedictionem a proprio parocho fieri; neque a quoquam, nisi ab ipso parocho, vel ab Ordinario licentiam ad prædictam benedictionem faciendam alii sacerdoti concedi posse: quacumque consuetudine, etiam immemorabili, quæ potius corruptela dicenda est, vel privilegio, non obstante. Quod si quis parochus, vel alius sacerdos, sive regularis, sive sæcularis sit, etiam si id sibi ex privilegio, vel immemorabili consuetudine licere contendat, alterius parochiæ sponsos sine illorum parochi licentia matrimonio conjungere, aut benedicere ausus fuerit, ipso jure tamdiu suspensus maneat, quamdiu ab Ordinario ejus parochi, qui matrimonio interesse debebat, seu a quo benedictio suscipienda erat, absolvatur. Habeat parochus librum, in quo conjugum, et testium nomina, diemque, et locum contracti matrimonii describat, quem diligenter apud se custodiat. Postremo sancta Synodus conjuges hortatur, ut, antequam contrahant, vel saltem triduo ante matrimonii consummationem, sua peccata diligenter confiteantur, et ad sanctissimum eucharistiæ sacramentum pie accedant. Si quæ provinciæ aliis, ultra prædictas, laudabilibus consuetudinibus, et cæremoniis hac in re utuntur, eas omnino retineri sancta Synodus vehementer optat. Ne vero hæc tam salubria præcepta quemquam lateant, Ordinariis omnibus præcipit, ut, cum primum potuerint, curent hoc decretum populo publicari, ac explicari in singulis suarum diœcesum parochialibus ecclesiis, idque in primo anno quam sæpissime fiat, deinde vero quoties expedire viderint. Decernit insuper, ut hujusmodi decretum

(1) C. Videtur, 35. q. 6. — (2) C. 1. Cum multis seq. 30. q. 5. et c. Nulli, 34. q. 2.

in unaquaque parochia suum robur post triginta dies habere incipiat a die primæ publicationis, in eadem parochia factæ, numerandos.

CAPUT II.

Inter quos cognatio spiritualis contrahatur.

Docet (1) experientia, propter multitudinem prohibitionum, multoties in casibus prohibitis ignoranter contrahi matrimonia, in quibus vel non sine magno peccato perseveratur, vel ea non sine magno scandalo dirimuntur. Volens itaque sancta Synodus huic incommodo providere, et a cognationis spiritualis impedimento incipiens, statuit, ut unus tantum, sive vir sive mulier, juxta sacrorum (2) canonum instituta, vel ad summum unus et una baptizatum de baptismo suscipiant; inter quos ac baptizatum ipsum, et illius patrem, et matrem, necnon inter baptizantem, et baptizatum, baptizatique patrem, ac matrem tantum (3) spiritualis cognatio contrahatur. Parochus, antequam ad baptismum conferendum accedat, diligenter ab eis, ad quos spectabit, sciscitetur, quem, vel quos elegerint, ut baptizatum de sacro fonte suscipiant; et eum, vel eos tantum ad illum suscipiendum admittat; et in libro eorum nomina describat; doceatque eos quam cognationem contraxerint ne ignorantia ulla excusari valeant. Quod si alii, ultra designatos, baptizatum tetigerint, cognationem spiritualem nullo pacto contrahant (4), constitutionibus, in contrarium facientibus, non obstantibus. Si parochi culpa, vel negligentia secus factum fuerit, arbitrio Ordinarii puniatur. Ea (5) quoque cognatio, quæ ex confirmatione contrahitur, confirmantem, et confirmatum, illiusque patrem, et matrem, ac tenentem non egrediatur: omnibus inter alias personas hujus spiritualis cognationis impedimentis omnino sublatis.

(1) Declaratur h. c. bulla Pii V. *Cum illius vicem,* 1566. — (2) C. Non plures de cons. dist. 4.; c. Veniens, et fere per tot. de cognat. spirit.; c. Quamvis, eod. in 6. — (3) C. Super quibus, c. Pittacium, et c. fin. q. 3. c. 1. ; c. Super eo, et fere per tot. de cognat. spirit. c. 1. eod. tit. in 6. — (4) C. Quamvis de cognat. spirit. in 6. — (5) C. 2. 30. q. 1. de cognat. spirit. in 6.

CAPUT III.

Publicæ honestatis impedimentum certis limitibus coarctatur.

Justitiæ (1) publicæ honestatis impedimentum, ubi sponsalia quacumque ratione valida non erunt, sancta Synodus prorsus tollit; ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedant: quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest hujusmodi prohibitio absque dispendio observari.

CAPUT IV.

Affinitas ex fornicatione ad secundum gradum restringitur.

Præterea sancta Synodus, eisdem, et aliis gravissimis de causis adducta (2), impedimentum, quod (3) propter affinitatem ex fornicatione contractam inducitur, et matrimonium postea factum dirimit, ad eos tantum, qui in primo, et secundo gradu conjunguntur, restringit. In ulterioribus vero gradibus statuit, hujusmodi affinitatem matrimonium postea contractum non dirimere.

CAPUT V.

Ne quis intra gradus prohibitos contrahat; quave ratione in illis dispensandum.

Si quis intra (4) gradus prohibitos scienter matrimonium contrahere præsumpserit, separetur, et spe dispensationis consequendæ careat; idque in eo multo magis locum habeat, qui non tantum matrimonium contrahere, sed etiam consummare ausus fuerit. Quod si ignoranter id fecerit, si quidem solemnitates requisitas in contrahendo matrimo-

(1) Declaratur h. c. bulla Pii V. *Ad Romanum spectat*, 1568. c. 1. de sponsal. in 6. — (2) C. Quædam, cum multis seq. 32. q. 7. et toto tit. de eo qui cognat. cons. uxoris suæ. — (3) Declaratur bulla Pii V. *Ad Romanum Pontific.*, 1566. — (4) C. fin. sess. pen. de cland. despons. Clem. unica de consang. et affinit.

nio neglexerit, eisdem subjiciatur pœnis (1); non enim dignus est, qui Ecclesiæ benignitatem facile experiatur, cujus salubria præcepta temere contempsit. Si vero, solemnitatibus adhibitis, impedimentum aliquod postea subesse cognoscatur, cujus ille probabilem ignorantiam habuit; tunc facilius cum eo, et gratis dispensari poterit. In contrahendis matrimoniis, vel nulla omnino detur dispensatio, vel raro, idque ex causa, et gratis concedatur. In secundo gradu nunquam dispensetur, nisi inter magnos principes, et ob publicam causam.

CAPUT VI.

In raptores animadvertitur.

Decernit sancta Synodus, inter raptorem et raptam, quamdiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum posse consistere matrimonium (2). Quod si rapta a raptore separata, et in loco tuto, et libero constituta, illum in virum habere consenserit; eam raptor in uxorem habeat, et nihilominus raptor ipse (3), ac omnes illi consilium, auxilium, et favorem præbentes, sint ipso jure excommunicati (4), ac perpetuo infames, omniumque dignitatum incapaces; et si clerici fuerint, de proprio gradu decidant (5). Teneatur præterea raptor mulierem raptam, sive eam uxorem duxerit, sive non duxerit, decenter, arbitrio judicis, dotare.

CAPUT VII.

Vagi matrimonio caute jungendi.

Multi sunt (6), qui vagantur, et incertas habent sedes, et, ut improbi sunt ingenii, prima uxore relicta, aliam, et plerumque plures, illa vivente, diversis in locis ducunt. Cui morbo cupiens sancta Synodus occurrere, omnes, ad quos spectat, paterne monet, ne hoc genus hominum va-

(1) C. fin. de immunit. eccles.; c. Quia frustra, de usur. — (2) C. fin. de rapt. — (3) Conc. Chalcedon. c. 26.; c. Eos et c. De puellis, 36. q. 2. — (4) C. Consanguineorum, 3. q. 4. et c. Constituimus, 3. q. 5. — (5) Exod. 22. 16. 17.; c. 1. de adult. — (6) Conc. Agathen. c. 25.

gantium ad matrimonium facile recipiant: magistratus etiam sæculares hortatur, ut eos severe coerceant: parochis autem præcipit, ne illorum matrimoniis intersint, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, et, re ad Ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.

CAPUT VIII.

Concubinatus pœnis gravissimis punitur.

Grave peccatum est homines solutos concubinas habere; gravissimum vero, et in hujus magni sacramenti singularem contemptum admissum, uxoratos quosque in hoc damnationis statu vivere, ac audere eas quandoque domi, etiam cum uxoribus alere, et retinere. Quare, ut huic tanto malo sancta Synodus opportunis remediis provideat, statuit hujusmodi concubinarios, tam solutos quam uxoratos (1), cujuscumque status, dignitatis, et conditionis existant, si, postquam ab Ordinario, etiam ex officio, ter admoniti ea de re fuerint, concubinas non ejecerint, seque ab earum consuetudine non sejunxerint, excommunicatione feriendos esse; a qua non absolvantur, donec re ipsa admonitioni factæ paruerint. Quod si in concubinatu per annum, censuris neglectis, permanserint, contra eos ab Ordinario severe pro qualitate criminis procedatur. Mulieres (2), sive conjugatæ, sive solutæ, quæ cum adulteris, seu concubinariis publice vivunt (3), si ter admonitæ non paruerint, ab Ordinariis locorum, nullo etiam requirente, ex officio graviter pro modo culpæ puniantur; et extra oppidum, vel diœcesim, si id eisdem Ordinariis videbitur, invocato, si opus fuerit, brachio sæculari, ejiciantur (4): aliis pœnis contra adulteros et concubinarios inflictis in suo robore permanentibus.

(1) Infra sess. 25. c. 14. de reform.; Conc. Rom. sub Nicol. II. in fin.; Conc. Lateran. sub Leone X. sess. 9. de reform. Curiæ et aliorum, vers. Concub.; Conc. Toletan. 1. cap. 17. c. Is, qui, 34. dist. — (2) Conc. Arelaten. 2. c. 3.; c. Fraternitatis, 34. dist.; c. Si concubinæ de sent. excomm. — (3) C. 2. de cohabit. cler. et mulier. — (4) Easdem innovat et auget Sixtus V. bulla *Ad compescendum,* 1586.

CAPUT IX.

Ne domini temporales aut magistratus quidpiam libertati matrimonii contrarium moliantur.

Ita plerumque temporalium dominorum, ac magistratuum mentis oculos terreni affectus, atque cupiditates excæcant, ut viros, et mulieres, sub eorum jurisdictione degentes, maxime divites, vel spem magnæ hæreditatis habentes, minis et pœnis adigant cum iis matrimonium invitos contrahere, quos ipsi domini, vel magistratus illis præscripserint. Quare (1) cum maxime nefarium sit matrimonii libertatem violare, et ab eis injurias nasci, a quibus jura expectantur; præcipit sancta Synodus omnibus, cujuscumque gradus, dignitatis et conditionis existant, sub (2) anathematis pœna, quam ipso facto incurrant, ne quovis modo directe vel indirecte subditos suos, vel quoscumque alios cogant, quominus libere matrimonia contrahant.

CAPUT X.

Nuptiarum solemnitates certis temporibus prohibentur.

Ab (3) Adventu Domini nostri Jesu Christi usque in diem Epiphaniæ, et a feria quarta Cinerum usque in octavam Paschatis inclusive, antiquas solemnium nuptiarum prohibitiones diligenter ab omnibus observari sancta Synodus præcipit: in aliis vero temporibus nuptias solemniter celebrari permittit: quas episcopi, ut ea, qua decet, modestia, et honestate fiant, curabunt (4); sancta enim res est matrimonium, et sancte tractandum.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

Eadem sacrosancta Synodus, reformationis materiam prosequens, hæc in præsenti sessione statuenda decernit.

(1) C. Cum locum; c. Requisivit, et c. Gemma de spons. — (2) Conc. Parisien. 1. c. 6.; c. Nullus, 36. 2. — (3) Conc. Laodic. can. 52.; Conc. Salegustadien. c. 3.; c. Non oportet, cum tribus seq. 33. q. 4.; c. Capellan. de fer. — (4) C. Deinde, 26. dist.

CAPUT I.

Norma procedendi ad creationem episcoporum et Cardinalium.

Si (1) in quibuslibet Ecclesiæ gradibus providenter scienterque curandum est, ut in Domini domo nihil sit inordinatum, nihilque præposterum; multo magis elaborandum est, ut in electione ejus, qui supra omnes gradus constituitur, non erretur; nam totius familiæ Domini status, et ordo nutabit, si, quod requiritur in corpore, non inveniatur in capite: unde, etsi (2) alias sancta Synodus de promovendis ad cathedrales, et superiores ecclesias nonnulla utiliter decrevit: hoc tamen munus hujusmodi esse censet, ut, si pro rei magnitudine expendatur, nunquam satis cautum de eo videri possit. Itaque statuit, ut, cum primum ecclesia vacaverit, supplicationes, ac preces publice privatimque habeantur, atque a capitulo per civitatem, et diœcesim indicantur, quibus clerus populusque bonum a Deo pastorem valeat impetrare. Omnes vero et singulos, qui ad promotionem præficiendorum, quodcumque jus, quacumque ratione, a Sede apostolica habent, aut alioquin operam suam præstant, nihil in iis pro præsenti temporum ratione innovando, hortatur et monet, ut in primis meminerint, nihil se ad Dei gloriam, et populorum salutem utilius posse facere, quam si bonos pastores, et ecclesiæ gubernandæ idoneos promoveri studeant; eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores, et ecclesiæ magis utiles ipsi judicaverint (3), non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed, eorum exigentibus meritis, præfici diligenter curaverint; et quos ex legitimo matrimonio natos, et vita, ætate, doctrina, atque aliis omnibus qualitatibus præditos sciant (4), quæ juxta sacros canones, et Tridentinæ hujus Synodi de-

(1) C. Miramur, dist. 63. — (2) Supra de reform. sess. 6. c. 1. sess. 7., c. 1. et 3. sess. 22. c. 2. — (3) Conc. Toletan. 4. 18. — (4) C. Cum in cunctis et c. Cum nobis olim, de elect.; Conc. Lateran. sub Leone X. de reform. Curiæ in princ. sess. 9. cum alleg.; supra sess. 22. de reform. c. 2.

creta requiruntur. Quoniam vero in sumendo de prædictis omnibus qualitatibus gravi, idoneoque bonorum, et doctorum virorum testimonio, non uniformis ratio ubique ex nationum, populorum, ac morum varietate potest adhiberi (1); mandat sancta Synodus, ut in provinciali Synodo, per metropolitanum habenda, præscribatur quibusque locis, et provinciis propria examinis, seu inquisitionis, aut instructionis faciendæ forma, sanctissimi Romani Pontificis arbitrio approbanda, quæ magis eisdem locis utilis atque opportuna esse videbitur: ita tamen, ut, cum deinde hoc examen, seu inquisitio de persona promovenda perfecta fuerit, ea in instrumentum publicum redacta, cum toto testimonio (2), ac professione fidei ab eo facta, quamprimum ad sanctissimum Romanum Pontificem omnino transmittatur: ut ipse summus Pontifex, plena totius negotii, ac personarum notitia habita, pro gregis dominici commodo, de illis, si idonei per examen, seu per inquisitionem factam reperti fuerint, ecclesiis possit utilius providere. Omnes vero inquisitiones, informationes, testimonia, ac probationes quæcumque de promovendi qualitatibus, et ecclesiæ statu a quibuscumque, etiam in Romana Curia, habitæ, per Cardinalem, qui relationem facturus erit in consistorio, et alios tres Cardinales diligenter examinentur; ac relatio ipsa Cardinalis relatoris, et trium Cardinalium subscriptione roboretur: in qua ipsi singuli quatuor Cardinales affirment, se, adhibita accurata diligentia, invenisse promovendos qualitatibus a jure, et ab hac (3) sancta Synodo requisitis præditos; ac certo existimare sub periculo salutis æternæ idoneos esse, qui ecclesiis præficiantur: ita ut relatione in uno consistorio facta, quo maturius interea de ipsa inquisitione cognosci possit, in aliud consistorium judicium differatur; nisi aliud beatissimo Pontifici videbitur expedire. Ea vero omnia, et singula, quæ de episcoporum præficiendorum vita, ætate, doctrina, et ceteris qualitatibus alias in eadem Synodo constituta sunt, decernit eadem, etiam (4) in creatione

(1) Præscribitur alia forma in bulla Gregorii XIV. anni 1590. quæ incipit *Onus*. — (2) Vide infra 40. — (3) In dictis locis. — (4) Quid in creatione Cardinalium observandum vide in constitut. Sixti V. *Postquam*, 1586. et *Religiosam*, 1587.

sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, etiam si diaconi sint, exigenda; quos sanctissimus Romanus Pontifex ex omnibus christianitatis nationibus, quantum commode fieri poterit, prout idoneos repererit, assumet. Postremo, eadem sancta Synodus, tot gravissimis Ecclesiæ incommodis commota, non potest non commemorare, nihil magis Ecclesiæ Dei esse necessarium, quam ut beatissimus Romanus Pontifex, quam sollicitudinem universæ Ecclesiæ ex muneris sui officio debet, eam hic potissimum impendat, ut lectissimos tantum sibi Cardinales adsciscat; et bonos maxime, atque idoneos pastores singulis ecclesiis præficiat: idque eo magis, quod ovium Christi sanguinem, quæ ex malo negligentium, et sui officii immemorum pastorum regimine peribunt, Dominus noster Jesus Christus (1) de manibus ejus sit requisiturus.

CAPUT II.

Synodi provinciales, quolibet triennio; diœcesanæ, quotannis celebrentur: qui eas cogere, quive illis interesse debeant.

Provincialia Concilia, sicubi omissa sunt, pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis (2), aliisque ex sacris canonibus (3) permissis renoventur. Quare metropolitani per se ipsos, seu, illis legitime impeditis, coepiscopus antiquior intra annum ad minus a fine præsentis Concilii, et deinde (4) quolibet saltem triennio post octavam Paschæ Resurrectionis Domini nostri Jesu Christi, seu alio commodiori tempore, pro more provinciæ, non prætermittat Synodum in provincia sua cogere: quo episcopi omnes, et alii, qui de jure, vel consuetudine interesse debent, exceptis iis, quibus cum imminenti periculo transfretandum esset, convenire omnino teneantur. Nec episcopi comprovinciales prætextu cujuslibet

(1) Ezech. 3. 18.; Act. 20. 28.; c. Ephesiis, 43. dist.; supra sess. 6. de reform. c. 1. — (2) C. Propter ecclesiasticas cum seq. 18. dist.; c. Sicut olim, de accusat.; Conc. Aurelian. 2. c. 1. — (3) Infra c. 21. — (4) Conc. Lateran. sub Leone X. sess. 10. In 2. Lateranen. sub Innoc. III. c. 6. exigebatur ut singulis annis metropolitanus visitaret.

consuetudinis ad metropolitanam ecclesiam in posterum accedere inviti compellantur. Itidem episcopi, qui nulli archiepiscopo subjiciuntur, aliquem vicinum metropolitanum semel eligant, in cujus Synodo provinciali cum aliis interesse debeant; et quæ ibi ordinata fuerint, observent, ac observari faciant. In reliquis omnibus eorum exemptio, et privilegia salva, atque integra maneant (1). Synodi quoque diœcesanæ quotannis celebrentur: ad quas exempti etiam omnes, qui alias, cessante exemptione, interesse deberent, nec capitulis generalibus subduntur, accedere teneantur; ratione tamen parochialium, aut aliarum sæcularium ecclesiarum, etiam annexarum, debeant ii, qui illarum curam gerunt, quicumque illi sint, Synodo interesse. Quod si in his tam metropolitani, quam episcopi, et alii suprascripti negligentes fuerint; pœnas, sacris (2) canonibus sancitas, incurrant.

CAPUT III.

Qua ratione visitatio per prœlatos facienda.

Patriarchæ, primates, metropolitani, et episcopi propriam diœcesim per se ipsos (3), aut, si legitime impediti fuerint, per suum generalem vicarium, aut visitatorem, si quotannis totam, propter ejus latitudinem, visitare non poterunt, saltem majorem ejus partem, ita tamen, ut tota biennio per se, vel visitatores suos compleatur, visitare non prætermittant. A metropolitanis vero, etiam post plene visitatam propriam diœcesim, non visitentur cathedrales ecclesiæ, neque diœceses suorum comprovincialium, nisi causa cognita, et probata in Concilio provinciali. Archidiaconi autem, decani, et alii inferiores in iis ecclesiis, ubi hactenus visitationem exercere legitime consueverunt, debeant quidem, assumpto notario, de consensu episcopi deinceps per seipsos tantum ibidem visitare. Visitatores etiam a capitulo deputandi, ubi capitulum jus visitandi habet, prius ab episcopo approbentur: sed non ideo epi-

(1) Conc. Basil. sess. 15.; Toletan. sub Sixto IV. cap. 1. — (2) Dist. 18. fere per tot.; Conc. Aurelian. 5. c. 18.; Tarracon. 1. c. 6.; Tolet. 11. c. 15. et Basil. sess. 8. — (3) Conc. Toletan. 4. c. 35.; c. Episcoporum, 10. q. 1.

scopus, vel, eo impedito, ejus visitator easdem ecclesias seorsum ab his visitare prohibeatur: cui ipsi archidiaconi, vel alii inferiores, visitationis factæ infra mensem rationem reddere, et depositiones testium, ac integra acta ei exhibere teneantur: non obstantibus quacumque consuetudine, etiam immemorabili, atque exemptionibus, et privilegiis quibuscumque. Visitationum autem omnium istarum (1) præcipuus sit scopus, sanam, orthodoxamque doctrinam, expulsis hæresibus, inducere; bonos mores tueri, pravos corrigere; populum cohortationibus, et admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendere; cetera, prout locus, tempus, et occasio feret, ex visitantium prudentia, ad fidelium fructum constituere. Quæ ut facilius, feliciusque succedant, monentur prædicti omnes, et singuli, ad quos visitatio spectat, ut paterna charitate, christianoque zelo omnes amplectantur; ideoque modesto contenti equitatu, famulatuque, studeant quam celerrime, debita tamen cum diligentia, visitationem ipsam absolvere. Interimque caveant, ne inutilibus sumptibus (2) cuiquam graves, onerosive sint; neve ipsi, aut quisquam suorum quidquam procurationis causa pro visitatione, etiam testamentorum ad pios usus, præter id, quod ex relictis piis jure debetur, aut alio quovis nomine, nec pecuniam, nec munus, quodcumque sit, etiam qualitercumque offeratur, accipiant, non obstante quacumque consuetudine, etiam immemorabili (3): exceptis tamen victualibus, quæ sibi, ac suis frugaliter moderateque pro temporis tantum necessitate, et non ultra, erunt ministranda. Sit tamen in optione eorum, qui visitantur, si malint solvere id, quod erat ab ipsis antea solvi, certa pecunia taxata, consuetum, an vero prædicta victualia subministrare: salvo item jure conventionum antiquarum cum monasteriis, aliisve piis locis aut ecclesiis non parochialibus inito, quod illæsum permaneat. In iis vero locis, seu provinciis, ubi consuetudo est, ut nec victualia, nec pecunia, nec quidquam aliud a visitatoribus accipiatur, sed omnia gratis fiant, ibi

(1) C. 1. §. Sane, de cens. in 6.; c. unic. 85. dist. — (2) Conc. Braccaren. 2. c. 1. et Ticinen. vers. Statuimus etiam ne episcopi; c. Cavendum, c. Placuit, et c. Inter cetera, 10. q. 3. et c. Cum apostolus, de cens. — (3) Si episcopus, de offic. ord. in 6.

id observetur. Quod si quispiam, quod absit, aliquid amplius in supra dictis omnibus casibus accipere præsumpserit, is præter dupli restitutionem, intra mensem faciendam, aliis etiam pœnis juxta constitutionem Concilii generalis Lugdunensis, quæ incipit (1), Exigit, nec non et aliis pœnis in Synodo provinciali arbitrio Synodi, absque ulla spe veniæ, mulctetur. Patroni vero in iis, quæ ad sacramentorum administrationem spectant, nullatenus se præsumant ingerere; neque visitationi ornamentorum ecclesiæ, aut bonorum stabilium, seu fabricarum proventibus immisceant; nisi quatenus id eis ex institutione, ac fundatione competat: sed episcopi ipsi hæc faciant, et fabricarum reditus in usus ecclesiæ necessarios, et utiles, prout sibi expedire magis visum fuerit, expendi curent.

CAPUT IV.

Prœdicationis munus a quibus et quando obeundum: ecclesia parochialis ad audiendum verbum Dei adeunda. Nullus contradicente episcopo prœdicet.

Prædicationis munus (2), quod episcoporum præcipuum est, cupiens sancta Synodus, quo frequentius possit ad fidelium salutem exerceri; canones alias super hoc editos sub fel. rec. (3) Paulo III. aptius præsentium temporum usui accommodando, mandat, ut in ecclesia sua ipsi per se (4), aut, si legitime impediti fuerint, per eos quos ad prædicationis munus assument; in aliis autem ecclesiis per parochos, sive, iis impeditis, per alios ab episcopo impensis eorum, qui eas præstare, vel tenentur, vel solent, deputandos in civitate, aut in quacumque parte diœcesis, censebunt expedire, saltem omnibus dominicis, et solemnibus diebus festis; tempore autem jejuniorum, quadragesimæ, et Adventus Domini quotidie, vel saltem tribus in hebdomada diebus, si ita oportere duxerint, sacras Scripturas,

(1) Vide infra XXVIII. — (2) Conc. Carthag. 4. c. 20. et Rhemen. c. 14. in c. Episcopus nullam rei, 88. dist. — (3) Supra sess. 5. de reform. c. 2. — (4) Conc. Arelaten. 4. c. 10.; Lateran. sub Innoc. III. c. 10. in c. Inter cetera, de off. ord.; Conc. Moguntiacum, c. 25.; supra sess. 5. de reform. c. 2.

divinamque legem annuntient; et alias quotiescumque id opportune fieri posse judicaverint. Moneatque episcopus populum diligenter, teneri unumquemque parochiæ suæ interesse, ubi commode id fieri potest (1), ad audiendum verbum Dei. Nullus autem sæcularis (2), sive regularis, etiam in ecclesiis suorum Ordinum, contradicente episcopo, prædicare præsumat. Iidem etiam saltem dominicis et aliis festivis diebus pueros in singulis parochiis (3) fidei rudimenta, et obedientiam erga Deum, et parentes diligenter ab iis, ad quos spectabit, doceri curabunt; et, si opus sit, etiam per censuras ecclesiasticas compellent; non obstantibus privilegiis et consuetudinibus. In reliquis ea, quæ de prædicationis munere (4) sub eodem Paulo III. decreta fuerunt, suum robur obtineant.

CAPUT V.

Causæ criminales contra episcopos, majores a solo Sum. Pont., minores a Concilio provinciali cognoscantur.

Causæ criminales (5) graviores contra episcopos, etiam hæresis, quod absit, quæ depositione aut privatione dignæ sunt (6), ab ipso tantum summo Romano Pontifice cognoscantur, et terminentur. Quod si ejusmodi sit causa, quæ necessario extra Romanam Curiam sit committenda; nemini prorsus ea committatur, nisi metropolitanis, aut episcopis, a beatissimo Papa eligendis. Hæc vero commissio, et specialis sit, et manu ipsius sanctissimi Pontificis signata; nec unquam plus his tribuat, quam ut solam facti instructionem sumant, processumque conficiant, quem statim ad Romanum Pontificem transmittant: reservata (7) eidem Sanctissimo sententia definitiva. Cetera alias sub fel. rec. Julio III. supra his decreta, nec non et constitutio sub

(1) 4. Carthag. c. 24.; it. c. Sacerdotes de cons. dist. 1. Theodulphus episc. Aurel. epist. ad parochos in fine. — (2) Vide bullam Greg. XIII. in grat. societ. Jesu, quæ incipit. *Vigore*, 1584. — (3) Vide constitut. Pii V. *Ex debito*, 1571., quam ampliavit Greg. XIII. 30. Octob. 1572. — (4) Sess. 5. de reform. — (5) Conc. Sardic. c. 1.; c. Ad abolendam, de hæret. — (6) Confirmatur bulla Pii V. *Si de protegendis*, 1569. — (7) Supra sess. 13. de reform. cap. 6. 7. 8.

Innocentio III. in Concilio generali, quæ incipit (1), Qualiter et quando, quam sancta Synodus in præsenti innovat, ab omnibus observetur. Minores vero criminales causæ episcoporum in Concilio tantum provinciali cognoscantur, et terminentur, vel a deputandis per Concilium provinciale.

CAPUT VI.

Datur episcopis potestas circa irregularitatum, et suspensionum dispensationes, et criminum absolutiones.

Liceat episcopis in irregularitatibus omnibus, et suspensionibus, ex delicto occulto provenientibus (2), excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, et exceptis aliis deductis ad forum contentiosum (3), dispensare; et in quibuscumque casibus occultis (4), etiam Sedi apostolicæ reservatis, delinquentes quoscumque sibi subditos, in diœcesi sua per se ipsos, aut vicarium, ad id specialiter deputandum, in foro conscientiæ gratis absolvere, imposita pœnitentia salutari. Idem et in hæresis crimine in eodem foro conscientiæ eis tantum, non eorum vicariis sit permissum.

CAPUT VII.

Sacramentorum virtus, antequam populo administrentur, ab episcopis et parochis explicetur; inter missarum solemnia sacræ paginæ explanentur.

Ut fidelis populus ad suscipienda sacramenta majori cum reverentia, atque animi devotione accedat, præcipit sancta Synodus episcopis omnibus, ut non solum, cum hæc per se ipsos erunt populo administranda, prius illorum vim, et usum pro suscipientium captu explicent, sed etiam idem a singulis parochis pie, prudenterque, etiam lingua vernacula, si opus sit, et commode fieri poterit, servari studeant, juxta formam a sancta Synodo in catechesi singulis sacramentis præscribendam; quam episcopi in vulgarem linguam fideliter verti, atque a parochis omnibus populo

(1) Vide infra XXIX. — (2) Supra sess. 14. c. 7.; c. Miror, et c. Contumaces, 50. dist. — (3) Consule bullam Cœnæ Domini. — (4) De quibus sub Alexandro in Conc. Later. part. 14. constit. ejus.

exponi curabunt; necnon ut (1) inter missarum solemnia, aut divinorum celebrationem, sacra eloquia, et salutis monita eadem vernacula lingua singulis diebus festivis, vel solemnibus, explanent; eademque in omnium cordibus, postpositis inutilibus quæstionibus, inserere, atque eos in lege Domini erudire studeant.

CAPUT VIII.

Publice peccantes publice pœniteant, ni episcopo aliter videatur: pœnitentiarius in cathedralibus instituendus.

Apostolus monet (2), publice peccantes palam esse corripiendos. Quando igitur ab aliquo publice, et in multorum conspectu crimen commissum fuerit, unde alios scandalo offensos, commotosque fuisse non sit dubitandum; huic condignam pro modo culpæ pœnitentiam (3) publice injungi oportet; ut quos exemplo suo ad malos mores provocavit, suæ emendationis testimonio ad rectam revocet vitam. Episcopus tamen publicæ hoc pœnitentiæ genus in aliud secretum poterit commutare, quando ita magis judicaverit expedire. In omnibus etiam cathedralibus ecclesiis, ubi id commode fieri poterit, pœnitentiarius aliquis cum unione præbendæ, proxime vacaturæ, ab episcopo instituatur, qui magister sit, vel doctor, aut licentiatus in theologia, vel jure canonico, et annorum quadraginta, seu alias qui aptior pro loci qualitate reperiatur; qui dum confessiones in ecclesia audiet, interim præsens in choro censeatur.

CAPUT IX.

A quo visitari debeant ecclesiæ sæculares nullius diœcesis.

Quæ (4) alias sub fel. rec. Paulo III, et (5) nuper sub beatissimo Domino nostro Pio IV. in hoc eodem Concilio de

(1) Supra sess. 22. de sacrificio Missæ c. 8. — (2) 1. Timoth. 5. 20.; c. Sed illud, 45. dist.; c. Si peccaverit, §, Ergo 2. q. 1. et c. 1. de pœnit. et remiss. — (3) C. Pœnit. et c. In capite cum seq.; 50. dist. — (4) Supra sess. 6. de reform. c. 4. et sess. 7. de reform. c. 8. — (5) Sess. 21. de reform. c. 8.

adhibenda ab Ordinariis diligentia in beneficiorum, etiam exemptorum, visitatione constituta sunt; eadem etiam in iis ecclesiis sæcularibus observentur, quæ in nullius diœcesi esse dicuntur; ut ab episcopo, cujus cathedralis ecclesia est proximior, si id constet, alioquin ab eo, qui semel in Concilio provinciali a prælato loci illius electus fuerit, tamquam Sedis apostolicæ delegato, visitentur: non obstantibus privilegiis, et consuetudinibus quibuscumque, etiam immemorabilibus.

CAPUT X.

Executio visitationis a subditis ne suspendatur.

Episcopi, ut aptius, quem regunt, populum possint in officio, atque obedientia continere, in omnibus iis, quæ ad visitationem, ac morum correctionem subditorum suorum spectant, jus et potestatem habeant, etiam tamquam apostolicæ Sedis delegati, ea ordinandi (1), moderandi, puniendi, et exequendi, juxta canonum sanctiones, quæ illis ex prudentia sua pro subditorum emendatione, ac diœcesis suæ utilitate necessaria videbuntur (2). Nec in his, ubi de visitatione, aut morum correctione agitur, exemptio, aut ulla inhibitio, appellatio, seu querela, etiam ad Sedem apostolicam, interposita, executionem eorum, quæ ab his mandata, decreta, aut judicata fuerint, quoquo modo impediat, aut suspendat.

CAPUT XI.

Honorarii tituli, aut privilegia particularia, episcoporum juri nihil detrahant. Cap. cum capella, extra, de privilegiis, innovatur.

Quoniam (3) privilegia, et exemptiones, quæ variis titulis plerisque conceduntur, hodie perturbationem in episcoporum jurisdictione excitare, et exemptis occasionem laxioris vitæ præbere dignoscuntur; decernit sancta Synodus,

(1) C. Transmissam, de elect. — (2) Supra sess. 13. de reform. c. 1., sess. 14. de reform. c. 4., et sess. 22. de reform. c. 1. — (3) Supra sess. 6. c. 3. de ref.; c. Cum et plantar. de priv.; et c. Venerabili, de verb. sign.

ut si quando justis, gravibus et fere necessariis suadentibus causis, aliquos honorariis titulis protonotariatus, acolythatus (1), comitis palatini, capellani regii, aut aliis hujusmodi in Romana Curia vel extra, insignibus decorandos esse placuerit; necnon alios, cuicumque monasterio oblatos, vel quomodocumque addictos, aut sub nomine servientium militiis, seu monasteriis, hospitalibus, collegiis, aut quocumque alio titulo assumi; nihil ex iis privilegiis detractum esse Ordinariis intelligatur, quominus ii, quibus ea jam concessa sunt, vel in posterum concedi contigerit, ipsis Ordinariis, tamquam apostolicæ Sedis delegatis, plene in omnibus, et quoad capellanos regios, juxta constitutionem Innocentii III. quæ incipit (2), Cum capella, subjecti existant: exceptis tamen iis, qui prædictis locis aut militiis actu serviunt, et infra eorum septa ac domos resident, subque eorum obedientia vivunt; sive iis, qui legitime, et secundum regulam earumdem militiarum professionem fecerint, de qua Ordinario constare debeat; non obstantibus privilegiis quibuscumque etiam religionis sancti Joannis Jerosolymitani, et aliarum militiarum. Quæ vero privilegia residentibus in Curia Romana vigore (3) Eugenianæ constitutionis, aut familiaritatis Cardinalium competere solent; ea in iis, qui beneficia ecclesiastica obtinent, ratione prædictorum beneficiorum minime intelligantur: sed Ordinarii jurisdictioni subjecti permaneant: non obstantibus quibuscumque inhibitionibus.

CAPUT XII.

Quales esse debeant promovendi ad dignitates et canonicatus cathedralium ecclesiarum: quidve promoti præstare teneantur.

Cum dignitates in ecclesiis præsertim cathedralibus, ad conservandam augendamque ecclesiasticam disciplinam fuerint institutæ; ut, qui eas obtinerent, pietate præcellerent, aliisque exemplo essent, atque episcopos opera, et officio juvarent; merito, qui ad eas vocantur, tales esse

(1) Horum facultates, et indulta adhuc restrinxit Pius V. in bulla *Quamvis*, 1568. — (2) Vide infra XXXII. — (3) C. Divina, de priv. in extravag. comm.

debent, qui suo muneri respondere possint. Nemo igitur deinceps ad dignitates quascumque, quibus animarum cura subest, promoveatur, nisi qui saltem xxv. suæ ætatis annum attigerit; et in clericali ordine versatus, doctrina ad suum munus exequendum necessaria, ac morum integritate commendetur; juxta constitutionem Alexandri tertii in Concilio Lateranensi promulgatam, quæ incipit (1) *Cum in cunctis.* Archidiaconi etiam, qui (2) oculi dicuntur episcopi, sint in omnibus ecclesiis, ubi fieri poterit, magistri in theologia, seu doctores, aut licentiati in jure canonico. Ad ceteras autem dignitates, vel personatus, quibus animarum cura nulla subest, clerici alioquin idonei, et xxii. annis non minores, adsciscantur. Provisi etiam de beneficiis quibuscumque curam animarum habentibus, teneantur a die adeptæ possessionis, ad minus intra duos menses (3), in manibus ipsius episcopi, vel, eo impedito, coram generali ejus vicario, seu officiali, orthodoxæ suæ (4) fidei publicam facere professionem, et in Ecclesiæ Romanæ obedientia se permansuros spondeant, ac jurent. Provisi autem de canonicatibus, et dignitatibus in ecclesiis cathedralibus, non solum coram episcopo, seu ejus officiali, sed etiam in capitulo, idem facere teneantur: alioquin prædicti omnes provisi, ut supra, fructus non faciant suos; nec illis possessio suffragetur (5). Neminem etiam deinceps ad dignitatem, canonicatum, aut portionem recipiant, nisi qui eo Ordine sacro aut sit initiatus, quem illa dignitas, præbenda, aut portio requirit; aut in tali ætate, ut infra tempus a jure, et ab hac sancta Synodo statutum initiari valeat. In omnibus vero ecclesiis cathedralibus omnes canonicatus, ac portiones habeant annexum Ordinem presbyterii, diaconatus, vel subdiaconatus. Episcopus autem cum consilio capituli designet, ac distribuat, prout viderit expedire, quibus quisque Ordo ex sacris annexus in posterum esse debeat; ita tamen, ut dimidia saltem pars

(1) Vide infra p. X. in §. Inferiora. — (2) Clemens. 1. epist. 1. ad Jacobum; Anacletus, epist. 1.; c. Diaconi, 93. dist.; et c. Ad hæc. de offic. archid. — (3) Conc. 4. Tolet. c. 26. — (4) Qui præterea ad professionem fidei teneantur, vide in constit. Pii IV. *In sacrosancta*, 1564. infra, p. 40. — (5) C. 1. et seq. de ætate et qualit.; c. Licet canon.; et c. Cum ex eo, de cler. in 6.; supra sess. 7. de reform. c. 12.

presbyteri sint, ceteri vero diaconi, aut subdiaconi: ubi vero consuetudo laudabilior habet, ut plures, vel omnes sint presbyteri, omnino observetur. Hortatur etiam sancta Synodus, ut in provinciis, ubi id commode fieri potest, dignitates omnes, et saltem dimidia pars canonicatuum, in cathedralibus ecclesiis, et collegiatis insignibus conferantur tantum magistris, vel doctoribus, aut etiam licentiatis in theologia, vel jure canonico. Præterea obtinentibus in eisdem cathedralibus, aut collegiatis dignitates, canonicatus, præbendas, aut portiones (1), non liceat vigore cujuslibet statuti aut consuetudinis, ultra tres menses, ab eisdem ecclesiis quolibet anno abesse (2); salvis nihilominus earum ecclesiarum constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt: alioquin primo anno privetur unusquisque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam præbendæ, ac residentiæ fecit suos. Quod si iterum eadem fuerit usus negligentia, privetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit: crescente vero contumacia, contra eos (3), juxta sacrorum canonum constitutiones, procedatur. Distributiones (4) vero, qui statis horis interfuerint, recipiant; reliqui, quavis collusione aut remissione exclusa, his careant, juxta Bonifacii VIII. decretum, quod incipit (5) *Consuetudinem:* quod sancta Synodus in usum revocat, non obstantibus quibuscumque statutis, et consuetudinibus. Omnes (6) vero divina per se, et non per substitutos, compellantur obire officia, et episcopo celebranti, aut alia pontificalia exercenti, adsistere, et inservire; atque in choro ad psallendum instituto, hymnis, et canticis Dei nomen reverenter, distincte, devoteque laudare. Vestitu insuper decenti tam in ecclesia, quam extra assidue utantur, ab (7) illicitisque venationibus, aucupiis, choreis, tabernis, lusibusque abstineant; atque ea morum integritate polleant, ut merito ecclesiæ senatus dici possit. Ce-

(1) Supra sess. 23. de reform. c. 1. — (2) C. Ad audientiam, de cler. non resid. — (3) C. fin. eod. — (4) C. Licet de præb. — (5) Vide infra XXXII. — (6) Supra sess. 22. c. 4. de reform.; c. Licet, et c. Extirpandæ, §. Qui vero de præb.; c. Quia nonnulli de cleric. non resid. — (7) Conc. Turon. 3. c. 8.; Conc. Agath. can. 55., c. Episcopum, 34. dist. toto tit. de vit. et honest. cler. extrav. in 6. et in Clem. c. 1. de cler. ven., et Clem. *Gravi*, de celebrat. miss.

tera, quæ ad debitum in divinis officiis regimen spectant, deque congrua in his canendi, seu modulandi ratione, de certa lege in choro conveniendi, et permanendi, simulque de omnibus ecclesiæ ministris, quæ necessaria erunt, et si qua hujusmodi, Synodus provincialis, pro cujusque provinciæ utilitate, et moribus, certam cuique formulam præscribet. Interea vero episcopus non minus, quam cum duobus canonicis, quorum unus ab episcopo, alter a capitulo eligatur, in iis, quæ expedire videbuntur, poterit providere.

CAPUT XIII.

Quomodo tenuioribus cathedralibus ecclesiis et parochiis consulendum: parochiæ certis finibus distinguendæ.

Quoniam (1) pleræque cathedrales ecclesiæ tam tenuis reditus sunt, et angustæ, ut episcopali dignitati nullo modo respondeant, neque ecclesiarum necessitati sufficiant: examinet Concilium provinciale, vocatis iis, quorum interest, et diligenter expendat, quas propter angustias, tenuitatemque vicinis unire, vel novis proventibus augere expediat; confectaque (2) de præmissis instrumenta ad summum Romanum Pontificem mittat, quibus instructus summus Pontifex, ex prudentia sua, prout expedire judicaverit, aut tenues invicem uniat, aut aliqua accessione ex fructibus augeat. Interim vero, donec prædicta effectum sortiantur, hujusmodi episcopis, qui fructuum subventione pro diœcesis suæ tenuitate indigent, poterit de beneficiis aliquibus, dum tamen curata non sint, nec dignitates, seu canonicatus, et præbendæ, nec monasteria, in quibus viget regularis observantia, vel quæ capitulis generalibus, et certis visitatoribus subduntur, a summo Romano Pontifice provideri. In parochialibus etiam ecclesiis, quarum fructus æque adeo exigui sunt, ut debitis nequeant oneribus satisfacere; curabit episcopus, si per beneficiorum unionem, non tamen regularium, id fieri non possit, ut primitiarum, vel decimarum assignatione, aut per parochianorum symbola, ac

(1) Supra sess. 7. de reform. c. 6. et 7.; sess. 14. de reform. c. 9. et infra c. 15. — (2) C. Unio 10. q. 3.; c. Et temporis cum seq. 16. q. 1.

collectas, aut qua commodiori ei videbitur ratione, tantum redigatur, quod pro rectoris, ac parochiæ necessitate decenter sufficiat. In unionibus vero quibuslibet, seu ex supra dictis, seu aliis causis faciendis, ecclesiæ parochiales monasteriis quibuscumque, aut abbatiis, seu dignitatibus, sive præbendis ecclesiæ cathedralis, vel collegiatæ, sive aliis beneficiis simplicibus, aut hospitalibus, militiisve non uniantur: et quæ unitæ sunt, revideantur ab Ordinariis (1), juxta alias decretum in eadem Synodo, sub fel. rec. Paulo III.; quod etiam in unitis ab eo tempore citra æque observetur: non obstantibus in iis quibuscumque verborum formis, quæ hic pro sufficienter expressis habeantur. Ad hæc in posterum, omnes hæ cathedrales ecclesiæ, quarum reditus summam ducatorum mille, et parochiales, quæ summam ducatorum centum, secundum verum annuum valorem non excedunt, nullis pensionibus, aut reservationibus fructuum graventur. In iis quoque civitatibus, ac locis, ubi parochiales ecclesiæ certos non habent fines, nec earum rectores proprium populum, quem regant; sed promiscue petentibus sacramenta administrant; mandat sancta Synodus episcopis, pro tutiori animarum eis commissarum salute, ut, distincto populo in certas propriasque parochias, unicuique suum perpetuum (2) peculiaremque parochum assignent, qui eas cognoscere valeat, et a quo solo licite sacramenta suscipiant; aut alio utiliori modo, prout loci qualitas exegerit, provideant. Idemque in iis civitatibus ac locis, ubi nullæ sunt parochiales, quamprimum fieri curent: non obstantibus quibuscumque privilegiis et consuetudinibus, etiam immemorabilibus.

CAPUT XIV.

Ne quis admittatur ad possessionem beneficii aut distributionum, cum fructuum distributione in usus non pios convertenda.

In pluribus ecclesiis, tam cathedralibus, quam collegiatis et parochialibus, ex earum constitutionibus, aut ex

(1) Supra sess. 6. de reform. c. 6. — (2) C. 1. 13. q. 1.; c. Plures, 16. q. 1. c. 1. de paroch.; et supra sess. 14. de reform. c. 9.

prava consuetudine observari intelligitur, ut in electione, præsentatione, nominatione, institutione, confirmatione, collatione, vel alia provisione, sive admissione ad possessionem alicujus cathedralis ecclesiæ, vel beneficii, canonicatuum, aut præbendarum, vel partem proventuum, seu ad distributiones quotidianas, certæ conditiones, seu deductiones ex fructibus, solutiones, promissiones, compensationesve illicitæ, aut etiam, quæ in aliquibus ecclesiis dicuntur turnorum lucra, interponantur: hæc cum sancta Synodus detestetur, mandat episcopis (1), ut, quæcumque hujusmodi in usus pios non convertuntur, atque ingressus eos, qui simoniacæ labis, aut sordidæ avaritiæ suspicionem habent, fieri non permittant; ipsique diligenter de eorum constitutionibus, sive consuetudinibus, super prædictis cognoscant, et illis tantum, quas ut laudabiles probaverint, exceptis, reliquas, ut pravas, ac scandalosas, rejiciant, et aboleant. Eos vero, qui adversus hæc, in præsenti decreto comprehensa, quavis ratione commiserint, pœnis (2) contra simoniacos editis, sacris canonibus, et variis summorum Pontificum constitutionibus, quas omnes innovat, teneri decernit: non obstantibus quibuscumque statutis, constitutionibus, et consuetudinibus, etiam immemorabilibus, etiam apostolica auctoritate confirmatis: de quarum subreptione, obreptione, et intentionis defectu, episcopus, tamquam apostolicæ Sedis delegatus, cognoscere possit.

CAPUT XV.

Ratio augendi tenues præbendas ecclesiarum cathedralium, et collegiatarum insignium.

In ecclesiis cathedralibus (3), et collegiatis insignibus, ubi frequentes, adeoque tenues sunt præbendæ simul cum distributionibus quotidianis, ut sustinendo decenti canonicorum gradui pro loci et personarum qualitate non sufficiant, liceat (4) episcopis cum consensu capituli, vel aliquot

(1) Confirmatur bulla Pii V. *Durum*, 1570. novis pœnis adjectis. — (2) 1. q. 1. fere per totum; Conc. Tolet. 8. can. 3.; c. Cum super, de confess. toto tit. extrav. de simon., et c. Sicut, 1. extra, de simon. — (3) Supra c. 13. — (4) Supra sess. 5. de reform. c. 1.

simplicia beneficia, non tamen regularia, iis unire; vel, si hac ratione provideri non possit, aliquibus ex iis suppressis, cum patronorum consensu, si de jure patronatus laicorum sint, quarum fructus, et proventus, reliquarum præbendarum distributionibus quotidianis applicentur, eas ad pauciorem numerum reducere; ita tamen, ut tot supersint, quæ divino cultui celebrando, ac dignitati ecclesiæ (1) commode valeant respondere: non obstantibus quibuscumque constitutionibus, privilegiis, aut quacumque reservatione generali, vel speciali, aut affectione: neque prædictæ uniones, aut suppressiones tolli, seu impediri possint ex quibuscumque provisionibus, etiam vigore resignationis, aut quibusvis aliis derogationibus, vel suspensionibus.

CAPUT XVI.

Quid muneris incumbat capitulo, sede vacante.

Capitulum (2), sede vacante, ubi fructuum percipiendorum ei munus incumbit, œconomum unum, vel plures fideles, ac diligentes decernat, qui rerum ecclesiasticarum, et proventuum curam gerant; quorum rationem ei, ad quem pertinebit, sint redditiuri. Item officialem, seu vicarium infra octo dies post mortem episcopi constituere, vel existentem confirmare omnino teneatur; qui saltem in jure canonico sit doctor, vel licentiatus, vel alias, quantum fieri poterit, idoneus: si secus factum fuerit (3), ad metropolitanum deputatio hujusmodi devolvatur. Et, si ecclesia ipsa metropolitana fuerit, aut exempta, capitulumque, ut præfertur, negligens fuerit; tunc antiquior episcopus ex suffraganeis in metropolitana, et propinquior episcopus in exempta œconomum et vicarium idoneos possit constituere. Episcopus vero ad eamdem ecclesiam vacantem promotus ex iis, quæ ad eum spectant, ab eisdem œconomo, vicario, et aliis quibuscumque officialibus, et administratoribus, qui, sede vacante, fuerunt a capitulo vel ab aliis in ejus locum constituti, etiam si fuerint ex eodem capitulo, rationem e-

(1) C. In ecclesia, de instit. — (2) Conc. Chalcedon. actione 16. c. 25. in fin.; Conc. Vormatien. c. 76. — (3) C. Non liceat, in 3. 12. q. 2. et c. Fide, de sup. negl. præl. in 6.

xigat officiorum, jurisdictionis, administrationis, aut cujuscumque eorum muneris; possitque eos punire, qui in eorum officio seu administratione deliquerint; etiam si prædicti officiales, redditis rationibus, a capitulo, vel a deputatis ab eodem, absolutionem aut liberationem obtinuerint. Eidem quoque episcopo teneatur capitulum de scripturis ad ecclesiam pertinentibus, si quæ ad capitulum pervenerunt, rationem reddere.

CAPUT XVII.

Beneficiorum collationi et plurium retentioni modus statuitur.

Cum ecclesiasticus ordo pervertatur, quando unus plurium officia occupat clericorum; sancte (1) sacris canonibus cautum fuit, neminem oportere in duabus ecclesiis conscribi. Verum quoniam multi improbæ cupiditatis affectu, se ipsos, non Deum, decipientes, ea, quæ bene constituta sunt, variis artibus eludere, et plura simul beneficia obtinere non erubescunt: sancta Synodus, debitam regendis ecclesiis disciplinam restituere cupiens, præsenti decreto, quod in quibuscumque personis, quocumque titulo, etiam si cardinalatus honore fulgeant, mandat observari; statuit, ut in posterum unum tantum beneficium ecclesiasticum singulis conferatur: quod quidem si ad vitam ejus, cui confertur, honeste sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo utrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri. Hæcque non modo ad cathedrales ecclesias, sed etiam ad alia omnia beneficia, tam sæcularia, quam regularia quæcumque, etiam commendata, pertineant, cujuscumque tituli, ac qualitatis existant. Illi vero, qui in præsenti plures parochiales ecclesias, aut unam cathedralem, et aliam parochialem obtinent, cogantur (2) o-

(1) Conc. 1. Nic. c. 15. et 16.; Antioch. c. 3.; Arelat. 1. c. 2. et 22., et Milev. c. 15.; c. Quia in tantum; c. Ad hæc; c. Cum non ignores; c. Referente, et c. De multa de præb.; c. Unio. §. Sed, et hoc 10. q. 3. 21. q. 1., per totam; c. Quia nonnulli, de cler. non resid. cum alleg. sup. sess. 7. de ref. c. 2. — (2) Supra sess. 7. de ref. c. 4.; c. De multa de præb.

mnino, quibuscumque dispensationibus, ac unionibus ad vitam non obstantibus, una tantum parochiali, vel sola cathedrali retenta, alias parochiales infra spatium sex mensium dimittere: alioquin tam parochiales, quam beneficia omnia, quæ obtinent, ipso (1) jure vacare censeantur; ac tamquam vacantia, libere aliis idoneis conferantur; nec ipsi antea illa obtinentes, tuta conscientia, fructus post dictum tempus retineant. Optat autem sancta Synodus, ut resignantium necessitatibus commoda aliqua ratione, prout summo Pontifici videbitur, provideatur.

CAPUT XVIII.

Ecclesia parochiali vacante, deputandus ab episcopo vicarius, donec illi provideatur de parocho: nominati ad parochiales, qua forma et a quibus examinari debent.

Expedit maxime animarum saluti, a dignis atque idoneis parochis gubernari. Id (2) ut diligentius ac rectius perficiatur, statuit sancta Synodus, ut cum parochialis ecclesiæ vacatio, etiamsi cura ecclesiæ vel episcopo incumbere dicatur, et per unum vel plures administretur, etiam in ecclesiis patrimonialibus, seu receptivis nuncupatis, in quibus consuevit episcopus uni vel pluribus curam animarum dare, quos omnes ad infra scriptum (3) examen teneri mandat, per obitum vel resignationem, etiam in Curia, seu aliter quomodocumque contigerit, etiam si ipsa parochialis ecclesia reservata vel affecta fuerit generaliter, vel specialiter, etiam vigore indulti seu privilegii in favorem sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, seu abbatum, vel capitulorum: debeat episcopus statim, habita notitia vacationis ecclesiæ, si opus fuerit, idoneum in ea vicarium, cum congrua, ejus arbitrio, fructuum portionis assignatione, constituere; qui onera ipsius ecclesiæ sustineat, donec ei de rectore provideatur. Porro episcopus, et qui jus patronatus habet, intra decem dies, vel aliud tempus ab episcopo præscribendum, idoneos aliquot clericos ad

(1) C. Execrabilis, §. Qui fieri, in extrav. comm. de præb. — (2) Lege bullam Pii V. *In conferendis*, 1566. — (3) Supra sess. 7. de ref. c. 13.

regendam ecclesiam coram deputandis examinatoribus nominet. Liberum sit tamen etiam aliis, qui aliquos ad id aptos noverint, eorum nomina deferre, ut possit postea de cujuslibet ætate, moribus, et sufficientia fieri diligens inquisitio. Et si episcopo aut Synodo provinciali pro regionis more videbitur magis expedire, per edictum etiam publicum vocentur, qui volent examinari. Transacto constituto tempore, omnes, qui descripti fuerint (1), examinentur ab episcopo, sive, eo impedito, ab ejus vicario generali, atque ab aliis examinatoribus non paucioribus, quam tribus: quorum votis, si pares, aut singulares fuerint, accedere possit episcopus, vel vicarius, quibus magis videbitur. Examinatores autem singulis annis in diœcesana Synodo ab episcopo, vel ejus vicario, an minus sex proponantur: qui Synodo satisfaciant, et ab ea probentur. Advenienteque vacatione cujuslibet ecclesiæ, tres ex illis eligat episcopus, qui cum eo examen perficiant; indeque succedente alia vacatione, aut eosdem, aut alios tres, quos maluerit, ex prædictis illis sex eligat. Sint vero hi examinatores magistri, seu doctores, aut licentiati in theologia, aut jure canonico, vel alii clerici, seu regulares, etiam ex Ordine mendicantium, aut etiam sæculares, qui ad id videbuntur magis idonei, jurentque omnes ad sancta Dei evangelia, se, quacumque humana affectione postposita, fideliter munus executuros: caveantque (2), ne quidquam prorsus occasione hujus examinis, nec ante, nec post accipiant, alioquin simoniæ vitium, tam ipsi, quam alii dantes incurrant; a qua absolvi nequeant, nisi dimissis beneficiis, quæ quomodocumque etiam antea obtinebant, et ad alia in posterum inhabiles reddantur. Et de his omnibus non solum coram Deo, sed etiam in Synodo provinciali, si opus erit, rationem reddere teneantur; a qua, si quid contra officium eos fecisse compertum fuerit, graviter ejus arbitrio puniri possint. Peracto inde examine, renuntientur quotcumque ab his idonei (3) judicati fuerint ætate, moribus, doctrina, prudentia, et aliis rebus ad vacantem ecclesiam gubernandam opportunis: ex (4) hisque episcopus eum eligat, quem ceteris magis idoneum judicaverit; atque

(1) Infra sess. ult. de reform. c. 7. — (2) C. Quando, 24. dist. — (3) C. Eam te, de æt. et qual. — (4) Infra sess. 25. c. 9. de reform.

illi, et non alteri, collatio ecclesiæ ab eo fiat, ad quem spectabit eam conferre. Si vero juris patronatus ecclesiastici erit, ac institutio ad episcopum, et non ad alium pertineat; is, quem patronus digniorem inter probatos ab examinatoribus judicabit, episcopo (1) præsentare teneatur, ut ab eo instituatur. Cum vero institutio ab alio, quam ab episcopo, erit facienda, tunc episcopus solus ex dignis eligat digniorem, quem patronus ei præsentet, ad quem institutio spectat. Quod (2) si juris patronatus laicorum fuerit, debeat, qui a patrono præsentatus erit, ab eisdem deputatis, ut supra, examinari, et non, nisi idoneus repertus fuerit, admitti. In omnibusque supra dictis casibus non cuiquam alteri, quam uni ex prædictis examinatis, et ab examinatoribus approbatis, juxta supra dictam regulam, de ecclesia provideatur; nec prædictorum examinatorum relationem, quominus executionem habeat, ulla devolutio, aut appellatio, etiam ad Sedem apostolicam, sive ejusdem Sedis legatos, aut vicelegatos, aut nuntios, seu episcopos, aut metropolitanos, primates, vel patriarchas interposita, impediat, aut suspendat: alioquin vicarius, quem ecclesiæ vacanti antea episcopus arbitrio suo ad tempus deputavit, vel forsan postea deputabit, ab ejus ecclesiæ custodia, et administratione non amoveatur, donec aut eidem, aut alteri, qui probatus, et electus fuerit, ut supra, sit provisum: alias provisiones omnes, seu institutiones, præter supra dictam formam factæ, subreptitiæ esse censeantur: non obstantibus huic decreto exemptionibus, indultis, privilegiis, præventionibus, affectionibus, novis provisionibus, indultis concessis quibuscumque (3) universitatibus, etiam ad certam summam, et aliis impedimentis quibuscumque. Si tamen adeo exigui reditus dictæ parochialis fuerint, ut totius hujus examinationis operam non ferant; aut nemo sit, qui se examini quærat subjicere; aut ob apertas factiones, seu dissidia, quæ in aliquibus locis reperiuntur, facile graviores rixæ, ac tumultus possint excitari; poterit Ordinarius, si pro sua conscientia cum deputatorum consilio ita expedire arbitrabitur, hac forma omissa, privatum aliud examen, ceteris tamen, ut supra, servatis,

(1) Supra sess. 14. de reform. c. 13. — (2) C. Illud, et c. Relatum, de jure patron. — (3) Supra sess. 7. c. 13. de reform.

adhibere. Licebit etiam Synodo provinciali, si qua in supra dictis circa examinationis formam addenda, remittendave esse censuerit, providere.

CAPUT XIX.

Mandata de providendo, expectativæ, et alia id genus antiquantur.

Decernit sancta Synodus, mandata de providendo, et gratias, quæ expectativæ dicuntur, nemini amplius, etiam collegiis, universitatibus (1), senatoribus, et aliis singularibus personis, etiam sub nomine indulti, aut ad certam summam, vel alio quovis colore concedi; nec hactenus concessis cuiquam uti licere. Sed (2) nec reservationes mentales, nec aliæ quæcumque gratiæ ad vacatura, nec indulta ad alienas ecclesias, vel monasteria alicui, etiam ex sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, concedantur, et hactenus concessa, abrogata esse censeantur.

CAPUT XX.

Ratio tractandi causas ad forum ecclesiasticum pertinentes præscribitur.

Causæ omnes (3), ad forum ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi beneficiales sint, in prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur, atque omnino, saltem infra biennium a die motæ litis, terminentur (4); alioquin post id spatium liberum sit partibus, vel alteri illarum, judices superiores, alias tamen competentes, adire, qui causam in eo statu, quo fuerit, assumant, et quamprimum terminari curent; nec antea aliis committantur, nec avocentur: neque appellationes, ab eisdem interpositæ, per superiores quoscumque recipiantur, eorumve commissio, aut inhibitio fiat, nisi a definitiva, vel

(1) Infra sess. 25. c. 9. de reform. — (2) C. 2. de concess. præb. et c. Detestanda, eod. in 6. — (3) Declaratur bulla Gregorii XIII. *Ad Romani*, 1574. Quid porro ad causarum expeditionem statuerit Clemens VIII., vide in ejus constitut. *Lilium*, 1592. — (4) Infra sess. ult. de reform. c. 10. in fin.

a definitivæ vim habente, et cujus gravamen per appellationem a definitiva reparari nequeat. Ab his excipiantur causæ, quæ (1) juxta canonicas sanctiones apud Sedem apostolicam sunt tractandæ, vel quas ex urgenti, rationabilique causa judicaverit summus Pontifex per speciale rescriptum Signaturæ Sanctitatis suæ, manu propria subscribendum, committere, aut avocare. Ad hæc, causæ matrimoniales, et criminales, non decani, archidiaconi, aut aliorum inferiorum judicio, etiam visitando, sed episcopi tantum examini, et jurisdictioni relinquantur; etiamsi in præsenti inter episcopum, et decanum, seu archidiaconum, aut alios inferiores super causarum istarum cognitione lis aliqua in quacumque instantia pendeat; coram quo, si pars vere paupertatem probaverit, non cogatur extra provinciam, nec in secunda, nec in tertia instantia in eadem causa matrimoniali litigare; nisi pars altera, et alimenta, et expensas litis velit subministrare. Legati quoque, etiam de latere, nuntii, gubernatores ecclesiastici, aut alii, quarumcumque facultatum vigore, non solum episcopos in prædictis causis impedire, aut aliquo modo eorum jurisdictionem iis præripere, aut turbare non præsumant; sed nec etiam contra clericos, aliasve personas ecclesiasticas, nisi episcopo prius requisito, eoque negligente, procedant: alias eorum processus, ordinationesve nullius momenti sint; atque ad damni satisfactionem, partibus illati, teneantur. Præterea (2), si quis in casibus a jure permissis appellaverit, aut de aliquo gravamine conquestus fuerit, seu alias ob lapsum biennii, de quo supra, ad alium judicem recurrerit; teneatur acta omnia, coram episcopo gesta, ad judicem appellationis expensis suis transferre; eodem tamen episcopo prius admonito, ut, si quid ei pro causæ instructione videbitur, possit judici appellationis significare. Quod si appellatus compareat, cogatur tunc is quoque actorum, quæ translata sunt, expensas pro portione sua, si illis uti voluerit, subire; nisi aliter ex loci consuetudine servetur, ut scilicet ad appellantem integrum hoc onus pertineat. Porro

(1) C. Præceptis, 12. dist.; c. Nec licuit, 17. dist. c. Majores de bapt.; Vigilius Papa in epist. ad Eleutherum in fin.; et Pelagius II. in 1. epist. circa fin.; Conc. Sardic., c. 3. et 4. — (2) C. Placuit 2. q. 6. et de appell. fere per totum.

ipsam actorum copiam teneatur notarius, congrua mercede accepta, appellanti quanto citius, et ad minus intra mensem, exhibere. Qui notarius si in differenda exhibitione fraudem fecerit, ab officii administratione arbitrio Ordinarii suspendatur; et ad dupli pœnam, quanti ea lis fuerit, inter appellantem et pauperes loci distribuendam, compellatur. Judex vero, si et ipse impedimenti hujus conscius particepsve fuerit, aliterve obstiterit, ne appellanti integre acta intra tempus traderentur, ad eamdem dupli pœnam, prout supra, teneatur: non obstantibus, quoad omnia supra scripta, privilegiis, indultis, concordiis, quæ suos tantum teneant auctores, et aliis quibuscumque consuetudinibus.

CAPUT XXI.

Declaratur, ex certis verbis supra positis non immutari solitam rationem tractandi negotia in generalibus Conciliis.

Cupiens sancta Synodus, ut ex decretis ab ea editis nulla unquam futuris temporibus dubitandi occasio oriatur, verba illa, posita in decreto publicato sessione prima, sub beatissimo Domino nostro Pio IV, videlicet (1): Quæ proponentibus legatis, ac præsidentibus, ad horum temporum levandas calamitates, sedandas de religione controversias, coercendas linguas dolosas, depravatorum morum abusus corrigendos, Ecclesiæ veram, et christianam pacem conciliandam apta, et idonea ipsi sanctæ Synodo videbuntur; explicando declarat, mentis suæ non fuisse, ut ex prædictis verbis (2) solita ratio tractandi negotia in generalibus Conciliis ulla ex parte immutaretur; neque novi quidquam, præter id, quod a sacris canonibus, vel generalium Synodorum forma hactenus statutum est, cuiquam adderetur, vel detraheretur.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Insuper eadem sacrosancta Synodus proximam futuram sessionem feria quinta post Conceptionem beatæ Mariæ vir-

(1) Supra sess. 17. — (2) C. fin. dist. 14.; c. De quibus, dist. 20.

ginis, quæ erit dies nona mensis decembris proxime venturi, habendam esse statuit, et decernit, cum potestate etiam abbreviandi; in qua sessione tractabitur de sexto nunc in eam dilato capite, et de reliquis reformationis capitibus jam exhibitis, deque aliis ad eam pertinentibus. Si vero opportunum videbitur, et tempus patietur, poterit etiam de nonnullis dogmatibus tractari, prout suo tempore in congregationibus proponentur.

Abbreviata est dies sessionis.

SESSIO VIGESIMAQUINTA

QUÆ EST NONA ET ULTIMA

SUB PIO IV. PONTIFICE MAXIMO

CŒPTA DIE III.

ABSOLUTA DIE IV. DECEMBRIS MDLXIII.

DECRETUM DE PURGATORIO.

Cum catholica Ecclesia, Spiritu sancto edocta, ex sacris litteris, et antiqua patrum traditione, in sacris Conciliis, et novissime in hac œcumenica Synodo docuerit (1), purgatorium esse; animasque ibi detentas, fidelium suffragiis, potissimum vero acceptabili altaris sacrificio, juvari; præcipit sancta Synodus episcopis, ut sanam de purgatorio doctrinam (2) a sanctis patribus (3), et sacris Conciliis traditam, a Christi fidelibus credi, teneri, doceri, et ubique prædicari diligenter studeant. Apud rudem vero plebem difficiliores, ac subtiliores quæstiones, quæque (4) ad ædificationem non faciunt, et ex quibus plerumque nulla fit pietatis accessio, a popularibus concionibus secludantur. Incerta (5) item, vel quæ specie falsi laborant, evulgari, ac tractari non permittant. Ea vero, quæ ad curiositatem quamdam, aut superstitionem spectant, vel turpe lucrum

(1) Supra sess. 6. can. 30. et sess. 22. c. 2. can. 3. — (2) C. Qualis et seq. dist. 25. — (3) Conc. Florentin. sess. ultim. in fine. — (4) 1. Tim. 1. 4.; 2. 23. — (5) Conc. Lateran. sub Leone X.

sapiunt, tamquam scandala, et fidelium offendicula, prohibeant. Curent (1) autem episcopi, ut fidelium vivorum suffragia, missarum scilicet sacrificia, orationes, eleemosynæ, aliaque pietatis opera, quæ a fidelibus pro aliis fidelibus defunctis fieri consueverunt, secundum Ecclesiæ instituta, pie, et devote fiant; et, quæ pro illis ex testatorum fundationibus, vel alia ratione debentur, non perfunctorie, sed a sacerdotibus, et Ecclesiæ ministris, et aliis, qui hoc præstare tenentur, diligenter et accurate persolvantur.

DE INVOCATIONE, VENERATIONE, ET RELIQUIIS SANCTORUM, ET SACRIS IMAGINIBUS.

Mandat sancta Synodus (2) omnibus episcopis, et ceteris docendi munus, curamque sustinentibus, ut juxta catholicæ, et apostolicæ Ecclesiæ usum, a primævis christianæ religionis temporibus receptum, sanctorumque patrum consensionem, et sacrorum Conciliorum decreta, in primis de sanctorum intercessione, invocatione, reliquiarum honore, et legitimo imaginum usu, fideles diligenter instruant, docentes eos, sanctos, una cum Christo regnantes, orationes suas pro hominibus Deo offerre; bonum, atque utile esse, suppliciter eos invocare; et (3) ob beneficia impetranda a Deo per Filium ejus Jesum Christum Dominum nostrum, qui solus noster Redemptor et Salvator est, ad eorum orationes, opem, auxiliumque confugere: illos vero, qui negant, sanctos, æterna felicitate in cælo fruentes, invocandos esse; aut qui asserunt, vel illos pro hominibus non orare; vel eorum, ut pro nobis etiam singulis orent, invocationem esse idololatriam, vel pugnare cum verbo Dei, adversarique honori (4) unius mediatoris Dei et hominum Jesu Christi; vel stultum esse, in cælo regnantibus voce vel mente supplicare; impie sentire.

Sanctorum quoque martyrum, et aliorum cum Christo viventium sancta corpora, quæ viva membra fuerunt Christi, et (5) templum Spiritus sancti, ab ipso ad æternam

(1) Infra c. 4. de reform. — (2) 86. dist. in princ.; c. Multa, ead. dist. — (3) Supra sess. 22. c. 3. de sacrific. missæ. — (4) 1. Timoth. 2. 25. — (5) 1. Cor. 3. 16.; et 6. 19.

vitam suscitanda, et glorificanda, a fidelibus (1) veneranda esse, per quæ multa beneficia a Deo hominibus præstantur; ita ut affirmantes, sanctorum reliquiis venerationem, atque honorem non deberi; vel eas, aliaque sacra monumenta a fidelibus inutiliter honorari; atque eorum opis impetrandæ causa sanctorum memorias frustra frequentari: omnino damnandos esse, prout (2) jam pridem eos damnavit, et nunc etiam damnat Ecclesia. Imagines porro Christi, Deiparæ virginis, et aliorum sanctorum in templis præsertim habendas, et retinendas; eisque debitum honorem, et venerationem impertiendam; non quod credatur inesse aliqua in iis divinitas, vel virtus, propter quam sint colendæ; vel quod ab eis sit aliquid petendum; vel quod fiducia in imaginibus sit figenda, veluti olim fiebat a gentibus, quæ in idolis (3) spem suam collocabant; sed quoniam honos, qui eis exhibetur, refertur ad prototypa, quæ illæ repræsentant: ita ut per imagines, quas osculamur, et coram quibus caput aperimus, et procumbimus, Christum adoremus; et sanctos, quorum illæ similitudinem gerunt, veneremur: id quod Conciliorum, præsertim vero secundæ (4) Nicænæ Synodi, decretis contra imaginum oppugnatores est sancitum.

Illud vero diligenter doceant episcopi, per historias mysteriorum nostræ redemptionis, picturis, vel aliis similitudinibus expressas, erudiri, et confirmari populum in articulis fidei commemorandis, et assidue recolendis; tum vero ex omnibus sacris imaginibus magnum fructum percipi, non solum quia admonetur populus beneficiorum, et munerum, quæ a Christo sibi collata sunt; sed etiam quia Dei per sanctos miracula, et salutaria exempla oculis fidelium subjiciuntur; ut pro iis Deo gratias agant, ad sanctorumque imitationem, vitam, moresque suos componant, excitenturque ad adorandum ac diligendum Deum, et ad pietatem colendam. Si quis autem his decretis contraria docuerit, aut senserit; anathema sit. In has autem sanctas, et salutares observationes si qui abusus irrepserint, eos prorsus aboleri sancta Synodus vehementer cupit; ita ut nullæ falsi dogmatis imagines, et rudibus periculosi

(1) Hieronymus adversus Vigilant. — (2) Conc. Nicæn. 1. can. 7. — (3) Psalm. 134. 18.; et 123. 8. — (4) Conc. Nicæn. 2. actio 3. 4. et 6.

erroris occasionem præbentes, statuantur. Quod si aliquando historias et narrationes sacræ Scripturæ, cum id indoctæ plebi expediet, exprimi, et figurari contigerit; doceatur populus, non propterea divinitatem figurari, quasi corporeis oculis conspici, vel coloribus, aut figuris exprimi possit. Omnis (1) porro superstitio in sanctorum invocatione, reliquiarum veneratione, et imaginum sacro usu tollatur; omnis turpis quæstus eliminetur; omnis denique lascivia vitetur; ita ut procaci venustate imagines non pingantur, nec ornentur, et sanctorum celebratione, ac reliquiarum visitatione homines ad comessationes, atque ebrietates (2) non abutantur; quasi festi dies in honorem sanctorum per luxum, ac lasciviam agantur. Postremo, tanta circa hæc diligentia, et cura ab episcopis adhibeatur, ut nihil inordinatum, aut præpostere, et tumultuarie accommodatum, nihil profanum, nihilque inhonestum appareat, cum (3) domum Dei deceat sanctitudo. Hæc ut fidelius observentur, statuit sancta Synodus, nemini licere ullo in loco, vel ecclesia, etiam quomodolibet exempta, ullam insolitam ponere, vel ponendam curare imaginem, nisi (4) ab episcopo approbata fuerit; nulla (5) etiam admittenda esse nova miracula, nec (6) novas reliquias recipiendas, nisi eodem recognoscente et approbante episcopo; qui, simul atque de iis aliquid compertum habuerit, adhibitis in consilium theologis, et aliis piis viris, ea faciat, quæ veritati, et pietati consentanea judicaverit. Quod si aliquis dubius, aut difficilis abusus sit extirpandus, vel omnino aliqua de iis rebus gravior quæstio incidat; episcopus, antequam controversiam dirimat, metropolitani, et comprovincialium episcoporum in Concilio provinciali sententiam expectet; ita tamen, ut nihil, inconsulto sanctissimo Romano Pontifice, novum, aut in ecclesia hactenus inusitatum decernatur.

(1) C. ult. de reliq. et vener. sanctor. — (2) C. 1. dist. 44. et c. Irreligiosa de cons. dist. 3. — (3) Psal. 92. 5.; c. Decet, de immun. eccles. in 6. — (4) Epitome constit. Caroli Magni, tit. de pace, c. 17. — (5) C. Audivimus, de reliq. et vener. sanctor. — (6) C. fin. eod.

DE REGULARIBUS ET MONIALIBUS.

Eadem sacrosancta Synodus (1) reformationem prosequens, ea, quæ sequuntur, statuenda esse censuit.

CAPUT I.

Regulares omnes, ad regulæ, quam professi sunt, præscriptum, vitam instituant: id ut fiat, superiores sedulo curent.

Quoniam non ignorat sancta Synodus quantum ex monasteriis pie institutis, et recte administratis, in Ecclesia Dei splendoris, atque utilitatis oriatur; necessarium esse censuit, quo facilius, ac maturius, ubi collapsa est, vetus, et regularis disciplina instauretur, et constantius, ubi conservata est, perseveret, præcipere, prout hoc decreto præcipit, ut omnes regulares, tam viri, quam mulieres, ad regulæ, quam professi sunt, præscriptum, vitam instituant, et componant: atque in primis, quæ ad suæ professionis perfectionem, ut (2) obedientiæ, paupertatis, et castitatis, ac si quæ alia sunt alicujus regulæ, et Ordinis peculiaria vota, et præcepta, ad eorum respective essentiam, necnon ad communem vitam, victum, et vestitum conservanda pertinentia, fideliter observent: omnisque cura et diligentia a superioribus adhibeatur, tam in capitulis generalibus et provincialibus, quam in eorum visitationibus, quæ suis temporibus facere non prætermittant, ut ab illis non recedatur: (3) cum compertum sit, ab eis non posse ea, quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent, relaxari; si enim illa, quæ bases sunt et (4) fundamenta totius regularis disciplinæ, exacte non fuerint conservata, totum corruat ædificium necesse est.

(1) Consule bullam Gregorii XV. *Inscrutabili*, 1622. — (2) Clement. *Exivi*, §. Cum igitur in primis, de verb. sig. — (3) C. Cum ad monaster., in fin. de stat. monach. — (4) C. Cum Paulus 1. q. 1.

CAPUT II.

Proprietas regularibus omnino prohibetur.

Nemini igitur regularium, tam virorum, quam mulierum, licet bona immobilia vel mobilia, cujuscumque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis acquisita, tamquam (1) propria, aut etiam nomine conventus, possidere, vel tenere; sed statim ea superiori tradantur, conventuique incorporentur. Nec deinceps liceat superioribus bona stabilia alicui regulari concedere, etiam ad usumfructum, vel usum, administrationem, aut commendam. Administratio autem bonorum monasteriorum, seu conventuum ad solos officiales eorumdem, ad nutum superiorum amovibiles, pertineat. Mobilium vero usum ita superiores permittant, ut eorum supellex statui paupertatis, quam professi sunt, conveniat; nihilque superflui in ea sit; nihil etiam, quod sit necessarium, eis denegetur. Quod si quis aliter quidquam tenere deprehensus, aut convictus fuerit; is biennio activa, et passiva voce privatus sit, atque etiam iuxta suæ regulæ et Ordinis constitutiones puniatur.

CAPUT III.

Omnia monasteria, quæ hic non prohibentur, possunt possidere bona immobilia: numerus personarum in illis pro modo facultatum aut eleemosynarum constituendus: nulla sine licentia episcopi erigenda.

Concedit sancta Synodus omnibus monasteriis, et domibus, tam virorum, quam mulierum, et mendicantium, exceptis (2) domibus fratrum sancti Francisci Capuccinorum, et eorum, qui Minorum de observantia vocantur, etiam quibus aut ex constitutionibus suis erat prohibitum, aut ex

(1) C. 2. et c. Cum ad monasterium, de statu monachor.; c. Cui portio; c. Non dicatis; et c. Expedit 12. q. 1.; Conc. Mogunt. sub Leone IV. c. 14. — (2) C. Exiit qui seminat, §. Porro, de verb. sign. in 6.

privilegio apostolico non erat concessum, ut deinceps bona immobilia eis possidere liceat. Quod si aliqua loca ex prædictis, quibus auctoritate apostolica similia bona possidere permissum erat, eis spoliata sint; eadem omnia illis restituenda esse decernit. In (1) prædictis autem monasteriis, et domibus, tam virorum, quam mulierum, bona immobilia possidentibus, vel non possidentibus, is (2) tantum numerus constituatur, ac in posterum conservetur, qui vel ex reditibus propriis monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commode possit sustentari: ne de cetero similia loca erigantur (3) sine episcopi, in cujus diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta.

CAPUT IV.

Regularis sine superioris licentia nec se obsequio alterius loci aut personæ subjiciat, nec a conventu recedat; absens studiorum causa in conventu commoretur.

Prohibet sancta Synodus, ne quis regularis, sine sui superioris licentia, prædicationis, vel lectionis, aut cujusvis pii operis prætextu, subjiciat (4) se obsequio alicujus prælati, principis, vel universitatis, vel communitatis, aut alterius cujuscumque personæ, seu loci; neque ei aliquando privilegium, aut facultas, ab aliis super iis obtenta, suffragetur. Quod si contra fecerit, tamquam inobediens, arbitrio superioris puniatur. Nec (5) liceat regularibus a suis conventibus recedere, etiam prætextu ad superiores suos accedendi, nisi ab eisdem missi, aut vocati fuerint. Qui vero sine prædicto mandato, in scriptis obtento, repertus fuerit, ab Ordinariis locorum, tamquam desertor sui instituti puniatur. Illi autem, qui studiorum causa ad universitates mittuntur, in conventibus tantum habitent: alioquin ab Ordinariis contra eos procedatur.

(1) Conc. Arelat. 4. c. 8.; c. 1. et c. Auctoritate, de instit.; c. Quoniam ut ait, de vita et honest. cleric.; c. unic. §. Sane ut hoc, de stat. regul. in 6. — (2) Vide constit. Pii V. circa 1566. — (3) Vide constit. Clementis VIII. *Quoniam*, 1603. — (4) C. Quanto, de off. ord.; Clem. *Ne in agro*, §. Quia vero, de stat. monast. et c. Non magnopere, ne cleric. vel monach. — (5) C. Placuit .et c. Monachi in 2. 16. q. 1.

CAPUT V.

Clausuræ monialium, præsertim quæ extra urbes agunt, providetur.

Bonifacii octavi constitutionem, quæ incipit (1), Periculoso, renovans sancta Synodus, universis episcopis, sub obtestatione divini judicii, et interminatione maledictionis æternæ, præcipit, ut in omnibus monasteriis sibi subjectis, ordinaria, in aliis vero Sedis apostolicæ auctoritate (2), clausuram sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restitui, et ubi inviolata est, conservari maxime procurent: inobedientes, atque contradictores per censuras ecclesiasticas, aliasque pœnas, quacumque appellatione postposita, compescentes, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis. Quod auxilium ut præbeatur, omnes christianos principes hortatur sancta Synodus, et sub excommunicationis pœna, ipso facto incurrenda, omnibus magistratibus sæcularibus injungit. Nemini (3) autem sanctimonialium liceat post professionem exire a monasterio, etiam ad breve tempus, quocumque prætextu, nisi ex aliqua legitima causa, ab episcopo approbanda: indultis quibuscumque, et privilegiis non obstantibus. Ingredi (4) autem intra septa monasterii nemini liceat, cujuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sine episcopi vel superioris licentia, in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna, ipso facto incurrenda. Dare autem tantum episcopus, vel superior licentiam debet in casibus necessariis; neque alius ullo modo possit, etiam vigore cujuscumque facultatis, vel indulti hactenus concessi, vel in posterum concedendi. Et quia monasteria sanctimonialium, extra mœnia urbis vel oppidi constituta, malorum hominum prædæ, et aliis facinoribus sine ulla sæpe custodia sunt exposita; curent episcopi, et alii superiores, si ita videbitur expedire, ut sanctimoniales ex iis ad nova, vel antiqua monasteria intra urbes, vel op-

(1) Vide infra XXXIII. — (2) Vide constit. Pii V. *Circa*, 1566. et *Decori*, 1569.; Greg. XIII. *Deo sacris*, 1575. et *Dubiis*, 1581. — (3) Conc. Cabilon. 2. c. 57. et 62. — (4) Conc. Matiscon. 1. c. 2.; Arelat. 4. c. 7.; Cabilon. 2. c. 63. et Hispal. 2. c. 11.; c. Definimus, et seq. 18. q. 2.

pida frequentia reducantur, invocato etiam auxilio, si opus fuerit, brachii sæcularis. Impedientes vero, vel non obedientes, per censuras ecclesiasticas parere compellant.

CAPUT VI.

Ratio eligendi superiores.

In electione quorumcumque superiorum, abbatum temporalium, et aliorum officialium, ac generalium, et abbatissarum, atque aliarum præpositarum, quo omnia recte, et sine ulla fraude fiant, in primis sancta Synodus districte præcipit, omnes supra dictos eligi debere per vota secreta ; ita ut singulorum eligentium nomina nunquam publicentur. Nec in posterum liceat, provinciales, aut abbates, priores, aut alios quoscumque titulares, ad effectum electionis faciendæ constituere; aut voces, et suffragia absentium supplere. Si vero contra hujus decreti constitutionem aliquis electus fuerit, electio irrita sit; et is, qui ad hunc effectum se in provincialem, abbatem, aut priorem creari permiserit, deinceps ad omnia officia, in religione obtinenda, inhabilis existat: facultatesque super his concessæ, eo ipso abrogatæ censeantur; et si in posterum aliæ concedantur, tamquam subreptitiæ habeantur.

CAPUT VII.

Quæ et quomodo abbatissæ, et quocumque nomine præfectæ eligendæ ; duobus monasteriis nulla præficiatur.

Abbatissa, et priorissa, et quocumque alio nomine præfecta vel præposita appelletur, eligatur (1) non minor annis quadraginta, et quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit. Quod si his qualitatibus non reperiatur in eodem monasterio, ex alio ejusdem Ordinis eligi possit. Si hoc etiam incommodum superiori, qui electioni præest, videatur; ex iis (2), quæ in eodem monasterio annum trigesimum excesserint, et quinque saltem annis post professionem recte vixerint, episcopo, vel

(1) Concil. Agath. c. 29.; c. Juvenculas, et seq. 20. q. 3. — (2) C. Indemnitatibus, de elect. in 6.

alio superiore consentiente, eligatur. Duobus (1) vero monasteriis nulla præficiatur. Et, si qua duo, vel plura quocumque modo obtinet, cogatur, uno excepto, intra sex menses cetera resignare. Post id vero tempus, nisi resignaverit, omnia ipso jure vacent. Is vero, qui electioni præest, episcopus, sive alius superior, claustra monasterii non ingrediatur; sed ante cancellorum fenestellam vota singularum audiat, vel accipiat. In reliquis serventur singulorum Ordinum, vel monasteriorum constitutiones.

CAPUT VIII.

Regimen monasteriorum non habentium ordinarios regulares visitatores, quomodo instituendum.

Monasteria omnia, quæ generalibus capitulis, aut episcopis non subsunt, nec suos habent ordinarios regulares visitatores, sed sub immediata Sedis apostolicæ protectione, ac directione regi consueverunt, teneantur, infra annum a fine præsentis Concilii, et deinde quolibet triennio sese in congregationes redigere, juxta formam constitutionis Innocentii III. in Concilio generali, quæ incipit, *In* (2) *singulis;* ibique certas regulares personas deputare, quæ de modo, et ordine, de prædictis congregationibus erigendis, ac statutis in eis exequendis deliberent, et statuant. Quod si in his negligentes fuerint, liceat metropolitano, in cujus provincia prædicta monasteria sunt, tamquam Sedis apostolicæ delegato, eos pro prædictis causis convocare. Quod si infra limites unius provinciæ non sit sufficiens talium monasteriorum numerus ad erigendam congregationem, possint duarum, vel trium provinciarum monasteria unam facere congregationem. Ipsis autem congregationibus constitutis, illarum generalia capitula, et ab illis electi præsides, vel visitatores eamdem habent auctoritatem in suæ congregationis monasteria, ac regulares in eis commorantes, quam alii præsides, ac visitatores in ceteris habent Ordinibus: teneanturque suæ congregationis monasteria frequenter visitare, et illorum reformationi incumbere, et ea observare,

(1) Conc. Agath. c. 57.; Epaun. c. 9. et Cabilon. c. 12.; c. ult. 20. q. ult.; c. Unum, 21. q. 1. — (2) Vide infra XXXVII.

quæ (1) in sacris canonibus, et in hoc sacro Concilio sunt decreta. Quod si etiam, metropolitano instante, prædicta exequi non curaverint, episcopis, in quorum diœcesibus loca prædicta sita sunt, tamquam Sedis apostolicæ delegatis, subdantur.

CAPUT IX.

Monasteria monialium immediate subjecta Sedi apostolicæ ab episcopo regantur; alia vero a deputatis in capitulis generalibus, vel aliis regularibus.

Monasteria sanctimonialium, sanctæ Sedi apostolicæ immediate subjecta, etiam sub nomine capitulorum s. Petri, vel s. Joannis, vel alias quomodocumque nuncupentur, ab (2) episcopis, tamquam dictæ Sedis delegatis, gubernentur, non obstantibus quibuscumque. Quæ vero a deputatis in capitulis generalibus, vel ab aliis regularibus reguntur; sub eorum cura et custodia relinquantur.

CAPUT X.

Moniales unoquoque mense confiteantur et communicent; de confessario extraordinario iis ab episcopo provideatur; apud illas extra publicam ecclesiam eucharistia non conservetur.

Attendant diligenter episcopi, et ceteri superiores monasteriorum sanctimonialium, ut in constitutionibus earum admoneantur sanctimoniales (3), ut saltem semel singulis mensibus confessionem peccatorum faciant, et sacrosanctam eucharistiam suscipiant; ut eo se salutari præsidio muniant ad omnes oppugnationes dæmonis fortiter superandas. Præter ordinarium autem confessorem alius extraordinarius ab episcopo, et aliis superioribus bis, aut ter in anno offeratur, qui omnium confessiones audire debeat. Quod vero sanctissimum Christi corpus intra chorum, vel septa monasterii, et non in publica ecclesia conservetur, prohibet sancta Synodus: non obstante quocumque indulto, aut privilegio.

(1) Toto tit. de statu regul. in 6. et Clement., c. Exiit, de verb. sign. in 6.; Clement. Exiit, eodem. — (2) C. Cognovimus, 18. q. 2. — (3) Clement. *Ne in agro*, §. Sane, de statu monach.

CAPUT XI.

In monasteriis quibus imminet cura personarum sæcularium, præter eas quæ sunt de illorum familia, visitet episcopus, et eidem curæ præficiendas examinet, certis exceptis.

In monasteriis, seu domibus virorum, seu mulierum, quibus imminet animarum cura personarum sæcularium, præter eas, quæ sunt de illorum monasteriorum, seu locorum familia, personæ tam regulares, quam sæculares, hujusmodi curam exercentes, subsint immediate in iis, quæ ad dictam curam, et sacramentorum administrationem pertinent, jurisdictioni, visitationi, et correctioni episcopi, in cujus diœcesi sunt sita. Nec (1) ibi aliqui, etiam ad nutum amovibiles, deputentur, nisi de ejusdem consensu, ac prævio examine, per eum, aut ejus vicarium faciendo: excepto monasterio Cluniacensi cum suis limitibus, et exceptis etiam iis monasteriis, seu locis, in quibus abbates, generales, aut capita Ordinum sedem ordinariam principalem habent, atque aliis monasteriis, seu domibus, in quibus abbates, aut alii regularium superiores jurisdictionem episcopalem, et temporalem in parochos, et parochianos exercent; salvo tamen eorum episcoporum jure, qui majorem in prædicta loca, vel personas jurisdictionem exercent.

CAPUT XII.

Conformentur regulares sæcularibus in observatione censurarum episcopalium et festorum diœcesis.

Censuræ, et interdicta, nedum a Sede apostolica emanata, sed etiam ab Ordinariis promulgata, mandante episcopo, a regularibus (2) in eorum ecclesiis publicentur, atque serventur. Dies (3) etiam festi, quos in diœcesi sua servandos idem episcopus præceperit, ab exemptis omnibus, etiam regularibus, serventur.

(1) C. Qui religiosis, 18. q. 2. — (2) Clem. 1. de sent. excomm. — (3) C. De iis, 12. Vide constit. Pii V. *Cum primum*, 1566.

CAPUT XIII.

Controversias de præcedentia e vestigio componat episcopus. Exempti non in strictiori clausura viventes ad supplicationes publicas accedere compellantur.

Controversias (1) omnes de præcedentia, quæ persæpe maximo cum scandalo oriuntur inter ecclesiasticas personas, tam sæculares, quam regulares, cum in processionibus publicis, tum in iis, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, et in deferenda umbella, et aliis similibus, episcopus, amota omni appellatione et non obstantibus quibuscumque, componat. Exempti autem omnes, tam clerici sæculares, quam regulares quicumque, etiam monachi, ad publicas processiones vocati, accedere compellantur; iis tantum exceptis, qui in strictiori clausura perpetuo vivunt.

CAPUT XIV.

Regulari publice delinquenti pœna a quo irroganda.

Regularis (2), non subditus episcopo, qui intra claustra monasterii degit, et extra ea ita notorie deliquerit, ut populo scandalo sit, episcopo instante, a suo superiore intra tempus, ab episcopo præfigendum, severe puniatur, ac de punitione episcopum certiorem faciat: sin (3) minus, a suo superiore officio privetur, et delinquens ab episcopo puniri possit.

CAPUT XV.

Professio non fiat nisi anno probationis exacto, et decimo sexto ætatis completo.

In quacumque religione tam virorum, quam mulierum, professio non fiat ante decimum sextum annum expletum;

(1) Vide bullam Pii V. 1568. *Divina*, et Gregorii XIII. 1588. *Exposcit.* — (2) Super hujus decreti executione extat constitut. Clementis VIII. *Suscepti muneris*, 1596. — (3) C. fin. §. Si vero, de statu monachor.

nec qui minore tempore, quam (1) per annum, post susceptum habitum in probatione steterit, ad professionem admittatur. Professio (2) autem antea facta sit nulla, nullamque inducat obligationem ad alicujus regulæ, vel religionis, vel Ordinis observationem, aut ad alios quoscumque effectus.

CAPUT XVI.

Renunciatio aut obligatio facta ante duos menses proximos professioni sit nulla. Finita probatione, novitii aut profiteantur, aut ejiciantur. In pio clericorum societatis Jesu instituto nihil innovatur. Cavetur nequid ex bonis novitii monasterio tribuatur ante professionem.

Nulla quoque renunciatio, aut obligatio, antea facta etiam cum juramento, vel in favorem cujuscumque causæ piæ, valeat, nisi cum licentia episcopi, sive ejus vicarii fiat, intra duos menses proximos ante professionem; ac non alias intelligatur effectum suum sortiri, nisi secuta professione: aliter vero facta, etiamsi cum hujus favoris expressa renunciatione, etiam jurata, sit irrita, et nullius effectus. Finito (3) tempore novitiatus, superiores, novitios, quos habiles invenerint, ad profitendum admittant, aut e monasterio eos ejiciant. Per hæc tamen sancta Synodus non intendit aliquid innovare, aut prohibere, quin (4) religio clericorum societatis Jesu, juxta pium eorum institutum, a (5) sancta Sede apostolica approbatum, Domino, et ejus Ecclesiæ inservire possint; sed neque ante professionem, excepto victu, et vestitu, novitii vel novitiæ illius temporis, quo in probatione est, quocumque prætextu, a parentibus, vel propinquis, aut curatoribus ejus, monasterio aliquid ex bonis ejusdem tribuatur: ne hac occasione discedere nequeat, quod totam, vel majorem partem substantiæ suæ monasterium possideat; nec facile, si discesserit, id recu-

(1) C. Gonsaldus 17. q. 2.; c. Ad apostolicam, de regul. et c. Non solum, eod. in 6. — (2) C. Ad nostram; c. Cum virum; et c. Postulasti, de regul.; et c. 1. eod. in 6. — (3) C. Cum causam, in fine de elect. — (4) Vide constitut. Gregorii XIII. *Ascendente Domino*, 1584. — (5) Vide bullam Pauli III. *Regimini*, 1540. et Julii III. *Exposcit*, 1550.

perare possit: quin potius præcipit sancta Synodus sub anathematis pœna dantibus, et recipientibus, ne hoc ullo modo fiat; et ut abeuntibus ante professionem (1) omnia restituantur, quæ sua erant: quod ut recte fiat, episcopus, etiam per censuras ecclesiasticas, si opus fuerit, compellat.

CAPUT XVII.

Puella major duodecim annis, si habitum regularem suscipere voluerit, exploretur ab Ordinario; iterumque ante professionem.

Libertati (2) professionis virginum Deo dicandarum prospiciens sancta Synodus, statuit, atque decernit, ut, si puella, quæ habitum regularem suscipere voluerit, major duodecim annis sit, non ante eum suscipiat, nec postea ipsa, vel alia professionem emittat, quam (3) exploraverit episcopus, vel, eo absente, vel impedito, ejus vicarius, aut aliquis eorum sumptibus ab eis deputatus, virginis voluntatem diligenter, an (4) coacta, an seducta sit, an sciat, quid agat; et si voluntas ejus pia, ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requisitas juxta monasterii illius, et Ordinis regulam, nec non monasterium fuerit idoneum; libere ei profiteri liceat: cujus professionis tempus ne episcopus ignoret, teneatur præfecta monasterio eum ante mensem certiorem facere. Quod si præfecta certiorem episcopum non fecerit, quamdiu episcopo videbitur, ab officio suspensa sit.

CAPUT XVIII.

Ne quis, præterquam in casibus a jure expressis, cogat mulierem ad ingrediendum monasterium, aut ingredi volentem prohibeat: pœnitentium seu convertitarum constitutiones serventur.

Anathemati sancta Synodus subjicit omnes, et singulas personas, cujuscumque qualitatis, vel conditionis fuerint, tam clericos, quam laicos, sæculares, vel regulares, atque

(1) C. Si quis, 17. q. 2. — (2) C. Cum virum, de regul. — (3) C. Illud, 20. q. 1. — (4) C. Nullus, de regul.

etiam qualibet dignitate fulgentes, si quomodocumque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcumque mulierem invitam, præterquam (1) in casibus in jure expressis, ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum cujuscumque religionis, vel ad emittendam professionem; quique consilium, auxilium, vel favorem dederint; quique scientes, eam non sponte ingredi monasterium, aut habitum suscipere, aut professionem emittere, quoquo modo eidem actui vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint. Simili (2) quoque anathemati subjicit eos, qui sanctam virginum, vel aliarum mulierum voluntatem, veli accipiendi, vel voti emittendi, quoquo modo sine justa causa impedierint. Eaque omnia, et singula, quæ ante professionem, vel in ipsa professione fieri oportet, serventur non solum in monasteriis subjectis episcopo, sed et in aliis quibuscumque. Ab (3) his tamen excipiuntur mulieres, quæ pœnitentes, aut convertitæ appellantur: in quibus constitutiones earum serventur.

CAPUT XIX.

Quomodo in causis deficientium a religione procedendum.

Quicumque regularis (4) prætendat, se per vim, et metum ingressum esse religionem; aut etiam dicat, ante ætatem debitam professum fuisse; aut quid simile; velitque habitum dimittere quacumque de causa; aut etiam cum habitu discedere sine licentia superiorum; non audiatur, nisi intra quinquennium tantum a die professionis, et tunc non aliter, nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram superiore suo, et Ordinario. Quod (5) si antea habitum sponte dimiserit, nullatenus ad allegandum quamcumque causam admittatur; sed ad monasterium redire cogatur, et tamquam apostata puniatur: interim vero nullo

(1) C. Significavit, et c. Gaudeamus, de convers. conjug. — (2) Conc. Tolet. 3. can. 10.; c. Puella, 20. q. 2. c. ult. 32. q. 2. — (3) Conc. Tolet. 4. can. 54. in fin. — (4) C. Puella, 20. q. 1.; c. Cum virum, de regul. — (5) Conc. Arelat. 1. c. ult. et Arelat. 2. c. 25.

privilegio suæ religionis juvetur. Nemo (1) etiam regularis, cujuscumque facultatis vigore, transferatur ad laxiorem religionem; nec detur licentia cuiquam regulari occulte ferendi habitum suæ religionis.

CAPUT XX.

Superiores Ordinum episcopis non subjecti, inferiora monasteria visitent ac corrigant, etiam commendata.

Abbates, qui sunt Ordinum capita, ac ceteri prædictorum Ordinum superiores, episcopis non subjecti, quibus est in alia inferiora monasteria, prioratusve legitima jurisdictio, eadem illa sibi subdita monasteria, et prioratus, suo quisque loco, atque ordine, ex officio visitent, etiamsi commendata existant. Quæ cum Ordinum suorum capitibus subsint, declarat sancta Synodus, in iis, (2) quæ alias de visitatione monasteriorum commendatorum definita sunt, non esse comprehensa: teneanturque quicumque prædictorum Ordinum monasteriis præsunt, prædictos visitatores recipere, et illorum ordinationes exequi. Ipsa quoque monasteria, quæ sunt Ordinum capita, juxta sanctæ Sedis apostolicæ, et cujusque Ordinis constitutiones visitentur. Et quamdiu durabunt hujusmodi commendæ, priores claustrales, aut in prioratibus conventum habentibus, subpriores, qui correctiones et spirituale regimen exercent, a capitulis generalibus, vel ipsorum Ordinum visitatoribus instituantur. In ceteris omnibus præfatorum Ordinum privilegia, et facultates, quæ ipsorum personas, loca, et jura concernunt, firma sint et illæsa.

CAPUT XXI.

Monasteria regularibus conferantur; Ordinum capita nemini in posterum commendentur.

Cum pleraque monasteria, etiam (3) abbatiæ, prioratus, et præpositturæ, ex mala eorum, quibus commissa fuerunt,

(1) Supra sess. 14. c. 11. de reform. — (2) Supra sess. 21. de reform. c. 8. — (3) Conc. Lateran. sub Leone X. sess. 9. de ref. curiæ.

administratione, non levia passa fuerint, tam in spiritualibus, quam in temporalibus detrimenta; cupit sancta Synodus ea ad congruam monasticæ vitæ disciplinam omnino revocare. Verum adeo dura difficilisque est præsentium temporum conditio, ut nec statim omnibus, nec commune ubique, quod optaret, remedium possit adhiberi. Ut tamen nihil prætermittat, unde prædictis salubriter aliquando provideri possit; primum quidem confidit, sanctissimum Romanum Pontificem, pro sua pietate et prudentia, curaturum, quantum hæc tempora ferre posse viderit, ut iis, quæ nunc commendata reperiuntur, et quæ suos conventus habent, regulares personæ, ejusdem Ordinis expresse professæ, et quæ gregi præire, et præesse possint, præficiantur (1). Quæ vero in posterum vacabunt, nonnisi regularibus spectatæ virtutis et sanctitatis conferantur. Quoad ea vero monasteria, quæ capita sunt, ac primates Ordinum, sive abbatiæ, sive prioratus, filiæ illorum capitum nuncupantur; teneantur illi, qui in præsenti ea in commendam obtinent, nisi sit eis de regulari successore provisum, infra sex menses religionem illorum Ordinum propriam solemniter profiteri, aut iis cedere: alias commendæ prædictæ ipso jure vacare censeantur. Ne autem in prædictis omnibus, et singulis fraus aliqua adhiberi possit; mandat sancta Synodus, ut in provisionibus dictorum monasteriorum qualitas singulorum nominatim exprimatur: aliterque facta provisio subreptitia esse censeatur; nullaque subsequenti possessione, etiam triennali, adjuvetur.

CAPUT XXII.

Prædicta de reformatione regularium, nulla mora interposita observentur.

Hæc omnia, et singula in superioribus decretis contenta, observari sancta Synodus præcipit in omnibus cœnobiis, ac monasteriis, collegiis, ac domibus, quorumcumque monachorum, ac regularium, necnon quarumcumque sancti-

(1) Supra sess. 24. c. 10. de reform.; Clem. un. de sup. reg. præl.

monialium virginum, ac viduarum; etiamsi illæ sub gubernio militiarum, etiam Jerosolymitanæ, vivant, et quocumque nomine appellentur, sub quacumque regula, vel constitutionibus, et sub custodia, vel gubernatione, vel quavis subjectione, aut annexione, vel dependentia cujuscumque Ordinis, mendicantium, vel non mendicantium, vel aliorum regularium monachorum, aut canonicorum quorumcumque: non obstantibus eorum omnium, et singulorum (1) privilegiis, sub quibuscumque formulis verborum conceptis, ac mare magnum appellatis, etiam in fundatione obtentis, necnon constitutionibus et regulis, etiam juratis, atque etiam consuetudinibus, vel præscriptionibus, etiam immemorabilibus. Si qui vero regulares, tam viri, quam mulieres sunt, qui sub arctiori regula, vel statutis vivunt, excepta facultate habendi bona stabilia in communi, eos ab eorum instituto, et observantia sancta Synodus amovere non intendit. Et quia sancta Synodus desiderat, ut omnia, et singula supradicta quamprimum executioni demandentur; præcipit omnibus episcopis in monasteriis sibi subjectis, et in omnibus aliis, ipsis in superioribus decretis specialiter commissis, atque omnibus abbatibus, ac generalibus, et aliis superioribus Ordinum supradictorum, ut statim prædicta exequantur. Et, si quid executioni mandatum non sit, episcoporum negligentiam Concilia provincialia suppleant, et coerceant. Regularium vero capitula provincialia, et generalia, et in defectum capitulorum generalium Concilia provincialia, per deputationem aliquorum ejusdem Ordinis, provideant. Hortatur etiam sancta Synodus omnes reges, principes, respublicas, et magistratus, et in virtute sanctæ obedientiæ præcipit, ut velint prædictis episcopis, abbatibus, ac generalibus, et ceteris præfatis in superius contentæ reformationis executione suum auxilium, et auctoritatem interponere, quoties fuerint requisiti; ut sine ullo impedimento præmissa recte exequantur ad laudem Dei omnipotentis.

(1) Vide infra, in append., bullam Pii V. *In principis Apostolorum*.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

CAPUT I.

Cardinales et omnes ecclesiarum prælati modestam supellectilem et mensam habeant; consanguineos familiaresve suos ex bonis ecclesiæ non augeant.

Optandum est, ut ii, qui episcopale ministerium suscipiunt, quæ suæ sint partes agnoscant; ac se non ad propria commoda, non ad divitias, aut luxum, sed ad labores, et sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse intelligant. Nec enim (1) dubitandum est, et fideles reliquos ad religionem, innocentiamque facilius inflammandos, si præpositos suos viderint non ea, quæ mundi sunt, sed animarum salutem, ac cælestem patriam cogitantes. Hæc cum ad restituendam ecclesiasticam disciplinam præcipua esse sancta Synodus animadvertat, admonet episcopos omnes, ut secum ea sæpe meditantes, factis etiam ipsis, ac vitæ actionibus, quod est veluti perpetuum quoddam prædicandi genus, se muneri suo conformes ostendant: in primis vero ita mores suos omnes componant, ut reliqui ab eis frugalitatis, modestiæ, continentiæ, ac, quæ nos tantopere commendat Deo, sanctæ (2) humilitatis exempla petere possint. Quapropter exemplo patrum nostrorum in (3) Concilio Carthaginiensi, non solum jubet, ut episcopi modesta supellectili, et mensa, ac frugali victu contenti sint; verum etiam in reliquo vitæ genere, ac tota ejus domo caveant, ne quid appareat, quod a sancto hoc instituto sit alienum, quodque non simplicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum præseferat. Omnino (4) vero eis interdicit, ne ex reditibus ecclesiæ consanguineos, familiaresve suos augere studeant; cum et apostolorum (5)

(1) C. Magna de voto; c. Qualiter, et quando de accus. Supra sess. 22. de reformat. c. 1. in princip. — (2) Psal. 101. 18.; Eccli. 3. 20. et 35. 21.; Matth. 10. 29. et 18. 4. — (3) Conc. Carthag. in c. Episcopus, 41. dist.; Supra sess. 2. — (4) Conc. Antioch. c. 23.; c. Quisquis; c. Sint manifestæ; c. Episcopus, et c. Res ecclesiæ, cum seq. 12. q. 1.; c. Quisquis, 12. q. 2. — (5) Can. Apost. 39. et 75.

canones prohibeant, ne res ecclesiasticas, quæ (1) Dei sunt, consanguineis donent; sed, si pauperes sint, iis ut pauperibus distribuant; eas autem non distrahant, nec dissipent illorum causa: imo, quam maxime potest, eos sancta Synodus monet, ut omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum, unde multorum malorum in Ecclesia seminarium extat, penitus deponant. Quæ vero de episcopis dicta sunt, eadem non solum in quibuscumque beneficia ecclesiastica, tam sæcularia, quam regularia obtinentibus, pro gradus sui conditione observari, sed (2) et ad sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales pertinere decernit: quorum consilio apud sanctissimum Romanum Pontificem cum universalis Ecclesiæ administratio nitatur, nefas videri potest, non iis etiam virtutum insignibus, ac vivendi disciplina eos fulgere, quæ merito omnium in se oculos convertant.

CAPUT II.

A quibus nominatim decreta Concilii solemniter recipi et doceri debeant.

Cogit temporum calamitas, et invalescentium hæresum malitia, ut nihil sit prætermittendum, quod ad populorum ædificationem, et catholicæ fidei præsidium videatur posse pertinere. Præcipit (3) igitur sancta Synodus patriarchis, primatibus, archiepiscopis, episcopis, et omnibus aliis, qui de jure, vel consuetudine in Concilio provinciali interesse debent, ut in ipsa prima Synodo provinciali, post finem præsentis Concilii habenda, ea omnia, et singula, quæ ab hac sancta Synodo definita, et statuta sunt, palam recipiant; nec (4) non veram obedientiam summo Romano Pontifici spondeant, et profiteantur; simulque (5) hæreses omnes, a sacris canonibus, et generalibus Conciliis, præsertimque ab hac eadem Synodo damnatas (6), publice de-

(1) C. Quoniam, 16. q. 1.; c. Cum secundum, de præb., et c. Cum ex eo, de elect. in 6. — (2) Conc. Later. sub Leone X. sess. 9. — (3) Vide bullam professionis fidei, Pii IV., infra. — (4) Vide bullam Clementis VIII. *Dominici*, 1603. — (5) C. 2. in fin. de summ. Trinit; c. Sicut. — (6) C. Excommunicamus 13. de hæret.

testentur et anathematizent. Idemque in posterum quicumque in patriarchas, primates, archiepiscopos, episcoposque promovendi in prima Synodo provinciali, in qua ipsi interfuerint, omnino observent. Quod si quis ex supra dictis omnibus, quod absit, renuerit; episcopi comprovinciales statim summum Romanum Pontificem admonere sub pœna divinæ indignationis teneantur; interimque ab ejusdem communione abstineant. Ceteri vero omnes, sive in præsenti, sive in futurum beneficia ecclesiastica habituri, et qui in Synodo diœcesana convenire debent, idem, ut supra, in ea Synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, faciant et observent: alias secundum formam sacrorum canonum puniantur. Ad hæc, omnes ii, ad quos universitatum, et studiorum generalium cura, visitatio, et reformatio pertinet, diligenter curent, ut ab eisdem universitatibus canones, et decreta hujus sanctæ Synodi integre recipiantur; ad eorumque normam magistri, doctores, et alii in eisdem universitatibus ea, quæ (1) catholicæ fidei sunt, doceant, et interpretentur; seque ad hoc institutum initio cujuslibet anni solemni juramento obstringant: sed et si aliqua alia in prædictis universitatibus correctione, et reformatione digna fuerint, ab eisdem, ad quos spectat, pro religionis et disciplinæ ecclesiasticæ augmento emendentur, et statuantur. Quæ vero universitates immediate summi Romani Pontificis protectioni, et visitationi sunt subjectæ; has sua Beatitudo per ejus delegatos eadem, qua supra, ratione, et prout ei utilius visum fuerit, salubriter visitari, et reformari curabit.

CAPUT III.

Excommunicationis gladio temere non utendum; ubi executio realis aut personalis fieri potest, a censuris abstinendum; iisque civili magistratui se immiscere nefas esto.

Quamvis (2) excommunicationis gladius nervus sit ecclesiasticæ disciplinæ, et ad continendos in officio populos

(1) Supra sess. 5. c. 1. de refor. — (2) C. Dilecto de sent. excomm. in 6.; c. Multi, in princ. 2. q. 1.; c. Visit. in fin. q. 2.; c. Corripiantur, 14. q. 3.

valde salutaris: sobrie tamen, magnaque circumspectione exercendus est; cum experientia doceat, si temere, aut levibus ex rebus incutiatur, magis contemni, quam formidari, et perniciem potius parere, quam salutem. Quapropter excommunicationes illæ, quæ monitionibus præmissis, ad (1) finem revelationis, ut ajunt, aut pro deperditis, seu subtractis rebus ferri solent, a nemine prorsus, præterquam ab episcopo, decernantur; et tunc non alias, quam ex re non vulgari, causaque diligenter, ac magna (2) maturitate per episcopum examinata, quæ ejus animum moveat; nec ad eas concedendas cujusvis sæcularis, etiam magistratus, auctoritate adducatur; sed totum hoc in ejus arbitrio et conscientia sit positum, quando ipse pro re, loco, persona, aut tempore eas decernendas esse judicaverit. In causis vero judicialibus mandatur omnibus judicibus ecclesiasticis, cujuscumque dignitatis existant, ut quandocumque executio realis, vel personalis, in qualibet parte judicii propria auctoritate ab ipsis fieri poterit, abstineant se tam in procedendo, quam definiendo, a censuris ecclesiasticis, seu interdicto; sed liceat eis, si expedire videbitur, in causis civilibus, ad forum ecclesiasticum quomodolibet pertinentibus, contra quoscumque, etiam laicos, per mulctas pecuniarias, quæ locis piis, ibi existentibus, eo ipso, quod exactæ fuerint, assignentur; seu per captionem pignorum, personarumque districtionem, per suos proprios, aut alienos executores faciendam; sive etiam per privationem beneficiorum, aliaque juris remedia procedere, et causas definire. Quod si executio realis, vel personalis adversus reos hac ratione fieri non poterit; sitque (3) erga judicem contumacia: tunc eos etiam anathematis mucrone, arbitrio suo, præter alias pœnas ferire poterit. In causis quoque criminalibus, ubi executio realis, vel personalis, ut supra, fieri poterit, erit a censuris abstinendum: sed si dictæ executioni facile locus esse non possit, licebit judici hoc spirituali gladio in delinquentes uti; si tamen delicti qualitas, præcedente bina saltem mo-

(1) Formam præscripsit Pius V. 26. Junii 1570. in c. Sanctissimus. — (2) C. Episcopi; c. Nemo episcoporum, et c. Nullus sacerdotum, 15. q. 3.; c. Sacro, de sent. excomm.; Conc. Aurel. 5. c. 2. — (3) Si quis deinceps, in fin. 17. q. 4.

nitione, etiam per edictum, id postulet. Nefas autem sit sæculari cuilibet magistratui prohibere ecclesiastico judici, ne quem excommunicet, aut mandare, ut latam excommunicationem revocet, sub prætextu, quod contenta in præsenti decreto non sint observata; cum non ad sæculares, sed ad ecclesiasticos hæc cognitio pertineat. Excommunicatus (1) vero quicumque, si post legitimas monitiones non resipuerit, non solum ad sacramenta, et communionem fidelium, ac familiaritatem non recipiatur; sed si obdurato animo, censuris annexus, in illis per annum insorduerit, etiam contra eum, tamquam de hæresi suspectum, procedi possit.

CAPUT IV.

Ubi nimius est missarum celebrandarum numerus, statuant episcopi, abbates et generales Ordinum, quod expedire judicaverint.

Contingit sæpe in quibusdam ecclesiis, vel tam magnum missarum celebrandarum numerum ex variis defunctorum relictis impositum esse, ut illis pro singulis diebus, a testatoribus præscriptis, nequeat satisfieri; vel eleemosynam hujusmodi pro illis celebrandis adeo tenuem esse, ut non facile inveniatur, qui velit huic se muneri subjicere; unde depereunt piæ testantium voluntates, et eorum conscientias, ad quos prædicta spectant, onerandi occasio datur. Sancta Synodus, cupiens hæc ad pios usus relicta, quo plenius, et utilius potest, impleri, facultatem dat episcopis, (2) ut in Synodo diœcesana, itemque abbatibus, et generalibus Ordinum, ut in suis capitulis generalibus, re diligenter perspecta, possint pro sua conscientia in prædictis ecclesiis, quas hac provisione indigere cognoverint, statuere circa hæc quidquid magis ad Dei honorem, et cultum, atque ecclesiarum utilitatem viderint expedire; ita tamen, ut eorum semper defunctorum commemoratio fiat, qui pro suarum animarum salute legata ea ad pios usus reliquerunt.

(1) C. Rogo cum seq. 11. q. 3.; c. Nulli cum seq.; c. Cum desideres, et c. Si concubinæ, de sent. excomm. — (2) Supra sess. 22. de reform. c. 6.

CAPUT V.

Rebus bene constitutis, et annexum onus habentibus, nihil detrahatur.

Ratio postulat, ut illis, quæ bene constituta sunt, contrariis ordinationibus non detrahatur. Quando igitur ex beneficiorum quorumcumque erectione, seu fundatione, aut aliis constitutionibus, qualitates aliquæ requiruntur, seu certa illis onera sunt injuncta; in beneficiorum collatione, seu in quacumque alia dispositione, eis non derogetur. Idem in præbendis theologalibus, magistralibus, doctoralibus, aut presbyterialibus, diaconalibus, ac subdiaconalibus, quandocumque ita constituta fuerint, observetur, ut eorum qualitatibus, vel ordinibus nihil in ulla provisione detrahatur; et aliter facta provisio subreptitia censeatur.

CAPUT VI.

Qui se gerere debeat episcopus quoad visitationem capitulorum exemptorum.

Statuit sancta Synodus, ut in omnibus ecclesiis cathedralibus, et collegiatis decretum sub fel. rec. Paulo III. (1), quod incipit, *Capitula cathedralium*, observetur, non solum quando episcopus visitaverit, sed et quoties ex officio, vel ad petitionem alicujus contra aliquem ex contentis in dicto decreto procedat: ita tamen ut, cum extra visitationem processerit, infrascripta omnia locum habeant: videlicet, ut capitulum initio cujuslibet anni eligat ex capitulo duos, de quorum consilio, et assensu episcopus, vel ejus vicarius, tam in formando processum, quam in ceteris omnibus actibus usque ad finem causæ inclusive, coram notario tamen ipsius episcopi, et in ejus domo, aut consueto tribunali, procedere teneatur. Unum autem tantum sit utriusque votum; possitque alter episcopo accedere. Quod si ambo ab episcopo discordes in aliquo actu, seu interlocu-

(1) Supra sess. 6. de reform.; c. 4. et sess. 14. de reform. c. 4.

toria, vel definitiva sententia fuerint; tunc intra sex dierum spatium cum episcopo tertium eligant; et, si in electione tertii etiam discordent, ad viciniorem episcopum electio devolvatur: et juxta eam partem, cum qua tertius conveniet, articulus, in quo erat discordia, terminetur: alias processus, et inde secuta nulla sint, nullosque producant juris effectus. In (1) criminibus tamen ex incontinentia provenientibus, de qua in decreto de concubinariis, et in atrocioribus delictis, depositionem, aut degradationem requirentibus, ubi de fuga timetur, ne judicium eludatur, et ideo opus sit personali detentione (2), possit initio solus episcopus ad summariam informationem, et necessariam detentionem procedere, servato tamen in reliquis ordine præmisso. In omnibus autem casibus ea ratio habeatur, ut juxta qualitatem delicti, ac personarum, delinquentes ipsi in loco decenti custodiantur. Episcopis (3) præterea ubique is honor tribuatur, qui eorum dignitati par est; eisque in choro, et in capitulo, in processionibus, et aliis actibus publicis sit prima sedes, et locus, quem ipsi elegerint, et præcipua omnium rerum agendarum auctoritas. Qui si aliquid canonicis ad deliberandum proponant, nec de re ad suum, vel suorum commodum spectante agatur; episcopi (4) ipsi capitulum convocent, vota exquirant, et juxta ea concludant. Absente vero episcopo, omnino hoc ab iis de capitulo, ad quos hoc de jure, vel consuetudine spectat, perficiatur; nec ad id vicarius episcopi admittatur. Ceteris autem in rebus capituli jurisdictio, et potestas, si qua eis competit, et bonorum administratio salva, et intacta omnino relinquatur. Qui vero non obtinent dignitates, nec sunt de capitulo, ii omnes in causis ecclesiasticis episcopo subjiciantur, non obstantibus, quoad supra dicta, privilegiis, etiam ex fundatione competentibus, nec non consuetudinibus, etiam immemorabilibus, sententiis, juramentis, concordiis, quæ tantum suos obligent auctores: salvis tamen in omnibus, privilegiis, quæ universitatibus studiorum generalium, seu earum personis sunt concessa. Hæc

(1) Infra c. 14. et supra sess. 24. de matrim. c. 8. — (2) C. Qualiter, 14. de accus., et c. Tuæ, de pœn. — (3) Conc. Carthag. 4. c. 35.; c. Episcopus in ecclesia, 95. dist. — (4) C. Novit, cum seq. de his quæ fiunt a præl. sine cons. cap.

autem omnia, et singula in iis ecclesiis locum non habeant, in quibus episcopi, aut eorum vicarii ex constitutionibus, vel privilegiis, aut consuetudinibus, sive concordiis seu quocumque alio jure majorem habent potestatem, auctoritatem, ac jurisdictionem, quam præsenti decreto sit comprehensum: quibus sancta Synodus derogare non intendit.

CAPUT VII.

Accessus et regressus ad beneficia tolluntur; coadjutor quomodo, cui, et ex qua causa concedendus.

Cum in beneficiis ecclesiasticis ea, quæ hæreditariæ successionis imaginem referunt, sacris (1) constitutionibus sint odiosa, et patrum decretis contraria; nemini in posterum (2) accessus aut regressus, etiam de consensu, ad beneficium ecclesiasticum, cujuscumque qualitatis, concedatur; nec hactenus concessi suspendantur, extendantur, aut transferantur. Hocque decretum in quibuscumque beneficiis ecclesiasticis, ac in quibuscumque personis, etiam cardinalatus honore fulgentibus, locum habeat. In coadjutoribus quoque cum futura successione idem posthac observetur, ut nemini in quibuscumque beneficiis ecclesiasticis permittantur. Quod si quando ecclesiæ cathedralis, aut monasterii urgens necessitas, aut (3) evidens utilitas postulet, prælato dari coadjutorem; is non alias cum futura successione detur, quam hæc causa prius diligenter a sanctissimo Romano Pontifice sit cognita, et qualitates omnes in illo concurrere certum sit, quæ a jure (4), et decretis hujus sanctæ Synodi in episcopis, et prælatis requiruntur; alias concessiones super his factæ subreptitiæ esse censeantur.

(1) C. Plerique, et c. Apostolica, 8. q. 1.; c. Ex transmissa, et c. Ad extirpandas successiones, de fil. presbyter.; c. Quia clerici; c. Cum nos, de jure patr.; c. Ad hæc, de dec.; Conc. Rom. tempore Hilarii, c. 4. et Later. 2. c. 16. — (2) Vide const. Pii V. *Romani*, 1571. — (3) Supra sess. 21. de reform. c. 6.; c. Scripsit, et c. Quamvis, 9. q. 1. — (4) Supra sess. 7. de reform. c. 1. et 3. et sess. 22. de reform. c. 2.

CAPUT VIII.

Administratorum hospitalium munus: eorum negligentia a quibus, et qua ratione coercenda.

Admonet sancta Synodus quoscumque ecclesiastica beneficia, sæcularia, seu regularia, obtinentes (1), ut hospitalitatis officium a sanctis patribus frequenter commendatum, quantum per eorum proventum licebit, prompte benigneque exercere assuescant, memores, eos, qui hospitalitatem amant, (2) Christum in hospitibus recipere. Illis vero, qui hospitalia vulgo nuncupata, seu alia pia loca, ad peregrinorum, infirmorum, senum, pauperumve usum, præcipue instituta, in commendam, administrationem, aut quemcumque titulum, aut etiam ecclesiis suis unita, obtinent; vel si ecclesiæ parochiales hospitalibus forte unitæ, aut in hospitalia erectæ, earumque patronis in administrationem concessæ sint; præcipit omnino, ut impositum illis onus officiumve administrent, atque hospitalitatem, quam debent, ex fructibus, ad id deputatis, actu exerceant, juxta (3) constitutionem Concilii Viennensis, alias in hac eadem Synodo, sub fel. rec. Paulo III. innovatam, quæ incipit, *Quia* (4) *contingit*. Quod si hospitalia hæc ad certum peregrinorum, aut infirmorum, aut aliarum personarum genus suscipiendum fuerint instituta; nec in loco, ubi sunt dicta hospitalia, similes personæ, aut perpaucæ reperiantur; mandat adhuc, ut fructus illorum in alium pium usum, qui eorum institutioni proximior sit, ac pro loco, et tempore utilior, convertantur, prout Ordinario cum duobus de capitulo, qui rerum usu peritiores sint, per ipsum deligendis, magis expedire visum fuerit: nisi aliter forte, etiam in hunc eventum, in eorum fundatione, aut institutione fuerit expressum: quo casu, quod ordinatum fuit, observari curet episcopus; aut, si id non possit ipse, prout supra, aliter provideat. Itaque si prædicti omnes et singuli, cujuscumque Or-

(1) §. 1. et c. Quiescamus, 43. dist.; c. Archidiaconum, 85. dist.; c. Volumus, 89. dist.; c. Mos est, 11. q. 2.; c. Quoniam, 16. q. 1. — (2) Matth. 25. 40. — (3) Supra sess. 7. c. ultim. — (4) Vide infra XVII.

dinis, et religionis, et dignitatis, etiamsi laici fuerint, qui administrationem hospitalium habent, non tamen regularibus subjecti, ubi viget regularis observantia, ab Ordinario moniti, hospitalitatis munus, adhibitis omnibus, ad quæ tenentur, necessariis, reipsa obire cessaverint, non solum per ecclesiasticas censuras, et alia juris remedia ad id compelli possint, sed etiam hospitalis ipsius administratione, curave perpetuo privari possint; aliique eorum loco ab iis, ad quos spectabit, substituantur. Et prædicti nihilominus, etiam ad fructuum restitutionem, quos contra ipsorum hospitalium institutionem perceperunt, quæ nulla eis remissione, aut compositione indulgeatur, in foro conscientiæ teneantur: nec administratio, seu gubernatio hujusmodi locorum uni et eidem personæ ultra triennium deinceps committatur, nisi aliter in fundatione cautum reperiatur: non obstante, quoad omnia supra dicta, quacumque unione, exemptione, et consuetudine in contrarium, etiam immemorabili, seu privilegiis, aut indultis quibuscumque.

CAPUT IX.

Quomodo probandum jus patronatus; cui deferendum munus patronorum; accessiones vetitæ.

Sicuti legitima patronatuum jura tollere, piasque fidelium voluntates in eorum institutione violare, æquum non est: sic etiam, ut hoc colore beneficia ecclesiastica in servitutem, quod a multis impudenter fit, redigantur, non est permittendum. Ut igitur debita in omnibus ratio observetur, decernit sancta Synodus, ut titulus juris patronatus sit ex (1) fundatione, vel dotatione; qui ex authentico documento, et aliis a jure requisitis ostendatur; sive etiam ex multiplicatis præsentationibus per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, aliasve secundum juris dispositionem. In his vero personis, seu communitatibus, vel universitatibus, in quibus id jus plerumque ex usurpatione potius quæsitum præsumi solet, ple-

(1) Supra sess. 14. de reform. c. 12.; c. Piæ mentis, et seq. 16. quæst. 7. et c. Nobis, de jure patr.

nior et exactior probatio ad docendum verum titulum requiratur: nec immemorabilis temporis probatio aliter eis suffragetur, quam si præter reliqua ad eam necessaria, præsentationes, etiam continuatæ, non minori saltem quam quinquaginta annorum spatio, quæ omnes effectum sortitæ sint, authenticis scripturis probentur. Reliqui patronatus omnes in beneficiis, tam sæcularibus quam regularibus, seu parochialibus, vel dignitatibus, aut quibuscumque aliis beneficiis, in cathedrali, vel collegiata ecclesia; seu facultates, et privilegia concessa, tam in vim patronatus, quam alio quocumque jure nominandi, eligendi, præsentandi ad ea, cum vacant (exceptis patronatibus super cathedralibus ecclesiis competentibus, et exceptis aliis, quæ ad imperatorem, et reges, seu regna possidentes, aliosque sublimes, ac supremos principes, jura imperii in dominiis suis habentes, pertinent; et (1) quæ in favorem studiorum generalium concessa sunt), in totum prorsus abrogata, et irrita cum quasi possessione inde secuta intelligantur: beneficiaque hujusmodi tamquam libera, a suis collatoribus conferantur; ac provisiones hujusmodi plenum effectum consequantur. Ad (2) hæc liceat episcopo, præsentatos a patronis, si idonei non fuerint, repellere. Quod si ad inferiores institutio pertineat, ab episcopo tamen, juxta alias statuta ab hac sancta Synodo, examinentur: alioquin institutio, ab inferioribus facta, irrita sit et inanis. Patroni autem beneficiorum, cujuscumque ordinis, et dignitatis, etiamsi communitates, universitates, collegia quæcumque clericorum, vel laicorum, existant, in perceptione fructuum, proventuum, obventionum, quorumcumque beneficiorum, etiamsi vere de jure patronatus ipsorum ex fundatione et dotatione essent, nullatenus (3), nullave causa, vel occasione se ingerant; sed illos libere rectori seu beneficiato, non obstante etiam quacumque consuetudine, distribuendos dimittant. Nec dictum jus patronatus, venditionis, aut alio quocumque titulo, in alios (4) contra canonicas sanctiones transferre præsumant: si se-

(1) Supra sess. 14. c. 19. de reform. — (2) Supra sess. 14. de reform. c. 13. et sess. 24. de reform. c. 18. — (3) C. unic. ut eccles. benef. sine dimin. confer. — (4) C. Quia clerici, et c. De jure, de jure patron.

cus fecerint, excommunicationis, et interdicti pœnis subjiciantur; et dicto jure patronatus, ipso jure, privati existant. Insuper accessiones, per viam unionis factæ de beneficiis liberis, ad ecclesias juris patronatui, etiam laicorum, subjectas, tam ad parochiales, quam ad alia quæcumque beneficia etiam simplicia, seu dignitates, vel hospitalia, ita ut prædicta beneficia libera ejusdem naturæ cum iis, quibuscum uniuntur, efficiantur, atque sub jure patronatus constituantur; hæ si nondum plenarium sortitæ sunt effectum, vel deinceps ad cujusvis instantiam fient, quacumque auctoritate, etiam apostolica, concessæ fuerint, simul cum unionibus ipsis per subreptionem obtentæ intelligantur: non obstante quacumque in iis verborum forma, seu derogatione, quæ habeatur pro expressa: nec executioni amplius demandentur; sed beneficia ipsa unita, cum vacaverint, libere, ut antea, conferantur. Quæ (1) vero a quadraginta annis citra factæ, effectum, et plenam incorporationem sunt consecutæ; hæ nihilominus ab Ordinariis, tamquam a Sede apostolica delegatis, revideantur, et examinentur; ac quæ per subreptionem, vel obreptionem obtentæ fuerint, simul cum unionibus irritæ declarentur; ac beneficia ipsa separentur, et aliis conferantur. Similiter quoque patronatus quicumque in ecclesiis, quibuscumque aliis beneficiis, etiam dignitatibus antea liberis, acquisiti a quadraginta annis citra, et in futurum acquirendi, seu ex augmento dotis, seu ex nova constructione, vel alia simili causa, etiam auctoritate Sedis apostolicæ, ab iisdem Ordinariis, uti delegatis, ut supra, qui nullius in his facultatibus, aut privilegiis impediantur, diligenter cognoscantur: et quos non repererint, ob maxime evidentem ecclesiæ, vel beneficii, seu dignitatis necessitatem legitime constitutos esse, in totum revocent; atque beneficia hujusmodi sine damno illa possidentium, et restituto patronis eo, quod ab eis idcirco datum est, in pristinum libertatis statum reducant: non obstantibus privilegiis, constitutionibus, et consuetudinibus, etiam immemorabilibus.

(1) Supra sess. 7. de reform. c. 6.

CAPUT X.

Judices a Synodo designandi, qui delegentur a Sede apostolica; a quibus et Ordinariis causæ breviter terminandæ.

Quoniam, ob malitiosam petentium suggestionem, et quandoque ob locorum longinquitatem, personarum notitia, quibus causæ mandantur, usque adeo haberi non potest; hincque interdum judicibus, non undequaque idoneis, causæ in partibus delegantur: statuit sancta Synodus, in singulis Conciliis provincialibus, aut diœcesanis aliquot personas, quæ qualitates habeant, (1) juxta constitutionem Bonifacii VIII. quæ incipit, *Statutum;* et alioquin ad id aptas designari, ut præter Ordinarios locorum, iis etiam posthac causæ ecclesiasticæ, ac spirituales, et ad forum ecclesiasticum pertinentes, in partibus delegandæ committantur. Et, si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituat Ordinarius loci cum consilio capituli alium in ejus locum usque ad futuram provincialem, aut diœcesanam Synodum: ita ut habeat quæque diœcesis quatuor saltem, aut etiam plures probatas personas, ac ut supra qualificatas, quibus hujusmodi causæ a quolibet Legato vel Nuntio, atque etiam a Sede apostolica committantur: alioquin post designationem factam, quam statim episcopi ad Summum Romanum Pontificem transmittant, delegationes quæcumque aliorum judicum, aliis, quam his factæ, subreptitiæ censeantur. Admonet dehinc sancta Synodus tam Ordinarios, quam alios quoscumque judices (2), ut terminandis causis, quanta fieri poterit brevitate, studeant; ac litigatorum artibus, seu in litis contestatione, seu alia parte judicii differenda, modis omnibus, aut termini præfixione, aut competenti alia ratione occurrant.

(1) Vide infra 39. — (2) Supra sess. 24. de reform. c. 20.; c. Finem litibus, et c. fin. de dol. et contum.; c. 2. de re jud. et c. Constitutis, de procur.

CAPUT XI.

Variæ locationes bonorum ecclesiasticorum prohibentur, quædam factæ irritantur.

Magnam ecclesiis perniciem afferre solet, cum earum bona, repræsentata pecunia, in successorum præjudicium aliis locantur. Omnes igitur hæ locationes, si anticipatis solutionibus fient (1), nullatenus in præjudicium successorum validæ intelligantur: quocumque indulto, aut privilegio non obstante: nec hujusmodi locationes in Romana Curia, vel extra eam confirmentur. Non (2) liceat etiam, jurisdictiones ecclesiasticas, seu facultates nominandi, aut deputandi vicarios in spiritualibus, locare; nec conductoribus per se, aut alios eas exercere: aliterque concessiones, etiam a Sede apostolica factæ, subreptitiæ censeantur. Locationes (3) vero rerum ecclesiasticarum, etiam auctoritate apostolica confirmatas, sancta Synodus irritas decernit, quas a triginta annis citra, ad longum tempus, seu, ut in nonnullis partibus, ad viginti novem seu bis viginti novem annos, vocant factas, Synodus provincialis, vel deputandi ab ea, in damnum ecclesiæ, et contra canonicas sanctiones contractas fuisse judicabunt.

CAPUT XII.

Decimæ integre persolvendæ; eas subtrahentes excommunicandi: rectoribus ecclesiarum tenuium pie subveniendum.

Non (4) sunt ferendi, qui variis artibus decimas ecclesiis obvenientes subtrahere moliuntur; aut qui ab aliis solvendas temere occupant, et in rem suam vertunt (5): cum

(1) C. De precariis, 10. q. 8. et c. 2. de precariis. — (2) C. 1.; et 2. Ne prælati vices suas. — (3) Extravag. Ambitiosæ, de reb. eccl. non alien. — (4) Conc. Matiscon. 2. c. 5. et Ticin. sub Leone IV. vers. In sacris. — (5) Exod. 29. 29. 25. 19.; Num. 18. 30. et seq.; Tob. 1. 21.; Malach. 3. 24. 29. et 30.; c. Ecclesias, §. His ita, 13. q. 1.; c. Decimas, 16. q. 1.; c. Decimas, cum seq. 16. q. 7.; c. Parochianos; c. Ex transmissa, et c. Tua, de decim.

decimarum solutio debita sit Deo: et qui eas dare noluerint, aut dantes impediunt, res alienas invadant. Præcipit igitur sancta Synodus omnibus, cujuscumque gradus, et conditionis sint, ad quos decimarum solutio spectat, ut eas, ad quas de jure tenentur, in posterum cathedrali, aut quibuscumque aliis ecclesiis, vel personis, quibus legitime debentur, integre persolvant. Qui (1) vero eas aut subtrahunt, aut impediunt, excommunicentur; nec ab hoc crimine, nisi plena restitutione secuta, absolvantur. Hortatur dehinc omnes, et singulos pro christiana charitate, debitoque erga pastores suos munere, ut de bonis sibi a Deo collatis, episcopis, et parochis, qui tenuioribus præsunt ecclesiis, large subvenire ad Dei laudem, atque ad pastorum suorum, qui pro eis invigilant, dignitatem tuendam, non graventur.

CAPUT XIII.

Quartam funeralium cathedrales vel parochiales ecclesiæ recipiant.

Decernit sancta Synodus, ut quibuscumque in locis, jam ante annos quadraginta, Quarta (2), quæ funeralium dicitur, cathedrali, aut parochiali ecclesiæ solita esset persolvi, ac postea fuerit ex quocumque privilegio, aliis monasteriis, hospitalibus, aut quibuscumque locis piis concessa, eadem posthac integro jure, et eadem portione, qua antea solebat, cathedrali, seu parochiali ecclesiæ persolvatur: non obstantibus concessionibus, gratiis, privilegiis, etiam mari magno nuncupatis, aut aliis quibuscumque.

CAPUT XIV.

Præscribitur ratio procedendi in causis clericorum concubinariorum.

Quam turpe, ac clericorum nomine, qui se divino cultui addixerunt, sit indignum, in impudicitiæ sordibus, immun-

(1) C. Omnes decimæ, 16. q. 7.; c. Pervenit; c. Non est; c. Tua, et c. In aliquibus, de dec. Clem. I. eod. tit. — (2) De sepult. extra, in 6. et in Clement.

doque concubinatu versari, satis res ipsa, communi fidelium omnium offensione, summopere clericalis militiæ dedecore, testatur. Ut (1) igitur ad eam, quam decet, continentiam, ac vitæ integritatem ministri Ecclesiæ revocentur, populusque hinc eos magis discat revereri, quo illos vita honestiores cognoverit : prohibet sancta Synodus quibuscumque clericis, ne concubinas, aut alias mulieres, de quibus possit haberi suspicio, in domo, vel extra, detinere, aut cum iis ullam consuetudinem habere audeant; alioquin pœnis, a sacris canonibus, vel statutis ecclesiarum impositis, puniantur. Quod si a superioribus moniti, ab iis se non abstinuerint; tertia parte fructuum, obventionum, ac proventuum beneficiorum suorum quorumcumque, et pensionum (2) ipso facto sint privati, quæ fabricæ ecclesiæ, aut alteri pio loco arbitrio episcopi applicetur. Sin vero in delicto eodem cum eadem, vel alia femina perseverantes, secundæ monitioni adhuc non paruerint; non tantum fructus omnes, ac proventus suorum beneficiorum, et pensiones eo ipso amittant, qui prædictis locis applicentur, sed etiam a beneficiorum ipsorum administratione, quoad Ordinarius, etiam uti Sedis apostolicæ delegatus, arbitrabitur, suspendantur: et, si ita suspensi, nihilominus eas non expellant, aut cum iis etiam versentur; tunc beneficiis, portionibus, ac officiis, et pensionibus quibuscumque ecclesiasticis perpetuo priventur, atque inhabiles, ac indigni quibuscumque honoribus, dignitatibus, beneficiis, ac officiis in posterum reddantur; donec post manifestam vitæ emendationem ab eorum superioribus cum iis ex causa visum fuerit dispensandum. Sed si, postquam eas semel dimiserint, intermissum consortium repetere, aut alias hujusmodi scandalosas mulieres sibi adjungere ausi fuerint; præter prædictas pœnas, excommunicationis (3) gladio plectantur. Nec quævis appellatio, aut exemptio

(1) Supra sess. 21. c. 8. de reform.; Conc. Carthag. 3. c. 17.; Nicænum 1. c. 4.; Matiscon. 1. c. 1.; Arelaten. 2. c. 3.; Tolet. 2. c. 3.; Braccar. 1. c. 15.; Turon. 2. c. 10. 11. 12. et Moguntiacum tempore Arnulphi, c. 10. et 19.; c. Interdixit, 33. dist.; c. Cum omnibus; c. Volumus, et c. Feminas, 81. dist. c. 1. cum multis seq. de cohab. cler. et mulier. — (2) Conc. Lateran. 2. c. 6. — (3) C. 2. cum seq. de cohabit. cler. et mulier.; c. Si concubinæ, de sent. excomm.; Conc. Aurelian. 3. cap. 4.

prædictam executionem impediat, aut suspendat: supradictorumque omnium cognitio non ad archidiaconos, nec decanos, aut alios inferiores, sed ad episcopos ipsos pertineat, qui sine strepitu, et figura judicii, et sola facti veritate inspecta, procedere possint. Clerici vero, beneficia ecclesiastica, aut pensiones non habentes, juxta (1) delicti, et contumaciæ perseverantiam, et qualitatem, ab ipso episcopo carceris pœna, suspensione ab Ordine, ac inhabilitate ad beneficia obtinenda, aliisve modis, juxta sacros canones puniantur. Episcopi quoque, quod absit, si ab hujusmodi crimine non abstinuerint, et a Synodo provinciali admoniti, se non emendaverint; ipso (2) facto sint suspensi: et, si perseverent, etiam ad sanctissimum Romanum Pontificem ab eadem Synodo deferantur: qui pro qualitate culpæ (3), etiam per privationem, si opus erit, in eos animadvertat.

CAPUT XV.

Filii clericorum illegitimi, a quibusdam beneficiis arcendi.

Ut (4) paternæ incontinentiæ memoria a locis Deo consecratis, quos maxime puritas, sanctitasque decet, longissime arceatur; non liceat filiis clericorum, qui non ex legitimo nati sunt matrimonio, in ecclesiis, ubi eorum patres beneficium aliquod ecclesiasticum habent, aut habuerunt, quodcumque, etiam dissimile, beneficium obtinere; nec (5) in dictis ecclesiis quoquo modo ministrare; nec pensiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt, habere. Quod (6) si in præsenti pater, et filius in eadem ecclesia beneficia obtinere reperiantur, cogatur filius suum beneficium resignare, aut cum alio permutare extra ecclesiam intra trium mensium

(1) Supra c. 6; Conc. Tolet. 4. c. 41.; Tolet. 8. c. 4. 5. 6.; c. Si autem, de cohab. cleric. et mulier. — (2) C. Quorumdam, 34. dist.; et c. Si quispiam, 81. dist.; Conc. Aurelian. 5. c. 3. — (3) C. Presbyter; et c. Si quis amodo, dist. 81. — (4) Conc. 9. Tolet. c. 10.; c. Proposuisti, dist. 82.; c. Cum multæ, 16. q. 8. — (5) Conc. 2. Lateran. c. 21. — (6) C. 2. et fere per totum de fil. presbyter.

spatium; alias ipso jure eo privatus existat, et super iis quæcumque dispensatio subreptitia censeatur. Ad hæc, reciprocæ resignationes, si quæ posthac a parentibus clericis in favorem filiorum fient, ut alter alterius beneficium consequatur; in fraudem hujus decreti, et canonicarum sanctionum factæ omnino censeantur: nec collationes secutæ, vigore hujusmodi resignationum, seu aliarum quarumcumque, quæ in fraudem factæ fuerint, ipsis clericorum filiis suffragentur.

CAPUT XVI.

Beneficia curata non convertantur in simplicia; ei, in quem translata fuerit cura animarum, assignetur congrua portio: vicariæ cessent, cura ad titulos revocata.

Statuit sancta Synodus, ut ecclesiastica beneficia sæcularia, quocumque nomine appellentur, quæ curam animarum ex primæva eorum institutione, aut aliter quomodocumque retinent, illa deinceps in simplex beneficium, etiam assignata vicario perpetuo congrua portione, non convertantur: non obstantibus quibuscumque gratiis, quæ suum plenarium effectum non sunt consecutæ. In iis vero, in quibus contra earum institutionem, seu fundationem cura animarum in vicarium perpetuum translata est, etiam si in hoc statu ab immemorabili tempore reperiantur, si (1) congrua portio fructuum vicario ecclesiæ, quocumque nomine is appelletur, non fuerit assignata; ea quamprimum, et ad minus intra annum a fine præsentis Concilii, arbitrio Ordinarii, juxta (2) formam decreti sub fel. rec. Paulo III., assignetur. Quod si id commode fieri non possit, aut intra dictum terminum factum non erit; cum primum per cessum, vel decessum vicarii, seu rectoris, aut quomodolibet alterum eorum vacaverit, beneficium curam animarum recipiat; ac vicariæ nomen cesset, et in antiquum statum restituatur.

(1) Quantitatem portionis declarat Pius V. constitut. *Ad exequendum*, 1567. — (2) Supra sess. 7. de reform. c. 7.

CAPUT XVII.

Episcopi dignitatem suam morum gravitate commendent, nec cum regum ministris, Regulis aut baronibus indigna demissione se gerant.

Non potest sancta Synodus non graviter dolere, audiens episcopos aliquos, sui status (1) oblitos, pontificiam dignitatem non leviter dehonestare: qui cum regum ministris, Regulis, et baronibus in ecclesia, et extra, indecenti quadam demissione se gerunt, et veluti inferiores ministri altaris, nimis indigne non solum loco cedunt, sed etiam personaliter illis inserviunt. Quare hæc, et similia detestans sancta Synodus, sacros canones omnes, Conciliaque generalia (2), atque alias apostolicas sanctiones ad dignitatis episcopalis decorem, et gravitatem pertinentes, renovando, præcipit, ut ab hujusmodi in posterum episcopi se abstineant; mandans eisdem, ut tam in ecclesia, quam foris suum gradum, et Ordinem præ oculis habentes, ubique se patres, et pastores esse meminerint; reliquis vero tam principibus, quam ceteris omnibus, ut eos paterno honore, ac debita reverentia prosequantur.

CAPUT XVIII.

Canones adamussim serventur: si quando in eis dispensandum, id valide, mature, et gratis fiat.

Sicuti (3) publice expedit legis vinculum quandoque relaxare, ut plenius, evenientibus casibus, et necessitatibus, pro communi utilitate satisfiat: sic frequentius legem solvere, exemploque potius, quam certo personarum rerumque delectu, petentibus indulgere, nihil aliud est, quam unicuique ad leges transgrediendas aditum aperire. Quapropter (4) sciant universi, sacratissimos canones exacte ab

(1) Vide Conc. Agathen.; c. 3. et Braccar. 1. c. 24. nec episc. posterior sinit priori præponi; c. Quanto, de off. ord.; et supra de regular. c. 4. — (2) Supra c. 6.; c. Valentinianus, 63. dist.; c. Quis dubitet; c. Duo sunt, cum seq. 95. dist., et c. Solitæ, de major. et obed. — (3) C. Requiritis, et c. Dispensationes, 1. q. 7. — (4) C. Si Romanorum; et c. Enimvero, 19. dist.; c. Si quis omnem, 1. q. 7. c. 1. de constit.

omnibus, et, quoad ejus fieri poterit, indistincte observandos. Quod si urgens justaque ratio, et major quandoque utilitas postulaverit, cum aliquibus dispensandum esse; id (1), causa cognita, ac summa maturitate, atque gratis, a quibuscumque, ad quos dispensatio pertinebit, erit præstandum: aliterque facta dispensatio subreptitia censeatur.

CAPUT XIX.

Monomachia pœnis gravissimis punitur.

Detestabilis (2) duellorum usus, fabricante diabolo, introductus, ut cruenta corporum morte animarum etiam perniciem lucretur, ex christiano orbe penitus exterminetur. Imperator, reges, duces, principes, marchiones, comites, et quocumque alio nomine, domini temporales, qui locum ad (3) monomachiam in terris suis inter christianos concesserint, eo ipso sint excommunicati; ac jurisdictione, et dominio civitatis, castri, aut loci, in quo, vel apud quem duellum fieri permiserint, quod ab Ecclesia obtinent, privati intelligantur; et, si feudalia sint, directis dominis statim acquirantur. Qui (4) vero pugnam commiserint, et qui eorum patrini vocantur, excommunicationis, ac omnium bonorum suorum proscriptionis, ac perpetuæ infamiæ pœnam incurrant; et ut homicidæ, juxta sacros canones, puniri debeant; et si in ipso conflictu decesserint, perpetuo careant ecclesiastica sepultura. Illi etiam, qui consilium in causa duelli, tam in jure, quam facto dederint; (6) aut alia quacumque ratione, ad id quemquam suaserint; necnon spectatores, excommunicationis ac perpetuæ maledictionis vinculo teneantur: non obstante quocumque privilegio, seu prava consuetudine, etiam immemorabili.

(1) C. 1. De voto. — (2) C. Monomachiam, 2. q. 4. c. 1. de torneamen. — (3) De ea Nicolaus I. decretorum suorum. tit. 12. — (4) Bulla Gregorii XIII. *Ad tollendum*, 1582., extendit ad duella privata. — (5) C. 2. de cler. pugnant. in duell.; de torneam. et de homic. per totum. — (6) Bulla Clementis VIII. *Illius vices*, 1592. declaratur et extenditur.

CAPUT XX.

Quæ sunt juris ecclesiastici principibus sæcularibus commendantur.

Cupiens sancta Synodus ecclesiasticam disciplinam in christiano populo non solum restitui, sed etiam perpetuo sartam tectam a quibuscumque impedimentis conservari; præter ea, quæ de ecclesiasticis personis constituit, sæculares quoque principes (1) officii sui admonendos esse censuit, confidens eos, ut catholicos, quos (2) Deus sanctæ fidei Ecclesiæque protectores esse voluit, jus suum Ecclesiæ restitui, non tantum esse concessuros, sed etiam (3) subditos suos omnes ad debitam erga clerum, parochos, et superiores Ordines reverentiam revocaturos; nec permissuros, ut officiales, aut inferiores magistratus, Ecclesiæ et personarum ecclesiasticarum immunitatem, Dei (4) ordinatione, et canonicis sanctionibus constitutam, aliquo cupiditatis studio, seu inconsideratione aliqua violent; sed una cum ipsis principibus debitam sacris summorum (5) Pontificum, et Conciliorum constitutionibus observantiam præstent. Decernit itaque et præcipit, (6) sacros canones, et Concilia generalia omnia, necnon alias apostolicas sanctiones, in favorem ecclesiasticarum personarum, libertatis ecclesiasticæ, et contra ejus violatores editas, quæ omnia præsenti etiam decreto innovat, exacte ab omnibus observari debere. Propterea que admonet imperatorem, reges, respublicas, principes, et omnes, et singulos, cujuscumque status, et dignitatis extiterint, ut quo largius bonis temporalibus, atque in alios potestate sunt ornati, eo sanctius, quæ ecclesiastici juris sunt, tamquam Dei præcepta, ejusque patrocinio tecta, venerentur: nec (7) ab ullis

(1) C. fin. de const. — (2) C. Boni, 96. dist.; c. Principes, 23. q. 5. — (3) C. Concilia, §. Hinc, 17. dist.; c. Quis dubitet; c. Duo sunt, 96. dist. — (4) 1. Machab. 10. 20. et seq. — (5) Pii II. ep. 2. — (6) C. Pervenit, 86. dist.; Si quis suadente, 17. q. 4. toto tit. de immun. eccl.; c. Quamquam, de cens. in 6.; c. Felicis, de pœn. cod.; Conc. Ticin. v. Statuimus, et v. Sancimus; Conc. Aquisgran. c. 9.; Lateranen. sub Leone X. sess. 9. et 10. — (7) Plurima circa eccles. immunit. statuit Gregorius XIV. in bulla *Cum alias*, 1590.

baronibus, domicellis, rectoribus, aliisve dominis temporalibus, seu magistratibus, maximeque ministris ipsorum principum, lædi patiantur; sed severe in eos, qui illius libertatem, immunitatem, atque jurisdictionem impediunt, animadvertant: quibus etiam ipsimet exemplo ad pietatem, religionem, ecclesiarumque protectionem existant; imitantes (1) anteriores optimos religiosissimosque principes, qui res Ecclesiæ sua in primis (2) auctoritate, ac munificentia auxerunt, nedum ab aliorum injuria vindicarunt. Adeoque ea in re quisque officium suum sedulo præstet, quo cultus divinus devote exerceri, et prælati, ceterique clerici in residentiis, et officiis suis, quieti et sine impedimentis cum fructu, et ædificatione populi, permanere valeant.

CAPUT XXI.

In omnibus salva Sedis apostolicæ auctoritas maneat.

Postremo sancta Synodus, omnia, et singula, sub quibuscumque clausulis et verbis, quæ de morum reformatione, atque ecclesiastica disciplina, tam sub fel. rec. Paulo III. ac Julio III., quam sub beatissimo Pio IV., Pontificibus Maximis, in hoc (3) sacro Concilio statuta sunt, declarat, ita decreta fuisse, ut in his salva semper auctoritas Sedis apostolicæ et sit, et esse intelligatur.

DECRETUM DE CONTINUANDA SESSIONE IN DIEM SEQUENTEM.

Cum ea omnia, quæ in præsenti sessione tractanda erant, quia hora tarda est, commode expediri non possint; propterea, juxta id, quod in generali congregatione a patribus statutum fuit, ea, quæ supersunt, in diem crastinam, hanc eamdem sessionem continuando, differuntur.

(1) C. Valentin. 63. dist.; c. Eccles. in fin. 97. dist.; c. Constantius, et c. ult. 96. dist. — (2) C. Fin. de rebus eccl. non alien. — (3) Supra sess. 7. de reform. in princ.

CONTINUATIO SESSIONIS

DIE IV. DECEMBRIS

DECRETUM DE INDULGENTIIS.

Cum (1) potestas conferendi indulgentias a Christo Ecclesiæ concessa sit, atque hujusmodi potestate, divinitus sibi tradita, antiquissimis etiam temporibus illa usa fuerit: sacrosancta Synodus indulgentiarum usum, christiano populo maxime salutarem, et sacrorum (2) Conciliorum auctoritate probatum, in Ecclesia retinendum esse docet, et præcipit, eosque anathemate damnat, qui aut inutiles esse asserunt, vel eas concedendi in Ecclesia potestatem esse negant. In his tamen concedendis moderationem, juxta (3) veterem, et probatam in Ecclesia consuetudinem, adhiberi cupit, ne nimia facilitate ecclesiastica disciplina enervetur. Abusus vero, qui in his irrepserunt, et quorum occasione insigne hoc indulgentiarum nomen ab hæreticis blasphematur, emendatos, et correptos cupiens, præsenti decreto generaliter statuit (4), pravos quæstus omnes pro his consequendis, unde plurima in christiano populo abusuum causa fluxit, omnino abolendos esse. Ceteros vero, qui ex superstitione, ignorantia, irreverentia, aut aliunde quomodocumque provenerunt, cum ob multiplices locorum, et provinciarum, apud quas hi committuntur, corruptelas commode nequeant specialiter prohiberi; mandat omnibus (5) episcopis, ut diligenter quisque hujusmodi abusus ecclesiæ suæ colligat, eosque in prima Synodo provinciali referat: ut aliorum quoque episcoporum sententia cogniti, statim ad

(1) Matth. 16. 19.; Joann. 20. 23.; c. Audivimus, et c. Quodcumque ligaveris, 24. q. 21.; c. Ut constitueret, 50. dist.; c. Adhuc, de pœn. dist. 3. toto tit. de pœn. et remiss. extra, in 6. et in Clem. — (2) Ancyr. per multa capita; Neocæs. c. 3.; Nicæni c. 1. et 11.; Carthag. 4. c. 75.; Agathen. c. 60.; Claramont. sub Urbano II. c. 2.; Later. I. c. 11.; Lugdun. 2. sub Gregor. X.; Viennen. sub Clem. V. — (3) C. Cum ex eo, de pœn. et remiss. — (4) Clem. Abusionibus, de pœnit. et remiss.; confirmatur constit. Pii V. *Etsi Dominici* 1567. — (5) Supra sess. 11. de reform. c. 9.

summum Romanum Pontificem deferantur, cujus auctoritate, et prudentia, quod universali Ecclesiæ expediet, statuatur; ut ita sanctarum indulgentiarum munus, pie, sancte, et incorrupte omnibus fidelibus dispensetur.

DE DELECTU CIBORUM, JEJUNIIS, ET DIEBUS FESTIS.

Insuper hortatur sancta Synodus, et per sanctissimum Domini nostri, atque Salvatoris adventum pastores omnes obtestatur, ut tamquam boni milites illa omnia, quæ sancta Romana Ecclesia, omnium (1) ecclesiarum mater, et magistra, statuit, nec non ea, quæ tam in hoc Concilio, quam in aliis œcumenicis statuta sunt, quibuscumque fidelibus sedulo commendent; omnique diligentia utantur, ut illis omnibus, et iis præcipue sint obsequentes, quæ ad mortificandam carnem conducunt, ut ciborum delectus, et jejunia, vel etiam, quæ faciunt ad pietatem augendam, ut dierum festorum devota, et religiosa celebratio; admonentes populos crebro, obedire (2) præpositis suis, quos qui audiunt, Deum remuneratorem audient: qui vero contemnunt, Deum ipsum ultorem sentient.

DE INDICE LIBRORUM, CATECHISMO, BREVIARIO, ET MISSALI.

Sacrosancta Synodus (3), in secunda sessione, sub sanctissimo Domino nostro Pio IV., celebrata, delectis quibusdam patribus commisit, ut de variis censuris, ac libris, vel suspectis, vel perniciosis, quid facto opus esset, considerarent, atque ad ipsam sanctam Synodum referrent: audiens nunc, huic operi ab eis extremam manum impositam esse, nec tamen, ob librorum varietatem, et multitudinem, distincte et commode possit a sancta Synodo dijudicari; præcipit, ut quidquid ab illis præstitum est, sanctissimo Romano Pontifici exhibeatur; ut (4) ejus judicio, atque

(1) C. Non decet, 82. dist.; Vigilius in epist. ad Eleutherum in fin.; Felix I. in epist. 3. can. Dudum 3. q. 6. — (2) C. Qui suis, 93. dist.; c. Quia frater, 7. q. 1.; Lucæ 10. 16.; Hebr. 13. 17. — (3) Supra sess. 24. c. 7. de reform. — (4) Vide regulas librorum prohibit. infra.

auctoritate terminetur, et evulgetur. Idemque de (1) catechismo a patribus, quibus illud mandatum fuerat, et (2) de missali, et breviario fieri mandat.

DE LOCO ORATORUM.

Declarat sancta Synodus, ex (3) loco assignato oratoribus, tam ecclesiasticis, quam sæcularibus, in sedendo, incedendo, aut quibuscumque aliis actibus, nullum cuiquam eorum factum fuisse præjudicium; sed omnia illorum, imperatoris, regum, rerumpublicarum, ac principum suorum jura, et prærogativas illæsas, et salvas esse, in eodemque statu permanere, prout ante præsens Concilium reperiebantur.

DE RECIPIENDIS ET OBSERVANDIS DECRETIS CONCILII.

Tanta fuit horum temporum calamitas, et hæreticorum inveterata malitia, ut nihil tam clarum in fide nostra asserenda unquam fuerit, aut tam certo statutum, quod non, humani generis hoste suadente, illi errore aliquo contaminaverint. Eapropter sancta Synodus id potissimum curavit, ut præcipuos hæreticorum nostri temporis errores damnaret, et anathematizaret; veramque, et catholicam doctrinam traderet, et doceret, prout damnavit, et anathematizavit, et definivit. Cumque tamdiu tot episcopi, ex variis christiani orbis provinciis evocati, sine magna gregis sibi commissi jactura, et universali periculo ab ecclesiis abesse non possint; nec ulla spes restet, hæreticos, toties, fide (4) etiam publica, quam desiderarunt, invitatos, et tamdiu expectatos, huc amplius adventuros; ideoque tandem huic sacro Concilio finem imponere necesse sit: superest nunc (5), ut principes omnes, quod facit, in Domino moneat, ad operam suam ita præstandam, ut, quæ ab ea decreta sunt, ab hæreticis depravari aut violari non permittant, sed ab iis,

(1) Supra sess. 25. c. 7. de reform. — (2) Vide constit. Pii V. *Superni*, 1571.; Clementis VIII. *Cum in Ecclesia*, 1602. et Urbani VIII. *Divinam*, 1621. — (3) Supra sess. 2. in fin. — (4) Supra in fine sess. 13. 15. et 18. — (5) Idem in fine quatuor primorum Conc. gener. Nicæn., Constantinop., Ephes. et Chalced.

et omnibus devote recipiantur, et (1) fideliter observentur. Quod si in his recipiendis aliqua difficultas oriatur, aut aliqua inciderint, quæ declarationem, quod non credit, aut definitionem postulent; præter alia remedia, in hoc Concilio instituta, confidit sancta Synodus, beatissimum Romanum Pontificem curaturum, ut vel evocatis ex illis præsertim provinciis, unde difficultas orta fuerit, iis, quos eidem negotio tractando viderit expedire, vel etiam Concilii generalis celebratione, si necessarium judicaverit, vel commodiore quacumque ratione ei visum fuerit, provinciarum necessitatibus pro Dei gloria, et Ecclesiæ tranquillitate consulatur.

DE RECITANDIS DECRETIS CONCILII SUB PAULO III., ET JULIO III. IN SESSIONE.

Quoniam (2) diversis temporibus, tam sub fel. rec. Paulo III. quam Julio III., multa in hoc sacro Concilio, quoad dogmata, ac morum reformationem statuta, et definita sunt; vult sancta Synodus, ut illa nunc recitentur, et legantur.

Recitata sunt.

DE FINE CONCILII, ET CONFIRMATIONE PETENDA A SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO.

Illustrissimi domini, reverendissimique patres, placetne vobis, ut ad laudem Dei omnipotentis, huic sacræ œcumenicæ Synodo finis imponatur? et omnium, et singulorum, quæ tam sub fel. rec. Paulo III. et Julio III., quam sub sanctissimo Domino nostro Pio IV. Romanis Pontificibus, in ea decreta, et definita sunt (3), confirmatio nomine sanctæ hujus Synodi per apostolicæ Sedis Legatos, et præsidentes a beatissimo Romano Pontifice petatur?

Responderunt, placet.

(1) Ne quis juramento se adstringat adversus Concilii decreta, vetat Gregorius XIII. in bulla *Inter apostolicas*, 1584. — (2) Supra sess. 5. 6. 7. 13. et 14. — (3) Juxta Gelasium Pap. super Conc. Chalced. et Pelagium PP. II. in ep. decretali ad episc. Antioch. provinc.; et c. Chalced. in fin.; in epist. Conc. ad Leonem Pap., et c. Si Romanorum, dist. 19.

Postmodum illustrissimus, et reverendissimus Cardinalis Moronus, primus Legatus, et præsidens, benedicens sanctæ Synodo, dixit: Post gratias Deo actas, reverendissimi patres, ite in pace. *Qui responderunt,* amen.

ACCLAMATIONES PATRUM IN FINE CONCILII.

CARDINALIS A LOTHARINGIA.

Beatissimo Pio Papæ, et Domino nostro, sanctæ universalis Ecclesiæ Pontifici, multi anni, et æterna memoria.

Responsio patrum.

Domine Deus, sanctissimum Patrem diutissime Ecclesiæ tuæ conserva multos annos.

Card.

Beatissimorum summorum Pontificum animabus Pauli III. et Julii III., quorum auctoritate hoc sacrum generale Concilium inchoatum est, pax a Domino, et æterna gloria, atque felicitas in luce sanctorum.

Resp.

Memoria in benedictione sit.

Card.

Caroli V. imperatoris, et serenissimorum regum, qui hoc universale Concilium promoverunt, et protexerunt, memoria in benedictione sit.

Resp.

Amen, amen.

Card.

Serenissimo imperatori Ferdinando, semper augusto, orthodoxo, et pacifico, et omnibus regibus, rebuspublicis, et principibus nostris, multi anni.

Resp.

Pium, et christianum imperatorem, Domine, conserva: imperator cælestis, terrenos reges, rectæ fidei conservatores, custodi.

Card.

Apostolicæ Romanæ Sedis Legatis, et in hac Synodo præsidentibus, cum multis annis magnæ gratiæ.

Resp.

Magnæ gratiæ: Dominus retribuat.

Card.

Reverendissimis Cardinalibus, et illustribus oratoribus.

Resp.

Magnas gratias, multos annos.

Card.

Sanctissimis episcopis vita, et felix ad ecclesias suas reditus.

Resp.

Præconibus veritatis perpetua memoria: orthodoxo senatui multos annos.

Card.

Sacrosancta œcumenica Tridentina Synodus: ejus fidem confiteamur, ejus decreta semper servemus.

Resp.

Semper confiteamur, semper servemus.

Card.

Omnes ita credimus: omnes id ipsum sentimus: omnes consentientes, et amplectentes subscribimus. Hæc est fides beati Petri, et apostolorum: hæc est fides patrum: hæc est fides orthodoxorum.

Resp.

Ita credimus, ita sentimus, ita subscribimus.

Card.

His decretis inhærentes, digni reddamur misericordiis et gratia primi, et magni supremi sacerdotis, Jesu Christi Dei, intercedente simul inviolata Domina nostra sancta Deipara, et omnibus sanctis.

Resp.

Fiat, fiat: amen, amen.

Card.

Anathema cunctis hæreticis.

Resp.

Anathema, anathema.

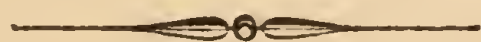
Post hæc mandatum fuit a Legatis et præsidentibus, sub pœna excommunicationis, omnibus patribus, ut, antequam discederent a civitate Tridentina, subscriberent manu propria decretis Concilii, aut ea per publicum instrumentum approbarent: qui omnes deinde subscripserunt, et fuerunt numero CCLV., videlicet Legati IV., Cardinales II., patriarchæ III., archiepiscopi XXV., episcopi CLXVIII., abbates VII., procuratores absentium cum legitimo mandato XXXIX., generales Ordinum VII.

Nos sacri, œcumenici et generalis Concilii Tridentini Secretarii, et Notarii infrascripti Decreta ipsius sacri Concilii in præsenti volumine contenta cum originalibus contulimus; et quia cum eis concordare reperimus, in fidem manuscripta subscripsimus.

Ego Angelus Massarellus, episcopus Thelesinus, sacri Concilii Tridentini Secretarius. ✠

Ego Marcus Antonius Peregrinus, clericus Comensis, ejusdem Concilii Notarius.

Ego Cynthius Pamphilus, clericus Camerinensis diœcesis, ejusdem Concilii Notarius.

CATALOGUS

LEGATORUM, PATRUM, ORATORUM, ET THEOLOGORUM

QUI AD SANCTAM ŒCUMENICAM TRIDENTINAM SYNODUM CONVENERUNT.

CARDINALES LEGATI.

Hercules Gonzaga S. R. E. presb. card. tituli s. Mariæ novæ, mantuanus. Obiit Tridenti, 2 martii 1563.

Hieron. Seripandus S. R. E. presb. card. tituli s. Susannæ, neapolit. Obiit Tridenti, 18. martii 1563.

Joan. Moronus S. R. E. card. episc. prænestinus, postea ostiensis, et sacri collegii decanus, mediolanensis, in demortui card. de Mantua locum suffectus.

Stanisl. Hosios S. R. E. presb. card. tit. s. Laurentii in pane et perna, civis et episcopus Warmiensis, postea pœnitentiarius major.

Lud. Simoneta S. R. E. presb. card. tit. s. Cyriaci in Thermis, mediolanensis, episc. pisauren. Obiit Romæ 1563. prid. kal. maji.

Marc. Siticus de Altaemps S. R. E. diaconus card. basilicæ ss. duodecim Apostolorum, germanus, episc. constantiensis.

Bern. Navagerius S. R. E. presb. card. tituli s. Nicolai inter imagines, episc. veronen. venetus, in demortui card. Seripandi locum missus.

(1) CARDINALES NON LEGATI.

Car. a Lotharingia S. R. E. presb. card. tit. s. Apollinaris, princeps et archiep. rhemensis, abbas Cluniaci, gallus.

Lud. Madrutius S. R. E. diaconus card. tit. s. Callisti, civis, et electus episc. trident., postea episc. tusculanus.

(1) Oratores ecclesiastici sedebant a manu dextra legatorum.

ORATORES ECCLESIASTICI

Ant. de Muglitio, moravus, archiepiscopus pragensis, orator cæsareus.

Georg. Drascovicius, croatus, episc. quinque ecclesiensis, orator cæsareus pro regno Hungariæ, postea archiepisc. colocensis, et card.

Valent. Heburtus, polonus, episc. præmisiensis, orator regis Poloniæ.

Marc. Ant. Bobba, casalensis, episc. augustensis, in Pedemontio, ducis Sabaudiæ orator, postea card.

Hieron. de Galdis, florentinus, episc. crotoniensis, orator ducis Florentiæ, missus in locum Joann. Strozzi.

Fr. Matth. Royas Porta Irubeo, hispanus, orator religionis hierosolymitanæ.

(1) ORATORES SÆCULARES.

Sigism. a Thun, tridentinus, orator cæsareus.

Lud. de s. Gelasio, dom. de Lansac, orator regis christianissimi.

Renaldus de Ferrier, præsidens in parlamento parisiensi, orator regis christianissimi.

Guido de Faut, dominus de Pibrach, judex major Tolosæ, postea advocatus regius, demum præses in suprema Curia parisiensi, orator regis christianissimi.

Ferd. Martineus Mascarenius, orator regis Portugalliæ.

Nic. de Ponte, doctor, et eques, orator dominii venetorum.

Melchior Lussi, eques auratus, orator septem cantonum helveticorum.

Aug. Baumgartner J. U. D. monacensis, orator ducis Bavariæ.

(2) Cl. Fern. Vegil de Quinnones, comes Lunæ, orator regis catholici, in locum Ferdinandi de Avolos marchionis Piscariæ missus.

(1) Oratores sæculares sedebant a manu sinistra legatorum. — (2) Hic separatim ab aliis oratoribus sedebat apud Thelesinum secretarium s. Synodi, ob contentionem super præcedentia ortam inter ipsum et oratores regis christianissimi.

PATRIARCHÆ.

Antiochus Helius, justinopolitanus, patriarcha hierosolymitanus.

Daniel Barbarus, venetus, electus patriarcha aquilejensis.

Joan. Hieron. Trevisanus, venetus, patriarcha Venetiarum.

ARCHIEPISCOPI PAULI III.

Ferd. Annius neapolitanus, archiep. amalphitan., postea episc. bovinus.

Petrus Landus, venetus, archiep. cretensis.

Petrus Ant. de Capua, neapolitanus, archiep. hydruntinus.

Marc. Cornelius, venetus, electus archiep. spalatrensis.

Sebast. Leccavella, græcus, ord. prædic., archiep. naxiensis, postea episc. litteranensis.

Petrus Guerrero, hispanus, archiep. granatensis.

Ant. Altovitius, florentinus, archiep. florentinus.

Cæsar Cibo, genuensis, archiep. taurinensis. Obiit Tridenti die 26. decembr. 1562.

ARCHIEPISCOPI JULII III.

Paulus Æmilius Verallus, romanus, archiep. rossanen., postea episc. caputaquens.

Joan. Brunus de Olchinio, macedo, regni Serviæ primas, archiep. antibarens.

Joan. Bapt. Casteneus, romanus, archiep. rossanen., postea S. R. E. presb. card. tit. sancti Marcelli, Bononiæ legatus ac tandem Pont. Max. dictus Urbanus VII.

Joan. Bapt. Ursinius, romanus, archiep. s. Severinæ.

ARCHIEPISCOPI PAULI IV.

Lud. Beccatellus, bonon., archiep. ragusinus.

Mutius Celinius, brixiensis, archiep. jaderensis.

Sigism. Saracenus, neapolitanus, archiep. materanus.

Ant. Parrages de Castilegio, hispanus, archiep. calaritanus.

Julius Pavesius, brixiensis, ord. præd., archiep. surrentinus.

Barth. de Martyribus, lusitanus, ord. præd., archiep. braccarensis.

Aug. Salvago, genuensis, ord. præd., archiep. genuen.

ARCHIEPISCOPI PII IV.

Phil. Mocenicus, venetus, regni Cypri primas, et legatus natus, archiep. nicosiens.

Guil. d'Avançon, gallus, archiep. ebrodunen. et abbas montis majoris prope Arelate.

Ant. Caucus, venetus, archiep. corcyrensis.

Germanicus Bandinus, senensis, electus archiep. Senarum.

Marc. Ant. Columna, romanus, archiep. tarentinus, postea card. et archiep. salernitanus.

Gaspar de Fosso, consentinus, calaber, ord. sancti Francisci de Paula, archiep. rheginus.

Ant. de Muglitio, moravus, orator cæsareus, archiepisc. pragensis.

Maximus de Maximis, romanus, archiep. amalphitanus.

Gaspar Cervantes de Gaeta, hispanus, archiep. messanensis, postea salernitanus, et card.

Leonardus Marinus, genuensis, ord. præd., archiep. lancianensis.

Octavianus Præconius, messanensis, ord. minor. convent. s. Francisci, archiep. panormit.

Nic. de Pelleve, gallus, archiep. senonensis, postea card. et archiep. rhemensis.

Ant. Justinianus, græcus, chiensis, ord. præd., archiepisc. naxiens.

Ant. Puteus, archiep. barensis.

EPISCOPI LEONIS X.

Vinc. Nicosantius de Fano, episc. arbensis.

Joan. Franc. de Flisco, genuensis, episc. andriens.

Joan. Thom. de s. Felicio, neapolit., episc. cavensis senior.

EPISCOPI ADRIANI VI.

Quintius de Rusticis, roman., episc. mileten.

EPISCOPI CLEMENTIS VII.

Lucas Bysantius de Catharo, episc. cathar.
Aloysius Pisanus, venetus, episc. patavinus, postea card.
Alex. Piccolhomineus, senen., episc. pientin.
Dyonis, græcus, ord. min. sancti Francisci de observ., episc. milopotamen. senior.
Gabr. le Veneur, gallus, episc. lectorens.
Guil. Barton de Montbas, gallus, episc. ebroicensis.

EPISCOPI PAULI III.

Ant. a Camera, sabaudus, episc. bellicens.
Nicol. Maria Caracciolus, neapolitanus, episc. catanien.
Berardus Bonjoannes, romanus, episc. camerin.
Fabius Mirtus, neapolitanus, episc. cajacens.
Scipio Bongallus, romanus, episc. civitatis castellanæ.
Georg. Cornelius, venetus, episc. tarvisinus.
Vinc. Durantius, brixiensis, episc. Thermularum.
Maurit. de Petra, papiens., episc. viglenens.
Mart. de Martiis Medices, florentinus, episc. marsicen.
Joan. Tinc. Michaelius, barolitanus, episc. minerbinen.
Gabr. de Bouveri, gallus, episc. andegav.
Leonard. Haller, germanus, episc. philadelph.
Lud. Vanninus de Theodolis, foroliviens., episc. britonoriensis. Obiit Tridenti die 11. mensis januarii 1563.
Ægid. Falcetta, cingulanus, episc. caprulanus, postea britonoriensis.
Jul. Contarenus, venetus, episc. civitatis bellunen.
Th. Casellus, rossanen., ord. præd., episc. caven. junior.
Hippol. Arivabenus, mantuanus, episc. hierapetrens.
Hieron. Machabæus, romanus, episc. castrensis.
Petrus Augustinus, hispanus, episc. oscens. et jacensis.
Jac. Naclantus, florentinus, ord. præd., episc. clodiens.
Barth. Sirigo, cretens. græcus, episc. castellanen.
Thom. Stella, venetus, ord. præd., episc. justinopolitan.
Petrus de Val, gallus, parisinus, episc. sagiensis.
Joan. Ant. Pantusa, consentinus, episc. litteriensis. Obiit Tridenti die 28. octobris 1562.

Joan. Bapt. de Grossis, mantuanus, episc. regiensis.
Joan. Xuarez, lusitanus, ord. s. Aug., episc. conimbricen.
Phil. Riccabella, recanaten., episc. recanaten.
Joan. Jac. Barba, neapolit. ord. s. Aug., episc. interamnen.
Mich. a Turre, utinen., episc. ceneten., postea presb. card.
Pompejus Zambeccarius, bononien., episc. sulmonen.
Joan. Beroaldus, panormitanus, episc. s. Agathæ.
Ant. Scarampus, aquensis, episc. nolanus.
Ant. de Comitibus, genuen., ord. præd., episc. brugnacen.
Cæsar Foggia, rossanen., episc. umbriaticen.
Cæsar Comes a Gambara, brixien., episc. tortonen.
Joan. Bapt. de Bernardis, lucen., episc. adjacen.
Mart. Perezius de Avala, hispanus, episc. segobiensis.
Nic. Psalme, gallus, episc. verdunen.
Alph. Rosettus, ferrariensis, episc. clomacen., postea ferrariensis.
Julius Parisianus, de Tolentino, episc. ariminen.
Barth. Sebastianus, hispanus, episc. pacten.
Franc. Lambertus, sabaudus, episc. nicien.
Maxim. Doria, genuen., episc. naulen.
Eust. de Bellay, gallus, episc. parisien.
Barth. de Capranica, romanus, episc. carinen.
Ennius Massarius de Narnia, episc. feretranus.
Achilles Brancia, neapol., episc. boven.
Joan. Franc. Verdura, massanen., episc. chironen.
Albertus Duimius de Gliricis, catharensis, ord. præd., episc. veglensis.
Joan. Antolinez de Bricianos de la Ribera, hispanus, episc. juvenacen.
Tristanus de Bizet, ord. cisterc., gallus, episc. xantonen., et abbas s. Nicolai in Bosco.

EPISCOPI JULII III.

Ascanius Gherardinus de Ameria, episc. cattacen.
Marc. Gonzaga, mantuanus, episc. aussuren.
Baldovinus de Baldovinis, pisanus, episc. aversanen.
Petrus Franc. Pallavicinus, genuen., episc. alerien.
Ægid. Fuscariarius, bononien., ord, præd., episc. mutinen.

Timoth. Justinianus de Chio, græcus, ord. præd., episcopus calamonen.
Did. de Almansa, hispanus, episc. corien.
Lactantius Rovella, ferrarien., episc. asculanus.
Ambr. Monticula, lunensis sarzanen., episc. signinus.
Sebast. Gualterius, urbevetanus, episc. viterb.
Honoratus Fascitellus, neapolit., monachus ord. s. Bened., episcopus insulanus.
Petrus Camajanus, aretinus, episc. Fesularum.
Horatius Græcus, trojanen., apulus, episc. lesinen.
Fabius Cuppalata, placentinus, episc. lachedonen.
Gaspar de Casal, lusitanus, ord. s. Aug., episcopus leirien., postea conimbricensis.
Bernardinus de Cuppis, romanus, episc. auximanus.
Joan. de Morvilliers, blesensis, gallus, episc. aurelian.
Julius Gentilius, tornonen., episc. vulturanen.
Adr. Fusconius, romanus, episc. aquinas.
Ant. de s. Michaele, hispanus, ord. s. Franc. de observ., episcopus Montis Marani.
Hieron. Melchiorius, recanaten., episc. maceraten.
Petrus de Petris de Monte, aretinus, episc. lucerinus.
Cæsar Jacomellus, romanus, episc. bellocastren.
Julius Gritus, venetus, episc. parentinus.
Jac. Sylverius Piccolhomineus, de Galeano, ep. aprutinus.
Lud. de Breze, gallus, episc. meldens.
Jac. Mignanellus, senen., episc. grossetan.
Joan. Andr. Crucius de Tibure, episc. tiburtinus.
Franc. Richardotus, burgundus, ord. eremit. s. Augustini, episc. atrebaten.
Car. Cicada, genuen., episc. albinganen.
Franc. Maria Piccolhomineus, senen., episc. ilcinen.
Acyrculus Moya de Contreras, hispanus, episc. vicen.
Galeatius Roscius de Interamna, episc. assisiensis. Obiit Tridenti 16. octobr. 1563.
Jac. Maria Sala, bononien., episc. vivarien.
Gab. de monte s. Sabini, episc. hesinus.
Marianus Sabellus, romanus, episc. eugubinus.
Agapitus Belhomo, romanus, episc. casertanus.
Jul. Cananius, ferrarien., episc. hadriensis, postea presb. card. tit. s. Eusebii, et episc. mutinensis.

Jul. Gallotus, pisanus, episc. alessanen.
Hieron. Burgensis, gallus, episc. catalonen. et abbas s. Petri de Monte.

EPISCOPI PAULI IV.

Scipio Æstensis, ferrarien., episc. casalens.
Did. Sarmiento de Sotomayor, hispanus, episcopus asturicen.
Th. Goduellus, anglus, episc. asaphen.
Faustus Caffarellus, romanus, episc. fundanus.
Bellisarius Baldinus, neapolitanus, episc. larinen.
Urb. Vigerius de Ruere, genuen., episc. senogall.
Jac. Suretus, græcus, episc. milopotamen. junior.
Joan. Bapt. Osius, romanus, episc. reatinus.
Marc. Laureus, tropiensis, ord. præd., episc. campanien.
Franc. Belcarius, Peguilio, dominus de la Creste, et Chommieres, baro sancti Desiderati, gallus, episc. metensis, postea abbas sancti Germani antissiodorensis, Regniaci, et sancti Sigirani.
Joan. Franc. Commendonus, venetus, episcopus zacynthen., postea cardin.
Car. de Grassis, bononiensis, episc. montis Falisci, postea cardin.
Arias Gallego, hispanus, episc. gerunden.
Hieron. Gallego, hispanus, episc. oveten.
Hercules Rettinger, germanus, episc. laventinus.
Julius de Rubeis, polian., episc. s. Leonis.
Joan. Mugnatones, hispanus, ord. s. Aug., episcopus segobricens.
Franc. Blanco, hispanus, episc. auriensis.
Vinc. de Luchis, bononien., episc. anconitanus.
Pompejus Piccolhomineus de Aragonia, episc. tropien.
Petrus Barbaricus, venetus, episc. cursolen.
Franc. Bachodius, sabaud., episc. gebennen.
Car. d'Angennes a Rambouillet, gallus, episc. cenomanen., postea cardin.
Hieron. de Nichisola, veronensis, ord. prædicat., episcopus theanen.

(1) Marc. Ant. Bobba, casalen., episcopus augusten., postea cardin.
Jac. Lomellinus, messanen., episc. mazarien.
Donatus de Laurentiis, de Asculo, apulus, episc. arianen.
Petrus Contarenus, venetus, episc. paphen.
Petrus Danesius, gallus, episc. vauren.
Hieron. Savorgnanus, forojulien., episc. sibinicen.
Phil. du Bec, gallus, episcopus veneten., postea nanneten., deinde archiep. rhemensis.
Car. de Roussy, gallus, episc. suession.
(2) Georg. Drasconicius, croatus, episc. quinque ecclesien., postea cardin.
Franc. de Aguirre, hispanus, episc. croton.
Andr. de Cuesta, hispanus, episc. legionen.
Ant. Gorrionero, hispanus, episc. almerien.
Ant. Augustinus, hispanus, episc. ilerden., postea archiep. tarraconen.
Angelus Massarellus, septempedanus, episc. thelesinus.
Ant. Ciorelia, barens., episc. buduensis.
Dominicus Casablanca, messanensis, ord. prædicat., episc. vicensis.
Petrus Faunus Costacciarius, episc. aquen.
Joan. Car. Bovius , bononien., episc. ostun., postea archiep. brundusinus.
Hugo Boncompagnus, bononien., episcopus vestanus, postea cardin. tit. s. Sixti, et Pont. Maximus dictus Gregorius XIII.
Salvator Pacinus de Colle, episc. clusinus.
Lupus Martinez, hispanus, episc. elnen.
Car. d'Espinay, gallus, electus episc. dolen.
Ægid. Spifame, gallus, episc. nivernen., et abbas s. Pauli senon.
Ant. Sebast. Minturnus, de Traject., episc. uxentin.
Bern. del Bene, florentinus, episc. nemausen.
Dom. Bollanus, venetus, episc. brixiens.
Joan. Ant. Vulpius, comen., episc. comen.
Lud. de Genoilhac, gallus, episc. tutellen. et abbas s. Romani de Blavia.

(1) Vide supra inter oratores ecclesiasticos. — (2) Vide ibid.

Phil. Maria Campegius, bononien., episc. feltren.
Joan. de Quinnones, hispanus, episc. calagurit.
Did. Covarruvias de Leyva, hisp. toletanus, episc. civitatis Roderici, postea segoviensis, demum Conchæ designatur.
Phil. Gerius, pistorien., episc. isclanen., postea assisiens.
Joan. Ant. Facchinetus de Nuce, bononien., episc. neocastren., postea patriarcha hierosol., S. R. E .presb. card. tit. ss. quatuor Coronatorum, ac tandem Pont. Max. dictus Innocentius IX.

EPISCOPI PII IV.

Hippol. Capilupus, mantuanus, episc. fanens.
Joan. Fabritius Severius, neapolit., episc. aceren.
Mart. Balduini Rithovius, brabantus, primus episc. ipren.
Ant. Havetius, flander, ord. præd., primus episcopus namurcens.
Const. Bonellus, feretran., episc. civitatis Castelli.
Jul. Superchius, mantuanus, ord. carm., episc. accien., postea caprulan.
Matth. de Concinis, florent., episc. cortonen.
Nic. Sfrondatus, mediolanen., episcopus cremonen., postea presb. card. tit. S. Cæciliæ, demum Pont. Max. dictus Gregorius XIV.
Ventura Buffalinus, tiphernas, episc. massanen.
Lud. de Bueil, gallus, episc. venciens.
Hieron. Galleratus, mediol., episc. sutrinus.
Joan. Petrus Delphinus, venetus, ord. canonic. regul., episcopus Zacynthi, et Cephaloniæ secundus.
Joan. Andr. Bellonius, messan., episc. messalubren.
Georg. Zifchovid, hungarus, ord. min. s. Franc. de observ., episc. signien.
Fr. Fridericus Cornelius, venetus, ord. s. Joan. hierosol., episc. bergomen., postea patavinus, et S. R. E. presb. card. tit. s. Stephani.
Steph. Boucher, gallus, episc. corisopiten.
Joan. Paul. Amianus, cremen., episc. anglonen.
Alex. Sfortia ex comitibus s. Floræ, episc. parmen., postea card. tit. s. Mariæ in via.

Ant. le Cirier, gallus, episc. abrincen.
Andr. Mocenicus, venetus, episc. nimosiens.
Bened. Salvinus, firmanus, episc. verulanus.
Guil. Cassador, hisp., episc. barcinonen.
Petrus Gonzalez de Mendoza, hisp., episc. salmantin.
Mart. de Corduba de Mendoza, hispanus, ord. præd., episc. dertusen.
Julius Magnanus, placentinus, ord. min. conv. s. Francisci, episc. calven.
Valent. Herbutus, polonus, episc. præmissien., orator regis Poloniæ.
Simon Aleotus, forojulien., episc. forojulien. Obiit Tridenti 20. august. 1562.
Petrus de Xaque, hispan., ord. præd., episc. niochen.
Prosper Rebiba, messanen., episc. trojanus, postea patriarcha constantinopolit.
Melchior Avosmediano, hispanus, episc. guadixen.
Hippol. de Bubeis, parmens., episcopus papiensis, postea S. R. E. card. tit. s. Mariæ in Porticu, deinde s. Blasii de annulo.
Did. de Leon, hisp., ord. carmel., episc. columbrien.
Annibal Saracenus, neapolitan., episc. licien.
Paulus Jovius, comensis, electus episc. nucerien.
Hieron. Trivisanus, venetus, ord. prædic., episc. veronen. Obiit Tridenti die 2 septembr. 1562.
Hieron. Ragazzonus, venetus, episc. nazianzenus, et coadjutor famaugustan., postea episc. bergomensis.
Romulus de Valentibus de Trebia, episc. conversan.
Lucius Maranta, venusinus, episc. lavellinen.
Simon de Nigris, genuen., episc. sarzanen.
Theophilus Galuppus, tropien., episc. oppiden.
Julius Simoneta, mediolanen., episc. pisauren.
Petrus d'Albret, navarrus, episc. Convenarum.
Jac. Guidius, volaterranus, episc. gennen., et adriens.
Did. Ramirez, hisp., episc. pampilonens.
Franc. Delgado, hispanus, episc. lucensis.
Joan. Clausse, gallus, episc. saniciensis.
Jac. Gibertus de Nogueras, hispan., episc. aliphan.
Joan. Annius, neapolit., episcopus hipponen., et coadjutor bovinus.

Ant. Maria de Salviatis, romanus, episcopus s. Pauli, postea S. R. E. presb. card. tit. s. Mariæ in Aquiro, et Bononiæ legatus.

Matth. Friulus, venetus, episcopus æmonien., postea vicentinus.

Thom. Lillius, bononien., episc. soranus.

Hieron. Guerrinus, feretranus, episc. imolen.

Thom. Oyerlaithe, hibernus, episc. rossen.

Franc. de la Vallette, gallus, episc. vabren.

Fabius Pignatellus, neapolitanus, episc. monopolitan.

Car. de Vicecomitibus, mediol., episc. vintimilien., postea card. tit. ss. martyrum Viti, et Modesti in Macello.

Joan. Colosvarinus, hungarus, ord. præd., episc. canadiensis. Obiit Tridenti 24. novembris 1562.

Andr. Duditius Sbardellatus, hungarus, episcopus thinien., postea quinque ecclesien.

Spinellus Bentius, politianus, episc. Montispolitiani.

Franc. Abondius, castilioneus, mediolanen., episcopus bobien., postea S. R. E. presb. card. tit. s. Nicolai inter imagines.

Stan. Faleschi, polonus, episc. theodosien.

Eug. Ohairt, hibernus, ord. præd., episc. ægaden.

Donaldus Magongial, hibernus, episc. rapoten.

Guido Ferrerius, pedemontanus, civis, et episc. vercellen. postea S. R. E. presb. card. tit. s. Euphemiæ, deinde ss. Viti, et Modesti martyrum in Macello, et marchio Romagnani.

Joan. Bapt. Sighicellius, bononien., episc. faventin.

Seb. Vantius, de Armino, episc. urbevetan.

Joan. Bapt. Milanesius, florentinus, episc. marsican.

August. Molignatus, vercellensis, episc. trivicanen.

Car. Grimaldus, genuen., episc. savonen.

Fabricius Landrianus, mediolanen., episc. s. Marci.

Barth. Ferratinus, civis, et episc. amerinus.

Petrus Fragus, hispanus, episcopus usselen., postea algarensis.

Hieron. de Gaddis, florentin., episc. cortonen.

Franc. Contarenus, venetus, episc. paphen.

Joan. Delphinus, venetus, episc. torcellanus.

Alex. Molus, comen., episc. minoren.

Hieron. Vielmus, venetus, ord. præd., episc. argolicen.
Franc. Raguesus, ord. s. Francisci de observ., episcopus marcanens.

ABBATES.

Lud. de Baissey, abbas gen. Cistercii.
Hieron. de Souchier, gallus, campanus, monachus ord. cisterc., abbas Claræ-vallis, postea abbas gen. Cistercii, demum S. R. E. card. tit. s. Matthæi in Merulana.
Simplicianus, abbas s. Salvatoris Papiæ, de Vultulina, congregat. cassinen.
Steph. Catanius, novarien., abbas s. Mariæ gratiarum, placent. diœc. congregat. cassinen.
Aug. Loscus, hispanus, abbas s. Bened. de Ferraria, congregat. cassinen.
Eutychius de Cordes, antuerp., abbas s. Fortunati apud Bassianum, congregat. cassinen.
Claud. Sainctes, gallus, abbas Lunævillan.
Cosmas Damianus, hortulan. hispan., abbas Villabertrandi.

GENERALES.

Vinc. Justinianus, genuen., generalis ord. præd., postea card. tit. s. Nicolai inter imagines, deinde s. Sabinæ.
Franc. a Zamora, hispanus, conchensis, generalis ord. min. de observ.
Ant. de Sapientibus, augustanus, generalis ordin. minor. convent.
Christoph. Patavinus, prior generalis ord. eremit. s. Aug.
Joan. Bapt. Migliavacca, asten., generalis ord. s. Mariæ servorum.
Steph. Fazinus, cremonen., provincialis Lombardiæ, pro generali carmelit.
Jac. Lainez, hispanus, ex oppido Castellæ Almazan, præpositus generalis societatis Jesu.
Thom. Tifernas, civitatis de Castello in Umbria, generalis capuccinorum.

DOCTORES LEGUM PRO SACRO CONCILIO.

Fab. Paleottus, bonon., auditor rotæ, postea S. R. E. diaconus card. tit. ss. Nerei, et Achillei, mox ss. Joannis, et Pauli, et episc. bonon., deinde tit. s. Martini in montibus, et primus Bononiæ archiep., demum tit. s. Laurentii in Lucina, et episc. albanus, postremo episc. card. sabinus.

Scipio Lancellottus, romanus, advocat. consistorialis, postea auditor rotæ, et S. R. E. card. tit. S. Simonis.

Joan. Bapt. Castellius, bononien., promotor, postea episc. ariminens.

Mich. Thomasius, majoricen., doct. decretorum, postea episc. ilerdensis.

THEOLOGI A S. PONTIFICE MISSI.

Fr. Petrus de Soto, hispanus, ord. præd. Obiit Tridenti, mense aprilis 1563.

Alph. Salmeron, hispanus, toletanus, soc. Jesu.

Franciscus Turrianus, legionensis, hispanus, doct. theol., postea soc. Jesu.

Ant. Solisius, hispanus, doct. theol.

Fr. Camillus Campegius, papiens., inquisitor Ferrariæ, ord. præd.

Fr. Hieron. Bravo, hispan., ord. præd.

Fr. Adr. Valentinus, venet., ord. præd. in demortui F. Petri de Soto locum missus, postea dominii veneti inquis. generalis.

DOCTORES THEOLOGIÆ FACULTATIS PARISIENSIS, MISSI A CAROLO IX. GALLIARUM REGE CHRISTIANISSIMO.

Nic. Maillard, decanus facultatis parisiensis.

Joan. Peletier, præfectus collegio Navarræ.

Ant. Demochares, ressoneus.

Nicol. de Bris.

F. Jac. Hugonis, franciscan. idem etiam procurator R. Joannis Ursini, episc. treconensis.

Simon Vigur, normanus, canonicus paris., postea archiep. narbonensis.
Richardus du Prè.
Natalis Paillet. Obiit Tridenti 7. calend. decembr. 1562.
Robertus Fournier.
Antonius Coquier.
Lazarus Broychot.
Claud. de Sainetes, canonicus reg. s. August., postea episc. ebroicensis.

(1) THEOLOGI MISSI A PHILIPPO II. REGE CATHOLICO.

Cosmas Damianus, hortulanus, electus abb. Villabertrandi.
Ferd. Tritius, Theod., canon. caurien.
Ferd. Vellosillus, doctor theol., canonicus seguntinus, postea episc. lucensis.
Thom. Dassio, J. U. D., canonicus valentinus.
Licentiat. Ant. Covarruvias, Didaci frater, auditor granat.
Ferd. Mincasensis, decretorum doctor.
Frater I. Ramirez, hisp., minister provinc. D. Jacobi.
Fr. Alph. Controras, commiss. ord. min. in curia regis hisp.
Fr. Michael de Medina, hisp., ord. min., S. T. doct.
Fr. I. Lobera, hisp., S. T. lector Salmanticæ, socius minist. provincialis divi Jacobi.
Cosmus Palma Fonteyn, S. T. doct., hisp., socius Hortulani abb.
Fr. Joan. Gallo, hisp., ord. præd.
Fr. Petrus Fernandez, hisp., ord. præd. in societate magistri Gallo.
Fr. Desid. de s. Martino, panorm., ord. carm.
Mich. Bajus Hanno, athensis, S. T, doctor, postea decanus ecclesiæ colleg. s. Petri Lovanii, academiæ cancellarius, et ejusdem conservator.

(1) Observa hunc theologorum ordinem a typographis inductum, hic non immutari, salvo tamen decreto super hac re sancito in fine sessionis secundæ, et decreto de loco oratorum sub finem sessionis vigesimæ quintæ. Quin et diversum plane ordinem nonnulli servavere: inter quos Gentianus Hervetus, aurelianensis, vir clarissimus, qui et ipse Concilio inter theologos interfuit.

Joan. Hessels, brabantus, Lovaniensis, S. T. doct.
Cornelius Jansenius, Flander hulstensis, S. T. doct., postea primus episc. gandavensis.

THEOLOGI MISSI A REGE PORTUGALLIÆ.

Fr. Franc. Foriero, lusitanus, ulissiponensis, ord. præd.
Jac. a Payva de Andrade, lusitanus, D. T.
Melchior Cornelius, decret. doctor, senator regis Portugall.

A DUCE BAVARIÆ.

Joan. Cavellonius, Flander insulensis, ex soc. Jesu.

PROCURATORES EPISCOPORUM ABSENTIUM.

Merchantes D. Thom. pro ill.mo card. de Mendoza, episc. burgensi.
Joan. Gothardius, clericus sæcul., germanus, pro episcopo ratisbonensi.
Georg. Hochenvarter, clericus sæcul., D. T., suffraganeus, pro episc. basiliensi.
Fr. Felicianus Minguerda, a Morbinio, ord. prædic., pro ill.mo D. salisburgensi orator.
Petrus Cumel, D. T., can. malacitanus, pro R. malacitano.
Joan. Delgadus, D. T., canonicus tudensis, pro D. Joan. de s. Æmiliano episc. tudensi.
Gaspar Cadillius, Villalpandus, segov., D. T., pro episc. abulensi.
Fr. Joan. de Ludenna, D. T., ord. præd., pro episc. sagunt.
Fr. Franc. Orantes, lector Vallisoleti, ord. min., pro episc. palentino.
Cæsar Ferrantius, suessanus, doct. theolog., pro episcopo suessano apud R. illerdensem.

PROCURATORES ORDINUM.

Joan. Coutignon, doctor gallus, procurator ord. cluniacensis, postea prior major.
Nic. Boucherat, gallus, prior monasterii de Recluso, procurator gen. ord. cistercien., postea ejusdem ordinis abbas generalis.

THEOLOGI SÆCULARES, ET DOCTORES JURIS CANONICI.

Georg. Girard, gallus, doctor theol. cum r. andegavensi.
Gentian. Hervetus, gallus aurelian., cum ill. et rev. cardinale a Lotharingia. Fuit postea canonicus rhemensis.
Fr. Sancius, decanus facult. theologiæ, et canonic. salmant. cum rev. salmanticensi.
Mart. Guerra consentinus, calaber, presb. sæcularis, cum episc. s. Marci.
Fed. Pendasius, cum ill.mo card. de Mantua, leg. s. Concilii.
Joan. Franc. Lombardus, cum ill.mo card. Seripando, leg. s. Concilii.
Petrus Mercatus, theol., cum r. vincensi.
Trigillus, doctor theol., canonicus legionensis, cum rev. legionensi.
Sobannus, doctor theol., cum r. legionensi.
Ant. Leitonus, doctor theol., cum rev. conimbricensi.
Petrus Fontidonius, segoviensis, canonicus salmantinus, doct. theol., cum rev. salmantino.
Joan. Villetta, doctor theol., cum rev. barcinonensi.
Joan. Fonseca, doct. theol., cum rev. archiep. granaten.
Mich. Oroncuspe, doct. theol., cum rev. episc. pampilon.
Alph. Fernandez de la guerra, hispanus, doct. theol., cum rev. guadixiensi.
Mich. Ytero D. J. U. cum episcopo pampilonensi.
Joseph. Puebla, doctor theol., cum episcopo civitatensi.
Jo. Chacon, D. J. canonici, cum episc. almeriensi.
Ant. Garsias, doctor theol., cum episc. oveten.
Benedictus Arias montanus, ord. s. Jacobi, doctor theol., cum rev. segobiensi.
Jo. Barcellona, doct. theol., cum episc. uscellensi.

DOCTORES GALLI ORDINIS S. BENEDICTI.

I. de Chartougne, doct. theol.
I. de Verdun, doct. theol.

THEOLOGI ORDINIS FRAT. PRÆDICATORUM.

Angelus Ciosus, florentinus, cum ill. card. mantuano leg. sacri Concilii.
Seraphinus de Caballis, brixiensis, provincialis terræ sanctæ cum suo generali, postea ord. generalis.
Heliseus Capys, venetus, cum archiep. pragensi.
Petrus Aridien, gallus, cum rev. cenomanensi.
Bern. Bernardi, gallus, inquisit. avenion., vicarius congreg. Franciæ, cum rev. nemausensi.
Jo. Matth. Valdina, cum r. tarentino.
Petrus Martyr Coma, hisp., cum r. gerundensi.
Petrus Zatores, hisp., cum r. dertusensi.
Ant. de Grosputo, cum r. viglevanensi.
Aurelius de Chio, cum r. spalatrensi.
Adr. Valentinus, venetus, cum r. nicosiensi.
Marcus Medices, vesonensis, cum r. cenetensi.
Benedictus Herba, mantuanus, cum r. brixiensi.
Mich. de Ast, genuensis, prior s. Laurentii.
Constantinus Coccianus, Isorella, cum r. Montispolitiani.
Henr. de s. Hieronymo, cum r. braccarensi.
Lud. de Soto mayor, lusitanus, cum r. Gregorio tudensi.
Bapt. de Lugo, cum r. veronensi.
Hieron. Barolus, papien.

THEOLOGI ORDINIS MINORUM DE OBSERVANTIA.

Aloysius de Burgo-novo, italus, s. theol. lector Bononiæ, commissarius gen. postea ord. generalis.
Thom. de Sogliano, italus, provinc. Bononiæ minister.
Ant. de Padua, lusitanus, ord. secretarius.
Bonifacius Raguseus, apostolicus prædicator, terræ sanctæ gubernator, postea episcopus de Stagno in Dalmatia.
Angelus de Petriolo, italus, lector s. theol. Perusiæ.
Angelus Justinianus, italus, lector s. theol. Januæ.
Vincentius de Messina, italus, s. theol. lect. Neapoli.
Julius Passiranus, urceanus, italus, s. theol. lector Bergomi.
Jacobus Alani, gallus, theologus, cum episc. venetensi.

THEOLOGI ORDINIS FRATRUM MINORUM CONVENTUALIUM.

Marc. Ant. Gambaronus a Lugo, socius religionis.
Barth. Golphus de Pergula.
Jo. Tertius, bergomens., lector theol. publicus in gymnasio papiensi.
Clemens Thomasinus de Florentia, regens in conventu s. Crucis de Florentia.
Ang. Balbus a Lugo.
Jo. Bapt. Chisulphus, ordinis scriba.
Ant. de Grignano, regens s. Antonii de Patavio.
Lucius Angusiola, placentinus, regens s. Francisci Bononiæ.
Maximilianus Beniamus, cremen., orator pro religione, et inquisitor Paduæ, postea episc. clodiensis.
Octav. Charus de Neapoli, regens s. Laurentii de Neapoli.
Ant. Postius de Monte Ilcino, regens in conventu duodecim apostolorum Romæ.
Bonav. Meldulen, regens in conventu Parmæ.
Martialis Peregrinus, calaber, regens in conventu Ferrariæ.
Ant. a Cubalo, feltrens.
And. Scynopius, de Amandula, cum r. cathanzario.
Balth. Crispus, neapolitanus, cum r. tropiensi.

THEOLOGI ORDINIS FRATRUM EREMITARUM S. AUGUSTINI.

Thaddæus perusinus, cum r. Salviato, postea præpositus generalis.
Jo. Paulus recanatensis, cum r. quinque ecclesien. oratore pro regno Hungariæ.
Simon florentinus, cum ill. card. Seripando legato.
Cherubinus Lavosius de Cassia, cum r. vercellens.
Gab. Duratellus, anconitanus.
Ambr. veronensis, prior conventus s. Marci in urbe tridentina.
Joan. Bapt. Burgos, hispanus, valentinus.

Ant. mendulphensis, cum r. pragensi oratore.
Æg. volaterranus, cum episcopo thiniensi.
Eug. pisaurensis, concilii prædicator, postea episc. smyrnensis, et veliternorum propræsul.
Adamus florent., cum ill. card. Madrutio, orationem habuit nomine oratoris VII. pagorum helveticorum catholicor.
Aur. Corismaltensis, cum oratore helveticorum.
Balth. Massanus, cum episc. cataniensi.
Seb. Fanensis, ordinis scriba.
Christ. de Sanctoris, hispanus, burgensis.
Simon Brazzolatis, patavinus.
Angelus Ferus, venetus, cum r. de Osma.
Petrus lusitanus, cum r. leiriensi.

THEOLOGI ORDINIS FRATR. CARMELITARUM.

Joan. Jac. Cherecatus, vicentinus, provincialis Venetiarum, postea procurator gen. ordinis.
Theod. Masius, mantuanus, cum r. cremonensi.
Sylvester, confessarius ill. card. mantuani.
Luc. Asolanus, cum r. patriarcha Venetiarum.
Nic. gallus cum r. patre generali.
Aug. Ambrosianus, venetus.

THEOLOGI ORDINIS FRATRUM SERVORUM B. MARIÆ.

Steph. Bonucius, tuscus, aretinus, postea episc. alatrinus, deinde aretinus, et S. R. E. presb. card. tit. ss. Petri, et Marcellini.
Amans, pro congregatione servorum, cum r. sibinicensi.

OFFICIALES SACRI CONCILII TRIDENTINI.

Episc. cavensis, commissarius.
Episc. thelesinus, secretarius.
Lud. Bondinius, magister cæremoniarum.
Ant. Manellus, depositarius.

CANTORES SACRI CONCILII.

Simon Bartolinus, perusinus.
Joan. Aloysius de Episcopis, neapolitanus.
Barth. le Comte, gallus.
Mathias Albo, de Fulgineo.
Franc. Bustamante, hispanus.
Joan. Ant. Latinus, beneventanus.
Franc. Druda, calliensis.
Lucas Longinquus, gisonensis.
Petrus Scorteccius, aretinus.

NOTARII.

Marc. Ant. Peregrinus, et Cinthius Pamphilus, de s. Severino.
Hieron. Gambarus, brixiensis Forensis.

CURSORES SANCTISSIMI D. N. ET SACRI CONCILII.

Nic. de Mathæis, et Jac. Carra, allobroges.

NUMERUS PRÆLATORUM CUJUSQUE NATIONIS, QUI AD ŒCUMENICAM TRIDENTINAM SYNODUM CONVENERE.

Itali,	187.	per procuratores,	2.
Galli,	26.	per procuratorem,	1.
Germani,	2.	per procuratores,	4.
Hispani,	31.	per procuratores,	4.
Lusitani,	3.		
Græci,	6.		
Poloni,	2.		
Hungari,	2.		
Angli,	1.		
Hiberni,	3.		
Flandri,	2.		
Croati,	1.		
Moravi,	1.		
Illyrici,	3.		

ORATIO HABITA

IN SESSIONE NONA ET ULTIMA

CONCILII TRIDENTINI

CELEBRATA DUOBUS CONTINUIS DIEBUS
III. ET IV. DECEMBRIS M. D. LXIII.

PIO IV. PONT. MAX.

A R. D. HIERONYMO RAGASONO VENETO,
EPISCOPO NAZIANZENO, ET COADJUTORE FAMAUGUSTANO.

Audite hoc, omnes gentes, auribus percipite, omnes qui habitatis orbem. Tridentinum Concilium jam diu cœptum, aliquando intermissum, distractum varie, atque divulsum, nunc demum, singulari Dei omnipotentis beneficio, summa, atque incredibili omnium ordinum ac nationum voluntate connectitur, atque perficitur. Dies hæc quidem felicissima christiano populo eluxit, in qua templum Domini disturbatum frequenter, ac dissipatum reficitur, et absolvitur, et navis hæc una bonorum omnium ex maximis ac diuturnis turbinibus, atque fluctibus tuta in portu collocatur; quam utinam conscendere nobiscum ii voluissent, quorum in primis gratia, hæc ipsa navigatio instituta fuit; atque ædificii hujus construendi participes existerent, qui hoc nobis negotium exhibuerunt; majoris nunc profecto lætitiæ causam haberemus. Sed nostra id certe culpa non accidit.

Nos urbem hanc in Germaniæ faucibus, id est, in domus illorum fere limine positam elegimus; nos custodiam nullam nobis, ne suspicionem illis aliquam minus liberi loci daremus, adhibuimus; nos eam fidem publicam illis concessimus, quam sibi ipsi composuerunt; nos hic illos perdiu expectavimus, neque hortari, ac rogare unquam destitimus, ut ad veritatis lucem cognoscendam accederent. Verum illis etiam absentibus satis, ut puto, a nobis con-

sultum est. Etenim cum duo essent in quibus ægris, atque infirmis illorum animis medicina fuit adhibenda, alterum fidei catholicæ, ac vere evangelicæ, illis in rebus, quæ in dubium ab ipsis vocantur, quæque opportunæ his temporibus viderentur, explicata, et confirmata, disjectis omnibus, ac dissipatis errorum tenebris, doctrina ; alterum disciplinæ ecclesiasticæ, cujus potissimum depravatione illi se a nobis defecisse affirmant, restitutio ; utrumque quantum in nobis fuit, pro temporum horum ratione, cumulate præstitimus.

Principio enim sancta hæc Synodus (facta, ex laudabili majorum nostrorum consuetudine, suæ fidei professione), ut quoddam quasi fundamentum futuris actionibus poneret, et quibus testimoniis, atque præsidiis in dogmatibus sanciendis nitendum esset, ostenderet, veteris ac novi testamenti libros, qui essent sine ulla dubitatione recipiendi, antiquorum conciliorum probatissimorum exemplo, pie, et prudenter enumeravit; ac, ne de verbis quidem ulla ex variis versionibus oriri posset difficultas, certam, ac definitivam de Græcis, et Hebræis translationem approbavit. Hinc omnium hæresum caput, atque arcem aggrediens de humanæ naturæ corruptis initiis ea statuit, quæ veritas ipsa, si loqui posset, exprimeret. De justificatione deinceps (res magna, et cum ab antiquis, tum a nostri temporis hæreticis mirum in modum oppugnata) ea definivit, quibus, et perniciosissimis eo in genere opinionibus occurreretur, et recte sentiendi ratio miro quodam ordine, atque admirabili sapientia (ut in illis Dei spiritum facile agnoscas) demonstraretur. Præstantissimo hoc post hominum memoriam decreto hæreses fere universæ jugulantur, et quasi caligo sole discutiuntur ac dispelluntur : eaque claritas, isque splendor veritatis apparet, ut, tantum lumen quin videat, dissimulare jam nemo possit. Subsecuta est salutaris septem divinorum Ecclesiæ sacramentorum tractatio; primum simul de omnibus, post de unoquoque separatim. Hic vero, quis non videt, quam distincte, explicate, abundanter, illuminate, et (quod caput est) vere tota cælestium horum mysteriorum ratio contineatur? Quis in tam magna, multiplicique doctrina, quid aut sequendum, aut fugiendum sit, potest ullo modo desiderare?

Quis in illis omnibus errandi locum, aut occasionem inveniet? Quis denique de sacramentorum horum vi atque virtute dubitare in posterum poterit, cum gratiam illam, quæ illis ipsis, quibusdam quasi stillicidiis, in fidelium quotidie mentes illabitur, tunc nobis adfuisse tam copiose perspiciatur? Accesserunt ad hæc de sacrosancto missæ sacrificio, et de communione sub utraque specie, et parvulorum, decreta; quibus quidem nihil sanctius, nihil utilius, ut de cælo lapsa, non ab hominibus composita videantur. Adjungetur his hodie certa de indulgentiis, de purgatorio, de sanctorum veneratione, invocatione, imaginibus, et reliquiis doctrina, qua non solum hæreticorum fraudibus, et calumniis obsistetur, sed piorum etiam catholicorum conscientiis plane satisfiet.

Hæc de rebus ad salutem nostram pertinentibus, quæ dogmata appellantur, fauste, ac feliciter fuerunt peracta: neque aliud quidquam præterea eo in genere a nobis hoc tempore expectabitur.

In eorum autem quibusdam administrandis cum nonnulla essent, quæ non rite omnino, ac recte servarentur; accuratissime, patres amplissimi, curastis, ut pure illa, et caste, atque ex more institutoque majorum tractarentur. Ita omnem superstitionem, omnem quæstum, omnem (ut dicunt) irreverentiam a divina missarum celebratione abstulistis: vagis, ignotis, et criminosis sacerdotibus sanctum hoc offerre sacrificium interdixistis: rei hujus sacratissimæ usum a privatis domibus, et profanis, in sacra, et religiosa revocastis: molliores cantus, et symphonias, deambulationes, colloquia, negotiationes a templo Domini summovistis. Ita ecclesiastico unicuique gradui leges illæ a vobis præscriptæ sunt, ut tradito illis divinitus ordine abutendi nullus utique locus relinquatur. Ita nonnulla matrimonii impedimenta, quæ ansam quasi quamdam ad violanda Ecclesiæ præcepta dare videbantur, removistis; facilem veniæ consequendæ viam minus legitime connubii fœdus ineuntibus interclusistis. Quid de furtivis tenebricosisque matrimoniis commemorem? Equidem ita sentio, si alia nulla causa convocandi Concilium fuisset (quæ multæ, et maximæ fuerunt), propter unam hanc id omnino fuisset faciendum. Nam cum res hæc ad omnes spectet, neque

ullus in orbe terrarum universo angulus reperiatur, quem labes hæc non invaserit : curandum merito fuisset, ut communi huic malo, communi etiam consilio provideretur. Immemorabilium, patres sanctissimi, et gravissimorum delictorum, ac scelerum occasio, prudentissima ista vestra, ac prope divina sanctione penitus ablata est, et christianæ reipub. gubernationi sapientissime consultum. Accedet ad hæc utilis in primis, ac necessaria multorum in purgatorii, sanctorum venerationis, invocationis, imaginum, et reliquiarum, atque etiam indulgentiarum ratione abusuum interdictio, qui rerum ipsarum pulcherrimam faciem inquinare, atque turpare mirum in modum videbantur.

Altera vero pars, in qua de labenti, ac prope cadenti ecclesiastica disciplina fulcienda erat agendum, diligentissime etiam absoluta fuit, atque perfecta. Eligentur in posterum ad ecclesiastica munera obeunda, qui virtute, non ambitione præstent; quique populi commodis, non suis inserviant; et prosint potius, quam præsint. Enuntiabitur, atque explanabitur frequentius, et studiosius verbum Domini, omni ancipiti gladio penetrantius.

Aderunt suis gregibus, et invigilabunt episcopi, ceterique quibus animarum cura commissa est, neque extra creditam sibi custodiam vagabuntur. Nihil cuiquam proderunt, aut ad impure, et flagitiose vivendum, aut ad male, et perniciose docendum privilegia: nullum sine pœna crimen, nulla sine præmio virtus relinquetur. Pauperum et mendicantium sacerdotum multitudini optime provisum est: certæ unusquisque ecclesiæ, statutoque operi, unde ali possit, adscribetur.

Avaritia, quo nullum vitium est tetrius, præsertim in domo Dei, ab ea omnino tolletur: gratis sacramenta omnia, ut par est, conferentur. Ex una ecclesia plures, ex pluribus una, ut populi commodum, et ratio postulabit, constituetur. Eleemosynarum quæstores (ut appellant) qui sua, non quæ Jesu Christi, quærentes, magnum nostræ religioni damnum, magnam infamiam afferebant, ex omni hominum memoria (quod summæ felicitatis loco ponendum est) penitus evellentur. Hinc nostra præsens calamitas sumpsit exordium: hinc serpere infinitum malum, mana-

reque in dies latius non desistebat: neque occurri illi adhuc multorum Conciliorum cautionibus, ac provisionibus potuit. Quamobrem quis non nisi sapientissime factum dixerit, ut membrum hoc, in quo sanando diu, ac multum frustra laboratum est, ne reliquo corpori noceret, excideretur?

Porro Deo cultus tribuetur purius, et accuratius, atque ita qui ferunt vasa Domini, mundabuntur, ut ad sui imitationem alios trahant. In quo præclare illud fuit excogitatum, ut, qui sacris essent initiandi, iis moribus, atque litteris in unaquaque ecclesia a prima ætate instituerentur, ut quoddam quasi virtutum omnium seminarium illud existeret. Jam vero provincialibus Synodis restitutis: visitationibus ad populorum utilitatem, non ad querelam, et sumptum renovatis: tradita pastoribus regendi suos, atque pascendi commodius facultate: pœnitentia publica in usum revocata: hospitalitate tum ecclesiasticis hominibus, tum piis locis indicta: in curatis sacerdotiis conferendis memorabili, ac pene cælesti ratione constituta: beneficiorum (ut ajunt) pluralitate sublata: hereditaria sanctuarii Dei possessione prohibita: modo excommunicationibus imposito, ac terminato: primis judiciis iis in locis, ubi lites oriuntur, assignatis: singularibus certaminibus interdictis: omnium hominum, ac sacrorum in primis luxuriæ, cupiditati, atque licentiæ freno quasi quodam, quod excuti non facile possit, injecto: regibus, ac principibus sui muneris diligenter admonitis: aliisque rebus hujusmodi prudentissime sancitis: quis non videt vestras vos, PP. optimi, hac etiam in re partes cumulatissime executos? Actum sæpe est in superioribus Conciliis de fide nostra explicanda, moribusque corrigendis: sed nescio, an unquam diligentius, atque distinctius. Hic præsertim hoc biennio, omnium populorum, ac nationum, in quibus catholicæ religionis veritas agnoscitur, non solum patres, sed oratores habuimus. At quos viros? Si doctrinam spectemus, eruditissimos; si usum, peritissimos; si ingenia, perspicacissimos; si pietatem, religiosissimos; si vitam, innocentissimos. Numerus is quoque fuit, ut, si præsentes christiani orbis considerentur angustiæ, frequentissima hæc omnium, quæ antea fuerunt, Synodus ap-

pareat. Hinc singula omnium vulnera detecta, mores expositi fuere: nihil dissimulatum est. Nostrorum adversariorum argumenta, et rationes ita tractatæ, ut eorum tum causa, non nostra agi videretur. Tertium nonnulla, atque etiam quartum discussa; summa sæpe contentione certatum: eo scilicet consilio, ut quemadmodum igne aurum, ita quibusdam quasi luctationibus, veritatis vires ac nervi probarentur. Quæ enim inter idem sentientes, idemque spectantes, discordia potuit existere?

Quæ cum ita sint, licet optandum (ut initio dicebam) summopere fuisset, ut una cum illis hæc agerentur, quorum potissimum causa tractata sunt, absentium tamen etiam incolumitati, atque saluti ita provisum est, ut alia ratione provideri, si adfuissent, non potuisse videatur. Legant illi, quæ de fide nostra statuimus, ut christianum hominem decet, humiliter: et si lumen eis aliquod fulserit, ne faciem avertant: et, si vocem Domini audierint, corda sua non obdurent. Ac si ad communem matris Ecclesiæ complexum, unde se illi distraxerunt, redire voluerint, clementiam sibi omnem, ac misericordiam tribuendam non dubitent. Sed præcipua illa ratio est, P. A., dissentientes a nobis animos conciliandi, consentientes in fide atque officio retinendi, si, quæ hoc in loco verbis sancivimus, re ipsi in nostris ecclesiis præstemus. Leges etsi optimæ sunt, muta tamen res est. Quid hebræo populo Dei ipsius ore latæ leges profuerunt? Quid Lycurgi leges lacedæmoniis, Solonis atheniensibus, ad libertatem retinendam, quam ob causam erant conscriptæ, utilitatis attulere? Sed cur externa, atque antiqua nimis commemoro? Quæ ad bene beateque vivendum instituta, atque præcepta ex unius Christi Domini nostri vita, atque doctrina desiderare aut possumus, aut debemus? Quid item fuit a majoribus nostris omissum, quod cum ad recte sentiendum, tum ad præclare agendum pertineret? Medicamentum quidem salutare compositum, ac paratum jamdiu habemus: verum si morbum debet expellere, sumendum est, ac per venas in omne corpus diffundendum. Poculo hoc salutis nos primum inebriemur, charissimi, et vivæ, atque loquentes leges simus, et norma quasi quædam ac regula, ad quam aliorum actiones, et studia dirigantur:

atque ita sibi unusquisque persuadeat, nihil e christianæ reipublicæ commodo, ac dignitate successurum, nisi quantum in se sit, studiose præstiterit.

Id curandum nobis cum antea fuit, tum multo erit in posterum accuratius. Etenim, si magistri nostri, ac Salvatoris exemplo facere prius debeamus quam docere: postquam docuimus quin faciamus, quæ esse poterit excusatio? Quis ferre nos ac pati poterit, si, cum non furandum esse demonstravimus, ipsi furemur? si cum non mœchandum, mœchemur? Sanctos a sancto Concilio; innocentes, atque integros ab integritatis præceptis, et innocentiæ; firmos in fide, atque constantes a fidei nostræ firmata doctrina discedere minime convenit. Ac tales quidem expectant nos populi nostri, qui nostrorum jamdiu reditum sustinentes, ea se ipsi ratione consolabantur, fore, ut hanc temporis usuram majori præsentes studio sarciremus. Sed fiet id a vobis, ut spero, patres sanctissimi, diligenter: et quemadmodum hoc in loco fecistis, ita etiam domi satis Deo, atque hominibus facietis. Nunc (quod hujus temporis est) Deo primum ipsi maximo, atque immortali, maximas, atque immortales gratias, et agamus, et habeamus: qui non secundum peccata, quæ fecimus nos, neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis: sed diem hunc lætissimum, quem videre multi concupiverunt, nobis non solum videndum, sed etiam celebrandum, incredibili cum totius christiani populi assensu, atque approbatione, sua magna benignitate concessit. Pio deinde IV. summo nostro, atque optimo Pontifici gratiæ perpetuæ, ac singulares habendæ sunt: qui, cum primum beati Petri Sedem ascendit, tanto Synodum hanc instaurandi desiderio exarsit, ut in eo suas omnes curas, et cogitationes defigeret. Nuntios statim viros probatissimos ad indicendum illis nationibus, atque provinciis Concilium misit, pro quorum in primis salute convocatur. Hi aquilonis partes prope omnes peragrarunt, obsecrarunt, obtestati sunt: tuta omnia atque amica promiserunt, atque id etiam egerunt, ut in Angliam trajicerent: legatos postmodum pietate, ac doctrina præstantissimos, cum interesse ille Synodo, ut mirum in modum cupiebat, non posset, huc misit: ex quibus duos (quorum memoria in benedictione est) statuta die, tametsi nulli fere episcopi

convenissent, hic esse voluit. Hi, atque additus eis paulo post tertius, novem menses, atque eo amplius, justum ad Synodum instituendam episcoporum numerum hoc in loco nihil agentes expectaverunt: cum interea nihil aliud Pontifex ipse aut ageret, aut meditaretur, quam ut patres quam plurimi, quam optimi, et quamprimum huc accederent, et christiani nominis reges omnes, ac principes suos huc oratores mitterent, ut communi omnium voto, atque consilio communis hæc causa gravissima omnium, atque maxima tractaretur. Quid vero postea omni cura, sollicitudine, sumptibus prætermisit, quod ad Concilii hujus amplitudinem, libertatem, et commodum pertinere aliquo modo videretur? O singularem pastoris, ac patris nostri pietatem, atque prudentiam! O summam etiam ejusdem felicitatem, cujus auctoritate, atque auspiciis jactatum hoc diu, et agitatum Concilium constitit, et conquiescit! Te Paulum III., te Julium mortuos appello: quamdiu, quantoque studio videre, quod nos videmus, exoptastis? quot in eam rem sumptus, quot labores insumpsistis? Quamobrem vere tibi, atque ex animo, Pie sanctissime, ac beatissime, gratulamur, quod tantam tibi lætitiam, tantam tuo nomini laudem (id quod maximum divinæ in te benevolentiæ argumentum est) Dominus reservavit; quem nos precibus omnibus, ac votis supplices oramus, ut te nobis incolumem, pro Ecclesiæ suæ sanctæ commodo atque ornamento, quam citissime reddat, et quam diutissime conservet. Serenissimo etiam imperatori gratias agere et gratulari jure optimo debemus. Ille potentissimorum Cæsarum, qui propagandæ christianæ religionis miro quodam desiderio flagrarunt, animum, ut locum, referens, urbem hanc ab omni periculo liberam conservavit, et nos ut tutam, tranquillamque pacem traheremus, sua vigilantia perfecit: magnamque nostris animis securitatem, assidua trium suorum legatorum summorum virorum præsentia, ac prope pignore attulit. Ille de nostris his rebus pro sua eximia pietate sollicitus mirifice fuit.

Ille a se atque a nobis dissentientes homines, ex obscurissimis, in quibus versantur, tenebris eruere, atque ad sanctæ hujus Synodi clarissimam lucem adspiciendam adducere, maximopere laboravit. Regum præterea christia-

norum, ac principum in Concilio hoc amplissimis suis legationibus ornando, et suos vestræ auctoritati fasces submittendo, pia maxime voluntas grata nobis memoria prosequenda est. Jam vero quis est, illustriss. Legati, et Cardinales, qui se vobis debere plurimum non fateatur? Vos nostrarum actionum duces optimi, ac moderatores extitistis. Vos, ne nostra, aut in dicendo, aut in decernendo libertas violari aliqua ex parte videretur, incredibili patientia, ac diligentia curastis. Vos nulli corporis labori, nulli animi contentioni pepercistis, ut ad optatum res exitum, quod alii multi vestri similes frustra tentaverunt, quamprimum perduceretur. In quo præcipuam quamdam, ac propriam lætitiam habere tu, Morone illustriss. atque ornatissime, debes, qui, cum vigesimo ab hinc anno primum præclaro huic ædificio lapidem posueris, extremam nunc manum, post alios multos huic operi architectos adhibitos, feliciter, pro summa tua, ac prope divina sapientia, imponis. Factum hoc tuum egregium, ac singulare omnium sermone perpetuo celebrabitur, neque ulla unquam ætas de tuis his laudibus conticescet. Quid de vobis dicam, patres sanctiss., quam bene de christiana rep., vestris his præstantissimis actionibus, meruistis? quanta vestrum uniuscujusque nomini commendatio, quanta gloria a christiano populo universo tribuetur? Vos vere patres, vere pastores et agnoscent omnes, et prædicabunt: vobis suam unusquisque vitam, atque salutem acceptam libentissime referet. O diem illam populis nostris jucundissimam, atque lætissimam, in qua primum revisere illis nos, atque amplecti a templi Domini ædificatione redeuntes contigerit!

Sed fac tu, Domine Deus noster, ut tam eximiæ de nobis opinioni egregiis factis respondeamus; et semen hoc, quod in agro tuo seminavimus, uberem fructum afferat, fluatque ut ros eloquium tuum; atque, quod fore aliquando pollicitus es, fiat temporibus nostris, ut unum sit omnium ovile, et unus pastor, atque is potissimum Pius IV., in tui nominis gloriam sempiternam. Amen.

CONFIRMATIO CONCILII.

Nos Alexander, sancti Laurentii in Damaso diaconus cardinalis de Farnesio, S. R. E. vicecancellarius, fidem facimus, et attestamur, qualiter hodie, die Mercurii, XXVI. Januarii M. D. LXIV., pontificatus sanctissimi D. nostri D. Pii, divina providentia Papæ quarti, anno quinto, in consistorio secreto, apud s. Petrum, reverendiss. DD. mei, cardinales Moronus et Simoneta, nuper reversi a sacro Concilio Tridentino, cui uti Sedis apostolicæ Legati præerant, petierunt ab eodem sanctissimo D. nostro, ut infra:

Beatissime pater, in decreto super fine Concilii œcumenici Tridentini, pridie nonas decembris præteriti publicato, statutum fuit, ut per Sanctitatis vestræ, et sanctæ Sedis apostolicæ Legatos, et præsidentes peteretur nomine dicti Concilii a Sanctitate vestra confirmatio omnium, et singulorum, quæ tam sub fel. rec. Paulo III., et Julio III., quam sub Sanctitate vestra in eo decreta, et definita sunt. Quapropter nos Joannes Cardinalis Moronus, et Ludovicus Cardinalis Simoneta, qui tunc Legati, et præsidentes eramus, volentes exequi, quod in dicto decreto stabilitum fuit, humiliter petimus nomine dicti Concilii œcumenici Tridentini, ut Sanctitas vestra dignetur confirmare omnia, et singula, quæ tam sub fel. rec. Paulo III., et Julio III., quam sub Sanctitate vestra in eo decreta, et definita sunt.

Quibus auditis, Sanctitas sua, viso, et lecto tenore dicti decreti, et habitis votis reverendiss. DD. meorum Cardinalium, respondit per hæc verba:

Petitioni, nomine Concilii œcumenici Tridentini super ejus confirmatione per dictos Legatos nobis factæ, annuentes, omnia, et singula, quæ in dicto Concilio tam sub fel. rec. Paulo III., et Julio III. prædecessoribus nostris, quam pontificatus nostri tempore decreta, et definita sunt, auctoritate apostolica, etiam de venerabilium fratrum nostrorum Cardinalium consilio, et assensu, matura cum illis deliberatione præhabita, confirmamus, atque ab omnibus Christi fidelibus recipi, et inviolabiliter observari mandamus, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.

A. Card. Farnesius Vicecancellarius.

BULLA SS. D. N. PII DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ QUARTI

Super confirmatione œcumenici generalis Concilii Tridentini.

PIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

Benedictus (1) Deus, et Pater Domini nostri Jesu Christi, Pater misericordiarum, et Deus totius consolationis, qui respicere dignatus Ecclesiam suam sanctam, tot procellis, et tempestatibus agitatam atque vexatam, et gravius in dies laborantem, apto tandem ei subvenit optatoque remedio. Ad plurimas et perniciosissimas hæreses extirpandas, ac corrigendos mores, et restituendam ecclesiasticam disciplinam, ad pacem, et concordiam christiani populi procurandam, indictum jam pridem in civitate Tridentina œcumenicum, et generale Concilium a piæ memoriæ Paulo III. prædecessore nostro, et sessionibus aliquot habitis cœptum fuerat; ab ejus autem successore Julio, in eamdem urbem revocatum, post alias sessiones celebratas, variis impedimentis, et difficultatibus objectis, ne tum quidem peragi potuerat; itaque diutius intermissum fuerat, non sine maximo mœrore piorum omnium; cum quotidie magis Ecclesia ejusmodi remedium imploraret. Nos autem post susceptum Sedis apostolicæ regimen, tam necessarium, ac salutare opus, sicut pastoralis sollicitudo monebat, divinæ misericordiæ fiducia perficere aggressi, adjuti pio studio clarissimi in Christo filii nostri Ferdinandi, romanorum imperatoris electi, et aliorum christianorum regum, rerumpublicarum, et principum, tandem consecuti sumus, quod nec diuturnis, nec nocturnis curis elaborare destitimus, quodque a (2) Patre luminum assidue precati sumus. Cum enim eam in urbem undique ex christiani nominis nationibus convenisset, nostris convocata litteris, et sua etiam ipsorum pietate excitata, episcoporum, et alio-

(1) 2. Cor. 1. 3. — (2) Jac. 1. 17.

rum insignium prælatorum maxima, et œcumenico Concilio digna frequentia: præter plurimos alios pios, et sacrarum litterarum scientia, divinique et humani juris cognitione præstantes viros, præsidentibus ipsi Synodo Sedis apostolicæ Legatis; nobis adeo Concilii libertati faventibus, ut etiam de rebus Sedi apostolicæ proprie reservatis liberum ipsi Concilio arbitrium per litteras, ad Legatos nostros scriptas, ultro permiserimus, quæ de sacramentis, et aliis rebus, quæ quidem necessariæ visæ sint, tractanda, definienda, et statuenda restabant, ad confutandas hæreses, ad tollendos abusus, et emendandos mores, a sacrosancta Synodo summa libertate diligentiaque tractata, et accurate, ac mature admodum definita, explicata, statuta sunt. Quibus rebus perfectis, Concilium tanta omnium, qui illi interfuerunt, concordia peractum fuit, ut consensum eum plane a Domino effectum fuisse constiterit, idque (1) in nostris, atque omnium oculis valde mirabile fuerit. Pro quo tam singulari Dei munere supplicationes statim in alma hac Urbe indiximus, quæ magna cleri, et populi pietate celebratæ fuerunt, laudesque, et gratias divinæ majestati merito persolvendas curavimus: cum ejusmodi Concilii exitus spem magnam, et prope certam attulerit, fore, ut majores in dies fructus ad Ecclesiam ex ipsius decretis, et constitutionibus perveniant. Cum autem ipsa sancta Synodus pro sua erga Sedem apostolicam reverentia, antiquorum etiam Conciliorum vestigiis inhærens, decretorum suorum omnium, quæ nostro, et prædecessorum nostrorum tempore facta sunt (2), confirmationem a nobis petierit, decreto de ea re in publica sessione facto; nos, ex Legatorum litteris prius, deinde, post reditum eorum, ex iis, quæ Synodi nomine diligenter retulerunt, postulatione ipsius Synodi cognita, habita super hac re cum venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus deliberatione matura, sanctique Spiritus in primis auxilio invocato, cum ea decreta omnia catholica, et populo christiano utilia, ac salutaria esse cognovissemus, ad Dei omnipotentis laudem, de eorumdem fratrum nostrorum consilio et assensu, in consistorio nostro secreto, illa

(1) Psal. 117. 27. — (2) In fine ultimæ sessionis.

omnia, et singula auctoritate apostolica hodie confirmavimus, et ab omnibus Christi fidelibus suscipienda, ac servanda esse decrevimus; sicut harum quoque litterarum tenore, ad clariorem omnium notitiam confirmamus, et suscipi observarique decernimus. Mandamus autem in virtute sanctæ obedientiæ, et sub pœnis a sacris canonibus constitutis, aliisque gravioribus, etiam privationis, arbitrio nostro infligendis, universis, et singulis venerabilibus fratribus nostris, patriarchis, archiepiscopis, episcopis, et aliis quibusvis ecclesiarum prælatis, cujuscumque status, gradus, ordinis, et dignitatis sint, etiamsi cardinalatus honore præfulgeant, ut eadem decreta, et statuta in ecclesiis suis, civitatibus, et diœcesibus, in judicio, et extra judicium diligenter observent, et a subditis quisque suis, ad quos quomodolibet pertinent, inviolabiliter faciant observari; contradictores quoslibet, et contumaces, per sententias, censuras, et pœnas ecclesiasticas etiam in ipsis decretis contentas, appellatione postposita, compescendo; invocato etiam, si opus fuerit, brachii sæcularis auxilio. Ipsum vero clarissimum filium nostrum imperatorem electum, ceterosque reges, respublicas, ac principes christianos monemus, et per viscera misericordiæ Domini nostri Jesu Christi obtestamur, ut, qua pietate Concilio per oratores suos affuerunt, eadem pietate, ac pari studio, divini honoris, et populorum suorum salutis causa, pro Sedis quoque apostolicæ, et sacræ Synodi reverentia, ad ejusdem Concilii exequenda, et observanda decreta, prælatis, cum opus fuerit, auxilio, et favore suo adsint, neque adversantes sanæ, ac salutari Concilii doctrinæ opiniones, a populis ditionis suæ recipi permittant, sed eas penitus interdicant. Ad vitandum præterea perversionem, et confusionem, quæ oriri possent, si unicuique liceret, prout ei liberet, in decreta Concilii commentarios, et interpretationes suas edere, apostolica auctoritate inhibemus omnibus, tam ecclesiasticis personis, cujuscumque sint ordinis, conditionis, et gradus, quam laicis, quocumque honore ac potestate præditis; prælatis quidem sub interdicti ingressus ecclesiæ, aliis vero quicumque fuerint, sub excommunicationis latæ sententiæ pœnis; ne quis sine auctoritate nostra audeat ullos commentarios, glossas, anno-

tationes, scholia, ullumve omnino interpretationis genus super ipsius Concilii decretis quocumque modo edere, aut quidquam quocumque nomine, etiam sub prætextu majoris decretorum corroborationis, aut executionis, aliove quæsito colore, statuere. Si cui vero in eis aliquid obscurius dictum, et statutum fuisse, eamque ob causam interpretatione, aut decisione aliqua egere visum fuerit (1); ascendat ad locum, quem Dominus elegit, ad Sedem videlicet apostolicam, omnium fidelium magistram, cujus auctoritatem (2) etiam ipsa sancta Synodus tam reverenter agnovit. Nos enim difficultates, et controversias, si quæ ex eis decretis ortæ fuerint, nobis declarandas, et decidendas, quemadmodum ipsa quoque sancta Synodus decrevit, reservamus; parati, sicut ea de nobis merito confisa est, omnium provinciarum necessitatibus ea ratione, quæ commodior nobis visa fuerit, providere: decernentes nihilominus irritum, et inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Ut hæc autem ad omnium notitiam perveniant, neve quis excusatione ignorationis uti possit, volumus, et mandamus, ut hæ litteræ, per aliquos Curiæ nostræ cursores, in Basilica Vaticana principis apostolorum, et in Ecclesia Lateranensi, tunc, cum in eis populus, ut missarum solemnibus intersit, congregari solet palam, et clara voce recitentur; et postquam recitatæ fuerint, ad valvas earum ecclesiarum, itemque Cancellariæ apostolicæ, et in loco solito Campi Floræ affigantur; ibique ut legi, et omnibus innotescere possint, aliquantisper relinquantur. Cum autem inde amovebuntur, relictis de more ibidem exemplis, in alma Urbe ad impressionem tradantur; quo commodius per christianas provincias, et regna divulgari possint. Transumptis quoque earum, quæ manu alicujus publici notarii scripta, subscriptave, et sigillo, ac subscriptione alicujus personæ, in dignitate ecclesiastica constitutæ, munitæ fuerint, fidem sine ulla dubitatione haberi, mandamus, atque decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, monitionis, inhibitionis, reservationis, volun-

(1) Deut. 17. 8. — (2) Cap. de recip. et observ. decr. Conc.

tatis, mandatorum et decretorum infringere, vel eis ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, septimo kalend. februarii, pontificatus nostri anno quinto.

Ego Pius catholicæ Ecclesiæ episcopus.
Ego F. Card. Pisanus, episcopus ostien. decanus.
Ego Fed. Card. Cæsius, episcopus portuen.
Ego Joan. Card. Moronus, episcopus tusculan.
Ego A. Card. Farnesius vicecan. episc. sab.
. . . .
Ego R. Card. s. Angeli, major pœniten.
. . . .
Ego Jo. Bapt. Card. sancti Vitalis.
Ego Joan. Michael, Card. Saracenus.
. . . .
Ego Jo. Bapt. Cicada, Card. s. Clementis.
Ego Scipio, Card. Pisarum.
Ego Joan. Card. Reumanus.
Ego F. M. G. Card. Alexandrinus.
Ego F. Clemens Card. Aræ cœli.
Ego Joan. Card. Sabellus.
. . . .
Ego B. Card. Salviatus.
Ego Philipp. Card. Aburd.
Ego Lud. Card. Simoneta.
. . . .
Ego F. Card. Pacieccus, y de To.
Ego M. A. Card. Amulius.
Ego Joan. Franc. Card. de Gambara.
Ego Carolus Card. Borromæus.
Ego M. S. Card. Const.
Ego Alph. Card. Gesualdus.
Ego Hip. Card. Ferrara.
Ego Franciscus, Card. Gonzaga.
. . . .

Ego Gui. Asc. Diac. Card. Cam.
Ego Vitellotius, Card. Vitellius.

. . . .

. . . .

Ant. Florebellus Lavellinus.
H. Cumyn.

BULLA SS. D. N. D. PII DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ QUARTI

Super declaratione temporis ad observanda decreta sacri œcumenici et generalis Concilii Tridentini.

PIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

Sicut (1) ad sacrorum Conciliorum decreta, ac canones, auctoritas, atque confirmatio apostolicæ Sedis, et debet, et solet accedere, ita, si quæ super eis exorta sit dubitatio, ejusdem Sedis judicio, et declaratione tollenda est. Ad aures nostras pervenit, multos esse, qui dubitent, ex quo tempore cœperint decreta sacri generalis Concilii Tridentini, ad reformationem, et jus positivum dumtaxat spectantia, eos, ad quos pertinent, obligare, illa præsertim quæ tempora certa præstituunt, ad provinciales, diœcesanasque Synodos celebrandas, ad sacros Ordines suscipiendos, ad religionem profitendam, ad parochiales ecclesias, aliaque beneficia ecclesiastica, quæ ejusdem Concilii decretis retineri prohibitum sit, resignanda, et ad complures res hujusmodi exequendas; ac alias omnes ad prædictam reformationem, jusque positivum tantum spectantes; quæ observari, aut evitari debeant. Nos itaque, ut omnis controversia, dubitatioque tollatur, motu proprio eam rem, prout rationi, juri, et æquitati convenire censuimus, duximus declarandam. Nam etsi ipsius Concilii decreta, etiam de venerabilium fratrum nostrorum, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, consilio, et assensu, in consistorio nostro secreto, confirmata a nobis fuerunt, sub finem mensis januarii, et ab eo etiam tempore, apud

(1) Declaratur quod Concilii Tridentini decreta circa reformationem, et jus positivum, tantummodo ligare cœperunt a kal. Maji 1564.

hanc sanctam Sedem observari cœperunt; quia tamen non parum temporis, in eis Romæ diligenter, emendateque imprimendis necessario consumptum fuit, et juri etiam communi sancitum est, ut constitutiones novæ vim nonnisi post certum tempus obtineant; æquum nobis, et justum visum est, prædicta decreta omnia, ad dictam reformationem, jusque positivum dumtaxat spectantia, a kalend. maji proxime præteriti omnes obligare cœpisse, neque post eam diem excusationem cujusquam, quod ea ignoraverit, admittendam, atque ita apostolica auctoritate declaramus, ac definimus, et ab omnibus judicari debere mandamus, atque statuimus. Decernentes irritum et inane, si quid secus a quoquam, quacumque dignitate, auctoritate, et potestate prædito, contigerit judicari. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, aliisque in contrarium facientibus quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, definitionis, mandati, statuti, et decreti, infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, et Pauli, apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ, apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, quintodecimo kal. augusti, pontificatus nostri anno quinto.

Fed. Card. Cæsius.
Cæs. Glorierius. -- H. Cumyn.

REGISTRATA APUD CÆSAREM SECRETARIUM.

Anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, indictione septima, die vero vigesima mensis julii, pontificatus sanctissimi in Christo Patris, et Domini nostri, Domini Pii, divina providentia Papæ IV., anno quinto, retroscriptæ litteræ affixæ, lectæ, et publicatæ fuerunt in valvis basilicarum principis apostolorum de Urbe, et sancti Joannis lateranen., necnon Cancellariæ apostolicæ, et in acie Campi Floræ, per nos Jacobum Carra, et Julium Parium, prælibati S. D. N. Papæ cursores.

Antonius Clerici magister cursorum.

MOTUS PROPRIUS S. D. N. D. PII DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ QUARTI

Deputantur octo Cardinales, qui faciant observari constitutiones, et ordinationes a Pio IV. editas, nec non decreta sacri, œcumenici, et generalis Concilii Tridentini.

PIUS PAPA IV.

Motu proprio, etc. Alias nos nonnullas constitutiones, et ordinationes, reformationem majoris pœnitentiarii, ac sacræ pœnitentiariæ nostræ, ac vicarii nostri, ac ejus officii; nec non camerarii, et cameræ apostolicæ, ac illius causarum auditoris, nec non palatii apostolici causarum auditorum, ac gubernatoris, et capitulinæ curiarum, et contradictarum, aliorumque almæ urbis nostræ, ac Romanæ Curiæ tribunalium, et officiorum concernentes, edidimus: quæ tamen (ut intelleximus) ab eorumdem officiorum, et tribunalium præfectis, ac officialibus minus diligenter observantur. Cum autem enixæ nostræ voluntatis sit, ut illa, et pariter decreta sacri Concilii Tridentini, in his, quæ ad eorum officia spectant, ab eisdem omnino observentur; nos propterea considerantes, parum esse jura condere, nisi sint, qui ea executioni demandari faciant, et in præmissis, prout ex debito pastoralis officii nobis (meritis licet imparibus) injuncti obligamur, salubriter et utiliter providere, præfatasque constitutiones, et ordinationes, ac decreta Concilii, quas, et quæ hic haberi volumus pro expressis, inviolabiliter observari volentes; venerabili fratri nostro Joanni episcopo tusculan. Morono, Joan. Michaeli sanctæ Anastasiæ Saraceno, ac Joan. Baptistæ s. Clementis Cicadæ, nec non Michaeli s. Sabinæ Alexandrino, Clementi s. Mariæ in Ara cæli, Ludovico sancti Cyriaci in thermis Simonetæ, ac Carolo sancti Martini in montibus Borromæo presbyteris, nec non Vitellotio s. Mariæ in porticu Vitellio, nuncupatis titulorum, diacono (1), cardinalibus committimus, et mandamus: qua-

(1) Sixtus V. istius congregationis facultates declaravit in bulla quæ incipit *Immensa*, 1588. art. 7.

tenus ipsi (1), seu eorum major pars, conjunctim, vel divisim, eorum arbitrio, etiam tamquam executores dictarum litterarum, constitutionum, et decretorum prædictorum, constitutiones, et ordinationes, ac decreta præfata, juxta tenores eorum, ac litterarum desuper confectarum, per quoscumque pœnitentiariæ, vicariæ, et cameræ, ac tribunalium prædictorum judices, et officiales, sub excommunicationis latæ sententiæ, ac privationis officiorum, et aliis eisdem Cardinalibus bene visis, etiam pecuniarum, eo ipso incurrendis pœnis, firmiter observari faciant, et cum effectu, nisi tam in executione dictorum decretorum Concilii, quam dictarum litterarum nostrarum, aliqua dubietas, aut difficultas emerserit; quo casu ad nos referant; invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis, ac eos, qui litteris, et decretis prædictis, et eorumdem Cardinalium mandatis non paruerint, ex nunc, prout ex eadem die, et e contra illorum officiis privatos, nec non ad illa, et alia Romanæ Curiæ officia in posterum obtinenda inhabiles, ac ipsis ab eisdem officiis sic privatis, illa tamquam per privationem vacantia a datario nostro vendi, et a quibusvis personis idoneis pro pretio convenienti emi libere, et licite posse, auctoritate nostra, curent, nuntient, decernant, ac declarent, prout nos harum serie nuntiamus, decernimus, et declaramus. Non obstantibus quibusvis constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, ac pœnitentiariæ, et curiarum, nec non tribunalium prædictorum statutis, etc. etiam juramento, etc. roboratis, privilegiis quoque, indultis, et litteris apostolicis, illis, ac dictis officialibus, et tribunalibus, sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis clausulis, et decretis, etiam motu simili, et alias quomodocumque concessis, etc. etc. Quibus omnibus, etc. Illorum tenores, etc. hac vice latissime derogamus, eaque adversus præmissa nullatenus suffragari volumus: ceterisque contrariis quibuscumque.

Placet motu proprio I.

Datum Romæ apud sanctum Marcum, quarto nonas augusti, anno quinto.

(1) Confirmatur bulla Pii V. *Cum felicis*, 1566.

BULLA S. D. N. D. PII DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ QUARTI

Super forma juramenti professionis fidei.

PIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

Injunctum nobis (1) apostolicæ servitutis officium requirit, ut ea, quæ Dominus omnipotens, ad providam Ecclesiæ suæ directionem, sanctis patribus in nomine suo congregatis divinitus inspirare dignatus est, ad ejus laudem et gloriam incunctanter exequi properemus. Cum itaque juxta Concilii Tridentini dispositionem, omnes, quos deinceps cathedralibus, et superioribus ecclesiis præfici, vel quibus de illarum dignitatibus, canonicatibus, et aliis quibuscumque beneficiis ecclesiasticis, curam animarum habentibus providere continget, publicam orthodoxæ fidei professionem facere, seque in Romanæ Ecclesiæ obedientia permansuros spondere, et jurare teneantur; nos volentes, etiam per quoscumque, quibus de monasteriis, conventibus, domibus, et aliis quibuscumque locis regularium, quorumcumque Ordinum, etiam militiarum, quocumque nomine vel titulo providebitur, idem item servari; et ad hoc, ut unius ejusdem fidei professio uniformiter ab omnibus exhibeatur, unicaque, et certa illius forma cunctis innotescat, nostræ sollicitudinis partes in hoc alicui minime desiderari, formam ipsam, præsentibus annotatam, publicari, et ubique gentium per eos, ad quos ex decretis ipsius Concilii, et alios prædictos spectat, recipi, et observari, ac sub pœnis, per Concilium ipsum in contravenientes latis, juxta hanc, et non aliam formam, professionem prædictam solemniter fieri, auctoritate apostolica, tenore præsentium districte præcipiendo mandamus, hujusmodi sub tenore (2).

Ego N. firma fide credo et profiteor omnia, et singula, quæ continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana Ecclesia utitur, videlicet: Credo in unum Deum patrem o-

(1) Qui præterea ad fidei professionem teneantur, declarat bulla Pii V. *In sacrosancta*, 1564. — (2) C. Ego N., de jurejurando.

mnipotentem, factorem cæli, et terræ; visibilium omnium, et invisibilium; et in unum Dominum Jesum Christum, filium Dei unigenitum, et ex Patre natum ante omnia sæcula; Deum de Deo; lumen de lumine; Deum verum de Deo vero; genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt: qui propter nos homines, et propter nostram salutem descendit de cælis, et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, et homo factus est; crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus, et sepultus est; et resurrexit tertia die secundum Scripturas, et ascendit in cælum, sedet ad dexteram Patris, et iterum venturus est cum gloria judicare vivos et mortuos; cujus regni non erit finis; et in Spiritum sanctum Dominum, et vivificantem, qui ex Patre, Filioque procedit; qui cum Patre, et Filio simul adoratur, et conglorificatur, qui locutus est per prophetas; et unam sanctam catholicam, et apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum, et expecto resurrectionem mortuorum, et vitam venturi sæculi. Amen. Apostolicas, et ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem Ecclesiæ observationes, et constitutiones firmissime admitto, et amplector. Item sacram Scripturam juxta eum sensum, quem tenuit, et tenet sancta mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu, et interpretatione sacrarum Scripturarum, admitto; nec eam unquam nisi juxta unanimem consensum patrum accipiam, et interpretabor. Profiteor quoque septem esse vera, et proprie sacramenta novæ legis a Jesu Christo, Domino nostro, instituta, atque ad salutem humani generis; licet non omnia singulis necessaria, scilicet baptismum, confirmationem, eucharistiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem et matrimonium; illaque gratiam conferre, et ex his baptismum, confirmationem, et ordinem, sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque, et approbatos Ecclesiæ catholicæ ritus, in supradictorum omnium sacramentorum solemni administratione recipio, et admitto: omnia et singula, quæ de peccato originali, et de justificatione, in sacrosancta Tridentina Synodo definita, et declarata fuerunt, amplector, et recipio: profiteor pariter, in missa offerri Deo verum, proprium, et propitiatorium sacrificium pro vivis, et de-

functis; atque in sanctissimo eucharistiæ sacramento esse vere, realiter, et substantialiter corpus, et sanguinem, una cum anima, et divinitate Domini nostri Jesu Christi, fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, et totius substantiæ vini in sanguinem, quam conversionem catholica Ecclesia transubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantum specie, totum, atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi. Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari: similiter, et sanctos una cum Christo regnantes, venerandos, atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas. Firmiter assero, imagines Christi ac Deiparæ semper Virginis, nec non aliorum sanctorum, habendas, et retinendas esse, atque eis debitum honorem, ac venerationem impertiendam: indulgentiarum etiam potestatem a Christo in Ecclesia relictam fuisse; illarumque usum, christiano populo, maxime salutarem esse, affirmo; sanctam catholicam, et apostolicam Romanam Ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem, et magistram agnosco; Romanoque Pontifici, beati Petri apostolorum principis successori, ac Jesu Christi vicario veram obedientiam spondeo, ac juro: cetera item omnia a sacris canonibus, et œcumenicis Conciliis, ac præcipue a sacrosancta Tridentina Synodo tradita, definita, et declarata, indubitanter recipio, atque profiteor; simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab Ecclesia damnatas, et rejectas, rejicio, et anathematizo: hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, et veraciter teneo, eamdem integram, et immaculatam, usque ad extremum vitæ spiritum constantissime (Deo adjuvante) retinere, et confiteri, atque a meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, et prædicari, quantum in me erit, curaturum, ego idem N. spondeo, voveo, ac juro: sic me Deus adjuvet, et hæc sancta Dei evangelia.

Volumus autem, quod præsentes litteræ in cancellaria nostra apostolica de more legantur. Et, ut omnibus facilius pateant, in ejus quinterno describantur, ac etiam imprimantur.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ voluntatis, et mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, et Pauli, apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, idibus novembr., pontificatus nostri anno quinto.

Fed. Card. Cæsius.
Cæs. Glorierius.

Lectæ, et publicatæ fuerunt suprascriptæ litteræ Romæ in cancellaria apostolica, anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, die vero sabbati, nona mensis decembris, pontificatus sanctissimi in Christo Patris, et Domini nostri, Domini Pii Papæ quarti, anno quinto.

A. Lomellinus Custos.

BULLA S. D. N. PII DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ QUARTI

Revocantur privilegia, exemptiones, immunitates, facultates, dispensationes, conservatoriæ, indulta, etc., quibuscumque locis, et personis concessa, in his in quibus statutis, et decretis sacri Concilii Tridentini contrariantur.

PIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

In (1) principis apostolorum Sede, meritis licet imparibus, divina dispositione constituti, nihil, neque universali Ecclesiæ, curæ, et sollicitudini nostræ commissæ, salubrius, neque injuncto nobis apostolicæ servitutis officio decentius præstare possumus, quam quod providentiæ nostræ mini-

(1) Gregorius XIII. privilegia regularibus concessa a Pio V. reduxit iterum ad terminos Concilii per bullam *In tanta*, 1573.

sterio œcumenicum Concilium Tridentinum, sicut nostris potissimum auspiciis, summaque sanctorum patrum concordia per Dei misericordiam feliciter absolutum fuit: ita per universos, qui christiana pietate censentur, ubique suscipiatur, et remotis quibuslibet obstaculis, ab omnibus æqualiter observetur. Cum itaque in eodem Concilio quamplurima salubria, et ad universalem morum reformationem valde utilia decreta, atque statuta, maturo præsentium ipsorum examine præcedente, sint edita, quibus multa, atque diversa privilegia, exemptiones, immunitates, dispensationes, facultates, conservatoriæ, indulta, et, ut vocant, confessionalia, et mare magnum, et aliæ gratiæ, quæ variis, tam cathedralibus, etiam metropolitanis, quam collegiatis ecclesiis, monasteriis, conventibus, et aliis religiosis, etiam fratrum mendicantium domibus, et ordinibus, nec non sancti Spiritus in Saxia, sancti Joannis Lateranensis, ac incurabilium de Urbe, sancti Antonii viennen. et sancti Bernardi juren., aliisque hospitalibus, militiis, eorumque capitulis, et conventibus, ac universitatibus, etiam studiorum generalium collegiis, tam sæcularibus quam ecclesiasticis, confraternitatibus, societatibus; et tam principis apostolorum de Urbe, quam aliis fabricis, sanctæ cruciatæ, aliisque piis locis, et operibus, nec non patriarchis, archiepiscopis, episcopis, prælatis, abbatibus, abbatissis, prioribus, præpositis, et aliis ecclesiasticis, tam sæcularibus, quam diversorum Ordinum, et militiarum regularibus, ac etiam laicis cujuscumque dignitatis, et status, ac gradus, et excellentiæ, ac etiam ducali, regia, et imperiali dignitate fulgentibus utriusque sexus personis; nec non aliquibus notariis, et etiam de latere legatis, atque nuntiis, tam perpetuo, quam ad tempus, per plures Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac nos, et Sedem apostolicam, ejusque Legatos hactenus, etiam motu proprio, et ex certa scientia, ac de apostolicæ potestatis plenitudine, seu etiam imperatorum, regum, ducum, et aliorum principum contemplatione, et intuitu, etiam de fratrum consilio, diversimode, variisque temporibus, in genere, vel specie, ex quavis etiam honesta causa concessa, et etiam pluries innovata fuerunt, in plerisque contrariantur; Nos, quibus in primis cordi est, tam sancta, et

Ecclesiæ Dei saluberrima decreta suos, ut par est, effectus ubique consequi, et ab omnibus obedienter observari, privilegiorum, exemptionum, immunitatum, facultatum, conservatoriarum, indultorum, confessionalium, maris magni, et aliarum gratiarum prædictarum, ac quarumcumque apostolicarum, et aliarum litterarum desuper confectarum, processuumque, decretorum, et aliorum inde secutorum, tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, præsentibus pro sufficienter expressis, et plene insertis habentes; motu proprio, et ex certa scientia, ac de apostolicæ potestatis plenitudine, quod eadem omnia, et singula privilegia, exemptiones, immunitates, facultates, dispensationes, conservatoriæ, indulta, confessionalia, mare magnum, et aliæ gratiæ in his omnibus, et singulis, in quibus illa statutis, et decretis Concilii hujusmodi contrariantur, ipso jure revocata, cassata, et annullata, ac ad ipsius Concilii terminos, atque limites reducta sint, et esse censeantur, nec quidquam adversus ipsa decreta, et statuta quo minus ubique, et apud omnes observentur, in aliquo suffragari posse, sed ea perinde haberi, et reputari debere, ac si nunquam emanassent, auctoritate apostolica, tenore præsentium declaramus, ac etiam statuimus, et ordinamus. Decernentes nihilominus omnia, et singula, quæ vigore privilegiorum, exemptionum, immunitatum, et dispensationum, facultatum, conservatoriarum, indultorum, confessionalium, et aliarum quarumcumque gratiarum hujusmodi, post id tempus, quo Concilium obligare cœpit, facta, et gesta quomodolibet fuerunt, et in posterum fient, in his, in quibus dicti Concilii decretis adversantur, nulla, invalida, et irrita esse et censeri, ac nemini, etiam quantumlibet, ut præfertur, qualificato, tam in foro (quod ajunt) fori, quam conscientiæ, suffragari posse, et debere. Et ita per quoscumque locorum Ordinarios, aliosque judices, et commissarios quavis auctoritate fulgentes, etiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, sublata eis, et eorum cuilibet, quavis aliter judicandi facultate, in utroque foro judicari, et definiri debere, ac quidquid secus a quoquam, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus, non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, ceterisque con-

trariis quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, statuti, ordinationis, et decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursurum.

Datum Romæ, apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, tertio decimo kalend. martii, pontificatus nostri anno sexto.

Cæs. Glorierius.
P. Episcopus Narnien.
H. Cumyn.

Anno a nativitate D. millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, indictione sexta, die vero vigesima quarta mensis februarii, pontificatus sanctissimi in Christo patris, et Domini nostri, Domini Pii, divina providentia Papæ IV., anno ejus sexto, retroscriptæ litteræ apostolicæ affixæ, et publicatæ fuerunt in acie Campi Floræ, et valvis cancellariæ apostolicæ, per nos Nicolaum de Matthæis, et Camillum Cherubinum S. D. N. Papæ cursores.

Philibertus Phapuis magister cursorum.

DE LIBRIS PROHIBITIS

REGULÆ DECEM

Per patres a Tridentina Synodo delectos concinnatæ, et a Pio Papa IV. comprobatæ.

REGULA I.

Libri (1) omnes, quos ante annum M. D. XV. aut summi Pontifices, aut Concilia œcumenica damnarunt, et in hoc indice non sunt, eodem modo damnati esse censeantur (2), sicut olim damnati fuerunt.

(1) Hæ regulæ a Pio Papa IV. comprobatæ fuerunt constitutione, quæ incipit *Dominici*, die 24. Martii an. 1564.; vide post regulas. — (2) Consule indicem librorum prohibit. Congregationem pro indice statuit Sixtus V. in bulla *Immensa*, 1588. art. 6.

REGULA II.

Hæresiarcharum libri, tam eorum, qui post prædictum annum hæreses invenerunt, vel suscitarunt, quam qui hæreticorum capita, aut duces sunt, vel fuerunt, quales sunt Lutherus, Zuinglius, Calvinus, Balthasar, Pacimontanus, Swenchfeldius, et his similes cujuscumque nominis, tituli, aut argumenti existant, omnino prohibentur; aliorum autem hæreticorum libri, qui de religione quidem ex professo tractant, omnino damnantur. Qui vero de religione non tractant, a theologis catholicis, jussu episcoporum, et inquisitorum examinati, et approbati permittuntur. Libri etiam catholici, conscripti tam ab illis, qui postea in hæresim lapsi sunt, quam ab illis, qui post lapsum ad Ecclesiæ gremium rediere, approbati a facultate theologica alicujus universitatis catholicæ, vel ab inquisitione generali permitti poterunt.

REGULA III.

Versiones scriptorum etiam ecclesiasticorum, quæ hactenus editæ sunt a damnatis auctoribus, modo nihil contra sanam doctrinam contineant, permittuntur. Librorum autem veteris testamenti versiones, viris tantum doctis, et piis judicio episcopi concedi poterunt: modo hujusmodi versionibus tamquam elucidationibus vulgatæ editionis, ad intelligendam sacram Scripturam, non autem tamquam sano textu, utantur. Versiones vero novi testamenti, ab auctoribus primæ classis (1) hujus indicis factæ nemini concedantur; quia utilitatis parum, periculi vero plurimum lectoribus ex earum lectione manare solet. Si quæ vero annotationes cum hujusmodi, quæ permittuntur, versionibus, vel cum vulgata editione circumferuntur, expunctis locis suspectis a facultate theologica alicujus universitatis catholicæ, aut inquisitione generali, permitti eisdem poterunt, quibus et versiones. Quibus conditionibus totum volumen bibliorum, quod vulgo biblia Vatabli dicitur, aut partes ejus concedi viris piis, et doctis poterunt. Ex dubiis vero Isidori Clarii brixiani prologus, et prolego-

(1) Consule indicem.

mena præcidantur: ejus vero textum, nemo textum vulgatæ editionis esse existimet.

REGULA .IV.

(1) Cum experimento manifestum sit, si sacra biblia vulgari lingua passim sine discrimine permittantur, plus inde, ob hominum temeritatem, detrimenti, quam utilitatis oriri, hac in parte judicio episcopi, aut inquisitoris stetur; ut cum consilio parochi, vel confessarii, bibliorum a catholicis auctoribus versorum lectionem, in vulgari lingua eis concedere possint, quos intellexerint ex hujusmodi lectione, non damnum, sed fidei, atque pietatis augmentum capere posse; quam facultatem in scriptis habeant. Qui autem absque tali facultate, ea legere, seu habere præsumpserint, nisi prius bibliis Ordinario redditis, peccatorum absolutionem percipere non possint. Bibliopolæ vero qui prædictam facultatem non habenti biblia idiomate vulgari conscripta vendiderint, vel alio quovis modo concesserint, librorum pretium in usus pios ab episcopo convertendum, amittant, aliisque pœnis pro delicti qualitate ejusdem episcopi arbitrio subjaceant. Regulares vero non nisi facultate a prælatis suis habita, ea legere, aut emere possint.

REGULA V.

Libri illi, qui hæreticorum auctorum opera interdum prodeunt, in quibus nulla, aut pauca de suo apponunt, sed aliorum dicta colligunt, cujusmodi sunt lexica, concordantiæ, apophthegmata, similitudines, indices, et hujus-

(1) Sequitur observatio ad regul. quartam Clementis Papæ VIII. jussu facta: Animadvertendum est, circa supradictam quartam regulam indicis fel. rec. Pii IV., nullam per hanc impressionem, et editionem de novo tribui facultatem episcopis, vel inquisitoribus, aut regularium superioribus concedendi licentiam emendi, legendi, aut retinendi biblia vulgari lingua edita, cum hactenus mandato, et usu sanctæ romanæ, et universalis inquisitionis sublata eis fuerit facultas concedendi hujusmodi licentias legendi, vel retinendi biblia vulgaria, aut alias sacræ Scripturæ, tam novi, quam veteris testamenti partes quavis vulgari lingua edita: ac insuper summaria, et compendia etiam historica eorumdem bibliorum, seu librorum sacræ Scripturæ, quocumque vulgari idiomate conscripta: quod quidem inviolate servandum est.

modi, si quæ habeant admixta, quæ expurgatione indigeant, illis, episcopi, et inquisitoris, una cum theologorum catholicorum consilio, sublatis, aut emendatis, permittantur.

REGULA VI.

Libri vulgari idiomate de controversiis inter catholicos, et hæreticos nostri temporis disserentes, non passim permittantur: sed idem de iis servetur, quod de bibliis vulgari lingua scriptis statutum est. Qui vero de ratione bene vivendi, contemplandi, confitendi, ac similibus argumentis vulgari sermone conscripti sunt, si sanam doctrinam contineant, non est cur prohibeantur, sicut nec sermones populares vulgari lingua habiti. Quod si hactenus in aliquo regno vel provincia aliqui libri sunt prohibiti, quod nonnulla continerent, quæ sine delectu ab omnibus legi non expediat, si eorum auctores catholici sunt, postquam emendati fuerunt, permitti ab episcopo, et inquisitore poterunt.

REGULA VII.

Libri, qui res lascivas, seu obscœnas ex professo tractant, narrant, aut docent, cum non solum fidei, sed et morum, qui hujusmodi librorum lectione facile corrumpi solent, ratio habenda sit, omnino prohibentur; et qui eos habuerint, severe ab episcopis puniantur. Antiqui vero ab ethnicis conscripti propter sermonis elegantiam, et proprietatem permittuntur; nulla tamen ratione pueris prælegendi erunt.

REGULA VIII.

Libri, quorum principale argumentum bonum est, in quibus tamen obiter aliqua inserta sunt, quæ ad hæresim, seu impietatem, divinationem, seu superstitionem spectant, a catholicis theologis, inquisitionis generalis auctoritate, expurgati concedi possint. Idem judicium sit de prologis, summariis, seu annotationibus, quæ a damnatis auctoribus, libris non damnatis, appositæ sunt: sed posthac non nisi emendati excudantur.

REGULA IX.

(1) Libri omnes, et scripta geomantiæ, hydromantiæ, aeromantiæ, pyromantiæ, oneiromantiæ, chiromantiæ, necromantiæ, sive in quibus continentur sortilegia, veneficia, auguria, auspicia, incantationes, artes magicæ, prorsus rejiciantur. Episcopi vero diligenter provideant, ne astrologiæ judiciariæ libri, tractatus, indices legantur, vel habeantur, qui de futuris contingentibus, successibus, fortuitisve casibus, aut iis actionibus, quæ ab humana voluntate pendent, certi aliquid eventurum affirmare audent. Permittuntur autem judicia, et naturales observationes, quæ navigationis, agriculturæ, sive medicæ artis juvandæ gratia conscripta sunt.

REGULA X.

(2) In librorum, aliarumve scripturarum impressione

(1) Vide bullam Sixti V. *Cœli et terræ*, 1586., qua procedi potest non modo per ipsos episcopos, et ordinarios, sed etiam per inquisitores locorum. Quod confirmatur observatione circa hanc regulam nonam, jussu Clementis Papæ VIII. facta, quæ est, ut sequitur: Ab episcopis, et inquisitoribus Christi fideles sedulo admonendi sunt, quod in legentes, aut retinentes contra regulam hanc, libros hujusmodi astrologiæ, divinationum, et sortilegiorum, rerumque aliarum in eadem regula expressarum, procedi potest, non modo per ipsos episcopos, et ordinarios, sed etiam per inquisitores locorum ex constitut. fel. rec. Sixti Papæ Quinti contra exercentes astrologiæ judiciariæ artem, et alia quæcumque divinationum genera, librosque de eis legentes, ac tenentes, promulgata, sub dat. Romæ apud s. Petrum, anno incarnationis Dominicæ M. D. LXXXV. nonis januarii, pontificatus sui anno primo.

(2) Haud inutile visum est observationes ad hanc regulam decimam Alexandri Papæ VII. jussu factas referre, quæ sequuntur: Observandum est circa regulam decimam, quod degentes in statu Sedi Apostolicæ mediate, vel immediate subjecto, non possunt transmittere libros a se compositos, alibi imprimendos sine expressa approbatione in scriptis Eminentissimi, ac Reverendissimi Domini Cardinalis Sanctissimi Domini nostri Vicarii, et Magistri sacri Palatii, si in Urbe: si vero extra Urbem existant, sine Ordinarii loci illius, sive ab his deputatorum facultate, et licentia operi infigenda.

Qui vero super impressionem librorum ordinariam, aut delegatam auctoritatem exercent, dent operam, ne ad examen librorum hujusmodi, personas affectui auctorum quomodolibet addictas, præsertim vero propinquitate illos, aut alia quantumvis a longe petita ea sit (veri, et sinceri judicii corruptrice) necessitudine contingentes ad-

servetur, quod (1) in Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. 10. statutum est. Quare, si in alma urbe Roma liber aliquis sit imprimendus, per vicarium summi Pontificis, et sacri palatii Magistrum, vel personas a sanctissimo Domino nostro deputandas, prius examinetur. In aliis vero locis ad episcopum, vel alium habentem scientiam libri, vel scripturæ imprimendæ, ab eodem episcopo deputandum, ac inquisitorem hæreticæ pravitatis ejus civitatis, vel diœcesis, in qua impressio fiet, ejus approbatio, et examen pertineat, et per eorum manum propria subscriptione gratis, et sine dilatione imponendam sub pœnis, in eodem decreto contentis, approbetur: hac lege, et conditione addita, ut exemplum libri imprimendi authenticum, et manu auctoris subscriptum, apud examinatorem remaneat; eos vero, qui libellos manuscriptos vulgant, nisi ante examinati, probatique fuerint, iisdem pœnis subjici debere judicarunt patres deputati, quibus impressores, et qui eos habuerint, et legerint, nisi auctores prodiderint, pro auctoribus habeantur. Ipsa vero hujusmodi librorum probatio in scriptis detur, et in fronte libri, vel scripti, vel impressi authentice appareat, probatioque, et examen, ac cetera gratis fiant. Præterea in singulis civitatibus, ac diœcesibus, domus, vel loci, ubi ars impressoria exercetur, et bibliothecæ librorum venalium sæpius visitentur a personis, ad id deputandis ab episcopo, sive ejus vicario, atque etiam ab inquisitore hæreticæ pravitatis, ut nihil eorum, quæ prohibentur, aut imprimatur, aut vendatur, aut habeatur.

mittant: super omnia autem ab oblatis sibi in hanc operam per eosdem auctores censoribus caveant. Sed iis demum utantur, quos doctrina, morumque integritate probatos, ab omni suspicione gratiæ intactos, ac, si fieri potest, auctoribus ipsis ignotos, et unius boni publici, Deique gloriæ studiosos cognoverint: quod vero ad auctores regulares, cujuscumque Ordinis, et Instituti sint, illud præterea observandum, ut ne eorum scripta, vel opera aliis ejusdem Instituti regularibus examinanda committantur, sed alterius Ordinis, et Instituti viri pii, doctique, et a partium studio, atque ab amoris, et odii stimulis prorsus remoti eligantur: per hoc autem non tollitur, quin intra eorumdem regularium Ordinem per religiosos ejusdem Ordinis, superiorum suorum jussu, præfati libri examinari non debeant.

(1) Vide infra constitut. Leonis X., *Nos ne id*, et sess. 4. in decreto de edit. et usu sacr. libror.

Omnes vero librarii, et quicumque librorum venditores habeant in suis bibliothecis indicem librorum venalium, quos habent, cum subscriptione dictarum personarum, nec alios libros habéant, aut vendant, aut quacumque ratione tradant, sine licentia eorumdem deputandorum, sub pœna amissionis librorum, et aliis arbitrio episcoporum, vel inquisitorum imponendis. Emptores vero, lectores, vel impressores, eorumdem arbitrio puniantur. Quod si aliqui libros quoscumque in aliquam civitatem introducant, teneantur eisdem personis deputandis renuntiare, vel, si locus publicus mercibus ejusmodi constitutus sit, ministri publici ejus loci prædictis personis significent libros esse adductos. Nemo vero audeat librum, quem ipse, vel alius in civitatem introduxit, alicui legendum tradere, vel aliqua ratione alienare, aut commodare, nisi ostenso prius libro, et habita licentia a personis deputandis, aut nisi notorie constet, librum jam esse omnibus permissum. Idem quoque servetur ab heredibus, et executoribus ultimarum voluntatum, ut libros a defunctis relictos, sive eorum indicem illis personis deputandis offerant, et iis licentiam obtineant, priusquam eis utantur, aut in alias personas quacumque ratione transferant. In his autem omnibus, et singulis pœna statuatur, vel amissionis librorum, vel alia, arbitrio eorumdem episcoporum, vel inquisitorum, pro qualitate contumaciæ, vel delicti.

Circa vero libros, quos patres deputati examinarunt, aut expurgarunt, aut expurgandos tradiderunt, aut certis conditionibus, ut rursus excuderentur, concesserunt, quidquid illos statuisse constiterit, tam bibliopolæ, quam ceteri observent. Liberum tamen sit episcopis, aut inquisitoribus generalibus, secundum facultatem, quam habent, eos etiam libros, qui his regulis permitti videntur, prohibere, si hoc in suis regnis, aut provinciis, vel diœcesibus expedire judicaverint. Ceterum nomina, cum librorum, qui a patribus deputatis purgati sunt, tum eorum, quibus illi hanc provinciam dederunt, eorumdem deputatorum secretarius notario sacræ universalis inquisitionis romanæ descripta sanctissimi Domini nostri jussu tradidit.

Ad extremum vero omnibus fidelibus præcipitur, ne quis audeat contra harum regularum præscriptum, aut

hujus indicis prohibitionem libros aliquos legere, aut habere. Quod si quis libros hæreticorum, vel cujusvis auctoris scripta ob hæresim, vel ob falsi dogmatis suspicionem damnata, atque prohibita, legerit, sive habuerit, statim in excommunicationis sententiam incurrat. Qui vero libros alio nomine interdictos legerit, aut habuerit, præter peccati mortalis reatum, quo afficitur, judicio episcoporum severe puniatur.

BULLA S. D. N. PII DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ QUARTI

Approbatio indicis librorum prohibitorum cum regulis firmatis per patres a sancto Concilio Tridentino deputatos, et prohibitio hos libros habendi et legendi.

PIUS PAPA IV. AD FUTURAM REI MEMORIAM.

Dominici gregis custodiæ, Domino disponente, præpositi, vigilis more pastoris non desistimus ipsi gregi ab imminentibus periculis, quanta maxima possumus cura et diligentia, præcavere, ne propter negligentiam nostram pereant oves, quæ pretiosissimo Domini nostri Jesu Christi sanguine sunt redemptæ. Etsi autem quæ ad fidei veritatem patefaciendam, et ad horum temporum hæreses confutandas pertinebant, in œcumenico, et generali Concilio Tridentino, sancti Spiritus assistente gratia, nuper adeo enucleata, ac definita fuerunt, ut facile jam sit unicuique sanam, catholicamque doctrinam, a falsa adulterinaque internoscere; tamen cum librorum ab hæreticis editorum lectio, non modo simpliciores homines corrumpere soleat, verum sæpe etiam doctos eruditosque in varios errores, et a veritate fidei catholicæ alienas opiniones inducere, huic quoque rei esse duximus providendum.

Cum autem aptissimum ei malo remedium esse sciremus, si componeretur atque ederetur index, sive catalogus librorum qui vel hæretici sint, vel de hæretica pravitate suspecti, vel certe moribus, et pietati noceant, id negotium ad sacram Tridentinam Synodum rejeceramus: ea vero ex

tanta episcoporum, et aliorum doctissimorum virorum copia delegit ad eum conficiendum indicem multos cum doctrina, tum judicio insignes prælatos ex omnibus fere nationibus. Qui quidem non sine maximo labore, plurimisque vigiliis, eum indicem tandem, Deo juvante, perfecerunt, adhibitis etiam in consilium lectissimis quibusdam theologis. Peracto autem Concilio, cum ex ipsius Synodi decreto is index nobis oblatus fuisset, ut ne ante ederetur, quam a nobis approbatus fuisset, nos doctissimis quibusdam, probatissimisque prælatis eum accuratissime legendum examinandumque tradidimus, et ipsi etiam legimus.

Cum igitur eum magno studio, acri judicio, diuturna cura confectum, et præterea commodissime digestum esse cognoverimus; nos saluti animarum consulere, eamque ob causam providere cupientes, ne libri, et scripta cujuscumque generis, quæ in eo improbantur sive ut hæretica, sive ut de hæretica pravitate suspecta, sive ut pietati, ac morum honestati inutilia, aut aliqua correctione saltem indigentia, posthac a Christi fidelibus legantur; ipsum indicem una cum (1) regulis ei præpositis auctoritate apostolica tenore præsentium approbamus, imprimique ac divulgari, et ab omnibus universitatibus catholicis, ac quibuscumque aliis, ubique suscipi, easque regulas observari mandamus atque decernimus: inhibentes omnibus et singulis, tam ecclesiasticis personis, sæcularibus, et regularibus cujuscumque gradus, ordinis, et dignitatis sint, quam laicis quocumque honore, ac dignitate præditis, ne quis contra earum regularum præscriptum, aut ipsius prohibitionem indicis, libros ullos legere, habereve audeat.

Si quis autem adversus eas regulas, prohibitionemque fecerit, is quidem, qui hæreticorum libros, vel cujusvis auctoris scripta propter hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem damnata, atque prohibita legerit, habueritve, ipso jure in excommunicationis pœnam incidat, eamque ob causam in eum tamquam de hæresi suspectum, inquiri et procedi liceat, præter alias pœnas super hoc ab apostolica Sede, sacrisque canonibus constitutas. Qui autem li-

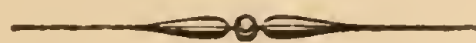
(1) Vide supra regulas decem de libris prohibitis.

bros alia de causa prohibitos legerit, habueritve; præter peccati mortalis reatum, episcoporum arbitrio severe se noverit puniendum. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus apostolicis contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus communiter vel divisim, ab eadem Sede sit indultum, ne excommunicari possint per litteras apostolicas, non facientes plenam, et expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem.

Ut hæc autem ad omnium notitiam perveniant, neve quis excusatione ignorationis uti possit, volumus, et mandamus, ut hæ litteræ per aliquos nostræ curiæ cursores in basilica vaticana principis apostolorum, et in ecclesia lateranensi tunc, cum in eis populus, ut missarum solemnibus intersit, congregari solet, palam et clara voce recitentur; et postquam recitatæ fuerint, ad valvas earum ecclesiarum, itemque cancellariæ apostolicæ, et in loco solito campi Floræ affigantur, ibique ut legi, et omnibus innotescere possint, aliquantisper relinquantur. Cum autem inde amovebuntur, earum exempla in iisdem locis affixa remaneant. Nos enim per recitationem hanc, publicationem, et affixionem, omnes et singulos, qui his litteris comprehenduntur, post tres menses a die publicationis, et affixionis earum numerandos, volumus perinde adstrictos, et obligatos esse, ac si ipsismet illæ editæ, lectæque fuissent. Transumptis quoque earum, quæ manu alicujus publici notarii scripta, subscriptave, et sigillo ac subscriptione alicujus personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ, munita fuerint, fidem sine ulla dubitatione haberi mandamus, atque decernimus.

Datum Romæ apud s. Petrum, sub annulo piscatoris, die 24. Martii 1565.; pontificatus nostri anno quinto.

Antonius Florebellus Lavellinus.

CONSTITUTIONES

EX ANTIQUO JURE DESUMPTÆ

ET

PER CONCILIUM TRIDENTINUM

MEMORATÆ

VEL AB IPSO SPECIATIM INNOVATÆ

CONCILIUM CARTHAGINIENSE.

Ex decreti parte 1. *dist.* 41. *cap.* 7.

Episcopus (1) vilem supellectilem, et mensam, ac victu pauperem habeat, et dignitatis suæ auctoritatem fide vitæ meritis quærat: hospitium quoque non longe ab eccle sia habeat.

CONCILIUM CHALCEDONENSE.

Ex decreti parte 1. *dist.* 70. *cap.* 1.

Neminem (2) absolute ordinari presbyterum, vel diaco num, vel quemlibet in ecclesiastica ordinatione constitu tum, nisi manifeste in ecclesia civitatis, sive possessionis aut in martyrio, aut in monasterio, qui ordinatur, mereatu ordinationis publicatæ vocabulum. Eos autem qui absolut ordinantur, decrevit sancta Synodus vacuam habere manu impositionem, et nullum tale factum valere ad injuriar ipsius, qui eum ordinavit.

(1) Sess. 25. de reform. c. 1. — (2) Sess. 23. de reform. c. 16.

ALEXANDER III. IN CONCILIO LATERANENSI.

Ex lib. 1. decretalium, tit. 6. de electione et electi potestate, cap. 7.

Cum (1) in cunctis sacris ordinibus, et ecclesiasticis ministeriis, sint ætatis maturitas, gravitas morum, et litterarum scientia inquirendæ ; multo fortius in episcopo hæc oportet inquiri, qui ad aliorum curam positus, in se ipso debet ostendere, qualiter alios in domo Dei oporteat conversari. Eapropter, ne quod de quibusdam pro necessitate temporis factum est, trahatur a posteris in exemplum; præsenti decreto statuimus, ut nullus in episcopum eligatur, nisi qui jam trigesimum annum ætatis exegerit, et de legitimo matrimonio sit natus ; qui etiam vita et scientia commendabilis demonstretur.

ALEXANDER III.

Ibid. §. Inferiora.

Inferiora (2) etiam ministeria, ut puta decanatum, archidiaconatum, et alia quæ curam animarum habent annexam, nullus omnino suscipiat, sed nec parochialis ecclesiæ regimen, nisi qui jam vigesimum quintum annum ætatis attigerit, et scientia et moribus commendandus existat: cum autem assumptus fuerit, si archidiaconus in diaconum, et decanus et reliqui admoniti non fuerint præfixo a canonibus tempore in presbyteros ordinati, et ab isto removeantur officio, et aliis conferatur, qui et velint et possint illud convenienter implere. Nec prosit eis appellationis refugium, si forte in constitutionis istius transgressionem per appellationem voluerint se tueri. Hoc sane non solum de promovendis, sed etiam de his qui jam promoti sunt, si canones non obsistant, præcipimus observari.

(1) Sess. 25. de reform. c. 1. — (2) Sess. 24. de reform. c. 12.

ALEXANDER III. IN CONCILIO LATERANENSI.

Ex lib. 3. decretalium, tit. 4. de clericis non residentibus, cap. 3.

Quia (1) nonnulli modum avaritiæ non ponentes, dignitates diversas ecclesiasticas, et plures ecclesias parochiales, contra sacrorum canonum instituta nituntur accipere, ut cum unum officium vix implere sufficiant, stipendia sibi vindicent plurimorum ; ne id de cetero fiat, districtius inhibemus. Cûm igitur ecclesia vel ecclesiasticum ministerium committi debuerit, talis ad hoc persona quæratur, quæ residere in loco et curam ejus per seipsam váleat exercere. Quod si aliter actum fuerit, et qui receperit, quod contra sacros canones accepit, amittat, et qui dederit, largiendi potestate privetur.

ALEXANDER III.

Ex lib. 3. decretal. tit. 48. de ecclesiis ædificandis, vel reparandis, cap. 3.

Ad (2) audientiam nostram noveris pervenisse, quod villa, quæ dicitur H., tantum perhibetur ab ecclesia parochiali distare, ut tempore hiemali, cum pluviæ inundant, non possint parochiani sine magna difficultate ipsam adire : unde non valent congruo tempore ecclesiasticis interesse officiis. Quia igitur dicta ecclesia ita dicitur redditibus abundare, quod, præter illius villæ proventus, minister illius convenienter valet sustentationem habere, mandamus, quatenus si res ita se habet, ecclesiam ibi ædifices, et in ea sacerdotem, sublato appellationis obstaculo, ad præsentationem rectoris ecclesiæ majoris cum canonico fundatoris assensu instituas, ad sustentationem suam ejusdem villæ obventiones ecclesiasticas percepturum, providens tamen

(1) Sess. 7. de reform. c. 1. — (2) Sess. 21. de reform. c. 4.

ut competens in ea honor pro facultate loci matrici servetur: quod quidem fieri posse videtur, cum ejusdem villæ dominus viginti arras terræ frugiferæ velit ad usum sacerdotis conferre. Si vero persona matricis ecclesiæ virum idoneum præsentare distulerit, vel opus illud voluerit impedire; tu nihilominus facias idem opus ad perfectionem deduci, et virum bonum, appellationis cessante diffugio, instituere non omittas.

BONIFACIUS VIII.

Ex sexto decretalium, lib. 1. *tit.* 3. *de rescriptis, cap.* 11.

Statutum (1), quod circa judices a Sede apostolica deputandos nuper edidimus, cum quædam contenta in ea, quæ pro communi utilitate credebantur inducta (sicut experientia docuit), tendere dignoscantur ad noxam, sanctione præsenti, quam irrefragabiliter observari mandamus, suadente utilitate, in melius duximus reformandum. Sancimus igitur, ut nullis nisi dignitate præditis, aut personatum obtinentibus, seu ecclesiarum cathedralium canonicis, causæ auctoritate litterarum Sedis Apostolicæ, vel legatorum ejus, de cetero committantur; nec audiantur alibi quam in civitatibus, vel locis insignibus, ubi possit commode copia peritorum haberi.

BONIFACIUS VIII.

Ex sexto decretalium, lib. 3. *tit.* 2. *de clericis conjugatis, c. unico.*

Clerici (2), qui cum unicis et virginibus contraxerunt, si tonsuram et vestes deferant clericales, privilegium retineant (3) canonis ab Innocentio secundo prædecessore nostro editi in favorem totius ordinis clericalis. Et cum juxta (4) Parisiense Concilium nullus clericus distringi debeat, aut condemnari a judice sæculari; præsenti declara-

(1) Sess. 23. de reform. c. 10. — (2) Sess. 23. de reform. c. 6. — (3) Si quis suadente, 17. quæst. 4. — (4) C. Nullus de foro compet. in 6.

mus edicto, hujusmodi clericos conjugatos pro commissis ab eis excessibus, vel delictis trahi non posse criminaliter aut civiliter ad judicium sæculare : nec ab ipsis sæcularibus judicibus eos debere personaliter vel etiam pecunialiter (ne per unam viam concedatur eisdem judicibus, quod per aliam denegatur) ullatenus condemnari. In ceteris autem, vel nisi, ut præmittitur, tonsuram vel vestem deferant clericales, etiam in præmissis eos gaudere nolumus privilegio clericali.

BONIFACIUS VIII.

Ex sexto decretalium, lib. 3. tit. 3.
de clericis non residentibus in ecclesia vel præbenda,
cap. unico.

Consuetudinem (1), quæ in quibusdam partibus inolevit, qua canonici et alii beneficiati seu clerici cathedralium, et aliarum collegiatarum ecclesiarum, distributiones quotidianas (quæ alias manualia beneficia seu victualia nuncupantur, et tantum residentibus tribuuntur), qualitercumque in civitatibus, seu aliis locis, in quibus ipsæ consistunt ecclesiæ, sint præsentes, licet divinis officiis non intersint, ex integro percipiunt, ac si continuo in ipsis ecclesiis, in eisdem officiis deservirent, penitus improbantes : statuimus, ut distributiones ipsæ quotidianæ, in quibuscumque rebus consistant, canonicis ac aliis beneficiatis, et clericis ecclesiarum ipsarum, qui eisdem officiis in ipsis ecclesiis adfuerint, tribuantur juxta ecclesiæ cujuslibet ordinationem rationabilem jam factam, seu etiam faciendam : qui vero aliter de distributionibus ipsis quidquam receperit (exceptis illis, quos infirmitas seu justa et rationabilis corporalis necessitas, aut evidens ecclesiæ utilitas excusaret), rerum sic receptarum dominium non acquirat, nec faciat eas suas; imo ad omnium restitutionem, quæ contra hujusmodi constitutionem nostram receperit, teneatur. De distributionibus etiam pro defunctorum anniversariis largiendis idem decernimus observandum.

(1) Sess. 24. de reform. c. 12.

BONIFACIUS VIII.

Ex sexto decretalium, lib. 3. *tit.* 16. *de statu regularium, cap. unico.*

Periculoso (1) et detestabili quarumdam monialium statui, quæ honestatis laxatis habenis, et monachali modestia, sexusque verecundia, impudenter abjecttis, extra sua monasteria nonnunquam per habitacula sæcularium personarum discurrunt, et frequenter intra eadem monasteria personas suspectas admittunt, in illius, cui suam integritatem voluntate spontanea devoverunt, gravem offensam, religionis opprobrium et scandalum plurimorum, providere salubriter cupientes, præsenti constitutione perpetuo irrefragabiliter valitura, sancimus, universas et singulas moniales præsentes atque futuras, cujuscumque religionis sint vel ordinis, in quibuslibet mundi partibus existentes, sub perpetua in suis monasteriis debere de cetero permanere clausura : ita quod nulli earum religionem tacite vel expresse professæ, sit vel esse valeat quacumque ratione vel causa (nisi forte tanto et tali morbo evidenter earum aliquam laborare constaret, quod non posset cum aliis absque gravi periculo seu scandalo morari), monasteria ipsa deinceps egrediendi facultas; nullique aliquatenus inhonestæ personæ, nec etiam honestæ (nisi rationabilis et manifesta causa existat, ac de illius, ad quem pertinuerit, speciali licentia) ingressus vel accessus pateat ad easdem : ut sic a publicis et mundanis conspectibus separatæ, omnino servire Deo valeant liberius, et (lasciviendi opportunitate sublata) eidem corda sua et corpora in omni sanctimonia diligentius custodire. Sane ut hoc salutare statutum commodius valeat observari, districtius inhibemus, ne in monasteriis ordinum non mendicantium aliquæ recipiantur de cetero in sorores, ni quot poterunt de ipsorum monasteriorum bonis sive proventibus absque penuria sustentari: si secus actum fuerit, irritum decernentes.

(1) Sess. 25. de regul. et monial. c. 5.

Verum quando abbatissa vel priorissa cujusvis monasterii, pro feudo, quod monasterium ipsum tenet ab aliquo principe seu domino temporali, sibi debebit homagium vel fidelitatis sacramentum præstare (nisi quod per procuratorem illud præstet, possit efficere apud eum), de monasterio cum honesta et decenti societate exire poterit eo casu licenter; homagio facto, quamprimum commode poterit, seu fidelitatis præstito sacramento, ad ipsum monasterium e vestigio reversura, sic quod in fraudem residentiæ sive moræ claustralis nihil fiat omnino.

Porro ne moniales causam seu occasionem habeant evagandi, principes sæculares ac alios dominos temporales rogamus, requirimus, et obsecramus per viscera misericordiæ Jesu Christi, eisdem in remissionem peccaminum nihilominus suadentes, quod abbatissas ipsas, et priorissas, ac moniales quascumque, monasteriorum suorum curam, administrationem negotiave gerentes, quibuscumque nominibus censeantur, per procuratores in suis tribunalibus seu curiis litigare permittant: ne pro constituendis procuratoribus (qui adornati in aliquibus partibus nuncupantur), seu aliis ejusmodi easdem oporteat evagari. Si qui vero contra præsumpserint, exhortationi ejusmodi rationabili atque sanctæ obtemperare nolentes, cum sit juri contrarium, quod mulieres (præsertim religiosæ) per seipsas litigare cogantur, et a via devient honestatis, et periculum animarum inducant, ad hoc per suos Ordinarios ecclesiasticos censura ecclesiastica compellantur. Episcopis autem et aliis prælatis superioribus, et inferioribus quibuscumque injungimus, quod et ipsi causas seu negotia, quæ præfatæ moniales habebunt agere, coram ipsis, aut in curiis eorumdem, sive sint homagia, fidelitatis sacramenta, lites, vel aliquid aliud, ipsa per procuratores earum fieri faciant et tractari.

Et quoniam parum esset condere jura, nisi essent qui ea executioni debitæ demandarent, patriarchis, primatibus, archiepiscopis et episcopis universis districte in virtute sanctæ obedientiæ, sub obtestatione divini judicii, et interminatione maledictionis æternæ, præcipiendo mandamus, quatenus eorum quilibet in civitate ac diœcesi propria in monasteriis monialium sibi ordinario jure subjectis, sua, in iis

vero, quæ ad Romanam immediate spectant Ecclesiam, Sedis apostolicæ auctoritate; abbates vero et alii tam exempti, quam non exempti prælati ecclesiarum, monasteriorum, et Ordinum quorumcumque, in monasteriis hujusmodi sibi subjectis de clausura convenienti, ubi non est, ipsorum monasteriorum expensis et fidelium eleemosynis, quas ad hoc procurent diligentius faciendas, et de ipsis monialibus includendis, quamprimum commode poterunt, providere procurent, si divinæ ac nostræ indignationis voluerint acrimoniam evitare: contradictores atque rebelles per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo; invocato ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachii sæcularis. Per hoc autem in monasteriis exemptis Ordinarii locorum, quoad alia, nullam sibi credant jurisdictionem vel potestatem aliquatenus attributam.

CLEMENS V. IN CONCILIO VIENNENSI.

Ex Clementinis, lib. 1. *tit.* 6. *de ætate et qualitate et ordine præficiendorum, cap.* 2.

Ut (1) ii, qui divinis in cathedralibus vel collegiatis, sæcularibus vel regularibus ecclesiis sunt mancipati officiis, vel mancipabuntur in posterum, ad suscipiendos sacros Ordines propensius inducantur; statuimus, ut nullus de cetero in hujusmodi ecclesiis vocem in capitulo habeat (etiam si hoc sibi ab aliis libere concedatur), nisi saltem in subdiaconatus Ordine fuerit constitutus. Illi vero qui dignitates, personatus, officia vel præbendas, quibus certi Ordines sunt annexi, pacifice nunc obtinent in eisdem ecclesiis, vel obtinuerint in futurum, nisi (justo impedimento cessante) ad hujusmodi Ordines se promoveri fecerint intra annum, ex tunc, donec ad eos promoti fuerint, nullo modo vocem in capitulo habeant earumdem; ipsisque distributionum, quæ dantur iis, qui certis horis intersunt, pars dimidia subtrahatur: non obstantibus quibuslibet consuetudinibus vel statutis. Pœnis aliis, quæ contra tales pro-

(1) Sess. 22. de reform. c. 4.

moveri ad Ordines recusantes statuuntur in jure, nihilominus in suo robore permansuris.

CLEMENS V. IN CONCILIO VIENNENSI.

Ex Clementinis, lib. 3. tit. 1. de vita et honestate clericorum, c. 2.

Quoniam (1) qui, abjectis vestibus proprio congruentibus Ordini, alias assumere, et in publico portare rationabili causa cessante præsumit, professorum illius Ordinis prærogativa se reddit indignum; præsenti constitutione sancimus, quod quicumque clericus virgata vel partita veste publice utetur (nisi causa rationabilis subsit), si beneficiatus extiterit, per sex menses a perceptione fructuum beneficiorum, quæ obtinet, sit eo ipso suspensus: si vero beneficiatus non fuerit, in sacris tamen Ordinibus citra sacerdotium constitutus, per idem tempus reddatur eo ipso inhabilis ad ecclesiasticum beneficium obtinendum.

Idem quoque censemus de clericis aliis vestem talarem simul et tonsuram publice deferentibus clericalem. Dignitatem vero, personatum, seu beneficium aliud obtinens, cui cura immineat animarum, nec non ceteri in sacerdotio constituti, ac religiosi quilibet, quos oportet per decentiam habitus extrinseci morum intrinsecam honestatem ostendere, si (præterquam ex causa rationabili) publice vestem ferant hujusmodi, aut infulam seu pileum lineum publice portent in capite; sint eo ipso beneficiati, videlicet a perceptione fructuum beneficiorum, quæ obtinent, suspensi per annum; ceteri vero sacerdotes et religiosi quilibet per idem tempus reddantur inhabiles ad quodcumque beneficium ecclesiasticum obtinendum. Sed et tales et ceteri quicumque clerici utentes epitogio seu tabardo foderato usque ad oram, et ita brevi, quod vestis inferior notabiliter videatur; epitogium ipsum sæculares clerici et religiosi, administrationem habentes, teneantur intra mensem dare pauperibus: ceteri vero religiosi administrationem non habentes, intra idem tempus illud teneantur suis superioribus assignare, in

(1) Sess. 14. de reform. c. 6.

pios usus aliquos convertendum. Alioquin beneficiati suspensionis, ceteri vero inhabilitatis pœnas prædictas per idem tempus se noverint incurrisse.

Huic insuper adjicimus sanctioni, ut clerici, præsertim beneficiati, caligis scacatis, rubeis aut viridibus publice non utantur.

CLEMENS V. IN CONCILIO VIENNENSI.

Ex Clementinis, lib. 3. *tit.* 11. *de religiosis domibus, cap.* 2.

Quia (1) contingit interdum, quod xenodochiorum, leprosariarum, eleemosynariarum, seu hospitalium rectores, locorum ipsorum cura postposita, bona, res et jura ipsorum interdum ab occupatorum et usurpatorum manibus excutere negligunt; quinimo ea collabi et deperdi, domos et ædificia ruinis deformari permittunt: et non attento, quod loca ipsa ad hoc fundata et fidelium erogationibus dotata fuerunt, ut pauperes infectique lepra reciperentur inibi, et ex proventibus sustentarentur illorum, id renuunt inhumaniter facere, proventus eosdem in usus suos damnabiliter convertentes; cum tamen ea, quæ ad certum usum largitione sunt destinata fidelium, ad illum debeant, non ad alium (salva quidem Sedis apostolicæ auctoritate) converti: nos incuriam et abusum hujusmodi detestantes, hoc sacro Concilio approbante, sancimus, ut ii, ad quos id de jure vel statuto in ipsorum fundatione locorum apposito, aut ex consuetudine præscripta legitime, vel privilegio Sedis apostolicæ pertinet, loca ipsa studeant in prædictis omnibus salubriter reformare; ac occupata, deperdita, et alienata indebite, in statum reduci debitum faciant; et ad ipsarum miserabilium personarum receptionem et sustentationem debitam, juxta facultates et proventus locorum ipsorum, rectores prædictos compellere non omittant. In quo si forte commiserint negligentiam vel defectum, Ordinariis locorum injungimus, ut, etiamsi pia loca prædicta exemptionis privilegio munita consistant, per seipsos vel alios impleant

(1) Sess. 7. de reform. c. 15. et sess. 23. de reform. c. 8.

omnia præmissa et singula, et rectores eosdem utique non exemptos, propria, exemptos vero, et alios privilegiatos, apostolica ad id auctoritate compellant. Contradictores, cujuscumque status aut conditionis existant, aut præbentes eisdem circa præmissa consilium, auxilium, vel favorem, per censuram ecclesiasticam, et aliis juris remediis compescendo; nullum tamen per hoc exemptionibus seu privilegiis ipsis quoad alia præjudicium generando. Ut autem præmissa promptius observentur, nullus ex locis ipsis sæcularibus clericis in beneficium conferatur; etiamsi de consuetudine (quam reprobamus penitus) hoc fuerit observatum: nisi in illorum fundatione secus fuerit constitutum, seu per electionem sit de rectore locis hujusmodi providendum. Sed eorum gubernatio viris providis, idoneis, et boni testimonii committatur, qui sciant, velint, et valeant loca ipsa, bona eorum, ac jura utiliter regere, et eorum proventus et reditus in personarum usum miserabilium fideliter dispensare, et quos in usus alios bona prædicta convertere præsumptio verisimilis non existat: in quibus sub obtestatione divini judicii, illorum, ad quos dictorum locorum commissio pertinet, conscientias oneramus. Illi etiam, quibus dictorum locorum gubernatio, seu administratio committetur, ad instar tutorum et curatorum juramentum præstare, ac de locorum ipsorum bonis inventaria conficere, et Ordinariis, seu aliis quibus subsunt loca hujusmodi, vel deputandis ab eis, annis singulis de administratione sua teneantur reddere rationem. Quod si secus a quoquam fuerit attentatum, collationem, provisionem, seu ordinationem ipsam carere decernimus omni robore firmitatis. Præmissa vero ad hospitalia militarium Ordinum, aut religiosorum etiam aliorum, extendi minime volumus. Quorum tamen hospitalium rectoribus in sanctæ obedientiæ virtute mandamus, ut in illis, secundum suorum Ordinum instituta et antiquas observantias providere pauperibus, et hospitalitatem debitam in illis tenere procurent: ad quod per superiores eorum arcta districtione cogantur, statutis, aut consuetudinibus quibuslibet non obstantibus in præmissis. Ceterum nostræ intentionis existit, quod si quæ hospitalia, altare, vel altaria, et cœmeterium ab antiquo habentia, et presbyteros celebrantes, et sacramenta

ecclesiastica pauperibus ministrantes, seu si parochiales rectores consueverint in illis exercere, præmissa antiqua consuetudo servetur, quoad exercenda, et ministranda spiritualia supradicta.

EUGENIUS IV.

Ex lib. 5. Extravagantium communium, tit. de privilegiis, cap. 3.

(1) Divina in eminenti Sedis apostolicæ specula disponente clementia constituti, ad ea libenter intendimus, per quæ officiales prædictæ Sedis obsequiis ejus (ad quam veluti fidelium omnium matrem, pro animarum salute quærenda, et justitia prosequenda, de diversis mundi partibus confluit multitudo) tutius et quietius se promptiores valeant exhibere. Hinc est, quod nos ex certis rationabilibus causis moti, etiam nonnullorum prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, districtius inhibemus locorum Ordinariis, nec non commissariis, et delegatis eorum, ceterisque universis, et singulis, quacumque potestate, et auctoritate præfulgeant, cujuscumque dignitatis, gradus, vel præeminentiæ fuerint, ne contra officiales præfatos quocumque nomine nuncupentur, in nostris, et dictæ Sedis obsequiis nunc et pro tempore existentes, nec non quoscumque alios pro suis, et eorum causis, vel negotiis prosequendis ad Sedem prædictam venientes ac in ea (durante negotiorum, et causarum hujusmodi prosecutione) moram trahentes, et recedentes ab eadem, procedere, aut in eos excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, aut privationis officiorum, aut beneficiorum, seu quamvis aliam sententiam promulgare præsumant.

Nos enim omnes, et singulos processus, et sententias contra tenorem, et mentem nostræ inhibitionis hujusmodi latas, et habitas, et in posterum habendas, ac etiam promulgandas, et quæcumque inde secuta, declaramus nulla, irrita, et inania, nulliusque extitisse, vel existere roboris, vel momenti. Nec non quidquid in contrarium a quoquam,

(1) Infirmatur sess. 23. de reform. c. 1. et sess. 24. de reform. c. 11.

quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter attentatum forsan est hactenus, vel in posterum contigerit attentari, etiam decernimus irritum, et inane; et nihilominus in omnes et singulos Ordinarios, et officiales, commissarios, delegatos eorum, qui se de dignitatibus, ac beneficiis ecclesiasticis quibuscumque officialium, aut negotia hujusmodi apud dictam Sedem prosequentium prædictorum, eos illis forsan privando, atque privatos decernendo, seu declarando, vel cujuscumque privato prætextu illa personis aliis conferendo, seu de illis in eos quomodolibet se intromittendo, tam in dantes, quam in recipientes, excommunicationis, suspensionis, et interdicti latas sententias promulgamus, quas volumus eos ipso facto incurrere: a qua quidem excommunicationis sententia absolvi nequeant nisi a nobis, vel per nos deputandis, præterquam in mortis articulo constituti.

Præmissa autem a die affixionis præsentium ad valvas basilicæ Principis apostolorum de Urbe, ex certa scientia quoscumque ligare volumus, et arctare. Non obstantibus apostolicis, et quibuscumque generalibus, aut provincialibus, aut synodalibus Conciliis, edictis, constitutionibus, ordinationibus, et apostolicis privilegiis; per quæ effectus præsentium impediri posset quomodolibet, vel differri, etiamsi de illis, eorumque totis tenoribus habenda esset in præsentibus mentio specialis, et quæ præsentibus volumus habere pro sufficienter expressis, ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo, etc. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1432. octavo idus martii, pontificatus nostri secundo.

GREGORIUS X. IN CONCILIO LUGDUNENSI.

Ex sexto decretalium, lib. 1. *tit.* 6. *de electione et electi potestate, cap.* 14.

(1) Licet canon, a felicis recordationis Alexandro Papa III. prædecessore nostro editus, inter cetera statuerit, ut nullus regimen ecclesiæ parochialis suscipiat, nisi vigesimum quintum ætatis annum attigerit, ac scientia et moribus

(1) Sess. 7. de reform. c. 3.

commendandus existat; quodque talis ad regimen assumptus hujusmodi, si monitus, non fuerit præfixo a canonibus tempore in presbyterum ordinatus, a regiminis ejusdem amoveatur officio, et alii conferatur. Quia tamen in observatione canonis memorati se multi exhibent negligentes, nos periculosam illorum negligentiam volentes juris executione suppleri, præsenti decreto statuimus, ut nullus ad regimen parochialis ecclesiæ assumatur, nisi sit idoneus moribus, scientia, et ætate, decernentes, collationes de parochialibus ecclesiis iis, qui non attigerint vigesimum quintum annum, de cetero faciendas, viribus omnino carere. Is etiam, qui ad hujusmodi regimen assumetur, ut gregis sibi crediti diligentius curam quærere possit, in parochiali ecclesia, cujus rector is extiterit, residere personaliter teneatur. Et intra annum a sibi commissi regiminis tempore numerandum, se faciat ad sacerdotium promoveri. Quod si intra idem tempus promotus non fuerit, ecclesia sibi commissa (nulla etiam præmissa monitione) sit præsentis constitutionis auctoritate privatus. Super residentia vero, ut præmittitur, facienda, possit Ordinarius gratiam dispensationis ad tempus facere, prout causa rationabilis id exposcit.

GREGORIUS X. IN CONCILIO LUGDUNENSI.

Ex sexto decretalium, lib. 1. tit. 16. de officio Ordinarii, cap. 3.

(1) Ordinarii locorum subditos suos plures dignitate, vel ecclesias, quibus animarum cura imminet, obtinentes, seu personatum aut dignitatem cum alio beneficio, cui cura similis est annexa, districte compellant dispensationes, auctoritate quarum hujusmodi ecclesias, personatus, seu dignitates canonice tenere se asserunt, intra tempus pro facti qualitate ipsorum Ordinariorum moderandum arbitrio exhibere. Quod si forte justo impedimento cessante, nullam dispensationem intra idem tempus contigerit exhiberi, ecclesiæ beneficia, personatus, seu dignitates, quæ sine dispensatione aliqua, ipsos illicite detinere constabit,

(1) Sess. 7. de reform. c. 3.

per eos, ad quos eorum collatio pertinet, libere personis idoneis conferantur. Ceterum si dispensatio exhibita sufficiens evidenter appareat, exhibens nequaquam in beneficiis hujusmodi, quæ canonice obtinet, molestetur. Provideat tamen Ordinarius, qualiter nec animarum cura in eisdem ecclesiis, personatibus, seu dignitatibus negligatur, nec beneficia ipsa debitis obsequiis defraudentur. Si vero de dispensationis exhibitæ sufficientia dubitetur, super hoc erit ad Sedem apostolicam recurrendum: cujus est æstimare, quem modum sui beneficii esse velit. In conferendis insuper personatibus, et dignitatibus, et aliis beneficiis curam habentibus animarum annexam, iidem Ordinarii diligentiam illam observent, ut personatum, dignitatem, vel aliud beneficium similem curam habens animarum, alicui plura similia obtinenti non ante conferre præsumant, quam eis super obtentis dispensatio evidenter sufficiens ostendatur: qua etiam ostensa, ita demum ad collationem procedi volumus, si appareat per eamdem, quod is, cui est collatio facienda, hujusmodi personatum, dignitatem, vel beneficium retinere libere valeat cum obtentis; vel si ea, quæ sic obtinet, libere ac sponte resignet. Aliter autem de personatibus, dignitatibus, et beneficiis talibus facta collatio nullius penitus sit momenti.

GREGORIUS X. IN CONCILIO LUGDUNENSI.

Ex sexto decretalium, lib. 3. tit. 20. de censibus, exactionibus, et procurationibus, cap. 2.

(1) Exigit perversorum audacia, ut non simus sola delictorum prohibitione contenti, sed etiam pœnam delinquentibus imponamus. Constitutionem itaque felicis recordationis Innocentii Papæ IV. prædecessoris nôstri, editam super non recipiendis in pecunia procurationibus, ac super receptione munerum visitantibus, eorumque familiaribus interdicta, quam multorum fertur temeritas præterire, volentes inviolabiliter observari, eam decernimus pœnæ adjectione juvandam: statuentes, ut universi et singuli,

(1) Sess. 24. de reform. c. 3.

qui ob procurationem sibi ratione visitationis debitam exigere pecuniam, vel etiam a volente recipere, vel alias constitutionem ipsam recipiendo munera, sive visitationis officio non impenso, procurationem in victualibus, aut aliquid aliud procurationis occasione, violare præsumpserint, duplum ejus, quod receperint, ecclesiæ, a qua id receptum fuerit, intra mensem reddere teneantur. Alioquin ex tunc patriarchæ, archiepiscopi, episcopi duplum ipsum ultra prædictum tempus restituere differentes, ingressum sibi ecclesiæ sentiant interdictum. Inferiores vero ab officio et beneficio noverint se suspensos, quousque de duplo hujusmodi gravatis ecclesiis plenariam satisfactionem impendant, nulla eis in hoc dantium remissione, liberalitate, seu gratia valitura.

INNOCENTIUS III. IN CONCILIO LATERANENSI.

Ex lib. 1. *decretalium, tit.* 31. *de officio judicis, cap.* 15.

(1) Inter cetera, quæ spectant ad salutem populi christiani, pabulum verbi Dei permaxime noscitur sibi esse necessarium, quia sicut corpus materiali, sic anima spirituali cibo nutritur; eo quod non in solo pane vivat homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei: unde cum sæpe contingat quod episcopi, propter occupationes multiplices, vel invaletudines corporales, aut hostiles incursiones, seu occasiones alias (ne dicamus defectum scientiæ, quod in eis est reprobandum omnino, nec de cetero tolerandum), per se ipsos non sufficiunt ministrare populo verbum Dei, maxime per amplas diœceses et diffusas: generali constitutione sancimus, ut episcopi viros idoneos ad sanctæ prædicationis officium salubriter exequendum assumant, potentes in opere et sermone, qui plebes sibi commissas vice ipsorum, cum per se idem nequiverint, sollicite visitantes, eas verbo ædificent, et exemplo, quibus ipsi, cum indiguerint, necessaria ministrent, ne pro necessariorum defectu compellantur desistere ab incepto. Unde

(1) Sess. 5. de reform. c. 2.

præcipimus tam in cathedralibus, quam in aliis conventualibus ecclesiis viros idoneos ordinari, quos episcopi possint coadjutores et cooperatores habere, non solum in prædicationis officio, verum etiam in audiendis confessionibus, et pœnitentiis injungendis, ac ceteris, quæ ad salutem pertinent animarum. Si quis autem hoc neglexerit adimplere, districtæ subjaceat ultioni.

INNOCENTIUS III. IN CONCILIO LATERANENSI.

Ex libro 3. decretalium, tit. 5. de præbendis et dignitatibus, cap. 28.

(1) De multa providentia fuit in Lateranensi Concilio prohibitum, ut nullus diversas dignitates ecclesiasticas, vel plures ecclesias parochiales reciperet, contra sacrorum canonum instituta : alioquin recipiens, sic acceptam amitteret, et largiendi potestate conferens privaretur. Quia vero propter præsumptiones, et quorumdam cupiditates, nullus hactenus, aut rarus, de prædicto statuto fructus provenit, nos evidentius et expressius occurrere cupientes, præsenti decreto statuimus, ut quicumque receperit aliquod beneficium, curam habens animarum annexam, si prius tale beneficium habebat, eo sit ipso jure privatus; et si forte illud retinere contenderit, etiam alio spolietur. Is quoque, ad quem prioris spectat donatio, illud post receptionem alterius libere conferat, cui merito viderit conferendum : et si ultra sex menses conferre distulerit, non solum ad alios secundum Lateranensis Concilii statutum ejus collatio devolvatur, verum etiam tantum de suis cogatur proventibus in utilitatem ecclesiæ, cujus est illud beneficium, assignare, quantum a tempore vacationis ipsius constiterit esse perceptum. Hoc idem in personatibus esse decernimus observandum, addentes, ut in eadem ecclesia nullus plures dignitates, aut personatus habere præsumat, etiam si curam non habeant animarum. Circa sublimes tamen et litteratas personas, quæ majoribus beneficiis sunt honorandæ, cum ratio postulaverit, per Sedem apostolicam poterit dispensari.

(1) Sess. 7. de reform. c. 4.

INNOCENTIUS III.

Ibid. cap. 29.

(1) Grave nimis est et absurdum, quod quidam ecclesiarum prælati, cum possint viros idoneos ad ecclesiastica beneficia promovere, assumere non verentur indignos, quibus nec morum honestas, nec litterarum scientia suffragatur, carnalitatis sequentes affectum, non judicium rationis; unde quanta ecclesiis damna proveniant, nemo sanæ mentis ignorat. Volentes igitur huic morbo mederi, præcipimus, ut, prætermissis indignis, idoneos assumant, qui Deo et ecclesiis velint et valeant gratum impendere famulatum; fiatque de hoc in provinciali Concilio diligens inquisitio annuatim, ita ut, qui post primam et secundam correctionem fuerit repertus culpabilis, a beneficiis conferendis per ipsum Concilium suspendatur, instituta in eodem Concilio persona provida et honesta, quæ suspensi suppleat defectum in beneficiis conferendis. Et hoc ipsum circa capitula, quæ in his deliquerint, observetur. Metropolitani vero delictum superioris judicio relinquatur ex parte Concilii nuntiandum. Ut autem hæc salubris provisio pleniorem consequatur effectum, hujusmodi suspensionis sententia, præter Romani Pontificis auctoritatem, aut proprii patriarchæ, minime relaxetur, ut in hoc quoque quatuor patriarchales sedes specialiter honorentur.

INNOCENTIUS III. IN CONCILIO LATERANENSI.

Ex lib. 3. *decretal., tit.* 35. *de statu monachorum, c.* 7.

(2) In singulis regnis sive provinciis fiat de triennio in triennium, salvo jure diœcesanorum pontificum, commune capitulum, abbatum, atque priorum, abbates proprios non habentium, qui non consueverunt tale capitulum celebrare, ad quod universi conveniant, præpeditionem canonicam non habentes, apud unum de monasteriis ad hoc aptum; hoc adhibito moderamine, ut nullus eorum plus, quam sex evictiones, et octo personas adducat. Advocent autem

(1) Sess. 7. de reform. c. 3. — (2) Sess. 25. de regul. et monial. c. 4.

charitative in hujus novitatis primordiis duos cisterciensis Ordinis abbates vicinos, ad præstandum sibi consilium et auxilium opportunum, cum sint in hujusmodi capitulis celebrandis ex longa consuetudine plenius informati. Qui absque contradictione duos sibi de ipsis associent, quos viderint expedire. Ac ipsi quatuor præsint capitulo universo, ita quod ex hoc nullus eorum auctoritatem prælationis assumat, unde, cum expedierit, provida possint deliberatione mutari. Hujusmodi vero capitulum aliquot certis diebus continue juxta morem cisterciensis Ordinis celebretur, in quo diligens habeatur tractatus de reformatione Ordinis, et observantia regulari: et quod statutum fuerit, illis quatuor approbantibus, ab omnibus inviolabiliter observetur, omni excusatione et contradictione, ac appellatione remotis; proviso nihilominus ubi sequenti termino debeat capitulum celebrari, et qui convenerint, vitam ducant communem, et faciant proportionabiliter simul omnes communes expensas: ita quod, si non omnes potuerint in eisdem, saltem plures simul in diversis domibus commorentur. Ordinentur etiam in eodem capitulo religiosæ ac circumspectæ personæ, quæ singulas abbatias ejusdem regni, sive provinciæ, non solum monachorum, sed etiam monialium, secundum formam sibi præfixam, vice nostra studeant visitare, corrigentes et reformantes, quæ correctionis et reformationis officio viderint indigere; ita quod, si rectorem loci cognoverint ab administratione penitus amovendum, denuntient episcopo proprio, ut illum amovere procuret: quod si non fecerit, ipsi visitatores hoc referant ad apostolicæ Sedis examen. Hoc ipsum regulares canonicos secundum ordinem suum volumus, et præcipimus observare. Si vero in hac novitate quidquam difficultatis emerserit, quod per prædictas personas nequeat expediri, ad apostolicæ Sedis judicium absque scandalo referatur; ceteris irrefragabiliter observatis, quæ concordi fuerint deliberatione provisa.

Porro diœcesani episcopi monasteria sibi subjecta ita studeant reformare, ut cum ad ea prædicti visitatores accesserint, plus in illis inveniant, quod commendatione, quam quod correctione sit dignum; attentissime præcaventes, ne per eos dicta monasteria indebitis oneribus ag-

graventur. Quia sic volumus superiorum jura servari, ut inferiorum nolimus injurias sustinere; ad hoc districte præcipimus tam diœcesanis episcopis, quam personis, quæ præerunt capitulis celebrandis, ut per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, compescant advocatos, patronos, vicedominos, rectores, et consules, magnates, et milites, seu quoslibet alios, ne monasteria præsumant offendere in personis ac rebus. Et si forsitan offenderint, eos ad satisfactionem compellere non omittant, ut liberius et quietius omnipotenti Deo valeant famulari.

INNOCENTIUS III. IN CONCILIO LATERANENSI.

Ex lib. 4. *decretalium, tit.* 3. *de clandestina dispensatione, cap.* 3.

(1) Cum inhibitio copulæ conjugalis sit ultimis tribus gradibus revocata, eam in aliis volumus districte servari. Unde prædecessorum nostrorum vestigiis inhærendo, clandestina conjugia penitus inhibemus: prohibentes etiam, ne quis sacerdos talibus interesse præsumat. Quare specialem quorumdam locorum consuetudinem ad alia generaliter prorogando, statuimus, ut cum matrimonia fuerint contrahenda, in ecclesiis per presbyteros publice proponantur, competenti termino præfinito, ut infra illum, qui voluerit, et valuerit, legitimum impedimentum opponat: et ipsi presbyteri nihilominus investigent, utrum aliquod impedimentum obsistat. Cum autem apparuerit probabilis conjectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expresse, donec, quid fieri debeat super eo, manifestis constiterit documentis.

INNOCENTIUS III. IN CONCILIO LATERANENSI.

Ex lib. 5. *decretalium, tit.* 1. *de accusationibus, et inquisitionibus et denuntiationibus, cap.* 24.

(2) Qualiter et quando debeat prælatus procedere ad inquirendum et puniendum subditorum excessus, ex aucto-

(1) Sess. 14. decr. de reform. matrimonii c. 1. — (2) Sess. 24. de reform. c. 5.

ritatibus novi et veteris testamenti colligitur evidenter, ex quibus postea processerunt canonicæ sanctiones, sicut olim aperte distinximus, et nunc sacri approbatione Concilii confirmamus. Legitur enim in evangelio, quod villicus ille, qui diffamatus erat apud dominum suum quasi dissipasset bona ipsius, audivit ab illo (1): Quid hoc audio de te? redde rationem villicationis tuæ; jam enim non poteris villicare. Et in Genesi Dominus ait (2): Descendam, et videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint. Ex quibus auctoritatibus manifeste comprobatur, quod non solum cum subditus, verum etiam cum prælatus excedit, si per clamorem et famam ad aures superioris pervenerit, non quidem a malevolis et maledicis, sed a providis et honestis; nec semel tantum, sed sæpe (quod clamor innuit, et diffamatio manifestat), debet coram ecclesiæ senioribus veritatem diligentius perscrutari: ut, si rei poposcerit qualitas, canonica districtio culpam feriat delinquentis, non tamquam sit auctor et judex, sed quasi deferente fama, vel denuntiante clamore, officii sui debitum exequatur. Licet autem hoc sit observandum in subditis, diligentius tamen observandum est in prælatis (3), qui quasi signum sunt positi ad sagittam. Et quia non possunt omnibus complacere, cum ex officio teneantur non solum arguere, sed etiam increpare; quin etiam interdum suspendere, nonnunquam vero ligare, frequenter odium multorum incurrunt, et insidias patiuntur: ideo sancti patres provide statuerunt, ut accusatio prælatorum non facile admittatur, ne concussis columnis corruat ædificium; nisi diligens adhibeatur cautela, per quam non solum falsæ, sed etiam malignæ criminationi janua præcludatur. Verum ita voluerunt providere prælatis, ne criminarentur injuste, ut tamen caverent, ne delinquerent insolenter, contra morbum utrumque invenientes congruam medicinam; videlicet, ut criminalis accusatio, quæ ad diminutionem capitis (id est, degradationem) intenditur, nisi legitima præcedat inscriptio, nullatenus admittatur. Sed cum super excessibus suis quisquam fuerit infamatus, ita ut jam clamor ascendat, qui diutius sine scandalo dissimu-

(1) Lucæ 16. — (2) Genes. 18. — (3) Thren. 3.

lari non possit, vel sine periculo tolerari, absque dubitationis scrupulo, ad inquirendum et puniendum ejus excessus, non ex odii fomite, sed charitatis procedatur affectu, quatenus si fuerit gravis excessus, etsi non degradetur ab Ordine, ab administratione tamen amoveatur omnino: quod est, secundum evangelicam sententiam, a villicatione villicum amoveri, qui non potest villicationis suæ dignam reddere rationem. Debet igitur esse præsens is, contra quem facienda est inquisitio, nisi se per contumaciam abséntaverit: et exponenda sunt ei illa capitula, de quibus fuerit inquirendum, ut facultatem habeat defendendi seipsum. Et non solum dicta, sed etiam nomina ipsa testium sunt ei, ut quid, et a quo sit dictum appareat, publicanda: nec non exceptiones, et replicationes legitimæ admittendæ, ne per suppressionem nominum infamandi, per exceptionem vel exclusionem, deponendi falsum audacia præbeatur. Ad corrigendos itaque subditorum excessus, tanto diligentius debet prælatus assurgere, quanto damnabilius eorum offensas desereret incorrectas: contra quos, ut de notoriis excessibus taceatur, etsi tribus modis possit procedi, per accusationem videlicet, denuntiationem, et inquisitionem eorum, ut tamen in omnibus diligens adhibeatur cautela, ne forte per leve compendium ad grave dispendium veniatur; sicut accusationem legitima præcedere debet inscriptio, sic et denuntiationem charitativa admonitio, et inquisitionem clamosa insinuatio prævenire: illo semper adhibito moderamine, ut juxta formam judicii, sententiæ quoque forma dictetur. Hunc tamen ordinem circa regulares personas non credimus usquequaque servandum, quæ, cum causa requirit, facilius et liberius a suis possunt administrationibus amoveri.

INNOCENTIUS III.

Ex lib. 5. *decretalium, tit.* 33. *de privilegiis et excess. privileg. cap.* 16.

(1) Cum capella ducis Burgundiæ gaudere dicatur hujusmodi privilegio, quod nullus archiepiscopus vel episco·

(1) Sess. 24. de reform. c. 11.

pus in personas canonicorum ejusdem capellæ suspensionis, vel excommunicationis, aut interdicti, sententias audeat promulgare: quidam capellæ supradictæ canonici, qui parochiales ecclesias a te tenent, occasione privilegii prælibati in his etiam quarum jurisdictio ad te pertinet, ita se dicunt exemptos, ut quantumcumque graviter interdum excedant, tuæ correctioni recusent et sententiæ subjacere. Quocirca mandamus, quatenus in quantum exempti sunt ejusdem ratione capellæ, apostolicis privilegiis deferas reverenter, sed in quantum ratione parochiarum ecclesiarum, vel alias jurisdictionem tuam respicere dignoscuntur, officii tui debitum in eosdem libere prosequaris.

INNOCENTIUS III. IN CONCILIO LATERANENSI.

Ex lib. 5. *decretalium, tit.* 38. *de pœnitentiis et remissionibus, cap.* 12.

(1) Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata confiteatur fideliter saltem semel in anno (2), proprio sacerdoti; et injunctam sibi pœnitentiam studeat pro viribus adimplere, suscipiens reverenter ad minus in pascha eucharistiæ sacramentum, nisi forte de consilio proprii sacerdotis, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab ejus perceptione duxerit abstinendum: alioquin et vivens ab ingressu ecclesiæ arceatur, et moriens christiana careat sepultura. Unde hoc salutare statutum frequenter in ecclesiis publicetur, ne quispiam ignorantiæ cæcitate velamen excusationis assumat. Si quis autem alieno sacerdoti voluerit justa de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet et obtineat a proprio sacerdote, cum aliter ille ipsum non possit solvere vel ligare.

(1) Sess. 13. de sacram. euchar. can. 9. et sess. 14. de sacram. pœnit. can. 8. — (2) Id est parocho, c. Ut dominicis de paroch.; c. Nuper de sent. excomm.; c. Vices de treug. in extravag. comm. et c. Inter cunctas, de priv. cod. Verum ad episcopum extendi docent c. Et temporis, 16. q. 1.; c. Relatio, 21. q. 1.; c. Licet, de feriis, et c. Nullus, de paroch., quippe cui totius plebis animæ sunt commissæ; c. Quacumque, 10. q. 1. et c. Præcipimus, 12. q. 1.; quin et parochi nomen venit in Conc. Veron. passim sess. 18. de reform. c. 3.

INNOCENTIUS IV. IN CONCILIO LUGDUNENSI.

Ex sexto decretalium, lib. 2. tit. 15. de appellationibus, cap. 3.

(1) Romana Ecclesia et infra. Cum suffraganeorum rhemensis Ecclesiæ, suorumque officialium (qui generaliter de causis ad ipsorum forum pertinentibus eorum vices supplendo cognoscunt) unum et idem consistorium, sive auditorium sit censendum : ab ipsis officialibus, non ad dictos suffraganeos (ne ab eisdem ad se ipsos interponi appellatio videatur), sed de jure ad rhemensem est Curiam appellandum. Ab archidiaconis vero aliisque inferioribus prælatis suffraganeis subjectis eisdem, et eorum officialibus, ad suffraganeos ipsos debet, et non ad eamdem Curiam (omissis dictis suffraganeis) appellari, nisi aliud rhemensi Ecclesiæ de consuetudine competat in hac parte. Cum autem ad præfatam Curiam ab eorumdem suffraganeorum vel suorum officialium audientia fuerit appellatum, rhemensis archiepiscopus (qui pro tempore fuerit), vel officialis ipsius nullatenus in appellationis causa interpositæ ante definitivam sententiam citent partes, nec etiam aliis illam committant, appellationis ejusdem causa probabili seu legitima non expressa.

Si vero vocatis partibus, vel nullatenus, aut non intra decem dies post interlocutoriam vel definitivam sententiam appellatum fuisse, seu aliquid aliud simile, sicque non esse per appellationem ad eumdem archiepiscopum, vel ejus officialem devolutum negotium, proponatur; iidem (nisi prius ipsis constiterit causam ipsam ad eos totaliter fuisse delatam) prohibere, ne in causa illa, vel ne ad executionem procedatur sententiæ, non præsumant.

Quod si objiciatur ex injusta causa, seu minus legitima, ante sententiam appellationem interpositam extitisse, et ex eo non esse appellationem hujusmodi admittendam; nequeunt prædicti archiepiscopus vel ejus officialis prohibere, ne procedatur in causa, nisi prius appellatione re-

(1) Sess. 22. de reform. c. 7.

cepta velut emissa ex causa probabili, cognoscere incipiant de causa hujusmodi, an sit vera. Si autem post sententiam in casibus a jure prohibitis (utpote a sententia super manifesto et notorio crimine, vel de quo quis in jure confessus extitit, promulgata), vel consimilibus appellatum fuisse dicatur: possunt, ne sententia executioni mandetur (postquam cognoscere cœperint, utrum sit recipienda, vel non, appellatio ab eo interposita) inhibere. In alium quoque, qui circa rem, de qua inter appellantem et appellatum controversia vertitur, aliquid post eorum inhibitionem attentat; non valent occasione hujusmodi jurisdictionem aliquam vindicare. Cum vero is, qui ad rhemensem Curiam super aliqua causa vocem appellationis emittit, nihilominus in causis aliis Ordinarii sui jurisdictioni subjiciatur; rhemensis archiepiscopus vel officialis ipsius nequaquam jurisdictionem ipsam in aliis impediant, ut ab ejusdem potestate totaliter eximant taliter appellantem. Debet autem ad eos ab episcopis præfatæ provinciæ super causis, in quibus temporalem jurisdictionem exercent, nisi forte de consuetudine aut privilegio, sive jure alio speciali sit appellandum ad alium, appellari. Sententias quoque interdicti vel suspensionis seu excommunicationis in appellantem ab eo, a quo appellatum proponitur, promulgatas, nullatenus, nisi vocatis partibus, et de appellatione legitime cognita, revocent, aut denuntient esse nullas. Cum autem ad rhemensem archiepiscopum ab audientia suffraganei sui super aliqua causa fuerit ante sententiam appellatum; idem archiepiscopus (postquam de appellatione cognita constiterit eam minus rationabilem extitisse) causam ad eumdem suffraganeum remittere non postponat.

INNOCENTIUS IV. IN CONCILIO LUGDUNENSI.

Ex sexto decretalium, lib. 5. *tit.* 7. *de privilegiis, c.* 1.

(1) Volentes libertatem (quam nonnullis apostolica Sedes privilegio exemptionis indulsit) sic integram observari, ut et illam alii non infringant, et ipsi ejus limites non exce-

(1) Sess. 7. de reform. c. 14.

dant, declaratione irrefragabili definimus, quod quantumcumque sic exempti gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti, sive contractus, aut rei, de qua contra ipsos agatur, rite possunt coram locorum Ordinariis conveniri, et illi quoad hoc suam in ipsos jurisdictionem (prout jus exigit) exercere.

Numquid ergo carent omnino in his commodo libertatis? non utique; quia nec coram Ordinariis ipsis, dummodo sit in loco exempto commissum delictum, vel contractus initus, aut res litigiosa: nec ubi domicilium habent, si alibi delinquant vel contrahant, aut res ipsa consistat, conveniri possunt aliquatenus super istis; nec domiciliorum prætextu, locorum diœcesani (si ubi deliquerunt, vel contraxerunt, aut res ipsa consistit, illi conveniantur) remittendi eos illuc, vel ipsis, ut illic respondeant, injungendi habeant aliquam potestatem; salvis nihilominus casibus aliis, in quibus eos episcoporum jurisdictioni subesse canonica præcipiunt instituta. Et idipsum decernimus circa illos, quibus, ut non nisi sub uno judice teneantur de se conquerentibus respondere, apostolico privilegio est concessum. In eos autem, quibus, ne interdici, suspendi, vel excommunicari a quoquam valeant, a Sede apostolica est indultum (sicut sunt religiosi quamplures), in quorum privilegiis continetur, ne quisquam episcopus vel archiepiscopus monasteriorum suorum monachos pro ulla causa, ullove loco interdicere, suspendere vel excommunicare præsumat: iidem Ordinarii jurisdictionem suam, quantum ad ista, ubicumque illi fuerint, penitus exercere non possint; nisi forsan ipsi monachi ad monasteriorum suorum prioratus Ordinariis iisdem subjectos fuerint destinati. Tunc enim etsi libere possint ad eadem monasteria revocari, ac tam illorum quam ipsorum prioratuum monachi reputentur (cum non sit inconveniens aliquem utrobique locum habere monachicum), unum alteri subesse monasterio vel ab ipso noscitur dependere; ratione tamen eorumdem prioratuum dicti Ordinarii sua jurisdictione in ipsis, etiam quoad præmissa (quamdiu morantur in iis) licite uti possunt.

LEO X. IN CONCILIO LATERANENSI.

Sess. 10. *de impressione librorum.*

(1) Nos, ne id, quod ad Dei gloriam, et fidei augmentum, ac bonarum artium propagationem salubriter est inventum, in contrarium convertatur, ac Christi fidelium saluti detrimentum pariat, super librorum impressione curam nostram habendam fore duximus, ne de cetero cum bonis seminibus spinæ coalescant, vel medicinis venena intermisceantur. Volentes igitur de opportuno super his remedio providere, hoc sacro approbante Concilio, ut negotium impressionis librorum hujusmodi eo prosperetur felicius, quo deinceps indago solertior diligentius et cautius adhibeatur; statuimus et ordinamus, quod de cetero perpetuis futuris temporibus, nullus librum aliquem, seu aliam quamcumque scripturam, tam in urbe nostra, quam aliis quibusvis civitatibus, et diœcesibus, imprimere seu imprimi facere præsumat, nisi prius in urbe per vicarium nostrum, et sacri palatii magistrum, in aliis vero civitatibus et diœcesibus per episcopum, vel alium habentem peritiam scientiæ, libri seu scripturæ hujusmodi imprimendæ, ab eodem episcopo ad id deputandum, ac inquisitorem hæreticæ pravitatis civitatis sive diœcesis, in quibus librorum impressio hujusmodi fieret, diligenter examinentur, et per eorum manu propria subscriptionem, sub excommunicationis sententia, gratis et sine dilatione imponendam, approbentur. Qui autem secus præsumpserit, ultra librorum impressorum amissionem, et illorum publicam combustionem, ac centum ducatorum fabricæ principis apostolorum de urbe, sine spe remissionis, solutionem, ac anni continui exercitii impressionis suspensionem, excommunicationis sententia innodatus existat: ac demum ingravescente contumacia, taliter per episcopum suum, vel vicarium nostrum respective per omnia juris remedia castigetur, quod alii ejus exemplo similia minime attentare præsumant. Nulli ergo, etc. Si quis autem, etc. Datum

(1) Sess. 4. decr. de edit. et usu sacr. libror. et reg. decem de libris prohibitis, supra.

Romæ in publica basilica solemniter celebrata anno incarnationis dominicæ 1515. 4. maji, pontificatus nostri anno tertio.

SIXTUS IV.

Ex lib. 3. extravagantium communium, tit. de reliquiis, et veneratione sanctorum, cap. 1.

(1) Cum præexcelsa meritorum insignia, quibus regina cælorum, Virgo Dei genitrix gloriosa, sedibus prælata æthereis, sideribus quasi stella matutina perrutilat, devotæ considerationis indagine perscrutamur, et infra pectoris arcana revolvimus, quod ipsa, utpote via misericordiæ, mater gratiæ, et pietatis amica, humani generis consolatrix, pro salute fidelium, qui delictorum onere gravantur, sedula oratrix, et pervigil, ad regem, quem genuit, intercedit: dignum, quin potius debitum reputamus, universos Christi fideles ut omnipotenti Deo (cujus providentia ejusdem Virginis humilitatem ab æterno respiciens, pro concilianda suo auctori humana natura, lapsu primi hominis æternæ morti obnoxia, eam sui Unigeniti habitaculum sancti Spiritus præparatione constituit, ex qua carnem nostræ mortalitatis pro redemptione populi sui assumeret, et immaculata Virgo nihilominus post partum remaneret) de ipsius immaculatæ Virginis mira conceptione gratias et laudes referant, et instituta propterea in Ecclesia Dei, missas et alia divina officia dicant, et illis intersint, indulgentiis et peccatorum remissionibus invitare, ut exinde fiant ejusdem Virginis meritis et intercessione divinæ

(1) Sess. 5. decr. de pecc. origin. Vide bullam Pii V. quæ incipit *Super specula*, 1570.; Pauli V. quæ incipit *Regis pacifici*, 1616. ejusdem decretum in generali congregatione, 1617. 31. Augusti. Ne quis publice affirmare audeat, Virginem peccasse in Adamo; extensum postea ad actus privatos a Gregorio XV. in generali congregatione 24. Maji 1622. data tamen facultate fratribus Ordinis Prædicatorum, per bullam quæ incipit *Eximii, atque singulares*, ejusdem anni, privatim, et inter se dumtaxat eam quæstionem agitandi. Jam ante Concilium Basileense, eos qui Virginis conceptioni immaculatæ detraherent, solemniter admodum damnatos ab episcopo, et universo clero Parisiensi, auctor est Joannes Juvenalis Ursinus, archiepiscopus Rhemensis, lib. de rebus gestis Caroli VI. Francorum regis sub anno 1387.

gratiæ aptiores. Hac igitur consideratione inducti, ejusdem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus, auctoritate confisi, auctoritate apostolica hac in perpetuum valitura constitutione statuimus et ordinamus, quod omnes et singuli Christi fideles utriusque sexus, qui missam et officium conceptionis ejusdem Virginis gloriosæ, juxta piam, devotam et laudabilem ordinationem dilecti filii magistri Leonardi da Nogarolis, clerici Veronensis notarii nostri, et quæ desuper a nobis emanavit, missæ et officii hujusmodi institutionem, in die festivitatis conceptionis ejusdem virginis Mariæ, et per octavas ejus, devote celebraverint, et dixerint, aut illis horis canonicis interfuerint, quoties id fecerint, eamdem prorsus indulgentiam, et peccatorum remissionem consequantur, quam juxta felicis recordationis Urbani IV. in Concilio Viennensi approbatam, ac Martini V. et aliorum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum constitutiones consequuntur illi, qui missam et horas canonicas in festo corporis et sanguinis Domini nostri Jesu Christi a primis vesperis, et per illius octavas, juxta Romanæ Ecclesiæ constitutionem, celebrant, dicunt, aut missæ, officio, et horis hujusmodi intersunt, præsentibus perpetuis temporibus valituris. Datum Romæ apud s. Petrum, anno incarnationis dominicæ 1476. 3. kalend. martii, pontificatus nostri anno sexto.

SIXTUS IV.

Ibid. cap. 2.

(1) Grave nimis gerimus et molestum, cum sinistra nobis de quibusdam ecclesiasticis personis referuntur. Sed in eorum, qui ad evangelizandum verbum Dei sunt deputati, excessibus prædicando commissis, eo gravius provocamur, quo illi periculosius remanent incorrecti ; cum facile deleri nequeant, qui multorum cordibus sic publice prædicando diffusius et damnabilius imprimantur errores. Sane cum sancta Romana Ecclesia de intemeratæ semperque virginis

(1) Sess. 5. decr. de pecc. origin.

Mariæ conceptione publice festum solemniter celebret, et speciale ac proprium super hoc officium ordinaverit: nonnulli, ut accepimus, diversorum Ordinum prædicatores, in suis sermonibus ad populum publice per diversas civitates et terras affirmare hactenus non erubuerunt, et quotidie prædicare non cessant, omnes illos, qui tenent, aut asserunt, eamdem gloriosam et immaculatam Dei genitricem absque originalis peccati macula fuisse conceptam, mortaliter peccare, vel esse hæreticos: ejusdem immaculatæ conceptionis officium celebrantes, audientesque sermones illorum, qui eam sine hujusmodi macula conceptam esse affirmant, peccare graviter: sed et præfatis prædicationibus non contenti, confectos super his suis assertionibus libros in publicum ediderunt, ex quorum assertionibus et prædicationibus non levia scandala in mentibus fidelium exorta sunt, et majora merito exoriri formidantur in dies. Nos igitur hujusmodi temerariis ausibus, ac perversis assertionibus ac scandalosis, quæ exinde in Dei Ecclesia exoriri possunt, quantum nobis ex alto conceditur, obviare volentes, motu proprio, non ad alicujus nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione et certa scientia, hujusmodi assertiones prædicatorum eorumdem, et aliorum quorumlibet, qui affirmare præsumerent, eos qui crederent aut tenerent, eamdem Dei genitricem ab originalis peccati macula in sua conceptione præservatam fuisse, propterea alicujus hæresis labe pollutos fóre, vel mortaliter peccare; aut hujusmodi officium conceptionis celebrantes, seu hujusmodi sermones audientes, alicujus peccati reatum incurrere, utpote falsas et erroneas, et a veritate penitus alienas, editosque desuper libros prædictos id continentes, quoad hoc, auctoritate apostolica, tenore præsentium reprobamus et damnamus: ac motu, scientia, et auctoritate prædictis statuimus et ordinamus, quod prædicatores verbi Dei, et quicumque alii, cujuscumque status, gradus, aut ordinis, ac conditionis fuerint, qui de cetero ausu temerario præsumpserint in eorum sermonibus ad populum, seu alias quomodolibet affirmare, hujusmodi sic per nos improbatas et damnatas assertiones veras esse, aut dictos libros pro veris legere, tenere, vel habere, postquam de præsentibus scientiam habuerint; ex-

communicationis sententiam eo ipso incurrant, a qua ab alio quam a Romano Pontifice (nisi in mortis articulo) nequeant absolutionis beneficium obtinere. Item motu, scientia et auctoritate similibus, simili pœnæ ac censuræ subjicientes eos, qui ausi fuerint asserere, contrariam opinionem tenentes, videlicet gloriosam virginem Mariam cum originali peccato fuisse conceptam, hæresis crimen, vel peccatum incurrere mortale, cum nondum sit a Romana Ecclesia et apostolica Sede decisum : non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis contrariis quibuscumque, quibus communiter vel divisim a Sede apostolica indultum existat, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas, non facientes plenam ac expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Et ne de præmissis aliquando valeant ignorantiam allegare, volumus, quod locorum Ordinarii requisiti, præsentes litteras in ecclesiis consistentibus in eorum civitatibus, et suarum diœcesum locis insignibus, dum major ibi multitudo populi ad divina convenerit, sermonibus ad populum mandent et faciant publicari. Præterea, quia difficile foret præsentes litteras ad singula loca, in quibus expediens fuerit, deferre ; etiam volumus, et dicta auctoritate decernimus, quod earumdem litterarum transumpto, manu publici notarii confecto, et authentico alicujus prælati ecclesiastici sigillo munito, ubique stetur, prout staretur eisdem originalibus litteris, si forent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reprobationis, damnationis, statuti, ordinationis, voluntatis et decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli, apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis dominicæ 1483, pridie nonas septembris, Pontificatus nostri anno decimo tertio.

APPENDIX

ALIORUM QUORUMDAM DOCUMENTORUM QUÆ THEOLOGIÆ CANDIDATIS UTILIA ESSE VIDENTUR

NUM. I. DAMNATIO ERRORUM WICLEFFI, HUS ET LUTHERI.

Sacrosancta Constantiensis Synodus, generale Concilium faciens, et Ecclesiam catholicam repræsentans, etc. Ad perpetuam rei memoriam.

Fidem catholicam, etc. Sequuntur articuli Joannis Wicleffi.

1. Substantia panis materialis, et similiter substantia vini materialis, remanent in sacramento altaris. 2. Accidentia panis non manent sine subjecto in eodem sacramento. 3. Christus non est in eodem sacramento identice, et realiter propria præsentia corporali. 4. Si episcopus, vel sacerdos existat in peccato mortali, non ordinat, non consecrat, non conficit, non baptizat. 5. Non est fundatum in evangelio, quod Christus missam ordinaverit. 6. Deus debet obedire diabolo. 7. Si homo fuerit debite contritus, omnis confessio exterior est sibi superflua, et inutilis. 8. Si Papa sit præscitus, et malus, et per consequens membrum diaboli, non habet potestatem super fideles sibi ab aliquo datam, nisi forte a Cæsare. 9. Post Urbanum VI. non est aliquis recipiendus in Papam, sed vivendum est more Græcorum sub legibus propriis. 10. Contra Scripturam sacram est, quod viri ecclesiastici habeant possessiones. 11. Nullus prælatus debet aliquem excommunicare, nisi prius sciat eum excommunicatum a Deo: et qui sic excommunicat, fit ex hoc hæreticus, vel excommunicatus. 12. Prælatus excommunicans clericum, qui appellavit ad regem, vel Concilium regni, eo ipso traditor est regis, et regni. 13. Illi, qui dimittunt prædicare, sive audire verbum Dei

propter excommunicationem hominum, sunt excommunicati, et in Dei judicio traditores Christi habebuntur. 14. Licet alicui diacono, vel presbytero prædicare verbum Dei, absque auctoritate Sedis apostolicæ, sive episcopi catholici. 15. Nullus est dominus civilis, nullus est prælatus, nullus est episcopus, dum est in peccato mortali. 16. Domini temporales possunt ad arbitrium suum auferre bona temporalia ab Ecclesia, possessionatis habitualiter delinquentibus, id est ex habitu, non solum actu delinquentibus. 17. Populares possunt ad suum arbitrium dominos delinquentes corrigere. 18. Decimæ sunt puræ eleemosynæ, et possunt parochiani propter peccata suorum prælatorum ad libitum suum eas auferre. 19. Speciales orationes applicatæ uni personæ per prælatos, vel religiosos, non plus prosunt eidem, quam generales, ceteris paribus. 20. Conferens eleemosynam fratribus est excommunicatus eo facto. 21. Si aliquis ingreditur religionem privatam qualemcumque, tam possessionatorum, quam mendicantium, redditur ineptior, et inhabilior ad observationem mandatorum Dei. 22. Sancti instituentes religiones privatas, sic instituendo peccaverunt. 23. Religiosi viventes in religionibus privatis, non sunt de religione christiana. 24. Fratres tenentur per laborem manuum victum acquirere, et non per mendicitatem. 25. Omnes sunt simoniaci, qui se obligant orare pro aliis eis in temporalibus subvenientibus. 26. Oratio præsciti nulli valet. 27. Omnia de necessitate absoluta eveniunt. 28. Confirmatio juvenum, clericorum ordinatio, locorum consecratio, reservantur Papæ, et episcopis propter cupiditatem lucri temporalis, et honoris. 29. Universitates, studia, collegia, graduationes, et magisteria in eisdem sunt vana gentilitate introducta: tantum prosunt Ecclesiæ, sicut diabolus. 30. Excommunicatio Papæ vel cujuscumque prælati non est timenda, quia est censura anti-Christi. 31. Peccant fundantes claustra, et ingredientes sunt viri diabolici. 32. Ditare clerum est contra regulam Christi. 33. Sylvester Papa, et Constantinus imperator errarunt Ecclesiam dotando. 34. Omnes de Ordine mendicantium sunt hæretici, et dantes eis eleemosynas sunt excommunicati. 35. Ingredientes religionem, aut aliquem Ordinem, eo ipso inhabiles sunt ad observanda divina præcepta, et per conse-

quens ad perveniendum ad regnum cælorum, nisi apostataverint ab eisdem. 36. Papa cum omnibus clericis suis possessionem habentibus sunt hæretici, eo quod possessiones habent ; et consentientes eis, omnes videlicet domini sæculares, et ceteri laici. 37. Ecclesia Romana est synagoga satanæ, nec Papa est proximus, et immediatus vicarius Christi, et apostolorum. 38. Decretales Ecclesiæ sunt apocryphæ, et seducunt a fide Christi : et clerici sunt stulti, qui student eis. 39. Imperator, et domini sæculares sunt seducti a diabolo, ut Ecclesiam dotarent bonis temporalibus. 40. Electio Papæ a Cardinalibus, a diabolo est introducta. 41. Non est de necessitate salutis credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias ecclesias. 42. Fatuum est credere indulgentiis Papæ, et episcoporum. 43. Juramenta illicita sunt, quæ fiunt ad corroborandos humanos contractus, et commercia civilia. 44. Augustinus, Benedictus, et Bernardus damnati sunt, nisi pœnituerit de hoc, quod habuerunt possessiones, et instituerunt, et intraverunt religiones; et sic a Papa usque ad ultimum religiosum omnes sunt hæretici. 45. Omnes religiones indifferenter introductæ sunt a diabolo. *Fin. artic. Wicl.*

Idemque Joannes Wicleff libros, dialogum, et trialogum per ipsum nominatos, et plures alios tractatus, volumina, et opuscula composuit, in quibus præscriptos, et plures alios damnabiles inseruit et dogmatizavit articulos, etc. Rursus his ad notitiam Sedis apostolicæ, et generalis Concilii deductis, Romanus Pontifex (in sua obedientia Joannes XXIII.) in Concilio Romano ultimo celebrato dictos libros, tractatus, et opuscula condemnavit, etc. Hæc autem sancta Synodus præfatos articulos XLV. examinari fecit, et sæpius recenseri per plures reverendissimos patres Ecclesiæ Romanæ Cardinales, episcopos, abbates, magistros in theologia, doctores juris utriusque, et plures notabiles in multitudine copiosa ; quibus articulis examinatis, fuit repertum, prout in veritate est, aliquos, et plures ex ipsis fuisse, et esse notorie hæreticos, et a ss. pp. dudum reprobatos, alios non catholicos, sed erroneos, alios scandalosos, et blasphemos, quosdam piarum aurium offensivos, nonnullos eorum temerarios, et seditiosos. Compertum est etiam libros ejus, plures alios articulos continere similium

qualitatum, doctrinamque in Ecclesia Dei vesanam (alii venenosam), et fidei ac moribus inimicam inducere. Propterea in nomine D. N. Jesu Christi, hæc sancta Synodus sententias prædictorum archiepiscoporum, ac Concilii Romani ratificans, et approbans, prædictos articulos, et eorum quemlibet, libros ejusdem, dialogum, et trialogum per eumdem Joannem Wicleff nominatos, et alios ejusdem auctoris libros, volumina, tractatus, et opuscula quocumque nomine censeantur, quos hic haberi vult pro sufficienter expressis, hoc perpetuo decreto reprobat, et condemnat, etc.

Quia vero libris prædictis diligenter examinatis per doctores, et magistros universitatis studii oxoniensis, ultra dictos XLV. articulos, ducentos sexaginta extra pendentes collegerunt (ab excerpendo collegerunt), quorum aliqui cum supradictis in sententia coincidunt, licet non eadem forma verborum, et sicut de aliis superius dictum est, quidam ipsorum erant, et sunt hæretici, quidam seditiosi, quidam erronei, alii temerarii, nonnulli scandalosi, alii insani, nec non omnes pene contra bonos mores, et catholicam veritatem, fuerunt propterea per dictam universitatem scholastice, et debite reprobati. Hæc igitur Synodus sacrosancta cum deliberatione, qua supra, prædictos articulos, et eorum quemlibet reprobat, et condemnat, prohibens, jubens, mandans, et decernens, prout de aliis XLV. Eorumdem ducentorum sexaginta articulorum tenores duximus inferius inserendos. *Horum tamen articulorum series in collectione Conciliorum non apparet.*

Sacrosancta generalis Constantiensis Synodus Ecclesiam catholicam repræsentans, in Spiritu sancto legitime congregata. Ad perpetuam rei memoriam.

Quia teste veritate, etc. Quapropter habita prius plenaria informatione de præmissis, et perdiligenti deliberatione reverendissimorum in Christo patrum Dominorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, patriarcharum, archiepiscoporum, episcoporum, et ceterorum prælatorum, et doctorum sacræ paginæ, et juris utriusque in multitudine copiosa, hæc sacrosancta Constantiensis Synodus declarat, et diffinit, articulos infrascriptos, qui habita collatione per plures magistros in sacra pagina, reperti fuerunt conti-

neri in ejus libris, et opusculis manu propria scriptis, et quos etiam idem Joannes Hus in publica audientia coram patribus, et prælatis hujus sacri Concilii confessus fuit in suis libris, et opusculis contineri, non esse catholicos, nec tamquam tales esse dogmatizandos, sed ex eis plures esse erroneos, alios scandalosos, aliquos piarum aurium offensivos, pluresque eorum esse temerarios, et seditiosos, et nonnullos eorumdem esse notorie hæreticos, et jam dudum a sacris patribus, et generalibus Conciliis reprobatos, et damnatos. . . . .

Sed cum infrascripti articuli expresse contineantur in libris, seu tractatibus suis, videlicet in libro, quem intitulat de Ecclesia, et aliis suis opusculis, ideo libros prædictos, et doctrinam, et singulos alios tractatus, et opuscula in latino, seu vulgari bohemico per ipsum editos . . . . . hæc sacrosancta Synodus reprobat, atque condemnat, ipsos comburendos publice, et solemniter in præsentia cleri, et populi in civitate Constantiensi, et alibi, decernit, et diffinit . . . . . prorsus jubet, per locorum Ordinarios, tractatus, et opuscula hujusmodi per censuram ecclesiasticam, etiam si opus fuerit, cum adjectione pœnæ, et fautoriæ hæresis, diligenter inquiri, et repertos ignibus publice concremari.

Visis insuper actis, et actitatis in causa inquisitionis de, et super hæresi contra prædictum Joannem Hus habitis, et factis . . . . . sacrosancta Synodus pronuntiat, decernit, et declarat, dictum Joannem Hus fuisse, et esse verum, et manifestum hæreticum . . . . .

ARTICULI DAMNATI JOANNIS HUS, DE QUIBUS SUPRA FIT MENTIO.

1. Unica est sancta universalis Ecclesia, quæ est prædestinatorum universitas. 2. Paulus nunquam fuit membrum diaboli, licet fecerit quosdam actus actibus Ecclesiæ malignantium consimiles. 3. Præsciti non sunt partes Ecclesiæ, cum nulla pars ejus finaliter excidet ab ea, eo quod prædestinationis charitas, quæ ipsam ligat, non excidet. 4. Duæ naturæ, divinitas et humanitas, sunt unus Christus. 5. Præscitus, etsi aliquando est in gratia secundum præsentem

justitiam, tamen numquam est pars sanctæ Ecclesiæ, et prædestinatus semper manet membrum Ecclesiæ, licet aliquando excidat a gratia adventitia, sed non a gratia prædestinationis. 6. Sumendo Ecclesiam pro convocatione prædestinatorum, sive fuerint in gratia, sive non, secundum præsentem justitiam, isto modo in Ecclesia est articulus fidei. 7. Petrus non est, nec fuit caput Ecclesiæ sanctæ catholicæ. 8. Sacerdotes quomodolibet criminose viventes sacerdotii polluunt potestatem, et sic, ut filii infideles, sentiunt infideliter de septem Sacramentis Ecclesiæ, de clavibus, officiis, censuris, moribus, cæremoniis, et sacris rebus Ecclesiæ, veneratione reliquiarum, indulgentiis, et ordinibus. 9. Papalis dignitas a Cæsare inolevit, et Papæ perfectio, et institutio a Cæsaris potentia emanavit. 10. Nullus sine revelatione assereret rationabiliter de se, vel alio, quod esset caput Ecclesiæ particularis. 11. Non oporteret credere, quod iste, quicumque est Romanus Pontifex, sit caput cujuscumque particularis Ecclesiæ sanctæ, nisi Deus eum prædestinaverit. 12. Nemo gerit vicem Christi, vel Petri, nisi sequatur eum in moribus, cum nulla alia sequela sit pertinentior, nec aliter recipiat a Deo procuratoriam potestatem, quia ad illud officium vicariatus requiritur et morum conformitas, et instituentis auctoritas. 13. Papa non est verus, et manifestus successor apostolorum principis Petri, si vivit moribus contrariis Petro; et si quærit avaritiam, tum est vicarius Judæ Scarioth. Et pari evidentia Cardinales non sunt veri, et manifesti successores collegii aliorum apostolorum Christi, nisi vixerint more apostolorum, servantes mandata, et consilia Domini nostri Jesu Christi. 14. Doctores ponentes, quod aliquis per censuram ecclesiasticam emendandus, si corrigi noluerit, sæculari judicio est tradendus, pro certo sequuntur in hoc pontifices, et scribas, et pharisæos, qui Christum non volentem eis obedire in omnibus, dicentes, *nobis non licet interficere quemquam*, ipsum sæculari judicio tradiderunt, et quod reales sint homicidæ graviores quam Pilato. 15. Obedientia ecclesiastica est obedientia secundum adinventionem sacerdotum Ecclesiæ, præter expressam auctoritatem script. 16. Divisio immediata humanorum operum est, quod sunt vel virtuosa, vel vitiosa,

quia si homo est vitiosus, et agit quidquam, tunc agit vitiose, et si est virtuosus, et agit quidquam, tunc agit virtuose : quia sicut vitium, quod crimen dicitur, seu mortale peccatum, inficit universaliter actus hominis vitiosi, sic virtus vivificat omnes actus hominis virtuosi. 17. Sacerdotes Christi, viventes secundum legem ejus, et habentes Scripturæ notitiam, et effectum ad ædificandum populum, debent prædicare non obstante prætensa excommunicatione. Quod si Papa, vel aliquis prælatus mandat sacerdoti sic disposito, non prædicare, non debet subditus obedire. 18. Quilibet prædicantis officium de mandato accipit, qui ad sacerdotium accedit : et illud mandatum debet exequi, prætensa excommunicatione non obstante. 19. Per censuras ecclesiasticas excommunicationis, suspensionis, et interdicti ad sui exaltationem clerus populum laicalem sibi suppeditat, avaritiam multiplicat, malitiam protegit, et viam præparat anti-Christo. Signum evidens est, quod ab anti-Christo tales procedunt censuræ, quas vocant in suis processibus fulminationes, quibus clerus principalissime procedit contra illos, qui denudant notitiam anti-Christi, qui clerum pro se maxime usurpabit. 20. Si Papa est malus, et præsertim, si est præscitus, tunc, ut Judas apostolus, est diabolus, fur, et filius perditionis, et non est caput sanctæ militantis Ecclesiæ, cum nec sit membrum ejus. 21. Gratia prædestinationis est vinculum, quo corpus Ecclesiæ, et quodlibet ejus membrum jungitur Christo capiti insolubiliter. 22. Papa, vel prælatus malus, et præscitus, est æquivoce pastor, et vere fur, et latro. 23. Papa non debet dici sanctissimus, etiam secundum officium, quia alias rex deberet etiam dici sanctissimus secundum officium ; et tortores, et præcones dicerentur sancti, imo etiam diabolus deberet dici sanctus, cum sit officiarius Dei. 24. Si Papa vivat Christo contrarie, etiamsi ascenderet per ritam, et legitimam electionem secundum constitutionem humanam vulgatam, tamen aliunde ascenderet, quam per Christum, dato etiam, quod intraret per electionem a Deo principaliter factam : nam Judas Scariotes rite, et legitime est electus a Deo Christo Jesu ad episcopatum, et tamen ascendit aliunde ad ovile ovium. 25. Condemnatio 45. art. Joannis Wicleff per doctores facta est irrationabilis, et iniqua, et male facta, et ficta est causa

per eos allegata, videlicet ex eo, quod nullus eorum sit catholicus: sed quilibet eorum, aut est hæreticus, aut erroneus, aut scandalosus. 26. Non eo ipso, quo electores, vel major pars eorum consenserit viva voce secundum ritus hominum in personam aliquam, eo ipso illa persona est legitima electa, vel eo ipso est verus, et manifestus successor, vel vicarius Petri apostoli in officio ecclesiastico: unde sive electores bene vel male elegerint, operibus electi debemus credere; nam eo ipso, quo quis copiosius operatur meritorie ad profectum Ecclesiæ, habet a Deo ad hoc copiosius facultatem. 27. Non est scintilla apparentiæ, quod oporteat esse unum caput in spiritualibus regens Ecclesiam, quod semper cum Ecclesia ipsa militante conversetur, et conservetur. 28. Christus sine talibus monstruosis capitibus, per suos veraces discipulos sparsos per orbem terrarum melius suam Ecclesiam regularet. 29. Apostoli et fideles sacerdotes Domini strenue in necessariis ad salutem regularunt Ecclesiam, antequam Papæ officium foret introductum: sic facerent deficiente per summe possibile Papa usque ad diem judicii. 30. Nullus est dominus civilis, nullus est prælatus, nullus est episcopus, dum est in peccato mortali.

Bullam Martini V. datam Constantiæ 8. *kal. martii* 1418., *quæ insertos habet utrosque articulos Wicleff, et Hus, eosdemque damnat sacro approbante Concilio Constantiensi, vid. l. VIII. Concil. Harduini, pag.* 905. *et seq.*

BULLA LEONIS X.

Contra Lutherum 18. *kal. julii* 1520.

Leo episcopus, etc. Exurge Domine, etc. Eorum autem errorum (Lutheri) aliquos duximus præsentibus inserendos, quorum tenor sequitur, et est talis.

1. Hæretica sententia est, sed usitata, sacramenta novæ legis justificantem gratiam illis dare, qui non ponunt obicem. 2. In puero post baptismum negare remanens peccatum, est Paulum, et Christum simul conculcare. 3. Fomes

peccati, etiamsi nullum adsit actuale peccatum, moratur exeuntem a corpore animam ab ingressu cæli. 4. Imperfecta charitas morituri fert secum necessarium magnum timorem, qui se solo satis est facere pœnam purgatorii, et impedit introitum regni. 5. Tres esse partes pœnitentiæ, contritionem, confessionem, et satisfactionem, non est fundatum in sacra scriptura, nec in antiquis sanctis christianis doctoribus. 6. Contritio, quæ paratur per discussionem, collationem, et detestationem peccatorum, qua quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum gravitatem, multitudinem, fœditatem, amissionem æternæ beatitudinis, ac æternæ beatitudinis acquisitionem, hæc contritio facit hypocritam, imo magis peccatorem. 7. Verissimum est proverbium, et omnium doctrina de contritionibus huc usque data præstantius: de cetero non facere, summa pœnitentia: optima pœnitentia, nova vita. 8. Nullo modo præsumas confiteri peccata venialia, sed nec omnia mortalia, quia impossibile est, ut omnia mortalia cognoscas: unde in primitiva Ecclesia solum manifesta mortalia confitebantur. 9. Dum volumus omnia pure confiteri, nihil facimus, quam quod misericordiæ Dei nihil volumus relinquere ignoscendum. 10. Peccata non sunt ulli remissa, nisi remissum crederet: non enim sufficit remissio peccati, et gratiæ donatio, sed oportet etiam credere esse remissum. 11. Nullo modo confidas absolvi propter tuam contritionem, sed propter verbum Christi, *quodcumque solveris*, etc. (Matth. 16.). Hic, inquam, confide, si sacerdotis obtinueris absolutionem, et crede fortiter te absolutum, et absolutus vere eris, quidquid sit de contritione. 12. Si per impossibile confessus non esset contritus, aut sacerdos non serio, sed joco absolveret, si tamen credat se absolutum, verissime est absolutus. 13. In sacramento pœnitentiæ, ac remissione culpæ non plus facit Papa, aut episcopus, quam infimus sacerdos; imo tibi non est sacerdos; æque tantum quilibet christianus, etiam mulier, aut puer esset. 14. Nullus debet sacerdoti respondere, se esse contritum, nec sacerdos requirere. 15. Magnus est error eorum, qui ad sacramenta eucharistiæ accedunt, huic innixi, quod non sint sibi conscii alicujus peccati mortalis, quod præmiserint orationes suas, et præparatoria: omnes illi judicium

sibi manducant, et bibunt: sed si credant, et confidant, se gratiam ibi consecuturos, hæc sola fides facit eos puros, et dignos. 16. Consultum videtur, quod Ecclesia in communi concilio statueret laicos sub utraque specie communicandos; nec Bohemi communicantes sub utraque specie sunt hæretici, sed schismatici. 17. Thesauri Ecclesiæ, unde Papa dat indulgentias, non sunt merita Christi, et sanctorum. 18. Indulgentiæ sunt piæ fraudes fidelium, et remissiones bonorum operum: et sunt de numero eorum, quæ licent, et non de numero eorum quæ expediunt. 19. Indulgentiæ his, qui veraciter eas consequuntur, non valent ad remissionem pœnæ pro peccatis actualibus debitæ apud divinam justitiam. 20. Seducuntur credentes indulgentias esse salutares, et ad fructus spiritus utiles. 21. Indulgentiæ necessariæ sunt solum publicis criminibus, et proprie conceduntur duris solummodo, et impatientibus. 22. Sex generibus hominum indulgentiæ nec sunt necessariæ, nec utiles: videlicet mortuis, seu morituris, infirmis, legitime impeditis, his qui non commiserunt crimina, his qui crimina commiserunt, sed non publica; his qui meliora operantur. 23. Excommunicationes sunt tantum externæ pœnæ, nec privant hominem communibus spiritualibus Ecclesiæ orationibus. 24. Docendi sunt christiani plus diligere excommunicationem, quam timere. 25. Romanus Pontifex Petri successor, non est Christi vicarius super omnes totius mundi ecclesias ab ipso Christo in beato Petro institutus. 26. Verbum Christi ad Petrum, *quodcumque solveris super terram, etc.* (Matth. 16.) extenditur dumtaxat ad ligata ab ipso Petro. 27. Certum est in manu Ecclesiæ, aut Papæ prorsus non esse statuere articulos fidei, imo nec leges morum, seu bonorum operum. 28. Si Papa cum magna parte Ecclesiæ sic, vel sic sentiret, nec etiam erraret, adhuc non est peccatum, aut hæresis contrarium sentire, præsertim in re non necessaria ad salutem, donec fuerit per Concilium universale, alterum reprobatum, alterum approbatum. 29. Via nobis facta est enervandi auctoritatem Conciliorum, et libere contradicendi eorum gestis, et judicandi eorum decreta, et confidenter confitendi quidquid verum videtur, sive probatum fuerit, sive reprobatum a quocumque Concilio. 30. Aliqui articuli Joannis Hus condemnati in Concilio Constantiensi sunt

christianissimi, verissimi, et evangelici, quos nec universalis Ecclesia posset damnare. 31. In omni opere bono justus peccat. 32. Opus bonum optime factum est veniale peccatum. 33. Hæreticos comburi, est contra voluntatem spiritus. 34. Præliari adversus Turcas, est repugnare Deo visitanti iniquitates nostras per illos. 35. Nemo est certus, se non semper peccare mortaliter, propter occultissimum superbiæ vitium. 36. Liberum arbitrium post peccatum, est res de solo titulo: et dum facit, quod in se est, peccat mortaliter. 37. Purgatorium non potest probari ex sacra scriptura, quæ sit in canone. 38. Animæ in purgatorio non sunt securæ de earum salute, saltem omnes: nec probatum est, ullis aut rationibus, aut scripturis, ipsas esse extra statum merendi, aut augendi charitatem. 39. Animæ in purgatorio peccant sine intermissione, quamdiu quærunt requiem, et horrent pœnas. 40. Animæ ex purgatorio liberatæ suffragiis viventium, minus beantur, quam si per se satisfecissent. 41. Prælati ecclesiastici et principes sæculares non malefacerent, si omnes saccos mendicitatis delerent.

Præfatos omnes, et singulos articulos, seu errores tamquam, ut præmittitur, respective hæreticos, aut scandalosos, aut falsos, aut piarum aurium offensivos, vel simplicium mentium seductivos, et veritati catholicæ obviantes, damnamus, reprobamus, atque omnino rejicimus, etc.

NUM. II. DAMNATIO ERRORUM BAJANORUM, ETC.

BULLA PII V. AN. 1567.

Pius episcopus servus servorum, etc.: Ex omnibus afflictionibus, quas in loco a Domino constituti, tam luctuoso tempore sustinemus, ille animum nostrum præcipue excruciat dolor, quod religio christiana, tantis jampridem turbinibus agitata, novis quotidie propositis opinionibus conflictetur, Christique populus antiqui hostis suggestione dissectus, in alios, atque alios errores passim, et promiscue deferatur; quantum vero ad nos attinet, totis viribus conamur, ut illæ, simul atque prosiliunt, penitus oppriman-

tur; magno enim mœrore afficimur, quod plerique, spectatæ alioqui probitatis, et doctrinæ, in varias sententias, offensionis, et periculi plenas, tum verbo, tum scriptis prorumpunt, deque eis etiam in scholis invicem controversantur, cujusmodi sunt sequentes.

1. Nec angeli, nec primi hominis adhuc integri merita recte vocantur gratia. 2. Sicut opus malum ex natura sua est mortis æternæ meritorium, sic bonorum opus ex natura sua est vitæ æternæ meritorium. 3. Et bonis angelis, et primo homini, si in statu illo perseverasset usque ad ultimum vitæ, felicitas esset merces, et non gratia. 4. Vita æterna homini integro, et angelo promissa fuit intuitu bonorum operum, et bona opera ex lege naturæ ad illam consequendam per se sufficiunt. 5. In promissione facta angelo, et primo homini continetur naturalis justitiæ constitutio, qua pro bonis operibus, sine alio respectu, vita æterna justis promittitur. 6. Naturali lege constitutum fuit homini, ut si in obedientia perseveraret, ad eam vitam pertransiret, in qua mori non posset. 7. Primi hominis integri merita fuerunt primæ creationis munera; sed juxta modum loquendi scripturæ sacræ non recte vocantur gratia, quo fit, ut tantum merita, non etiam gratia debeant nuncupari. 8. In redemptis per gratiam Christi, nullum inveniri potest bonum meritum, quod non sit gratis indigno collatum. 9. Dona concessa homini integro, et angelo forsitan, non improbanda ratione, possunt dici gratia: sed quia secundum usum sacræ scripturæ, nomine gratiæ ea tantum munera intelliguntur, quæ per Jesum Christum male merentibus, et indignis conferuntur, ideo neque merita, neque merces, quæ illis redditur, gratia dici debet. 10. Solutio pœnæ temporalis, quæ, peccato dimisso, sæpe remanet, et corporis resurrectio, proprie nonnisi meritis Christi adscribenda est. 11. Quod pie, et juste in hac vita mortali, usque ad finem, conversati, vitam consequimur æternam, id non proprie gratiæ Dei, sed ordinationi naturali statim initio creationis constitutæ, justo Dei judicio deputandum est, neque in hac retributione bonorum ad Christi meritum respicitur, sed tantum ad primam institutionem generis humani, in qua, lege naturali constitutum est, ut justo Dei judicio obedientiæ mandatorum vita æterna reddatur. 12. Pelagii

sententia est: opus bonum, citra gratiam adoptionis factum, non est regni cælestis meritorium. 13. Opera bona a filiis adoptionis facta, non accipiunt rationem meriti ex eo, quod fiunt per spiritum adoptionis inhabitantem corda filiorum Dei, sed tantum ex eo, quod sunt conformia legi, quodque per ea præstatur obedientia legi. 14. Opera bona justorum non accipiunt in die judicii extremi ampliorem mercedem, quam justo Dei judicio mereantur accipere. 15. Ratio meriti non consistit in eo, quod qui bene operatur habeat gratiam, et inhabitantem Spiritum sanctum, sed in eo solum, quod obedit divinæ legi. 16. Non est vera legis obedientia, quæ sit sine charitate. 17. Sentiunt cum Pelagio, qui dicunt, esse necessarium ad rationem meriti, ut homo per gratiam adoptionis sublimetur ad statum deificum. 18. Opera catechumenorum, ut fides, et pœnitentia ante remissionem peccatorum facta, sunt vitæ æternæ meritoria, quam vitam ipsi non consequentur, nisi prius præcedentium delictorum impedimenta tollantur. 19. Opera justitiæ, et temperantiæ, quæ Christus fecit, ex dignitate personæ operantis non traxerunt majorem valorem. 20. Nullum est peccatum ex natura sua veniale, sed omne peccatum meretur pœnam æternam. 21. Humanæ naturæ sublimatio, et exaltatio in consortium divinæ naturæ, debita fuit integritati primæ conditionis, et proinde naturalis dicenda est, et non supernaturalis. 22. Cum Pelagio sentiunt, qui textum Apostoli ad Romanos 2., *gentes quæ legem non habent, naturaliter, quæ legis sunt, faciunt*, intelligunt de gentibus, fidei gratiam non habentibus. 23. Absurda est eorum sententia, qui dicunt hominem ab initio, dono quodam supernaturali et gratuito, supra conditionem naturæ suæ fuisse exaltatum, ut fide, et spe, et charitate Deum supernaturaliter coleret. 24. A vanis, et otiosis hominibus, secundum insipientiam philosophorum, excogitata est sententia, quæ ad pelagianismum rejicienda est, hominem ab initio sic constitutum, ut per dona naturæ superaddita, fuerit largitate conditoris sublimatus, et in Dei filium adoptatus. 25. Omnia opera infidelium sunt peccata, et philosophorum virtutes sunt vitia. 26. Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio. 27. Liberum arbitrium sine gratiæ Dei

adjutorio, nonnisi ad peccandum valet. 28. Pelagianus est error dicere, quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum. 29. Non soli fures ii sunt, et latrones, qui Christum, viam, et ostium veritatis, et vitæ negant; sed etiam quicumque aliunde, quam per ipsum in viam iustitiæ (hoc est aliquam justitiam) conscendi posse docent. 30. Aut tentationi ulli, sine gratiæ ipsius adjutorio, resistere hominem posse, sic ut in eam non inducatur; aut ab ea non superetur. 31. Charitas perfecta, et sincera, quæ est ex corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta, tam in catechumenis, quam in pœnitentibus, potest esse sine remissione peccatorum. 32. Charitas illa, quæ est plenitudo legis, non est semper conjuncta cum remissione peccatorum. 33. Catechumenus juste, recte, et sancte vivit, et mandata Dei observat, ac legem implet per charitatem, ante obtentam remissionem peccatorum, quæ in baptismi lavacro demum percipitur. 34. Distinctio illa duplicis amoris, naturalis videlicet, quo Deus amatur, ut auctor naturæ, et gratuiti, quo Deus amatur, ut beatificator, vana est, et commentitia, et ad illudendum sacris litteris, et plurimis veterum testimoniis excogitata. 35. Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est. 36. Amor naturalis, qui ex viribus naturæ exoritur ex sola philosophia, per elationem præsumptionis humanæ, cum injuria crucis Christi defenditur a nonnullis doctoribus. 37. Cum Pelagio sentit, qui boni aliquid naturalis, hoc est, quod ex naturæ solis viribus ortum ducit, agnoscit. 38. Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitiosa est cupiditas, qua mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur: aut laudabilis illa charitas, qua, per Spiritum sanctum in corde diffusa, Deus amatur. 39. Quod voluntarie fit, etiamsi necessario fiat, libere tamen fit. 40. In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati. 41. Is libertatis modus, qui est a necessitate, sub libertatis nomine non reperitur in scripturis, sed solum nomen libertatis a peccato. 42. Justitia, qua justificatur per fidem impius, consistit formaliter in obedientia mandatorum, quæ est operum justitia, non autem in gratia aliqua animæ infusa, qua adoptatur homo in filium Dei, et secundum interiorem hominem renovatur, ac divinæ naturæ consors efficitur, ut sic per Spiritum

sanctum renovatus, deinceps bene vivere, et Dei mandatis obedire possit. 43. In hominibus pœnitentibus ante sacramentum absolutionis, et in catechumenis ante baptismum, est vera justificatio ; separata tamen a remissione peccatorum. 44. Operibus plerisque, quæ a fidelibus fiunt, solum, ut Dei mandatis pareant, cujusmodi sunt obedire parentibus, depositum reddere, ab homicidio, a furto, a fornicatione abstinere, justificantur quidem homines, quia sunt legis obedientia, et vera legis justitia; non tamen iis obtinent incrementa virtutum. 45. Sacrificium missæ non alia ratione est sacrificium, quam generali illa, qua omne opus, quod fit, ut sancta societate Deo homo inhæreat. 46. Ad rationem, et definitionem peccati, non pertinet voluntarium, nec definitionis quæstio est, sed causæ, et originis, utrum omne peccatum debeat esse voluntarium. 47. Unde peccatum originis vere habet rationem peccati, sine ulla ratione, ac respectu ad voluntatem, a qua originem habuit. 48. Peccatum originis est habituali parvuli voluntate voluntarium, et habitualiter dominatur parvulo, eo quod non gerit contrarium voluntatis arbitrium. 49. Et ex habituali voluntate dominante fit, ut parvulus discedens sine regenerationis sacramento, quando usum rationis consecutus erit, actualiter Deum odio habeat, Deum blasphemet, et legi Dei repugnet. 50. Prava desideria, quibus ratio non consentit, et quæ homo invitus patitur, sunt prohibita præcepto *non concupisces*. 51. Concupiscentia, sive lex membrorum, et prava ejus desideria, quæ inviti sentiunt homines, sunt vera legis inobedientia. 52. Omne scelus est ejus conditionis, ut suum auctorem, et omnes posteros, eo modo inficere possit, quo infecit prima transgressio. 53. Quantum est ex vi transgressionis meritorum malorum a generante contrahunt, qui cum minoribus nascuntur vitiis, quam qui cum majoribus. 54. Definitiva hæc sententia, Deum homini nihil impossibile præcepisse, falso tribuitur Augustino, cum Pelagii sit. 55. Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur. 56. In peccato sunt actus, et reatus ; transeunte autem actu, nihil manet nisi reatus, sive obligatio ad pœnam. 57. Unde in sacramento baptismi, aut sacerdotis absolutione, proprie reatus peccati dumtaxat tollitur, et mi-

nisterium sacerdotum solum liberat a reatu. 58. Peccator pœnitens non vivificatur ministerio sacerdotis absolventis, sed a solo Deo, qui pœnitentiam suggerens, et inspirans vivificat eum, et resuscitat: ministerio autem sacerdotis solum reatus tollitur. 59. Quando per eleemosynas, aliaque pœnitentiæ opera Deo satisfacimus pro pœnis temporalibus, non dignum pretium Deo pro peccatis nostris offerimus, sicut quidam errantes autumant (nam alioqui essemus, saltem aliqua ex parte, redemptores), sed aliquid facimus, cujus intuitu Christi satisfactio nobis applicatur et communicatur. 60. Per passiones sanctorum indulgentiis communicatas non proprie redimuntur nostra delicta; sed per communionem charitatis nobis eorum passiones impartiuntur, ut digni simus, qui pretio sanguinis Christi a pœnis pro peccatis debitis liberemur. 61. Illa doctorum distinctio, divinæ legis mandata bifariam impleri, altero modo, quantum ad præceptorum operum substantiam tantum; altero quantum ad certum quemdam modum, videlicet, secundum quem valeant operantem perducere ad regnum æternum (hoc est ad modum meritorum), commentitia est, et explodenda. 62. Illa quoque distinctio, qua opus dicitur bifariam bonum, vel quia ex objecto, et omnibus circumstantiis rectum est bonum (quod moraliter bonum appellare consueverunt), vel quia est meritorium regni æterni, eo quod sit a vivo Christi membro per spiritum charitatis, rejicienda est. 63. Sed et illa distinctio duplicis justitiæ, alterius, quæ fit per spiritum charitatis inhabitantem, alterius, quæ fit ex inspiratione quidem Spiritus sancti, cor ad pœnitentiam excitantis, sed nondum cor inhabitantis, et in charitatem diffundentis, qua divinæ legis justificatio impleatur, similiter rejicitur. 64. Item, et illa distinctio duplicis vivificationis, alterius, qua vivificatur peccator, dum ei pœnitentia, et vitæ novæ propositum, et inchoatio per Dei gratiam inspiratur; alterius, qua vivificatur, qui vere justificatur, et palmes in vite Christo efficitur; pariter commentitia est, et scripturis minime congruens. 65. Non nisi pelagiano errore admitti potest usus aliquis liberi arbitrii bonus, sive non malus; et gratiæ Christi injuriam facit, qui ita sentit, et docet. 66. Sola violentia repugnat libertati hominis natu-

rali. 67. Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit. 68. Infidelitas pure negativa in his, in quibus Christus non est prædicatus, peccatum est. 69. Justificatio impii fit formaliter per obedientiam legis, non autem per occultam communionem, et inspirationem gratiæ, quæ per eam justificatos faciat implere legem. 70. Homo existens in peccato mortali, sive in reatu æternæ damnationis, potest consistere cum reatu æternæ damnationis. 71. Per contritionem etiam cum charitate perfecta, et cum voto suscipiendi sacramentum conjunctam, non remittitur crimen, extra casum necessitatis, aut martyrii, sine actuali susceptione sacramenti. 72. Omnes omnino justorum afflictiones sunt ultiones peccatorum ipsorum; unde et Job, et martyres, quæ passi sunt, propter peccata sua passi sunt. 73. Nemo præter Christum est absque peccato originali; hinc beata Virgo mortua est propter peccatum ex Adam contractum, omnesque ejus afflictiones in hac vita, sicut et aliorum justorum, fuerunt ultiones peccati actualis, vel originalis. 74. Concupiscentia in renatis relapsis in peccatum mortale, in quibus jam dominatur, peccatum est, sicut et alii habitus pravi. 75. Motus pravi concupiscentiæ sunt pro statu hominis vitiati, prohibiti præcepto *non concupisces*; unde homo eos sentiens, et non consentiens, transgreditur præceptum *non concupisces*; quamvis transgressio in peccatum non deputetur. 76. Quamdiu aliquid concupiscentiæ carnalis in diligente est, non facit præceptum, diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. 77. Satisfactiones laboriosæ justificatorum non valent expiare de condigno pœnam temporalem restantem post culpam condonatam. 78. Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, sed naturalis conditio. 79. Falsa est doctorum sententia, primum hominem potuisse a Deo creari, et institui sine justitia naturali.

Quas quidem sententias stricto coram nobis examine ponderatas, quamquam nonnullæ aliquo pacto sustineri possent in rigore, et proprio verborum sensu ab assertoribus intento; hæreticas, erroneas, suspectas, temerarias, scandalosas, et in pias aures offensionem immittentes, respective: ac quæcumque super iis verbo, scriptoque emissa, præsentium auctoritate damnamus, circumscribimus, et

abolemus, deque eisdem, et similibus posthac, quoquo pacto loquendi, scribendi, et disputandi facultatem quibuscumque interdicimus: qui secus fecerint, etc. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis dominicæ 1567., kal. oct., pontificatus nostri an. secundo.

NUM. III. DAMNATIO ERRORUM JANSENII.

BULLA INNOCENTII X.

CONTRA QUINQUE PROPOSITIONES.

Innocentius episcopus servus servorum Dei universis Christi fidelibus salutem et apostolicam benedictionem.

Cum occasione impressionis libri, cui titulus, Augustinus Cornelii Jansenii, episcopi Yprensis, inter alias ejus opiniones orta fuerit, præsertim in Galliis, controversia super quinque ex illis; complures Galliarum episcopi apud nos instituerunt, ut easdem propositiones nobis oblatas expenderemus, ac de unaquaque earum certam, et perspicuam ferremus sententiam. Tenor vero præfatarum propositionum est prout sequitur.

I. Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, et conantibus, secundum præsentes quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.

II. Interiori gratiæ, in statu naturæ lapsæ, numquam resistitur.

III. Ad merendum, et demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione.

IV. Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: et in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.

V. Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.

Nos, quibus inter multiplices curas, quæ animum no-

strum assidue pulsant, illa in primis cordi est, ut Ecclesia Dei nobis ex alto commissa, purgatis pravarum opinionum erroribus, tuto militare, et tamquam navis in tranquillo mari, sedatis omnium tempestatum fluctibus, ac procellis secure navigare, et ad optatum salutis portum pervenire possit; pro rei gravitate, coram aliquibus sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus ad id specialiter sæpius congregatis, ac pluribus in sacra theologia magistris, easdem quinque propositiones, ut supra, nobis oblatas, fecimus singillatim diligenter examinari: eorumque suffragia, tum voce, tum scripto relata, mature consideravimus, eosdemque magistros, variis coram nobis actis congregationibus, prolixe super eisdem, ac super earum qualibet disserentes audivimus.

Cum autem ab initio hujuscemodi discussionis ad divinum implorandum auxilium, multorum Christi fidelium preces, tum privatim, tum publice indixissemus, postmodum iteratis eisdem ferventius, ac per nos sollicite implorata sancti Spiritus assistentia, tandem divino numine favente, ad infrascriptam devenimus declarationem, et definitionem.

Primam prædictarum propositionum: Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, et conantibus, secundum præsentes quas habent vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant: temerariam, impiam, blasphemam, anathemate damnatam, et hæreticam declaramus, et uti talem damnamus.

Secundam: Interiori gratiæ, in statu naturæ lapsæ, nunquam resistitur: hæreticam declaramus, et uti talem damnamus.

Tertiam: Ad merendum, et demerendum in statu naturæ lapsæ, non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione: hæreticam declaramus, et uti talem damnamus.

Quartam: Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus etiam ad initium fidei; et in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare: falsam et hæreticam declaramus, et uti talem damnamus.

Quintam: Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse: falsam, temerariam, scandalosam, et intellectam eo sensu ut Christus pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam, divinæ pietati derogantem, et hæreticam declaramus, et uti talem damnamus.

Mandamus igitur omnibus Christi fidelibus utriusque sexus, ne de dictis propositionibus sentire, docere, prædicare aliter præsumant, quam in hac præsenti nostra declaratione, et definitione continetur, sub censuris, et pœnis contra hæreticos, et eorum fautores in jure expressis.

Præcipimus pariter omnibus patriarchis, archiepiscopis, episcopis, aliisque locorum Ordinariis, nec non hæreticæ pravitatis inquisitoribus, ut contradictores, et rebelles quoscumque per censuras, et pœnas prædictas, ceteraque juris, et facti remedia opportuna, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis, omnino coerceant, et compescant.

Non intendentes tamen per hanc declarationem, et definitionem super prædictis quinque propositionibus factam, approbare ullatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto libro Cornelii Jansenii.

Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem, anno incarnationis dominicæ 1653., pridie kalend. junii, Pontificatus nostri anno nono.

DAMNATIO ERRORUM PASCHASII QUESNELLI.

BULLA CLEMENTIS XI.

Clemens episcopus servus servorum Dei,
universis Christi fidelibus
salutem et apostolicam benedictionem.

Unigenitus Dei Filius pro nostra, et totius mundi salute filius hominis factus, dum discipulos suos doctrina veritatis instrueret, universamque Ecclesiam suam in apostolis erudiret; præsentia disponens, et futura prospiciens, præclaro ac saluberrimo documento nos admonuit,

ut attenderemus a falsis prophetis, qui veniunt ad nos vestimentis ovium; quorum nomine potissimum demonstrantur magistri illi mendaces, et in deceptione illusores, qui splendida pietatis specie prava dogmata latenter insinuantes, introducunt sectas perditionis sub imagine sanctitatis; utque facilius incautis obrepant, quasi deponentes lupinam pellem, et sese divinæ legis sententiis, velut quibusdam ovium velleribus obvolventes, sanctarum scripturarum, adeoque etiam ipsius novi testamenti verbis, quæ multipliciter in suam, aliorumque perditionem depravant, nequiter abutuntur: antiqui scilicet, a quo progeniti sunt, mendacii parentis exemplo, ac magisterio edocti, nullam omnino esse ad fallendum expeditiorem viam, quam ut ubi nefarii erroris subintroducitur fraudulentia, ibi divinorum verborum prætendatur auctoritas.

His nos vere divinis monitis instructi, ubi primum, non sine intima cordis nostri amaritudine, accepimus, librum quemdam gallico idiomate olim impressum, et in plures tomos distributum, sub titulo « Le nouveau Testament en français avec de refléxions morales sur chaque verset, etc. à Paris 1699., » aliter vero: « Abregé de la morale de l'évangile, des actes des apôtres, des épitres de s. Paul, des épitres canoniques, et de l'Apocalypse, ou pensées chrétiennes sur le texte de ces livres sacrés, etc. à Paris 1693. et 1694.; » tametsi alias a nobis damnatum, ac revera catholicis veritatibus pravarum doctrinarum mendacia multifariam permiscentem, adhuc tamen tamquam ab omni errore immunem, a pluribus haberi, Christi fidelium manibus passim obtrudi, ac nonnullorum nova semper tentantium consilio et opera studiose nimis quaquaversum disseminari, etiam latine redditum, ut perniciosæ institutionis contagium, si fieri possit, pertranseat de gente in gentem, et de regno ad populum alterum: versutis hujusmodi seductionibus, atque fallaciis creditum nobis dominicum gregem in viam perditionis sensim abduci summopere doluimus; adeoque pastoralis non minus curæ nostræ stimulis, quam frequentibus orthodoxæ fidei zelatorum querelis, maxime vero complurium venerabilium fratrum, præsertim Galliæ episcoporum, litteris ac precibus excitati, gliscenti morbo, qui etiam aliquando posset in dete-

riora quæque proruere, validiori aliquo remedio obviam ire decrevimus.

Et quidem ad ipsam ingruentis mali causam providæ nostræ considerationis intuitum convertentes, perspicue novimus summam hujusmodi libri perniciem ideo potissimum progredi, et invalescere, quod eadem intus lateat, et velut improba sanies, nonnisi secto ulcere foras erumpat; cum liber ipse primo aspectu legentes specie quadam pietatis illiciat: molliti enim sunt sermones ejus super oleum; sed ipsi sunt jacula, et quidem intento arcu ita ad nocendum parata, ut sagittent in obscuro rectos corde. Nihil propterea opportunius, ac salubrius præstari a nobis posse arbitrati sumus, quam si fallacem libri doctrinam generatim solummodo a nobis hactenus indicatam, pluribus singillatim ex eo excerptis propositionibus, distinctius, et apertius explicaremus, atque universis Christi fidelibus noxia zizaniorum semina e medio tritici, quo tegebantur, educta, velut ob oculos exponeremus. Ita nimirum denudatis, et quasi in propatulo positis, non uno quidem, aut altero, sed plurimis gravissimisque, tum pridem damnatis, tum etiam nove adinventis erroribus, plane confidimus, benedicente Domino, fore, ut omnes tandem apertæ jam manifestæque veritati cedere compellantur.

Id ipsum maxime e re catholica futurum, et sedandis præsertim in florentissimo Galliæ regno exortis ingeniorum varie opinantium, jamque in acerbiores scissuras procedentium dissidiis apprime proficuum, conscientiarum denique tranquillitati perutile, et propemodum necessarium, non modo præfati episcopi, sed et ipse in primis charissimus in Christo filius noster Ludovicus Francorum rex christianissimus, cujus eximium in tuenda catholicæ fidei puritate, extirpandisque erroribus zelum satis laudare non possumus, sæpius nobis est contestatus; repetitis propterea vere piis, et christianissimo rege dignis officiis, atque ardentibus votis a nobis efflagitans, ut instanti animarum necessitati prolata quanto ocius apostolici censura judicii consuleremus.

Hinc aspirante Domino, ejusque cælesti ope confisi, salutare opus sedulo, diligenterque, ut rei magnitudo postulabat, aggressi sumus; ac plurimas ex prædicto libro, ju-

xta supra recensitas respective editiones, fideliter extractas, et tum gallico, tum latino idiomate expressas propositiones a compluribus in sacra theologia magistris, primo quidem coram duobus ex venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus accurate discuti; deinde vero coram nobis, adhibito etiam aliorum plurium Cardinalium consilio, quam maxima diligentia, ac maturitate, singularum insuper propositionum cum ipsomet libri textu exactissime facta collatione, plures, iteratis congregationibus, expendi et examinari mandavimus.

SEQUUNTUR PROPOSITIONES DAMNATÆ CI.

1. *Prop.* Quid aliud remanet animæ, quæ Deum, atque ipsius gratiam amisit, nisi peccatum, et peccati consecutiones, superba paupertas, et segnis indigentia, hoc est generalis impotentia ad laborem, ad orationem, et ad omne opus bonum? Extat hæc propositio in observationibus moralibus Quesnelli ad Lucæ cap. 16, vers. 3.
2. Jesu Christi gratia, principium efficax boni cujuscumque generis necessaria est ad omne opus bonum; absque illa, non solum nihil fit, sed nec fieri potest. Joann. 15. v. 5., ed. 1693.
3. In vanum, Domine, præcipis, si tu ipse non das, quod præcipis. Act. 16., 10.
4. Ita, Domine; omnia possibilia sunt ei, cui omnia possibilia facis, eadem operando in illo. Marc. 9., 22.
5. Quando Deus non emollit cor per interiorem unctionem gratiæ suæ, exhortationes, et gratiæ exteriores non inserviunt, nisi ad illud magis obdurandum. Rom. 9., 18., ed. 1693.
6. Discrimen inter fœdus judaicum, et christianum est, quod in illo Deus exigit fugam peccati, et implementum legis a peccatore, relinquendo illum in sua impotentia; in isto vero Deus peccatori dat, quod jubet, illum sua gratia purificando. Rom. 11., 27.
7. Quæ utilitas pro homine in veteri fœdere, in quo Deus illum reliquit ejus propriæ infirmitati, imponendo ipsi suam legem? Quæ vero felicitas non est admitti ad

fœdus, in quo Deus nobis donat, quod petit a nobis? Hebr. 8., 7.

8. Nos non pertinemus ad novum fœdus, nisi in quantum participes sumus ipsius novæ gratiæ, quæ operatur in nobis id quod Deus nobis præcipit. Hebr. 8., 10.

9. Gratia Christi est gratia suprema, sine qua confiteri Christum numquam possumus, et cum qua numquam illum abnegamus. 1. Corinth. 12., 3., ed. 1693.

10. Gratia est operatio manus omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, aut retardare. Matth. 20., 34.

11. Gratia non est aliud, quam voluntas omnipotentis Dei, jubentis, et facientis quod jubet. Marc. 2., 11.

12. Quando Deus vult salvare animam, quocumque tempore, quocumque loco effectus indubitabilis sequitur voluntatem Dei. Marc. 2., 12.

13. Quando Deus vult animam salvam facere, eam tangit interiori gratiæ suæ manu, nulla voluntas humana ei resistit. Luc. 5., 13., ed. 1693.

14. Quantumcumque remotus a salute sit peccator obstinatus, quando Jesus se ei videndum exhibet lumine salutari suæ gratiæ, oportet, ut se dedat, accurrat, sese humiliet, et adoret Salvatorem suum. Marc. 5., 67., ed. 1693.

15. Quando Deus mandatum suum, et suam externam locutionem comitatur unctione sui Spiritus, et interiori vi gratiæ suæ, operatur illam in corde obedientiam, quam petit. Luc. 9., 60.

16. Nullæ sunt illecebræ, quæ non cedant illecebris gratiæ, quia nihil resistit omnipotenti. Act. 8., 12.

17. Gratia est vox illa Patris, quæ homines interius docet, ac eos venire facit ad Jesum Christum; quicumque ad eum non venit, postquam audivit vocem exteriorem Filii, nullatenus est doctus a Patre. Joann. 6., 45.

18. Semen verbi, quod manus Dei irrigat, semper affert fructum suum. Act. 11., 21.

19. Dei gratia nihil aliud est, quam ejus omnipotens voluntas: hæc est idea, quam Deus ipse nobis tradit in omnibus suis scripturis. Rom. 14., 4., ed. 1693.

20. Vera gratiæ idea est, quod Deus vult sibi a nobis obediri, et obeditur; imperat, et omnia fiunt; loqui-

tur tamquam Dominus, et omnia sibi submissa sunt. Marc. 4., 39.

21. Gratia Jesu Christi est gratia fortis, potens, suprema, invincibilis, utpote quæ est operatio voluntatis omnipotentis, sequela, et imitatio operationis Dei incarnantis, et resuscitantis Filium suum. 2. Cor. 5., 21., ed. 1693.

22. Concordia omnipotentis operationis Dei in corde hominis cum libero ipsius voluntatis consensu, demonstratur illico nobis in incarnatione, veluti fonte, atque archetypo omnium aliarum operationum misericordiæ, et gratiæ, quæ omnes gratuitæ, atque ita dependentes a Deo sunt, sicut ipsa originalis operatio. Luc. 1., vers. 38.

23. Deus ipse nobis ideam tradidit omnipotentis operationis suæ gratiæ, eam significans per illam, quæ creaturas e nihilo producit, et mortuis reddit vitam. Rom. 4., 17.

24. Justa idea, quam centurio habet de omnipotentia Dei, et Jesu Christi, in sanandis corporibus solo motu suæ voluntatis, est imago ideæ, quæ haberi debet de omnipotentia suæ gratiæ in sanandis animabus a cupiditate. Luc. 7., 7.

25. Deus illuminat animam, et eam sanat æque ac corpus, sola sua voluntate; jubet, et ipsi obtemperatur. Luc. 18., 42.

26. Nullæ dantur gratiæ, nisi per fidem. Luc. 8., 18.

27. Fides est prima gratia, et fons omnium aliarum. 2. Pet. 1., 3.

28. Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, est peccatorum remissio. Marc. 11., 25.

29. Extra Ecclesiam nulla conceditur gratia. Luc. 10., 35.

30. Omnes quos Deus vult salvare per Christum, salvantur infallibiliter. Joann. 16., 40.

31. Desideria Christi semper habent suum effectum: pacem intimo cordium infert, quando eis illam optat. Joann. 10., 19.

32. Jesus Christus se morti tradidit ad liberandum pro semper suo sanguine primogenitos, id est electos, de manu angeli exterminatoris. Gal. 4., 5., 6., 7.

33. Proh! quantum oportet bonis terrenis, et sibimet ipsi renunciasse, ad hoc, ut quis fiduciam habeat, ut ita dicam, appropriandi Christum Jesum, ejus amorem, mortem, et mysteria, ut facit sanctus Paulus dicens: Qui dilexit me, et tradidit semetipsum pro me. Galat. 2., 20.
34. Gratia Adami non producebat nisi merita humana. 2. Corinth. 5., 21., ed. 1693.
35. Gratia Adami est sequela creationis, et erat debita naturæ sanæ, et integræ. 2. Cor. 5., 21.
36. Differentia essentialis inter gratiam Adami, et status innocentiæ, ac gratiam christianam est, quod primam unusquisque in propria persona recepisset: ista vero non recipitur, nisi in persona Jesu Christi resuscitati, cui nos uniti sumus. Rom. 7., 2.
37. Gratia Adami, sanctificando illum in semetipso, erat illi proportionata: gratia christiana nos sanctificando in Jesu Christo, est omnipotens, et digna Filio Dei. Eph. 1., 6.
38. Peccator non est liber, nisi ad malum, sine gratia liberatoris. Luc. 7., 19.
39. Voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, nisi ad aberrandum; ardoris, nisi ad se præcipitandum; virium, nisi ad se vulnerandum; est capax omnis mali, et incapax ad omne bonum. Matth. 20., 3., 4.
40. Sine gratia nihil amare possumus, nisi ad nostram condemnationem. 2. Thess. 3., 18., ed. 1693.
41. Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, etiam in philosophis ethnicis, non potest venire, nisi a Deo, et sine gratia non producit, nisi præsumptionem, vanitatem, et oppositionem ad ipsum Deum, loco affectuum adorationis, gratitudinis, et amoris. Rom. 1., 19.
42. Sola gratia Christi reddit hominem aptum ad sacrificium fidei; sine hoc nihil, nisi impuritas; nihil, nisi indignitas. Act. 11., 9.
43. Primus effectus gratiæ baptismalis est facere, ut moriamur peccato; adeo ut spiritus, cor, sensus non habeant plus vitæ pro peccato, quam homo mortuus habeat pro rebus mundi. Rom. 6., 2., ed. 1693.

44. Non sunt, nisi duo amores, unde volitiones, et actiones omnes nostræ nascuntur; amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur; et amor, quo nos ipsos, ac mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum est, non refert, et propter hoc ipsum sit malus. Joann. 5., 29.

45. Amore Dei in corde peccatorum non amplius regnante, necesse est, ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque actiones ejus corrumpat. Luc. 15., 13., ed. 1603.

46. Cupiditas, aut charitas, usum sensuum bonum, vel malum faciunt. Matth. 5., 28.

47. Obedientia legis profluere debet ex fonte, et hic fons est charitas. Quando Dei amor est illius principium interius, et Dei gloria ejus finis, tum purum est, quod apparet exterius, alioquin non est, nisi hypocrisis, aut falsa justitia. Matth. 23., 26., ed. 1693.

48. Quid aliud esse possumus, nisi aberratio, et nisi peccatum sine fidei lumine, sine Christo, et sine charitate? Eph. 5., 8.

49. Ut nullum peccatum est sine amore nostri, ita nullum est opus bonum sine amore Dei. Marc. 22, 23.

50. Frustra clamamus ad Deum, Pater mi, si spiritus charitatis non est ille, qui clamat. Rom. 8., 15.

51. Fides justificat, quando operatur: sed ipsa non operatur, nisi per charitatem. Act. 13., 39.

52. Omnia alia salutis media continentur in fine, tamquam in suo germine, et semine; sed hæc fides non est absque amore, et fiducia. Act. 10., 43.

53. Sola charitas christianos modos facit (actiones christianas) per relationem ad Deum, et Jesum Christum. Colossen. 3., 14.

54. Sola charitas est, quæ Deo loquitur, eam solam Deus audit. 1. Cor. 13., 1.

55. Deus non coronat, nisi charitatem; qui currit ex alio impulsu, et ex alio motivo, in vanum currit. 1. Corinth. 6., 34.

56. Deus non remunerat nisi charitatem, quoniam charitas sola Deum honorat. Matth. 25., 36.

57. Totum deest peccatori, quando ei deest spes, et non est spes in Deo, ubi non est amor Dei. Matth. 27., 5.

58. Nec Deus est, nec religio, ubi non est charitas. 1. Joann. 4., 8.
59. Oratio impiorum est novum peccatum, et quod Deus illis concedit, est novum in eos judicium. Joann. 10., 25., ed. 1693.
60. Si solus supplicii timor animat pœnitentiam, quo hæc est magis violenta, eo magis ducit ad desperationem. Matth. 27., 5.
61. Timor nonnisi manum cohibet, cor autem tamdiu peccato adducitur, quamdiu ab amore justitiæ non ducitur. Luc. 20., 19.
62. Qui a malo non abstinet, nisi timore pœnæ, illud committit in corde suo, et tam est reus coram Deo. Matth. 21., 46.
63. Baptizatus adhuc est sub lege sicut Judæus, si legem non adimpleat, aut adimpleat ex solo timore. Rom. 6., 14.
64. Sub maledicto legis numquam fit bonum, quia peccatur, sive faciendo malum, sive illud nonnisi ob timorem evitando. Gal. 5., 18.
65. Moyses, prophetæ, sacerdotes, et doctores legis mortui sunt absque eo, quod ullum Deo dederint filium, cum non effecerint, nisi mancipia per timorem. Marc. 12., 19.
66. Qui vult Deo appropinquare, nec debet ad ipsum venire cum brutalibus passionibus, neque adduci per instinctum naturalem, aut per timorem sicut bestiæ, sed per fidem, et per amorem sicuti filii. Hebr. 12., 20., ed. 1693.
67. Timor servilis non sibi repræsentat Deum, nisi ut Dominum durum, imperiosum, injustum, intractabilem. Luc. 19., 21., ed. 1693.
68. Dei bonitas abbreviavit viam salutis claudendo totum in fide, et precibus. Act. 2., 21.
69. Fides, usus, augmentum, et præmium fidei, totum est donum puræ liberalitatis Dei. Marc. 9., 22.
70. Numquam Deus affligit innocentes, et afflictiones semper serviunt, vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem. Joann. 9., 3.
71. Homo ob sui conservationem potest sese dispensare ab ea lege, quam Deus condidit propter ejus utilitatem. Marc. 2., 18.

72. Nota Ecclesiæ christianæ est, quod sit catholica, comprehendens et omnes angelos cæli, et omnes electos, et justos terræ, et omnium sæculorum. Hebr. 12., 22., 23., 24.

73. Quid est Ecclesia, nisi cœtus filiorum Dei, manentium in ejus sinu, adoptatorum in Christo, subsistentium in ejus persona, redemptorum ejus sanguine, viventium ejus spiritu, agentium per ejus gratiam, expectantium gratiam futuri sæculi? 2. Thess. 1., 12., ed. 1693.

74. Ecclesia, sive integer Christus, incarnatum Verbum habet, ut caput, omnes vero sanctos, ut membra. 1. Tim. 3., 6.

75. Ecclesia est unus solus homo, compositus ex pluribus membris, quorum Christus est caput, vita, subsistentia, et persona; unus solus Christus compositus ex pluribus sanctis, quorum est sanctificator. Eph. 2., 14., 15., 16.

76. Nihil spatiosius Ecclesia Dei, quia omnes electi, et justi omnium sæculorum illam componunt. Eph. 2., 22.

77. Qui non ducit vitam dignam Filio Dei, et membro Christi, cessat interius habere Deum pro Patre, et Christum pro capite. 1. Joann. 27., ed. 1693.

78. Separatur quis a populo electo, cujus figura fuit populus judaicus, et caput est Jesus Christus, tam non vivendo secundum evangelium, quam non credendo evangelio. Act. 3., 23.

79. Utile et necessarium est omni tempore, omni loco, et omni personarum generi studere, et cognoscere spiritum, pietatem, et mysteria sacræ scripturæ. 1. Cor. 14., 5.

80. Lectio sacræ scripturæ est pro omnibus. Act. 8., 29.

81. Obscuritas sancta verbi Dei non est laicis ratio dispensandi se ipsos ab ejus lectione. Act. 8., 13.

82. Dies dominicus a christianis debet sanctificari lectionibus pietatis, et super omnia sanctarum scripturarum. Damnosum est velle christianum ab hac lectione retrahere. Act. 1., 21., 5.

83. Est illusio sibi persuadere, quod notitia mysteriorum religionis non debeat communicari feminis lectione sacrorum librorum. Non ex feminarum simplicitate,

sed ex superba virorum scientia ortus est scripturarum abusus, et natæ sunt hæreses. Joann. 4., 26.

84. Abripere e christianorum manibus novum testamentum, seu eis illud clausum tenere, auferendo eis modum illud intelligendi, est illis Christi os obturare. Matth. 5., 2.

85. Interdicere christianis lectionem sacræ scripturæ, præsertim evangelii, est interdicere usus luminis filiis lucis, et facere, ut patiantur speciem quamdam excommunicationis. Luc. 11., 33., ed. 1693.

86. Eripere simplici populo hoc solatium, jungendi vocem suam voci totius Ecclesiæ, est usus contrarius praxi apostolicæ, et intentioni Dei. 1. Cor. 14., 16.

87. Modus plenus sapientia, lumine, et charitate, est dare animabus tempus portandi cum humilitate, et sentiendi statum peccati, petendi spiritum pœnitentiæ, et contritionis, et incipiendi ad minus, satisfacere justitiæ Dei, antequam reconcilientur. Act. 8., 9.

88. Ignoramus quid sit peccatum, et vera pœnitentia, quando volumus statim restitui possessioni bonorum illorum, quibus nos peccatum spoliavit, et detrectamus separationis istius ferre confusionem. Luc. 17., 11.

89. Quartus decimus gradus conversionis peccatoris est, quod cum sit jam reconciliatus, habet jus assistendi sacrificio Ecclesiæ. Luc. 15., 23., ed. 1693.

90. Ecclesia auctoritatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos pastores de consensu saltem præsumpto totius corporis. Matth. 18., 17.

91. Excommunicationis injustæ metus numquam debet nos impedire ab implendo debito nostro, numquam eximus ab Ecclesia, etiam quando hominum nequitia videmur ab ea expulsi, quando Deo, Jesu Christo, atque ipsi Ecclesiæ per charitatem affixi sumus. Joann. 9., 22., 23.

92. Pati potius in pace excommunicationem, et anathema junctum, quam prodere veritatem, est imitari sanctum Paulum: tantum abest, ut sit erigere se contra auctoritatem, aut scindere unitatem. Rom. 3., 9.

93. Jesus quandoque sanat vulnera, quæ præceps primorum pastorum festinatio infligit, sine ipsius mandato. Jesus restituit, quod ipsi inconsiderato zelo rescindunt. Joann. 18., 11.

94. Nihil pejorem de Ecclesia opinionem ingerit ejus inimicis, quam videre illic dominatum exerceri supra fidem fidelium, et foveri divisiones propter res, quæ nec fidem lædunt, nec mores. Rom. 14., 16.

95. Veritates eo devenerunt, ut sint lingua quasi peregrina plerisque christianis, et modus eas prædicandi est veluti idioma incognitum, adeo remotus est a simplicitate apostolorum, et supra communem captum fidelium: neque satis advertitur, quod hic defectus sit unum ex signis maxime sensibilibus senectutis Ecclesiæ, et iræ Dei in filios suos. 1. Cor. 14., 21. ed. 1699.

96. Deus permittit, ut omnes potestates sint contrariæ prædicatoribus veritatis, ut ejus victoria attribui non possit, nisi divinæ gratiæ. Act. 17., 8.

97. Nimis sæpe contingit membra illa, quæ magis sancte, ac magis stricte unita Ecclesiæ sunt, respici, atque tractari tamquam indigna, ut sint in Ecclesia, vel tamquam ab ea separata, sed justus vivit ex fide, et non ex opinione hominum. Act. 4., 11.

98. Status persecutionis, et pœnarum, quas quis tolerat, tamquam hæreticus flagitiosus, et impius, ultima plerumque probatio est, et maxime meritoria, utpote quæ facit hominem magis conformem Jesu Christo. Luc. 22., 37.

90. Pervicacia, præventio, obstinatio in nolendo, aut aliquid examinare, aut cognoscere se fuisse deceptum, mutant quotidie quoad multos in odorem mortis, id, quod Deus in sua Ecclesia posuit, ut in ea esset odor vitæ, v. g. bonos libros, instructiones, sancta exempla, etc. 2. Cor. 2., 16.

100. Tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus, persequendo veritatem, ejusque discipulos, tempus hoc advenit . . . . . Haberi, et tractari a religionis ministris tamquam impium, et indignum omni commercio cum Deo, tamquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in societate sanctorum, est hominibus piis morte corporis mors terribilior. Frustra quis sibi blanditur de suarum intentionum puritate, et zelo quodam religionis, persequendo flamma, ferroque viros probos, si propria passione est excæcatus, aut ab-

reptus aliena, propterea quod nihil vult examinare. Frequenter credimus sacrificare Deo impium, et sacrificamus diabolo Dei servum. Joann. 16., 2.

101. Nihil spiritui Dei, et doctrinæ Jesu Christi magis opponitur, quam communia facere juramenta in Ecclesia; quia hoc est multiplicare occasiones pejerandi, laqueos tendere infirmis, et idiotis, et efficere, ut nomen et veritas Dei aliquando deserviant consilio impiorum. Matth. 5., 37.

Auditis itaque tum voce, tum scripto nobis exhibitis præfatorum Cardinalium, aliorumque theologorum suffragiis, divinique in primis luminis, privatis ad eum finem, publicisque etiam indictis precibus, implorato præsidio: omnes et singulas propositiones præinsertas, tamquam falsas, captiosas, male sonantes, piarum aurium offensivas, scandalosas, perniciosas, temerarias, Ecclesiæ, et ejus praxi injuriosas, neque in Ecclesiam solum, sed etiam in potestates sæculi contumeliosas, seditiosas, impias, blasphemas, suspectas de hæresi, ac hæresim ipsam sapientes, nec non hæreticis, et hæresibus, ac etiam schismati faventes, erroneas, hæresi proximas, pluries damnatas, ac demum etiam hæreticas, variasque hæreses, et potissimum illas, quæ in famosis Jansenii propositionibus, et quidem in eo sensu, in quo hæ damnatæ fuerunt, acceptis, continentur, manifeste innovantes, respective, hac nostra perpetua valitura constitutione, declaramus, damnamus, et reprobamus.

Mandamus omnibus utriusque sexus Christi fidelibus, ne de dictis propositionibus sentire, docere, prædicare aliter præsumant, quam in hac eadem nostra constitutione continetur; ita ut quicumque illas, vel illarum aliquam conjunctim, vel divisim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis, etiam disputative, publice, aut privatim tractaverit, nisi forsan impugnando, ecclesiasticis censuris, aliisque contra similia perpetrantes a jure statutis pœnis ipso facto, absque alia declaratione subjaceat.

Ceterum per expressam præfatarum propositionum reprobationem, alia in eodem libro contenta nullatenus approbare intendimus; cum præsertim in decursu examinis complures alias in eo deprehenderimus propositiones istis, quæ ut supra damnatæ fuerunt, consimiles, et affines, iis-

demque erroribus imbutas: nec sane paucas sub imaginario quodam veluti grassantis hodie persecutionis obtentu, inobedientiam, et pervicaciam nutrientes, easque falso christianæ patientiæ nomine prædicantes; quas propterea singillatim recensere, et nimis longum esse duximus, et minime necessarium, ac demum, quod intolerabilius est, sacrum ipsum novi testamenti textum damnabiliter vitiatum comperimus, et alteri dudum reprobatæ versioni gallicæ moricensi in multis conformem: a vulgata vero editione, quæ tot sæculorum usu in Ecclesia probata est, atque ab orthodoxis omnibus pro authentica haberi debet, multipliciter discrepantem, et aberrantem; pluriesque in alienos, exoticos, ac sæpe noxios sensus, non sine maxima perversitate detortum.

Eumdem propterea librum, utpote per dulces sermones, et benedictiones, ut Apostolus loquitur, hoc est, sub falsa piæ institutionis imagine, seducendis innocentium cordibus longe accommodatum, sive præmissis, sive alio quovis titulo inscriptum, ubicumque, et quocumque alio idiomate, seu quavis editione, aut versione hactenus impressum, aut in posterum (quod absit) imprimendum, auctoritate apostolica tenore præsentium iterum prohibemus, ac similiter damnamus; quemadmodum etiam alios omnes, et singulos in ejus defensionem tam scripto, quam typis editos, seu forsan (quod Deus avertat) edendos libros, seu libellos, eorumque lectionem, descriptionem, retentionem, et usum omnibus, et singulis Christi fidelibus sub pœna excommunicationis per contrafacientes ipso facto incurrenda, prohibemus pariter, et interdicimus.

Præcipimus insuper venerabilibus fratribus patriarchis, archiepiscopis, et episcopis, aliisque locorum Ordinariis, nec non hæreticæ pravitatis inquisitoribus, ut contradictores, et rebelles quoscumque per censuras, et pœnas præfatas, aliaque juris et facti remedia, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachii sæcularis auxilio, omnino coerceant, et compellant.

Volumus autem, etc. Nulli autem hominum liceat, etc. Anno incarnationis dominicæ 1713, 6. idus septembris, Pontificatus nostri anno octavo.

PIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

UNIVERSIS CHRISTI FIDELIBUS SALUTEM, ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Auctorem fidei, et consummatorem Jesum aspicientes nos jubet Apostolus (1) sedulo recogitare qualem, quantamque ille sustinuit a peccatoribus adversum semetipsum contradictionem, ut ne laboribus, et periculis defatigati deficiamus aliquando animis nostris, peneque concidamus. Hac saluberrima cogitatione muniri nos, ac refici, tum maxime necessum est, cum adversus corpus ipsummet Christi, *quod est Ecclesia* (2), diræ istius, nec umquam desituræ conjurationis æstus acrius exardescit: ut a Domino confortati, et in potentia virtutis ejus, scuto fidei protecti resistere possimus in die malo, et omnia tela iniquissima ignea extinguere (3). In hoc sane motu temporum, in hac rerum perturbatissima conversione gravis est quidem bonis omnibus contra omnes cujusque generis christiani nominis hostes colluctatio subeunda: gravior nobis, quibus pro credita pastorali nostræ sollicitudini gregis totius cura, et moderatione, *major cunctis, christianæ religionis zelus incumbit* (4). Verum in hac ipsa oneris gravitate, quæ humeris nostris imposita est, *portandi onera omnium, qui gravantur*, quo magis conscii nobis sumus infirmitatis nostræ, eo firmiorem in spem erigit nos, et sublevat apostolici hujusce muneris in persona B. Petri divinitus instituta ratio, ut qui semel tradita sibi a Christo Ecclesiæ gubernacula numquam derelicturus erat, ipse apostolicæ gubernationis onera illis portare non desineret, quos ei Deus protegendos perpetua successione, ac tuendos hæredes dedisset.

Et in hisce quidem ærumnis, quæ undique circumstant, ad ceterarum molestiarum velut cumulum accessit, ut unde

(1) Ad Hebr. 12. — (2) Ad Coloss. 1. — (3) Ad Ephes. 6. — (4) S. Siricius ad Himerium Tarrac. epist. 1. apud Const.

oportuerat nos gaudere, majorem inde tristitiam hauriremus. *Quippe cum aliquis sacrosanctæ Ecclesiæ Dei præpositus, sub sacerdotis nomine ipsum Christi populum a tramite veritatis in præceps deviæ persuasionis avertit, et hoc in amplissima urbe, tum plane est geminanda lamentatio, et major sollicitudo adhibenda* (1).

Fuit sane non in ultimis terris, verum in media luce Italiæ, sub oculis Urbis, et prope apostolorum limina; fuit episcopus duplicis sedis honore insignis (Scipio de Riccis antea episcopus pistorien., et praten.), quem ad nos pro pastorali munere suscipiendo accedentem paterna charitate complexi sumus: qui vicissim nobis, atque huic apostolicæ Sedi in ipso sacræ suæ ordinationis ritu debitam fidem, et obedientiam solemnis jurisjurandi religione obstrinxit.

Atque is ipse, non longo intervallo posteaquam a complexu nostro cum osculo pacis dimissus, ad commissas sibi plebes accessit, conservatorum perversæ sapientiæ magistrorum fraudibus circumventus, eo cœpit intendere, ut quam superiores antistites ex ecclesiastica regula laudabilem, et pacatam christianæ institutionis formam jam pridem invexerant, ac pene defixerant, non ille pro eo, ac debebat, tueretur, coleret, perficeret, sed contra per speciem fictæ reformationis importunis inducendis novitatibus perturbaret, convelleret, funditus everteret.

Quin etiam cum et hortatu nostro ad Synodum diœcesanam animum adjunxisset, præfracta ejus in suo sensu pertinacia effectum est, ut unde remedium aliquod vulnerum petendum erat, inde gravior pernicies enasceretur. Sane postquam Synodus hæc Pistoriensis e latebris erupit, in quibus aliquamdiu abdita delituit, nemo fuit de summa religione pie, sapienterque sentiens, qui non continuo adverterit, hoc fuisse auctorum consilium, ut quæ antea per multiplices libellos pravarum doctrinarum semina sparserant, ea in unum velut corpus compingerent, proscriptos dudum errores exsuscitarent, apostolicis, quibus proscripti sunt, decretis fidem auctoritatemque derogarent.

Quæ cum cerneremus, quo graviora sunt per sese, tanto

(1) S. Cælest. I. epist. 12. apud Const.

impensius pastoralis nostræ sollicitudinis opem efflagitare, mentem convertere non distulimus ad ea capienda consilia, quæ surgenti malo, vel sanando, vel comprimendo accommodatiora viderentur.

Atque in primis sapientis moniti memores prædecessoris nostri B. Zosimi (1), *ea quæ magna sunt, magnum pondus examinis desiderare* , Synodum ab episcopo editam primum quatuor episcopis, aliisque adjunctis e clero sæculari theologis examinandam commisimus; tum et plurium S. R. E. Cardinalium, aliorumque episcoporum congregationem deputavimus, qui totam actorum seriem diligenter perpenderent, loca inter se dissita conferrent, excerptas sententias discuterent, quorum suffragia coram nobis voce, et scripto edita excepimus; qui et Synodum universe reprobandam, et plurimas inde collectas propositiones, alias quidem per sese, alias attenta sententiarum connexione plus minusve acribus censuris perstringendas censuerunt: quorum auditis perpensisque animadversionibus, illud quoque nobis curæ fuit, ut selecta ex tota Synodo præcipua quædam pravarum doctrinarum capita, ad quæ potissimum fusæ per Synodum reprobandæ sententiæ directe, vel indirecte referuntur, in certum deinceps ordinem redigerentur, eisdemque sua cuique peculiaris censura subjiceretur.

Ne vero ex hac ipsa tametsi accuratissime peracta, sive locorum collatione, sive sententiarum disquisitione, pervicaces homines obtrectandi occasionem arriperent, ut huic forte jam paratæ calumniæ obviam iretur, sapienti consilio uti statuimus, quod in emergentibus hujusmodi periculosis, noxiisque novitatibus reprimendis plures nostri sanctissimi prædecessores, tum et gravissimi antistites, ac generales etiam Synodi rite, cauteque adhibitum, illustribus exemplis testatum, commendatumque reliquissent.

Norant illi versutam novatorum fallendi artem, qui catholicarum aurium offensionem veriti, captionum suarum laqueos persæpe student subdolis verborum involucris obtegere, ut inter discrimina sensuum (2) latens error lenius influat in animos, fiatque, ut corrupta , per brevissimam adjectionem, aut commutationem veritate sententiæ, con-

(1) S. Zosimus epist. 2. apud Const. — (2) S. Leo M. epist. 129. edit. Baller.

fessio, quæ salutem operabatur, subtili quodam transitu vergat in mortem. Atque hæc quidem involuta, fallax disserendi ratio, cum in omni orationis genere vitiosa est, tum in Synodo minime ferenda, cujus est hæc laus præcipua, eam in docendo dilucidam consectari dicendi rationem, quæ nullum offensionis periculum relinquat. Quo in genere proinde, si quid peccatum sit, hac nequeat, quæ afferri solet, subdola excusatione defendi, quod quæ alicubi durius dicta exciderint, ea locis aliis planius explicata, aut etiam correcta reperiantur, quasi procax istæc affirmandi, et negandi, ac secum pro libito pugnandi licentia, quæ fraudulenta semper fuit novatorum astutia ad circumventionem erroris, non potius ad prodendum, quam ad excusandum errorem valeret; aut quasi rudibus præsertim, qui in hanc, vel illam forte inciderint partem Synodi vulgari lingua omnibus expositæ, præsto semper essent alia, quæ inspicienda forent, dispersa loca; aut his etiam inspectis, satis cuique facultatis suppeteret ad ea sic per sese componenda, ut, quemadmodum perperam isti effutiunt, erroris omne periculum effugere valerent. Exitiosissimum profecto insinuandi erroris artificium, quod in constantinopolitani antistitis Nestorii litteris jam olim sapienter detectum, gravissima reprehensione prædecessor noster Cælestinus (1) coarguit; quibus nempe in litteris vestigatus veterator ille, deprehensus, et tentus, suo se multiloquio labefaciens, dum vera involvens obscuris, rursus utraque confundens, vel confiteretur negata, vel niteretur negare confessa. Ad quas depellendas insidias nimium sæpe omni ætate renovatas, non alia potior via inita est, quam ut iis exponendis sententiis, quæ sub latibulo ambiguitatis periculosam, suspiciosamque involvunt discrepantiam sensuum, perversa significatio notaretur, cui subesset error, quem catholica sententia reprobaret.

Quam et nos moderationis plenam rationem eo libentius amplexi sumus, quo magis ad reconciliandos animos, et ad unitatem spiritus in vinculo pacis adducendos (quod, favente Deo, in pluribus gaudemus jure feliciter evenisse), magno fore adjumento prospeximus, providere primum, ne

(1) S. Cælest. l. epist. 13. n. 2. apud Const.

pertinacibus, si qui supererunt, quod Deus avertat, Synodi sectatoribus integrum sit posthac ad novas turbas ciendas, justæ suæ damnationis consortes veluti, ac socias sibi adsciscere scholas catholicas, quas invitas plane, ac repugnantes, per detortam quamdam affinium vocabulorum similitudinem in expressa, quam illæ testantur, sententiarum dissimilitudine, in partes suas pertrahere nituntur. Deinde, si quos imprudentes aliqua fefellit adhuc præconcepta mitior opinio de Synodo, his etiam omnis conquerendi locus præcludatur, qui si recte sapiunt, ut videri volunt, ægre ferre nequeant doctrinas damnari sic denotatas, quæ errores præseferant, a quibus ipsi profitentur se longissime abesse.

Nec dum tamen satis ex animo lenitati nostræ factum putavimus, seu verius charitati, quæ urget nos erga fratrem nostrum, *cui* omni ope *volumus, si adhuc possumus, subvenire* (1). Charitas nempe illa urget nos, qua inductus prædecessor noster Cælestinus (2) etiam *contra fas*, seu majori, quam fas esse videretur, patientia sacerdotes corrigendos expectare non abnuebat. Magis enim cum Augustino, milevitanisque patribus volumus, et optamus homines prava docentes *pastorali cura in Ecclesia sanari, quam desperata salute ex illa resecari, si necessitas nulla compellat* (3).

Quam ad rem, ne quod genus officii ad lucrandum fratrem prætermissum videretur, præfatum episcopum, antequam ad ulteriora progrederemur, amantissimis litteris ad eum jussu nostro datis, ad nos acciendum duximus, polliciti fore, ut benevolo animo a nobis exciperetur, nec vetaretur, quin, quæ in rem suam facere sibi viderentur, libere, aperteque exprimeret. Nec vero spes nos omnis deseruerat fieri posse, ut si quidem animum illum docibilem afferret, quem ex Apostoli sententia in episcopo maxime Augustinus (4) requirebat, cum simpliciter et candide, omni remota concertatione et acerbitate, recognoscenda ei proponerentur præcipua doctrinarum capita, quæ visa essent majori animadversione digna, tum facile sese ipse colligens

(1) S. Cælest. I. epist. 14. ad populum C. P. n. 8. apud Const. — (2) Epist. 13. ad Nestorium, n. 9. — (3) Epist. 176. n. 4. — (4) Lib. 4. de bapt. contra Donat. c. 5. et lib. 5. c. 26.

non dubitaret, quæ ambigue posita essent, in saniorem sensum exponere, quæve manifestam pravitatem præseferrent, aperte repudiare; atque ita magna cum sui nominis existimatione, tum lætissima bonorum omnium gratulatione, pacatissima, qua fieri posset, ratione, orti in Ecclesia strepitus optatissima correctione comprimerentur (1).

Nunc vero cum ille oblato beneficio incommodæ valetudinis nomine minus utendum sibi esse censuerit, differre jam non possumus, quin apostolico nostro muneri satisfaciamus. Non unius tantummodo, alteriusve diœcesis periculum agitur; *universalis Ecclesia quacumque novitate pulsatur* (2). Undique jam pridem non expectatur modo, verum assiduis repetitis precibus efflagitatur supremæ apostolicæ Sedis judicium. Absit, ut vox Petri in illa umquam Sede sua conticescat, in qua perpetuo vivens ille, ac præsidens præstat quærentibus fidei veritatem (3). Tuta non est in talibus longior conniventia, quia tantumdem pene criminis est connivere in talibus, quanti est tam irreligiosa prædicare (4). Abscindendum igitur tale vulnus, quo non unum membrum læditur, sed totum corpus Ecclesiæ sauciatur (5). Atque divina opitulante pietate providendum, ut, amputatis dissensionibus, fides catholica inviolata servetur, et his, qui prava defendunt, ab errore revocatis, nostra auctoritate, quorum fides probata fuerit, muniantur (6).

Implorato itaque cum assiduis nostris, tum et piorum christifidelium privatis publicisque precibus, Spiritus sancti lumine, omnibus plene, et mature consideratis, complures ex actis, et decretis memoratæ Synodi propositiones, doctrinas, sententias, sive expresse traditas, sive per ambiguitatem insinuatas, suis, ut præfatum est, cuique appositis notis, et censuris, damnandas, et reprobandas censuimus, prout hac nostra perpetuo valitura constitutione damnamus, et reprobamus.

(1) S. Cælestinus I. epist. 16. n. 2. apud Const. 178. n. 2. edit. Maur. — (2) S. Cælestinus epist. 21. ad episcopos Galliarum. — (3) Chrysost. epist. 11. ad Eutychem. — (4) S. Cælestinus epist. 12. n. 2. — (5) Idem, epist. 11. Cyrillo. — (6) S. Leo M. epist. 23. Flaviano C. P. n. 2.

Sunt autem quæ sequuntur.

DE OBSCURATIONE VERITATUM IN ECCLESIA.

Ex decret. de grat. §. 1.

I. Propositio, quæ asserit *postremis hisce sæculis sparsam esse generalem obscurationem super veritates gravioris momenti, spectantes ad religionem, et quæ sunt basis fidei, et moralis doctrinæ Jesu Christi,*

Hæretica.

DE POTESTATE COMMUNITATI ECCLESIÆ ATTRIBUTA, UT PER HANC PASTORIBUS COMMUNICETUR.

Epist. convoc.

II. Propositio, quæ statuit *potestatem a Deo datam Ecclesiæ, ut communicaretur pastoribus, qui sunt ejus ministri pro salute animarum,*

Sic intellecta, ut a communitate fidelium in pastores derivetur ecclesiastici ministerii, ac regiminis potestas,

Hæretica.

DE CAPITIS MINISTERIALIS DENOMINATIONE ROMANO PONTIFICI ATTRIBUTA.

Decret. de fide, §. 8.

III. Insuper, quæ statuit *Roman. Pontificem esse caput ministeriale,*

Sic explicata, ut Romanus Pontifex non a Christo in persona B. Petri, sed ab Ecclesia potestatem ministerii accipiat, qua velut Petri successor, verus Christi vicarius, ac totius Ecclesiæ caput pollet in universa Ecclesia,

Hæretica.

DE POTESTATE ECCLESIÆ QUOAD CONSTITUENDAM, ET SANCIENDAM EXTERIOREM DISCIPLINAM.

Decr. de fide, §§. 13. 14.

IV. Propositio affirmans, *abusum fore auctoritatis Ecclesiæ transferendo illam ultra limites doctrinæ, ac morum, et eam extendendo ad res exteriores, et per vim exigendo, id quod pendet a persuasione, et corde,* tum etiam,

multo minus ad eam pertinere, exigere per vim exteriorem subjectionem suis decretis,

Quatenus indeterminatis illis verbis *extendendo ad res exteriores* notet velut abusum auctoritatis Ecclesiæ, usum ejus potestatis acceptæ a Deo, qua usi sunt et ipsimet apostoli in disciplina exteriore constituenda, et sancienda,

Hæretica.

V. Qua parte insinuat, Ecclesiam non habere auctoritatem subjectionis suis decretis exigendæ aliter, quam per media, quæ pendent a persuasione,

Quatenus intendat Ecclesiam *non habere collatam sibi a Deo potestatem non solum dirigendi per consilia, et suasiones, sed etiam jubendi per leges, ac devios, contumacesque exteriore judicio, ac salubribus pœnis coercendi, atque cogendi,*

Ex Bened. XIV. in Brevi, *Ad assiduas,* anni 1755. primatibus, archiepiscopis, et episcopis regni Polon.,

Inducens in systema alias damnatum ut hæreticum.

JURA EPISCOPIS PRÆTER FAS ATTRIBUTA.

Decr. de ord. §. 25.

VI. Doctrina Synodi qua profitetur *persuasum sibi esse, episcopum accepisse a Christo omnia jura necessaria pro bono regimine suæ diœcesis,*

Perinde ac si ad bonum regimen cujusque diœcesis necessariæ non sint superiores ordinationes spectantes sive ad fidem, et mores, sive ad generalem disciplinam, quarum jus est penes summos Pontifices, et Concilia generalia pro universa Ecclesia,

Schismatica, ad minus erronea.

VII. Item in eo, quod hortatur episcopum *ad prosequendam naviter perfectiorem ecclesiasticæ disciplinæ constitutionem,* idque, *contra omnes contrarias consuetudines, exemptiones, reservationes, quæ adversantur bono ordini diœcesis, majori gloriæ Dei, et majori ædificationi fidelium;*

Per id, quod supponit episcopo fas esse proprio suo judicio, et arbitratu statuere, et decernere contra consuetudines, exemptiones, reservationes, sive quæ in universa Ec-

clesia, sive etiam in unaquaque provincia locum habent, sine venia, et interventu superioris hierarchicæ potestatis, a qua inductæ sunt, aut probatæ, et per vim legis obtinent,

Inducens in schisma, et subversionem hierarchici regiminis, erronea.

VIII. Item quod et sibi persuasum esse ait, *jura episcopi a J. C. accepta pro gubernanda Ecclesia nec alterari, nec impediri posse; et ubi contigerit horum jurium exercitium quavis de causa fuisse interruptum, posse semper episcopum ac debere in originaria sua jura regredi, quotiescumque id exigit majus bonum suæ ecclesiæ;*

In eo, quod innuit jurium episcopalium exercitium nulla superiori potestate præpediri, aut coerceri posse, quandocumque episcopus proprio judicio censuerit minus id expedire majori bono suæ ecclesiæ,

Inducens in schisma, et subversionem hierarchici regiminis, erronea.

JUS PERPERAM TRIBUTUM INFERIORIS ORDINIS SACERDOTIBUS IN DECRETIS FIDEI, ET DISCIPLINÆ.

Epist. convoc.

IX. Doctrina, quæ statuit, *reformationem abusuum circa ecclesiasticam disciplinam in Synodis diœcesanis ab episcopo, ut parochis æqualiter pendere, ac stabiliri debere: ac sine libertate decisionis indebitam fore subjectionem suggestionibus, et jussionibus episcoporum,*

Falsa, temeraria, episcopalis auctoritatis læsiva, regiminis hierarchici subversiva, favens hæresi arianæ a Calvino innovatæ.

Ex ep. convoc. Ex ep. ad vic. for. Ex orat. ad Syn. §. 8. *ex sess.* 3.

X. Item doctrina, qua parochi, aliive sacerdotes in Synodo congregati pronuntiantur una cum episcopo judices fidei, et simul innuitur judicium in causis fidei ipsis competere jure proprio, et quidem etiam per ordinationem accepto,

Falsa, temeraria, ordinis hierarchici subversiva, detrahens firmitati definitionum, judiciorumve dogmaticorum Ecclesiæ, ad minus erronea.

Orat. Synod., §. 8.

XI. Sententia enuntians veteri majorum instituto ab apostolicis usque temporibus ducto, per meliora Ecclesiæ sæcula servato, receptum fuisse, *ut decreta, aut definitiones, aut sententiæ etiam majorum sedium non acceptarentur, nisi recognitæ fuissent, et approbatæ ab Synodo diœcesana,*

Falsa, temeraria, derogans pro sua generalitate obedientiæ debitæ constitutionibus apostolicis, tum et sententiis ab hierarchica superiore legitima potestate manantibus, schisma fovens, et hæresim.

CALUMNIÆ ADVERSUS ALIQUAS DECISIONES IN MATERIA FIDEI AB ALIQUOT SÆCULIS EMANATAS.

De fide, §. 12.

XII. Assertiones Synodi complexive acceptæ circa decisiones in materia fidei ab aliquot sæculis emanatas, quas perhibet velut decreta ab una particulari ecclesia, vel paucis pastoribus profecta, nulla sufficienti auctoritate suffulta, nata corrumpendæ puritati fidei, ac turbis excitandis, intrusa per vim, e quibus inflicta sunt vulnera nimium adhuc recentia,

Falsæ, captiosæ, temerariæ, scandalosæ, in Romanos Pontifices, et Ecclesiam injuriosæ, debitæ apostolicis constitutionibus obedientiæ derogantes, schismaticæ, perniciosæ, ad minus erroneæ.

DE PACE DICTA CLEMENTIS IX.

Or. Synod., §. 2. *in nota.*

XIII. Propositio relata inter acta Synodi, quæ innuit Clementem IX. pacem Ecclesiæ reddidisse per approbationem distinctionis juris, et facti in subscriptione formularii ab Alexandro VII. præscripti,

Falsa, temeraria, Clementi IX. injuriosa.

XIV. Quatenus vero ei distinctioni suffragatur, ejusdem fautores laudibus extollendo, et eorum adversarios vituperando,

Temeraria, perniciosa, summis Pontificibus injuriosa, schisma fovens, et hæresim.

Append. n. 28.

XV. Doctrina, quæ proponit Ecclesiam *considerandam velut unum corpus mysticum coagmentatum ex Christo capite, et fidelibus, qui sunt ejus membra per unionem infallibilem, qua mirabiliter evadimus cum ipso unus solus sacerdos, una sola victima, unus solus adorator perfectus Dei Patris in Spiritu, et veritate,*

Intellecta hoc sensu, ut ad corpus Ecclesiæ non pertineant nisi fideles, qui sunt perfecti adoratores in Spiritu, et veritate,

Hæretica.

DE STATU INNOCENTIÆ.

De grat. §§. 4. 7., *de sacr. in gen.* §. 1., *de pœnit.* §. 4.

XVI. Doctrina Synodi de statu felicis innocentiæ, qualem eum repræsentat in Adamo ante peccatum, complectente non modo integritatem, sed et justitiam interiorem cum impulsu in Deum per amorem charitatis, atque primævam sanctitatem aliqua ratione post lapsum restitutam,

Quatenus complexive accepta innuit statum illum sequelam fuisse creationis, debitum ex naturali exigentia, et conditione humanæ naturæ, non gratuitum Dei beneficium,

Falsa, alias damnata in Bajo, et Quesnellio, erronea, favens hæresi pelagianæ.

DE IMMORTALITATE SPECTATA UT NATURALI CONDITIONE HOMINIS.

De bapt. §. 2.

XVII. Propositio his verbis enuntiata: *Edocti ab Apostolo spectamus mortem non jam, ut naturalem conditionem hominis, sed revera, ut justam pœnam culpæ originalis,*

Quatenus sub nomine Apostoli subdole allegato insinuat, mortem, quæ in præsenti statu inflicta est velut justa pœna peccati per justam subtractionem immortalitatis, non fuisse naturalem conditionem hominis, quasi immortalitas non fuisset gratuitum beneficium, sed naturalis conditio,

Captiosa, temeraria, Apostolo injuriosa, alias damnata.

DE CONDITIONE HOMINIS IN STATU NATURÆ.

De grat. §. 10.

XVIII. Doctrina Synodi enuntians, *post lapsum Adami Deum annuntiasse promissionem futuri liberatoris, et voluisse consolari genus humanum per spem salutis, quam J. C. allaturus erat,* tamen *Deum voluisse, ut genus humanum transiret per varios status, antequam veniret plenitudo temporum,* ac primum ut in statu naturæ *homo relictus propriis luminibus disceret de sua cæca ratione diffidere, et ex suis aberrationibus moveret se ad desiderandum auxilium superioris luminis,*

Doctrina, ut jacet, captiosa, atque intellecta de desiderio adjutorii superioris luminis in ordine ad salutem promissam per Christum, ad quod concipiendum homo relictus suis propriis luminibus supponatur sese potuisse movere,

Suspecta, favens hæresi semipelagianæ.

DE CONDITIONE HOMINIS SUB LEGE.

Ibid.

XIX. Item, quæ subjungit, hominem sub lege *cum esset impotens ad eam observandam, prævaricatorem evasisse, non quidem culpa legis, quæ sanctissima erat, sed culpa hominis, qui sub lege sine gratia magis magisque prævaricator evasit,* superadditque, *legem, si non sanavit cor hominis, effecisse, ut sua mala cognosceret, et de sua infirmitate convictus desideraret gratiam mediatoris,*

Qua parte generaliter innuit hominem prævaricatorem evasisse per inobservantiam legis, quam impotens esset observare; quasi *impossibile aliquid potuerit imperare, qui justus est, aut damnaturus sit hominem pro eo, quod non potuit vitare, qui pius est,*

E s. Cæsario serm. 73. in append. s. Augustini serm. 273. edit. maur.

Ex s. Aug. de nat. et gr. c. 43.

De grat. et lib. arb. c. 16.

Enarr. in psal. 56. n. 1.

Falsa, scandalosa, impia, in Bajo damnata.

XX. Qua parte datur intelligi, hominem sub lege sine gratia potuisse concipere desiderium gratiæ mediatoris ordinatum ad salutem promissam per Christum, quasi *non ipsa gratia faciat, ut invocetur a nobis*,

Ex Concil. Araus. II. can. 3.

Propositio, ut jacet, captiosa, suspecta, favens hæresi semipelagianæ.

DE GRATIA ILLUMINANTE, ET EXCITANTE.

De grat. §. 11.

XXI. Propositio, quæ asserit, *lumen gratiæ quando sit solum, non præstare, nisi ut cognoscamus infelicitatem nostri status, et gravitatem nostri mali; gratiam in tali casu producere eumdem effectum, quem lex producebat; ideo necesse esse, ut Deus creet in corde nostro sanctum amorem, et inspiret sanctam delectationem contrariam amori in nobis dominanti, hunc amorem sanctum, hanc sanctam delectationem esse proprie gratiam J. C., inspirationem charitatis, qua cognita sancto amore faciamus; hanc esse illam radicem, e qua germinantur bona opera, hanc esse gratiam novi testamenti, quæ nos liberat a servitute peccati, et constituit filios Dei*,

Quatenus intendat eam solam esse proprie gratiam Jesu Christi, quæ creat in corde sanctum amorem, et quæ facit, ut faciamus, sive etiam, qua homo liberatus a servitute peccati constituitur filius Dei, et non sit etiam proprie gratia Christi ea gratia, qua cor hominis tangitur per illuminationem Spiritus sancti (Trid. sess. 6. cap. 5.) nec vera detur interior gratia Christi, cui resistitur,

Falsa, captiosa, inducens in errorem in secunda propositione Jansenii damnatum ut hæreticum, eumque renovans.

DE FIDE VELUT PRIMA GRATIA.

De fide, §. 1.

XXII. Propositio, quæ innuit, fidem, *a qua incipit series gratiarum, et per quam velut primam vocem vocamur ad salutem, et Ecclesiam*, esse ipsammet excellentem virtutem fidei, qua homines fideles nominantur, et sunt,

Perinde, ac prior non esset gratia illa, quæ, *ut prævenit voluntatem, sic prævenit et fidem,*

Ex s. Aug. de dono persev. c. 16. n. 41.

Suspecta de hæresi, eamque sapiens, alias in Quesnellio damnata, erronea.

DE DUPLICI AMORE.

De grat. §. 8.

XXIII. Doctrina Synodi de duplici amore dominantis cupiditatis, et charitatis, enuntians hominem sine gratia esse sub virtute peccati; ipsumque in eo statu per generalem cupiditatis dominantis influxum omnes suas actiones inficere et corrumpere,

Quatenus insinuat in homine, dum est sub servitute, sive in statu peccati, destitutus gratia illa, qua liberatur a servitute peccati, et constituitur filius Dei, sic dominari cupiditatem, ut per generalem hujus influxum omnes illius actiones in se inficiantur, et corrumpantur; aut opera omnia, quæ ante justificationem fiunt, quacumque ratione fiant, sint peccata,

Quasi in omnibus suis actibus peccator serviat dominanti cupiditati,

Falsa, perniciosa, inducens in errorem a Tridentino damnatum ut hæreticum, iterum in Bajo damnatum art. 40.

§. 12.

XXIV. Qua vero parte inter dominantem cupiditatem, et charitatem dominantem nulli ponuntur affectus medii a natura ipsa insiti, suapteque natura laudabiles, qui una cum amore beatitudinis naturalique propensione ad bonum *remanserunt velut extrema lineamenta, et reliquiæ imaginis Dei,*

Ex s. Aug. de spir. et lit. c. 28.

Perinde ac si *inter dilectionem divinam, quæ nos perducit ad regnum, et dilectionem humanam illicitam, quæ damnatur,* non daretur *dilectio humana licita, quæ non reprehenditur,*

Ex s. Aug. serm. 349. de charit. edit. maur.,

Falsa, alias damnata.

DE TIMORE SERVILI.

De pœnit. §. 3.

XXV. Doctrina, quæ timorem pœnarum generatim perhibet *dumtaxat non posse dici malum, si saltem pertingit ad cohibendam manum,*

Quasi timor ipse gehennæ, quam fides docet peccato infligendam, non sit in se bonus, et utilis, velut donum supernaturale, ac motus a Deo inspiratus præparans ad amorem justitiæ,

Falsa, temeraria, perniciosa, divinis donis injuriosa, alias damnata, contraria doctrinæ Concilii Tridentini, tum et communi patrum sententiæ, opus esse *juxta consuetum ordinem præparationis ad justitiam,* ut intret timor primo, per quem veniat charitas; timor medicamentum, charitas sanitas,

Ex s. Aug. in epist. Joann. c. 4. tract. 9. n. 4. 5.
In Joann. evang. tract. 41. n. 10.
Enarratione in psal. 127. n. 7.
Sermone 157. de verbis Apostoli, c. 13.
Sermone 161. de verbis Apostoli, n. 8.
Sermone 349. de charitate, n. 7.

DE PŒNA DECEDENTIUM CUM SOLO ORIGINALI.

De bapt. §. 3.

XXVI. Doctrina, quæ velut fabulam pelagianam explodit locum illum inferorum (quem limbi puerorum nomine fideles passim designant), in quo animæ decedentium cum sola originali culpa pœna damni citra pœnam ignis puniantur,

Perinde ac si hoc ipso, quod qui pœnam ignis removent, inducerent locum illum, et statum medium expertem culpæ, et pœnæ inter regnum Dei, et damnationem æternam, qualem fabulabantur pelagiani,

Falsa, temeraria, in scholas catholicas injuriosa.

DE SACRAMENTIS, AC PRIMUM DE FORMA SACRAMENTALI CUM ADJUNCTA CONDITIONE.

De bapt. §. 12.

XXVII. Deliberatio Synodi, qua prætextu adhæsionis ad antiquos canones in casu dubii baptismatis propositum suum declarat de omittenda formæ conditionalis mentione,

Temeraria, praxi, legi, auctoritati Ecclesiæ contraria.

DE PARTICIPATIONE VICTIMÆ IN SACRIFICIO MISSÆ.

De euch. §. 6.

XXVIII. Propositio Synodi, qua postquam statuit *victimæ participationem esse partem sacrificio essentialem,* subjungit, *non tamen se damnare ut illicitas missas illas, in quibus adstantes sacramentaliter non communicant, ideo quia isti participant licet minus perfecte de ipsa victima, spiritu illam recipiendo,*

Quatenus insinuat ad sacrificii essentiam deesse aliquid in eo sacrificio, quod peragatur, sive nullo adstante, sive adstantibus, qui nec sacramentaliter, nec spiritualiter de victima participant; et quasi damnandæ essent ut illicitæ missæ illæ, in quibus solo sacerdote communicante, nemo adsit, qui sive sacramentaliter, sive spiritualiter communicet,

Falsa, erronea, de hæresi suspecta, eamque sapiens.

DE RITUS CONSECRATIONIS EFFICACIA.

De euch. §. 2.

XXIX. Doctrina Synodi, qua parte tradere instituens fidei doctrinam de ritu consecrationis, remotis quæstionibus scholasticis circa modum, quo Christus est in eucharistia, a quibus parochos docendi munere fungentes abstinere hortatur, duobus his tantum propositis: 1. Christum post consecrationem vere, realiter, substantialiter esse sub speciebus: 2. tunc omnem panis et vini substantiam cessare solis remanentibus speciebus, prorsus omittit ullam mentionem facere transubstantiationis, seu conversionis totius substantiæ panis in corpus, et totius substantiæ vini in sanguinem, quam velut articulum fidei Tridentinum Con-

cilium definivit, et quæ in solemni fidei professione continetur,

Quatenus per inconsultam istiusmodi, suspiciosamque omissionem notitia subtrahitur tum articuli ad fidem pertinentis, tum etiam vocis ab Ecclesia consecratæ ad illius tuendam professionem adversus hæreses, tendique adeo ad ejus oblivionem inducendam, quasi ageretur de quæstione mere scholastica,

Perniciosa, derogans expositioni veritatis catholicæ circa dogma transubstantiationis, favens hæreticis.

DE APPLICATIONE FRUCTUS SACRIFICII.

De euch. §. 8.

XXX. Doctrina Synodi, qua dum profitetur *credere sacrificii oblationem extendere se ad omnes, ita tamen, ut in liturgia fieri possit specialis commemoratio aliquorum tam vivorum, quam defunctorum, precando Deum peculiarius pro ipsis;* dein continuo subjicit: *non tamen, quod credamus in arbitrio esse sacerdotis applicare fructus sacrificii cui vult; immo damnamus hunc errorem velut magnopere offendentem jura Dei, qui solus distribuit fructus sacrificii, cui vult, et secundum mensuram quæ ipsi placet;* unde et consequenter traducit velut *falsam opinionem invectam in populum, quod illi, qui eleemosynam subministrant sacerdoti sub conditione, quod celebret unam missam, specialem fructum ex ea percipiant,*

Sic intellecta, ut præter peculiarem commemorationem, et orationem, specialis ipsa oblatio, seu applicatio sacrificii, quæ fit a sacerdote, non magis prosit, ceteris paribus, illis, pro quibus applicatur, quam aliis quibusque; quasi nullus specialis fructus proveniret ex speciali applicatione quam pro determinatis personis, aut personarum ordinibus faciendam commendat, ac præcipit Ecclesia, speciatim a pastoribus pro suis ovibus; quod velut ex divino præcepto descendens a sacra Tridentina Synodo diserte est expressum,

Sess. 23. cap. 1. de reform.

Bened. XIV. constit. *Cum semper oblatas.* §. 2.

Falsa, temeraria, perniciosa, Ecclesiæ injuriosa, inducens in errorem alias damnatum in Wicleffo.

DE CONVENIENTE ORDINE IN CULTU SERVANDO.

De euch. §. 5.

XXXI. Propositio Synodi enuntians conveniens esse pro divinorum officiorum ordine, et antiqua consuetudine, ut in unoquoque templo unum tantum sit altare, sibique adeo placere morem illum restituere,

Temeraria, perantiquo, pio, multis abhinc sæculis in Ecclesia præsertim latina vigenti, et probato mori injuriosa.

Ibid.

XXXII. Item præscriptio vetans, ne super altaria sacrarum reliquiarum thecæ, floresve apponantur,

Temeraria, pio, ac probato Ecclesiæ mori injuriosa.

Ibid. §. 6.

XXXIII. Propositio Synodi, qua cupere se ostendit, ut causæ tollerentur, per quas ex parte inducta est oblivio principiorum ad liturgiæ ordinem spectantium, *revocando illam ad majorem rituum simplicitatem, eam vulgari lingua exponendo, et elata voce proferendo,*

Quasi vigens ordo liturgiæ ab Ecclesia receptus et probatus aliqua ex parte manasset ex oblivione principiorum, quibus illa regi debet,

Temeraria, piarum aurium offensiva, in Ecclesiam contumeliosa, favens hæreticorum in eam conviciis.

DE ORDINE PŒNITENTIÆ.

De pœnit. §. 7.

XXXIV. Declaratio Synodi, qua postquam præmisit ordinem pœnitentiæ canonicæ, sic ad apostolorum exemplum ab Ecclesia statutum fuisse, ut esset communis omnibus; nec tantum pro punitione culpæ, sed præcipue pro dispositione ad gratiam, subdit, se *in ordine illo mirabili, et augusto totam agnoscere dignitatem sacramenti adeo necessarii, liberam a subtilitatibus, quæ ipsi decursu temporis adjunctæ sunt,*

Quasi per ordinem, quo sine peracto canonicæ pœnitentiæ cursu, hoc sacramentum per totam Ecclesiam administrari consuevit, illius fuisset dignitas imminuta,

Temeraria, scandalosa, inducens in contemptum dignitatis sacramenti, prout per Ecclesiam totam consuevit administrari; Ecclesiæ ipsi injuriosa.

De pœnit. §. 10. *n.* 4.

XXXV. Propositio his verbis concepta: *Si charitas in principio semper debilis est, de via ordinaria ad obtinendum augmentum hujus charitatis, oportet, ut sacerdos præcedere faciat eos actus humiliationis, et pœnitentiæ, qui fuerunt omni ætate ab Ecclesia commendati, redigere hos actus ad paucas orationes, aut ad aliquod jejunium post jam collatam absolutionem, videtur potius materiale desiderium conservandi huic sacramento nudum nomen pœnitentiæ, quam medium illuminatum et aptum ad augendum illum fervorem charitatis, qui debet præcedere absolutionem: longe quidem absumus ab improbanda praxi imponendi pœnitentias etiam post absolutionem adimplendas: si omnia nostra bona opera semper adjunctos habent nostros defectus, quanto magis vereri debemus, ne plurimas imperfectiones admiserimus in difficillimo, et magni momenti opere nostræ reconciliationis!*

Quatenus innuit pœnitentias, quæ imponuntur adimplendæ post absolutionem, spectandas potius esse velut supplementum pro defectibus admissis in opere nostræ reconciliationis, quam ut pœnitentias vere sacramentales, et satisfactorias pro peccatis confessis: quasi ut vera ratio sacramenti non nudum nomen servetur, oporteat de via ordinaria, ut actus humiliationis, et pœnitentiæ, qui imponuntur per modum satisfactionis sacramentalis, præcedere debeant absolutionem,

Falsa, temeraria, communi praxi Ecclesiæ injuriosa, inducens in errorem hæreticali nota in Petro de Osma confixum.

DE PRÆVIA NECESSARIA DISPOSITIONE PRO ADMITTENDIS PŒNITENTIBUS AD RECONCILIATIONEM.

De grat. §. 15.

XXXVI. Doctrina Synodi, qua postquam præmisit: *Quando habebuntur signa non æquivoca amoris Dei do-*

minantis in corde hominis, posse illum merito judicari dignum qui admittatur ad participationem sanguinis Jesu Christi, quæ fit in sacramentis, subdit, *supposititias conversiones, quæ fiunt per attritionem, nec efficaces esse solere, nec durabiles:* consequenter *pastorem animarum debere insistere signis non æquivocis charitatis dominantis, ante quam admittat suos pœnitentes ad sacramenta,* quæ signa, ut deinde tradit (§. 17.), *pastor deducere poterit ex stabili cessatione a peccato, et fervore in operibus bonis,* quem insuper *fervorem charitatis* perhibet (*de pœnit.* §. 10.) velut dispositionem, quæ *debet præcedere absolutionem,*

Sic intellecta, ut non solum contritio imperfecta, quæ passim attritionis nomine donatur, etiam quæ juncta sit cum dilectione, qua homo incipit diligere Deum tamquam omnis justitiæ fontem, nec modo contritio charitate formata, sed et fervor charitatis dominantis, et ille quidem diuturno experimento per fervorem in operibus bonis probatus, generaliter, et absolute requiratur, ut homo ad sacramenta, et speciatim pœnitentes ad absolutionis beneficium admittantur,

Falsa, temeraria, quietis animarum perturbativa, tutæ, ac probatæ in Ecclesia praxi contraria, sacramenti efficaciæ detrahens, et injuriosa.

DE AUCTORITATE ABSOLVENDI.

De pœnit. §. 10. *n.* 6.

XXXVII. Doctrina Synodi, quæ de auctoritate absolvendi accepta per ordinationem enuntiat, *post institutionem diœcesium, et parochiarum conveniens esse, ut quisque judicium hoc exerceat super personas sibi subditas, sive ratione territorii, sive jure quodam personali,* propterea quod *aliter confusio induceretur, et perturbatio,*

Quatenus post institutas diœceses, et parochias, enuntiat tantummodo, *conveniens esse ad præcavendam confusionem, ut absolvendi potestas exerceatur super subditos,* sic intellecta tamquam ad validum usum hujus potestatis non sit necessaria ordinaria, vel subdelegata illa jurisdictio,

sine qua Tridentinum declarat nullius momenti esse absolutionem a sacerdote prolatam,

Falsa, temeraria, perniciosa, Tridentino contraria, et injuriosa, erronea.

Ibid. §. 11.

XXXVIII. Item doctrina, qua postquam Synodus professa est, *se non posse non admirari illam adeo venerabilem disciplinam antiquitatis, quæ,* ut ait, *ad pœnitentiam non ita facile, et forte numquam eum admittebat, qui post primum peccatum, et primam reconciliationem relapsus esset in culpam,* subjungit, *per timorem perpetuæ exclusionis a communione, et pace, etiam in articulo mortis magnum frenum illis injectum iri, qui parum considerant malum peccati, et minus illud timent,*

Contraria can. 13. Concilii Nicæni I., decretali Innocentii I. ad Exuperium Tholos., tum et decretali Cælestini I. ad episcopos Viennen. et Narbonen. provinciæ, redolens pravitatem, quam in ea decretali sanctus Pontifex exhorret.

DE PECCATORUM VENIALIUM CONFESSIONE.

De pœnit. §. 12.

XXXIX. Declaratio Synodi de peccatorum venialium confessione, quam optare se ait non tantopere frequentari, ne nimium contemptibiles reddantur hujusmodi confessiones,

Temeraria, perniciosa, sanctorum, ac piorum praxi a S. Conc. Trid. probatæ contraria.

DE INDULGENTIIS.

De pœnit. §. 16.

XL. Propositio asserens, *indulgentiam secundum suam præcisam notionem aliud non esse, quam remissionem partis ejus pœnitentiæ, quæ per canones statuta erat peccanti,*

Quasi indulgentia præter nudam remissionem pœnæ canonicæ, non etiam valeat ad remissionem pœnæ tempo-

ralis pro peccatis actualibus debitæ apud divinam justitiam,

Falsa, temeraria, Christi meritis injuriosa, dudum in art. 19. Lutheri damnata.

Ibid.

XLI. Item in eo, quod subditur, *scholasticos suis subtilitatibus inflatos invexisse thesaurum male intellectum meritorum Christi, et sanctorum, et claræ notioni absolutionis a pœna canonica substituisse confusam, et falsam applicationis meritorum,*

Quasi thesauri Ecclesiæ, unde Papa dat indulgentias, non sint merita Christi, et sanctorum,

Falsa, temeraria, Christi, et sanctorum meritis injuriosa, dudum in art. 17. Lutheri damnata.

Ibid.

XLII. Item in eo quod superaddit, *luctuosius adhuc esse quod chimerica isthæc applicatio transferri volita sit in defunctos,*

Falsa, temeraria, piarum aurium offensiva, in Romanos Pontifices, et in praxim, et sensum universalis Ecclesiæ injuriosa, inducens in errorem hæreticali nota in Petro de Osma confixum, iterum damnatum in art. 12. Lutheri.

XLIII. In eo demum, quod impudentissime invehitur in tabellas indulgentiarum, altaria privilegiata, etc.

Temeraria, piarum aurium offensiva, scandalosa, in Summos Pontifices, atque in praxim tota Ecclesia frequentatam contumeliosa.

DE RESERVATIONE CASUUM.

De pœnit. §. 19.

XLIV. Propositio Synodi assumens, *reservationem casuum nunc temporis aliud non esse, quam improvidum ligamen pro inferioribus sacerdotibus, et sonum sensu vacuum pro pœnitentibus assuetis non admodum curare hanc reservationem,*

Falsa, temeraria, male sonans, perniciosa, Concilio Tridentino contraria, superioris hierarchiæ potestatis læsiva.

Ibid.

XLV. Item de spe, quam ostendit fore, *ut reformato rituali, et ordine pœnitentiæ, nullum amplius locum habituræ sint hujusmodi reservationes,*

Prout attenta generalitate verborum innuit per reformationem ritualis, et ordinis pœnitentiæ factam ab episcopo, vel Synodo aboleri posse casus, quos Tridentina Synodus (sess. 14. 7.) declarat Pontifices Maximos potuisse pro suprema potestate sibi in universa Ecclesia tradita peculiari suo judicio reservare,

Propositio falsa, temeraria, Concilio Tridentino, et summorum Pontificum auctoritati derogans, et injuriosa.

DE CENSURIS.

De pœnit. §§. 20. 22.

XLVI. Propositio asserens, *effectum excommunicationis exteriorem dumtaxat esse, quia tantummodo natura sua excludit ab exteriore communicatione Ecclesiæ,*

Quasi excommunicatio non sit pœna spiritualis, ligans in cælo, animas obligans,

Ex s. August. ep. 250. Auxilio episcopo, Tract. 50. in Joann. num. 12.

Falsa, perniciosa, in art. 23. *Lutheri damnata, ad minus erronea.*

§§. 21. 23.

XLVII. Item quæ tradit, necessarium esse juxta leges naturales, et divinas, ut sive ad excommunicationem, sive ad suspensionem præcedere debeat examen personale, atque adeo sententias dictas *ipso facto,* non aliam vim habere, nisi seriæ comminationis sine ullo actuali effectu,

Falsa, temeraria, perniciosa, Ecclesiæ potestati injuriosa, erronea.

§. 22.

XLVIII. Item quæ pronuntiat, *inutilem, ac vanam esse formulam nonnullis abhinc sæculis inductam absolvendi generaliter ab excommunicationibus, in quas fidelis incidere potuisset,*

Falsa, temeraria, praxi Ecclesiæ injuriosa.

§. 24.

XLIX. Item quæ damnat ut nullas, et invalidas *suspensiones ex informata conscientia,*

Falsa, perniciosa, in Trid. injuriosa.

Ibid.

L. Item in eo, quod insinuat soli episcopo fas non esse uti potestate, quam tamen ei defert Tridentinum (sess. 14. c. 1. de ref.), suspensionis *ex informata conscientia* legitime infligendæ,

Jurisdictioni prælatorum Ecclesiæ læsiva.

DE ORDINE.

De Ordine, §. 4.

LI. Doctrina Synodi, quæ perhibet, in promovendis ad Ordines hanc more, et instituto veteris disciplinæ rationem servari consuevisse, *ut si quis clericorum distinguebatur sanctitate vitæ, et dignus æstimabatur, qui ad Ordines sacros ascenderet, ille solitus esse promoveri ad diaconatum, vel sacerdotium, etiamsi inferiores Ordines non suscepisset, neque tamen talis ordinatio dicebatur per saltum, ut postea dictum est :*

§. 5.

LII. Item quæ innuit non alium titulum ordinationum fuisse, quam deputationem ad aliquod speciale ministerium, qualis præscripta est in Concilio Chalcedonensi, subjungens (§. 6.) quamdiu Ecclesia sese his principiis in delectu sacrorum ministrorum conformavit, ecclesiasticum Ordinem floruisse ; verum beatos illos dies transiisse, novaque principia subinde introducta, quibus corrupta fuit disciplina in delectu ministrorum sanctuarii :

§. 7.

LIII. Item quod inter hæc ipsa corruptionis principia refert, quod recessum sit a vetere instituto, quo, ut ait (§. 5.), Ecclesia insistens Apostoli vestigiis neminem ad sacerdotium admittendum statuerat, nisi qui conservasset innocentiam baptismalem,

Quatenus innuit corruptam fuisse disciplinam per decreta, et instituta,

1. Sive quibus ordinationes per saltum vetitæ sunt,

2. Sive quibus pro ecclesiarum necessitate, et commoditate probatæ sunt ordinationes sine titulo specialis officii, velut speciatim a Tridentino ordinatio ad titulum patrimonii, salva obedientia, qua sic ordinati ecclesiarum necessitatibus deservire debent iis obeundis officiis quibus pro loco, ac tempore ab episcopo admoti fuerint, quemadmodum ab apostolicis temporibus in primitiva Ecclesia fieri consuevit,

3. Sive quibus jure canonico facta est criminum distinctio, quæ delinquentes reddunt irregulares; quasi per hanc distinctionem Ecclesia recesserit a spiritu Apostoli, non excludendo generaliter, et indistincte ab ecclesiastico ministerio omnes quoscumque, qui baptismalem innocentiam non conservassent,

Doctrina singulis suis partibus falsa, temeraria, ordinis pro ecclesiarum necessitate, et commoditate inducti perturbativa, in disciplinam per canones, et speciatim per Trid. decreta probatam injuriosa.

§. 13.

LIV. Item quæ velut turpem abusum notat umquam prætendere eleemosynam pro celebrandis missis, et sacramentis administrandis, sicuti et accipere quemlibet proventum dictum *stolæ*, et generatim quodcumque stipendium, et honorarium, quod suffragiorum, aut cujuslibet parochialis functionis occasione offerretur,

Quasi turpis abusus crimine notandi essent ministri Ecclesiæ, dum secundum receptum, et probatum Ecclesiæ morem, et institutum utuntur jure promulgato ab Apostolo accipiendi temporalia ab his, quibus spiritualia ministrantur,

Falsa, temeraria, ecclesiastici, ac pastoralis juris læsiva, in Ecclesiam, ejusque ministros injuriosa.

§. 14.

LV. Item qua vehementer optare se profitetur, ut aliqua ratio inveniretur minutuli cleri (quo nomine inferiorum Ordinum clericos designat) a cathedralibus, et collegiatis submovendi, providendo aliter, nempe per probos, et provectioris ætatis laicos, congruo assignato stipendio, ministerio inserviendi missis, et aliis officiis velut acolyti, etc., ut olim, inquit, fieri solebat, quando ejus generis officia,

non ad meram speciem pro majoribus Ordinibus suscipiendis redacta erant,

Quatenus reprehendit institutum, quo cavetur, ut *minorum Ordinum functiones per eos tantum præstentur, exerceanturve, qui in illis constituti, adscriptive sunt* (Concil. prov. IV. Mediol.); idque ad mentem Tridentini (sess. 23. c. 17.), *ut sanctorum Ordinum a diaconatu ad ostiariatum functiones ab apostolicis temporibus in Ecclesia laudabiliter receptæ, et in pluribus locis aliquandiu intermissæ juxta sacros canones revocentur, ne ab hæreticis tamquam otiosæ traducantur,*

Suggestio temeraria, piarum aurium offensiva, ecclesiastici ministerii perturbativa, servandæ, quoad fieri potest, in celebrandis mysteriis decentiæ imminutiva, in minorum Ordinum munera, et functiones, tum in disciplinam per canones, et speciatim per Trid. probatam injuriosa, favens hæreticorum in eam conviciis, et calumniis.

§. 18.

LVI. Doctrina, quæ statuit conveniens videri in impedimentis canonicis, quæ proveniunt ex delictis in jure expressis ullam umquam nec concedendam, nec admittendam esse dispensationem,

Æquitatis, et moderationis canonicæ a sacro Concilio Tridentino probatæ læsiva, auctoritati, et juribus Ecclesiæ derogans.

Ibid. 22.

LVII. Præscriptio Synodi, quæ generaliter, et indiscriminatim velut abusum rejicit quamcumque dispensationem, ut plus quam unum residentiale beneficium uni, eidemque conferatur; item in eo, quod subjungit, certum sibi esse juxta Ecclesiæ spiritum plus, quam uno beneficio, tametsi simplici, neminem frui posse,

Pro sua generalitate derogans moderationi Tridentini sess. 7. *c.* 5. *et sess.* 24. *c.* 17.

DE SPONSALIBUS ET MATRIMONIO.

Libell. memor. circa sponsalia, etc. §. 2.

LVIII. Propositio quæ statuit, sponsalia proprie dicta

actum mere civilem continere, qui ad matrimonium celebrandum disponit, eademque civilium legum præscripto omnino subjacere,

Quasi actus disponens ad sacramentum non subjaceat sub hac ratione juri Ecclesiæ,

Falsa, juris Ecclesiæ quoad effectus etiam e sponsalibus vi canonicarum sanctionum profluentes læsiva, disciplinæ ab Ecclesia constitutæ derogans.

De matrim. §§. 7. 11. 12.

LIX. Doctrina Synodi asserens, *ad supremam civilem potestatem dumtaxat originarie spectare contractui matrimonii apponere impedimenta ejus generis, quæ ipsum nullum reddunt, dicunturque dirimentia,* quod *jus originarium* præterea dicitur cum *jure dispensandi essentialiter connexum,* subjungens, *supposito assensu, vel conniventia principum potuisse Ecclesiam juste constituere impedimenta dirimentia ipsum contractum matrimonii,*

Quasi Ecclesia non semper potuerit, ac possit in christianorum matrimoniis jure proprio impedimenta constituere, quæ matrimonium non solum impediant, sed et nullum reddant quoad vinculum, quibus christiani obstricti teneantur etiam in terris infidelium, in eisdemque dispensare,

Canonum 3. 4. 9. 12. *sess.* 24. *Concil. Trid. eversiva, hæretica.*

Cit. Lib. et memor. circa special. §. 10.

LX. Item rogatio Synodi ad potestatem civilem ut *e numero impedimentorum tollat cognationem spiritualem, atque illud, quod dicitur publicæ honestatis, quorum origo reperitur in collectione Justiniani,* tum ut *restringat impedimentum affinitatis, et cognationis ex quacumque licita, aut illicita conjunctione provenientis ad quartum gradum juxta civilem computationem per lineam lateralem, et obliquam, ita tamen, ut spes nulla relinquatur dispensationis obtinendæ,*

Quatenus civili potestati jus attribuit, sive abolendi, sive restringendi impedimenta Ecclesiæ auctoritate constituta, vel comprobata; item qua parte supponit Ecclesiam per

potestatem civilem spoliari posse jure suo dispensandi super impedimentis ab ipsa constitutis, vel comprobatis,

Libertatis, ac potestatis Ecclesiæ subversiva, Tridentino contraria, ex hæreticali supra damnato principio profecta.

DE OFFICIIS, EXERCITATIONIBUS, INSTITUTIONIBUS AD RELIGIOSUM CULTUM PERTINENTIBUS, ET PRIMUM DE ADORANDA HUMANITATE CHRISTI.

De fide, §. 3.

LXI. Propositio quæ asserit, *adorare directe humanitatem Christi, magis vero aliquam ejus partem fore semper honorem divinum datum creaturæ,*

Quatenus per hoc verbum *directe* intendat reprobare adorationis cultum, quem fideles dirigunt ad humanitatem Christi, perinde ac si talis adoratio, qua humanitas, ipsaque caro vivifica Christi adoratur non quidem propter se, et tamquam nuda caro, sed prout unita divinitati, foret honor divinus impertitus creaturæ, et non potius una, eademque adoratio, qua Verbum incarnatum cum propria ipsius carne adoratur,

Ex Concil. C. P. V. gen. can. 9.

Falsa, captiosa, impia, ac debito cultui humanitatis Christi a fidelibus præstito, ac præstando detrahens, et injuriosa.

De orat. §. 17.

LXII. Doctrina, quæ devotionem erga sacratissimum cor Jesu rejicit inter devotiones, quas notat velut novas, erroneas, aut saltem periculosas,

Intellecta de hac devotione, qualis est ab apostolica Sede probata,

Falsa, temeraria, perniciosa, piarum aurium offensiva, in apostolicam Sedem injuriosa.

De orat. §. 10. *Et append. n.* 32.

LXIII. Item in eo, quod cultores cordis Jesu hoc etiam nomine arguit, quod non advertant sanctissimam carnem Christi, aut ejus partem aliquam, aut etiam humanitatem totam cum separatione, aut præcisione a divinitate adorari non posse cultu latriæ,

Quasi fideles cor Jesu adorarent cum separatione, vel præcisione a divinitate, dum illud adorant, ut est, cor Jesu, cor nempe personæ Verbi, cui inseparabiliter unitum est, ad eum modum, quo exsangue corpus Christi in triduo mortis sine separatione, aut præcisione a divinitate adorabile fuit in sepulchro,

Captiosa, in fideles cordis Christi cultores injuriosa.

DE ORDINE PRÆSCRIPTO IN PIIS EXERCITATIONIBUS OBEUNDIS.

De orat. §. 14. *Append. n.* 34.

LXIV. Doctrina, quæ velut superstitiosam universe notat *quamcumque efficaciam, quæ ponatur in determinato numero precum, et piarum salutationum,*

Tamquam superstitiosa censenda esset efficacia, quæ sumitur non ex numero in se spectato, sed ex præscripto Ecclesiæ certum numerum precum, vel externarum actionum præfinientis pro indulgentiis consequendis, pro adimplendis pœnitentiis, et generatim pro sacro, et religioso cultu rite, et ex ordine peragendo,

Falsa, temeraria, scandalosa, perniciosa, pietati fidelium injuriosa, Ecclesiæ auctoritati derogans, erronea.

De pœnit. §. 10.

LXV. Propositio enuntians, *irregularem strepitum novarum institutionum, quæ dictæ sunt exercitia, vel missiones..... forte numquam, aut saltem perraro eo pertingere, ut absolutam conversionem operentur, et exteriores illos commotionis actus, qui apparuere, nil aliud fuisse, quam transeuntia naturalis concussionis fulgura,*

Temeraria, male sonans, perniciosa, mori pio, salutariter per Ecclesiam frequentato, et in verbo Dei fundato, injuriosa.

DE MODO JUNGENDÆ VOCIS POPULI CUM VOCE ECCLESIÆ IN PRECIBUS PUBLICIS.

De orat. §. 24.

LXVI. Propositio asserens, *fore contra apostolicam praxim, et Dei consilia, nisi populo faciliores viæ pararentur vocem suam jungendi cum voce totius Ecclesiæ,*

Intellecta de usu vulgaris linguæ in liturgicas preces inducendæ,

Falsa, temeraria, ordinis pro mysteriorum celebratione, præscripti perturbativa, plurium malorum facile productrix.

DE LECTIONE SACRÆ SCRIPTURÆ.

Ex nota in fine decr. de gratia.

LXVII. Doctrina perhibens a lectione sacrarum scripturarum *nonnisi veram impotentiam excusare*, subjungens ultro se prodere obscurationem, quæ ex hujusce præcepti neglectu orta est super primarias veritates religionis,

Falsa, temeraria, quietis animarum perturbativa, alias in Quesnellio damnata.

De orat. §. 29.

LXVIII. Laudatio, qua summopere Synodus commendat Quesnellii commentationes in novum testamentum, aliaque aliorum quesnellianis erroribus faventium opera, licet proscripta, eademque parochis proponit, ut ea tamquam solidis religionis principiis referta in suis quisque parœciis populo post reliquas functiones perlegant,

Falsa, scandalosa, temeraria, seditiosa, Ecclesiæ injuriosa, schisma fovens et hæresim.

DE SACRIS IMAGINIBUS.

De orat. §. 17.

LXIX. Præscriptio, quæ generaliter, et indistincte inter imagines ab Ecclesia auferendas, velut rudibus erroris occasionem præbentes, notat imagines Trinitati incomprehensibiles,

Propter sui generalitatem temeraria, ac pio per Ecclesiam frequentato mori contraria, quasi nullæ extent imagines sanctissimæ Trinitatis communiter approbatæ, ac tuto permittendæ.

Ex brevi *Sollicitudini nostræ*, Benedicti XIV. an. 1745.

LXX. Item doctrina, et præscriptio generatim reprobans omnem specialem cultum, quem alicui speciatim imagini solent fideles impendere, et ad ipsam potius, quam ad aliam confugere,

Temeraria, perniciosa, pio per Ecclesiam frequentato mori, tum et illi providentiæ ordini injuriosa, quo ita Deus nec in omnibus memoriis sanctorum ista fieri voluit, qui dividit propria unicuique prout vult.

Ex s. Aug. ep. 78. clero, senioribus, et universæ plebi Ecclesiæ Hipponen.

LXXI. Item quæ vetat ne imagines, præsertim B. Virginis, ullis titulis distinguantur, præterquam denominationibus, quæ analogæ mysteriis, de quibus in sacra Scriptura expressa fit mentio,

Quasi nec adscribi possent imaginibus piæ aliæ denominationes, quas vel in ipsismet publicis precibus Ecclesia probat, et commendat,

Temeraria, piarum aurium offensiva, venerationi B. præsertim Virgini debitæ injuriosa.

LXXII. Item quæ velut abusum extirpari vult morem, quo velatæ asservantur certæ imagines,

Temeraria, frequentato in Ecclesia, et ad fidelium pietatem fovendam inducto mori contraria.

DE FESTIS.

Libell. memor. pro fest. reform. §. 3.

LXXIII. Propositio enuntians novorum festorum institutionem ex neglectu in veteribus observandis, et ex falsis notionibus naturæ, et finis earumdem solemnitatum originem duxisse,

Falsa, temeraria, scandalosa, Ecclesiæ injuriosa, favens hæreticorum in dies festos per Ecclesiam celebratos conviciis.

Ibid. §. 8.

LXXIV. Deliberatio Synodi de transferendis in diem dominicum festis per annum institutis; idque pro jure, quod persuasum sibi esse ait episcopo competere super disciplinam ecclesiasticam in ordine ad res mere spirituales; ideoque et præceptum missæ audiendæ abrogandi diebus, in quibus ex pristina Ecclesiæ lege viget etiamnum id præceptum; tum etiam in eo, quod superaddit de transferendis in adventum episcopali auctoritate jejuniis per annum ex Ecclesiæ præcepto servandis,

Quatenus adstruit episcopo fas esse jure proprio transferre dies ab Ecclesia præscriptos pro festis, jejuniisve celebrandis, aut inductum missæ audiendæ præceptum abrogare,

Propositio falsa, juris Conciliorum generalium, et summorum Pontificum læsiva, scandalosa, schismati favens.

DE JURAMENTIS.

Libell. memor. pro juram. reform. §. 4.

LXXV. Doctrina, quæ perhibet, beatis temporibus nascentis Ecclesiæ juramenta visa esse a documentis divini præceptoris, atque ab aurea evangelica simplicitate adeo aliena, ut *ipsummet jurare sine extrema, et ineluctabili necessitate reputatus fuisset actus irreligiosus, homine christiano indignus,* insuper *continuatam patrum seriem demonstrare juramenta communi sensu pro vetitis habita fuisse*; indeque progreditur ad improbanda juramenta, quæ curia ecclesiastica, jurisprudentiæ feudalis, ut ait, normam secuta in investituris, et in sacris ipsis episcoporum ordinationibus adoptavit; statuitque adeo implorandam a sæculari potestate legem pro abolendis juramentis, quæ in curiis etiam ecclesiasticis exiguntur pro suscipiendis muniis, et officiis, et generatim pro omni actu curiali,

Falsa, Ecclesiæ injuriosa, juris ecclesiastici læsiva, disciplinæ per canones inductæ, et probatæ subversiva.

DE COLLATIONIBUS ECCLESIASTICIS.

De collat. ecclesiast. §. 1.

LXXVI. Insectatio, qua Synodus scholasticam exagitat, velut eam, *quæ viam aperuit inveniendis novis, et inter se discordantibus systematibus, quoad veritates majoris pretii, ac demum adduxit ad probabilismum, et laxismum,*

Quatenus in scholasticam rejicit privatorum vitia, qui abuti ea poterunt, aut abusi sunt,

Falsa, temeraria, in sanctissimos viros, et doctores, qui magno catholicæ religionis bono scholasticam excoluere, injuriosa, favens infestis in eam hæreticorum conviciis.

Ibid.

LXXVII. Item in eo quod subdit, *mutationem formæ regiminis ecclesiastici qua factum est, ut ministri Ecclesiæ in oblivionem venirent suorum jurium, quæ simul sunt eorum obligationes, eo demum rem adduxisse, ut obliterari faceret primitivas notiones ministerii ecclesiastici, et sollicitudinis pastoralis,*

Quasi per mutationem regiminis congruentem disciplinæ in Ecclesia constitutæ, et probatæ, obliterari umquam potuerit, et amitti primitiva notio ecclesiastici ministerii, pastoralisve sollicitudinis,

Propositio falsa, temeraria, erronea.

§. 4.

LXXVIII. Præscriptio Synodi de ordine rerum tractandarum in collationibus, qua posteaquam præmisit, *in quolibet articulo distinguendum id, quod pertineat ad fidem et ad essentiam religionis ab eo, quod est proprium disciplinæ,* subjungit, *in hac ipsa* (disciplina) *distinguendum, quod est necessarium, aut utile ad retinendos in spiritu fideles ab eo, quod est inutile, aut onerosius, quam libertas filiorum novi fœderis patiatur, magis vero ab eo, quod est periculosum, aut noxium, utpote inducens ad superstitionem, et materialismum,*

Quatenus pro generalitate verborum comprehendat, et præscripto examini subjiciat etiam disciplinam ab Ecclesia constitutam, et probatam, quasi Ecclesia, quæ spiritu Dei regitur, disciplinam constituere posset non solum inutilem, et onerosiorem, quam libertas christiana patiatur, sed et periculosam, noxiam, inducentem in superstitionem, et materialismum,

Falsa, temeraria, scandalosa, perniciosa, piarum aurium offensiva, Ecclesiæ, ac spiritui Dei, quo ipsa regitur injuriosa, ad minus erronea.

CONVICIA ADVERSUS ALIQUAS SENTENTIAS IN SCHOLIS CATHOLICIS USQUE ADHUC AGITATAS.

Orat. ad Synod. §. 1.

LXXIX. Assertio, quæ conviciis, et contumeliis insectatur sententias in scholis catholicis agitatas, et de quibus

apostolica Sedes nihil adhuc definiendum, aut pronunciandum censuit,

Falsa, temeraria, in scholas catholicas injuriosa, debitæ apostolicis constitutionibus obedientiæ derogans.

DE TRIBUS REGULIS FUNDAMENTI LOCO A SYNODO POSITIS PRO REFORM. REGULARIUM.

Libell. memorial. pro reform. regular. §. 9.

LXXX. Regula 1., quæ statuit universe, et indiscriminatim *statum regularem, aut monasticum natura sua componi non posse cum animarum cura, cumque vitæ pastoralis muneribus, nec adeo in partem venire posse ecclesiasticæ hierarchiæ, quin ex adverso pugnet ipsiusmet vitæ monasticæ principiis,*

Falsa, perniciosa, in sanctissimos Ecclesiæ Patres, et præsules, qui regularis vitæ instituta cum clericalis Ordinis muneribus consociarunt, injuriosa, pio, vetusto, probato Ecclesiæ mori, summorumque Pontificum sanctionibus contraria: quasi monachi, quos morum gravitas, et vitæ, ac fidei institutio sancta commendat, *non rite, nec modo sine religionis offensione, sed et cum multa utilitate Ecclesiæ* clericorum officiis aggregentur:

Ex s. Siricio epist. decret. ad Himerium Tarracon. c. 13.

LXXXI. Item in eo, quod subjungit, sanctos Thomam, et Bonaventuram sic in tuendis adversus summos homines mendicantium institutis versatos esse, ut in eorum defensionibus minor æstus, accuratio major desideranda fuisset,

Scandalosa, in sanctissimos doctores injuriosa, impiis damnatorum auctorum contumeliis favens.

LXXXII. Regula 2. *Multiplicationem Ordinum, ac diversitatem naturaliter inferre perturbationem, et confusionem*; item in eo quod præmittit §. 4. *regularium fundatores,* qui post monastica instituta prodierunt, *Ordines superaddentes Ordinibus, reformationes reformationibus, nihil aliud effecisse, quam primariam mali causam magis, magisque dilatare,*

Intellecta de Ordinibus, et institutis a sancta Sede pro-

batis, quasi distincta piorum munerum varietas, quibus distincti Ordines addicti sunt, natura sua perturbationem, et confusionem parere debeat,

Falsa, calumniosa, in sanctos fundatores, eorumque fideles alumnos, tum et in ipsos Summos Pontifices injuriosa.

LXXXIII. Regula 3., qua postquam præmisit, *parvum corpus degens intra civilem societatem, quin fere sit pars ejusdem, parvamque monarchiam figit in statu, semper esse periculosum,* subinde hoc nomine criminatur privata monasteria communis instituti vinculo sub uno præsertim capite cònsociata, velut speciales totidem monarchias civili reipublicæ periculosas, et noxias,

Falsa, temeraria, regularibus institutis a sancta Sede ad religionis profectum approbatis injuriosa, favens hæreticorum in eadem instituta insectationibus, et calumniis.

DE SYSTEMATE, SEU ORDINATIONUM COMPLEXIONE DUCTA EX ALLATIS REGULIS, ET OCTO SEQUENTIBUS ARTICULIS COMPREHENSA PRO REFORMATIONE REGULARIUM.

§. 10.

LXXXIV. Art. 1. *De uno dumtaxat Ordine in Ecclesia retinendo, ac de seligenda præ ceteris regula sancti Benedicti, cum ob sui præstantiam, tum ob præclara illius Ordinis merita; sic tamen, ut in his, quæ forte occurrent temporum conditioni minus congrua, instituta vitæ ratio apud portum regium lucem præferat ad explorandum quid addere, quid detrahere conveniat.*

2. *Ne compotes fiant ecclesiasticæ hierarchiæ, qui se huic Ordini adjunxerint, nec ad sacros Ordines promoveantur, præterquam ad summum unus, vel duo, initiandi tamquam curati, vel capellani monasterii, reliquis in simplici laicorum Ordine remanentibus.*

3. *Unum tantum in unaquaque civitate admittendum monasterium, idque extra mœnia civitatis in locis abditioribus, et remotioribus collocandum.*

4. *Inter occupationes vitæ monasticæ pars sua labori manuum inviolate servanda, relicto tamen congruo tem-*

pore psalmodiæ impendendo, aut etiam, si alicui libuerit, litterarum studio. Psalmodia deberet esse moderata, quia nimia ejus prolixitas parit præcipitantiam, molestiam, evagationem. Quo plus auctæ sunt psalmodiæ, orationes, preces, tantumdem peræqua proportione omni tempore imminutus fervor est, sanctitasque regularium.

5. *Nulla forte admittenda distinctio monachos inter sive choro, sive ministeriis addictos; inæqualitas istæc gravissimas omni tempore lites excitavit, ac discordias, et a communitatibus regularium spiritum charitatis expulit.*

6. *Votum perpetuæ stabilitatis numquam tolerandum. Non illud norant veteres monachi, qui tamen Ecclesiæ consolatio, et christianismi ornamentum extiterunt. Vota castitatis, paupertatis, et obedientiæ non admittenda instar communis, et stabilis regulæ. Si quis ea vota, aut aliqua facere voluerit, consilium, et veniam ab episcopo postulabit, qui tamen numquam permittet, ut perpetua sint, nec anni fines excedent. Tantummodo facultas dabitur ea renovandi sub iisdem conditionibus.*

7. *Omnem episcopus habebit inspectionem in eorum vitam, studia, progressum in pietate: ad ipsum pertinebit monachos admittere, et expellere, semper tamen accepto contubernalium consilio.*

8. *Regulares Ordinum, qui adhuc remanent, licet sacerdotes, in hoc monasterium admitti etiam possent, modo in silentio, et solitudine propriæ sanctificationi vacare cuperent; quo casu dispensationi locus fieret in generali regula num. 2. statuta, sic tamen ne vitæ institutionem sequantur ab aliis discrepantem, adeo ut non plus quam una, aut ad summum duæ in diem missæ celebrentur, satisque ceteris sacerdotibus esse debeat una cum communitate concelebrare.*

ITEM PRO REFORMATIONE MONIALIUM.

§. 11.

Vota perpetua usque ad annum 40. aut 45. non admittenda. Moniales solidis exercitationibus, speciatim labori addicendæ: a carnali spiritualitate, qua pleraque disti-

nentur, avocandæ; expendendum, utrum, quod ad ipsas attinet, satius foret monasterium in civitate relinqui.

Systema vigentis atque jam antiquitus probatæ, ac receptæ disciplinæ subversivum, perniciosum, constitutionibus apostolicis, et plurium Conciliorum etiam generalium, tum speciatim Tridentini sanctionibus oppositum, et injuriosum, favens hæreticorum in monastica vota, et regularia instituta stabiliori consiliorum evangelicorum professioni addicta conviciis, et calumniis.

DE NATIONALI CONCILIO CONVOCANDO.

Libell. memor. pro convoc. Concil. nation. §. 1.

LXXXV. Propositio enuntians qualemcumque cognitionem ecclesiasticæ historiæ sufficere, ut fateri quisque debeat convocationem Concilii nationalis unam esse ex viis canonicis, qua finiantur in Ecclesia respectivarum nationum controversiæ spectantes ad religionem,

Sic intellecta, ut controversiæ ad fidem, et mores spectantes in Ecclesia quacumque subortæ, per nationale Concilium irrefragabili judicio finiri valeant; quasi inerrantia in fidei, et morum quæstionibus nationali Concilio competeret,

Schismatica, hæretica.

Mandamus igitur omnibus utriusque sexus Christifidelibus, ne de dictis propositionibus, et doctrinis sentire, docere, prædicare præsumant, contra quam in hac nostra constitutione declaratur, ita ut quicumque illas, vel earum aliquam conjunctim, vel divisim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam, disputando publice, vel privatim tractaverit, nisi forsitan impugnando, ecclesiasticis censuris, aliisque contra similia perpetrantes a jure statutis pœnis, ipso facto, absque ulla declaratione subjaceat.

Ceterum per hanc expressam præfatarum propositionum, et doctrinarum reprobationem, alia in eodem libro contenta nullatenus approbare intendimus, cum præsertim in eo complures deprehensæ fuerint propositiones, et doctrinæ, sive illis, quæ supra damnatæ sunt, affines, sive quæ communis ac probatæ cum doctrinæ, et disciplinæ temerarium con-

temptum, tum maxime infensum in Romanos Pontifices et apostolicam Sedem animum præseferunt.

Duo vero speciatim notanda censemus, quæ de augustissimo sanctissimæ Trinitatis mysterio §. 2. decreti de fide, si non pravo animo, imprudentius certe Synodo exciderunt, quæ facile rudes præsertim, et incautos in fraudem impellere valeant. Primum, dum posteaquam rite præmisit Deum in suo esse, unum, et simplicissimum permanere, continuo subjungens, ipsum Deum in tribus personis distingui, perperam discedit a communi, et probata in christianæ doctrinæ institutionibus formula, qua Deus unus quidem in tribus personis distinctis dicitur, non in tribus personis distinctus: cujus formulæ commutatione hoc vi verborum subrepit erroris periculum, ut essentia divina distincta in personis putetur, quam fides catholica sic unam in personis distinctis confitetur, ut eam simul profiteatur in se prorsus indistinctam.

Alterum, quod de ipsismet tribus divinis personis tradit, eas secundum earum proprietates personales, et incommunicabiles exactius loquendo exprimi, seu appellari Patrem, Verbum, et Spiritum sanctum, quasi minus propria, et exacta foret appellatio Filii tot scripturæ locis consecrata, voce ipsa Patris e cælis, et a nube delapsa, tum formula baptismi a Christo præscripta, tum et præclara illa confessione, qua beatus ab ipsomet Christo Petrus est pronuntiatus; ac non potius retinendum esset, quod edoctus ab Augustino angelicus præceptor (1) vicissim ipse docuit *in nomine Verbi eamdem proprietatem importari, quæ in nomine Filii*, dicente nimirum Augustino (2), *eo dicitur Verbum, quo Filius.*

Neque silentio prætereunda insignis ea, fraudis plena, Synodi temeritas, quæ pridem improbatam ab apostolica Sede conventus gallicani declarationem an. 1682. ausa sit non amplissimis modo laudibus exornare, sed quo majorem illi auctoritatem conciliaret, eam in decretum *de fide* inscriptum insidiose includere, articulos in illa contentos palam adoptare, et quæ sparsim per hoc ipsum decretum tradita sunt, horum articulorum publica, et solemni pro-

(1) S. Thom. 1. p. q. 34. art. 2. ad 3. — (2) S. August. de Trinit. lib 7., cap. 2.

fessione obsignare. Quo sane non solum gravior longe se nobis offert de Synodo, quam prædecessoribus nostris fuerit de comitiis illis expostulandi ratio, sed et ipsimet Gallicanæ Ecclesiæ non levis injuria irrogatur, quam dignam Synodus existimaverit, cujus auctoritas in patrocinium vocaretur errorum, quibus illud est contaminatum decretum.

Quamobrem, quæ acta conventus gallicani, mox ut prodierunt, prædecessor noster ven. Innocentius XI. per litteras in forma Brevis die 11. aprilis an. 1682., post autem expressius Alexander VIII. constitut. *Inter multiplices* die 4. aug. an. 1699., pro apostolici sui muneris ratione improbarunt, resciderunt, nulla, et irrita declararunt: multo fortius exigit a nobis pastoralis sollicitudo recentem horum factam in Synodo tot vitiis affectam adoptionem, velut temerariam, scandalosam, ac præsertim post edita prædecessorum nostrorum decreta, huic apostolicæ Sedi summopere injuriosam reprobare, ac damnare, prout eam præsenti hac nostra constitutione reprobamus, et damnamus, ac pro reprobata et damnata haberi volumus. Ad id genus fraudis pertinet, quod Synodus in hoc ipso decreto de fide quamplures articulos complexa, quos lovaniensis facultatis theologi ad Innocentii XI. judicium detulerunt, tum et alios duodecim a Cardinale de Noailles Benedicto XIII. oblatos, non dubitaverit ex reprobato secundo Ultrajectensi .Concilio vanum, vetusque commentum exsuscitare, temereque his verbis jactare in vulgus, nempe universæ Europæ notissimum esse, eos articulos Romæ severissimo examini subjectos fuisse, et non solum a qualicumque censura immunes exiisse, sed etiam a laudatis Romanis Pontificibus fuisse commendatos: cujus tamen assertæ commendationis non modo nullum extat authenticum documentum, quin potius eidem refragantur acta examinis, quæ in nostræ supremæ inquisitionis tabulis asservantur, e quibus id tantum apparet, nullum super iis prolatum fuisse judicium.

Hisce propterea de causis librum hunc ipsum, cui titulus: *Atti, e decreti del concilio diocesano di Pistoia del* 1786. « *In Pistoia per Atto Bracali stampatore vescovile. Con approvazione,* » sive præmisso, sive quovis alio titulo in-

scriptum, ubicumque, et quocumque idiomate, quavis editione, aut versione hactenus impressum, aut imprimendum, auctoritate apostolica tenore præsentium prohibemus, et damnamus, quemadmodum etiam alios omnes libros in ejus, sive ejus doctrinæ defensionem, tam scripto, quam typis forsan jam editos, seu, quod Deus avertat, edendos, eorumque lectionem, descriptionem, retentionem, et usum omnibus, et singulis Christifidelibus sub pœna excommunicationis per contrafacientes ipso facto incurrendæ, prohibemus pariter, et interdicimus.

Præcipimus insuper venerabilibus fratribus patriarchis, archiepiscopis, et episcopis, aliisque locorum Ordinariis, nec non hæreticæ pravitatis inquisitoribus, ut contradictores, et rebelles quoscumque per censuras, et pœnas præfatas, aliaque juris, et facti remedia, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachii sæcularis auxilio, omnino coerceant, et compellant.

Volumus autem, ut earumdem præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis, eadem fides prorsus adhibeatur, quæ ipsis originalibus litteris adhiberetur si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, damnationis, mandati, prohibitionis, et interdictionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ apud sanctam Mariam majorem anno incarnationis dominicæ millesimo septingentesimo nonagesimo quarto, quinto calendas septembris, pontificatus nostri anno vigesimo.

Ph. card. pro Datarius.
R. card. Braschius de Honestis.

VISA
De curia J. Manassei.

Loco ✠ plumbi

F. Livizzarius.

REGISTRATA IN SECRETARIA BREVIUM.

Anno a nativitate Domini nostri Jesu Christi millesimo septingentesimo nonagesimo quarto, indictione duodecima, die vero trigesima prima augusti, pontificatus sanctissimi in Christo Patris, et domini nostri, domini Pii divina providentia Papæ sexti anno vigesimo, supradictæ litteræ apostolicæ affixæ, et publicatæ fuerunt ad valvas basilicæ lateranen., et principis apostolorum, cancellariæ apostolicæ, curiæ generalis in Monte citatorio, in acie campi Floræ, ac in aliis locis solitis, et consuetis Urbis per me Joannem Renzoni apostolicum cursorem.

Felix Castellacci Magister cursorum.

PARS ALLOCUTIONIS

HABITÆ IN CONSISTORIO SECRETO DIE XXVI. JUNII MDCCCXV

A SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO

PIO

DIVINA PROVIDENTIA

PAPA VII.

Primo nostro in illam urbem *(Florentiam)* adventu jam præsenseramus, venerab. fratrem nostrum Scipionem Riccium pistoriensem olim, et pratensem episcopum, de se cum nobis, et sancta catholica Romana Ecclesia reconciliando, quod a longo nos tempore optabamus, bonique omnes avidissime opperiebantur, graviter cogitare. Jam vero cogitationem hanc suam nobis in præfatam civitatem reversis egregio, planeque imitando exemplo complevit. Filiali enim cum fiducia nobis significavit, se fòrmulæ, quam ipsi proponere nobis placuisset, sincero corde subscripturum. Nec fidei, quam nobis dederat, defuit. Formulam enim per ven. fratrem nostrum archiepiscopum philippensem ei missam legit, admisit, suaque manu signavit. Hac ergo formula, quam reparando scandalo publicam in cognitionem deduci concupivit, declaravit, se pure, et simpliciter, omninoque ex animo accipere, et venerari constitutiones a Sede apostolica factas, quibus errores Baji, Jansenii, Quesnellii, et illorum, qui eos sectati sunt, proscribuntur, præsertim vero bullam dogmaticam *Auctorem fidei*, qua octoginta quinque propositiones damnantur e pistoriensi, quam ipse coegerat, et publicari jusserat, Synodo excerptæ; has propterea propositiones omnes, et singulas se reprobare, et damnare iis qualificationibus, iisque sensibus, qui in præfata bulla expressi sunt; denique in sanctæ Ecclesiæ catholicæ apostolicæ Romanæ fide, inque

omnimoda subjectione, veraque obedientia nobis nostrisque successoribus tamquam in Petri cathedra sedentibus, et Jesu Christi vicariis, velle se vivere et mori. Post solemnem adeo declarationem, eum ad nos accersivimus, formulamque a se subscriptam nobis denuo asserentem, et suorum sensuum sinceritatem, atque intimam dogmaticis sa. me. Pii sexti decisionibus submissionem iteratis verbis testantem, addictumque suum orthodoxæ fidei, Sedique apostolicæ mediis etiam in erroribus animum profitentem, paterne complexi sumus: meritaque ob actum, quem gessit, laude commendatum, omni charitatis affectu nobis, catholicæque Ecclesiæ reconciliavimus. Cum vero datis nuper ad nos litteris, quibus de felici, faustoque nostro in Urbem reditu nobis gratulatur, retractationem Florentiæ factam, ratam se habere confirmaverit, paterno cor nostrum gaudio rursus affecit.

ENCYCLICA

PII IX. PONT. MAX.

DATA VI. ID. DECEMBR. ANNI MDCCCLXIV.
PONTIFICATUS SUI XIX.

VENERABILIBUS FRATRIBUS PATRIARCHIS, PRIMATIBUS,
ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS UNIVERSIS
GRATIAM ET COMMUNIONEM APOSTOLICÆ SEDIS HABENTIBUS

PIUS PP. IX.

VENERABILES FRATRES

salutem et apostolicam benedictionem.

Quanta cura ac pastorali vigilantia Romani Pontifices Prædecessores Nostri exequentes demandatum sibi ab ipso Christo Domino in persona Beatissimi Petri Apostolorum Principis officium, munusque pascendi agnos et oves, nunquam intermiserint universum Dominicum gregem sedulo enutrire verbis fidei, ac salutari doctrina imbuere, eumque ab venenatis pascuis arcere, omnibus quidem ac Vobis præsertim compertum exploratumque est, venerabiles Fratres. Et sane iidem Decessores Nostri augustæ catholicæ religionis, veritatis ac justitiæ assertores et vindices, de animarum salute maxime solliciti, nihil potius unquam habuere, quam sapientissimis suis Litteris et Constitutionibus retegere et damnare omnes hæreses et errores qui Divinæ Fidei nostræ, catholicæ Ecclesiæ doctrinæ, morum honestati, ac sempiternæ hominum saluti adversi graves frequenter excitarunt tempestates, et christianam civilemque rempublicam miserandum in modum funestarunt. Quocirca iidem Decessores Nostri Apostolica fortitudine conti-

nenter obstiterunt nefariis iniquorum hominum molitionibus, qui despumantes tamquam fluctus feri maris confusiones suas, ac libertatem promittentes, cum servi sint corruptionis, fallacibus suis opinionibus et perniciosissimis scriptis catholicæ religionis civilisque societatis fundamenta convellere, omnemque virtutem ac justitiam de medio tollere, omniumque animos mentesque depravare, et incautos imperitamque præsertim juventutem a recta morum disciplina avertere, eamque miserabiliter corrumpere, in erroris laqueos inducere, ac tandem ab Ecclesiæ catholicæ sinu avellere conati sunt.

Jam vero, uti Vobis, venerabiles Fratres, apprime notum est, Nos vix dum arcano divinæ Providentiæ consilio, nullis certe Nostris meritis, ad hanc Petri Cathedram evecti fuimus, cum videremus summo animi Nostri dolore horribilem sane procellam tot pravis opinionibus excitatam, et gravissima ac numquam satis lugenda damna, quæ in christianum populum ex tot erroribus redundant, pro Apostolici Nostri Ministerii officio illustria Prædecessorum Nostrorum vestigia sectantes Nostram extulimus vocem, ac pluribus in vulgus editis Encyclicis Epistolis et Allocutionibus in Consistorio habitis, aliisque Apostolicis Litteris præcipuos tristissimæ nostræ ætatis errores damnavimus, eximiamque vestram episcopalem vigilantiam excitavimus, et universos catholicæ Ecclesiæ Nobis charissimos filios etiam atque etiam mònuimus et exhortati sumus, ut tam diræ contagia pestis omnino horrerent et devitarent. Ac præsertim Nostra prima Encyclica Epistola die 9. novembris anno 1846. Vobis scripta, binisque Allocutionibus, quarum altera die 9. decembris anno 1854., altera vero 9. junii anno 1862. in Consistorio a Nobis habita fuit, monstruosa opinionum portenta damnavimus, quæ hac potissimum ætate cum maximo animarum damno, et civilis ipsius societatis detrimento dominantur, quæque non solum catholicæ Ecclesiæ, ejusque salutari doctrinæ ac venerandis juribus, verum etiam sempiternæ naturali legi a Deo in omnium cordibus insculptæ rectæque rationi maxime adversantur, et ex quibus alii prope omnes originem habent errores.

Etsi autem haud omiserimus potissimos hujusmodi errores sæpe proscribere et reprobare, tamen catholicæ Ec-

clesiæ causa, animarumque salus Nobis divinitus commissa, atque ipsius humanæ societatis bonum omnino postulant, ut iterum pastoralem vestram sollicitudinem excitemus ad alias pravas profligandas opiniones, quæ ex eisdem erroribus, veluti ex fontibus erumpunt. Quæ falsæ ac perversæ opiniones eo magis detestandæ sunt, quod eo potissimum spectant, ut impediatur et amoveatur salutaris illa vis, quam catholica Ecclesia ex divini sui Auctoris institutione et mandato libere exercere debet usque ad consummationem sæculi non minus erga singulos homines quam erga nationes, populos, summosque eorum Principes, utque de medio tollatur mutua illa inter Sacerdotium et Imperium consiliorum societas et concordia, quæ rei cum sacræ tum civili fausta semper extitit ac salutaris (1). Etenim probe noscitis, venerabiles Fratres, hoc tempore non paucos reperiri, qui civili consortio impium absurdumque *naturalismi*, uti vocant, principium applicantes audent docere, « optimam societatis publicæ rationem, civilemque progressum omnino requirere, ut humana societas constituatur et gubernetur, nullo habito ad religionem respectu, ac si ea non existeret, vel saltem nullo facto veram inter falsasque religiones discrimine. » Atque, contra sacrarum Litterarum, Ecclesiæ, sanctorumque Patrum doctrinam, asserere non dubitant, « optimam esse conditionem societatis, in qua Imperio non agnoscitur officium coercendi sancitis pœnis violatores catholicæ religionis, nisi quatenus pax publica postulet. » Ex qua omnino falsa socialis regiminis idea haud timent erroneam illam fovere opinionem catholicæ Ecclesiæ animarumque saluti maxime exitialem, a rec. mem. Gregorio XVI. Prædecessore Nostro *deliramentum* appellatam (2), nimirum « libertatem conscientiæ et cultuum esse proprium cujuscumque hominis jus, quod lege proclamari, et asseri debet in omni recte constituta societate, et jus civibus inesse ad omnimodam libertatem nulla vel ecclesiastica vel civili auctoritate coarctandam, quo suos conceptus quoscumque sive voce, sive typis, sive alia ratione palam publiceque manifestare, ac declarare va-

(1) Gregorii XVI. epist. encycl. *Mirari*, 15. augusti 1832. — (2) Eadem encycl. *Mirari*.

leant. » Dum vero id temere affirmant, haud cogitant et considerant, quod *libertatem perditionis* (1) prædicant, et quod « si humanis persuasionibus semper disceptare sit « liberum, numquam deesse poterunt, qui veritati audeant « resultare, et de humanæ sapientiæ loquacitate confidere, « cum hanc nocentissimam vanitatem quantum debeat fi- « des et sapientia christiana vitare, ex ipsa Domini no- « stri Jesu Christi institutione cognoscat (2). »

Et quoniam ubi a civili societate fuit amota religio, ac repudiata divinæ revelationis doctrina et auctoritas, vel ipsa germana justitiæ humanique juris notio tenebris obscuratur et amittitur, atque in veræ justitiæ legitimique juris locum materialis substituitur vis, inde liquet cur nonnulli, certissimis sanæ rationis principiis penitus neglectis posthabitisque, audeant conclamare, « voluntatem populi, publica, quam dicunt, opinione vel alia ratione manifestatam, constituere supremam legem ab omni divino humanoque jure solutam, et in ordine politico facta consummata, eo ipso quod consummata sunt, vim juris habere. » Verum ecquis non videt, planeque sentit, hominum societatem religionis ac veræ justitiæ vinculis solutam nullum aliud profecto propositum habere posse, nisi scopum comparandi, cumulandique opes, nullamque aliam in suis actionibus legem sequi, nisi indomitam animi cupiditatem inserviendi propriis voluptatibus et commodis? Eapropter hujusmodi homines acerbo sane odio insectantur Religiosas Familias, quamvis de re christiana, civili, ac litteraria summopere meritas, et blaterant, easdem nullam habere legitimam existendi rationem, atque ita hæreticorum commentis plaudunt. Nam, ut sapientissime rec. mem. Pius VI. Decessor noster docebat, « regularium abolitio lædit statum publicæ « professionis consiliorum evangelicorum, lædit vivendi « rationem in Ecclesia commendatam tamquam Apostolicæ « doctrinæ consentaneam, lædit ipsos insignes fundatores, « quos super altaribus veneramur, qui nonnisi a Deo in- « spirati eas constituerunt societates (3). » Atque etiam impie pronunciant, auferendam esse civibus et Ecclesiæ

(1) S. August. epist. 105. al. 166. — (2) S. Leo epist. 14. al. 133. edit. Ball. — (3) Epist. ad card. De la Rochefoucault, 10. martii 1791.

facultatem « qua eleemosynas christianæ charitatis causa palam erogare valeant, » ac de medio tollendam legem « qua certis aliquibus diebus opera servilia propter Dei cultum prohibentur, » fallacissime prætexentes, commemoratam facultatem et legem optimæ publicæ œconomiæ principiis obsistere. Neque contenti amovere religionem a publica societate, volunt religionem ipsam a privatis etiam arcere familiis. Etenim, funestissimum *Communismi* et *Socialismi* docentes ac profitentes errorem, asserunt « societatem domesticam seu familiam totam suæ existentiæ rationem a jure dumtaxat civili mutuari; proindeque ex lege tantum civili dimanare ac pendere jura omnia parentum in filios, cum primis vero jus institutionis educationisque curandæ. » Quibus impiis opinionibus machinationibusque in id præcipue intendunt fallacissimi isti homines, ut salutifera catholicæ Ecclesiæ doctrina ac vis a juventutis institutione et educatione prorsus eliminetur, ac teneri flexibilesque juvenum animi perniciosis quibusque erroribus, vitiisque misere inficiantur ac depraventur. Siquidem omnes, qui rem tum sacram, tum publicam perturbare, ac rectum societatis ordinem evertere, et jura omnia divina et humana delere sunt conati, omnia nefaria sua consilia, studia et operam in improvidam præsertim juventutem decipiendam ac depravandam, ut supra innuimus, semper contulerunt, omnemque spem in ipsius juventutis corruptela collocarunt. Quocirca numquam cessant utrumque clerum, ex quo, veluti certissima historiæ monumenta splendide testantur, tot magna in christianam, civilem et litterariam rempublicam commoda redundarunt, quibuscumque infandis modis divexare, et edicere ipsum Clerum, « utpote vero utilique scientiæ et civilitatis progressui inimicum, ab omni juventutis instituendæ educandæque cura et officio esse amovendum. »

At vero alii, instaurantes prava ac toties damnata novatorum commenta, insigni impudentia audent, Ecclesiæ et hujus Apostolicæ Sedis supremam auctoritatem, a Christo Domino ei tributam, civilis auctoritatis arbitrio subjicere, et omnia ejusdem Ecclesiæ et Sedis jura denegare circa ea quæ ad exteriorem ordinem pertinent. Namque ipsos minime pudet affirmare « Ecclesiæ leges non obligare in

conscientia, nisi cum promulgantur a civili potestate; acta et decreta Romanorum Pontificum ad religionem et Ecclesiam spectantia indigere sanctione et approbatione, vel minimum assensu potestatis civilis; Constitutiones Apostolicas (1), quibus damnantur clandestinæ societates, sive in eis exigatur sive non exigatur juramentum de secreto servando, earumque asseclæ et fautores anathemate mulctantur, nullam habere vim in illis orbis regionibus ubi ejusmodi aggregationes tolerantur a civili Gubernio; excommunicationem a Concilio Tridentino et Romanis Pontificibus latam in eos, qui jura possessionesque Ecclesiæ invadunt, et usurpant, niti confusione ordinis spiritualis ordinisque civilis ac politici ad mundanum dumtaxat bonum prosequendum; Ecclesiam nihil debere decernere, quod obstringere possit fidelium conscientias in ordine ad usum rerum temporalium; Ecclesiæ jus non competere violatores legum suarum pœnis temporalibus coercendi; conforme esse sacræ theologiæ, jurisque publici principiis, bonorum proprietatem, quæ ab Ecclesiis, a Familiis religiosis, aliisque locis piis possidentur, civili Gubernio asserere, et vindicare. » Neque erubescunt palam publiceque profiteri hæreticorum effatum et principium, ex quo tot perversæ oriuntur sententiæ atque errores. Dictitant enim « Ecclesiasticam potestatem non esse jure divino distinctam et independentem a potestate civili, neque ejusmodi distinctionem et independentiam servari posse, quin ab Ecclesia invadantur et usurpentur essentialia jura potestatis civilis. » Atque silentio præterire non possumus eorum audaciam qui sanam non sustinentes doctrinam contendunt « illis Apostolicæ Sedis judiciis et decretis, quorum objectum ad bonum generale Ecclesiæ, ejusdemque jura, ac disciplinam spectare declaratur, dummodo fidei morumque dogmata non attingat, posse assensum et obedientiam detrectari absque peccato, et absque ulla catholicæ professionis jactura. » Quod quidem quantopere adversetur catholico dogmati plenæ potestatis Romano Pontifici ab ipso Christo Domino divinitus collatæ universalem pascendi, re-

(1) Clementis XII. *In eminenti;* Benedicti XIV. *Providas Romanorum;* Pii VII. *Ecclesiam;* Leonis XII. *Quo graviora.*

gendi, et gubernandi Ecclesiam, nemo est qui non clare aperteque videat et intelligat.

In tanta igitur depravatarum opinionum perversitate Nos Apostolici Nostri officii probe memores, ac de sanctissima nostra religione, de sana doctrina et animarum salute Nobis divinitus commissa, ac de ipsius humanæ societatis bono maxime solliciti, Apostolicam Nostram vocem iterum extollere existimavimus. Itaque omnes et singulas pravas opiniones ac doctrinas, singillatim hisce Litteris commemoratas, auctoritate Nostra Apostolica reprobamus, proscribimus atque damnamus, easque ab omnibus catholicæ Ecclesiæ filiis veluti reprobatas, proscriptas atque damnatas omnino haberi volumus et mandamus.

Ac præter ea, optime scitis, venerabiles Fratres, hisce temporibus omnis veritatis justitiæque osores, et acerrimos nostræ religionis hostes, per pestiferos libros, libellos et ephemerides toto terrarum orbe dispersas populis illudentes, ac malitiose mentientes, alias impias quasque disseminare doctrinas. Neque ignoratis, hac etiam nostra ætate, nonnullos reperiri, qui, satanæ spiritu permoti et incitati, eo impietatis devenerunt, ut Dominatorem Dominum nostrum Jesum Christum negare, ejusque Divinitatem scelerata procacitate oppugnare non paveant. Hic vero haud possumus, quin maximis meritisque laudibus Vos efferamus, venerabiles Fratres, qui episcopalem vestram vocem contra tantam impietatem omni zelo attollere minime omisistis.

Itaque hisce Nostris Litteris Vos iterum amantissime alloquimur, qui in sollicitudinis Nostræ partem vocati summo Nobis inter maximas Nostras acerbitates solatio, lætitiæ et consolationi estis propter egregiam qua præstatis religionem, pietatem, ac propter mirum illum amorem, fidem et observantiam, qua Nobis et huic Apostolicæ Sedi concordissimis animis obstricti gravissimum episcopale vestrum ministerium strenue ac sedulo implere contenditis. Etenim ab eximio vestro pastorali zelo expectamus, ut assumentes gladium spiritus, quod est verbum Dei, et confortati in gratia Domini Nostri Jesu Christi velitis ingeminatis studiis quotidie magis prospicere, ut fideles curæ vestræ concrediti « abstineant ab herbis no-

« xiis, quas Jesus Christus non colit, quia non sunt plan-
« tatio Patris (1). » Atque eisdem fidelibus inculcare nunquam desinite, omnem veram felicitatem in homines ex augusta nostra religione, ejusque doctrina et exercitio redundare, ac beatum esse populum, cujus Dominus Deus ejus (2). Docete « catholicæ Fidei fundamento regna subsi-
« stere (3), et nihil tam mortiferum, tam præceps ad casum,
« tam expositum ad omnia pericula, si hoc solum
« nobis putantes posse sufficere, quod liberum arbitrium,
« cum nasceremur, accepimus, ultra jam a Domino nihil
« quæramus, idest, auctoris nostri obliti, ejus potentiam,
« ut nos ostendamus liberos, abjuremus (4). Atque etiam ne
« omittatis docere regiam potestatem non ad solum mundi
« regimen, sed maxime ad Ecclesiæ præsidium esse col-
« latam (5), et nihil esse quod civitatum Principibus et Re-
« gibus majori fructui gloriæque esse possit, quam si, ut
« sapientissimus fortissimusque alter Prædecessor Noster
« S. Felix Zenoni Imperatori præscribebat, Ecclesiam ca-
« tholicam..... sinant uti legibus suis, nec libertati ejus
« quemquam permittant obsistere..... Certum est enim,
« hoc rebus suis esse salutare, ut, cum de causis Dei a-
« gatur, juxta ipsius constitutum regiam voluntatem Sa-
« cerdotibus Christi studeant subdere, non præferre (6). »

Sed si semper, venerabiles Fratres, nunc potissimum in tantis Ecclesiæ civilisque societatis calamitatibus, in tanta adversariorum contra rem catholicam et hanc Apostolicam Sedem conspiratione, tantaque errorum congerie, necesse omnino est, ut adeamus cum fiducia ad thronum gratiæ, ut misericordiam consequamur, et gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Quocirca omnium fidelium pietatem excitare existimavimus, ut una Nobiscum Vobisque clementissimum luminum et misericordiarum Patrem ferventissimis humillimisque precibus sine intermissione orent et obsecrent, et in plenitudine fidei semper confugiant ad Dominum Nostrum Jesum Christum, qui redemit nos Deo in sanguine suo, Ejusque dulcissimum Cor flagrantissimæ

(1) S. Ignatius mart. ad Philadelph. 3. — (2) Ps. 143. — (3) S. Cælest. epist. 22. ad synod. Ephes. apud Const. pag. 1200. — (4) S. Innoc. I. epist. 29. ad Episc conc. Carthag., apud Const. pag. 891. — (5) S. Leo, epist. 156. al. 125. — (6) Pius VII. ep. encycl. *Diu satis*, 15. maji 1800.

erga nos charitatis victimam enixe jugiterque exorent, ut amoris sui vinculis omnia ad seipsum trahat, utque omnes homines sanctissimo suo amore inflammati secundum Cor Ejus ambulent digne Deo per omnia placentes, in omni bono opere fructificantes. Cum autem sine dubio gratiores sint Deo hominum preces, si animis ab omni labe puris ad ipsum accedant, iccirco cælestes Ecclesiæ thesauros dispensationi Nostræ commissos Christifidelibus Apostolica liberalitate reserare censuimus, ut iidem fideles ad veram pietatem vehementius incensi, ac per Pœnitentiæ Sacramentum a peccatorum maculis expiati fidentius suas preces ad Deum effundant, ejusque misericordiam et gratiam consequantur.

Hisce igitur Litteris auctoritate Nostra Apostolica omnibus et singulis utriusque sexus catholici orbis fidelibus Plenariam Indulgentiam ad instar Jubilæi concedimus intra unius tantum mensis spatium usque ad totum futurum annum 1865. et non ultra, a Vobis, venerabiles Fratres, aliisque legitimis locorum Ordinariis statuendum, eodem prorsus modo et forma, qua ab initio supremi Nostri Pontificatus concessimus per Apostolicas Nostras Litteras in forma Brevis die 20. mensis novembris anno 1846. datas, et ad universum episcopalem vestrum Ordinem missas, quarum initium « Arcano divinæ Providentiæ consilio, » et cum omnibus eisdem facultatibus, quæ per ipsas Litteras a Nobis datæ fuerunt. Volumus tamen, ut ea omnia serventur, quæ in commemoratis Litteris præscripta sunt, et ea excipiantur, quæ excepta esse declaravimus. Atque id concedimus, non obstantibus in contrarium facientibus quibuscumque, etiam speciali et individua mentione ac derogatione dignis. Ut autem omnis dubitatio et difficultas amoveatur, earumdem Litterarum exemplar ad Vos perferri jussimus.

« Rogemus, venerabiles Fratres, de intimo corde et de
« tota mente misericordiam Dei, quia et ipse addidit dicens:
« Misericordiam autem meam non dispergam ab eis. Peta-
« mus et accipiemus, et si accipiendi mora et tarditas fue-
« rit, quoniam graviter offendimus, pulsemus, quia et pul-
« santi aperietur, si modo pulsent ostium preces, gemitus
« et lacrimæ nostræ, quibus insistere et immorari oportet,

« et si sit unanimis oratio..... unusquisque oret Deum non « pro se tantum, sed pro omnibus fratribus, sicut Dominus « orare nos docuit (1). » Quo vero facilius Deus Nostris, Vestrisque, et omnium fidelium precibus, votisque annuat, cum omni fiducia deprecatricem apud Eum adhibeamus Immaculatam sanctissimamque Deiparam Virginem Mariam, quæ cunctas hæreses interemit in universo mundo, quæque omnium nostrum amantissima Mater « tota suavis « est ..... ac plena misericordiæ, ... omnibus sese exora- « bilem, omnibus clementissimam præbet, omnium neces- « sitates amplissimo quodam miseratur affectu (2), » atque utpote Regina adstans a dextris Unigeniti Filii sui Domini Nostri Jesu Christi in vestitu deaurato, circumamicta varietate, nihil est, quod ab Eo impetrare non valeat. Suffragia quoque petamus Beatissimi Petri Apostolorum Principis, et Coapostoli ejus Pauli, omniumque Sanctorum Cælitum, qui facti jam amici Dei pervenerunt ad cælestia regna, et coronati possident palmam, ac de sua immortalitate securi, de nostra sunt salute solliciti.

Denique cælestium omnium donorum copiam Vobis a Deo ex animo adprecantes singularis Nostræ in Vos charitatis pignus Apostolicam Benedictionem ex intimo corde profectam vobis ipsis, venerabiles Fratres, cunctisque Clericis, Laicisque fidelibus curæ vestræ commissis peramanter impertimus.

Datum Romæ apud S. Petrum, die VIII. Decembris anno 1864., decimo a Dogmatica Definitione Immaculatæ Conceptionis Deiparæ Virginis Mariæ.

Pontificatus Nostri anno decimonono.

PIUS PAPA IX.

(1) S. Cyprian. epist. 11. — (2) S. Bernard. serm. de duodecim prærogativis B. Mariæ Virg. ex verbis Apocalypsis.

SYLLABUS

COMPLECTENS PRÆCIPUOS NOSTRÆ ÆTATIS ERRORES, QUI NOTANTUR IN ALLOCUTIONIBUS CONSISTORIALIBUS, IN ENCYCLICIS ALIISQUE APOSTOLICIS LITTERIS SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI PII PAPÆ IX.

§. I.

Pantheismus, Naturalismus et Rationalismus absolutus.

I. Nullum supremum, sapientissimum, providentissimumque Numen divinum existit ab hac rerum universitate distinctum, et Deus idem est ac rerum natura, et iccirco immutationibus obnoxius, Deusque reapse fit in homine et mundo, atque omnia Deus sunt et ipsissimam Dei habent substantiam; ac una eademque res est Deus cum mundo, et proinde spiritus cum materia, necessitas cum libertate, verum cum falso, bonum cum malo et justum cum injusto.

Alloc. *Maxima quidem*, 9. junii 1862.

II. Neganda est omnis Dei actio in homines et mundum.

Alloc. *Maxima quidem*, 9. junii 1862.

III. Humana ratio, nullo prorsus Dei respectu habito, unicus est veri et falsi, boni et mali arbiter, sibi ipsi est lex et naturalibus suis viribus ad hominum ac populorum bonum curandum sufficit.

Alloc. *Maxima quidem*, 9. junii 1862.

IV. Omnes religionis veritates ex nativa humanæ rationis vi derivant; hinc ratio est princeps norma qua homo cognitionem omnium cujuscumque generis veritatum assequi possit ac debeat.

Epist. Encycl. *Qui pluribus*, 9. novembris 1846.
Epist. Encycl. *Singularis quidem*, 17. martii 1856.
Alloc. *Maxima quidem*, 9. junii 1862.

V. Divina revelatio est imperfecta, et iccirco subjecta continuo et indefinito progressui qui humanæ rationis progressioni respondeat.

Epist. Encycl. *Qui pluribus*, 9. novembris 1846.

Alloc. *Maxima quidem*, 9. junii 1862.

VI. Christi fides humanæ refragatur rationi ; divinaque revelatio non solum nihil prodest, verum etiam nocet hominis perfectioni.

VII. Prophetiæ et miracula, in sacris Litteris exposita et narrata, sunt poetarum commenta, et christianæ fidei mysteria philosophicarum investigationum summa ; et utriusque Testamenti libris mythica continentur inventa; ipseque Jesus Christus est mythica fictio.

Epist. Encycl. *Qui pluribus*, 9. novembris 1846.

Alloc. *Maxima quidem*, 9. junii 1862.

§. II.

Rationalismus moderatus.

VIII. Quum ratio humana ipsi religioni æquiparetur, iccirco theologicæ disciplinæ perinde ac philosophicæ tractandæ sunt.

Alloc. *Singulari quadam perfusi*, 9. decembris 1854.

IX. Omnia indiscriminatim dogmata religionis christianæ sunt objectum naturalis scientiæ seu philosophiæ; et humana ratio historice tantum exculta potest ex suis naturalibus viribus et principiis ad veram de omnibus etiam reconditioribus dogmatibus scientiam pervenire, modo hæc dogmata ipsi rationi tamquam objectum proposita fuerint.

Epist. ad Archiep. Frising. *Gravissimas*, 11. decembris 1862.

Epist. ad eumdem *Tuas libenter*, 21. decembris 1863.

X. Quum aliud sit philosophus, aliud philosophia, ille jus et officium habet se submittendi auctoritati, quam veram ipse probaverit ; at philosophia neque potest neque debet ulli sese submittere auctoritati.

Epist. ad Archiep. Frising. *Gravissimas*, 11. decembris 1862.

Epist. ad eumdem *Tuas libenter*, 21. decembris 1863.

XI. Ecclesia non solum non debet in philosophiam unquam animadvertere, verum etiam debet ipsius philosophiæ tolerare errores, eique relinquere ut ipsa se corrigat.

Epist. ad Archiep. Frising. *Gravissimas*, 11. decembris 1862.

XII. Apostolicæ Sedis Romanarumque Congregationum decreta liberum scientiæ progressum impediunt.

Epist. ad Archiep. Frising. *Tuas libenter*, 21. decembris 1863.

XIII. Methodus et principia, quibus antiqui Doctores scholastici theologiam excoluerunt, temporum nostrorum necessitatibus scientiarumque progressui minime congruunt.

Epist. ad Archiep. Frising. *Tuas libenter*, 21. decembris 1863.

XIV. Philosophia tractanda est, nulla supernaturalis revelationis habita ratione.

Epist. ad Archiep. Frising. *Tuas libenter*, 21. decembris 1863.

N. B. Cum rationalismi systemate cohærent maximam partem errores Antonii Günther, qui damnantur in Epist. ad Card. Archiepisc. Coloniensem *Eximiam tuam*, 15. junii 1847., et in Epist. ad Episc. Wratislaviensem *Dolore haud mediocri*, 30. aprilis 1860.

§. III.

Indifferentismus, Latitudinarismus.

XV. Liberum cuique homini est eam amplecti ac profiteri religionem, quam rationis lumine quis ductus veram putaverit.

Litt. Apost. *Multiplices inter*, 10. junii 1851.

Alloc. *Maxima quidem*, 9. junii 1862.

XVI. Homines in cujusvis religionis cultu viam æternæ salutis reperire æternamque salutem assequi possunt.

Epist. Encycl. *Qui pluribus*, 9. novembris 1846.

Alloc. *Ubi primum*, 17. decembris 1847.

Epist. Encycl. *Singularem quidem*, 17. martii 1856.

XVII. Saltem bene sperandum est de æterna illorum omnium salute, qui in vera Christi Ecclesia nequaquam versantur.

Alloc. *Singulari quadam*, 9. decembris 1854.

Epist. encycl. *Quanto conficiamur*, 17. augusti 1863.

XVIII. Protestantismus non aliud est quam diversa veræ ejusdem christianæ religionis forma, in qua æque ac in Ecclesia catholica Deo placere datum est.

Epist. encycl. *Noscitis et Nobiscum*, 8. decemb. 1849.

§. IV.

Socialismus, Communismus, Societates clandestinæ, Societates biblicæ, Societates clerico-liberales.

Ejusmodi pestes sæpe gravissimisque verborum formulis reprobantur in Epist. encycl. *Qui pluribus*, 9. novembris 1846.; in Alloc. *Quibus quantisque*, 20. aprilis 1849.; in Epist. encycl. *Noscitis et Nobiscum*, 8. decemb. 1849.; in Alloc. *Singulari quadam*, 9. decemb. 1854.; in Epist. encycl. *Quanto conficiamur mœrore*, 10. augusti 1863.

§. V.

Errores de Ecclesia ejusque juribus.

XIX. Ecclesia non est vera perfectaque societas plane libera, nec pollet suis propriis et constantibus juribus sibi a divino suo fundatore collatis, sed civilis potestatis est definire quæ sint Ecclesiæ jura ac limites, intra quós eadem jura exercere queat.

Alloc. *Singulari quadam*, 9. decembris 1854.
Alloc. *Multis gravibusque*, 17. decembris 1860.
Alloc. *Maxima quidem*, 9. junii 1862.

XX. Ecclesiastica potestas suam auctoritatem exercere non debet absque civilis Gubernii venia et assensu.

Alloc. *Meminit unusquisque*, 30. septembris 1861.

XXI. Ecclesia non habet potestatem dogmatice definiendi religionem catholicæ Ecclesiæ esse unice veram religionem.

Litt. Apost. *Multiplices inter*, 10. junii 1851.

XXII. Obligatio, qua catholici magistri et scriptores omnino adstringuntur, coarctatur in iis tantum, quæ ab infallibili Ecclesiæ judicio veluti fidei dogmata ab omnibus credenda proponuntur.

Epist. ad Archiepisc. Frising. *Tuas libenter*, 21. decembris 1863.

XXIII. Romani Pontifices et Concilia œcumenica a limitibus suæ potestatis recesserunt, jura Principum usurparunt, atque etiam in rebus fidei et morum definiendis errarunt.

Litt. Apost. *Multiplices inter*, 10. junii 1851.

XXIV. Ecclesia vis inferendæ potestatem non habet, neque potestatem ullam temporalem directam vel indirectam.

Litt. Apost. *Ad Apostolicæ*, 22. augusti 1851.

XXV. Præter potestatem episcopatui inhærentem, alia est attributa temporalis potestas a civili imperio vel expresse vel tacite concessa, revocanda propterea, cum libuerit, a civili imperio.

Litt. Apost. *Ad Apostolicæ*, 22. augusti 1851.

XXVI. Ecclesia non habet nativum ac legitimum jus acquirendi ac possidendi.

Alloc. *Numquam fore*, 15. decembris 1856.

Epist. encycl. *Incredibili*, 17. septembris 1863.

XXVII. Sacri Ecclesiæ ministri Romanusque Pontifex ab omni rerum temporalium cura ac dominio sunt omnino excludendi.

Alloc. *Maxima quidem*, 9. junii 1862.

XXVIII. Episcopis, sine Gubernii venia, fas non est vel ipsas Apostolicas Litteras promulgare.

Alloc. *Numquam fore*, 15. decembris 1856.

XXIX. Gratiæ a Romano Pontifice concessæ existimari deben tamquam irritæ, nisi per Gubernium fuerint imploratæ.

Alloc. *Numquam fore*, 15. decembris 1856.

XXX. Ecclesiæ et personarum ecclesiasticarum immunitas a jure civili ortum habuit.

Litt. Apost. *Multiplices inter*, 10. junii 1851.

XXXI. Ecclesiasticum forum pro temporalibus clericorum causis sive civilibus sive criminalibus omnino de medio tollendum est, etiam inconsulta et reclamante Apostolica Sede.

Alloc. *Acerbissimum*, 27. septembris 1852.

Alloc. *Numquam fore*, 15. decembris 1856.

XXXII. Absque ulla naturalis juris et æquitatis viola-

tione potest abrogari personalis immunitas, qua clerici ab onere subeundæ exercendæque militiæ eximuntur; hanc vero abrogationem postulat civilis progressus, maxime in societate ad formam liberioris regiminis constituta.

Epist. ad Episc. Montisregal. *Singularis Nobisque,* 29. septembris 1864.

XXXIII. Non pertinet unice ad ecclesiasticam jurisdictionis potestatem proprio ac nativo jure dirigere theologicarum rerum doctrinam.

Epist. ad Archiepisc. Frising. *Tuas libenter,* 21. decembris 1863.

XXXIV. Doctrina comparantium Romanum Pontificem Principi libero, et agenti in universa Ecclesia, doctrina est quæ medio ævo prævaluit.

Litt. Apost. *Ad Apostolicæ,* 22. augusti 1851.

XXXV. Nihil vetat, alicujus Concilii generalis sententia aut universorum populorum facto, summum Pontificatum ab Romano Episcopo atque Urbe ad alium Episcopum aliamque civitatem transferri.

Litt. Apost. *Ad Apostolicæ,* 22. augusti 1851.

XXXVI. Nationalis Concilii definitio nullam aliam admittit disputationem, civilisque administratio rem ad hosce terminos exigere potest.

Litt. Apost. *Ad Apostolicæ,* 22. augusti 1851.

XXXVII. Institui possunt nationales Ecclesiæ ab auctoritate Romani Pontificis subductæ planeque divisæ.

Alloc. *Multis gravibusque,* 17. decembris 1860.

Alloc. *Jamdudum cernimus,* 18. martii 1861.

XXXVIII. Divisioni Ecclesiæ in orientalem atque occidentalem nimia Romanorum Pontificum arbitria contulerunt.

Litt. Apost. *Ad Apostolicæ,* 22. augusti 1851.

§. VI.

Errores de societate civili tum in se,
tum in suis ad Ecclesiam relationibus spectata.

XXXIX. Reipublicæ status, utpote omnium jurium origo et fons, jure quodam pollet nullis circumscripto limitibus.

Alloc. *Maxima quidem,* 9. junii 1862.

XL. Catholicæ Ecclesiæ doctrina humanæ societatis bono et commodis adversatur.

Epist. encycl. *Qui pluribus,* 9. novembris 1846.

Alloc. *Quibus quantisque,* 20. aprilis 1849.

XLI. Civili potestati, vel ab infideli imperante exercitæ competit potestas indirecta negativa in sacra; eidem proinde competit nedum jus quod vocant *Exequatur*, sed etiam jus *appellationis,* quam nuncupant, *ab abusu.*

Litt. Apost. *Ad Apostolicæ,* 22. augusti 1851.

XLII. In conflictu legum utriusque potestatis, jus civile prævalet.

Litt. Apost. *Ad Apostolicæ,* 22. augusti 1851.

XLIII. Laica potestas auctoritatem habet rescindendi, declarandi ac faciendi irritas solemnes conventiones (vulgo *Concordata*) super usu jurium ad ecclesiasticam immunitatem pertinentium cum Sede Apostolica initas, sine hujus consensu, imo et ea reclamante.

Alloc. *In Consistoriali,* 4. novembris 1850.

Alloc. *Multis gravibusque,* 17. decembris 1860.

XLIV. Civilis auctoritas potest se immiscere rebus quæ ad religionem, mores et regimen spirituale pertinent. Hinc potest de instructionibus judicare, quas Ecclesiæ pastores ad conscientiarum normam pro suo munere edunt, quin etiam potest de divinorum sacramentorum administratione et dispositionibus ad ea suscipienda necessariis decernere.

Alloc. *In Consistoriali,* 1. novembris 1850.

Alloc. *Maxima quidem,* 9. junii 1850.

XLV. Totum scholarum publicarum regimen, in quibus juventus christianæ alicujus reipublicæ instituitur, episcopalibus dumtaxat seminariis aliqua ratione exceptis, potest ac debet attribui auctoritati civili, et ita quidem attribui, ut nullum alii cuicumque auctoritati recognoscatur jus immiscendi se in disciplina scholarum, in regimine studiorum, in graduum collatione, in delectu aut approbatione magistrorum.

Alloc. *In Consistoriali,* 1. novembris 1862.

Alloc. *Quibus luctuosissimis,* 5. septembris 1851.

XLVI. Imo in ipsis clericorum seminariis methodus studiorum adhibenda civili auctoritati subjicitur.

Alloc. *Numquam fore,* 15. decembris 1856.

XLVII. Postulat optima civilis societatis ratio, ut populares scholæ, quæ patent omnibus cujusque e populo classis pueris, ac publica universim Instituta, quæ litteris severioribusque disciplinis tradendis et educationi juventutis curandæ sunt destinata, eximantur ab omni Ecclesiæ auctoritate, moderatrice vi et ingerentia, plenoque civilis ac politicæ auctoritatis arbitrio subjiciantur ad imperantium placita et ad communium ætati opinionum amussim.

Epist. ad Archiepisc. Friburg. *Quum non sine*, 14. julii 1864.

XLVIII. Catholicis viris probari potest ea juventutis instituendæ ratio, quæ sit a catholica fide et ab Ecclesiæ potestate sejuncta, quæque rerum dumtaxat naturalium scientiam ac terrenæ socialis vitæ fines tantummodo vel saltem primario spectet.

Epist. ad Archiepisc. Friburg. *Quum non sine*, 14. julii 1864.

XLIX. Civilis auctoritas potest impedire quominus sacrorum Antistites et fideles populi cum Romano Pontifice libere ac mutuo communicent.

Alloc. *Maxima quidem*, 9. junii 1862.

L. Laica auctoritas habet per se jus præsentandi Episcopos, et potest ab illis exigere ut ineant diœcesium procurationem, antequam ipsi canonicam a S. Sede institutionem et Apostolicas Litteras accipiant.

Alloc. *Numquam fore*, 15. decembris 1856.

LI. Imo laicum Gubernium habet jus deponendi ab exercitio pastoralis ministerii Episcopos, neque tenetur obedire Romano Pontifici in iis quæ episcopatuum et Episcoporum respiciunt institutionem.

Litt. Apost. *Multiplices inter*, 10. junii 1851.

Alloc. *Acerbissimum*, 27. septembris 1852.

LII. Gubernium potest suo jure immutare ætatem ab Ecclesia præscriptam pro religiosa tam mulierum quam virorum professione, omnibusque religiosis familiis indicere, ut neminem sine suo permissu ad solemnia vota nuncupanda admittant.

Alloc. *Numquam fore*, 15. decembris 1850.

LIII. Abrogandæ sunt leges quæ ad religiosarum familiarum statum tutandum, earumque jura et officia pertinent,

imo potest civile Gubernium iis omnibus auxilium præstare, qui a suscepto religiosæ vitæ instituto deficere ac solemnia vota frangere velint; pariterque potest religiosas easdem familias perinde ac collegiatas ecclesias et beneficia simplicia, etiam juris patronatus, penitus extinguere, illorumque bona et reditus civilis potestatis administrationi et arbitrio subjicere et vindicare.

Alloc. *Acerbissimum*, 27. septembris 1852.

Alloc. *Probe memineritis*, 22. januarii 1855.

Alloc. *Cum sæpe*, 26. julii 1855.

LIV. Reges et principes non solum ab Ecclesiæ jurisdictione eximuntur, verum etiam in quæstionibus jurisdictionis dirimendis superiores sunt Ecclesia.

Litt. Apost. *Multiplices inter*, 10. junii 1851.

LV. Ecclesia a statu, statusque ab Ecclesia sejungendus est.

Alloc. *Acerbissimum*, 27. septembris 1852.

§. VII.

Errores de Ethica naturali et christiana.

LVI. Morum leges divina haud egent sanctione, minimeque opus est ut humanæ leges et naturæ jus conformentur, aut obligandi vim a Deo accipiant.

Alloc. *Maxima quidem*, 9. junii 1862.

LVII. Philosophicarum rerum morumque scientia, itemque civiles leges possunt et debent a divina et ecclesiastica auctoritate declinare.

Alloc. *Maxima quidem*, 9. junii 1862.

LVIII. Aliæ vires non sunt agnoscendæ nisi illæ quæ in materia positæ sunt, et omnis morum disciplina honestasque collocari debet in cumulandis et augendis quovis modo divitiis ac in voluptatibus explendis.

Alloc. *Maxima quidem*, 9. junii 1862.

Epist. encycl. *Quanto conficiamur*, 10. augusti 1863.

LIX. Jus in materiali facto consistit, et omnia hominum officia sunt nomen inane, et omnia humana facta juris vim habent.

Alloc. *Maxima quidem*, 9. junii 1862.

LX. Auctoritas nihil aliud est nisi numeri et materialium virium summa.

Alloc. *Maxima quidem*, 9. junii 1862.

LXI. Fortunata facti injustitia nullum juris sanctitati detrimentum affert.

Alloc. *Jamdudum cernimus*, 18. martii 1861.

LXII. Proclamandum est et observandum principium quod vocant de *non-interventu*.

Alloc. *Novos et ante*, 28. septembris 1860.

LXIII. Legitimis Principibus obedientiam detrectare, imo et rebellare licet.

Epist. encycl. *Qui pluribus*, 9. novembris 1846.
Alloc. *Quisque vestrum*, 4. octobris 1847.
Epist. encycl. *Noscitis et Nobiscum*, 8. decemb. 1847.
Litt. Apost. *Cum catholica*, 26. martii 1860.

LXIV. Tum cujusque sanctissimi juramenti violatio tum quælibet scelesta flagitiosaque actio sempiternæ legi repugnans, non solum haud est improbanda, verum etiam omnino licita, summisque laudibus efferenda, quando id pro patriæ amore agatur.

Alloc. *Quibus quantisque*, 20. aprilis 1849.

§. VIII.

Errores de Matrimonio christiano.

LXV. Nulla ratione ferri potest, Christum evexisse matrimonium ad dignitatem sacramenti.

Litt. Apost. *Ad Apostolicæ*, 22. augusti 1851.

LXVI. Matrimonii sacramentum non est nisi quid contractui accessorium ab eoque separabile, ipsumque sacramentum in una tantum nuptiali benedictione situm est.

Litt. Apost. *Ad Apostolicæ*, 22. augusti 1851.

LXVII. Jure naturæ matrimonii vinculum non est indissolubile, et in variis casibus divortium proprie dictum auctoritate civili sanciri potest.

Litt. Apost. *Ad Apostolicæ*, 22. augusti 1851.
Alloc. *Acerbissimum*, 27. septembris 1852.

LXVIII. Ecclesia non habet potestatem impedimenta matrimonium dirimentia inducendi, sed ea potestas civili

auctoritati competit, a qua impedimenta existentia tollenda sunt.

Litt. Apost. *Multiplices inter*, 10. junii 1851.

LXIX. Ecclesia sequioribus sæculis dirimentia impedimenta inducere cœpit, non jure proprio, sed illo jure usa, quod a civili potestate mutuata erat.

Litt. Apost. *Ad Apostolicæ*, 22. augusti 1851.

LXX. Tridentini canones qui anathematis censuram illis inferunt qui facultatem impedimenta dirimentia inducendi Ecclesiæ negare audeant, vel non sunt dogmatici, vel de hac mutuata potestate intelligendi sunt.

Litt. Apost. *Ad Apostolicæ*, 22. augusti 1851.

LXXI. Tridentini forma sub infirmitatis pœna non obligat, ubi lex civilis aliam formam præstituat, et velit hac nova forma interveniente matrimonium valere.

Litt. Apost. *Ad Apostolicæ*, 22. augusti 1851.

LXXII. Bonifacius VIII. votum castitatis in Ordinatione emissum nuptias nullas reddere primus asseruit.

Litt. Apost. *Ad Apostolicæ*, 22. augusti 1851.

LXXIII. Vi contractus mere civilis potest inter christianos constare veri nominis matrimonium, falsumque est, aut contractum matrimonii inter christianos semper esse sacramentum, aut nullum esse contractum, si sacramentum excludatur.

Litt. *Apost. Ad Apostolicæ*, 22. augusti 1851.

Lettera di S. S. Pio IX. al Re di Sardegna, 9. settembre 1852.

Alloc. *Acerbissimum*, 27. septembris 1852.

Alloc. *Multis gravibusque*, 17. decembris 1860.

LXXIV. Causæ matrimoniales et sponsalia suapte natura ad forum civile pertinent.

Litt. Apost. *Ad Apostolicæ*, 22. augusti 1851.

Alloc. *Acerbissimum*, 27. septembris 1852.

N. B. Huc facere possunt duo alii errores de clericorum cœlibatu abolendo et de statu matrimonii statui virginitatis anteferendo. Confodiuntur, prior in epist. encycl. *Qui pluribus*, 9. novembris 1846., posterior in litteris apost. *Multiplices inter*, 10. junii 1851.

§. IX.

Errores de civili Romani Pontificis Principatu.

LXXV. De temporalis regni cum spirituali compatibilitate disputant inter se christianæ et catholicæ Ecclesiæ filii.

Litt. Apost. *Ad Apostolicæ*, 22. augusti 1851.

LXXVI. Abrogatio civilis imperii, quo Apostolica Sedes potitur, ad Ecclesiæ libertatem felicitatemque vel maxime conduceret.

Alloc. *Quibus quantisque*, 20. aprilis 1849.

N. B. Præter hos errores explicite notatos, alii complures implicite reprobantur proposita et asserta doctrina, quam catholici omnes firmissime retinere debeant, de civili Romani Pontificis principatu. Ejusmodi doctrina luculenter traditur in Alloc. *Quibus quantisque*, 20. aprilis 1849.; in Alloc. *Si semper antea*, 20. maji 1850.; in Litt. Apost. *Cum catholica Ecclesia*, 26. martii 1860.; in Alloc. *Novos*, 28. septembris 1860.; in Alloc. *Jamdudum*, 18. martii 1861.; in Alloc. *Maxima quidem*, 9. junii 1862.

§. X.

Errores qui ad liberalismum hodiernum referuntur.

LXXVII. Ætate hac nostra non amplius expedit, religionem catholicam haberi tamquam unicam Status religionem, ceteris quibuscumque cultibus exclusis.

Alloc. *Nemo vestrum*, 26. julii 1855.

LXXVIII. Hinc laudabiliter in quibusdam catholici nominis regionibus lege cautum est ut hominibus illuc immigrantibus liceat publicum proprii cujusque cultus exercitium habere.

Alloc. *Acerbissimum*, 27. septembris 1852.

LXXIX. Enimvero falsum est, civilem cujusque cultus libertatem, itemque plenam potestatem omnibus attributam quaslibet opiniones cogitationesque palam publiceque manifestandi conducere ad populorum mores animosque facilius corrumpendos ac indifferentismi pestem propagandam.

Alloc. *Numquam fore*, 15. decembris 1856.

LXXX. Romanus Pontifex potest ac debet cum progressu, cum liberalismo et cum recenti civilitate sese reconciliare et componere.

Alloc. *Jamdudum cernimus*, 18. martii 1861.

CONSTITUTIO (*)

QUA ECCLESIASTICÆ CENSURÆ LATÆ SENTENTIÆ LIMITANTUR.

PIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

AD PERPETUAM REI MEMORIAM

Apostolicæ Sedis moderationi convenit, quæ salubriter veterum canonum auctoritate constituta sunt, sic retinere, ut, si temporum rerumque mutatio quidpiam esse temperandum prudenti dispensatione suadeat, eadem Apostolica Sedes congruum supremæ suæ potestatis remedium ac providentiam impendat. Quamobrem cum animo Nostro jampridem revolveremus, ecclesiasticas censuras, quæ per modum latæ sententiæ, ipsoque facto incurrendæ ad incolumitatem ac disciplinam ipsius Ecclesiæ tutandam, effrenemque improborum licentiam coercendam et emendandam sancte per singulas ætates indictæ ac promulgatæ sunt, magnum ad numerum sensim excrevisse; quasdam etiam, temporibus moribusque mutatis, a fine atque causis, ob quas impositæ fuerant, vel a pristina utilitate, atque opportunitate excidisse; eamque ob rem non infrequentes oriri sive in iis, quibus animarum cura commissa est, sive in ipsis fidelibus dubietates, anxietates, angoresque conscientiæ; Nos ejusmodi incommodis occurrere volentes,

(*) In secunda Congregatione generali œcumenici concilii Vaticani die 14. decembris 1869. significatum fuit Patribus, Ss.mum D. N. Pium PP. IX. quarto idus oct. ejusdem anni Constitutionem edidisse de censurarum latæ sententiæ limitatione; atque iisdem per Protonotarios apostolicos tradi mandasse. Quapropter singulis Patribus præsentibus exemplar memoratæ Constitutionis a prædictis Protonotariis illico distributum est.

plenam earumdem recensionem fieri, Nobisque proponi jussimus, ut, diligenti adhibita consideratione, statueremus, quasnam ex illis servare ac retinere oporteret, quas vero moderari, aut abrogare congrueret. Ea igitur recensione peracta, ac Venerabilibus Fratribus Nostris S. R. E. Cardinalibus in negotiis Fidei Generalibus Inquisitoribus per universam Christianam Rempublicam deputatis in consilium adscitis, reque diu ac mature perpensa, motu proprio, certa scientia, matura deliberatione Nostra, deque Apostolicæ Nostræ potestatis plenitudine hac perpetuo valitura Constitutione decernimus, ut ex quibuscumque censuris sive excommunicationis, sive suspensionis, sive interdicti, quæ per modum latæ sententiæ, ipsoque facto incurrendæ hactenus impositæ sunt, nonnisi illæ, quas in hac ipsa Constitutione inserimus, eoque modo, quo inserimus, robur exinde habeant; simul declarantes, easdem non modo ex veterum canonum auctoritate, quatenus cum hac Nostra Constitutione conveniunt, verum etiam ex hac ipsa Constitutione Nostra, non secus ac si primum editæ ab ea fuerint, vim suam prorsus accipere debere.

EXCOMMUNICATIONES LATÆ SENTENTIÆ SPECIALI MODO ROMANO PONTIFICI RESERVATÆ.

Itaque excommunicationi latæ sententiæ speciali modo Romano Pontifici reservatæ subjacere declaramus:

I.

Omnes a christiana fide apostatas, et omnes ac singulos hæreticos, quocumque nomine censeantur, et cujuscumque sectæ existant, eisque credentes, eorumque receptores, fautores, ac generaliter quoslibet illorum defensores.

II.

Omnes et singulos scienter legentes sine auctoritate Sedis Apostolicæ libros eorumdem apostatarum et hæreticorum hæresim propugnantes, nec non libros cujusvis auctoris per Apostolicas litteras nominatim prohibitos, eosdemque libros retinentes, imprimentes et quomodolibet defendentes.

III.

Schismaticos et eos qui a Romani Pontificis pro tempore existentis obedientia pertinaciter se subtrahunt, vel recedunt.

IV.

Omnes et singulos, cujuscumque status, gradus seu conditionis fuerint, ab ordinationibus seu mandatis Romanorum Pontificum pro tempore existentium ad universale futurum Concilium appellantes; nec non eos, quorum auxilio, consilio vel favore appellatum fuerit.

V.

Omnes interficientes, mutilantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S. R. E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedisque Apostolicæ Legatos, vel Nuncios, aut eos a suis Diœcesibus, Territoriis, Terris, seu Dominiis ejicientes; nec non ea mandantes, vel rata habentes, seu præstantes in eis auxilium, consilium vel favorem.

VI.

Impedientes directe vel indirecte exercitium jurisdictionis ecclesiasticæ sive interni sive externi fori, et ad hoc recurrentes ad forum sæculare, ejusque mandata procurantes, edentes, aut auxilium, consilium vel favorem præstantes.

VII.

Cogentes sive directe, sive indirecte judices laicos ad trahendum ad suum tribunal personas ecclesiasticas præter canonicas dispositiones; item edentes leges vel decreta contra libertatem aut jura Ecclesiæ.

VIII.

Recurrentes ad laicam potestatem ad impediendas litteras vel acta quælibet a Sede Apostolica, vel ab ejusdem Legatis aut Delegatis quibuscumque profecta, eorumque promulgationem vel executionem directe vel indirecte prohibentes; aut eorum causa sive ipsas partes, sive alios lædentes, vel perterrefacientes.

IX.

Omnes falsarios litterarum Apostolicarum, etiam in forma Brevis ac supplicationum gratiam vel justitiam concernentium per Romanum Pontificem, vel S. R. E. Vice-Cancellarios seu Gerentes vices eorum aut de mandato ejusdem Romani Pontificis signatarum: nec non falso publicantes Litteras Apostolicas, etiam in forma Brevis, et etiam falso signantes supplicationes hujusmodi sub nomine Romani Pontificis, seu Vice-Cancellarii aut Gerentis vices prædictorum.

X.

Absolventes complicem in peccato turpi etiam in mortis articulo, si alius Sacerdos licet non adprobatus ad confessiones, sine gravi aliqua exoritura infamia et scandalo, possit excipere morientis confessionem.

XI.

Usurpantes aut sequestrantes jurisdictionem, bona, reditus ad personas ecclesiasticas ratione suarum Ecclesiarum aut beneficiorum pertinentes.

XII.

Invadentes, destruentes, detinentes per se vel per alios Civitates, Terras, loca aut jura ad Ecclesiam Romanam pertinentia; vel usurpantes, perturbantes, retinentes supremam jurisdictionem in ejus; nec non ad singula prædicta auxilium, consilium, favorem præbentes.

A quibus omnibus excommunicationibus huc usque recensitis absolutionem Romano Pontifici pro tempore speciali modo reservatam esse et reservari; et pro ea generalem concessionem absolvendi a casibus et censuris, sive excommunicationibus Romano Pontifici reservatis nullo pacto sufficere declaramus, revocatis insuper earumdem respectu quibuscumque indultis concessis sub quavis forma et quibusvis personis etiam Regularibus cujuscumque Ordinis, Congregationis, Societatis et Instituti, etiam speciali mentione dignis et in quavis dignitate constitutis. Absolvere autem præsumentes sine debita facultate, etiam quovis prætextu, excommunicationis vinculo Romano Ponti-

fici reservatæ innodatos se sciant, dummodo non agatur de mortis articulo; in quo tamen firma sit quoad absolutos obligatio standi mandatis Ecclesiæ, si convaluerint.

EXCOMMUNICATIONES LATÆ SENTENTIÆ ROMANO PONTIFICI RESERVATÆ.

Excommunicationi latæ sententiæ Romano Pontifici reservatæ subjacere declaramus:

I.

Docentes vel defendentes sive publice, sive privatim propositiones ab Apostolica Sede damnatas sub excommunicationis pœna latæ sententiæ; item docentes vel defendentes tamquam licitam praxim inquirendi a pœnitente nomen complicis, prouti damnata est a Benedicto XIV. in Const. *Suprema*, 7. julii 1745. — *Ubi primum*, 2. junii 1746. — *Ad eradicandum*, 28. septembris 1746.

II.

Violentas manus, suadente diabolo, injicientes in Clericos, vel utriusque sexus Monachos, exceptis quoad reservationem casibus et personis, de quibus jure vel privilegio permittitur, ut Episcopus aut alius absolvat.

III.

Duellum perpetrantes, aut simpliciter ad illud provocantes, vel ipsum acceptantes, et quoslibet complices, vel qualemcumque operam aut favorem præbentes, nec non de industria spectantes, illudque permittentes, vel quantum in illis est, non prohibentes, cujuscumque dignitatis sint, etiam regalis vel imperialis.

IV.

Nomen dantes sectæ *Massonicæ*, aut *Carbonariæ*, aut aliis ejusdem generis sectis quæ contra Ecclesiam vel legitimas potestates seu palam, seu clandestine machinantur, nec non iisdem sectis favorem qualemcumque præstantes; earumve occultos coryphæos ac duces non denunciantes, donec non denunciaverint.

V.

Immunitatem asyli ecclesiastici violare, ausu temerario, jubentes, aut violantes.

VI.

Violantes clausuram Monialium, cujuscumque generis aut conditionis, sexus vel ætatis fuerint, in earum monasteria absque legitima licentia ingrediendo; pariterque eos introducentes vel admittentes; itemque Moniales ab illa exeuntes extra casus ac formam a S. Pio V. in Constit. *Decori* præscriptam.

VII.

Mulieres violantes Regularium virorum clausuram, et Superiores aliosve eas admittentes.

VIII.

Reos simoniæ realis in beneficiis quibuscumque, eorumque complices.

IX.

Reos simoniæ confidentialis in beneficiis quibuslibet, cujuscumque sint dignitatis.

X.

Reos simoniæ realis ob ingressum in Religionem.

XI.

Omnes, qui quæstum facientes ex indulgentiis aliisque gratiis spiritualibus, excommunicationis censura plectuntur Constitutione S. Pii V. *Quam plenum*, 2. januarii 1569.

XII.

Colligentes eleemosynas majoris pretii pro Missis, et ex iis lucrum captantes, faciendo eas celebrari in locis ubi Missarum stipendia minoris pretii esse solent.

XIII.

Omnes qui excommunicatione mulctantur in Constitutionibus S. Pii V. *Admonet nos*, quarto kalend. aprilis 1567., Innocentii IX. *Quæ ab hac Sede*, prid. nonas novemb. 1591., Clementis VIII. *Ad Romani Pontificis curam*, 26. junii 1592., et Alexandri VII. *Inter ceteras*, nono kalend. novemb. 1660. alienationem et infeudationem Civitatum et Locorum S. R. E. respicientibus.

XIV.

Religiosos præsumentes clericis aut laicis extra casum necessitatis Sacramentum Extremæ Unctionis aut Eucharistiæ per viaticum ministrare absque Parochi licentia.

XV.

Extrahentes absque legitima venia reliquias ex sacris Cœmeteriis sive Catacumbis Urbis Romæ ejusque territorii, eisque auxilium vel favorem præbentes.

XVI.

Communicantes cum excommunicato nominatim a Papa in crimine criminoso, ei scilicet impendendo auxilium vel favorem.

XVII.

Clericos scienter et sponte communicantes in divinis cum personis a Romano Pontifice nominatim excommunicatis, et ipsos in officiis recipientes.

EXCOMMUNICATIONES LATÆ SENTENTIÆ EPISCOPIS SIVE ORDINARIIS RESERVATÆ.

Excommunicationi latæ sententiæ Episcopis sive Ordinariis reservatæ subjacere declaramus:

I.

Clericos in Sacris constitutos vel Regulares aut Moniales post votum solemne castitatis matrimonium contrahere præsumentes ; nec non omnes cum aliqua ex prædictis personis matrimonium contrahere præsumentes.

II.

Procurantes abortum, effectu sequuto.

III.

Litteris apostolicis falsis scienter utentes, vel crimini ea in re cooperantes.

EXCOMMUNICATIONES LATÆ SENTENTIÆ NEMINI RESERVATÆ.

Excommunicationi latæ sententiæ nemini reservatæ subjacere declaramus:

I.

Mandantes seu cogentes tradi ecclesiasticæ sepulturæ hæreticos notorios aut nominatim excommunicatos vel interdictos.

II.

Lædentes aut perterrefacientes Inquisitores, denuntiantes, testes, aliosve ministros S. Officii, ejusve Sacri Tribunalis scripturas diripientes, aut comburentes, vel prædictis quibuslibet auxilium, consilium, favorem præstantes.

III.

Alienantes et recipere præsumentes bona ecclesiastica absque Beneplacito Apostolico, ad formam Extravagantis *Ambitiosæ* De Rebus Ecclesiæ non alienandis.

IV.

Negligentes sive culpabiliter omittentes denunciare infra mensem Confessarios sive Sacerdotes a quibus sollicitati fuerint ad turpia in quibuslibet casibus expressis a Prædecessoribus Nostris Gregorio XV. Const. *Universi*, 20. augusti 1622., et Benedicto XIV. Const. *Sacramentum pœnitentiæ*, 1. junii 1741.

Præter hos hactenus recensitos, eos quoque quos Sacrosanctum Concilium Tridentinum, sive reservata summo Pontifici aut Ordinariis absolutione, sive absque ulla reservatione excommunicavit, Nos pariter ita excommunicatos esse declaramus; excepta anathematis pœna in Decreto Sess. IV. *De editione et usu Sacrorum Librorum* constituta, cui illos tantum subjacere volumus, qui libros de rebus sacris tractantes sine Ordinarii approbatione imprimunt, aut imprimi faciunt.

SUSPENSIONES LATÆ SENTENTIÆ SUMMO PONTIFICI RESERVATÆ.

I.

Suspensionem ipso facto incurrunt a suorum Beneficiorum perceptione ad beneplacitum S. Sedis Capitula et Conventus Ecclesiarum et Monasteriorum aliique omnes, qui ad illarum seu illorum regimen et administrationem recipiunt Episcopos aliosve Prælatos de prædictis Ecclesiis seu Monasteriis apud eamdem S. Sedem quovis modo provisos, antequam ipsi exhibuerint Litteras Apostolicas de sua promotione.

II.

Suspensionem per triennium a collatione Ordinum ipso jure incurrunt aliquem Ordinantes absque titulo beneficii vel patrimonii, cum pacto ut ordinatus non petat ab ipsis alimenta.

III.

Suspensionem per annum ab Ordinum administratione ipso jure incurrunt Ordinantes alienum subditum etiam sub prætextu beneficii statim conferendi, aut jam collati, sed minime sufficientis, absque ejus Episcopi litteris dimissorialibus; vel etiam subditum proprium, qui alibi tanto tempore moratus sit, ut canonicum impedimentum contrahere ibi potuerit, absque Ordinarii ejus loci litteris testimonialibus.

IV.

Suspensionem per annum a collatione Ordinum ipso jure incurrit, qui excepto casu legitimi privilegii, Ordinem sacrum contulerit absque titulo beneficii vel patrimonii clerico in aliqua Congregatione viventi, in qua solemnis professio non emittitur, vel etiam Religioso nondum professo.

V.

Suspensionem perpetuam ab exercitio Ordinum ipso jure incurrunt Religiosi ejecti, extra Religionem degentes.

VI.

Suspensionem ab Ordine suscepto ipso jure incurrunt, qui eumdem Ordinem recipere præsumpserunt ab excom-

municato vel suspenso vel interdicto nominatim denunciatis, aut ab hæretico vel schismatico notorio: eum vero, qui bona fide a quopiam eorum est ordinatus, exercitium non habere Ordinis sic suscepti, donec dispensetur, declaramus.

VII.

Clerici sæculares exteri ultra quatuor menses in Urbe commorantes ordinati ab alio quam ab ipso suo Ordinario absque licentia Card. Urbis Vicarii, vel absque prævio examine coram eodem peracto; vel etiam a proprio Ordinario posteaquam in prædicto examine rejecti fuerint; nec non clerici pertinentes ad aliquem e sex Episcopatibus suburbicariis, si ordinentur extra suam diœcesim, dimissorialibus sui Ordinarii ad alium directis quam ad Card. Urbis Vicarium; vel non præmissis ante Ordinem sacrum suscipiendum exercitiis spiritualibus per decem dies in domo urbana Sacerdotum a Missione nuncupatorum, suspensionem ab Ordinibus sic susceptis ad beneplacitum S. Sedis ipso jure incurrunt: Episcopi vero ordinantes ab usu Pontificalium per annum.

INTERDICTA LATÆ SENTENTIÆ RESERVATA.

I.

Interdictum Romano Pontifici speciali modo reservatum ipso jure incurrunt Universitates, Collegia et Capitula, quocumque nomine nuncupentur, ab ordinationibus seu mandatis ejusdem Romani Pontificis pro tempore existentis ad universale futurum Concilium appellantia.

II.

Scienter celebrantes vel celebrari facientes divina in locis ab Ordinario, vel delegato Judice, vel a jure interdictis, aut nominatim excommunicatos ad divina officia, seu ecclesiastica Sacramenta, vel ecclesiasticam sepulturam admittentes, interdictum ab ingressu Ecclesiæ ipso jure incurrunt, donec ad arbitrium ejus, cujus sententiam contempserunt, competenter satisfecerint.

Denique quoscumque alios Sacrosanctum Concilium Tridentinum suspensos aut interdictos ipso jure esse decrevit, Nos pari modo suspensioni vel interdicto eosdem obnoxios esse volumus et declaramus.

Quæ vero censuræ sive excommunicationis, sive suspensionis, sive interdicti Nostri, aut Prædecessorum Nostrorum Constitutionibus, aut sacris canonibus præter eas, quas recensuimus, latæ sunt, atque hactenus in suo vigore perstiterunt sive pro R. Pontificis electione, sive pro interno regimine quorumcumque Ordinum et Institutorum Regularium, nec non quorumcumque Collegiorum, Congregationum, cœtuum locorumque piorum cujuscumque nominis aut generis sint, eas omnes firmas esse, et in suo robore permanere volumus et declaramus.

Ceterum decernimus, in novis quibuscumque concessionibus ac privilegiis, quæ ab Apostolica Sede concedi cuivis contigerit, nullo modo ac ratione intelligi unquam debere, aut posse comprehendi facultatem absolvendi a casibus, et censuris quibuslibet Romano Pontifici reservatis, nisi de iis formalis, explicita, ac individua mentio facta fuerit: quæ vero privilegia aut facultates, sive a Prædecessoribus Nostris, sive etiam a Nobis cuilibet Cœtui, Ordini, Congregationi, Societati, et Instituto, etiam regulari cujusvis speciei, etsi titulo peculiari prædito, atque etiam speciali mentione digno a quovis unquam tempore huc usque concessæ fuerint, ea omnia, easque omnes Nostra hac Constitutione revocatas, suppressas, et abolitas esse volumus, prout reapse revocamus, supprimimus, et abolemus, minime refragantibus aut obstantibus privilegiis quibuscumque, etiam specialibus comprehensis, vel non in Corpore juris, aut Apostolicis Constitutionibus, et quavis confirmatione Apostolica, vel immemorabili etiam consuetudine, aut alia quacumque firmitate roboratis, quibuslibet etiam formis ac tenoribus, et cum quibusvis derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, quibus omnibus, quatenus opus sit, derogare intendimus, et derogamus.

Firmam tamen esse volumus absolvendi facultatem a Tridentina Synodo Episcopis concessam *Sess. XXIV. capite VI. de reform.* in quibuscumque censuris Apostolicæ Sedi hac Nostra Constitutione reservatis, iis tantum exceptis, quas eidem Apostolicæ Sedi speciali modo reservatas declaravimus.

Decernentes has Litteras, atque omnia et singula, quæ

in eis constituta ac decreta sunt, omnesque et singulas, quæ in eisdem factæ sunt ex anterioribus Constitutionibus Prædecessorum Nostrorum, atque etiam Nostris, aut ex aliis sacris Canonibus quibuscumque, etiam Conciliorum Generalium, et ipsius Tridentini mutationes, derogationes, suppressiones atque abrogationes ratas et firmas, ac respective rata atque firma esse et fore, suosque plenarios et integros effectus obtinere debere, ac reapse obtinere; sicque et non aliter in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, ac Apostolicæ Sedis Nuntios, ac quosvis alios quacumque præeminentia, ac potestate fungentes, et functuros, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi et interpretandi facultate, et auctoritate, judicari, ac definiri debere; et irritum atque inane esse ac fore quidquid super his a quoquam quavis auctoritate, etiam prætextu cujuslibet privilegii, aut consuetudinis inductæ vel inducendæ, quam abusum esse declaramus, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus præmissis, aliisque quibuslibet ordinationibus, constitutionibus, privilegiis, etiam speciali et individua mentione dignis, nec non consuetudinibus quibusvis, etiam immemorabilibus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostræ Constitutionis, Ordinationis, limitationis, suppressionis, derogationis, voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei et Beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum.

Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo octingentesimo sexagesimo nono, quarto idus octobris, Pontificatus Nostri anno vigesimo quarto.

MARIUS Card. MATTEI Pro-Datarius.
N. Card. PARACCIANI CLARELLI.

Visa de Curia.
DOMINICUS BRUTI.

Loco ✠ Plumbi. J. Cugnoni.

CONSTITUTIONES DOGMATICÆ

EDITÆ IN SACROSANCTO

ŒCUMENICO CONCILIO VATICANO

ANNO 1870.

CONSTITUTIO DOGMATICA

DE FIDE CATHOLICA

EDITA IN SESSIONE III.

ŒCUMENICI CONCILII VATICANI

die 24 Aprilis 1870.

PIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

SACRO APPROBANTE CONCILIO

AD PERPETUAM REI MEMORIAM

Dei Filius et generis humani Redemptor Dominus noster Jesus Christus, ad Patrem cælestem rediturus, cum Ecclesia sua in terris militante omnibus diebus usque ad consummationem sæculi futurum se esse promisit. Quare dilectæ sponsæ præsto esse, adsistere docenti, operanti benedicere, periclitanti opem ferre nullo unquam tempore destitit. Hæc vero salutaris ejus providentia, cum ex aliis beneficiis innumeris continenter apparuit, tum iis manifestissime comperta est fructibus, qui orbi christiano e Conciliis œcumenicis ac nominatim e Tridentino, iniquis licet temporibus celebrato, amplissimi provenerunt. Hinc enim sanctissima religionis dogmata pressius definita, uberiusque exposita, errores damnati atque cohibiti; hinc ecclesiastica disciplina restituta firmiusque sancita, promotum in Clero scientiæ et pietatis studium, parata adolescentibus ad sacram militiam educandis collegia, christiani denique populi mores et accuratiore fidelium eruditione et frequentiore sacramentorum usu instaurati. Hinc præterea arctior membrorum cum visibili Capite commu-

nio, universoque corpori Christi mystico additus vigor; hinc religiosæ multiplicatæ familiæ, aliaque christianæ pietatis instituta; hinc ille etiam assiduus et usque ad sanguinis effusionem constans ardor in Christi regno late per orbem propagando.

Verumtamen hæc aliaque insignia emolumenta, quæ per ultimam maxime œcumenicam Synodum divina clementia Ecclesiæ largita est, dum grato, quo par est, animo recolimus; acerbum compescere haud possumus dolorem ob mala gravissima, inde potissimum orta, quod ejusdem sacrosanctæ Synodi apud permultos vel auctoritas contempta, vel sapientissima neglecta fuere decreta.

Nemo enim ignorat, hæreses, quas Tridentini Patres proscripserunt, dum, rejecto divino Ecclesiæ magisterio, res ad religionem spectantes privati cujusvis judicio permitterentur, in sectas paullatim dissolutas esse multiplices, quibus inter se dissentientibus et concertantibus, omnis tandem in Christum fides apud non paucos labefactata est. Itaque ipsa sacra Biblia, quæ antea christianæ doctrinæ unicus fons et judex asserebantur, jam non pro divinis haberi, imo mythicis commentis accenseri cœperunt.

Tum nata est et late nimis per orbem vagata illa rationalismi seu naturalismi doctrina, quæ religioni christianæ utpote supernaturali instituto per omnia adversans, summo studio molitur, ut Christo, qui solus Dominus et Salvator noster est, a mentibus humanis, a vita et moribus populorum excluso, meræ quod vocant rationis vel naturæ regnum stabiliatur. Relicta autem projectaque christiana religione, negato vero Deo et Christo ejus, prolapsa tandem est multorum mens in pantheismi, materialismi, atheismi barathrum, ut jam ipsam rationalem naturam, omnemque justi rectique normam negantes, ima humanæ societatis fundamenta diruere connitantur.

Hac porro impietate circumquaque grassante, infeliciter contigit, ut plures etiam e catholicæ Ecclesiæ filiis a via veræ pietatis aberrarent, in iisque, diminutis paullatim veritatibus, sensus catholicus attenuaretur. Variis enim ac peregrinis doctrinis abducti, naturam et gratiam, scientiam humanam et fidem divinam perperam commiscentes, genuinum sensum dogmatum, quem tenet ac docet sancta

Mater Ecclesia, depravare, integritatemque et sinceritatem fidei in periculum adducere comperiuntur.

Quibus omnibus perspectis, fieri qui potest, ut non commoveantur intima Ecclesiæ viscera? Quemadmodum enim Deus vult omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire; quemadmodum Christus venit, ut salvum faceret quod perierat, et filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum; ita Ecclesia, a Deo populorum mater et magistra constituta, omnibus debitricem se novit, ac lapsos erigere, labantes sustinere, revertentes amplecti, confirmare bonos et ad meliora provehere parata semper et intenta est. Quapropter nullo tempore a Dei veritate, quæ sanat omnia, testanda et prædicanda quiescere potest, sibi dictum esse non ignorans: Spiritus meus, qui est in te, et verba mea, quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo amodo et usque in sempiternum (1).

Nos itaque, inhærentes Prædecessorum Nostrorum vestigiis, pro supremo Nostro Apostolico munere veritatem catholicam docere ac tueri, perversasque doctrinas reprobare nunquam intermisimus. Nunc autem sedentibus Nobiscum et judicantibus universi orbis Episcopis, in hanc œcumenicam Synodum auctoritate Nostra in Spiritu Sancto congregatis, innixi Dei verbo scripto et tradito, prout ab Ecclesia catholica sancte custoditum et genuine expositum accepimus, ex hac Petri Cathedra in conspectu omnium salutarem Christi doctrinam profiteri et declarare constituimus, adversis erroribus potestate nobis a Deo tradita proscriptis atque damnatis.

CAPUT I.

De Deo rerum omnium Creatore.

Sancta Catholica Apostolica Romana Ecclesia credit et confitetur, unum esse Deum verum et vivum, Creatorem ac Dominum cæli et terræ, omnipotentem, æternum, immensum, incomprehensibilem, intellectu ac voluntate omnique perfectione infinitum; qui cum sit una singularis,

(1) Isaiæ 59. 21.

simplex omnino et incommutabilis substantia spiritualis, prædicandus est re et essentia a mundo distinctus, in se et ex se beatissimus, et super omnia, quæ præter ipsum sunt et concipi possunt, ineffabiliter excelsus.

Hic solus verus Deus bonitate sua et omnipotenti virtute non ad augendam suam beatitudinem, nec ad acquirendam, sed ad manifestandam perfectionem suam per bona, quæ creaturis impertitur, liberrimo consilio simul ab initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam, spiritualem et corporalem, angelicam videlicet et mundanam, ac deinde humanam quasi communem ex spiritu et corpore constitutam (1).

Universa vero, quæ condidit, Deus providentia sua tuetur atque gubernat, attingens a fine usque ad finem fortiter, et disponens omnia suaviter (2). Omnia enim nuda et aperta sunt oculis ejus (3), ea etiam, quæ libera creaturarum actione futura sunt.

CAPUT II.

De revelatione.

Eadem sancta Mater Ecclesia tenet et docet, Deum, rerum omnium principium et finem, naturali humanæ rationis lumine e rebus creatis certo cognosci posse ; invisibilia enim ipsius, a creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta, conspiciuntur (4) : attamen placuisse ejus sapientiæ et bonitati, alia, eaque supernaturali via se ipsum ac æterna voluntatis suæ decreta humano generi revelare, dicente Apostolo : Multifariam, multisque modis olim Deus loquens patribus in Prophetis, novissime, diebus istis locutus est nobis in Filio (5).

Huic divinæ revelationi tribuendum quidem est, ut ea, quæ in rebus divinis humanæ rationi per se impervia non sunt, in præsenti quoque generis humani conditione ab omnibus expedite, firma certitudine et nullo admixto errore cognosci possint. Non hac tamen de causa revelatio absolute necessaria dicenda est, sed quia Deus ex infinita bo-

(1) Conc. Lateran. IV. c. 1. *Firmiter.* — (2) Sap. 8. 1. — (3) Cf. Hebr. 4. 13. — (4) Rom. 1. 20. — (5) Hebr. 1. 1-2.

nitate sua ordinavit hominem ad finem supernaturalem, ad participanda scilicet bona divina, quæ humanæ mentis intelligentiam omnino superant; siquidem oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis, qui diligunt illum (1).

Hæc porro supernaturalis revelatio, secundum universalis Ecclesiæ fidem, a sancta Tridentina Synodo declaratam, continetur in libris scriptis et sine scripto traditionibus, quæ ipsius Christi ore ab Apostolis acceptæ, aut ab ipsis Apostolis Spiritu Sancto dictante quasi per manus traditæ, ad nos usque pervenerunt (2). Qui quidem veteris et novi Testamenti libri integri cum omnibus suis partibus, prout in ejusdem Concilii decreto recensentur, et in veteri vulgata latina editione habentur, pro sacris et canonicis suscipiendi sunt. Eos vero Ecclesia pro sacris et canonicis habet, non ideo quod sola humana industria concinnati, sua deinde auctoritate sint approbati; nec ideo dumtaxat, quod revelationem sine errore contineant; sed propterea quod Spiritu Sancto inspirante conscripti Deum habent auctorem, atque ut tales ipsi Ecclesiæ traditi sunt.

Quoniam vero, quæ sancta Tridentina Synodus de interpretatione divinæ Scripturæ ad coercenda petulantia ingenia salubriter decrevit, a quibusdam hominibus prave exponuntur, Nos, idem decretum renovantes, hanc illius mentem esse declaramus, ut in rebus fidei et morum, ad ædificationem doctrinæ christianæ pertinentium, is pro vero sensu sacræ Scripturæ habendus sit, quem tenuit ac tenet sancta Mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum sanctarum; atque ideo nemini licere contra hunc sensum, aut etiam contra unanimem consensum Patrum ipsam Scripturam sacram interpretari.

CAPUT III.

De fide.

Quum homo a Deo tamquam Creatore et Domino suo totus dependeat, et ratio creata increatæ Veritati penitus

(1) 1. Cor. 2. 9. — (2) Conc. Trid. sess. IV. Decr. de Can. Script.

subjecta sit, plenum revelanti Deo intellectus et voluntatis obsequium fide præstare tenemur. Hanc vero fidem, quæ humanæ salutis initium est, Ecclesia catholica profitetur, virtutem esse supernaturalem, qua, Dei aspirante et adjuvante gratia, ab eo revelata vera esse credimus, non propter intrinsecam rerum veritatem naturali rationis lumine perspectam, sed propter auctoritatem ipsius Dei revelantis, qui nec falli nec fallere potest. Est enim fides, testante Apostolo, sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium (1).

Ut nihilominus fidei nostræ obsequium rationi consentaneum esset, voluit Deus cum internis Spiritus Sancti auxiliis externa jungi revelationis suæ argumenta, facta scilicet divina, atque imprimis miracula et prophetias, quæ cum Dei omnipotentiam et infinitam scientiam luculenter commonstrent, divinæ revelationis signa sunt certissima et omnium intelligentiæ accommodata. Quare tum Moyses et Prophetæ, tum ipse maxime Christus Dominus multa et manifestissima miracula et prophetias ediderunt; et de Apostolis legimus: Illi autem profecti prædicaverunt ubique, Domino cooperante, et sermonem confirmante, sequentibus signis (2). Et rursum scriptum est: Habemus firmiorem propheticum sermonem, cui bene facitis attendentes quasi lucernæ lucenti in caliginoso loco (3).

Licet autem fidei assensus nequaquam sit motus animi cæcus: nemo tamen evangelicæ prædicationi consentire potest, sicut oportet ad salutem consequendam, absque illuminatione et inspiratione Spiritus Sancti, qui dat omnibus suavitatem in consentiendo et credendo veritati (4). Quare fides ipsa in se, etiamsi per charitatem non operetur, donum Dei est, et actus ejus est opus ad salutem pertinens, quo homo liberam præstat ipsi Deo obedientiam, gratiæ ejus, cui resistere posset, consentiendo et cooperando.

Porro fide divina et catholica ea omnia credenda sunt, quæ in verbo Dei scripto vel tradito continentur, et ab Ecclesia sive solemni judicio sive ordinario et universali magisterio tamquam divinitus revelata credenda proponuntur.

(1) Hebr. 11. 1. — (2) Marc. 16. 20. — (3) 2. Petr. 1. 19. — (4) Syn. Araus. II. can. 7.

Quoniam vero sine fide impossibile est placere Deo, et ad filiorum ejus consortium pervenire; ideo nemini unquam sine illa contigit justificatio, nec ullus, nisi in ea perseveraverit usque in finem, vitam æternam assequetur. Ut autem officio veram fidem amplectendi, in eaque constanter perseverandi satisfacere possemus, Deus per Filium suum unigenitum Ecclesiam instituit, suæque institutionis manifestis notis instruxit, ut ea tamquam custos et magistra verbi revelati ab omnibus posset agnosci. Ad solam enim catholicam Ecclesiam ea pertinent omnia, quæ ad evidentem fidei christianæ credibilitatem tam multa et tam mira divinitus sunt disposita. Quin etiam Ecclesia per se ipsam, ob suam nempe admirabilem propagationem, eximiam sanctitatem et inexhaustam in omnibus bonis fœcunditatem, ob catholicam unitatem, invictamque stabilitatem, magnum quoddam et perpetuum est motivum credibilitatis et divinæ suæ legationis testimonium irrefragabile.

Quo fit, ut ipsa veluti signum levatum in nationes (1), et ad se invitet, qui nondum crediderunt, et filios suos certiores faciat, firmissimo niti fundamento fidem, quam profitentur. Cui quidem testimonio efficax subsidium accedit ex superna virtute. Etenim benignissimus Dominus et errantes gratia sua excitat atque adjuvat, ut ad agnitionem veritatis venire possint; et eos, quos de tenebris transtulit in admirabile lumen suum, in hoc eodem lumine ut perseverent, gratia sua confirmat, non deserens, nisi deseratur. Quocirca minime par est conditio eorum, qui per cæleste fidei donum catholicæ veritati adhæserunt, atque eorum, qui ducti opinionibus humanis, falsam religionem sectantur; illi enim, qui fidem sub Ecclesiæ magisterio susceperunt, nullam unquam habere possunt justam causam mutandi, aut in dubium fidem eamdem revocandi. Quæ cum ita sint, gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine, tantam ne negligamus salutem, sed aspicientes in auctorem fidei et consummatorem Jesum, teneamus spei nostræ confessionem indeclinabilem.

(1) Isaiæ 11. 12.

CAPUT IV.

De fide et ratione.

Hoc quoque perpetuus Ecclesiæ catholicæ consensus tenuit et tenet, duplicem esse ordinem cognitionis, non solum principio, sed objecto etiam distinctum: principio quidem, quia in altero naturali ratione, in altero fide divina cognoscimus; objecto autem, quia præter ea, ad quæ naturalis ratio pertingere potest, credenda nobis proponuntur mysteria in Deo abscondita, quæ, nisi revelata divinitus, innotescere non possunt. Quocirca Apostolus, qui a gentibus Deum per ea, quæ facta sunt, cognitum esse testatur, disserens tamen de gratia et veritate, quæ per Jesum Christum facta est (1), pronuntiat: Loquimur Dei sapientiam in mysterio, quæ abscondita est, quam prædestinavit Deus ante sæcula in gloriam nostram, quam nemo principum hujus sæculi cognovit; — nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum: Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei (2). Et ipse Unigenitus confitetur Patri, quia abscondit hæc a sapientibus et prudentibus, et revelavit ea parvulis (3).

Ac ratio quidem, fide illustrata, cum sedulo, pie et sobrie quærit, aliquam, Deo dante, mysteriorum intelligentiam eamque fructuosissimam assequitur, tum ex eorum, quæ naturaliter cognoscit, analogia, tum e mysteriorum ipsorum nexu inter se et cum fine hominis ultimo; nunquam tamen idonea redditur ad ea perspicienda instar veritatum, quæ proprium ipsius objectum constituunt. Divina enim mysteria suapte natura intellectum creatum sic excedunt, ut etiam revelatione tradita et fide suscepta, ipsius tamen fidei velamine contecta et quadam quasi caligine obvoluta maneant, quamdiu in hac mortali vita peregrinamur a Domino: per fidem enim ambulamus, et non per speciem (4).

Verum etsi fides sit supra rationem, nulla tamen unquam inter fidem et rationem vera dissensio esse potest; cum idem Deus, qui mysteria revelat et fidem infundit, animo humano rationis lumen indiderit; Deus autem ne-

(1) Jo. 1. 17. — (2) 1. Cor. 2. 7-9. — (3) Matth. 11. 25. — (4) 2. Cor. 5.

gare seipsum non possit, nec verum vero unquam contradicere. Inanis autem hujus contradictionis species inde potissimum oritur, quod vel fidei dogmata ad mentem Ecclesiæ intellecta et exposita non fuerint, vel opinionum commenta pro rationis effatis habeantur. Omnem igitur assertionem veritati illuminatæ fidei contrariam omnino falsam esse definimus (1). Porro Ecclesia, quæ una cum apostolico munere docendi, mandatum accepit fidei depositum custodiendi, jus etiam et officium divinitus habet falsi nominis scientiam proscribendi, ne quis decipiatur per philosophiam, et inanem fallaciam (2). Quapropter omnes christiani fideles hujusmodi opiniones, quæ fidei doctrinæ contrariæ esse cognoscuntur, maxime si ab Ecclesia reprobatæ fuerint, non solum prohibentur tamquam legitimas scientiæ conclusiones defendere, sed pro erroribus potius, qui fallacem veritatis speciem præ se ferant, habere tenentur omnino.

Neque solum fides et ratio inter se dissidere nunquam possunt, sed opem quoque sibi mutuam ferunt, cum recta ratio fidei fundamenta demonstret, ejusque lumine illustrata rerum divinarum scientiam excolat; fides vero rationem ab erroribus liberet ac tueatur, eamque multiplici cognitione instruat. Quapropter tantum abest, ut Ecclesia humanarum artium et disciplinarum culturæ obsistat, ut hanc multis modis juvet atque promoveat. Non enim commoda ab iis ad hominum vitam dimanantia aut ignorat aut despicit; fatetur imo, eas, quemadmodum a Deo, scientiarum Domino, profectæ sunt, ita si rite pertractentur, ad Deum, juvante ejus gratia, perducere. Nec sane ipsa vetat, ne hujusmodi disciplinæ in suo quæque ambitu propriis utantur principiis et propria methodo; sed justam hanc libertatem agnoscens, id sedulo cavet, ne divinæ doctrinæ repugnando errores in se suscipiant, aut fines proprios transgressæ, ea, quæ sunt fidei, occupent et perturbent.

Neque enim fidei doctrina, quam Deus revelavit, velut philosophicum inventum proposita est humanis ingeniis perficienda, sed tamquam divinum depositum Christi Sponsæ tradita, fideliter custodienda et infallibiliter de-

(1) Conc. Later. V. Bulla *Apostolici regiminis.* — (2) Coloss. 2. 8.

claranda. Hinc sacrorum quoque dogmatum is sensus perpetuo est retinendus, quem semel declaravit sancta Mater Ecclesia, nec unquam ab eo sensu, altioris intelligentiæ specie et nomine, recedendum. Crescat igitur et multum vehementerque proficiat, tam singulorum, quam omnium, tam unius hominis, quam totius Ecclesiæ, ætatum ac sæculorum gradibus, intelligentia, scientia, sapientia: sed in suo dumtaxat genere, in eodem scilicet dogmate, eodem sensu, eademque sententia (1).

CANONES

I.

DE DEO RERUM OMNIUM CREATORE.

1. Si quis unum verum Deum visibilium et invisibilium Creatorem et Dominum negaverit; anathema sit.

2. Si quis præter materiam nihil esse affirmare non erubuerit; anathema sit.

3. Si quis dixerit, unam eamdemque esse Dei et rerum omnium substantiam vel essentiam; anathema sit.

4. Si quis dixerit, res finitas, tum corporeas, tum spirituales, aut saltem spirituales, e divina substantia emanasse;

aut divinam essentiam sui manifestatione vel evolutione fieri omnia;

aut denique Deum esse ens universale seu indefinitum, quod sese determinando constituat rerum universitatem in genera, species et individua distinctam; anathema sit.

5. Si quis non confiteatur, mundum, resque omnes, quæ in eo continentur, et spirituales et materiales, secundum totam suam substantiam a Deo ex nihilo esse productas;

aut Deum dixerit non voluntate ab omni necessitate libera, sed tam necessario creasse, quam necessario amat seipsum;

aut mundum ad Dei gloriam conditum esse negaverit; anathema sit.

(1) Vinc. Lir. Common. n. 28.

II.

DE REVELATIONE.

1. Si quis dixerit, Deum unum et verum, Creatorem et Dominum nostrum, per ea, quæ facta sunt, naturali rationis humanæ lumine certo cognosci non posse; anathema sit.

2. Si quis dixerit, fieri non posse, aut non expedire, ut per revelationem divinam homo de Deo, cultuque ei exhibendo edoceatur; anathema sit.

3. Si quis dixerit, hominem ad cognitionem et perfectionem, quæ naturalem superet, divinitus evehi non posse, sed ex seipso ad omnis tandem veri et boni possessionem jugi profectu pertingere posse et debere; anathema sit.

4. Si quis sacræ Scripturæ libros integros cum omnibus suis partibus, prout illos sancta Tridentina Synodus recensuit, pro sacris et canonicis non susceperit, aut eos divinitus inspiratos esse negaverit; anathema sit.

III.

DE FIDE.

1. Si quis dixerit, rationem humanam ita independentem esse, ut fides ei a Deo imperari non possit; anathema sit.

2. Si quis dixerit, fidem divinam a naturali de Deo et rebus moralibus scientia non distingui, ac propterea ad fidem divinam non requiri, ut revelata veritas propter auctoritatem Dei revelantis credatur; anathema sit.

3. Si quis dixerit, revelationem divinam externis signis credibilem fieri non posse, ideoque sola interna cujusque experientia aut inspiratione privata homines ad fidem moveri debere; anathema sit.

4. Si quis dixerit, miracula nulla fieri posse, proindeque omnes de iis narrationes, etiam in sacra Scriptura contentas, inter fabulas vel mythos ablegandas esse; aut miracula certo cognosci nunquam posse, nec iis divinam religionis christianæ originem rite probari; anathema sit.

5. Si quis dixerit, assensum fidei christianæ non esse liberum, sed argumentis humanæ rationis necessario produci; aut ad solam fidem vivam, quæ per charitatem operatur, gratiam Dei necessariam esse; anathema sit.

6. Si quis dixerit, parem esse conditionem fidelium atque eorum, qui ad fidem unice veram nondum pervenerunt, ita ut catholici justam causam habere possint, fidem quam sub Ecclesiæ magisterio jam susceperunt, assensu suspenso in dubium vocandi, donec demonstrationem scientificam credibilitatis et veritatis fidei suæ absolverint; anathema sit.

IV.

DE FIDE ET RATIONE.

1. Si quis dixerit, in revelatione divina nulla vera et proprie dicta mysteria contineri, sed universa fidei dogmata posse per rationem rite excultam e naturalibus principiis intelligi et demonstrari; anathema sit.

2. Si quis dixerit, disciplinas humanas ea cum libertate tractandas esse, ut earum assertiones, etsi doctrinæ revelatæ adversentur, tamquam veræ retineri, neque ab Ecclesia proscribi possint; anathema sit.

3. Si quis dixerit, fieri posse, ut dogmatibus ab Ecclesia propositis, aliquando secundum progressum scientiæ sensus tribuendus sit alius ab eo, quem intellexit et intelligit Ecclesia; anathema sit.

Itaque supremi pastoralis Nostri officii debitum exequentes, omnes Christi fideles, maxime vero eos, qui præsunt vel docendi munere funguntur, per viscera Jesu Christi obtestamur, nec non ejusdem Dei et Salvatoris nostri auctoritate jubemus, ut ad hos errores a Sancta Ecclesia arcendos et eliminandos, atque purissimæ fidei lucem pandendam studium et operam conferant.

Quoniam vero satis non est, hæreticam pravitatem devitare, nisi ii quoque errores diligenter fugiantur, qui ad illam plus minusve accedunt; omnes officii monemus, servandi etiam Constitutiones et Decreta, quibus pravæ ejusmodi opiniones, quæ istic diserte non enumerantur, ab hac Sancta Sede proscriptæ et prohibitæ sunt.

Datum Romæ in publica Sessione in Vaticana Basilica solemniter celebrata anno Incarnationis Dominicæ millesimo octingentesimo septuagesimo, die vigesima quarta aprilis. Pontificatus Nostri anno vigesimo quarto. — Ita est.

JOSEPHUS Episc. S. Hippolyti, Secret. Conc. Vatic.

CONSTITUTIO DOGMATICA PRIMA

DE ECCLESIA CHRISTI

EDITA IN SESSIONE IV.

ŒCUMENICI CONCILII VATICANI

die 18 Julii 1870.

PIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

SACRO APPROBANTE CONCILIO

AD PERPETUAM REI MEMORIAM

Pastor æternus et episcopus animarum nostrarum, ut salutiferum redemptionis opus perenne redderet, sanctam ædificare Ecclesiam decrevit, in qua veluti in domo Dei viventis fideles omnes unius fidei et charitatis vinculo continerentur. Quapropter, priusquam clarificaretur, rogavit Patrem non pro Apostolis tantum, sed et pro eis, qui credituri erant per verbum eorum in ipsum, ut omnes unum essent, sicut ipse Filius et Pater unum sunt. Quemadmodum igitur Apostolos, quos sibi de mundo elegerat, misit, sicut ipse missus erat a Patre; ita in Ecclesia sua Pastores et Doctores usque ad consummationem sæculi esse voluit. Ut vero episcopatus ipse unus et indivisus esset, et per cohærentes sibi invicem sacerdotes credentium multitudo universa in fidei et communionis unitate conservaretur, beatum Petrum cæteris Apostolis præponens in ipso instituit perpetuum utriusque unitatis principium ac visibile fundamentum, super cujus fortitudinem æternum extrueretur templum, et Ecclesiæ cælo inferenda sublimitas in hujus fidei firmitate consurgeret (1). Et quoniam portæ

(1) S. Leo M. serm. 4. (al. 3.) cap. 2. in diem Natalis sui.

inferi ad evertendam, si fieri posset, Ecclesiam contra ejus fundamentum divinitus positum majori in dies odio undique insurgunt; Nos ad catholici gregis custodiam, incolumitatem, augmentum, necessariam esse judicamus, sacro approbante Concilio, doctrinam de institutione, perpetuitate ac natura sacri Apostolici primatus, in quo totius Ecclesiæ vis ac soliditas consistit, cunctis fidelibus credendam et tenendam, secundum antiquam atque constantem universalis Ecclesiæ fidem, proponere, atque contrarios, dominico gregi adeo perniciosos errores proscribere et condemnare.

CAPUT I.

De apostolici primatus in beato Petro institutione.

Docemus itaque et declaramus, juxta Evangelii testimonia primatum jurisdictionis in universam Dei Ecclesiam immediate et directe beato Petro Apostolo promissum atque collatum a Christo Domino fuisse. Unum enim Simonem, cui jam pridem dixerat: *Tu vocaberis Cephas* (1), postquam ille suam edidit confessionem inquiens: *Tu es Christus, Filius Dei vivi,* solemnibus his verbis allocutus est Dominus: *Beatus es Simon Bar-Jona: quia caro, et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in cœlis est: et ego dico tibi, quia tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, et portæ inferi non prævalebunt adversus eam: et tibi dabo claves regni cœlorum: et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in cœlis: et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in cœlis* (2). Atque uni Simoni Petro contulit Jesus post suam resurrectionem summi pastoris et rectoris jurisdictionem in totum suum ovile, dicens: *Pasce agnos meos: Pasce oves meas* (3). Huic tam manifestæ sacrarum Scripturarum doctrinæ, ut ab Ecclesia catholica semper intellecta est, aperte opponuntur pravæ eorum sententiæ, qui constitutam a Christo Domino in sua Ecclesia regiminis formam pervertentes negant, solum Petrum præ cæteris Apostolis, sive seorsum singulis sive omnibus simul, vero

(1) Jo. 1. 42. — (2) Matth. 16. 16-19. — (3) Jo. 21. 15-17.

proprioque jurisdictionis primatu fuisse a Christo instructum; aut qui affirmant, eumdem primatum non immediate, directeque ipsi beato Petro, sed Ecclesiæ, et per hanc illi ut ipsius Ecclesiæ ministro delatum fuisse.

Si quis igitur dixerit, beatum Petrum Apostolum non esse a Christo Domino constitutum Apostolorum omnium principem et totius Ecclesiæ militantis visibile caput; vel eumdem honoris tantum, non autem veræ propriæque jurisdictionis primatum ab eodem Domino nostro Jesu Christo directe et immediatum accepisse; anathema sit.

CAPUT II.

De perpetuitate primatus beati Petri in Romanis Pontificibus.

Quod autem in beato Apostolo Petro princeps pastorum et pastor magnus ovium Dominus Christus Jesus in perpetuam salutem ac perenne bonum Ecclesiæ instituit, id, eodem auctore, in Ecclesia, quæ fundata super petram ad finem sæculorum usque firma stabit, jugiter durare necesse est. Nulli sane dubium, imo sæculis omnibus notum est, quod sanctus beatissimusque Petrus, Apostolorum princeps et caput, fideique columna et Ecclesiæ catholicæ fundamentum, a Domino nostro Jesu Christo, Salvatore humani generis ac Redemptore, claves regni accepit: qui ad hoc usque tempus et semper in suis successoribus, episcopis sanctæ Romanæ Sedis, ab ipso fundatæ, ejusque consecratæ sanguine, vivit et præsidet et judicium exercet (1). Unde quicumque in hac Cathedra Petro succedit, is secundum Christi ipsius institutionem primatum Petri in universam Ecclesiam obtinet. Manet ergo dispositio veritatis, et beatus Petrus in accepta fortitudine petræ perseverans suscepta Ecclesiæ gubernacula non reliquit (2). Hac de causa ad Romanam Ecclesiam propter potentiorem principalitatem necesse semper fuit omnem convenire Ecclesiam, hoc est, eos, qui sunt undique fideles, ut in ea Sede, e qua venerandæ communionis jura in omnes di-

(1) Cf. Ephesini Concilii Act. III. — (2) S. Leo M. Serm. 3. (al. 12.) cap. 3.

manant, tamquam membra in capite consociata, in unam corporis compagem coalescerent (1).

Si quis ergo dixerit, non esse ex ipsius Christi Domini institutione seu jure divino, ut beatus Petrus in primatu super universam Ecclesiam habeat perpetuos successores; aut Romanum Pontificem non esse beati Petri in eodem primatu successorem; anathema sit.

CAPUT III.

De vi et ratione primatus Romani Pontificis.

Quapropter apertis innixi sacrarum litterarum testimoniis, et inhærentes tum Prædecessorum Nostrorum, Romanorum Pontificum, tum Conciliorum generalium disertis, perspicuisque decretis, innovamus œcumenici Concilii Florentini definitionem, qua credendum ab omnibus Christi fidelibus est, sanctam Apostolicam Sedem, et Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum, et ipsum Pontificem Romanum successorem esse beati Petri principis Apostolorum, et verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ caput, et omnium Christianorum patrem ac doctorem existere; et ipsi in beato Petro pascendi, regendi ac gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse; quemadmodum etiam in gestis œcumenicorum Conciliorum et in sacris canonibus continetur.

Docemus proinde et declaramus, Ecclesiam Romanam, disponente Domino, super omnes alias ordinariæ potestatis obtinere principatum, et hanc Romani Pontificis jurisdictionis potestatem, quæ vere episcopalis est, immediatam esse: erga quam cujuscumque ritus et dignitatis pastores atque fideles, tam seorsum singuli quam simul omnes, officio hierarchicæ subordinationis, veræque obedientiæ obstringuntur, non solum in rebus, quæ ad fidem et mores, sed etiam in iis, quæ ad disciplinam et regimen Ecclesiæ per totum orbem diffusæ pertinent; ita ut custodita cum Romano Pontifice tam communionis, quam ejusdem fidei

(1) S. Iren. adv. hær. l. III. c. 3. et Conc. Aquilejen. a. 381. inter epp. S. Ambros. ep. 11.

professionis unitate, Ecclesia Christi sit unus grex sub uno summo pastore. Hæc est catholicæ veritatis doctrina, a qua deviare, salva fide atque salute, nemo potest.

Tantum autem abest, ut hæc Summi Pontificis potestas officiat ordinariæ ac immediatæ illi episcopalis jurisdictionis potestati, qua Episcopi, qui positi a Spiritu Sancto in Apostolorum locum successerunt, tamquam veri pastores assignatos sibi greges, singuli singulos, pascunt et regunt, ut eadem a supremo et universali Pastore asseratur, roboretur ac vindicetur, secundum illud sancti Gregorii Magni: *Meus honor est honor universalis Ecclesiæ. Meus honor est fratrum meorum solidus vigor. Tum ego vere honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur* (1).

Porro ex suprema illa Romani Pontificis potestate gubernandi universam Ecclesiam jus eidem esse consequitur, in hujus sui muneris exercitio libere communicandi cum pastoribus et gregibus totius Ecclesiæ, ut iidem ab ipso in via salutis doceri ac regi possint. Quare damnamus ac reprobamus illorum sententias, qui hanc supremi capitis cum pastoribus et gregibus communicationem licite impediri posse dicunt, aut eamdem reddunt sæculari potestati obnoxiam, ita ut contendant, quæ ab Apostolica Sede vel ejus auctoritate ad regimen Ecclesiæ constituuntur, vim ac valorem non habere, nisi potestatis sæcularis placito confirmentur.

Et quoniam divino Apostolici primatus jure Romanus Pontifex universæ Ecclesiæ præest, docemus etiam et declaramus, eum esse judicem supremum fidelium (2), et in omnibus causis ad examen ecclesiasticum spectantibus ad ipsius posse judicium recurri (3); Sedis vero Apostolicæ, cujus auctoritate major non est, judicium a nemine fore retractandum, neque cuiquam de ejus licere judicare judicio (4). Quare a recto veritatis tramite aberrant, qui affirmant, licere ab judiciis Romanorum Pontificum ad œcumenicum Concilium tamquam ad auctoritatem Romano Pontifice superiorem appellare.

(1) Ep. ad Eulog. Alexandr. l. VIII. ep. 30. — (2) Pii PP. VI. breve *Super soliditate*, die 28. nov. 1786. — (3) Concil. œcum. Lugdun. II. — (4) Ep. S. Nicolai I. ad Michaelem Imperat.

Si quis itaque dixerit, Romanum Pontificem habere tantummodo officium inspectionis vel directionis, non autem plenam et supremam potestatem jurisdictionis in universam Ecclesiam, non solum in rebus, quæ ad fidem et mores, sed etiam in iis, quæ ad disciplinam et regimen Ecclesiæ per totum orbem diffusæ pertinent; aut eum habere tantum potiores partes, non vero totam plenitudinem hujus supremæ potestatis; aut hanc ejus potestatem non esse ordinariam et immediatam sive in omnes ac singulas ecclesias, sive in omnes et singulos pastores et fideles; anathema sit.

CAPUT IV.

De Romani Pontificis infallibili magisterio.

Ipso autem Apostolico primatu, quem Romanus Pontifex, tamquam Petri principis Apostolorum successor in universam Ecclesiam obtinet, supremam quoque magisterii potestatem comprehendi, hæc Sancta Sedes semper tenuit, perpetuus Ecclesiæ usus comprobat, ipsaque œcumenica Concilia, ea imprimis, in quibus Oriens cum Occidente in fidei charitatisque unionem conveniebat, declaraverunt. Patres enim Concilii Constantinopolitani quarti, majorum vestigiis inhærentes, hanc solemnem ediderunt professionem: Prima salus est, rectæ fidei regulam custodire. Et quia non potest Domini nostri Jesu Christi prætermitti sententia dicentis: Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica immaculata est semper catholica reservata religio, et sancta celebrata doctrina. Ab hujus ergo fide et doctrina separari minime cupientes, speramus, ut in una communione, quam Sedes Apostolica prædicat, esse mereamur, in qua est integra et vera Christianæ religionis soliditas (1). Approbante vero Lugdunensi Concilio secundo, Græci professi sunt: Sanctam Romanam Ecclesiam summum et plenum prima-

(1) Ex formula S. Hormisdæ Papæ, prout ab Hadriano II. Patribus Concilii œcumenici VIII., Constantinopolitani IV. proposita et ab iisdem subscripta est.

tum et principatum super universam Ecclesiam catholicam obtinere, quem se ab ipso Domino in beato Petro Apostolorum principe sive vertice, cujus Romanus Pontifex est successor, cum potestatis plenitudine recepisse veraciter et humiliter recognoscit; et sicut præ ceteris tenetur fidei veritatem defendere, sic et, si quæ de fide subortæ fuerint quæstiones, suo debet judicio definiri. Florentinum denique Concilium definivit: Pontificem Romanum, verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ caput et omnium Christianorum patrem ac doctorem existere: et ipsi in beato Petro pascendi, regendi ac gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse.

Huic pastorali muneri ut satisfacerent, Prædecessores Nostri indefessam semper operam dederunt, ut salutaris Christi doctrina apud omnes terræ populos propagaretur, parique cura vigilarunt, ut, ubi recepta esset, sincera et pura conservaretur. Quocirca totius orbis Antistites nunc singuli, nunc in Synodis congregati, longam ecclesiarum consuetudinem et antiquæ regulæ formam sequentes, ea præsertim pericula, quæ in negotiis fidei emergebant, ad hanc Sedem Apostolicam retulerunt, ut ibi potissimum resarcirentur damna fidei, ubi fides non potest sentire defectum (1). Romani autem Pontifices, prout temporum et rerum conditio suadebat, nunc convocatis œcumenicis Conciliis, aut explorata Ecclesiæ per orbem dispersæ sententia, nunc per Synodos particulares, nunc aliis, quæ divina suppeditabat providentia, adhibitis auxiliis, ea tenenda definiverunt, quæ sacris Scripturis et apostolicis Traditionibus consentanea, Deo adjutore, cognoverant. Neque enim Petri successoribus Spiritus Sanctus promissus est, ut eo revelante novam doctrinam patefacerent, sed ut eo assistente traditam per Apostolos revelationem seu fidei depositum sancte custodirent et fideliter exponerent. Quorum quidem apostolicam doctrinam omnes venerabiles Patres amplexi et sancti Doctores orthodoxi venerati atque secuti sunt; plenissime scientes, hanc sancti Petri Sedem ab omni semper errore illibatam permanere, secundum

(1) Cf. S. Bernard. Epist. 190.

Domini Salvatoris nostri divinam pollicitationem discipulorum suorum principi factam: *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua; et tu aliquando conversus confirma fratres tuos* (1).

Hoc igitur veritatis et fidei numquam deficientis charisma Petro ejusque in hac Cathedra successoribus divinitus collatum est, ut excelso suo munere in omnium salutem fungerentur, ut universus Christi grex per eos ab erroris venenosa esca aversus, cælestis doctrinæ pabulo nutriretur, ut sublata schismatis occasione Ecclesia tota una conservaretur, atque suo fundamento innixa, firma adversus inferi portas consisteret.

At vero cum hac ipsa ætate, qua salutifera Apostolici muneris efficacia vel maxime requiritur, non pauci inveniantur, qui illius auctoritati obtrectant; necessarium omnino esse censemus, prærogativam, quam unigenitus Dei Filius cum summo pastorali officio conjungere dignatus est, solemniter asserere.

Itaque Nos traditioni a fidei Christianæ exordio perceptæ fideliter inhærendo, ad Dei Salvatoris nostri gloriam, religionis Catholicæ exaltationem et Christianorum populorum salutem, sacro approbante Concilio, docemus et divinitus revelatum dogma esse definimus: Romanum Pontificem, cum ex Cathedra loquitur, id est, cum omnium Christianorum Pastoris et Doctoris munere fungens, pro suprema sua apostolica auctoritate doctrinam de fide vel moribus ab universa Ecclesia tenendam definit, per assistentiam divinam, ipsi in beato Petro promissam, ea infallibilitate pollere, qua divinus Redemptor Ecclesiam suam in definienda doctrina de fide vel moribus instructam esse voluit; ideoque ejusmodi Romani Pontificis definitiones ex sese, non autem ex consensu Ecclesiæ irreformabiles esse.

Si quis autem huic Nostræ definitioni contradicere, quod Deus avertat, præsumpserit; anathema sit.

Datum Romæ in publica Sessione in Vaticana Basilica solemniter celebrata, anno Incarnationis Dominicæ mille-

(1) Luc. 22. 22.

simo octingentesimo septuagesimo, die decima octava Julii.

Pontificatus Nostri anno vigesimo quinto.

Recitata Constitutione ex Ambone, latisque a singulis Patribus suffragiis, Summus Pontifex assurgens Decreta et canones, qui in eadem Constitutione continentur, solemniter confirmavit his verbis: « Decreta et Canones, qui in Constitutione modo lecta continentur, placuerunt omnibus Patribus, duobus exceptis, Nosque, sacro approbante Concilio, illa et illos, ita, ut lecta sunt, definimus et Apostolica auctoritate confirmamus. »

Ita est.

JOSEPHUS Episcopus S. Hippolyti
Secretarius Concilii Vaticani.

De mandato SS.mi in Christo Patris et Domini Nostri Domini divina Providentia Pii PP. IX. anno a Nativitate Domini MDCCCLXX. Indict. XIII., die vero XVIII. Julii, Pontificatus ejusdem SS.mi Domini Nostri ann. XXV. præsens Constitutio Apostolica affixa et publicata fuit ad valvas Basilicarum S. Joannis in Laterano, Principis Apostolorum, et S. Mariæ Majoris, Cancellariæ Apostolicæ, ac Magnæ Curiæ Innocentianæ, atque in Acie Campi Floræ per me Aloisium Serafini apost. Curs.

Philippus Ossani Magist. Curs.

APPENDIX ANALYTICA

AD

CONCILIUM TRIDENTINUM

ORDINE ALPHABETICO DIGESTA

A

C

D

E

F

I

J

L

M

N

O

P

T

U

V

INDEX

SESSIONUM, DECRETORUM, CAPITUM ET SUMMARIORUM

CONCILII TRIDENTINI

NECNON PARTIS SECUNDÆ

QUA COMPLECTUNTUR VARIA

AD IDEM CONCILIUM

SPECTANTIA

Sessio VI.

Sessio VII.

Sessio VIII.

Sessio IX.

Sessio X.

Sessio XI.

Sessio XII.

Sessio XIII.

Sessio XIV.

Sessio XV.

Sessio XVI.

Sessio XVII.

Sessio XVIII.

Sessio XIX.

Sessio XX.

Sessio XXI.

Sessio XXII.

Sessio XXIII.

Sessio XXIV.

Sessio XXV. et ultima.

PARS ALTERA

COMPLECTENS VARIA DOCUMENTA

AD CONCILIUM TRIDENTINUM

SPECTANTIA

APPENDIX

ALIORUM QUORUMDAM DOCUMENTORUM

QUÆ THEOLOGIÆ CANDIDATIS

UTILIA ESSE VIDENTUR

V. Nihil obstat.

Taurini, die 30 jan. 1890.

Can. Aug. Berteu.

